

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization, Tabon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom)

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ และคณะ

โครงการวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

10 ธันวาคม 2547

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนอุดหนุนงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณดร.สมคิด แก้วทิพย์ ดร.สิทธุ์ สโรบล ผศ.ดร.อาวรรณ์ โอกาสพัฒนกิจ ดร.มหาบุญช่วย สิรินโรและผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ ที่ช่วยให้คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณชุมชนท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ปราชญ์ชาวบ้านและนักวิจัยในพื้นที่ที่เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมตลอดการวิจัย โดยให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำเป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย หมู่เรียนกฐ.43.ค4.PS1 กฐ.43.ค4.PS2 ทุกคนที่สนใจและตั้งใจร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ตามกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนเป็นอย่างดียิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้อีกครั้ง

คณะผู้วิจัย

ชื่อโครงการวิจัย : โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization, Tabon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom.

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ หัวหน้าโครงการ
นางกัณต์ฤทัย นาห้วยทราย
นายอินทัน พันธุ์รักษา
นายสมบูรณ์ รอบรู้

ทุนอุดหนุนการวิจัย : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ระยะเวลาทำการวิจัย : 1 ปี 6 เดือน ตั้งแต่พฤศจิกายน 2545 – 30 เมษายน 2547

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (2) ศึกษารูปแบบและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน และ (3) ศึกษาผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ในการบริหารจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพที่แท้จริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขั้นที่ 2 สะท้อนข้อมูลสู่ชุมชน ขั้นที่ 3 สร้างความเข้าใจและร่วมเรียนรู้ ขั้นที่ 4 ร่วมวางแผน ขั้นที่ 5 ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการประจำศูนย์ ขั้นที่ 6 ศึกษาหารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขั้นที่ 7 ร่วมปฏิบัติการพัฒนา และขั้นที่ 8 ร่วมประเมินผล

รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์ทำได้โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองบริหารจัดการเป็นรูปคณะกรรมการ มีการดำเนินการคัดเลือกจากประชาชนหมู่บ้าน แล้วมีการจัดโครงสร้างในการบริหารงานออกเป็นฝ่าย ได้แก่ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานบุคลากร งานวิชาการ งานชุมชนสัมพันธ์ งานการเงินและพัสดุ เป็นต้น แต่ละฝ่ายมีกรรมการเป็นผู้รับผิดชอบ ภูมิปัญญาที่นำมาใช้ได้แก่ ภูมิปัญญารูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว นิทานพื้นบ้านและ ของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก อาหารและสมุนไพรสำหรับใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก คติและความเชื่อ ด้านการเลี้ยงดูเด็ก การละเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก เพลงกล่อมเด็กและลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับพัฒนาเด็ก

ผลที่ได้รับจากการนำหลักสูตรที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ คือได้กิจกรรมพัฒนาเด็กที่บูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนเกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในท้องถิ่นของตนเอง

เงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือผู้นำชุมชน พลังของชุมชน ทุนในชุมชนและกระแสการถ่ายโอนการศึกษา

เงื่อนไขที่ทำให้เกิดอุปสรรค คือความเข้าใจของชาวบ้าน ความขัดแย้งด้านวิธีคิดระหว่างผู้นำชุมชนกับผู้บริหารโรงเรียน ความชัดเจนด้านนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา

การวิจัยนี้มีข้อเสนอ คือการบูรณะการศึกษาเพื่อท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนร่วมทุนฝ่ายที่เกี่ยวข้องและทุกขั้นตอน ก่อนลงศึกษาชุมชนต้องมีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาการสะท้อนข้อมูลในทุกด้านแก่ชุมชนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง และการจัดการศึกษาโดยใช้วิจัยและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐาน เป็นแนวทางหนึ่งของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

โจทย์วิจัยต่อเนื่อง คือการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเรื่องการบริหารจัดการที่ดีด้านการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมในการถ่ายโอนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Research Tittle : The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization, Tabon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom.

Researchers : Asst.Prof. Yiamluck Udakaan
Mrs. KunRuthai Nahuaysai
Mr. Intun Punraksa
Mr. Somboon Raubroo

Research Fund : The Thailand Research Fund Regional Office

Duration : November 2002 - April 2004

Abstract

This research has 3 objectives : 1) to study the development of model of child center by local community organization by using local wisdom at Tambon Baan Waen, Hang Dong District, Chiang Mai Province, 2) to study the operation and management of the child center by local community organization and 3) to study the result of local community usage applying to manage all children's activities at the child center. The approach of action research will be applied to the study.

The study revealed that the development of child center by local community organization at Tambon Baan Waen, Hang Dong District, Chiang Mai Province has 8 step as follow : step 1) studying real condition of the child center. Step 2) informing the result to the community. Step 3) Understanding the result and learning together. Step 4) Planning together, step 5) forming the board of the child center. Step 6) Searching the model of management of the child center. Step 7) developing the child center. And step 8) evaluating the model of management of the child center. The process of the development is to develop Tao Boonreung Chiang Center by forming the board of the child center. The members in the community select the board. The structure of administration can be divided into general affair, public relation, personal affair, academic affair,

community relation affair, public finance and supplies, for example. Each affair has its own board.

The local wisdoms used in the child center are the local ways of raising children, the local way of family association, folk tales and folk toys of children, local food and hubs for raising children, local mottoes and beliefs for raising children, folk plays, nursery rhymes and environmental setting for developing children.

The results of using local wisdoms are gaining activities to develop children by using local wisdoms and the community realize conscientiously to enhance their local.

The factors which lead to achievement are the leader of the community, the power of the community, the budget in the community and the travelers of leno ledge. The factors which lead to obstructions are people's realization, the contradictions of the leader's idea and the school principle's idea and the obscurity of the policy of the government about educational transference.

The suggestions of the research are 1) it must the planned to renovate education for local community. 2) before study community, students must be trained prepared. 3) it is very important and necessary to inform cuing information to the community. 4) managing education by using research and using local resources in community is an approach of managing tertian education.

There are further studies recommended : 1) cooperative action researches and cooperative action developments in good management of local educational management. And 2) researches and developments of preparative models in local education transference.

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		**ก**
บทคัดย่อภาษาไทย		**ข**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**ค**
สารบัญ		**ฉ**
สารบัญแผนภูมิ		**ช**
สารบัญรูปภาพ		**ซ**
บทที่		
1	บทนำ	1
2	เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	16
3	วิธีดำเนินการวิจัย	58
4	ผลการวิจัยและวิจารณ์	183
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	232
บรรณานุกรม		239
ภาคผนวก		
ภาคผนวก	ก - 1	243
	ก - 2	348
	ก - 3	273
	ก - 4	326
	ก - 5	330
	ก - 6	333
	ก - 7	353
	ก - 8	369
	ก - 9	370
	ก - 10	412

สารบัญแผนภูมิ

ตารางที่		หน้า
แผนภูมิ 2.1	ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไปในศูนย์เด็กปฐมวัย	46
แผนภูมิ 2.2	กระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษาเพื่อเด็ก	56
แผนภูมิ 2.3	กระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษาเพื่อเด็ก เพื่อชุมชน	57
แผนภูมิ 3.1	แสดงลำดับขั้นการจัดกิจกรรมบูรณาการกระบวนการจัดการศึกษากับงานวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย	59

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่		หน้า
รูปภาพที่ 3.2 – 3.3	ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง	66
รูปภาพที่ 3.4	คณะกรรมการร่วมกันปรับปรุงยกพื้น เพื่อเป็นที่นอนสำหรับเด็ก	67
รูปภาพที่ 3.5	คณะกรรมการร่วมกันเขียนป้ายประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	67
รูปภาพที่ 3.6	พระสงฆ์เจิมป้ายเปิดศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง วันที่ 4 พฤศจิกายน 2547	68
รูปภาพที่ 3.7	กลุ่มผู้สูงอายุในหมู่บ้านร่วมทำบุญวันเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน	68
รูปภาพที่ 3.8	คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชุมร่วมกับอบต.บ้านแหวน เพื่อวางแผนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก	69
รูปภาพที่ 3.9	ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ	69
รูปภาพที่ 3.10	วิทยากรจากชุมชนร่วมบรรยายชั้นเรียน “ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในชุมชนท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่”	81

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
รูปภาพที่ 3.11	วิทยากรกระบวนการฝึกทักษะการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค F.S.C.	83
รูปภาพที่ 3.12	กิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน	84
รูปภาพที่ 3.13	กิจกรรมขั้นสำรวจตนเอง	84
รูปภาพที่ 3.14	แผนที่ความคิด (Mind Mapping)	85
รูปภาพที่ 3.15	กิจกรรมศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนท้าวบุญเรือง	92
รูปภาพที่ 3.16	นักศึกษาสัมผัสชุมชนแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ ศึกษาภูมิปัญญาชุมชน ด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	93
รูปภาพที่ 3.17	นักศึกษา ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีกรรมด้านความเชื่อในการเลี้ยงดูเด็ก	93
รูปภาพที่ 3.18	นักศึกษานำเสนอข้อมูลจากการศึกษาชุมชน	100
รูปภาพที่ 3.19	ร่วมกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนในการนำเสนอข้อมูล	100

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
รูปภาพที่ 3.20	กรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก ร่วมสรุปข้อมูลจากการนำเสนอ และปรึกษาการจัดกิจกรรม	101
รูปภาพที่ 3.21	นายอำเภอหางดงเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการ	105
รูปภาพที่ 3.22	ประธานและแขกผู้มีเกียรติ เยี่ยมชมนิทรรศการ การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรือง กับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย	105
รูปภาพที่ 3.23	ซุ้มนิทรรศการ “คติชาวบ้าน ความเชื่อและพิธีกรรม เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเดกบ้านท้าวบุญเรือง”	106
รูปภาพที่ 3.24	ซุ้มนิทรรศการการละเล่นพื้นเมืองกับตรวจการเรียนรู้เด็ก บ้านท้าวบุญเรือง	106
รูปภาพที่ 3.25	ผศ.สมพงศ์ บุญเลิศ ตัวแทน สกว.ภาค มอบเกียรติบัตร ผู้นำชุมชนและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มที่ร่วมงานวิจัย	107
รูปภาพที่ 3.26 – 3.27	คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ร่วมประชุม วางแผนการพัฒนาหลักสูตรและการศึกษาดูงาน	136
รูปภาพที่ 3.28	รูปประกอบการทำกิจกรรม “เวทีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา”	115

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
รูปภาพที่ 3.29 – 3.30	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”	124
รูปภาพที่ 3.31	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”	131
รูปภาพที่ 3.32	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”	132
รูปภาพที่ 3.33	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”	132
รูปภาพที่ 3.34	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”	133
รูปภาพที่ 3.35	เด็กนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	162
รูปภาพที่ 3.36	เด็กนอนหลับพักผ่อน	164
รูปภาพที่ 3.37	เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประจำวัน	164
รูปภาพที่ 3.38 – 3.39	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”	165

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
รูปภาพที่ 3.40 – 3.41	รูปประกอบการทำกิจกรรม “กลางแจ้งสนุกด้วยของเล่นพื้นเมือง”	166
รูปภาพที่ 3.42	รูปประกอบการทำกิจกรรม “กลางแจ้งสนุกด้วยของเล่นพื้นเมือง”	167
รูปภาพที่ 3.43	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การรับประทานอาหารว่างของเด็กชั้นเตรียมอนุบาล”	167
รูปภาพที่ 3.44	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”	168
รูปภาพที่ 3.45	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”	168
รูปภาพที่ 3.46	รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”	169
รูปภาพที่ 3.47	รูปประกอบการทำกิจกรรม “กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (อนุบาล 1)”	169

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
รูปภาพที่ 3.48	รูปประกอบการทำกิจกรรม “เด็กเตรียมอนุบาลเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน”	170
รูปภาพที่ 3.49	รูปประกอบการทำกิจกรรม “เด็กเตรียมอนุบาลได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง”	170
รูปภาพที่ 3.50	รูปประกอบการทำกิจกรรม “เด็กเตรียมอนุบาลได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง”	171
รูปภาพที่ 3.51	รูปประกอบการทำกิจกรรม “ครูประจำชั้นกับเด็กเตรียมอนุบาลในศูนย์”	171
รูปภาพที่ 3.52	รูปประกอบการทำกิจกรรม “ครูประจำชั้นกับเด็กอนุบาล 1 ในศูนย์”	172

บทที่ 1
บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านขึ้นในการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองของตนเอง **ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังที่ระบุไว้ในมาตราที่ 76 ความว่า "...รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ..."** ซึ่งย่อมหมายความว่าประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิต และจุดมุ่งหมายในการกำหนดทิศทางของชุมชน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นสมบัติของชาติ รวมทั้งสามารถดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านร่วมกับรัฐบาล เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ข้างต้น **รัฐบาลจึงได้กำหนดเป็นนโยบายเรื่องการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยประเทศเน้นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมาตรา 35 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการจัดทำแผนกระจายอำนาจ มาตรา 30 และแผนปฏิบัติการตามมาตรา 32 ซึ่งแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ตามมาตรา 30 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป 118 ตอนพิเศษ 4ง วันที่ 18 มกราคม 2544 ซึ่งการกระจายอำนาจนั้น** ในครั้งนี้มีภารกิจและขั้นตอนการถ่ายโอนหลายด้าน หลายขั้นตอน ภารกิจแรกที่เกิดการขับเคลื่อนและดำเนินการก่อนเป็นอับดับต้น ๆ คือ **ภารกิจการถ่ายโอนด้านการศึกษา ซึ่งภารกิจของการจัดการศึกษาเดิมหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมทั้งปวงในด้านนี้ คือกระทรวงศึกษาธิการ** แต่หลังจากรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้แล้วมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการจัดการศึกษาครั้งใหญ่เช่นกัน กล่าวคือ**สาระสำคัญที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาและการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้น และในพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตราที่ 41 ได้ระบุสอดคล้องกับมาตราที่ 289 ในรัฐธรรมนูญ ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น**

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐตามมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

จากข้อความที่ระบุชัดเจนและสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้ง 2 พระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้เกิดขับเคลื่อนการถ่ายโอนการจัดการศึกษาขึ้น ซึ่ง**หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้มีอยู่ 3 หน่วยงาน คือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผู้ถ่ายโอนการจัดการศึกษา กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง** ในขณะนั้นเป็นผู้รับการถ่ายโอนและสำนักงบประมาณเป็นหน่วยงานจัดสรรงบประมาณ ต่างก็ได้มี**การทบทวนและเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจระหว่าง 3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543** (อ้างจาก หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.0312.3/ว.26683 ลงวันที่ 20 กันยายน 2543 เรื่องซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รายละเอียดภาคผนวก ก) **จนกระทั่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีหนังสือแจ้งหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด (ขณะนั้น) ให้ถ่ายโอนการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ปี ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงบประมาณได้จัดสรรงบประมาณให้ส่วนของกิจกรรมการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** (อ้างจาก หนังสือสำนักงบประมาณ ที่ นร.0410/02802 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 และที่นร.0409/ว2 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2543 รายละเอียด ภาคผนวก ก)

ดังนั้น**องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเกิดการตื่นตัวและพยายามเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการถ่ายโอนการศึกษาระดับปฐมวัย**

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้การนำของนายสมบูรณ์ รอบรู้ นายกองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ผู้ซึ่งมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญด้านการศึกษาและเป็นผู้หนึ่งที่ได้**ติดตามความเคลื่อนไหวของการถ่ายโอนการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ก็ได้พยายามนำกระแสความเคลื่อนไหวดังกล่าวมาประชุมปรึกษาหารือ เพื่อเตรียมความพร้อมในการนี้อย่างจริงจัง** การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในพื้นที่ตำบลบ้านแหวนนี้ มีการดำเนินการมาก่อนนี้ เป็นเวลานับ 10 ปีแล้ว แต่เดิมตำบลบ้านแหวนมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งดำเนินการโดยเอกชน จึงทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างแพง โดยเฉพาะอย่างการใช้หลักสูตรสำหรับการดูแลเด็กยังไม่เหมาะสม การดูแลเด็กก็ยังไม่ถูกต้องตามหลักการดูแลเด็กปฐมวัย จนกระทั่งต่อมาเมื่อนายสมบูรณ์ รอบรู้ เข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้าน (ในขณะนั้น) และได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการ การศึกษาโรงเรียนวัดช่างคำหลวง จึงได้มีการนำเอาศูนย์เด็กเล็กประจำ

หมู่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่นอกโรงเรียน เข้าไปตั้งในโรงเรียนโดยดำเนินการของบประมาณจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร์ เป็นเงินจำนวนหนึ่ง ผู้ปกครองและเจ้าอาวาสได้ช่วยกันบริจาคอุปกรณ์เป็นสิ่งก่อสร้าง หลังจากนั้นจึงได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างอาคารไว้ 1 หลัง และเปิดเป็นศูนย์เด็กเล็กขึ้นในโรงเรียนวัดช่างคำ มีการบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการและครูในโรงเรียน และจ้างครูพี่เลี้ยงในซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านมาเป็นผู้ดูแลเด็กในศูนย์ ซึ่งก็ดูแลแบบธรรมดาไม่มีหลักวิชาการ ศูนย์เด็กเล็กในตอนนั้น มีเขตบริการอยู่หมู่ 1 ของตำบลหางดงบางส่วน หมู่ 4 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 5 ตำบลบ้านแหวน หมู่ 7 หมู่ 8 ซึ่งจัดเป็นเขตบริการของนักเรียนในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนวัดช่างคำเดิมอยู่แล้ว ดังนั้นศูนย์เด็กเล็กที่ตั้งขึ้นในขณะนั้น จึงมีเด็กมาใช้บริการค่อนข้างมาก เพราะสามารถจะต่อเข้าชั้นประถมศึกษาได้เลย ต่อมาได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน จำนวน 3,000 บาท / เดือน เป็นค่าจ้างครูพี่เลี้ยง รวมทั้งค่าอาหารกลางวันและนมสำหรับเด็ก ส่วนหนึ่งก็เก็บจากผู้ปกครองเด็ก โดยนำเงินมาใช้จ่ายเป็นค่าครุภัณฑ์เครื่องเล่นสนามและวัสดุต่าง ๆ ในศูนย์ ต่อมาครูพี่เลี้ยงก็มีโอกาสได้พัฒนาตนเอง โดยได้รับการอบรมทุก ๆ ปี โดยวิทยากรจากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ โดยการสนับสนุนจากกรมพัฒนาชุมชน และนอกจากนี้ในส่วนของพัฒนาชุมชนในอำเภอหางดง มีอยู่ 9 ศูนย์ ก็ได้รวมกันเป็นชมรมครูพี่เลี้ยงมีการอบรม มีการพบปะ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องมาขาดหายไป **ก็ในช่วงเวลาการเริ่มการถ่ายโอนภารกิจ ปี 2545**

ต่อมาเมื่อนายสมบูรณ์ รอบรู้ ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกอบต.บ้านแหวนซึ่งสามารถทำงานโดยมี พรบ. องค์การบริหารส่วนตำบล ปี พ.ศ. 2537 รองรับ จึงได้กำหนดในนโยบายการบริหารงาน ว่าไว้ **“…อบต. จะต้องสนับสนุนการศึกษาตามมาตรา 66, 67 คือการสนับสนุนดูแลทั้งเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ แม่บ้าน ในส่วนนี้สิ่งที่มองเห็นได้ง่าย ๆ คือเราจะต้องมีการสนับสนุนเด็กปฐมวัยเป็นเบื้องต้นก่อน เมื่อกำหนดไว้ชัดเจนเป็นนโยบายในการบริหารงาน”**

ก็ได้พยายามนำแนวคิดมาสู่ผู้สมาชิกอบต. ให้ตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษามาโดยตลอด ดังคำพูดที่ว่า **“ถ้าหากมีการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กจากกรมการพัฒนาชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กของกรมการศาสนามาให้ อบต. เมื่อไหร่ อบต. จะต้องมีความพร้อม”** (อ้างจากคำสัมภาษณ์นายสมบูรณ์ รอบรู้ ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2546)

จนในปี พ.ศ. 2544 โรงเรียนในตำบลบ้านแหวน 4 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนวัดช่างคำ โรงเรียนบ้านไร่ โรงเรียนจอมทองและโรงเรียนท้าวบุญเรือง มีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณไปบริหารจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงของบประมาณจากอบต.บ้านแหวน ซึ่งอบต.ก็อนุมัติงบประมาณเข้าไปสนับสนุนในด้านการฝึกฝนอาชีพแทน เพราะในขณะนั้นอบต.ยังไม่ได้จัดทำแผนการจัดการศึกษา จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่พอใจ ดังนั้นทางคณะกรรมการบริหารของอบต.พยายามหาแนวทางที่จะเข้าไปสนับสนุนการจัดการศึกษาที่ถูกต้องและเต็มที่ จึงมีแนวคิดว่าการเข้าไปรับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอายุ 3 – 6 ขวบ

ก็เป็นแนวทางที่ทำได้ง่ายและสะดวก รวมทั้งถูกต้องตามนโยบายกระจายอำนาจการจัดการศึกษา **ที่กำลังเตรียมการอยู่ แต่ผู้บริหารของทั้ง 4 โรงเรียนก็ไม่เห็นกับแนวคิดดังกล่าว เพราะมองไม่เห็นว่าอบต.บ้านแหวนจะมีความพร้อมที่จะทำได้อย่างไร ดังนั้นคณะกรรมการบริหารของอบต.บ้านแหวน จึงได้เชิญกรรมการที่ปรึกษาด้านการศึกษาของอบต.มาปรึกษาหารือ และระดมความคิดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการดำเนินการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา** ซึ่งในการประชุมครั้งแรกนั้น มีดำริกันว่าอบต.ควรจะจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลของอบต.บ้านแหวน

แต่ปรากฏว่าผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 4 แห่งและคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ ไม่เห็นด้วย เพราะเกรงว่าหากมีโรงเรียนอนุบาลของอบต.บ้านแหวนแล้ว จะทำให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือชั้นอนุบาล 4 – 6 ขวบของโรงเรียนจะมาเข้าโรงเรียนอนุบาลของอบต.หมด ทำให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนจะลดลง และมีผลต่อเนื่องไปถึงจำนวนเด็กในระดับประถมศึกษาด้วย แล้วโรงเรียนก็จะถูกยุบไปในที่สุด **ดังนั้นจึงมีการคัดค้านว่าอบต.ไม่สมควรที่จะเข้ามาจัดการในเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์เด็กเล็กและอนุบาล แต่สนับสนุนด้านงบประมาณได้ ดังนั้นอบต.จึงได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในลักษณะเงินอุดหนุน** โดยมิได้เข้าไปมีส่วนบริหารจัดการใด ๆ เลย ประกอบทั้งในขณะนั้น คณะกรรมการบริหารของอบต. ก็ยังคงมีความคิดเห็นขัดแย้งในเรื่องการให้ความสำคัญของการศึกษาและบทบาทหน้าที่ที่จะเข้าไปจัดการศึกษา ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่จะให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นสำคัญ ดังนั้นงบประมาณด้านการจัดการศึกษาจะมีอยู่ในแผนงบประมาณค่อนข้างน้อย แต่เมื่อใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจโดยการจัดเวทีประชาคมในประเด็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบ่อยขึ้น ก็ทำให้หลายฝ่ายเกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญมากขึ้น ดังที่นายสมบูรณ์ รอบรู้ นายกอบต.บ้านแหวนได้กล่าวว่า

“เรื่องของการจัดการศึกษานี้ มีแนวคิดต้องเป็นแนวคิดร่วมกัน ดังนั้นแนวคิดของอบต.และประชาคมพี่น้องในหมู่บ้านต้องตรงกัน โครงการต่าง ๆ ถึงจะสำเร็จได้” (คำสัมภาษณ์นายสมบูรณ์ รอบรู้ วันที่ 10 ธันวาคม 2546)

ดังนั้นในปีงบประมาณ 2545 คณะกรรมการบริหารอบต.บ้านแหวน จึงได้เชิญคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานการประถมศึกษาหางดง (ในขณะนั้น) สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เจ้าหน้าที่ในฝ่ายส่งเสริมท้องถิ่น **มาจัดเวทีเสวนาในเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของอบต. ซึ่งทุกฝ่ายเห็นด้วยที่จะให้อบต.เข้าไปดำเนินการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย โดยเข้าไปสนับสนุนในโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง โดยทุกโรงเรียนจะมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในส่วนรับผิดชอบของอบต.**

จนกระทั่งปัจจุบันตำบลบ้านแหวนมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ทั้งหมด 4 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กช้างคำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจอมทอง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไร่และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ท้าวบุญเรือง ซึ่งทางอบต.ก็ได้ให้การสนับสนุน แต่การให้การสนับสนุนอยู่ในลักษณะอุดหนุนเงินเพื่อเป็นค่าจ้างครูพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก เงินค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมนมตามจำนวนเด็ก เงินปรับปรุงศูนย์ตามโครงการที่ขอ แต่มิได้เข้าไปมีส่วนในการบริหารจัดการ จึงเกิดปัญหามากมาย เช่น ศูนย์พัฒนาเด็ก มีสภาพไม่เหมาะสม **จำนวนเด็กในแต่ละศูนย์ลดลง สาเหตุจากผู้ปกครองเด็กไม่มีความศรัทธาในการดำเนินงานของศูนย์ จึงทำให้เกิดการนำเด็กในชุมชนไปเข้ารับบริการในพื้นที่อื่น ซึ่งทำให้เด็กเล็ก ๆ ต้องเดินทางไกล เป็นผลเสียต่อสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่ศูนย์เด็กเล็กตั้งอยู่กับผู้ดูแลศูนย์ รวมทั้งปัญหาในการควบคุมดูแลเงินอุดหนุนที่อบต.สนับสนุน ไม่สามารถจัดทำหลักฐานด้านการเงินให้เป็นปัจจุบัน จึงเกิดปัญหาในการตรวจสอบและบางครั้งก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน** โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ซึ่งรับเด็กอายุตั้งแต่ 2 – 3 ขวบ ในขณะนั้นตั้งอยู่ในอาคารโรงเรียนท้าวบุญเรือง โดยผู้บริหารโรงเรียนได้จัดให้เป็นห้องเด็กเล็ก 1 ห้อง ตั้งอยู่ชั้นล่างข้างบันไดอาคารเรียน ลักษณะห้องเป็นพื้นซีเมนต์อับมืดและชื้นเย็น ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงก็ทำหน้าที่เพียงแค่ดูแลเด็ก ไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเด็กตามวัย ผู้บริหารโรงเรียนก็ดูแลตามสมควร **แต่เดิมมีเด็กอยู่จำนวน 30 คน แต่เนื่องจากสภาพของห้องเรียนและคุณภาพการดูแลไม่เป็นที่พอใจของผู้ปกครอง จึงทำให้จำนวนเด็กลดลงเหลือเพียง 7 คน เมื่อนายกอบต.และคณะกรรมการการศึกษาได้ไปตรวจเยี่ยมและพบปัญหาดังกล่าว จึงได้นำมาปรึกษาหาแนวทางที่จะพัฒนาศูนย์เด็กเล็กขึ้นมาให้มีคุณภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน พร้อมด้วยผู้นำชุมชน จึงพยายามแก้ปัญหาร่วมกัน โดยมีมติร่วมกันที่จะเข้าไปดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในตำบลบ้านแหวนอย่างจริงจัง** ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์ที่กล่าวมาข้างต้น **พบว่าหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีคณะกรรมการประชาคมในหมู่บ้านรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง และได้แสดงเจตจำนงค์ที่จะพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านให้มีคุณภาพ โดยมีแนวคิดร่วมกันปรับปรุงศูนย์ที่มีอยู่เดิมแล้ว ให้มีรูปแบบใหม่ให้มีคุณโดยยึดแนวคิดหลักการพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองจึงได้รับเลือกจากอบต.บ้านแหวนให้เป็นศูนย์ทดลองนำร่องโดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยองค์กรชุมชน** (รายละเอียด ภาคผนวก ก)

ในส่วนของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาที่มีปณิธานมุ่งมั่นในการพัฒนาท้องถิ่น โดยพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2538 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 7 ว่า **“... ให้สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู” แต่การที่จะปฏิบัติให้เป็นตามปณิธานที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นได้นั้น สถาบันจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงจะสามารถนำมาและพัฒนาท้องถิ่น**

ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งบุคลากรในท้องถิ่น จะต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดให้หันเข้ามาร่วมมือกัน เพื่อจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาในประเด็นดังกล่าวข้างต้น โดยระบุไว้ในมาตรา 29 ไว้ว่า **"... ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน ..."** (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก หน้า 9 19 ส.ค. 2542) และในมาตรา 58 ที่ระบุว่า หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ที่ระบุว่า **"..... ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา ..."** (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก หน้า 16 19 ส.ค. 2542)

ในส่วนของผู้วิจัย ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโปรแกรมวิชาที่รับผิดชอบผลิตบัณฑิตการศึกษาปฐมวัย มีการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ แต่การปฏิบัติส่วนมากจะเน้นด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปในชั้นปีที่ 4 และ**จากการวิจัยติดตามผลของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและได้ไปปฏิบัติงานในสถานประกอบการระดับปฐมวัย พบว่าบัณฑิตในโปรแกรมจำนวนไม่น้อยยังขาดทักษะในการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง ดังนั้นหากนักศึกษาได้มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้จากสถานที่จริง มีโอกาสในการร่วมรับรู้ปัญหาร่วมวางแผน ร่วมแก้ปัญหากับชุมชนด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ตั้งแต่ในขณะเป็นนักศึกษา ก็จะทำให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองร่วมรับรู้ปัญหาและมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา สามารถนำเอาความรู้ในเชิงทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างเหมาะสม ท้ายที่สุดสังคมก็จะได้บัณฑิตที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ในส่วนของชุมชนก็จะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานักศึกษาและพัฒนาชุมชนของตนเอง รวมทั้งเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและจัดการศึกษาในชุมชนของตนเองได้**

จากเหตุผลหลายประการดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีโอกาสทำงานร่วมกับชุมชนและเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ให้แก่นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย จึงเสนอโครงการเพื่อให้องค์กรชุมชน

ตำบลบ้านแหวน (บ้านท้าวบุญเรือง) ร่วมกับนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัยที่เรียนในรายวิชาดังกล่าว ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยในส่วนของการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก ในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาร่วมกันวางแผนดำเนินการพัฒนาเป็นหลักสูตรการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง นอกจากนี้นักศึกษาจะได้มีโอกาสร่วมรับรู้ปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและความต้องการของชุมชนจากสถานที่แท้จริง ข้อมูลที่นักศึกษาได้ร่วมกันเรียนรู้ในชุมชน ก็นำมาสู่ชั้นเรียน เพื่อนำไปหาข้อสรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์กับทฤษฎี หลักการที่ศึกษาอยู่และสรุปหาแนวทางในการพัฒนาเด็กที่เหมาะสมด้วยตนเองได้อย่างมีศักยภาพ อันจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการประยุกต์ใช้ในวิชาชีพของตนเองต่อไป อีกทั้งนักศึกษาจะได้เกิดความตระหนักในชุมชนมองเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นยิ่งขึ้น

2. คำถามการวิจัย

องค์กรชุมชนจะพัฒนาศูนย์เด็กได้อย่างไร รูปแบบและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนที่เหมาะสมเป็นอย่างไร และจะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3.2 เพื่อศึกษารูปแบบและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กด้วยภูมิปัญญา โดยองค์กรชุมชนของตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

3.3 เพื่อศึกษาผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็ก ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

4. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

4.1 ประโยชน์ด้านองค์ความรู้

4.1.1 ได้ทราบบริบทของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

4.1.2 ได้เรียนรู้กระบวนการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็ก โดยองค์กรชุมชน

4.1.3 ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

4.1.4 ได้รูปแบบกิจกรรมและการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเล็กที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 ประโยชน์ด้านการพัฒนา

4.2.1 นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง และเกิดจิตสำนึกชุมชนในการทำงานร่วมกันและพัฒนาด้านการศึกษาร่วมกับประชาชนในชุมชน

4.2.2 ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึก มองเห็นคุณค่าร่วมกันในการพัฒนาชุมชนของตน โดยการระดมทรัพยากรในชุมชนทั้งส่วนที่เป็นบุคลากร และภูมิปัญญาในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในด้านการจัดการศึกษาของชุมชน

4.2.3 ประชาชนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

4.2.4 ได้นักวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในชุมชน

4.3 ประโยชน์ที่เป็นผลผลิต

4.3.1 ได้ศูนย์พัฒนาเด็กที่พัฒนาโดยองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพ

4.3.2 ได้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 1 หลักสูตร

4.3.3 ได้เอกสารประกอบหลักสูตรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

4.3.4 ได้สื่อประกอบกิจกรรมการพัฒนาเด็กที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ

1) นิทานพื้นบ้านของชุมชนบ้านแหวน จำนวน 6 เรื่อง
2) เทปนิทานพื้นบ้าน 1 ชุด
3) เทปเพลงกล่อมเด็ก 3 เพลง
4) ของเล่นพื้นบ้านของชุมชนบ้านแหวน 34 ชนิด

4.1.5 ได้ต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็ก และกรณีศึกษาให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กในด้านรูปแบบการบริหารจัดการ โดยองค์กรชุมชน หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

5. ระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย

5.1 ระเบียบวิธีวิจัย ใช้แบบผสมผสานวิธีการวิจัยประยุกต์กับการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย ได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

5.2.1 ระยะเตรียมการวิจัย มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดทางทฤษฎี ด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2) สำรวจพื้นที่เป้าหมาย เพื่อศึกษาหาความเป็นไปได้ (ตุลาคม 2544) โดยได้พบกับนายกอบต. กรรมการ ผู้นำชุมชน และเริ่มปฏิบัติการร่วมกับชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

กิจกรรม "การศึกษาพื้นที่" (มิ.ย. – พ.ค. 2545) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสร้างความเข้าใจในพื้นที่เป้าหมายของชุมชนและร่วมศึกษา ปรึกษาและวางแผนร่วมกัน โดยเข้าร่วมการประชุมด้านคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อพยายามศึกษาหาความเป็นไปได้

กิจกรรมจัดเวทีชาวบ้าน (ส.ค. – ก.ย. 2545) ได้ร่วมจัดเวทีชาวบ้านสนทนาแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับแนวทาง แนวคิดในการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในพื้นที่เป้าหมายหลายชุมชน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ จัดทำ SWOT ซึ่งผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการจัดเวทีชาวบ้านแต่ละครั้งจะดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

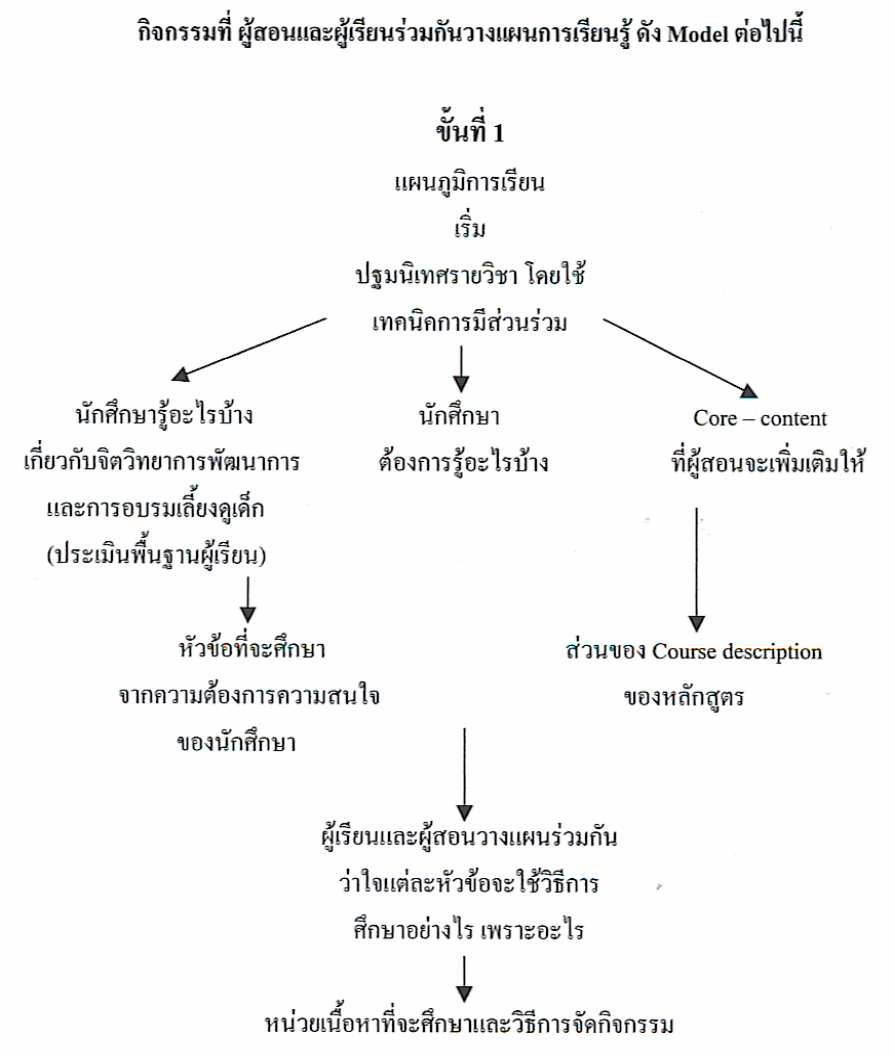
กิจกรรม "กำหนดพื้นที่เป้าหมาย" พื้นที่เป้าหมายที่เลือกศึกษาวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง หลังจากนั้นได้สร้างข้อตกลงร่วมกัน (ก.ย. – ต.ค. 2545) โดยใช้การประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้มีการจัดประชุมและเลือกคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ โดยพยายามศึกษาหารูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กและเริ่มระดมทุนในการพัฒนาศูนย์ ต่อจากนั้นได้ร่างระเบียบพัฒนาเด็กของศูนย์ และเริ่มทำการประชาสัมพันธ์ศูนย์ เปิดรับสมัครครูประจำศูนย์และเปิดรับเด็กตามลำดับ

กิจกรรม "เปิดศูนย์พัฒนาเด็ก" ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง ทำพิธีเปิดศูนย์ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2546 และดำเนินงานอย่างเป็นทางการในวันจันทร์ที่ 4 พฤศจิกายน 2546 โดยมีเด็กจำนวน 38 คน ครูประจำศูนย์ 2 คน ครูพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน

5.2.2 ระยะการดำเนินการวิจัย

ในระยะการดำเนินการวิจัยมีกิจกรรมหลัก คือ การบูรณาการการจัดการศึกษากับกระบวนการวิจัย และกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 / 2545 โดยได้บูรณาการด้านกระบวนการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2545 – กุมภาพันธ์ 2546 โดยจัดกิจกรรมทั้งในเวลาเรียนปกติ และนอกเวลาเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมวางแผนการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนักสำนึกชุมชน : โดยทีมวิทยากรผู้นำชุมชนบ้านท้าวบุญเรืองร่วมกับผู้สอน

ขั้นที่ 3 ฝึกอบรมเทคนิคการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค F.S.C. โดยทีมวิทยากรของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่

ขั้นที่ 4 นักศึกษาศึกษาชุมชน จัดทำเวทีชาวบ้าน ร่วมกับผู้นำชุมชนและองค์กรที่ชุมชนท้าวบุญเรือง หัวข้อ **"ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง"**

ขั้นที่ 5 (แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่ม ๆ ≈ 5 – 6 คน) เข้าร่วมกับองค์กรในชุมชนร่วมกัน แบ่งกลุ่มศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1. คติชาวบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
3. เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก

4. การละเล่น
5. สื่อของเล่นเด็ก
6. อาหารสำหรับเด็ก
7. นิทานพื้นบ้าน
8. เจตคติ / บทบาทของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก / ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว
9. สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการเด็ก
10. วัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ขั้นที่ 6 รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในบ้านท้าวบุญเรือง นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกับผู้นำองค์กรชุมชน

ขั้นที่ 7 นำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ร่วมกันศึกษาต่อประชาคมหมู่บ้าน ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการ / เปิดการร่วมอภิปรายร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชน / นักศึกษา / ผู้สนใจในหัวข้อ **"การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน"**

ขั้นที่ 8 นักศึกษาและองค์กรชุมชนร่วมกันสรุปบทเรียนและนักศึกษาจัดทำรายงานการศึกษาข้อมูลท้องถิ่น ทั้งในรูปแบบเทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ มอบให้ศูนย์ศึกษาชุมชนบ้านท้าวบุญเรือง และคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็ก เพื่อจะได้นำไปจัดทำหลักสูตรสำหรับเด็กเล็กต่อไป

ขั้นที่ 9 นักศึกษานำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในสถานการณ์จริง มาร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์กับหลักการ ทฤษฎีของการอบรมเลี้ยงดูในชั้นเรียน

ขั้นที่ 10 นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ โดยการจัดทำองค์ความรู้ที่ได้รับให้นักศึกษาในโปรแกรมวิชาได้รับทราบ

ขั้นที่ 11 การพัฒนาหลักสูตร องค์กรชุมชนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาร่วมกับนักศึกษามาร่วมพัฒนาหลักสูตร โดยใช้บุคลากรในชุมชน ครูในโรงเรียนเป็นแนวร่วม

5.2.3 ระยะการดำเนินการหลังการบูรณาการจัดการศึกษาด้านกระบวนการวิจัย

ในระยะนี้จะมีกิจกรรมหลักสำคัญอยู่ 2 กิจกรรม คือ

1) กิจกรรมการทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในช่วงนี้ กิจกรรมที่สำคัญจะเป็นการนิเทศติดตามผลทั้งการใช้หลักสูตร การบริหารจัดการศูนย์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงในแต่ละประเด็น

2) กิจกรรมการปรับปรุงรูปแบบการบริหารศูนย์และการใช้หลักสูตรโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเต็มรูปแบบ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

(1) ใช้รูปแบบการบริหารศูนย์เด็กและใช้กิจกรรมพัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเต็มรูปแบบ

(2) ติดตามผลและประเมินผลร่วมกัน

(3) ปรับปรุงและพัฒนาร่วมกัน

(4) สรุปผลการวิจัยและพัฒนาและเขียนรายงานการวิจัย

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีการใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ในชุมชนและสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ (กระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย) ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จึงได้ดำเนินการดังนี้

4.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในส่วนของนักศึกษา

1) วัสดุหลักสูตรสำหรับกิจกรรมการเรียน

(1) แนวการสอน

(2) แบบฝึกหัด

(3) แผนการเรียน

(4) แบบทดสอบ

(5) เอกสารประกอบการสอน

(6) สื่อการเรียน

(7) แบบสะท้อนความคิด

(8) กิจกรรม F.S.C.

(9) การศึกษาชุมชน

(10) การจัดนิทรรศการ

4.3.2 เครื่องมือและวิธีการในการเก็บข้อมูลในส่วนของชุมชน

1) การสัมภาษณ์ (Interview) การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ จะใช้การสัมภาษณ์เป็นแบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) แต่มีจุดมุ่งหมายเค้าโครงในการสัมภาษณ์ อาจจะสัมภาษณ์แบบไม่จำกัดคำตอบแบบเจาะจง เฉพาะเรื่องแบบผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวน …. คน

2) การจัดเวทีประชาคม ซึ่งการจัดเวทีประชาคมนี้ จะเป็นการจัดทำร่วมกันไม่เฉพาะเจาะจงเฉพาะเรื่อง ซึ่งจะขอใช้เวทีประชาคมของตำบลตามวาระที่มีอยู่แล้วประจำเดือนเพื่อจะสอบถามและข้อความเห็นรวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัยเป็นระยะ ๆ ตลอดการดำเนินการวิจัย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความเห็นการดำเนินงานพัฒนาเด็กเล็กของรูปแบบเดิม / ความต้องการ / ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม ฯลฯ รวมทั้งหมด …. ครั้ง

3) การจัดการประชุม (Meeting) ซึ่งจะจัดการประชุมตามที่คณะผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงาน / การประเมินผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะเน้นบุคลากรที่จะประชุมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในศูนย์ ตลอดการวิจัย รวม …. ครั้ง

4) การสังเกต (Observation) ใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งทั้งนี้เพราะขั้นตอนในการดำเนินงานและกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนนั้น มักจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไป บางช่วงข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจากชาวบ้านในชุมชนทั่วไป บางช่วงจะเป็นข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านที่ร่วมปฏิบัติงานในศูนย์ ซึ่งข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์และนำไปสู่การแก้ปัญหา พัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการพัฒนางาน ซึ่งจะดำเนินการตลอดการวิจัย ซึ่งการสังเกตจะกระทำโดยนักวิจัยในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่

5) แบบประเมิน, แบบแสดงความคิดเห็น หลังการดำเนินกิจกรรม ทั้งในส่วนของนักศึกษาและผู้เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

6) เอกสาร เอกสารที่ศึกษาในส่วนที่เป็นเอกสารจะเป็นส่วนที่เกี่ยวกับข้อบัญญัติ กฎหมายและแนวคิด ทฤษฎี ส่วนเอกสารชั้นรองจะเป็นข้อมูลขั้นต้น ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น ตามผลของนโยบาย ข้อบัญญัติ จากวารสาร หนังสือพิมพ์

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลบุคคล เช่น ชาวบ้านทั่วไป ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) ปราชญ์ชาวบ้าน
2. แหล่งข้อมูลเอกสาร เช่น ห้องสมุด สถานที่ราชการ
3. แหล่งชุมชน ได้แก่ วัด ศูนย์พัฒนาเด็กในชุมชน สภาพแวดล้อม ทรัพยากรในชุมชนเป้าหมาย

6. วิธีการประมวล / สังเคราะห์ข้อมูล

การประมวลข้อมูลคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้คือ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ประชุมจัดเวทีประชาคม สัมภาษณ์ แบบสอบถาม ศึกษาจากเอกสาร การลงมือปฏิบัติการจริงและผลจากการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ตามข้อตกลงและแผนที่ได้วางร่วมกันระหว่างชาวบ้านและผู้วิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ก็จะนำข้อมูลเหล่านี้มาสรุป แล้วปรับปรุงแก้ไขและทดลองปฏิบัติใหม่ ในลักษณะการวางแผนร่วมกัน (Plan) ลงมือกระทำ (Do) ตรวจสอบ (Check) และกระทำใหม่ (Act) หมุนเวียนต่อเนื่องจนกระทั่งได้รูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้น พร้อมที่จะเป็นตัวอย่างในการขยายเครือข่ายต่อไป

7. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตที่สำคัญ คือ

7.1 ขอบเขตเนื้อหา ได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ตามระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย ดังนี้คือ

7.1.1 ระยะการบูรณาการการจัดการศึกษากับกระบวนการวิจัย

1) ได้มีขอบเขตตามหลักสูตรโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ระดับปริญญาตรี

2) การศึกษาชุมชน ค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย 10 ด้าน คือ

(1) คติชาวบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(3) เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก

(4) การละเล่นสำหรับเด็ก

(5) สื่อของเล่นสำหรับเด็ก

(6) อาหารและยาสมุนไพรพื้นบ้านสำหรับเด็ก

(7) นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก

(8) เจตคติ / บทบาท / ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

(9) สภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก

(10) วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

7.1.2 ระยะการพัฒนาหลักสูตรและการทดลองใช้หลักสูตร ในระยะนี้ต้องการที่จะศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก การบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเล็กในศูนย์ในชุมชน ซึ่งมีขอบข่ายดังนี้

1) งานบริหารและจัดการ

(1) งานอาคารสถานที่

(2) งานงบประมาณ

(3) งานธุรการ

(4) งานบุคลากร

(5) งานชุมชนสัมพันธ์

2) งานวิชาการ

(1) หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) แผนการจัดกิจกรรม

(3) กิจกรรมบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) รูปแบบการจัดกิจกรรม

(5) การนิเทศและการติดตามผล

7.2 ขอบเขตประชากร ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ภาคเรียนที่ 2/2545 จำนวน 67 คน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ประชาชนในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ผู้ปกครองและเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

7.3 ขอบเขตด้านเวลา ข้อมูลการดำเนินการวิจัยอยู่ในขอบเขตเวลาการวิจัย 1 ปี 6 เดือน (พฤศจิกายน 2545 – 30 เมษายน 2547)

7.4 ขอบเขตพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่เป้าหมาย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง และชุมชนท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

8. สถานที่ทำการวิจัย

ได้แก่ โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองและชุมชนท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

9. นิยามศัพท์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่รับเลี้ยงเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 – 3 ขวบและอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลและได้รับการพัฒนาขึ้น โดยองค์กรในชุมชนบ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

องค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มของคนที่เกิดจากการรวมตัวในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันในชุมชน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนบ้านท้าวบุญเรือง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ที่มีอยู่เดิมตั้งแต่อดีตและได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่รุ่นหนึ่งในชุมชนท้าวบุญเรืองในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงเด็กในชุมชน 10 ด้าน ได้แก่ คติชาวบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก การละเล่นสำหรับเด็ก สื่อของเล่นสำหรับเด็ก อาหารและยาสมุนไพรพื้นบ้านสำหรับเด็ก นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก เจตคติ / บทบาท / ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

บทที่ 2
เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่นี้ คณะวิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. บริบทชุมชนตำบลบ้านแหวนและหมู่บ้านท้าวบุญเรือง
2. การถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การจัดการศึกษาปฐมวัย
4. การจัดการศึกษากับภูมิปัญญาไทย

1. บริบทชุมชนตำบลบ้านแหวนและหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

1.1 ประวัติชุมชนตำบลบ้านแหวน

ตำบลบ้านแหวนเดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีชื่อว่า บ้านหนองแหวน เพราะมีหนองน้ำใหญ่อยู่ในหมู่บ้านทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นหนองน้ำที่มีความลึกและกว้างมาก ในอดีตชาวบ้านของหมู่บ้านแห่งนี้ได้ใช้เป็นแหล่งสำคัญในการทำมาหากินและการดำรงชีวิต มีเรื่องเล่าว่าในขณะนั้น บ้านหนองแหวน มีผู้นำหมู่บ้านชื่อ พญามโน ท่านปกครองลูกบ้านด้วยคุณธรรม มีวันหนึ่งชาวบ้านชื่อว่า แม่ปั๋น ได้ออกไปหาปลาที่หนองแห่งนี้ตามปกติ ปรากฏว่าได้แหวนโบราณวงหนึ่งติดมากับสวิงหาปลา จึงได้นำไปมอบให้พญามโน เมื่อชาวบ้านทราบข่าวก็แปลกใจและขอดูแหวนวงนี้ พร้อมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ไปต่าง ๆ นา ๆ ต่อมาไม่นานในหมู่บ้านก็เริ่มมีเหตุการณ์แปลก ๆ เกิดขึ้น ซึ่งชาวบ้านก็ลงความคิดเห็นว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพราะความศักดิ์สิทธิ์หรืออาถรรพ์ของแหวนวงนี้ จึงเชื่อว่าแหวนวงนี้ควรจะเป็นสมบัติของหมู่บ้าน เพราะแหวนวงนี้ไปอยู่ที่ใครก็มักจะมีเหตุการณ์ไม่ค่อยดีเกิดขึ้นกับคน ๆ นั้นเสมอ นับตั้งแต่นั้นมา แหวนวงดังกล่าวจึงตกเป็นสมบัติของหมู่บ้านและตั้งชื่อหมู่บ้านของตนเองว่า **“บ้านแหวน”** ซึ่งปัจจุบันแหวนดังกล่าวได้อยู่ที่ใดไม่มีใครทราบอีกเลย ต่อมาหมู่บ้านบ้านแหวนได้รับการยกฐานเป็นตำบล จนถึงปัจจุบันได้ปกครองโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลบ้านแหวน โดยมีคำขวัญประจำตำบลที่ว่า ประเพณีเลิศล้ำ วัฒนธรรมงามเด่น ประชาอยู่ร่มเย็น บ้านแหวนเน้นพัฒนา

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลบ้านแหวน

ตำบลบ้านแหวนตั้งอยู่ห่างจากอำเภอหางดงประมาณ 2 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นแนวกว้างทอดยาวจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออกระดับพื้นที่มีความลาดชันไม่เกิน 2 เปอร์เซ็นต์ ลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปทางทิศตะวันออก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะสำหรับการเพาะปลูก พื้นที่ทั้งหมดของตำบลบ้านแหวนมีทั้งหมด 11.72 ตารางกิโลเมตร (7,325 ไร่) โดยมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ตำบลหนองควายและตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง

ทิศตะวันตก ตำบลน้ำแพร่และตำบลหางดง อำเภอหางดง

ทิศใต้ ตำบลหนองแก๋วและขุนคง อำเภอหางดง

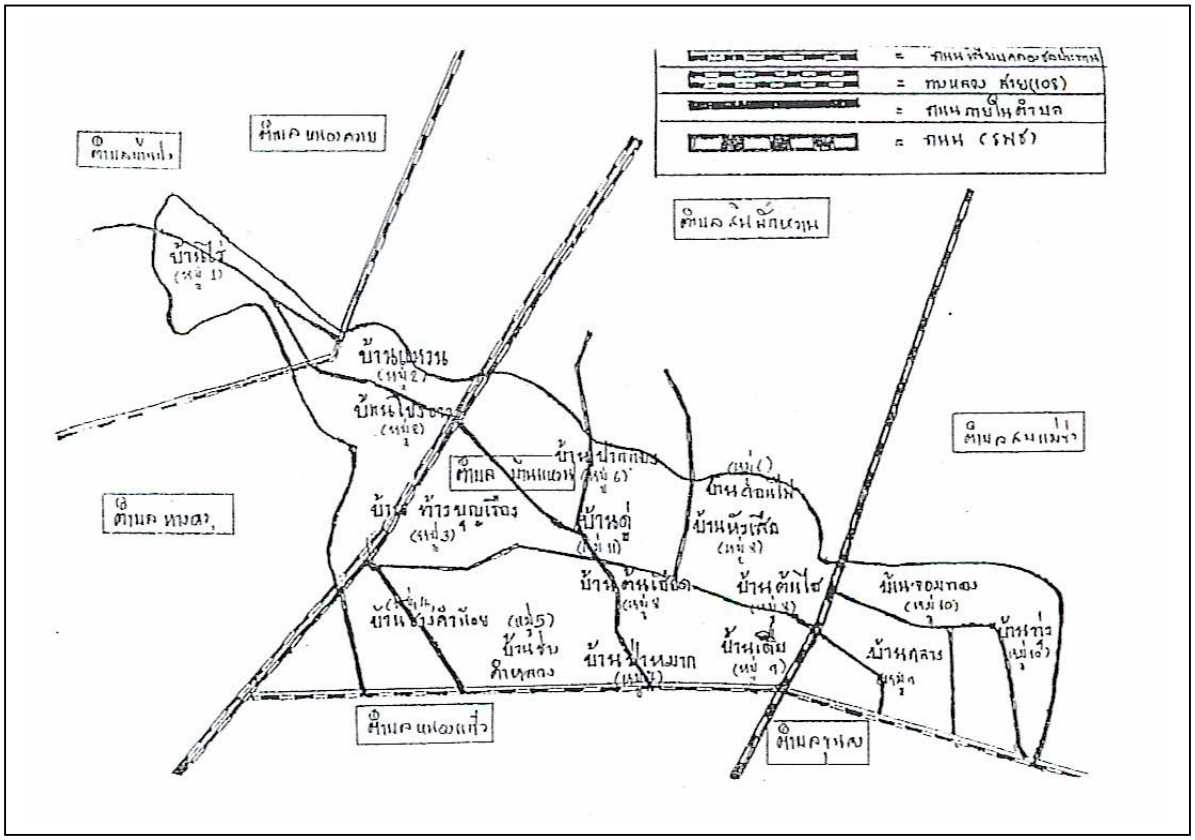
ทิศตะวันออก ตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง

การคมนาคมภายในตำบลมีความสะดวก มีถนนลาดยางติดต่อถึงกันได้ทุกหมู่บ้าน มีทางหลวงหมายเลข 108 (สายเชียงใหม่ – ฮอด) ตัดผ่านเขตตำบลด้านทิศตะวันตก

การปกครอง ตำบลบ้านแหวนมีเขตการปกครองแบ่งออกเป็น 13 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1	บ้านไร่ – กองขิง
หมู่ที่ 2	บ้านแหวน – โขงขาว
หมู่ที่ 3	บ้านท้าวบุญเรือง
หมู่ที่ 4	บ้านช่างคำน้อย
หมู่ที่ 5	บ้านช่างคำหลวง
หมู่ที่ 6	บ้านปากกอง
หมู่ที่ 7	บ้านป่าหมาก, ดอนคา, เหมืองง่า
หมู่ที่ 8	บ้านต้นเฮือด
หมู่ที่ 9	บ้านเดื่อ
หมู่ที่ 10	บ้านจอมทอง - สวนหลวง
หมู่ที่ 11	บ้านดู่
หมู่ที่ 12	บ้านดอนไฟ
หมู่ที่ 13	บ้านท้าวบุญเรืองน้อย

แผนที่การแบ่งเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

จำนวนประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 8,080 คน แยกเป็นชาย 4,016 คน หญิง 4,016 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 689 คน / ตารางกิโลเมตร (องค์การบริหารส่วนตำบล. 2542 : หน้า 2 – 14)

1.2 ประวัติชุมชนท้าวบุญเรือง

บ้านท้าวบุญเรือง อยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บนถนนทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108 สายเชียงใหม่ – ฮอด ประมาณ กิโลเมตรที่ 10 หมู่บ้านท้าวบุญเรือง หมู่ที่ 3 มีพื้นที่อยู่ฝั่งถนนด้านตะวันตกและฝั่งถนนด้านตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านดังนี้

ทิศเหนือ	บ้านสันผักหวาน ตำบลสันผักหวาน
ทิศใต้	บ้านช่างคำหลวง ตำบลบ้านแหวน
ทิศตะวันออก	บ้านดู่ ตำบลบ้านแหวน
ทิศตะวันตก	บ้านโขงขาว ตำบลบ้านแหวน

บ้านท้าวบุญเรือง เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เริ่มตั้งแต่เมืองล้านนากำลังรุ่งเรือง โดยมีเรื่องเล่าว่า มีชายอยู่ 3 คน คือ ท้าวบุญเรือง ท้าวผายูและท้าวคำวัง ได้เดินทางมาสร้างถิ่นฐานบนแผ่นดินล้านนา โดยกำหนดให้แยกกันอยู่ตามลำดับทิศจากทางเหนือลงมาทางทิศใต้ โดยท้าวผายูตั้งถิ่นฐานอยู่ทางทิศเหนือ ทางทิศใต้เป็นถิ่นฐานของท้าวบุญเรืองและทิศใต้สุดคือถิ่นฐานของท้าวคำวัง เมื่อถิ่นฐานมั่นคงทั้ง 3 คน ต่างตั้งชื่อถิ่นฐานตามนามของตน เมื่อมีคนอพยพมาอยู่จำนวนมากขึ้น ทุกคนจึงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ ตามชื่อผู้ก่อตั้งถิ่นฐาน คือท้าวบุญเรือง ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2544 การปกครองส่วนท้องถิ่นได้แบ่งพื้นที่ของบ้านท้าวบุญเรืองออกเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง โดยได้แบ่งให้พื้นที่ทางฝั่งตะวันออกเป็นบ้านท้าวบุญเรืองน้อย หมู่ที่ 13 ถึงจะมีการแบ่งเขตการปกครองใหม่ แต่ความสัมพันธ์ในชุมชนก็มิได้แตกแยกเหมือนการแยกหมู่บ้าน (อ้างจาก ข้อมูลสำนักงานเกษตรอำเภอหางดง, 2541) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองปัจจุบันตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านท้าวบุญเรือง หมู่ที่ 3 และหมู่บ้านท้าวบุญเรืองน้อย ซึ่งหมู่บ้านนี้มีพื้นที่ 937.5 ไร่ จำแนกเป็นที่อยู่อาศัย 689 ไร่ ที่ดินทำกิน 180 ไร่ ที่สาธารณะ 25 ไร่ ที่อื่น ๆ 43.5 ไร่ มีความอุดมสมบูรณ์ มีลำน้ำแม่ท่าช้างไหลผ่าน สามารถทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง และปลูกพืชหมุนเวียนจำพวกถั่ว และเนื่องจากหมู่บ้านอยู่ใกล้ตัวเมือง จึงมีการขยายตัวทางธุรกิจบ้านจัดสรร ชาวบ้านนิยมขายที่ดินทำกิจประชาชนจำนวนมากในปัจจุบัน ประกอบอาชีพหลากหลายขึ้น ทั้งอาชีพรับราชการ รับจ้างขายแรงงานและการค้าขาย การประกอบอาชีพ มีทั้งภายในและภายนอกชุมชน นอกจากนี้ประชากรในหมู่บ้าน ยังมีอาชีพจักสานที่เป็นอาชีพหลัก จากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบ้านท้าวบุญเรืองมีจำนวนประชากร 632 ครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ยต่อปีประมาณ 30,000 บาท / ครัวเรือน

บ้านท้าวบุญเรือง มีวัดสำคัญประจำหมู่บ้าน ชื่อว่าวัดท้าวบุญเรือง เป็นวัดประจำหมู่บ้านก่อตั้งโดยท้าวบุญเรือง ตั้งแต่พ.ศ. 2235 มีอาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ และหอพระไตรปิฎก ปัจจุบันมีพระครูธรรมธร บุญรัตน์ นิภาธโร เป็นเจ้าอาวาส มีพระสงฆ์ จำนวน 3 รูป มีสามเณร 8 รูป (พระครูธรรมธร บุญรัตน์ นิภาธโร, สัมภาษณ์ 22 พฤษภาคม 2545) มีโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง เป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 100 คน มีครูจำนวน 8 คน เป็นครูอัตราจ้าง จำนวน 2 คน

ความเป็นอยู่ในครัวเรือน โดยเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พ่ออุ้ย แม่อุ้ยเล่าให้ฟังว่าการมีลูกในอดีตตอนที่ผู้หญิงตั้งครรภ์ จะมีวิธีการในการคลอดลูกให้ง่าย โดยการนำใบเป้า ไมยราบ มาต้มอาบจะทำให้คลอดลูกง่ายขึ้น เมื่อคลอดลูกแล้ว จะทำให้หน้าท้องยุบตัวเร็ว และการทำคลอดจะมีหมอตำแยประจำหมู่บ้าน หรือ “แม่จ้าง” ทำคลอด เมื่อคลอดแล้ว ก็จะนำรกไปฝังไว้ใต้ถุนบ้าน เพราะมีความเชื่อว่า เมื่อเดินทางไปที่ไหนไกล ๆ จะได้คิดถึงบ้านเกิดตัวเองผู้หญิงที่อยู่ไฟจะต้องทำตัวให้อบอุ่นโดยการนุ่งห่มอย่างมิดชิด เช่น การสวมหมวกคลุมศีรษะ สวมถุงมือ ถุงเท้า เป็นต้น อีกทั้งอยู่ในห้องหรือในบ้านไม่ให้ทำอะไรหรือไปไหน ในเรื่องอาหารการกินในอดีตเลี้ยงแบบเรียบง่าย พอเด็กเกิด

จะให้กินนมแม่ พอโตมาก็จะให้กินกล้วย โดยแม่จะเคี้ยวแล้วป้อนให้ลูกกิน มีอีกวิธีหนึ่งจะนำกล้วยไปตากแดดและนำไปนึ่งให้นิ่มและนำมารับประทาน เวลาลูกโตขึ้นมาจะพาลูกไปทำนาด้วย และการละเล่นของเด็กส่วนใหญ่จะทำของเล่นขึ้นมาเอง หาวัสดุที่มีตามบ้านเรือน เป็นการละเล่นที่ไม่มีพิษ มีภัย ช่วยเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและด้านภาษา เช่น ม้าก้านกล้วย ปืนก้านกล้วย เดินกะลา ไม่ก่างเก่ง ลูกข่าง หมากเก็บ เป็นต้น

ในปัจจุบันการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบันนี้ มีการทำเกษตรกรรมน้อยลง เพราะมีเหตุปัจจัยหลายอย่าง ยิ่งเป็นชุมชนในเมืองทุกคนจะเร่งรีบ ผู้หญิงจะทำงานนอกบ้านไม่ค่อยมีเวลาให้กับครอบครัว การให้กำเนิดบุตร ไม่ค่อยมีการใส่ใจอะไรมาก การเกิดลูกจะมีการฝากครรภ์กับโรงพยาบาล หลังจากกำเนิดบุตรเสร็จแล้ว มารดาจะไม่อยู่ไฟ ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก มีการใช้นมกระป๋องแทนนมแม่ มีอาหารเสริมที่จะมาเป็นอาหารให้เด็กอีกทางหนึ่ง สำหรับการดูแลเด็ก พ่อแม่จะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยง โดยที่พี่เลี้ยงนั้น อาจจะมีความรู้หรือไม่มีความรู้ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการของเด็ก ของเล่นสำหรับเด็กในปัจจุบันพ่อแม่ก็จะหาซื้อให้เด็กได้โดยไม่ต้องประดิษฐ์ขึ้นมาเอง ของเล่นก็จะมีสีสันสดใส ซึ่งมีหลายแบบหลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดอาจจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการและไม่ส่งเสริมพัฒนาการ

1.4 ภูมิปัญญาในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

ภูมิปัญญาสำคัญในหมู่บ้านท้าวบุญเรืองและยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน คือ การจักสาน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญและมีความเกี่ยวพันกับวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้าน โดยเฉพาะชาวบ้านที่มีอาชีพเกษตรกรรม บ้านท้าวบุญเรืองจัดเป็นหมู่บ้านที่มีงานหัตถกรรมหลายรูปแบบ ได้แก่ งานจักสานและผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ สืบทอดมาจนถึงคนรุ่นหลังที่มีชื่อเสียงในปัจจุบัน และมีการสืบทอดหลายเรื่อง

งานจักสานและผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ได้แก่ ซ้า (ตะกร้า) เข่ง ก๋วย สาด การสานแผ่นลาย เป็นต้น งานจักสานที่ทำขึ้นล้วนเป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษให้แก่ลูกหลาน ในปัจจุบันงานจักสานเหล่านี้ยังคงนำมาใช้ในพิธีกรรมหรือประเพณีของหมู่บ้าน จึงทำให้งานจักสานยังคงมีการทำอย่างต่อเนื่อง แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงความเจริญก้าวหน้าทางกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา

1.6 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของหมู่บ้านท้าวบุญเรือง มีดังนี้

1. มีคติความเชื่อและวิถีชาวบ้านในการเลี้ยงเด็ก มีดังต่อไปนี้

ความเชื่อ แบ่งได้ 6 ประเด็น คือ การตั้งครรภ์ หลังคลอดบุตร การเลี้ยงทารก เจ็บไข้ได้ป่วย วิถีชาวบ้าน การศึกษา

2. เพลงกล่อมเด็ก ได้แก่ เพลงอื่อ อือ จา เพลงแมงมุม เพลงตุ๊กแก เพลงแมว เพลงซิก้องก่อ เพลงสี้จิ้งจง เพลงศีลห้า

3. นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ สุนัขกับหมู นกกวักกับนกกระจอก หอยละโว้กับกระต่าย ลูกอ๊อดกับ จักจั่น คนเลี้ยงช้าง

4. การละเล่น ได้แก่ ไม้โก๋งเก๋ง เล่นขายขนมครก วิ่งกะลามะพร้อม (สิกกะโหล้ง) หมากเก็บ บ่ากลอน บ่าบ้าเข้าถ้ำ งูกินหาง เล่นบทบาทสมมติ พ่อ แม่ ลูก โฮ่ง ๆ โพงพราง บ่าป๊อก ล้อหมุน ซ่อนไข่เต่า

5. อาหาร มีดังต่อไปนี้

อาหารสำหรับเด็ก คือ น้ำนมแม่ กล้วยใต้ ข้าวเหนียวดำ เนื้อ เช่น แคบหมู่ และเนื้อหมู ผักต้ม เช่น ตำลึง ผักกาด ขนม เช่น ขนมขาว ขนมกะทิ ข้าวต้มมัด หมี่ผัด

6. วัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา การปลูกเรือน (ปลูกบ้านสร้างบ้าน) กิ๋นก๋วยสลาก เลี้ยงผีปู่ย่า การบวช ปี๋ใหม่เมือง (วันสงกรานต์) ยี่เป็ง (ลอยกระทง) การสับชาดก การแอ่วสาว

7. สื่อสำหรับเด็ก ได้แก่ รถลาก โก๋งเก๋ง อีดอ้อย กะลามะพร้าว ปลาตะเพียน ดินเหนียวปั้นเป็นรูปต่าง ๆ ขี้เป้า ตีล้อ นกหวีดจากตอข้าวโว้ ว่าว ปืนก้านกล้วย ม้าก้านกล้วย ตะกร้าจากใบมะพร้าว เสาตีเหล็ก รถสามขา ตุ๊กตาผ้า รองเท้าไม้ (รองเท้าก๊อบแก๊บ) สัตว์กะลา ดินลูกแก้ว กระป๋องโทรทัศน์ สะบ้า กรับ ลิงไม้ ธนู หนังสติ๊ก เปลก้านกล้วย เล่นขายของ กระบอกไม้ไผ่ ก๊อบแก๊บ กำหมุน จานบิน ตุ๊กตาก้านกล้วย ลูกข่างสะบ้า

1.7 ประวัติโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 25 ตารางวา

ตั้งเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2465 ณ วัดช่างคำหลวง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2471 ย้ายโรงเรียนไปทำการเรียนการสอนที่วัดช่างคำน้อย (วัดสุวรรณประดิษฐ์) หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2472 ย้ายไปสร้างอาคารเรือนชั่วคราวติดกับวัดบ้านท้าวบุญเรือง หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2482 ทางราชการไปซื้อที่ดินฟากตะวันตก ถนนสายเชียงใหม่ – ฮอด และสร้างอาคารแบบ ป.1 (อาคารไม้) สร้างเสร็จเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2482 ตั้งชื่อโรงเรียนว่า **“โรงเรียนประชาบาล”** ตำบลบ้านแหวน(ท้าวบุญเรืองวิทยา)

ปัจจุบันได้ทำการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาล 1 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 176 คน อนุบาลมี 45 คน ประถมมี 126 คน

ผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่ก่อตั้งถึงปัจจุบัน

พ.ศ.	**ชื่อ - สกุล**		**ตำแหน่ง**
พ.ศ. 2465 - 2482	นายสมบูรณ์	เจริญทร	ครูใหญ่
พ.ศ. 2483 - 2485	นายผาบ	อินทเตหะ	ครูใหญ่
พ.ศ. 2486 - 2488	นายดวงแก้ว	จันทรมานนท์	ครูใหญ่
พ.ศ. 2488 - 2489	นายถา	พันธุศาสตร์	ครูใหญ่
พ.ศ. 2490 - 2492	นายโสภณ	วันโน	ครูใหญ่
พ.ศ. 2493 – 2494	นายถา	เขียวฟู	ครูใหญ่
พ.ศ. 2494 – 2498	นายพจน์	วตะผาย	ครูใหญ่
พ.ศ. 2499 - 2509	นายสมบูรณ์	จันทรมานนท์	ครูใหญ่
พ.ศ. 2510 - 2511	นายสุริยา	รัตนไตร	ครูใหญ่
พ.ศ. 2511 - 2516	นายสมวงศ์	อุทัยผล	ครูใหญ่
พ.ศ. 2516 - 2518	นายชาญชัย	ธนัญชัย	ครูใหญ่
พ.ศ. 2519 - 2522	นายบุรพ	จันทร์ดี	ครูใหญ่
พ.ศ. 2523 - 2535	นายสมวงศ์	อุทัยผล	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2535 - 2536	นายสมจิตร	บุญตัน	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2536 - 2538	นายสนิท	องค์ไชย	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2538 - 2543	นายโสภณ	อุปนันท์	อาจารย์ใหญ่
พ.ศ. 2543	นายพงษ์รักษ์	เปรมปรี	อาจารย์ใหญ่

2. การถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐบาลมีนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 30 ซึ่งจากนโยบายดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบที่ได้เร่งดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถ่ายโอนการจัดการศึกษานั้น ได้เร่งดำเนินการถ่ายโอนการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล 3 ขวบ ตั้งแต่ในปีงบประมาณ 2544 ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2543 กระทรวงมหาดไทย ได้ทำหนังสือแจ้งไปยังจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้จังหวัดดำเนินการชักชวนความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีใจความพอสรุปได้ว่า

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมความพร้อมในการรับโอนภารกิจการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ปี โดยกระทรวงมหาดไทยจะสนับสนุนงบประมาณ โดยได้ดำเนินการประสานการถ่ายโอนไปยังกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในส่วนงบประมาณก็กำลังประสานงานกับสำนักงบประมาณในช่วงของการเตรียมความพร้อมให้ท้องถิ่นดำเนินการให้มีสถานศึกษาเกิดขึ้นก่อน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการเองหรือจะรับการถ่ายโอน (อ้างใน หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท 0312.2 / ว 2683 ลงวันที่ 20 กันยายน 2543)

ต่อมาในปีงบประมาณ 2544 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในส่วนของการถ่ายโอนการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ปีก็ได้รับงบประมาณมาให้ท้องถิ่นดำเนินการเป็นปีแรก โดยกำหนดไว้ในโครงการถ่ายโอนการพัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่

กิจกรรมอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) แนวทางการบริหารงบประมาณ เช่นเดียวกับข้อ 2 (กิจกรรมลักษณะการดำเนินการจัดซื้อ)

กิจกรรมที่มีลักษณะการบริหารและฝึกอบรม ในการบริหารงบประมาณให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณเป็นผู้บริหารงบประมาณโครงการดังกล่าว โดยมีผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมในการบริหารโครงการด้วย

กิจกรรมที่ลักษณะปรับปรุง / ก่อสร้างศูนย์ฯ และกิจกรรมจัดซื้ออุปกรณ์ ให้ใช้แนวทางการบริหารงบประมาณเช่นเดียวกับข้อ 1 (กิจกรรมลักษณะการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง) และข้อ 2 (กิจกรรมลักษณะการดำเนินการจัดซื้อ) ตามลำดับ

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น สำนักงบประมาณจะอนุมัติเงินประจำงวดหมวดเงินอุดหนุนโครงการถ่ายโอนดังกล่าวข้างต้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรายการและวงเงินที่กำหนดไว้ในเอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 8 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 จำแนกเป็นรายจังหวัดให้แก่ส่วนราชการต่าง ๆ โดยระบุชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุน โดย

ได้กำหนดว่าเพื่อให้การดำเนินการของโครงการถ่ายโอนอาหารกลางวันและโครงการถ่ายโอนอาหารเสริม (นม) มีความต่อเนื่อง การบริหารงบประมาณโครงการถ่ายโอนดังกล่าวในช่วงเดือนตุลาคม 2543 ถึงเมษายน 2544 เห็นควรให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณดำเนินการในลักษณะเดิม แต่ให้แต่งตั้งผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการจัดซื้อด้วย และตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544 เป็นต้นไป ให้ส่วนราชการที่รับการถ่ายโอนถือปฏิบัติตามข้อที่ 2 คือ ดำเนินการจัดซื้อ (อ้างใน หนังสือสำนักงบประมาณ ที่ นร 010 / 02802 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2543 และที่ นร 0409 / ว.2 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2544)

สำหรับแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการศึกษาอนุบาล 3 ปีในปีแรก (ปีการศึกษา 2544) นั้น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักการและแนวทางในการปฏิบัติการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้พอสรุปได้ดังนี้

หลักการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว (ปีการศึกษา 2543) จะต้องรับผิดชอบจัดการการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ ในปีการศึกษา 2544 เป็นต้นไป (พฤษภาคม 2544) โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะสนับสนุนด้านอาคารสถานที่และครูอัตราจ้างหรือครูผู้สอนเดิมในระยะแรกของการดำเนินการ และจะจัดสรรงบประมาณค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (นม) และค่าวัสดุการศึกษา (รายหัว) ในปีงบประมาณ 2544 และให้กรมการปกครองดำเนินการจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2545 ซึ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการปฏิบัติได้ดังนี้

1. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือโรงเรียนเทศบาลเน้นผู้ออกประกาศรับสมัครรับเด็กอนุบาล 3 ขวบ เข้าเรียนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30 และตาม พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามข้อ 1 โดยความเห็นชอบของสภา พิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดการศึกษาได้ โดยไม่ต้องใช้อาคารสถานที่หรือบุคลากรเดิมของโรงเรียน

1) ประกาศรับเด็กเข้าเรียนและแยกดำเนินการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบเอง

2) รับผิดชอบจัดหาสถานที่และงบประมาณค่าจ้างผู้ดูแลเด็กหรือครูพี่เลี้ยง

3) ดำเนินการจัดซื้ออาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) และวัสดุการศึกษา (รายหัว) ตามโครงการถ่ายโอนงาน / กิจกรรมบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในกิจกรรมลักษณะการดำเนินการจัดซื้อ ตามสำเนาหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร 0409/ว2 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2543 ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2544

4) บริหารการแจกจ่ายอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) และวัสดุการศึกษาให้แก่เด็กอนุบาล 3 ขวบ ในความรับผิดชอบอย่างทั่วถึง

5) ในการจัดเก็บค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา พ.ศ. 2522

6) รายงานผลการดำเนินการให้สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นทราบเพื่อจัดเตรียมงบประมาณสนับสนุนในปีต่อไป

2.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่เคยจัดการศึกษาและยังต้องใช้อาคารสถานที่หรือบุคลากรเดิมของโรงเรียน

1) จัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ และการจัดบริการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ประกาศรับเด็กเข้าเรียน

3) ประสานงานกับโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในพื้นที่ เพื่อให้สนับสนุนอาคารสถานที่ และครูอัตราจ้าง หรือครูผู้สอนเดิม ให้ดำเนินการสอนต่อไปในระยะแรกของการดำเนินการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมในการตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการกำกับคุณภาพ

4) ดำเนินการจัดซื้ออาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) และวัสดุการศึกษา (รายหัว) ตามโครงการถ่ายโอนงาน / กิจกรรมบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกิจกรรมลักษณะการดำเนินการจัดซื้อ (อ้างใน หนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร.0409 / ว. 2 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2543)

ต่อมาเมื่อได้รับการถ่ายโอนการจัดการศึกษามาได้ระยะหนึ่งแล้ว ในปีการศึกษา 2545 กรมการปกครองก็ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ ปีการศึกษา 2545

ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับถ่ายโอนการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 และได้ประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ฉะนั้นนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการในการเปิดให้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. ประสานโรงเรียน สปช. ขอใช้อาคารเรียนตลอดปีการศึกษา (กรณีที่จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในโรงเรียน สปช.)

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศรับสมัครเด็ก 3 ขวบ เข้าเรียน พร้อมแจกใบสมัครเข้าเรียน ซึ่งจะกำหนดวัน เวลาและสถานที่รับสมัครไว้ด้วย (ตามตัวอย่างประกาศและใบสมัครที่แนบมาพร้อมนี้)

3. กรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการกำหนดโครงการฝ่ายการศึกษายังไม่แล้วเสร็จ ขอให้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในชุมชน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน สปช. ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ สำหรับเทศบาล ซึ่งมีโครงสร้างฝ่ายการศึกษาแล้ว ขอให้ฝ่ายการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้มีหน้าที่บริหารและดำเนินการจัดบริการศูนย์ฯ ประสานงานทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการให้บริการต่าง ๆ ของศูนย์ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชน ฯลฯ

4. เนื่องจากการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ มิใช่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรัฐจะจัดให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดเก็บค่าใช้จ่ายในการให้บริการตามความเหมาะสมได้ แต่จะต้องไม่ทำให้ผู้ปกครองเดือดร้อน

5. กำหนดเปิดภาคเรียน วันที่ 17 พฤษภาคมของทุกปี (กรณีเป็นวันหยุดให้เลื่อนไปเปิดในวันถัดไป)

6. รายงานผลการจัดการศึกษาให้สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง ไม่เกินวันที่ 20 มิถุนายน (1 เดือนหลังเปิดภาคเรียนที่ 1) เพื่อเตรียมขออนุมัติงวดงบประมาณสำหรับภาคเรียนต่อไป

นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2544 เป็นต้นมา ภารกิจการถ่ายโอนการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาอนุบาล 3 ขวบ มาดำเนินการเองเต็มรูปมากขึ้น ในปีการศึกษา 2544 ในส่วนของงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินการก็มีความชัดเจนมากขึ้นและต้องดำเนินการถ่ายตนเองทุกอย่าง ดังนั้นเมื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจน ถูกต้องและมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น สำนักงบประมาณจึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานไว้อย่างละเอียด เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติสำหรับโครงการนี้ในปีงบประมาณ 2545 ไว้ดังนี้

1. ในปีงบประมาณ 2545 สำนักงบประมาณยังคงตั้งงบประมาณ เพื่อการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ที่ถ่ายโอนจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ที่ส่วนราชการเดิม

2. ในการบริหารงบประมาณตามโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องถือปฏิบัติตาม

1.1 หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณโครงการถ่ายโอนงาน / กิจกรรมบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ 2545 ตามหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร 0409/ว7 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2544

1.2 หลักเกณฑ์การเบิกจ่ายเงินงบประมาณโครงการถ่ายโอนบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0530.1/ว102 ลงวันที่ 28 กันยายน 2544

3. งบประมาณที่จัดตั้งตามโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ในปีงบประมาณ 2545 ประกอบด้วย

3.1 ค่าอาหารกลางวัน

3.2 ค่าอาหารเสริม (นม)

3.3 ค่าวัสดุการศึกษา (รายหัว)

3.4 ค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือน

เนื่องจากงบประมาณโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ไม่เพียงพอจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ครบตามเป้าหมาย ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาเกินกว่าจำนวนที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้จ่ายงบประมาณส่วนที่เกิน จากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถประสานขอทราบวงเงินจัดสรรล่วงหน้าได้จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

4. การบริหารงบประมาณโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ)

4.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะจัดสรรงบประมาณ และขออนุมัติเงินประจำงวดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจะแจ้งการจัดสรรและจัดทำใบแจ้งการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกันโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ให้สำนักงานคลังจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับถ่ายโอนเมื่อได้รับแจ้งรายละเอียด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบเป้าหมาย / พื้นที่ดำเนินการ หากมีกรณีต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไข ให้แจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในจังหวัดตรวจสอบ และ

ขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ ก่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเบิกจ่ายจากสำนักงานคลังจังหวัด / คลังจังหวัด ณ อำเภอ

4.3 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ค่าอาหารกลางวันและค่าอาหารเสริม (นม) ให้ถือปฏิบัติ ตามคู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการถ่ายโอนงบประมาณอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ปีงบประมาณ 2545 ตามหนังสือ กรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท 0312/ว611 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2544

4.4 การเบิกจ่ายงบประมาณโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ค่าจ้างชั่วคราวครูรายเดือนและค่าวัสดุการศึกษาอยู่ในระหว่างดำเนินการขอทำความตกลงกบกระทรวงการคลัง เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายจากสำนักงาน คลังจังหวัดปีละ 2 ครั้ง โดยไม่ต้องแนบเอกสารประกอบฎีกาเช่นเดียวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม)

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ดำเนินการจ้างครูอัตราจ้างชั่วคราวรายเดือนตามวงเงินที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งจัดจ้างครูในส่วนที่เกินวงเงินที่ได้รับด้วยเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความต่อเนื่องระหว่างภาคเรียน ขอให้พิจารณาจ้างลูกจ้างเดิม ซึ่ง สปช. เคยจ้างและทำการสอนเด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ ในภาคเรียนที่ 1 ต่อไป

เนื่องจากตำแหน่งครูอัตราจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณากำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไป ฉะนั้นในระหว่างที่การกำหนดยังไม่แล้วเสร็จ เห็นควรให้ ก.จ.จ. และ ก.อบต. จังหวัดเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดตำแหน่งใหม่ ในระหว่างที่ยังไม่มีมาตรฐานทั่วไป

6. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรายงานผลการดำเนินการโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) เป็นรายเดือนให้อำเภอและจังหวัดพร้อมสำเนาแจ้งส่วนราชการเจ้าของงบประมาณในระดับจังหวัดและคลังจังหวัดทราบตามแบบรายงานที่สำนักงบประมาณกำหนด (แบบ สงป.ถ.2) ภายในวันที่ 1 ของทุกเดือน สำหรับการรายงานผลการดำเนินงาน ไปยังกรมการปกครองจะได้กำหนดแบบรายงานและแจ้งให้ทราบต่อไป

7. ในกรณีที่มีปัญหาอันเนื่องมาจากการถ่ายโอนงบประมาณโครงการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ขอให้คณะกรรมการกำกับดูแลและแก้ไขปัญหาการถ่ายโอนกิจกรรมการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น เป็นเลขานุการรับผิดชอบประสานการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงด้วยดี หากเกินความสามารถขอให้หารือ

กรมการปกครอง หรือส่วนราชการเจ้าของงบประมาณและสำเนาให้กรมการปกครองทราบเพื่อติดตาม เร่งรัดการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

แนวทางการปฏิบัติด้านการถ่ายโอนครูพี่เลี้ยง ครูผู้ดูแล ครูลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ตามที่ได้มีการถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของกรมการพัฒนาชุมชน ภารกิจการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และภารกิจด้านศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของกรมการศาสนาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีการจ้างครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูลูกจ้างชั่วคราวรายเดือนและครูพี่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า เนื่องจากบุคลากรดังกล่าวเป็นผู้มีประสบการณ์และความชำนาญในหน้าที่ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก และครูพี่เลี้ยงประกอบกับบุคคลดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นแล้ว ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานตามภารกิจด้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภารกิจการศึกษาก่อนประถมศึกษา (เด็กปฐมวัย อายุ 3 ขวบ) และภารกิจด้านศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปฏิบัติงานดังกล่าว จึงขอได้โปรดแจ้งองค์กรปกครองสวนท้องถิ่น ซึ่งมีครูพี่เลี้ยง ครูผู้ดูแลเด็กเล็กและครูลูกจ้างชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ดำเนินการ ดังนี้

1. แจ้งให้ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการถ่ายโอนเมื่อคณะกรรมการกลางข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ท. ก.อบต.) ได้จัดส่งมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการถ่ายโอนลูกจ้างชั่วคราวและ ก.จ.จ. ก.ท.จ. ก.อบต. จังหวัด ได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์การถ่ายโอนลูกจ้างชั่วคราวแล้ว ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนบุคคลดังกล่าว โดยเสนอ ก.จ.จ. ก.ท.จ. ก.อบต. จังหวัด ให้ความเห็นชอบก่อนออกคำสั่งแต่งตั้ง

2. กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการประกาศผลการสอบคัดเลือกลูกจ้างชั่วคราวเพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งครูพี่เลี้ยงหรือครูผู้ดูแลเด็กไว้แล้ว หรือได้ดำเนินการจ้างลูกจ้างชั่วคราวปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าว ก็ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาแต่งตั้งลูกจ้างชั่วคราวดังกล่าวในตำแหน่งอื่นตามที่เห็นเหมาะสม เว้นแต่ตำแหน่งครูพี่เลี้ยงหรือครูผู้ดูแลเด็กว่างหรือไม่มีตัวผู้ปฏิบัติงานเดิมอยู่

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ตัวชี้วัดและระดับคุณภาพในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 แล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า กฎกระทรวงดังกล่าว กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์จะจัดการศึกษา หรือรับโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือเปลี่ยนแปลงประเภทการจัดการศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยื่นคำขอรับการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่วนราชการที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษาใหม่ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ซึ่งในปีการศึกษา 2548 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประสงค์ควรยื่นคำร้องเพื่อขอรับการประเมินก่อนวันที่ 16 พฤศจิกายน 2547 และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดยื่นความประสงค์เพื่อขอรับการประเมินแล้ว ขอให้สำเนาคำร้องแจ้งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน 7 วัน เพื่อเป็นข้อมูลเตรียมการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

จึงพอสรุปได้ว่า ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา ได้มีการซักซ้อมและเตรียมความพร้อมในเรื่องดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงบประมาณ ซึ่งการถ่ายโอนการจัดการศึกษามีคำสั่งดำเนินการอยู่ในนั้น จะเริ่มการถ่ายโอนการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย อนุบาล 3 ปี โดยมีการถ่ายโอนเงินงบประมาณมาตั้งแต่ พ.ศ. 2545 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่อยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องเร่งให้มีการเตรียมความพร้อม เพื่อเตรียมรับการถ่ายโอน ซึ่งคาดว่าจะให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2553

3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและแนวคิดสำคัญ ดังนี้

3.1 แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปด้วย

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

3.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับ โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว มีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยการเรียนรู้ของเด็ก

3.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน จากการเล่นเด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การเล่นจึงเป็นทางที่จะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อม ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ จึงถือ **“การเล่น”** อย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

3.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไป ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของเด็ก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็ก มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

3.2 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดปรัชญาได้ว่า **"การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม – วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม"**

3.3 หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้ยึดหลักการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กไว้ 6 ประการ ดังนี้

3.3.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม โดยจะพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็กเป็นสำคัญและเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีและควรเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส เด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษาของเด็กด้วย

3.3.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยต้องจัดสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย ผ่อนคลาย มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลายกับวัย เพราะสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมและสถานศึกษานั้น ๆ เห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษากับเด็กปฐมวัยมากน้อยเพียงใด

3.3.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม

3.3.4 การบูรณาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่าหนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้สอน ดังนั้นจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

3.3.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนเองและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ นอกจากนี้ข้อมูลจากการประเมินยังชี้ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน

3.3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย

จึงสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันนี้ ได้ยึดแนวคิดสำคัญที่เป็นฐานในการพัฒนาเด็กอยู่ 4 ประการ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม โดยได้กำหนดปรัชญาในการพัฒนาเด็กไว้ว่าจะพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีปัจจัยประกอบที่เหมาะสม ได้แก่ มีการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ มีการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม และต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอน โรงเรียนกับผู้ปกครอง

3.4 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้เปลี่ยนมาใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งหลักสูตรฉบับนี้คือเป็นหลักสูตรแกน โดยใช้เป็นเพียงแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก โดยครูและนักพัฒนาเด็กจะต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่เป็นของตนเองขึ้นมา เพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการและความสนใจของเด็กและบริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพได้นั้น นักพัฒนาหลักสูตรอันได้แก่ ครูผู้สอน นักการศึกษาและนักพัฒนาการเด็ก ควรจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ถ่องแท้

ซึ่งหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

3.4.1 หลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีสาระสำคัญดังนี้

1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย

3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะกับวัย

4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

3.4.2 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เมื่อเด็กจบการศึกษาระดับปฐมวัย เด็กจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมาย 12 ข้อ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จะครอบคลุมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนี้

1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

3) มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

4) มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม

5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย

6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและความเป็นไทย

8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9) ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

10) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

11) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

3.4.3 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ พัฒนาการแต่ละวัยอาจจะเกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็ก เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ ช่วยเหลือเด็กได้ทันท่วงทีในกรณีที่พัฒนาการของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไข

3.4.4 โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฏิบัติ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย จึงกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1) สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการ หรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1) ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัย ต้องทำอะไร เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างไร และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุนและวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ประสบการณ์สำคัญจะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

(1) ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก

(2) ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง

แจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง ขณะปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

(3) ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม

(4) ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ) และเวลา

1.2) สาระที่ควรเรียนรู้ สาระในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้เพื่อประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

3.5 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เป็นหลักสูตรที่เกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระตามความถนัด ความสนใจของเด็กปฐมวัย โดยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายหรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์) เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนาเด็ก

3.5.1 ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

1) ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2) ร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางจัดทำตามหัวข้อ ดังนี้

2.1) วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายหรือจุดหมาย (มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์)

2.2) โครงสร้างหลักสูตร ในส่วนของโครงสร้างหลักสูตรจะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

(1) สาระการเรียนรู้รายปี

การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี สถานศึกษาสามารถทำได้โดยยึดจุดหมายหรือมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรแกนกลาง) เป็นหลักในการกำหนดสาระการเรียนรู้ ซึ่ง สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วยสาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ ดังนั้นผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องวางแผนล่วงหน้า ว่าเด็กแต่ละช่วงวัยควรจะเรียนรู้อะไร ประสบการณ์สำคัญใดบ้าง เพื่อให้บรรลุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจในคุณลักษณะตามวัย / พัฒนาการของเด็กปฐมวัย หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยและประสบการณ์ของผู้สอน มาช่วยกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้รายปีแยกตามอายุ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับอายุที่สถานศึกษาจัดอยู่ กำหนดประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนรู้สาระต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์สำคัญนั้น ๆ เมื่อได้โครงสร้างหลักสูตรเป็นรายปีแล้วก่อนนำไปจัดประสบการณ์ในห้องเรียน ควรนำสาระการเรียนรู้รายปีที่วิเคราะห์ไว้พร้อมกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือตัวบ่งชี้ในแต่ละพัฒนาการมาจัดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ตลอดปี ทั้งนี้ผู้จัดทำหลักสูตรควรตรวจสอบสาระที่ควรเรียนรู้อีกครั้งว่าครอบคลุมหัวเรื่องที่ระบุไว้ในหลักสูตรแล้วหรือไม่ และทำเช่นเดียวกับประสบการณ์สำคัญ ในกรณีที่สถานศึกษาใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) เพื่อสะดวกในการจัดประสบการณ์แต่ละสัปดาห์ เมื่อกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ตลอดปีแล้ว เป็นหน้าที่ของผู้สอนในแต่ละชั้นเรียนจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ของตน ซึ่งจะนำไปสู่รายละเอียดของการสอนในแต่ละชั้น

(2) กำหนดเวลาเรียน

2.3) การจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ผู้สอนต้องพิจารณาถึงแนวการจัดประสบการณ์ที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา รวมทั้งความสนใจความสามารถและสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยเป็นหลักในการกำหนดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์

2.4) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ของผู้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจะกำหนดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน ภายนอกห้องเรียน ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดกับเด็ก ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องของสถานศึกษาปฐมวัย บรรยากาศการเรียนรู้ พร้อมทั้งเขียนคำอธิบายประกอบ ให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนและได้ถือเป็นหลักปฏิบัติในสถานศึกษาของตน

2.5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ผู้สอนในระดับปฐมวัยควรจัดเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่เหมาะกับวัยพัฒนาการของเด็ก รวมทั้งบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่

2.6) การประเมินพัฒนาการ สถานศึกษาปฐมวัยมีหน้าที่จัดทำแนวปฏิบัติในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้ทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ซึ่งมีหลักการในการประเมิน คือ ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาการเด็ก ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี สภาพการประเมิน ควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ ซึ่งวิธีการประเมินที่เหมาะสมที่สุดและควรใช้กับเด็กปฐมวัย คือ การสังเกตและบันทึกข้อมูลเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ

2.7) การบริหารจัดการหลักสูตร กำหนดวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนการสนับสนุน เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาบรรลุผล เด็กมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

3.6 แนวทางการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ให้แนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือเด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3) จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วม

5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

8) จัดประสบการณ์ ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9) ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ

10) ทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

3.7 การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะทำกิจกรรม แล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้นหรือกำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ โดยมีขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็ก ดังนี้

1) ศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุทุกด้าน

2) วางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม สำหรับใช้บันทึกและประเมินพัฒนาการ

3) ดำเนินการประเมินและบันทึกพัฒนาการ หลังจากที่ได้วางแผนและเลือกเครื่องมือที่จะใช้ประเมินและบันทึกพัฒนาการแล้ว ก่อนจะลงมือประเมินและบันทึกจะต้องอ่านคู่มือ หรือคำอธิบายวิธีการใช้เครื่องมือนั้น ๆ อย่างละเอียด แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนที่ปรากฏในคู่มือและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

4) ประเมินและสรุป การประเมินและสรุปนั้นต้องดูจากผลการประเมินหลาย ๆ ครั้ง มิใช่เพียงครั้งเดียว หรือนำเอาผลจากการประเมินเพียงครั้งเดียวมาสรุป อาจทำให้ผิดพลาดได้ ผลการประเมินดูได้จากผลที่ปรากฏในเครื่องมือประเมินและบันทึกพัฒนาการ

5) รายงานผล เมื่อได้ผลจากการประเมินและสรุปพัฒนาการของเด็กแล้ว ผู้สอนจะต้องตัดสินใจว่าจะรายงานข้อมูลไปยังผู้ใด เพื่อจุดประสงค์อะไรและจะต้องใช้รูปแบบใดสำหรับรายงาน

6) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้สอนต้องตระหนักว่าการทำงานร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้สอนควรยกย่องผู้ปกครองที่พยายาม มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก การติดต่อสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง ควรจะเป็นการติดต่อสื่อสาร

2 ทาง คือ จากสถานศึกษาไปสู่บ้านและจากบ้านมายังสถานศึกษา กระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก สำหรับการติดต่อกับผู้ปกครองอาจทำได้หลายวิธี เช่น การติดต่อด้วยวาจา ได้แก่ การสนทนาด้วยตนเอง ทางโทรศัพท์ การเยี่ยมบ้าน การประชุมผู้ปกครอง การติดต่อด้วยวิธีอื่น นอกจากนี้อาจให้ผู้ปกครองอาสาสมัครมาช่วยงานผู้สอนในสถานศึกษา เช่น เล่านิทาน ร้องเพลงและอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ช่วยในเวลาเด็กทำกิจกรรมเสรี ช่วยสังเกตเด็ก ซึ่งสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้สอนเป็นอย่างยิ่ง

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีด้วยกันหลายวิธี ดังนี้

วิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัย มีด้วยกันหลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตและการบันทึก การสังเกตมีอยู่ 2 แบบ คือ การสังเกตอย่างมีระบบ ได้แก่ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ และอีกแบบหนึ่ง คือการสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เป็นการสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นและผู้สอนจดบันทึกไว้ การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็กสามารถใช้แบบง่าย ๆ คือ

1.1) แบบบันทึกพฤติกรรม ใช้บันทึกเหตุการณ์เฉพาะอย่าง โดยบรรยายพฤติกรรมเด็ก ผู้บันทึกต้องบันทึกวัน เดือน ปีเกิดของเด็ก และวัน เดือน ปีที่ทำการบันทึกแต่ละครั้ง

1.2) การบันทึกรายวัน เป็นการบันทึกเหตุการณ์หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ในชั้นเรียนทุกวัน ถ้าหากบันทึกในรูปแบบของการบรรยายก็มักจะเน้นเฉพาะเด็กรายที่ต้องการศึกษา

1.3) แบบสำรวจรายการ ช่วยให้สามารถวิเคราะห์เด็กแต่ละคนได้ค่อนข้างละเอียด เหมาะสมกับเด็กระดับปฐมวัย

2. การสนทนา สามารถใช้การสนทนาได้ทั้งเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล เพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็ก และบันทึกผล การสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวัน

3. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและวิตกกังวล ผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระ

4. การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็กเป็นรายบุคคล โดยจัดเก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มผลงาน (Portfolio) ซึ่งเป็นวิธีรวบรวมและจัดระบบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ รวบรวมเอาไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แสดงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการแต่ละด้าน

ซึ่งมีข้อควรพิจารณาในการเลือกเก็บข้อมูลไว้ในแฟ้มผลงาน มีดังนี้ คือ

1. ข้อมูลที่แสดงถึงระดับพัฒนาการและความสำเร็จเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กกระทำ ซึ่งได้มาจากเครื่องมือการประเมิน

2. ข้อมูลที่รวบรวมจากผลงานต่าง ๆ ของเด็ก อาจให้เด็กช่วยเลือกเก็บด้วยตัวเด็กเอง หรือผู้สอนกับเด็กร่วมกันเลือก

3. ข้อมูลของเด็กที่ได้จากผู้ปกครอง

การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก ตัวชี้ของการเจริญเติบโตในเด็กที่ใช้ทั่ว ๆ ไป ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบศีรษะ ฟันและการเจริญเติบโตของกระดูก

3.8 การจัดสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาปฐมวัย มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดหมายในการพัฒนาเด็ก ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงความสะอาด ความปลอดภัย ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น ความสะดวกในการทำกิจกรรม ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

ในการจัดสภาพแวดล้อมนั้น จะมีทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ซึ่งมีหลักสำคัญในการจัด ต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของเด็กเอง ซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรได้ประกอบด้วย พื้นที่อำนวยความสะดวกเพื่อเด็กและผู้สอน ได้แก่ ที่แสดงผลงานของเด็ก อาจจัดเป็นแผ่นป้าย หรือที่แขวนผลงาน ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก อาจจัดทำเป็นกล่องหรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคล ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจทำเป็นช่องตามจำนวนเด็ก ที่เก็บเครื่องใช้ของผู้สอน เช่น อุปกรณ์การสอน ของส่วนตัวผู้สอนและป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว และพื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมบล็อกอยู่ห่างจากมุมหนังสือ ในส่วนของการจัด สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนที่หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษา รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดระวังรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานศึกษาและบริเวณรอบนอกสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา ได้แก่

บริเวณสนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นที่สำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทรายพร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว เป็นต้น ทั้งนี้ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยอยู่เสมอและหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด

ที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ใต้ต้นไม้มีร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ อาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

บริเวณธรรมชาติ ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษามีไม่มากนัก อาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง

3.9 บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตร

การนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพตามจุดหมายของหลักสูตร ผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรในระบบสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน พ่อแม่หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก ได้แก่

1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

ต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมีวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย คัดเลือกบุคากรที่ทำงานกับเด็ก เช่น ผู้สอน พี่เลี้ยงอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการจัดบริการทางการศึกษาให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ที่ปฏิบัติงานกับเด็กพัฒนาตนเอง มีความรู้ก้าวหน้าอยู่เสมอ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนสื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร โดยจัดให้มีระบบนิเทศภายในอย่างมีระบบ เป็นต้น

2) บทบาทผู้สอนปฐมวัย

การพัฒนาคุณภาพเด็กโดยถือว่าเด็กมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงควรมีบทบาท / หน้าที่ คือ บทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้ บทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็ก บทบาทในฐานะนักพัฒนาเทคโนโลยีการสอน และบทบาทในฐานะผู้บริหารหลักสูตร

3) บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

เพื่อความเข้าใจตรงกันและพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ดังนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ กำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับผู้สอนและเด็ก ส่งเสริม สนับสนุนกิจ

กรรมของสถานศึกษาและกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นต้น

4) บทบาทของชุมชน

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้มีการประสานความร่วมมือ เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้นชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา สมาคม / ชมรมผู้ปกครอง เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลป วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

(อ้างจาก กรมวิชาการ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 : 2546 หน้า 2 – 47)

3.10 การบริหารงานการศึกษาปฐมวัย

3.10.1 ความสำคัญของการบริหารงานการศึกษาปฐมวัย

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 56 – 57) ได้กล่าวคือความสำคัญของการบริหารงานการศึกษาปฐมวัยไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) เพื่อให้การดำเนินงานมีระบบเป็นระเบียบเรียบร้อย
2) เพื่อให้การดำเนินงานตรงตามเป้าหมาย
3) เพื่อช่วยให้ประหยัดกำลังคน วัสดุอุปกรณ์และเวลา
4) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3.10.2 การบริหารงานด้านการศึกษาปฐมวัย

การบริหารด้านการศึกษาปฐมวัย ไว้ 6 งานหลัก คือ

1) **งานบริหารด้านวิชาการ** ถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา เพราะเป็นงานที่ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมพื้นฐานทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและคุณธรรมของเด็ก เพื่อจะได้ศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป ภาระงานในส่วนนี้ ได้แก่ การวางโครงการในการดำเนินงานการจัดชั้นเด็กเล็กของโรงเรียน จัดทำกำหนดการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรับปรุงใช้ให้เหมาะสม จัดหาสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นิเทศและควบคุมการสอนของครูให้

ดำเนินไปตามกำหนดการสอน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน การพัฒนาการจัดกิจกรรม การวัดผลและประเมินผลพัฒนาการเด็ก รวมทั้งการอบรมครูในโรงเรียน

2) **งานด้านบุคลากร การบริหารงานบุคลากร** ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะการดำเนินงานทุกด้านในโรงเรียนจะขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งภาระงานในส่วนนี้ ได้แก่ การกำหนดแนวทางเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะต้องดำเนินงานของปฐมวัยเป็นแนวทางปฏิบัติของบุคคลที่รับผิดชอบ การจัดแบ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ให้มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน การบังคับบัญชาบุคคลเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย กระตุ้นให้บุคลากรในทุกฝ่ายทำงานด้วยความตั้งใจและเต็มใจ และควบคุมดูแลให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานตามแผนงานและนโยบายที่กำหนดไว้

3) **งานบริหารด้านกิจกรรมนักเรียน** มีภาระงาน ได้แก่ การดำเนินงานและศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานเรื่องการจัดชั้นเรียนในระดับปฐมวัย จัดทำเขตบริการของโรงเรียนในระดับปฐมวัยให้ชัดเจน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน จัดปฐมนิเทศผู้ปกครอง

4) **งานบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ** มีภาระงาน คือดำเนินงานสารบรรณให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ควบคุมการดำเนินงานทั่วไป จัดทำและควบคุมดูแลงานเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ควบคุมดูแลให้การปฏิบัติการเกี่ยวกับการเงิน พัสดุ ครุภัณฑ์ของโรงเรียน ดำเนินไปด้วยความถูกต้องตามระเบียบและเสริมสร้างความสัมพันธ์ พร้อมทั้งประสานงานระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ ในด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ

5) **งานบริหารด้านอาคารสถานที่** มีภาระงาน ได้แก่ การจัดห้องเรียนและสถานที่ให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จัดหาอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อ การจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย เป็นต้น

6) **งานบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน** ซึ่งงานด้านนี้ จะพยายามเน้นให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งชุมชนควรจะให้ความร่วมมือและช่วยเหลือ ซึ่งภาระงานในการบริหารด้านนี้ ได้แก่ ส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ชุมชนได้รับความถึงการดำเนินการและการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน (อ้างใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 56 – 67)

3.10.3 การบริหารการศึกษาปฐมวัย

การบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยใด ๆ ย่อมขึ้นกับวัตถุประสงค์ของการจัดศูนย์เด็กนั้น ๆ การจัดการศึกษาปฐมวัยของไทยนั้น จัดโดยหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานที่จัดตั้งสถานศึกษาปฐมวัยขึ้นนั้นต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน

การบริหารศูนย์เด็กปฐมวัยในประเทศไทยมีการบริหารงานต่าง ๆ กันไป ซึ่งสามารถแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ 3 ประเภท ดังนี้

1) ประเภทที่ 1 จัดตั้งโดยรัฐใช้เงินงบประมาณแผ่นดินในการจัดตั้งและดำเนินการ โดยหน่วยงานของรัฐ การแต่งตั้งบุคลากรและระบบการบริหารจะต้องเป็นไปตามระเบียบของรัฐที่วางไว้ทุกประการ สถานศึกษาเหล่านี้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลของรัฐ โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็ก (เด็กอายุ 5 ขวบ)

2) ประเภทที่ 2 จัดตั้งโดยเอกชน ซึ่งหมายรวมถึงสมาคม มูลนิธิหรือองค์การใดองค์การหนึ่ง สถานศึกษาเหล่านี้รัฐจะทำหน้าที่ควบคุมทางด้านคุณภาพและการดำเนินงานบางประการ กระทรวงมหาดไทยดำเนินงานอยู่ การบริหารส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของเจ้าของโรงเรียน แต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ทางราชการวางไว้ เช่น ในด้านการเงิน ด้านวิชาการและงานอาคารสถานที่

3) ประเภทที่ 3 ประเภทนี้ชุมชนเป็นผู้จัดตั้ง มีคณะบุคคลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในรูปของกรรมการลักษณะของการบริหารศูนย์ก็จะเป็นไปตามความเห็นชอบของกรรมการแต่ละศูนย์ก็จะมีระบบไม่เหมือนกันหน่วยงานประเภทนี้ก็ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารงานของศูนย์เด็กปฐมวัยจะเป็นอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการจัดตั้ง สังกัดและขนาดของสถานศึกษา ซึ่งไม่ว่าเป็นแบบใดการบริหารงานทั่วไปย่อมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

(1) การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาปฐมวัย งานนี้หมายถึง การจัดประสบการณ์ เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการจัดนั้น ๆ จะต้องครอบคลุมถึงการศึกษาหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ การนำแผนการสอนไปใช้ การจัดหาและผลิตสื่อการจัดสภาพแวดล้อม การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศและการประเมินความพร้อม

(2) การบริหารงานสนับสนุนงานวิชาการ

(2.1) **งานด้านธุรการและการเงิน** เป็นงานที่ช่วยบริการงานด้านอื่น ๆ ให้ดำเนินไปด้วยดี ได้แก่ ช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนเดินไปสู่เป้าหมายดียิ่งขึ้น งานธุรการพอจะสรุปได้ดังนี้

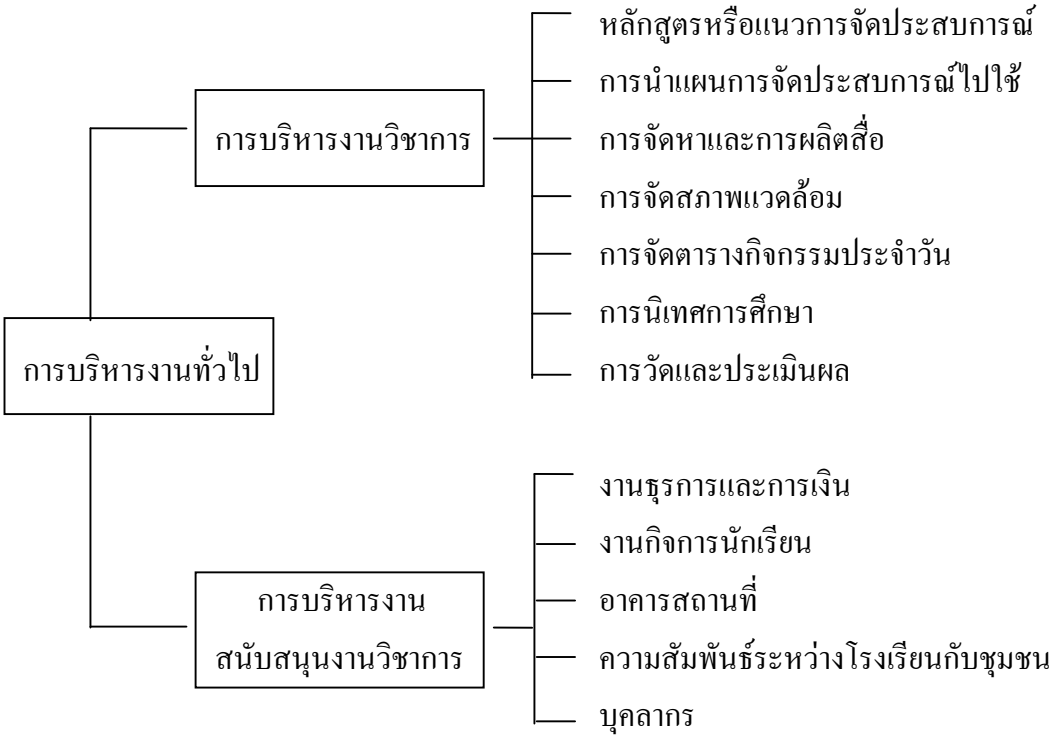
ซึ่งประกอบด้วยงานสารบรรณ งานธุรการ งานด้านงบประมาณ งานบัญชีการเงิน งานพัสดุ งานทะเบียนและรายงาน งานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

(2.2) **งานกิจการนักเรียน** หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน ซึ่งไม่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แก่เด็กในห้องเรียน จะครอบคลุมถึงงานต่าง ๆ เช่น เขตความรับผิดชอบของโรงเรียนที่จะต้องรับเด็กเข้าเรียน การปฐมนิเทศผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ความเข้าใจหลักการจัดการศึกษาก่อนที่จะตัดสินใจเข้าเรียน การจัดทำทะเบียนและระเบียนต่าง ๆ

(2.3) **อาคารสถานที่** เป็นการพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์แก่เด็ก งานอาคารสถานที่ย่อมครอบคลุมถึงเรื่องใหญ่ ๆ อาคารเรียน ห้องเรียนและห้องพิเศษ อาคารประกอบ หมายถึงอาคารที่มิใช่ใช้เป็นห้องเรียน แต่ใช้ประโยชน์อย่างอื่น และสำหรับสถานศึกษาปฐมวัยนั้นย่อมจะต้องคำนึงถึงที่เล่นกลางแจ้ง ควรมีไม้ยืนต้นสำหรับให้ร่มเงา มีไม้ดอกไม้ประดับและเครื่องเล่นสนามและที่เล่นอื่น ๆ

(2.4) **งานบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน** งานบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการศึกษา สมาคมศิษย์เก่า สมาคมครูและผู้ปกครอง เป็นต้น

(2.5) **งานบริหารด้านบุคลากร การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน** เป็นหัวใจของการบริหาร เพราะงานทุกชนิดของหน่วยงานทุกประเภทในโรงเรียนจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมาย

แผนภูมิที่ 2.1 ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไปในศูนย์เด็กปฐมวัย

(อ้างจาก เยาวพา เดชะคุปต์ : การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. 2542 หน้า 62)

3.10.4 การนิเทศการศึกษาปฐมวัย

การนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึงการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและประสานงานกันระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยมีเป้าหมายให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

นอกจากนี้การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญ คือ ทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้เกิดความเจริญงอกงามของครู แม้ครูจะได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี แต่ก็จำเป็นจะต้องปรับปรุงและฝึกฝนอยู่เสมอในขณะทำงานและเป็นการช่วยเหลือครูให้จัดเตรียมกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

การนิเทศการศึกษาปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

เพื่อช่วยเหลือแนะนำครูให้ปรับปรุงการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ถูกต้องและเหมาะสมให้กับเด็ก โดยอาศัยความร่วมมือจากครูระดับก่อนประถมศึกษากับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย ในปัจจุบันนี้ การนิเทศการศึกษาปฐมวัย ได้แบ่งประเภทของการนิเทศ เป็น 4 ประเภท คือ

1) **การนิเทศเพื่อการแก้ไข (Corrective Supervision)** หลักสำคัญ 4 ประการในการนิเทศแบบแรกนี้ ได้แก่ ถ้าสิ่งบกพร่องนั้นเล็กน้อยให้ผ่านไป ถ้าสิ่งบกพร่องมีพอประมาณแต่ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ให้บันทึกไว้ แล้วหาโอกาสที่จะช่วยแก้ไขภายหลัง (ไม่แก้ไขทันที) ถ้าสิ่งบกพร่องทำให้เกิดผลเสียหาย ให้หาทางบอกกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ แล้วช่วยให้คำปรึกษาและแก้ไขในเรื่องที่สำคัญและจำเป็น และถ้าสิ่งบกพร่องนั้นรุนแรง ต้องประชุมปรึกษาหารือกัน และแก้ไขช่วยเหลืออย่างจริงจังทันที

2) **การนิเทศเพื่อป้องกัน (Preventive Supervision)** เป็นการนิเทศเพื่อป้องกันมิให้เกิดอุปสรรคในการทำงาน ผู้นิเทศการศึกษาจะต้องใช้ประสบการณ์โดยรอบคอบ คาดคะเนว่ามีปัญหาและรออยู่เบื้องหน้าว่ามีอะไรบ้าง แล้วร่วมกับครูวางแผนที่จะป้องกันมิให้เกิดปัญหานั้น ๆ ขึ้น

3) **การนิเทศเพื่อก่อให้เกิด (Constructive Supervision)** เป็นการนิเทศการศึกษาที่เพ่งเล็งสิ่งที่เกิดขึ้นในกาลข้างหน้ามากกว่าเรื่องที่เกิดมีแล้วในอดีต เป็นการนิเทศด้วยการแนะนำให้ครูรู้จักวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ แปลก ๆ ให้ทดลองใช้แล้ววิเคราะห์ว่าวิชาใดดีไม่ดีอย่างไร พยายามส่งเสริมให้ครูมีความรู้สึกสบายใจและเต็มใจที่จะทำงาน

4) **การนิเทศเพื่อการสร้างสรรค์ (Creative Supervision)** เป็นการนิเทศที่พยายามดึงเอาความสามารถพิเศษของครูให้ปรากฏและให้ครูนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการงาน

สำหรับขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาระดับปฐมวัยแบ่งออกเป็น 3 ขอบข่าย คือ

1) **ผู้ทำการนิเทศ ภายในโรงเรียนผู้ทำหน้าที่นิเทศ** ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการของโรงเรียน

2) **ผู้รับการนิเทศ** สำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้รับการนิเทศจะมุ่งไปที่โรงเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้รับการนิเทศจึงได้แก่ ผู้สอน ครูวิชาการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการและครูใหญ่

3) **งานที่จะนิเทศ** โดยทั่ว ๆ ไปการนิเทศการศึกษาในระดับปฐมวัยที่อาศัย หลักการเช่นเดียวกับการนิเทศการศึกษาระดับอื่น ๆ กล่าวคือ ในเรื่องของงานที่จะนิเทศนั้น ควรจะครอบคลุมหลักใหญ่ของงานบริหารการศึกษา ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
(อ้างจาก เยาวพา เดชะคุปต์ : การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. 2542 หน้า 63 - 67)

5. การจัดการศึกษากับภูมิปัญญาไทย

เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คือพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่เต็มสมบูรณ์ พร้อมทั้งในทางปัญญา ร่างกายและจิตใจ ซึ่งการพัฒนาประเทศที่ผ่านมานั้นในภาพรวม พบว่าเราได้ให้ความสำคัญกับความรู้และผู้ทรงภูมิปัญญาไทยน้อยกว่าความรู้ทางสากล จึงทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต เกิดช่องว่างทางสังคม ทำให้สถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชนอ่อนแอลง จนเกิดเป็นปัญหาสังคมในวงกว้าง

จากการศึกษาการวิวัฒนาการการศึกษาไทยกับภูมิปัญญาไทย พบว่าการจัดการศึกษาไทยในอดีตที่ผ่านมาได้ละเลยการนำภูมิปัญญาไทยมาบูรณาการการจัดการศึกษา ซึ่งมีเหตุปัจจัยหลายประการดังนี้

1. ขาดการยอมรับภูมิปัญญาไทย
2. การละเลยและละทิ้งภูมิปัญญาไทย
3. การรับภูมิปัญญาใหม่เข้ามาอย่างขาดความระมัดระวัง
4. ขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของคน
5. ภูมิปัญญาใหม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
6. การดำรงชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันผิดปกติ
7. ระบบการศึกษาแผนใหม่ละเลยกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาไทย
8. ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย

9. การจัดการศึกษาไม่สามารถขยายโอกาสการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาไทยไว้ได้

10. การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการศึกษาสืบทอดภูมิปัญญาไทย

จากประเด็นปัญหาทั้ง 10 ประการข้างต้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อศักยภาพในการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย โดยสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมดังนี้

1. การขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย
2. ผู้คนส่วนใหญ่ละเลย ละทิ้งไม่สนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาไทย
3. การจัดการศึกษาในปัจจุบันจัดแบบขาดดุลทางภูมิปัญญา
4. ขาดการสร้างสรรค์องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทยอย่างต่อเนื่อง
5. ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย

(อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 หน้า 10)

สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น หลายฝ่ายต่างก็หันมาตระหนัก จะทบทวนถึงสาเหตุที่เกิดและพยายามหาแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งทุกฝ่ายต่างก็เห็นพ้องว่า การศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นรัฐบาลก็พยายามหารูปแบบและวิธีการพัฒนาในทุก ๆ หน่วยงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของประเทศ ดังนั้นแนวคิดในการนำมรดกทางภูมิปัญญาหรือความรู้ในชีวิตจริงที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกับความรู้ที่เป็นสมัยใหม่น่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม ด้วยเหตุที่ว่าภูมิปัญญาไทยนั้น มีความหลากหลายและเกี่ยวข้องกับทุกมิติทางสังคม โดยมี **“คน”** เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เรียนรู้ สืบทอด ภูมิปัญญาต่าง ๆ เหล่านี้ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนา **“คน”** ของประเทศได้เล็งเห็นตัวปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำแนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้วยการฟื้นฟูภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเรียนการสอน ตั้งแต่ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ต่อมาปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญยิ่งขึ้น จนได้รับการบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

มาตรา 46 บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 69 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้องและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาหาแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อจัดทำเป็นนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา โดยมีหลักการว่าภูมิปัญญาไทยต้องได้รับการฟื้นฟูใหม่ให้บรรสานสอดคล้องกับภูมิปัญญาสากล โดยการถ่ายทอดสู่การศึกษาอย่างสมดุลและยั่งยืนในลักษณะคงคุณค่าภูมิปัญญาไทย ก้าวไกลไปกับภูมิปัญญาสากล ทั้งนี้เนื่องจากเล็งเห็นว่าปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่สุดแล้วปัญหาหลัก คือวิกฤตการณ์ทางปัญหา โดยอาการแสดงออกที่ชัดเจน คือพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้

(อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542. 2542 เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก)

5.1 ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 9 – 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทย ไว้ดังนี้

1) ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง

2) สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย

3) สามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้กับวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม

4) สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน

5) ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรนวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย

5.2 ความหมายของภูมิปัญญาไทย

จากการศึกษาความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมคำว่าภูมิปัญญา ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย พอสรุปได้ดังนี้

1) ภูมิปัญญา (Wisdom)

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 12) ได้ให้ความหมายภูมิปัญญาว่า เป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสมสืบทอดกลั่นกรองกันมายาวนาน มีที่มากหลากหลายไร้เอกภพ แต่ก็ได้ประสมประสานกันจนเป็นเหลี่ยมมณีที่จรัสแสงคงทนและท้าทายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภพ (Unity) แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณ์ (Identity)

ธวัช ปุณโณทก (2531 : 40 – 42) ภูมิปัญญา ยังหมายถึงประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าว โดยการใช้ควาย รู้จักสารกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขี้กระทามาแช่น้ำ ต้มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ปรีชา อุยตระกูล (อ้างจาก กุลวิตรา ภังคานนท์, 2531 : 9) ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาว่า ภูมิปัญญาเป็นเรื่องที่สั่งสมมาแต่อดีตเป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกอย่างเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์เหล่านั้น

จากการสัมมนาของนิติภาควิชาบริหารการศึกษา สาขานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 13) เรื่อง **“ภูมิปัญญาชาวบ้านมิติจรัสแสงต่อการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา”** ได้สรุปความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง องค์ความรู้ของชาวบ้านหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นทำขึ้น จากสติปัญญาและความสามารถของชาวบ้านเอง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสมัย โดยมีกระบวนการสั่งสมสืบทอดและกลั่นกรองกันมายาวนานและมีการประสมประสานกันเป็นเหลี่ยมมณีที่จรัสแสงคงคนและท้าทายตลอดกาลเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของชุมชน ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาในการประกอบอาชีพ โดยที่ปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้ได้มีกระบวนการวิเคราะห์และสั่งสมประสบการณ์มาเป็นเวลานาน เป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป

จึงพอสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต่ของคนที่สัมพันธ์กบสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและเหนือธรรมชาติ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่อดีต แล้วถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ

2) ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ยิ่งยง เทาประเสริฐ (2537 : 20) ให้ความหมายของคำว่าภูมิปัญญาพื้นบ้านไว้ว่าเป็นองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมและสืบทอดกันมา อันเป็นความสามารถและศักยภาพในเชิงแก้ปัญหา การปรับตัวเรียนรู้และสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อการดำรงอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ จึงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เผ่าพันธุ์หรือเป็นวิถีของชาวบ้าน

3) ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ได้มีนักปราชญ์และนักการศึกษา กล่าวถึงความหมายของคำว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 12) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เกิดจากการสะสม การเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานมีลักษณะเชื่อมโยงกันไปหมดในทุกสาขาวิชาไม่แยกเป็นวิชา ๆ แบบที่เราเรียน ฉะนั้นวิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจอาชีพความเป็นอยู่ เกี่ยวกับการใช้จ่ายกับการศึกษาวัฒนธรรมมันจะผสมกลมกลืนเชื่อมโยงกันไปหมด

เสรี พงศ์พิศ (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 12) ปัญญาหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เรียกหมายถึงพื้นเพรากฐานของความรู้ชาวบ้าน

สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 13) ภูมิปัญญาชาวบ้าน ศัพท์นี้การกำเนิดของมันชัดเจน มีความมุ่งหมายที่จะใช้วัฒนธรรมของตนเองโต้กระแสต่อสู้ให้พ้นการครอบงำเป็นอิสระและสร้างสรรค์ หากทำสำเร็จแล้ว มีการสร้างตาข่ายโยงใยภูมิปัญญาระหว่างกันชุมชนหมู่บ้านก็มีอำนาจเป็นพลังสำคัญพลังหนึ่งที่จะผลักดันให้สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงสู่สานติสุขในที่สุด

ชนทิตย์ เอี่ยมสำอางค์ และวิศนี ศิลาตระกูล (อ้างจาก คณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 13) ภูมิปัญญาชาวบ้านนั้นหมายถึงความรู้ประสบการณ์ของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งได้รับการศึกษาอบรม สั่งสมและถ่ายทอดจากบรรพบุรุษหรือเป็นความรู้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ซึ่งได้เรียนรู้จากการทำงานจากธรรมชาติแวดล้อม สิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีคุณค่าเสริมสร้างความสามารถทำให้คนมีชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นความรู้ที่สร้างสรรค์และมีส่วนเสริมสร้างการผลิต

พอสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึงองค์ความรู ประสบการณ์ของชาวบ้านที่สั่งสมและถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งจากความรู้เหล่านี้คนในชุมชนนั้นได้นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตตลอดมาอย่างมีความสุข

4) ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (ม.ป.ป.) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) เป็นองค์ความรู้ ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสม สืบทอดกันมาอันเป็นศักยภาพหรือความสามารถที่จะใช้แก้ปัญหา ปรับตัว เรียนรู้และมีการสืบทอดไปสู่คนรุ่นใหม่ หรือคือแก่นของชุมชนที่จรรโลงชุมชนให้อยู่รอดจนถึงปัจจุบัน

จากการสัมมนาของนิสิตภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 14) เรื่อง **"ภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยพัฒนาการศึกษาได้อย่างไร"** ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ กระบวนการปรับเปลี่ยนแบบแผนการดำเนินชีวิตของบุคคล ซึ่งอยู่ในท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข หรือสามารถแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย

รัตนะ บัวสนธิ์ (อ้างจาก คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 14) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนทัศน์ดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรนเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสงบสุขของในส่วนที่เป็นชุมชนและปัจเจกบุคคล ซึ่งกระบวนทัศน์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นจำแนกออกได้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

ลักษณะที่ 2 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

ลักษณะที่ 3 ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพที่มีลักษณะมุ่งเน้นระบบการผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ แนวคิดที่คนในท้องถิ่นนั้นมีต่อตนเอง โลกและสิ่งแวดล้อมอย่างมองเห็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกัน และได้นำองค์ความรู้เหล่านี้มาใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งได้ถ่ายทอดความรู้และแนวคิดดังกล่าว จากคนรุ่นหนึ่งมาสู่รุ่นหนึ่งมาอย่างต่อเนื่อง จนถือว่าเป็นทุนที่สำคัญของท้องถิ่นนั้น

5.3 ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 – 2544) เป็นต้นมา ได้ระบุถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนกับภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้เป็นแนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน พอสรุปได้ดังนี้

1) และเอกชนส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้สามารถคิดวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา สามารถกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดและทิศทางการพัฒนาชุมชนและทิศทางการเผชิญการเปลี่ยนแปลง

2) หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษาและองค์กรชุมชนสนับสนุนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้นำและปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองสิ่งแวดล้อมและสังคมและประสานการเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเต็มที่

3) ให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาจิตใจ กระบวนการเรียนรู้และการแก้ปัญหาของชุมชน / จังหวัด การจัดการศึกษา รวมทั้งการพิทักษ์สิทธิเด็กทางการศึกษาร่วมกับครอบครัว ชุมชนและโรงเรียน ตลอดทั้งสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพหุภาคี ได้แก่ ชุมชน สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน

4) สถานศึกษาและครูต้องให้คำแนะนำและวิธีการให้ครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งกิจกรรมในหลักสูตรของโรงเรียนและการเสริมหลักสูตรต่าง ๆ

5) กระทรวงศึกษาะการจำเป็นต้องพัฒนาะรบบการเทียบความรู้ของผู้เรียนในชุมชนเพื่อแสดงถึงการยอมรับในกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน

6) สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาค ในท้องถิ่น ประสานกับชุมชนเร่งพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและชุมชน รวมทั้งการขยายเครือข่ายโดยรัฐหรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคม จัดสรรและและระดมทรัพยากรเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน
(อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 60 - 68)

จึงพอสรุปได้ว่า แนวทางและมาตรการทั้ง 6 ประการนี้ มุ่งตอบสนองวัตถุประสงค์ **“เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและประชาชนที่พลาดโอกาสทางการศึกษา ให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและมีการประสานการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่ายอันเป็นการสร้างองค์กรชุมชนให้เข้มแข็งและเป็นรากฐานกระบวนการประชาธิปไตย”** และตอบสนอง**เป้าหมาย “การประสานและขยายเครือข่ายการพัฒนาเอกชนและ**

สถาบันอื่น ๆ ทางสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพและเสริมการเรียนรู้ของชุมชน" ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างยิ่ง

ในปัจจุบันนี้กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2545 – 2559) โดยได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแบบยั่งยืน ซึ่งมีการเชื่อมโยงโดยนำภูมิปัญญาไทยมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

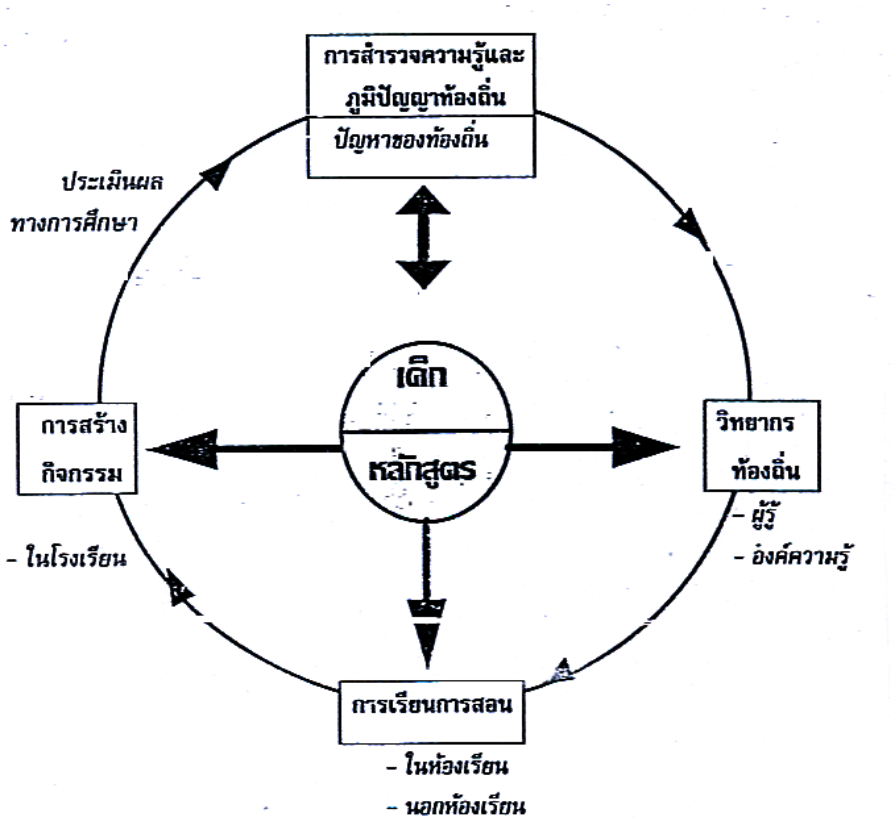
ในส่วนของการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางที่ระบุไว้ข้างต้นนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับแนวคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ ตัวครูและสถาบันการศึกษา จะต้องพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านและชุมชน เพราะเป็นสิ่งที่สำคัญและมีผลส่งต่อคุณภาพของการปฏิรูปการศึกษาให้มีการขับเคลื่อนไปถึงจุดมุ่งหมายได้เร็วขึ้น โดยครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ได้เป็นบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอน ผู้เรียนและสถาบันอุดมศึกษาไปอย่างสิ้นเชิง ดังที่ได้ระบุไว้ว่าครูเป็นผู้มีบทบาทนำทางความคิด เป็นผู้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ประสานแหล่งความรู้วิทยาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนและกระจายความรู้อย่างกว้างขวาง **บทบาทของสถาบันอุดมศึกษา**เป็นหลักในการผลิตองค์ความรู้ที่เกิดจากการประสานวิทยาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้การอุดมศึกษามีบทบาทนำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทิศทางที่พึงประสงค์และ**คุณสมบัติของผู้เรียน (รายบุคคล / กลุ่ม) ควรจะมีลักษณะดังนี้** ผู้เรียนทุกคนต้องรู้ถึงคุณค่าภูมิปัญญาไทย ชุมชนต้องสามารถเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแก้ไขปัญหาของตนได้อย่างเหมาะสม ครอบครัว ชุมชน สถาบันอื่น ๆ และสื่อมวลชน ต้องมีบทบาทในการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้เรียนในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ต้องประยุกต์วิทยาการสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้ อย่างเหมาะสม

จากบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่เปลี่ยนแปลงไป จึงพอสรุปได้ว่าบทบาทของครู สถาบันการศึกษารวมทั้งชุมชน มีบทบาทในการศึกษา ดังนี้

1. **บทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก** กล่าวคือเปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก **"สอนหนังสือ"** มาเป็น **"ผู้สร้างกระบวนการเรียนรู้"** ให้แก่นักเรียน และบทบาทของโรงเรียนในการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก ตามแนวคิดนี้จะมีการพัฒนา **"หลักสูตรท้องถิ่น"** ขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะเป็นช่องทางที่ทำให้ครูและโรงเรียนสามารถนำเอาความรู้ต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการสู่ระบบการเรียนการสอนได้ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้

ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว นำเอาไปใช้ในชีวิตจริงได้ทันที มีความหลากหลายและสอดคล้องกับสภาพของชุมชน ซึ่งการจัดการศึกษาตามแนวดังกล่าวนี้จัดเป็นกระบวนการเดียวกัน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง หลักสูตรจะมีเนื้อหาและกิจกรรมอะไร อย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการสำรวจความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะจัดได้ทั้งห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ ก็จะเป็นทั้งตัวครูและบุคคลในชุมชน ในส่วนของการประเมินผลก็จะเลือกวิธีการประเมินผลแบบองค์รวม คือ การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของเด็กใน ทุก ๆ ด้าน ไม่เป็นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งพอจะสรุปเป็นแผนภูมิของกระบวนการเรียนรู้ได้ดังนี้

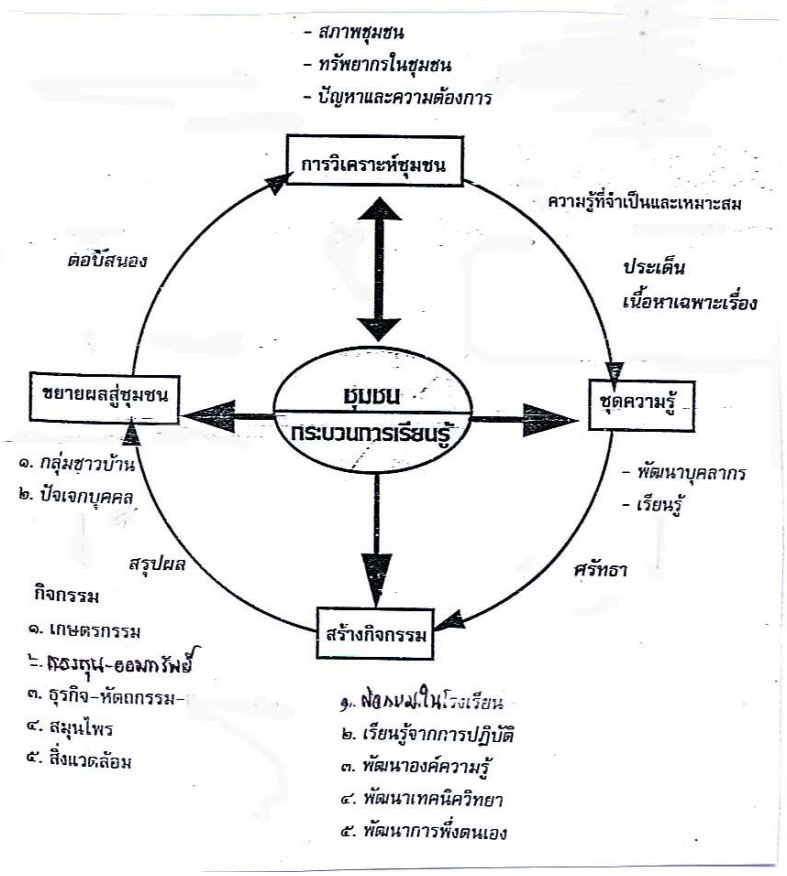
แผนภูมิที่ 2.2 กระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษาเพื่อเด็ก

2. **บทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กเพื่อชุมชน** ในบทบาทนี้เกิดจากการที่ครูในโรงเรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับชุมชน และร่วมกันมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ ทำให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกร่วมกันที่จะหาแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งบทบาทของการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ จะเริ่มต้นด้วยใจรักและมองเห็นคุณค่าของความเป็นคนและความรักในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิถีไทยในชนบทเดิมที่เคยมีมา ดังนั้นเป้าหมายในการดำเนินการก็คือ การเชื่อมโยงและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างนักเรียนกับชาวบ้านหรือ

โรงเรียนกับชุมชน ซึ่งวิธีการดำเนินการของครู ในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเพื่อชุมชนนั้น ทำได้ 2 รูปแบบ คือ

“จากโรงเรียนสู่ชุมชน” รูปแบบนี้ครูจะเริ่มที่จะใช้โรงเรียนเป็นแหล่งทดลองความคิด โดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม เมื่อประสบความสำเร็จแล้ว จึงค่อยขยายผลออกไปเชื่อมโยงกับชุมชน

อีกรูปแบบหนึ่งคือ **“จากชุมชนสู่โรงเรียน”** ครูจะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับชาวบ้านในชุมชนต่อเมื่อกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้ว จึงค่อยขยายผลต่อไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ 2.3 กระบวนการเรียนรู้การจัดการศึกษาเพื่อเด็ก เพื่อชุมชน

(อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 60 - 68)

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัย เพื่อตอบโจทย์วิจัย คำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. กิจกรรมการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิจัย แบบผสมผสานงานวิธีการวิจัยประยุกต์กับการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนและองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1 ช่วงเตรียมการก่อนการวิจัย

2.1.1 **ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง** ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษา แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย แนวคิดการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น และการจัดการศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

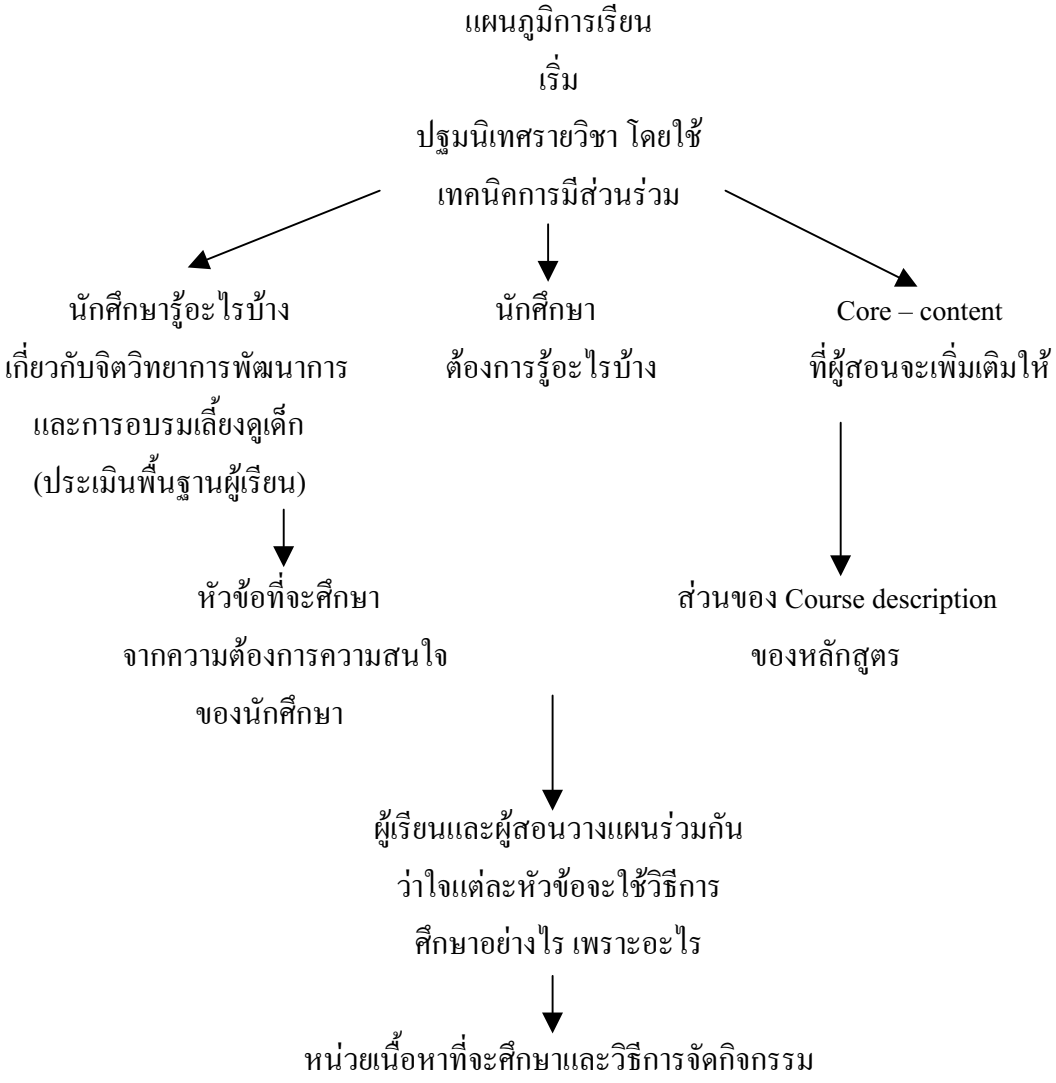
2.1.2 **การศึกษาพื้นที่วิจัย** ตามบริบทและปัจจัยของชุมชนที่เกี่ยวข้อง การกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและนักวิจัยร่วม ในพื้นที่ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2.1.3 **สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่

1) ด้านบูรณาการการศึกษากับการวิจัย วัสดุหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ แนวการสอน แผนการเรียน เอกสารประกอบการเรียน สื่อการเรียน แบบฝึกหัด แบบประเมิน แบบทดสอบต่าง ๆ

2.2 **ช่วงการดำเนินการวิจัย ช่วงที่ 1** เป็นการวิจัยตามกระบวนการบูรณาการการจัดการศึกษาในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ตลอด 1 ภาคเรียน พร้อมกับเป็นช่วงของการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

กิจกรรมที่ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ ดัง Model ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงลำดับขั้นการจัดกิจกรรมบูรณาการกระบวนการจัดการศึกษากับงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

2.3 **ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัย**

หลังการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในช่วงนี้จะเป็นการนำเอาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ในช่วงการบูรณาการการเรียนการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับศูนย์เด็กเล็ก และการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชนเต็มรูปแบบ

3. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัย ดังนี้

3.1 นักศึกษาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 67 คน ที่เลือกโดยเจาะจง

3.2 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน

3.3 ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จำนวน 2 คน

3.4 ตัวแทนผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง จำนวน 6 คน

3.5 บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาของตำบลบ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ จำนวน 20 คน

3.6 ตัวแทนประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 1 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

4.1 **ระยะที่ 1 ช่วงเตรียมการวิจัย** ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การประชุมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดเวทีแล้วเก็บบันทึกด้วยแถบเสียง วิดีทัศน์ รูปภาพและการบันทึกถ้อยคำและบันทึกชมรมในรูปแบบเอกสาร

4.2 **ระยะที่ 2 ช่วงการดำเนินการวิจัย** ของการบูรณาการการจัดศึกษากับงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามแผนภูมิการเรียนรู้ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาชุมชน การนำเสนอผลงาน การสะท้อนความคิดเห็น แบบประเมิน แบบทดสอบ การจัดเวทีเสวนา การประชุมแบบไม่เป็นทางการ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการจดบันทึก บันทึกโดยใช้แถบเสียง วิดีทัศน์ รูปภาพ

4.3 **ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัย** เป็นการทดลองใช้หลักสูตรและการบริหารจัดการเต็มรูปแบบ ในช่วงนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินการนิเทศ แบบสังเกตการจัดกิจกรรม การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมและการจัดเวทีเสวนา แล้วบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึก บันทึกโดยใช้แถบเสียง วิดีทัศน์และรูปภาพ

5. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมตลอดกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ด้านแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ซึ่งศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพื้นที่เป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลไว้ตามประเด็นศึกษา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

5.2 ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้ร่วมกระบวนการบูรณาการจัดการศึกษากับการวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่กิจกรรมปฐมนิเทศ จนกระทั่งกิจกรรมสรุปบทเรียนและสะท้อนความคิด ซึ่งการประมวลผลดังกล่าวนี้เป็นการทำงานรวมกันระหว่างนักศึกษาและคณะผู้วิจัย หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ประมวลไว้มาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ

5.3 ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ของคนในชุมชนและผู้มีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ช่วงการเตรียมก่อนการวิจัยจนถึงช่วงการบริหารจัดการศูนย์เต็มรูปแบบ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผลแล้ว ได้นำมาวิเคราะห์ตามประเด็นวิจัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ โดยสรุปแนวทางการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในภาพรวมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้การพรรณนาความตามประเด็นศึกษา

6. กิจกรรมการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ มีกิจกรรมการวิจัยที่นำไปสู่การตอบคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการดำเนินการในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการดำเนินการตั้งแต่ระยะที่ 1 - ระยะที่ 3 ซึ่งมีผลการดำเนินงานตามลำดับกิจกรรม ดังต่อไปนี้

6.1 ผลการดำเนินงานระยะที่ 1 ช่วงเตรียมการวิจัย

เนื่องจากในช่วงปี 2543 – 2545 ที่ผ่านมา นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยเฉพาะแนวคิดด้านการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ซึ่งเริ่มได้มีการถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2545 จึงทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้เริ่มเตรียมความพร้อมและตื่นตัว เพื่อที่จะหาแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้น อบต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ พร้อมด้วยผู้นำชุมชน โดยเฉพาะหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จึงได้เริ่มเคลื่อนไหวและมองเห็นความสำคัญดังกล่าว ประกอบทั้งผู้วิจัยได้มีโอกาสร่วมงานในชุมชนมาโดยตลอด จึงได้เริ่มดำเนินการเตรียมการวิจัยตั้งแต่มิถุนายน 2545 – พฤศจิกายน 2546 โดยมีกิจกรรมหลักทั้งหมด 3 กิจกรรมดังนี้ คือ

6.1.1 กิจกรรมที่ 1 การศึกษาพื้นที่

1) **วัตถุประสงค์** ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน สร้างความเข้าใจ ในพื้นที่เป้าหมาย

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** ผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต.บ้านแหวน เพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและมีการปรึกษาและวางแผนร่วมกันในด้านต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร ความพร้อมของแต่พื้นที่

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** มิถุนายน – กรกฎาคม 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน คณะกรรมการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่และเวลา** เป็นการประชุม เพื่อปรึกษาหารือ ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อ.หางดง

6) **ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม** ได้รับทราบว่าศูนย์พัฒนาเด็กในอบต.บ้านแหวน มีอยู่เดิม 4 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่ ศูนย์พัฒนาเด็กโรงเรียนวัดจอมทอง ศูนย์พัฒนาเด็กวัดช่างคำและศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง และยังได้รับทราบปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอยู่เดิม เช่น งบประมาณมีไม่เพียงพอ คุณภาพของผู้ดูแลเด็กยังไม่มีมาตรฐาน สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กไม่มีคุณภาพ จำนวนเด็กที่มารับบริการในศูนย์ฯ ลดลงเนื่องจากผู้ปกครองไม่เชื่อถือ ความขัดแย้งของผู้บริหารในศูนย์และความยุ่งยากในการตรวจสอบการใช้งบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับทราบความต้องการของชุมชนในภาพรวมว่าต้องการจะดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กให้เป็นศูนย์ที่มีคุณภาพ ขอให้อบต.จัดสรรงบประมาณสนับสนุนและให้พยายามหาแนวทางพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เช่น มีวิถีชีวิตในวัฒนธรรมอันดีงามของคนล้านนา เป็นต้น

ซึ่งการประชุมครั้งสุดท้าย ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2545 ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก 2 แห่งคือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่และศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2. ควรตั้งศูนย์ในลักษณะศูนย์ของชุมชน บริหารจัดการโดยชุมชน

3. การจัดทำศูนย์พัฒนาเด็ก ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดงบประมาณสนับสนุน โดยให้แต่ละศูนย์ฯ จัดการบริหารเอง

4. ประชาคมตำบล มีมติเห็นพ้องให้อบต.บ้านแหวน ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้เลย โดยจัดสรรงบประมาณในแผนการจัดการศึกษาของอบต. ประจำปี 2546 เป็นเงินทั้งสิ้น 820,000 บาท

นอกจากนี้ในที่ประชุมได้มอบให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 ศูนย์ดังกล่าวข้างต้นไปดำเนินการเตรียมจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์

จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและการประชุมร่วมกับชุมชนและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ทำให้คณะผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความต้องการและ ความพร้อมของชุมชนในแต่ละด้าน ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กทั้ง 4 แห่ง (ศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอยู่เดิม 2 แห่ง คือ ศูนย์ช้างคำและศูนย์จอมทอง และที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ คือศูนย์บ้านท้าวบุญเรือง, ศูนย์บ้านไร่)

จึงร่วมกันตัดสินใจเลือก ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง เป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้

6.1.2 กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีชาวบ้าน

1) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกับชาวบ้านในชุมชน เพื่อหาแนวทางใน การดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชน

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** หลังจากคณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการวิจัยไว้ที่ ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองแล้ว จึงได้ร่วมกันจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษามายังชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนที่มาร่วมกิจกรรมดังกล่าว ได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด แนวทาง ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดอ่อน, จุดแข็งของชุมชน โดยจัดทำ SWOT

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** สิงหาคม – กันยายน 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต.บ้านแหวน คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน เจ้าอาวาส ชาวบ้าน ผู้ที่เกี่ยวข้องและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่เวลา** ทุกครั้งจะใช้เวลาประมาณ 19.00 – 21.00 น. สถานที่จะเป็นห้องประชุมของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน หรือศาลาวัดในหมู่บ้าน

6) **ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม** : จากการดำเนินกิจกรรมจัดเวทีชาวบ้านทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้รับทราบแนวคิดและข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการดำเนินการวิจัยในช่วงต่อมา กล่าวคือ

(1) ชุมชนมีความเข้าใจในระดับหนึ่งเกี่ยวกับการถ่ายโอนการศึกษามายังท้องถิ่น

(2) ชุมชนมีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมในการร่วมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชน โดยชุมชนต้องการเป็นผู้บริหารจัดการเอง

(3) จากการทำ SWOT ชุมชนสามารถทราบถึงศักยภาพของชุมชนเองดังนี้

จุดแข็ง

1. มีทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความเข้าใจด้านการศึกษา
2. มีทรัพยากรด้านอื่น ๆ ในชุมชนที่จะสนับสนุน
3. บุคคลในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
4. ชุมชนมีความสามารถในการระดมทุนจากองค์กรในชุมชน
5. สถานที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์อยู่ในทำเลที่ดี
6. มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ

จุดอ่อน

1. จำนวนเด็กในศูนย์เดิมลดลง
2. สภาพแวดล้อมของศูนย์เดิมไม่มี
3. ความเชื่อมั่น ความศรัทธาของผู้ปกครองต่อศูนย์พัฒนาเด็กลดลง
4. ค่านิยมของคนในชุมชนนิยมส่งลูกไปเรียนในเมือง

โอกาส

1. นโยบายรัฐบาลเปิดโอกาส กระแสการปฏิรูปการศึกษา
2. อบต.สนับสนุนงบประมาณบางส่วน
3. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองสนับสนุนอาคารห้องประชุมเก่าโรงเรียน เพื่อให้ใช้เป็นสถานที่พัฒนาเป็นศูนย์เด็ก

จากข้อมูลดังกล่าวที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 2 คณะผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อดำเนินการกิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4 ต่อไป

6.1.3 กิจกรรมการวางเป้าหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์

1) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันและหารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับชาวบ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้ดำเนินการหลายครั้ง โดยสรุปแล้ว มีประเด็นหลักสำคัญ ดังนี้

(1) เลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) สร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงาน

(3) หาแนวทางในการระดมทุนในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

(4) ร่างระเบียบของศูนย์พัฒนาเด็ก

(5) ประชาสัมพันธ์ศูนย์

(6) เปิดรับสมัครครูประจำศูนย์

(7) กำหนดแนวทางรูปแบบในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชน

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** กันยายน – ตุลาคม 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ คณะกรรมการตำบล ผู้นำองค์กรในชุมชน เจ้าอาวาส อาจารย์ใหญ่ ชาวบ้านและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่และเวลา** การประชุมทุกครั้งจะใช้เวลาช่วงกลางคืนประมาณ 19.00 – 21.00 น. สถานที่จะใช้ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองและ บ้านของคณะกรรมการตำบลตามความเหมาะสม

6) **ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม** จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ได้มีผลลัพธ์ที่สำคัญดังนี้

(1) ได้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 คน โดยแบ่ง 6 ฝ่าย ได้ข้อตกลงที่ชัดเจนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ว่าจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชนและบริหารจัดการโดยชุมชนทุกคนในชุมชน ต้องมีส่วนร่วม

(2) ได้แนวทางในการระดมทุนเบื้องต้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงศูนย์ โดยยืมสำรองจ่ายจากองค์กรในชุมชน จัดการทอดผ้าป่า รับบริจาคทั่วไปตามกำลังศรัทธา

(4) ได้ระเบียบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(5) ประกาศรับสมัครครูพี่เลี้ยงเด็กและดำเนินการสอนเสร็จสิ้น คัดเลือกได้ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน วุฒิปริญญาตรี วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย อัตราเงินเดือน 4,100 บาท / คน / เดือน

(6) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดทำแผ่นพับและป้ายผ้า

(7) ได้ข้อสรุปรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะพัฒนาดังนี้

(7.1) ด้านการบริหาร บริหารโดยชุมชนในรูปคณะกรรมการของศูนย์ที่เลือก โดยบุคคลในชุมชน และงบประมาณส่วนหนึ่งได้จากการสนับสนุนของอบต.และอีกส่วนหนึ่งได้จากผู้ปกครองเด็กและผู้บริจาค

(7.2) ด้านวิชาการ หลักสูตรที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม จะเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนและล้านนาเป็นสำคัญ

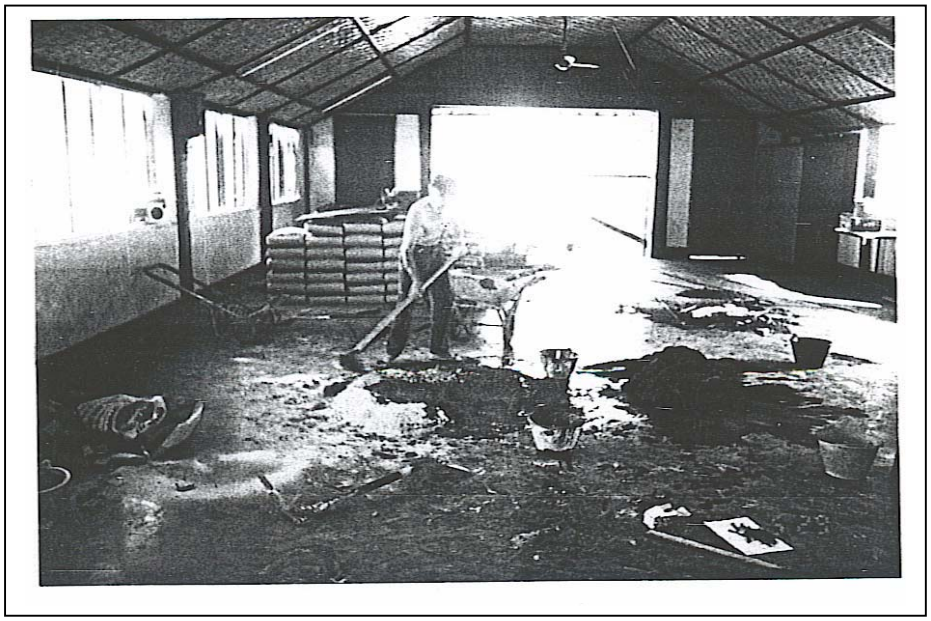
เมื่อดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ก็ได้ทำพิธีเปิดศูนย์ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2546 และเปิดดำเนินการในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 โดยมีเด็กในศูนย์รวมทั้งสิ้น 38 คน ครูประจำศูนย์ 2 คน

ภาพประกอบกิจกรรม

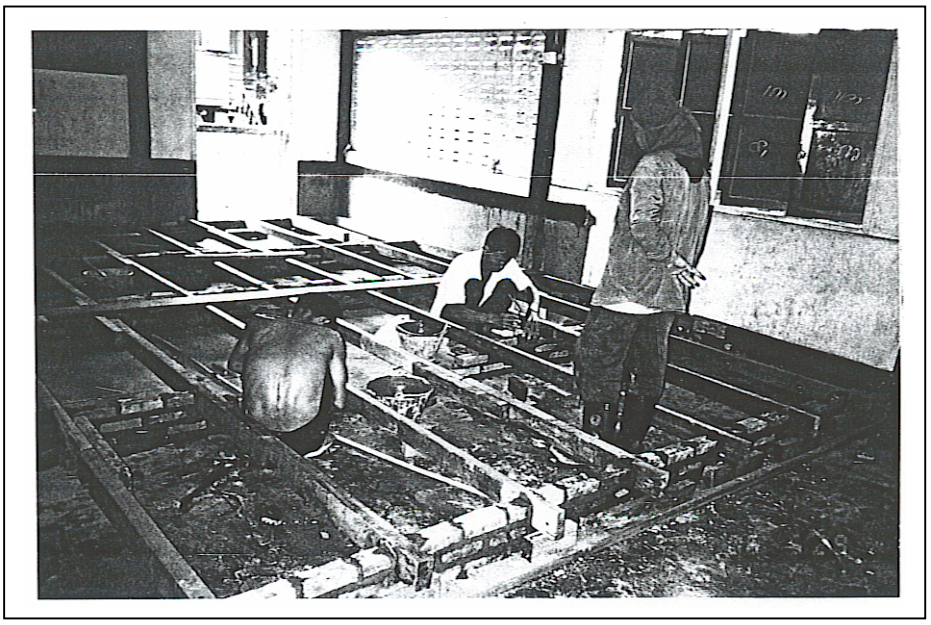
การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรืองในระยะเริ่มต้น

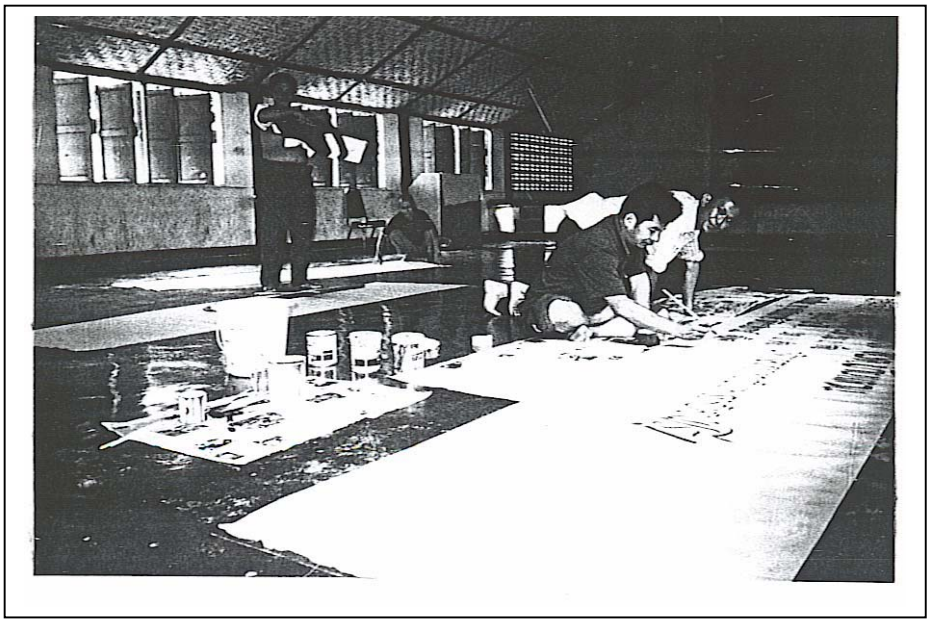
รูปภาพที่ 3.2 ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.3 ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง

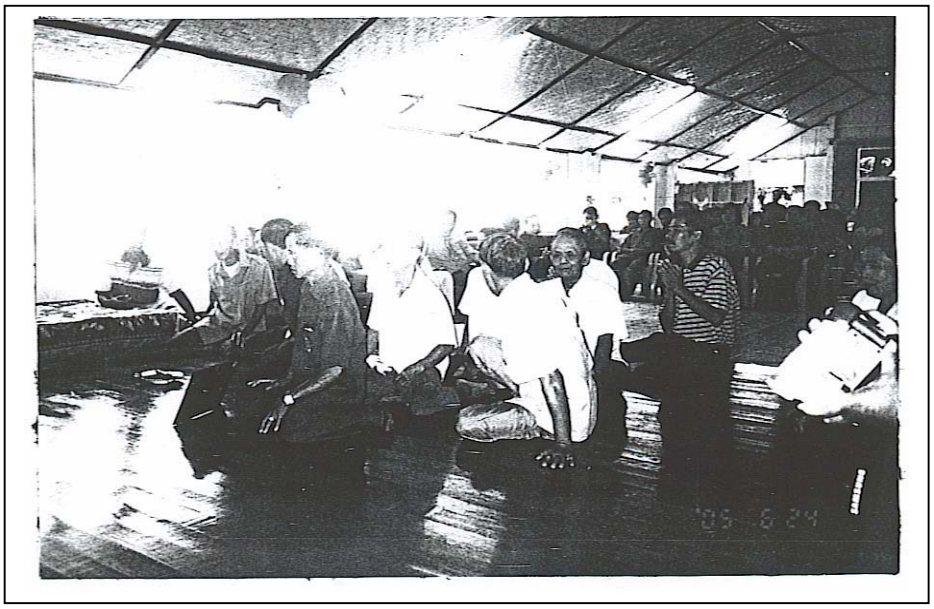
รูปภาพที่ 3.4 คณะกรรมการร่วมกันปรับปรุงยกพื้น เพื่อเป็นที่นอนสำหรับเด็ก

รูปภาพที่ 3.5 คณะกรรมการร่วมกันเขียนป้ายประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.6 พระสงฆ์เจิมป้ายเปิดศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง วันที่ 4 พฤศจิกายน 2547

รูปภาพที่ 3.7 กลุ่มผู้สูงอายุในหมู่บ้านร่วมทำบุญวันเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน

รูปภาพที่ 3.8 คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชุมร่วมกับอบต.บ้านแหวน เพื่อวางแผนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก

รูปภาพที่ 3.9 ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ประชุมผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจ

6.2 ระยะที่ 2 ช่วงการบูรณาการการจัดการศึกษากับกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ในระยะการวิจัยนี้ เป็นช่วงที่คณะผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเข้าสู่การบูรณาการการเรียนการสอน ในภาคเรียนที่ 2 / 2545 ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาคขยายโอกาส ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 2 หมู่เรียน (กฐ.43ค.4 PS1 และ กฐ.43ค.4 PS2) จำนวน 67 คน ในส่วนของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษากลุ่มดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมโดยยึดแนวการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด แต่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับอาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย) ทุกขั้นตอน ทั้งที่เป็นกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตั้งแต่เริ่มการเรียนการสอน ซึ่งกิจกรรมสำคัญในกระบวนการวิจัยตลอดภาคเรียน รวม 18 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 กิจกรรมการปฐมนิเทศและการวางแผนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (วิเคราะห์ตนเอง)

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองอยากเรียนรู้

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้ร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ผู้สอนได้เริ่มกิจกรรมโดยเน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาวางแผนแบบมีส่วนร่วม โดยผ่านกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ดังนี้

1) ผู้สอนได้ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน ร่วมกันระดมความคิดในประเด็นที่นักศึกษา คิดว่าในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จะได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งจากให้ร่วมกันระดมความคิดแล้ว ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน พอสรุปได้ดังนี้

(1) จิตวิทยาพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

(2) การอบรมเลี้ยงดูเด็กแต่ละวัย

(3) การจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กในแต่ละวัย

(4) การแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็ก

(5) ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก

2) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายในประเด็น (ข้อมูลที่ได้ในกิจกรรมข้อที่ 1) ถ้าหากนักศึกษาไม่ได้ศึกษาสิ่งที่จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

(1) ต่อตนเอง ในฐานะของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย

(2) ต่อเด็ก

(3) ต่อชุมชนและสังคม

ซึ่งหัวข้อที่จะให้นักศึกษา มีเปิดอภิปรายในกลุ่มย่อย ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกมา 1 ประเด็น จากประเด็นที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หัวข้อ “**พัฒนาการเด็กแต่ละวัย”** หากไม่ได้ศึกษาจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

ผลต่อนักศึกษา (ตนเอง)

(1) ทำให้ไม่เข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

(2) ทำให้จัดกิจกรรมในการพัฒนาเด็กไม่สอดคล้องตามวัย

(3) เขียนแผนการสอนได้ไม่มีประสิทธิภาพ

(4) ไม่เข้าใจพฤติกรรมเด็ก

(5) ประเมินพัฒนาการเด็กไม่ถูกต้อง

(6) ฯลฯ

ผลต่อเด็ก

(1) เด็กจะได้การพัฒนาการไม่เหมาะสมตามวัย

(2) เด็กจะได้รับการปฏิบัติจากครูไม่เหมาะสม เพราะไม่เข้าใจในการพัฒนาการของเด็ก

(3) พ่อ แม่ ครูไม่เข้าใจเด็ก

(4) เด็กจะถูกบังคับให้ปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย

(5) ฯลฯ

ชุมชนและสังคม

(1) เด็กในชุมชน / สังคมได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพ

(2) ประเทศชาติจะได้เด็กที่ไม่มีคุณภาพเต็มที่

2.3 หลังจากนั้น ผู้สอนนำเสนอขอบข่ายรายวิชา (Course description) ตามที่หลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาพิจารณาควบคู่ไปกับหัวข้อที่นักศึกษาคิดว่าจะได้เรียนในกิจกรรมที่ 1 แล้วร่วมกันวิเคราะห์ตนเองในประเด็นดังต่อไปนี้

1) หัวข้อเนื้อหาใดบ้างที่นักศึกษายังมีความเข้าใจไม่ชัดเจน
2) หัวข้อเนื้อหาใดที่ควรจะจัดให้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม
3) หัวข้อเนื้อหาใดที่นักศึกษาต้องการเรียนรู้เป็นพิเศษ

ซึ่งจากการทำกิจกรรมในช่วงดังกล่าว พบว่า นักศึกษามีความกระตือรือร้นมาก ได้ถามผู้สอนว่า **“หากบอกแล้วไม่มีในหลักสูตร จะได้เรียนหรือไม่”** ผู้สอนตอบว่า **“ถ้าหากเป็นส่วนที่เชื่อมโยงก็จะจัดให้เรียน”** ซึ่งหลังจากทำกิจกรรมในช่วงดังกล่าว ผู้สอนได้นำเสนอแนะจากนักศึกษาทั้ง 2 ห้อง มาสรุปได้ดังนี้

หัวข้อที่ยังคลุมเครือไม่ชัดเจน ได้แก่

(1) แนวคิดและทฤษฎีของนักจิตวิทยาพัฒนาการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก (หน่วยที่ 2)

(2) ลักษณะพัฒนาการทางจริยธรรมและบุคลิกภาพ (หน่วยที่ 3)

(3) กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่ควรจัด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 7)

(4) การแนะนำผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 8)

หัวข้อที่ควรจัดให้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม

(1) การนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับเด็กปฐมวัย

(2) การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

(3) วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

(4) กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่ควรจัด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

(5) การปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับเด็กปฐมวัย

(6) ทฤษฎีที่เหมาะสมและควรนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยมากที่สุด

(7) ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เรียนรู้จากสภาพจริง (การศึกษาภาคปฏิบัติ)

หัวข้อที่นักศึกษาต้องการเรียนรู้เป็นพิเศษ

(1) แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย

(2) ความต้องการ ความสนใจและการเล่นของเด็กปฐมวัย

(3) การแนะนำผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

(4) สิทธิเด็กในสภาพสังคมปัจจุบัน

จากข้อสังเกตพบว่า หัวข้อต่าง ๆ ที่นักศึกษาร่วมกันเสนอนั้น ส่วนหนึ่งไม่ได้ระบุไว้ในขอบข่ายเนื้อหาของรายวิชา แต่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่มีผลต่องานด้านการพัฒนาเด็กเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ว่า ถ้าได้เรียน / ศึกษา ในประเด็นเหล่านี้แล้ว จะได้อะไร ใครเป็นผู้ได้ เด็กได้อะไร และท้ายสุดชุมชนและสังคมจะได้อะไร สุดท้ายก็ได้ข้อยุติว่า สมควรจะได้สอดแทรกหัวข้อเหล่านี้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชานี้ แต่จะจัดอย่างไร มากน้อยแค่ไหน ก็จะมาร่วมกันพิจารณาวางแผนในครั้งต่อไป ผู้สอนได้มอบให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันไปวางแผนล่วงหน้าว่าเนื้อหา

สาระในแต่ละหัวข้อที่จะเรียนกันในรายวิชานี้ จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง ให้มานำเสนอในสัปดาห์ต่อไป โดยผู้สอนได้แจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จากการที่นักศึกษามีความประสงค์จะเรียนรู้จากสภาพจริงนั้น ในรายวิชานี้ มีความเป็นไปสูง เพราะจะมีงบจาก สกว. มาช่วยสนับสนุนในการลงศึกษาชุมชนในระดับหนึ่ง ให้นักศึกษาไปเตรียมวางแผนมาว่า เนื้อหาสาระใด น่าจะศึกษาจากสภาพจริงได้บ้าง

3) ระยะเวลาดำเนินการ

7 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

8 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

5) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

จากการดำเนินกิจกรรมนี้ ได้มีผลลัพธ์ที่สำคัญดังนี้

(1) นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมของตนเอง

(2) นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ในรายวิชา

(3) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหา การจัดแผนการเรียนร่วมกัน

(4) ผู้สอนได้ข้อมูลของเนื้อหา หัวข้อที่นักศึกษามีประสบการณ์เดิม ความสนใจ ความต้องการที่จะเรียนรู้ในรายวิชา

6.2.2 วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักศึกษาและผู้สอน วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม

สำหรับกิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 โดยนำข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

(1) นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนได้ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน โดยนำสาระเนื้อหาในส่วนที่นักศึกษาเสนอมาและขอบข่ายสาระที่กำหนดไว้ใน หลัก

สูตรกลาง มีส่วนร่วมพิจารณาโดยบูรณาการเนื้อหาที่สอดคล้องไว้ด้วย ซึ่งสรุปขอบข่ายเนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็นหน่วยดังนี้

(2) หลังจากได้หน่วยการเรียนในรายวิชาแล้ว ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกันกำหนดรูปแบบของกิจกรรมที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละหัวข้อสาระของแต่ละหน่วย และเนื่องจากนักศึกษาได้รับทราบล่วงหน้าว่าจะได้มีโอกาสศึกษาในสภาพจริงด้วย จึงร่วมกันพิจารณารูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะระบุในแผนการเรียนการสอนร่วมกับผู้สอน ในประเด็นของสาระการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม เวลา สถานที่และงบประมาณ จึงได้ข้อสรุปของแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนี้

ส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงของการเรียนในชั้นเรียนตามปกติในเวลาปกติ และช่วงของการเรียนนอกชั้นเรียน

3) ระยะเวลาดำเนินการ

14 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

15 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

5) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาและผู้สอนได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอน

(2) นักศึกษาเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเองในการมีส่วนร่วม

(3) ได้แผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

6.2.3 กิจกรรมการประเมินผู้เรียน / เรียนรู้อดีต – ปัจจุบันของการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อประเมินผลนักศึกษาก่อนเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อทราบแนวคิดและสภาพปัจจุบันของการพัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินการ

21 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

22 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) ประเมินผลนักศึกษาก่อนเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการพัฒนาเด็ก โดยใช้ข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 50 ข้อ เนื่องจากนักศึกษาหมู่เรียนดังกล่าว ได้ผ่านการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กมาบ้างแล้ว ในช่วงของการศึกษาในชั้นปีที่ 1 และ 2

(2) นักศึกษาแบ่งกลุ่มอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ ดังนี้

(2.1) ความสำคัญของการพัฒนาเด็ก

(2.2) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2.2.1) นโยบายของรัฐ

(2.2.2) สภาพปัจจุบัน / ปัญหาที่พบ

(2.2.3) บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ

(3) ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปผลการอภิปราย

(4) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปและเสนอแนวคิดด้านการพัฒนาเด็ก

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ทราบผลการประเมินตนเองก่อนเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการพัฒนาเด็ก

(2) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็ก

(3) นักศึกษาได้นำเสนอแนวคิดและร่วมกันสะท้อนสภาพปัจจุบัน / ปัญหาของการพัฒนาเด็กในประเทศ

6.2.4 กิจกรรมการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาการเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาความสนใจ ความต้องการ พัฒนาการเด็กแต่ละวัย ในสถานการณ์จริง

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลแต่ละช่วงวัยในสถานการณ์จริง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

28 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

29 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันทบทวนแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก

(2) นักศึกษา ศึกษาวิดีทัศน์เรื่อง **"การพัฒนาการเด็ก"**

(3) หลังจากการศึกษาวิดีทัศน์แล้ว ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก เช่น

(3.1) ความหมาย ความสำคัญของการพัฒนาการ

(3.2) ปัจจัยของการพัฒนาการ

(3.3) ธรรมชาติของการพัฒนาการ

(3.4) พัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย

(4) ผู้สอนมอบหมายงานให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล โดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กรายบุคคล ณ โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(4.1) ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล ณ โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 1 – 25 ธันวาคม 2545 ตามประเด็นดังต่อไปนี้

(4.1.1) เลือกเด็กอายุ 1 – 6 ปี จำนวน 1 คน

(4.1.2) ติดต่อประสานครูประจำชั้นขอศึกษาพฤติกรรมเด็ก

(4.1.3) หัวข้อที่จะสังเกต

(4.1.3.1) พัฒนาการเด็ก 4 ด้าน

(4.1.3.2) ความสนใจ

(4.1.3.3) ความต้องการ

(4.1.3.4) ประวัติส่วนตัว

(4.1.3.5) ข้อมูลที่จำเป็น

(4.1.4) การสังเกตให้ใช้แบบการสังเกตที่เคยศึกษามาในรายวิชาการประเมินพัฒนาการประกอบ

(4.1.5) รวบรวมข้อมูลนำเสนอเป็นรูปเล่มรายงาน

ในวันที่ 26 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS1

27 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS2

(ในชั่วโมงเรียนปกติ)

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการการพัฒนาเด็กได้ชัดเจนและถูกต้องขึ้น

(2) นักศึกษาได้ลงฝึกปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลในสถานการณ์จริง

6.2.5 ความตระหนักสำนึกชุมชน

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงความสำคัญ ศักยภาพของชุมชนและความต้องการของชุมชน

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงสภาพปัญหาของการพัฒนาเด็กในชุมชน

(3) เพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในสำนึกชุมชนเบื้องต้น

(4) เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) ระยะเวลาดำเนินการ

11 ธันวาคม 2545 เวลา 09.00 – 12.00 น.

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน วิทยากรชุมชน ได้แก่ นายสมบูรณ์ รอบรู้ นายบุญศรี บัวเงิน นายอินพัน พันธุรักษา และอาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/1 ตึกวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) เชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน

เนื่องจากผู้สอนมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาจิตสำนึกชุมชนให้แก่นักศึกษาที่จะร่วมโครงการ จึงพยายามที่จะใช้เวลาก่อนการจัดกิจกรรมการศึกษาชุมชนของนักศึกษา จัดสภาพการณ์กระตุ้นให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของชุมชนในระดับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมนี้ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่นักศึกษาได้ทำความรู้จักชุมชน เห็นความสำคัญและตระหนักถึงความต้องการของชุมชน ซึ่งผู้สอนได้เชิญผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนสภาพของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาเด็กที่เป็นอยู่ในอดีตและปัจจุบัน ให้นักศึกษาได้รับรู้และร่วมกันเรียนรู้ โดยผ่านการอภิปราย ในกิจกรรมนี้ได้ดำเนินการในวันที่ 11 ธันวาคม 2545 ผู้สอนได้เชิญนายสมบูรณ์ รอบรู้ ประธานอบต.บ้านแหวน และเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในโครงการนี้ด้วย มาบรรยายในหัวข้อ **“สภาพปัจจุบันและความต้องการกับการพัฒนาเด็ก”**

นายอินทัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ และเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในโครงการนี้ด้วย บรรยายในหัวข้อ **“ชุมชนกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก”**

นายบุญศรี บัวเงิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนและกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง มาบรรยายในหัวข้อ **“ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก”**

ซึ่งรายละเอียดของการบรรยาย พอสรุปได้ดังนี้

นายสมบูรณ์ รอบรู้ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันของชุมชนและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้มีการมองเห็นสภาพปัญหาของชาวบ้าน ว่ามีรายได้น้อย จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ และได้จัดการแก้ปัญหา โดยการเรียกชาวบ้านทั้งผู้มีรายได้น้อย ปานกลางและพอกิน มาพูดคุยแล้ว จึงเกิดการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กขึ้นมาดูแลเด็ก โดยชุมชนเป็นตัวช่วยเพื่อที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง แต่ก็มีบางรายที่ดิ้นรนที่จะนำลูกหลานของตัวเองออกไปเข้าโรงเรียนเอกชน และในปีนี้เองก็ได้มีการตั้งสภาอบต.ขึ้น เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จากที่มีปัญหาขัดแย้งกันมากขึ้น ทางอบต.ก็ได้จัดเวทีประชาคมเรื่องการดูแลจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยขึ้นและก็ได้มติที่เห็นด้วยกันคือ การจัดศูนย์พัฒนาเด็กขึ้นเพื่อเป็นการช่วยผู้ปกครองทั้งในเรื่องทางการเงิน การดูแลเด็ก แต่ก็มีปัญหาตามมาคือ ผู้ปกครองไม่สนใจ นำเด็กของตนไปฝากไว้ที่ศูนย์ โดยไม่สนใจว่าพี่เลี้ยงจะดูแลเด็กยังไงบ้าง ไม่พูดคุยกับพี่เลี้ยง เรื่องเด็กของตนเอง ทำให้การเลี้ยงเด็กจึงไม่เกิดประสิทธิภาพที่น่าพอใจ เพราะมีปัญหาตามมามากมาย ทั้งด้านอาหาร นม เป็นเหตุที่ทำให้เกิดการพัฒนาการของเด็กที่ไปได้ช้าไม่สม่ำเสมอกัน แตกต่างกันมากเกินไป

ได้สรุปเป็นองค์ความรู้

ปัญหาที่เกิดจากสภาพปัจจุบันของชุมชนและการพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ

1. ประชาชนในชุมชนมีรายได้น้อย แต่ค่าใช้จ่ายมาก เนื่องมาจากเศรษฐกิจของไทยตกต่ำ
2. ประชาชนนำลูกหลานไปเข้าโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายมาก
3. ประชาชนในตำบลมีความเชื่อว่าอบต.จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานการจัดการศึกษา

มีการแก้ปัญหา

คือ มีการจัดตั้งเวทีประชาคม เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยและเพื่อจัดโรงเรียนให้เทียบเท่ากับเอกชน

นายอินทัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ทำไมชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม

1. การต่อสู้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่แพง เกี่ยวกับรายได้
2. ผู้ปกครองไม่ได้รับความเป็นธรรม มีการเก็บค่าเล่าเรียนแพง
3. พัฒนาการที่ไม่พึงประสงค์ของชุมชน สร้างคนเหมือนนกในกรง ออกไปหากินแล้วกลับมาหาที่เดิมเองไม่ได้
4. ทำงานอิสระไม่เป็น (งานนอกเหนืองาน)
5. ค่านิยมที่ผิด ๆ ในด้านเศรษฐกิจ
6. มีการแข่งขันทางด้านผู้ปกครอง
7. ผู้รับผิดชอบต้องเข้าใจต่อการทำงาน
8. การทำงานบางอย่างต้องทำทันที

แนวทางในการพัฒนาที่ดี

1. ค้นหาความต้องการของชุมชนในทางที่พึงประสงค์ / ชุมชนเองควรค้นหาความต้องการของตนเอง
2. มีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาแก่เด็ก
3. ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากชุมชนและอบต.
4. มีการพัฒนาทางด้านบุคลากรให้มีคุณภาพ

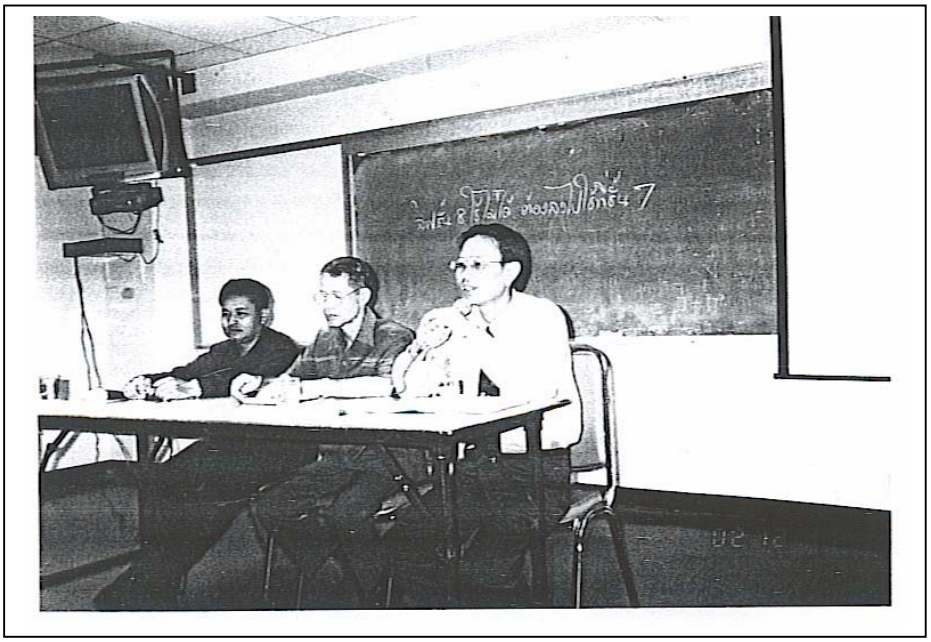
นายบุญศรี บัวเงิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

ได้กล่าวถึง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาร่วมกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตั้งแต่โบราณมาแล้วนั้น ภูมิปัญญามีมากมายหลายอย่างที่เอาไว้ดูแลเด็ก เช่น อดอ้อย คือ ไม้หัดเดินในสมัยเมื่อก่อน ซึ่งถ้าจะเทียบกับสิ่งของในปัจจุบันก็คือ รถเข็นนั่นเอง และการหัดพูดคำง่าย ๆ ก่อนจะเป็นคำเดียว เช่น อ้ำ พ่อ แม่ ปะ เป็นคำที่เด็กจะพูดได้ก่อน เรียกได้ว่าชนิดติดปากเลยก็ได้ ด้านจริยธรรม คือการแนะนำให้เด็กได้รู้จักปู่ ย่า ตา ยาย การยกมือไหว้ ถ้าหากปวดท้องก็จะใช้ปูเลยจ้ำที่ท้องของเด็ก และถ้าหากถูกยุงกัดก็จะใช้ขมิ้น

ดังนั้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนกลับมาใช้ในการดูแลเด็กในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นของที่มีคุณค่าอีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยเองไว้ ก่อนที่จะสูญหายไปหรือโดนต่างชาติเอาไปใช้หมด

หลังจากการบรรยายแล้ว ได้เปิดโอกาสให้ผู้บรรยายและนักศึกษาได้ซักถามในทุกประเด็น เช่น ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการจัดการศึกษา การแก้ปัญหาในชุมชนและสภาพปัญหาในชุมชน เป็นต้น ปรากฏว่าในช่วงเวลาของการซักถามนั้น นักศึกษามีความกระตือรือร้นมาก จากการสอบถามพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะบอกว่า ปัญหาที่พูดคุยและซักถามนั้น เป็นปัญหาที่ตนเองไม่เคยคิดมาก่อนว่ามันคือปัญหา และก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาเด็ก และบางคนก็บอกว่าไม่น่าเชื่อว่าชุมชนจะมีความต้องการอย่างนี้ เพราะส่วนมาแล้วเราจะคิดกันเองเป็นส่วนใหญ่ว่า ชุมชนขาดเรื่องนี้ ต้องการเรื่องนี้ แต่พอมาฟังแล้ว ทำให้รู้ว่า สิ่งที่เราคิดบางครั้งก็ไม่ใช่สิ่งที่ชุมชนต้องการ จึงทำให้เกิดแนวคิดว่า ถ้าหากจะต้องลงไปทำงานในชุมชน ก็ต้องหาเวลาไปศึกษาถึงความต้องการของชุมชนจริง ๆ ให้ได้เสียก่อน ก่อนจะไปทำอะไรให้อีกประการหนึ่ง ทำให้ได้รู้ว่า ชุมชนนั้นมีความรู้อะไร อีกเยอะแยะมากมายที่เรายังไม่รู้ และถ้าหากเราลงไปศึกษาแล้ว เราน่าที่จะทำเอาความรู้เหล่านั้น มาใช้ประกอบได้ไม่มากก็น้อย และสิ่งที่นักศึกษาไม่ชอบและได้รับรู้จากกิจกรรมนี้คือ ได้รับทราบข้อมูลจากตัวแทนของชุมชนว่า มีหลายหน่วยงานได้ลงไปฉกฉวยความรู้ของชุมชนแบบไม่ให้เกียรติชุมชน ซึ่งชุมชนหลาย ๆ ชุมชนมีความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาเหล่านั้น

รูปภาพที่ 3.10 วิทยากรจากชุมชนร่วมบรรยายในชั้นเรียน
"ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในชุมชนท้าวบุญเรือง
ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่"

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

(2) นักศึกษาได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในชุมชน

(3) นักศึกษาได้มองเห็นความสำเร็จของพลังชุมชน

(4) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษากับบุคคลในชุมชน ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญก่อนที่นักศึกษาจะได้ลงพื้นที่ที่จะศึกษาชุมชนในกิจกรรมต่อไป

6.2.6 กิจกรรมฝึกทักษะการศึกษาชุมชนโดยเทคนิค F.S.C.

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบและฝึกทักษะการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค Future Search Conference (F.S.C)

(2) เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชน

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เทคนิคการตั้งประเด็นคำถาม บันทึกข้อมูลในการศึกษาชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

12 – 13 ธันวาคม 2545

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน วิทยากรชุมชน ได้แก่ อาจารย์วีระ คำวิเศษณ์ และอาจารย์ชไมมน ศรีสุรักษ์และอาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้องประชุม อาคารฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ตึก 29)

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ก่อนที่จะให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติการในชุมชนจริง ๆ นอกจากจัดกิจกรรมพัฒนา **"จิตสำนึกชุมชน"** ซึ่งเปรียบเสมือนการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพร้อมแล้ว พิเศษต่อไปก็คือ การพัฒนาสมอง โดยการมอบเครื่องมือในการปฏิบัติการให้ ดังนั้นในวันที่ 12 – 13 ธันวาคม 2545 ผู้สอนจึงได้เชิญวิทยากร 2 ท่าน คืออาจารย์วีระ คำวิเศษณ์ และอาจารย์ชไมมน ศรีสุรักษ์ ทั้ง 2 ท่านเป็นอาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และเป็นวิทยากรแกนนำฝึกอบรม พัฒนาผู้นำ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักศึกษา โดยเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเทคนิค "การสร้างอนาคตร่วมกัน" (Future Search Conference) โดยมีขั้นตอนการฝึกอบรมดังนี้

1) ขั้นก่อนจัดกิจกรรมนักศึกษาประเมินตนเอง (โดยใช้แบบประเมิน รายละเอียดภาคผนวก ค)

2) ขั้นการจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 กิจกรรมย่อย ดังนี้

(1) กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมในขั้นนำ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบเพลง

(2) กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมสำรวจตัวเอง โดยใช้ชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงตัวเองและที่สัมพันธ์กับตัวเอง ได้มีการทำตารางสำรวจตัวเองตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งตารางออกเป็น 4 ช่วง คือ พ.ศ. 2524 – 2530, พ.ศ. 2531 – 2535, พ.ศ. 2536 – 2540, พ.ศ. 2541 – 2545 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนักย้อนสำรวจตัวเอง และบันทึกไปตามช่วง พ.ศ. ต่าง ๆ เป็นการปลุกความคิดให้เกิดขึ้น

(3) กิจกรรมที่ 3 เป็นกิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งกลุ่มช่วยกันระดมความคิด กลุ่มละประมาณ 10 คน ระดมความคิดด้านการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมและ

ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบ่งช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วง พ.ศ. 2524 – 2534 และ ช่วง พ.ศ. 2535 – 2545

(4) กิจกรรมที่ 4 เป็นกิจกรรมสุดท้ายมีชื่อกิจกรรมว่า **"ทุกข์ของคนเชียงใหม่"** เป็นการระดมความคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหาของคนเชียงใหม่ และให้แต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอต่อที่ประชุมในรูปแผนที่ความคิด

6) ผลของการจัดกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมและจากการวิเคราะห์แบบประเมินของนักศึกษาแล้ว ผู้สอนพบว่า ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษามีดังนี้

(1) นักศึกษาได้เทคนิคในการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะเทคนิค F.S.C. (การศึกษาชุมชน โดยสร้างอนาคตร่วมกัน)

(2) นักศึกษาเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมชัดเจนขึ้น

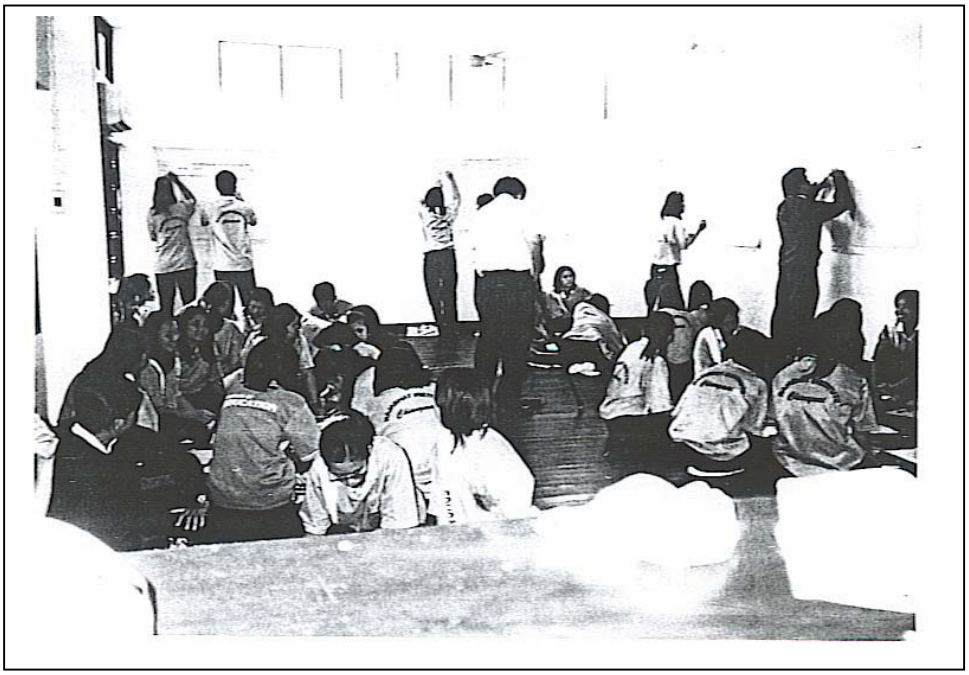
(3) นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชน

(4) นักศึกษารู้เทคนิคการตั้งประเด็นคำถามและการจดบันทึกข้อมูล ในขณะลงศึกษาชุมชน

(5) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีและมีความมั่นใจการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

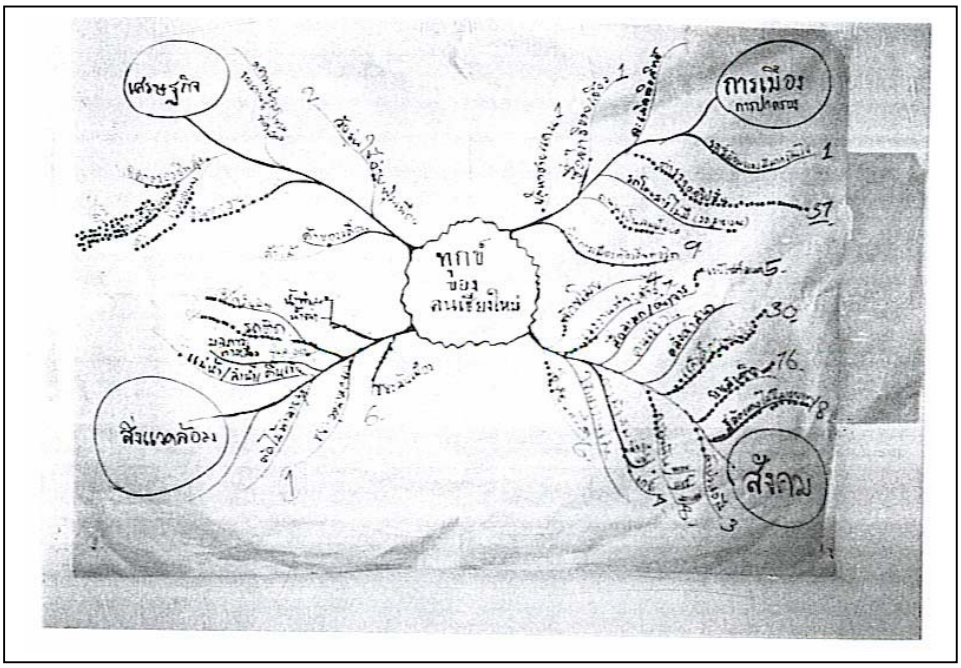
รูปภาพที่3.11 วิทยากรกระบวนการฝึกทักษะการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค F.S.C

รูปภาพที่ 3.12 กิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

รูปภาพที่ 3.13 กิจกรรมขั้นสำรวจตนเอง

รูปภาพที่ 3.14 แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

6.2.7 กิจกรรมเวทีเสวนาชาวบ้าน “ปัญหาการพัฒนาเด็กในชุมชนท้าวบุญเรือง”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบความต้องการ ปัญหาของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงหลักการ ทฤษฎีในชั้นเรียนกับการลงฝึกปฏิบัติการในสถานการณ์จริง

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในการทำงานร่วมกับชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

15 ธันวาคม 2545

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) คณะผู้วิจัย 4 คน

(3) คณะกรรมการประจำตำบลและชาวบ้าน 20 คน

(4) อาจารย์ใหญ่โรงเรียนท้าวบุญเรืองและคณะครูฯ 5 คน

4) สถานที่และเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ก่อนการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนได้ประชุมรวมกับผู้นำชุมชน โดยการประสานงานของผู้ช่วยนักวิจัยในท้องที่ คือ นายสมบูรณ์ รอบรู้และนายอินทัน พันธุรักษา ซึ่งได้ร่วมกันวางแผนจัดเวทีเสวนาชาวบ้าน ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งการเตรียมการได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของนักวิจัย ดังนี้คือ

นักวิจัย	งานที่รับผิดชอบ
นายสมบูรณ์ รอบรู้	- ประสานคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องของอบต.บ้านแหวน และทำหนังสือเชิญ - กล่าวเปิดเวทีเสวนาและให้แนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัยของอบต.
นายอินทัน พันธุรักษา	- ประสานชาวบ้าน ผู้นำองค์กรในพื้นที่ท้าวบุญเรือง - จัดเตรียมสถานที่จัดเสวนา สวัสดิการต่าง ๆ ในการจัดเสวนา - ประสานบุคลากรของชุมชนที่จะเป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มให้นักศึกษา - พิธีกรในการจัดเสวนา
นางกัณฑ์ฤทัย ห้วยนาทราย	- บันทึกข้อมูล บันทึกภาพ - ดูแลการทำกิจกรรมในกลุ่มย่อย
นางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการ	- เตรียมและชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมแก่นักศึกษา - ติดต่อประสานรถรับ – ส่งนักศึกษา - งบประมาณ ค่าใช้จ่าย - การกล่าวรายงาน - การสรุปกิจกรรม

ซึ่งในวันที่จัดกิจกรรม ในวันที่ 15 ธันวาคม 2545 ชุมชนได้ให้การจัดกิจกรรมครั้งนี้ว่า **“เวทีเสวนาชาวบ้านภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก”** ลักษณะของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง กล่าวคือ

กิจกรรมช่วงเช้า : เป็นการเปิดเวทีเสวนาชาวบ้าน มีการอภิปรายเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก” ซึ่งมีผู้ร่วมเสวนาหลัก ดังนี้คือ

นายสมบูรณ์ รอบรู้
นายบุญศรี บัวเงิน
นายพงษ์รัก เปรมปรีย์
พ่อแก้ว คำบุญปั๋น

ซึ่งในขณะมีการเสวนา ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาในชุมชนที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มาใช้ในการพัฒนาเด็ก จากการจัดเวทีเสวนาในช่วงเช้า พอสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาเด็กที่ชุมชนต้องการก็คือ ให้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนเข้าไปด้วย เพราะเกรงว่าหากไม่รีบดำเนินการ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน อาจจะถูกลบเลือนไป จนในที่สุดก็จะไม่เหลืออยู่อีกเลย ดังนั้นที่ประชุมเห็นพ้องกันว่าสิ่งที่ชุมชนจะต้องเน้น ก็คือเรื่องของภูมิปัญญา ซึ่งในอดีตชาวบ้านก็ได้ใช้ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูลูกหลานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีอยู่หลายอย่าง เช่น เพลงกล่อมเด็ก การละเล่น ของเล่นสมุนไพร คติความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น ซึ่งในตอนท้ายของกิจกรรมช่วงเช้า ได้มีการชี้แจงให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า ระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 จะมีนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 67 คน จะมาเรียนรู้ร่วมกับชาวบ้านในชุมชนท้าวบุญเรือง เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากชาวบ้านทุกในในหมู่บ้าน ในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว นักศึกษาและชาวบ้านก็จะได้ร่วมกันตรวจสอบและจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2546 หลังจากนั้น ก็นำเอาข้อมูลภูมิปัญญาที่ได้มาเรียบเรียงพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กในชุมชนเราต่อไป

ซึ่งการชี้แจงดังกล่าวนี้ ชาวบ้านและผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพอใจเป็นอย่างยิ่งและยินดีให้ความร่วมมือในการสืบสานภูมิปัญญาครั้งนี้ของชุมชนตนเอง

กิจกรรมช่วงบ่าย : ผู้สอนและคณะวิจัยร่วมด้วยชาวบ้านที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม พร้อมนักศึกษา ปฏิบัติกิจกรรมในช่วงบ่ายต่อไป

นายอินพัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองและผู้ช่วยนักวิจัย ได้เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่อ ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นของภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากเวทีเสวนาในภาคเช้ามาสรุป พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะต้องศึกษามีอยู่ 10 ประเด็นคือ

1. คติความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เจตคติ บทบาทของผู้ใหญ่ต่อเด็ก
3. เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็ก
4. การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก
5. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
6. อาหารสำหรับเด็ก / สมุนไพรที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
7. นิทานพื้นบ้าน
8. ประวัติชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
9. วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก
10. ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

จึงได้จัดให้นักศึกษาแบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มเลือกประเด็นที่จะศึกษากลุ่มละ 1 ประเด็น หลังจากนั้นก็แนะนำให้นักศึกษาได้รู้จักพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งพี่เลี้ยงประจำกลุ่มมี**คุณสมบัติ**

1) เป็นชาวบ้านในชุมชนท้าวบุญเรือง
2) มีความประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรม
3) เป็นผู้ที่สามารถประสานแหล่งความรู้ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในชุมชนได้

หน้าที่

1) ดูแลให้คำปรึกษาและประสานงานระหว่างนักศึกษากับแหล่งภูมิปัญญาในการลงศึกษาชุมชนทุกครั้ง

หลังจากนั้นนักศึกษากับพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และวางแผนนัดวัน เวลาที่จะลาไปศึกษาชุมชน ก่อนเสร็จสิ้นกิจกรรมในครั้งนี้ นักศึกษาแต่ละกลุ่ม ได้ส่งแผนการศึกษาชุมชนแก่คณะวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามประเมินผลการลงศึกษาชุมชนต่อไป

6) ผลของการจัดกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

(1) นักศึกษาได้ทราบความต้องการ ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่แท้จริงของชุมชน

(2) นักศึกษาได้ร่วมวางแผนปฏิบัติการกับผู้นำชุมชนในการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญา

(3) ได้แผนการศึกษาชุมชน จำนวน 10 แผน

(4) นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกันในการจัดเวทีชาวบ้านในสถานการณ์จริง

(5) ชุมชนได้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในภูมิปัญญาของชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก

(6) เกิดความตื่นตัวในด้านการให้ความร่วมมือของชุมชน

6.2.8 กิจกรรมศึกษาชุมชน

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานการณ์จริง

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้ร่วมเรียนรู้กับชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในชุมชนที่นักศึกษาสัมภาษณ์ 54 คน

(3) ผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม 13 คน คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

ชุมชนท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้าน **“ภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก”** ในวันที่ 15 ธันวาคม 2546 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรืองแล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาแต่ละคนทำแบบประเมินตนเองก่อนลงศึกษาชุมชนใน 3 ประเด็น

(1) ความรู้ก่อนลงศึกษาชุมชน

(2) ความสามารถก่อนลงศึกษาชุมชน

(3) ความรู้สึกก่อนลงศึกษาชุมชน

หลังจากนั้นนักศึกษาได้เริ่มปฏิบัติการในการศึกษาชุมชนในสภาจริงตามหัวข้อกลุ่มรับผิดชอบ โดยมีชาวบ้าน ผู้นำชุมชนที่ได้รับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม เป็นผู้คอยดูแลและให้ความสะดวกแก่นักศึกษาทุกกลุ่ม ในส่วนของนักวิจัยที่ได้มีการประชุมแบ่งงานในการนิเทศติดตามการทำงานของนักศึกษา โดยแบ่งความรับผิดชอบดังนี้

ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ รับผิดชอบนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมของชุมชนต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชุมชน (อดีต, ปัจจุบัน)
3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย รับผิดชอบนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก
2. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
3. อาหารและสมุนไพรสำหรับใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก

นายอินทัน พันธุรักษา และนายสมบูรณ์ รอบรู้ รับผิดชอบ นักศึกษา 4 กลุ่ม ได้แก่

1. คติชาวบ้าน ความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. การละเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
4. เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก

การติดตามนิเทศ

ผลการปฏิบัติงานปรากฏดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะในการใช้คำถามและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ในช่วงของการปฏิบัติงานก็มุ่งจะถามเฉพาะในประเด็นที่ตนเองรับผิดชอบมากเกินไป จนทำให้บุคคลที่ให้ข้อมูลอึดอัด บรรยายไม่เป็นธรรมชาติ
คณะวิจัย จึงได้ร่วมกันหารือหาแนวทางแก้ไขได้ข้อตกลงว่า

1. อาจารย์ประจำกลุ่ม จะดำเนินการประชุมชี้แจงและพูดคุยเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ในการตั้งคำถามให้แก่นักศึกษาของแต่ละกลุ่ม และให้นักศึกษามาพบ เพื่อพูดคุยก่อน / หลังการลงศึกษาชุมชนทุกครั้ง
2. อาจารย์ประจำกลุ่ม จะต้องลงไปติดตามนิเทศการทำงานของนักศึกษาด้วยเพื่อประเมิน ถึงแม้ว่าจะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มแล้ว เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาในกรณีข้อมูลที่ได้มาไม่ตรงประเด็น

สัปดาห์ที่ 2 – 4 พบว่าการทำงานของนักศึกษาทุกกลุ่ม ดำเนินไปอย่างราบรื่นและสนุกสนาน บรรยากาศในการทำงานในชุมชนระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านเป็นไปอย่างกัลยาณมิตร ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในช่วงเวลาในด้านต่าง ๆ เป็นการตกลงร่วมกันของชาวบ้านและนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นช่วงวัน เวลา สถานที่หรือการนัดหมาย เพื่อถ่ายรูป ถ่ายวิดีทัศน์

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินหลังทำกิจกรรมมาให้นักศึกษาเขียนประเมินตนเองอีกครั้งหนึ่ง ในประเด็น 3 ประเด็นเช่นเดียวกับครั้งแรก คือ

1. ความรู้หลังการศึกษาชุมชน
2. ความสามารถหลังการศึกษาชุมชน
3. ความรู้สึกหลังการศึกษาชุมชน

ซึ่งจากการวิเคราะห์แบบประเมินก่อน – หลังการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการสังเกตการศึกษาชุมชนของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้พบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาบุคคลในชุมชนอย่างชัดเจน

จึงทำให้นักศึกษาสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในแต่ละด้านที่กำหนดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยดี และในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นมา เมื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ มาได้แล้ว นักศึกษาในแต่ละกลุ่ม ก็จะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดเทป แล้วเรียบเรียงนำมาปรึกษาร่วมกัน อาจารย์ประจำกลุ่ม ซึ่งพบว่า บางครั้งเก็บประเด็นไม่ครอบคลุม ก็ต้องลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมใหม่

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

สำหรับกิจกรรมศึกษาชุมชนระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 นั้น ผลที่ได้รับ มีดังนี้

1) ได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตำบลบ้านแหวน หมู่บ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 10 เรื่องได้แก่ คติชาวบ้านความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เจตคติของผู้ใหญ่ต่อเด็ก เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็ก การละเล่นของเด็ก สื่อของเล่นเด็ก อาหารและสมุนไพรสำหรับเด็ก นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก ลักษณะ / ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

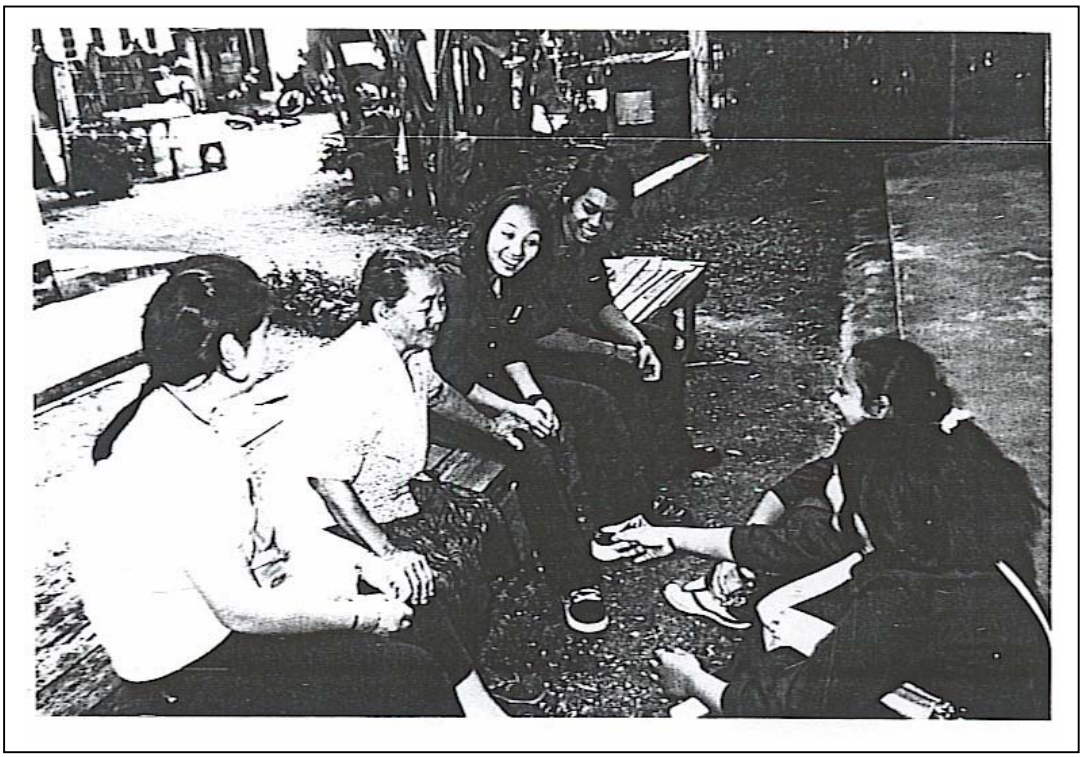
2) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 67 คน ได้ศึกษาชุมชนจากสภาพที่แท้จริง

3) ผู้นำชุมชนและชาวบ้านท้าวบุญเรือง ได้ร่วมกิจกรรมให้ข้อมูลลึมภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้เกิดความตระหนักในสำนึกชุมชน โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์มิปัญญาของชุมชนตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

รูปภาพที่ 3.15 กิจกรรมศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.16 นักศึกษาสัมผัสชุมชนแบบมีส่วนร่วม กับกลุ่มผู้สูงอายุ ศึกษาภูมิปัญญาชุมชน ด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

รูปภาพที่ 3.17 นักศึกษาศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีกรรมด้านความเชื่อในการเลี้ยงดูเด็ก

6.2.9 กิจกรรมการนำเสนอผลงาน “การศึกษาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษานำเสนอผลงานการศึกษาพฤติกรรมจากสภาพการณ์จริง

(2) เพื่อให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรม ในด้านพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัยได้

(3) เพื่อให้นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบพัฒนาการ ความสนใจ ความต้องการของเด็ก ในแต่ละช่วงวัยได้

2) ระยะเวลาดำเนินการ

26 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS1

27 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส

(2) จำนวน 67 คน

(3) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในขณะที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้ศึกษาชุมชน โดยใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียนปกติ ผู้สอนก็ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กิจกรรมที่ 9 ซึ่งเป็นการนำเสนอผลงาน “การศึกษาเด็ก” ที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการตั้งแต่ในกิจกรรมที่ 4 (28, 29 พฤศจิกายน 2545) โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม ตามเกณฑ์อายุของเด็กที่นักศึกษาเลือกสังเกตพฤติกรรม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 1 – 2 ปี
กลุ่มที่ 2 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 2 – 3 ปี
กลุ่มที่ 3 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 3 – 4 ปี
กลุ่มที่ 4 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 4 – 5 ปี
กลุ่มที่ 5 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 5 – 6 ปี

2) นักศึกษาแต่ละกลุ่ม นำผลงานการสังเกตพฤติกรรมของตนเองร่วมอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ดังนี้

(1) ลักษณะพัฒนาการ

(2) ความสนใจ

(3) ความต้องการ

(4) การเล่น

หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลลงในกระดาษปรู๊ฟเป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping) แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

3) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็ก และช่วยกันเสนอแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาชิ้นงานและได้นำเสนอผลงานการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล

(2) นักศึกษาได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติจริง ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก

(3) นักศึกษารู้และเข้าใจลักษณะพัฒนาการเด็ก ความสนใจ ความต้องการและการเล่น ของเด็กในแต่ละช่วงวัย ชัดเจนขึ้น

(4) นักศึกษาได้ทราบข้อบกพร่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้และได้แนวทางการแก้ไขร่วมกัน

6.2.10 กิจกรรมการวิเคราะห์ “ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจความสำคัญของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจลักษณะของครอบครัวและรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ใน ครอบครัว

(3) เพื่อให้นักศึกษาเปรียบเทียบลักษณะครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวในปัจจุบันกับอดีตและชุมชนเมืองกับชนบท

(4) เพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์บทบาท / หน้าที่ของบุคคลในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กได้

2) ระยะเวลาดำเนินการ

9 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

10 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษา ศึกษาวิดีทัศน์ **"ครอบครัวร้อยดวงใจ"** แล้ววิเคราะห์ประเด็นที่ได้กำหนดตามใบงาน ที่กำหนดให้ (ข้อที่ 3)

(2) นักศึกษาแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม แล้วอภิปรายตามประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในใบงาน แล้วนำเสนอในชั้นเรียน โดยใช้แผ่นใสประกอบ

(3) ผู้สอนสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับ แนวคิดที่สะท้อนจากการศึกษาวิดีทัศน์เรื่อง **"ครอบครัวร้อยดวงใจ"** พร้อมตั้งประเด็นให้นักศึกษาทั้ง 5 กลุ่มร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความสำคัญของครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

กลุ่มที่ 2 ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบัน – อดีต / สังคมเมือง – ชนบท

กลุ่มที่ 3 ลักษณะของครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็กเล็ก

กลุ่มที่ 4 บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 5 ความปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

(4) ให้แต่ละกลุ่มสรุปความคิดเห็น ลงในแผ่นใส แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

(5) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ลักษณะของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

(2) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของบุคคลในครอบครัว

(3) นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์ เปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็ก ในสถานการณ์จำลอง (วิดีทัศน์) ได้

6.2.11 กิจกรรมศึกษา “การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

(2) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

(3) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิธีการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

2) ระยะเวลาดำเนินการ

16 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

17 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่พบในเด็กปฐมวัย จากประสบการณ์จริง และจากบทความ แหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา

(2) หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มเลือกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กมากลุ่ม 1 พฤติกรรม พร้อมทั้งอภิปรายตามประเด็นดังนี้

(3) สรุปข้อคิดตามประเด็นที่อภิปรายลงในแผ่นใส แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

(4) ผู้สอนร่วมสรุปข้อมูลที่นักศึกษานำเสนอนั้น เป็นความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ ถ้าเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 เป็นการคาดคะเนหรือตั้งสมมติฐาน ดังนั้นเราจะตรวจสอบดูว่า สิ่งที่เราร่วมกันอภิปรายและสรุปจะตรงกับหลักการ / ทฤษฎีหรือไม่

(5) นักศึกษา ศึกษาวิดีทัศน์ “การแก้ปัญหาพฤติกรรม”

(6) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันอภิปราย ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 กับความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิดีทัศน์ แล้วร่วมกันสรุปบทเรียน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

(2) นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหาจากประสบการณ์ของตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ไข พร้อมได้ตรวจสอบผลการวิเคราะห์จากหลักการที่ถูกต้อง

(3) นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้น

6.2.12 กิจกรรมศึกษาสรุปบทเรียนศึกษาชุมชน

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาและผู้นำชุมชนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) เพื่อให้นักศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น **“การอบรมเลี้ยงดูเด็ก”** ที่ได้จากการศึกษาชุมชน

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาเกี่ยวกับภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองอย่างครอบคลุม

2) ระยะเวลาดำเนินการ

18 – 19 มกราคม 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) คณะผู้วิจัย

(3) ผู้นำชุมชน ชาวบ้านและพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

4) สถานที่และเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษา ผู้วิจัย พี่เลี้ยงประจำกลุ่มและผู้นำชุมชน

(2) นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (จำนวน10 กลุ่ม) นำเสนอผลงานที่ศึกษา ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินงาน มีดังนี้

คณะผู้วิจัยและนักศึกษาในโครงการพร้อมด้วยผู้นำชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มของนักศึกษา ได้มาพร้อมกันที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง โดยร่วมกิจกรรมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ช่วยกันไปศึกษาในประเด็นต่าง ๆ โดยคณะผู้วิจัยได้ให้นัก

ศึกษาแต่ละกลุ่ม (จำนวน 10 กลุ่ม) นำเสนอข้อมูลที่กลุ่มไปศึกษามา ให้สมาชิกที่มาทุกคนในวันนี้ได้ทราบข้อมูล โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องของข้อมูลและวิเคราะห์ความแม่นยำว่า ข้อมูลที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษามานั้น มีความเชื่อมโยง / มีความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มอื่นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยกันเต็มเต็มให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งนักศึกษาแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการนำเสนอแตกต่างกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกกลุ่มมีความพร้อมและเชื่อมั่นในข้อมูลของตนเองมาก ทุกกลุ่มนำเสนอโดยไม่ต้องอ่านเอกสารและสมาชิกสาธิตด้วยตนเอง เช่น การร้องเพลงกล่อมเด็ก ขั้นตอนของพิธีกรรมประจำหมู่บ้าน ซึ่งทำความประหลาดใจและชื่นชมแก่ชาวบ้านท้าวบุญเรืองที่เข้ามาร่วมฟังในวันนั้นมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีบางกลุ่ม ข้อมูลยังไม่เพียงพอและคลาดเคลื่อน ในที่ประชุมได้เสนอให้ลงไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยพี่เลี้ยงประจำกลุ่มจะช่วยประสานงานกันอีกครั้ง และได้มอบหมายให้แต่ละกลุ่มที่มีความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว นำข้อมูลไปจัดพิมพ์เป็นต้นฉบับให้เรียบร้อย และให้แต่ละกลุ่มวางแผนรูปแบบ อุปกรณ์ วัสดุ งบประมาณที่จะใช้ในการจัดนิทรรศการ ในวันที่ 24 – 25 มกราคม 2546

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(2) นักศึกษาและชุมชนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กทั้ง 10 หัวข้อ ของชุมชนท้าวบุญเรือง

(3) นักศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สังเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) นักศึกษาได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น จากการทำงานร่วมกัน

รูปภาพที่ 3.18 นักศึกษานำเสนอข้อมูลจากการศึกษาชุมชน

รูปภาพที่ 3.19 ร่วมกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนในการนำเสนอข้อมูล

รูปภาพที่ 3.20 กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กร่วมสรุปข้อมูลจากการนำเสนอ และปรึกษาการจัดนิทรรศการ

6.2.17 กิจกรรมศึกษาการละเล่นพื้นบ้านของเด็กปฐมวัย

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการละเล่นพื้นบ้านต่อการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษารู้จักประเภทและวิธีการละเล่นพื้นบ้านของไทย

(3) เพื่อให้นักศึกษาเชื่อมโยงการละเล่นพื้นบ้านที่ได้จากการศึกษาชุมชนกับข้อมูลในวิดีทัศน์ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ระยะเวลาดำเนินการ

23 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

24 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาร่วมทบทวนความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านที่ได้จากศึกษาชุมชนท้าวบุญเรือง

(2) ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้การละเล่นพื้นบ้านในข้อที่ 1 ต่อการพัฒนาการเด็กในแต่ละวัน

(3) นักศึกษา ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านไทยจาก **"วิดีทัศน์"**

(4) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายการละเล่นพื้นบ้านจากวิดีทัศน์ว่ามีการละเล่นประเภทใดบ้างที่เหมาะสมจะนำมาใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย เพราะอะไร และจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านใดบ้าง

(5) ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปบทเรียน

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน

(2) นักศึกษามองเห็นประโยชน์และวิธีการนำการละเล่นพื้นบ้านไปใช้ประกอบกิจกรรมการพัฒนาเด็กได้

6.2.14 กิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอผลงานแก่ชุมชน

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน

(3) เพื่อฝึกให้นักศึกษาเรียนรู้การรับ การประเมินผลงานจากชุมชน

(4) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

25 – 26 มกราคม 2546

(25 มกราคม 2546 – เตรียมงาน)

(26 มกราคม 2546 – แสดงนิทรรศการ)

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน

(3) คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

(4) คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

(5) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

สนามฟุตบอลโรงเรียนท้าวบุญเรืองและศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในการดำเนินกิจกรรมนี้ ได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

จากการได้ร่วมกันศึกษากับชุมชน ตั้งแต่วันจัดเวทีชาวบ้านในวันที่ 15 ธันวาคม 2545แล้ว ผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์ร่วมกัน ทั้งผู้นำชุมชนที่ได้มาร่วมงานในวันนี้ ได้มีการพูดคุยในรูปแบบของการนำเสนองานและข้อมูลต่าง ๆ ที่นักศึกษาลงปฏิบัติการมาโดยตลอด ซึ่งทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ควรจะได้มีการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวหรือผลของการปฏิบัติงานครั้งนี้ ให้แก่ชุมชนได้รับทราบ ซึ่งผู้นำชุมชนได้เสนอว่าให้จัดเป็นนิทรรศการพร้อมกับงานประจำปีของหมู่บ้านเลย ซึ่งทุกปีก็จะจัดในวันที่ 14 กุมภาพันธ์อยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาสอบปลายภาคของนักศึกษาและกิจกรรมที่นักศึกษาทำอยู่นี้ ควรจะได้รับการประเมินให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมกราคม 2546 ในที่สุดการหารือครั้งนั้นก็ได้ข้อสรุปว่าให้จัดนิทรรศการ เพื่อนำเสนอผลงานในวันอาทิตย์ที่ 26 มกราคม 2546 และวันเสาร์ที่ 25 มกราคม 2546 จะได้เป็นวันที่เตรียมงานและชาวบ้านท้าวบุญเรือง ก็จะเลื่อนวันจัดงานประจำปีของหมู่บ้าน มาร่วมกันในวันดังกล่าวด้วย ซึ่งรูปแบบการจัดงานประจำปีนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านได้ประชุมกันหลายครั้ง ในที่สุดก็ได้ข้อยุติว่า ในปีจะจัดในรูปแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและในวันงานดังกล่าว ก็จะให้นักศึกษานำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ลงไปศึกษาร่วมกับชาวบ้าน

ดังนั้นในวันที่ 25 มกราคม 2546 นักศึกษาที่ร่วมโครงการทุกคน นักวิจัยและชาวบ้านในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ได้ร่วมกันจัดเตรียมงาน โดยเป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่ในขณะที่นักศึกษาจัดเตรียมงานในส่วนของตนเองอยู่ ได้มีพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งเป็นคนในชุมชนและบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ในแต่ละเรื่องที่นักศึกษาไปสัมภาษณ์ ได้มาคอยดูแลให้คำแนะนำและให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนำสิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการมาให้ใช้ในการจัด ขาดเหลือสิ่งใดก็จะอนุญาตให้ไปเอามาจากบ้านได้ทันที ซึ่งนับว่าเป็นบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง ผู้ที่มาร่วมกันจัดเตรียมงานในวันนี้ได้กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า รู้สึกดีใจปลื้มใจที่ได้เห็นภาพของคนทุกรุ่น (ผู้สูงอายุ ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน วัยรุ่น) ได้ทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน

ในเช้าวันที่ 26 มกราคม 2546 งานได้เริ่มโดยนายอำเภอหางดง ได้มาเป็นเกียรติในพิธีเปิด ซึ่งอบต.บ้านแหวนเป็นผู้เชิญแขกผู้มีเกียรติมาร่วมงาน ลักษณะของการจัดนิทรรศการ นักศึกษาได้จัดแสดงผลงานทั้งในรูปแบบ การแสดงวิถีชีวิต เอกสาร ป้าย แผนภูมิและมีการสาธิตประกอบด้วย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมการแสดงนิทรรศการครั้งนี้ ได้เขียนแสดงความคิดเห็นของการจัด นอกจากนี้แล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านท้าวบุญเรืองได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ มาร่วมในงานด้วย เช่น การสาธิตการทำขนมพื้นเมือง การเปิดกาดมั่ว การสาธิตแสดงพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ ของหมู่บ้าน โดยเชิญผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้านมาเป็นผู้สาธิต จึงทำให้ผู้ที่ได้มาร่วมงานในวันดังกล่าว ได้รับทั้งความรู้ ความสุข สนุกสนาน ในส่วนของนักศึกษา ในช่วงท้ายของการจัดกิจกรรมได้มีโอกาสกล่าวแสดงความรู้สึกต่อชุมชนที่ได้มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากนั้นก็ทำพิธีทอดผ้าป่าหนังสือและมอบให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้นำเสนอผลงานเกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง จำนวน 10 ประเด็น

(2) นักศึกษาและชุมชนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน

(3) ชุมชนเกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง

(4) นักศึกษามีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและมองเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรม

(5) เกิดความสัมพันธ์เชิงกัลยาณมิตรระหว่างนักศึกษา คณะวิจัยและชุมชน

ภาพประกอบกิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก

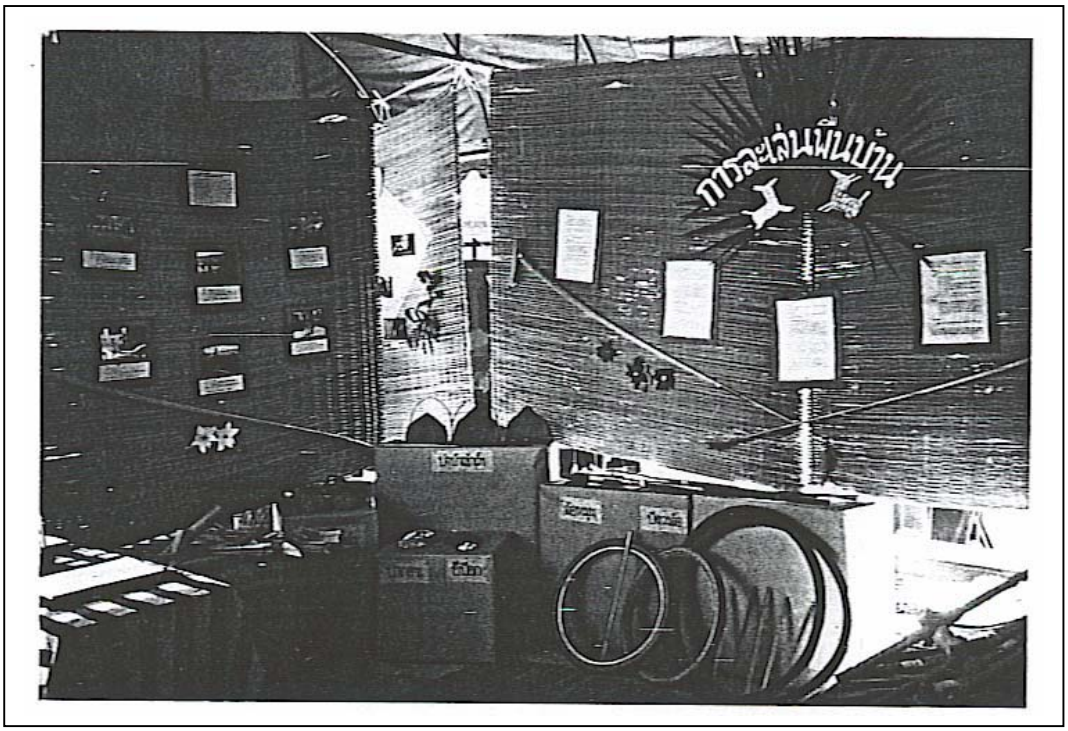
รูปภาพที่ 3.21 นายอำเภอหางดงเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการ

รูปภาพที่ 3.22 ประธานและแขกผู้มีเกียรติเยี่ยมชมนิทรรศการการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรืองกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

รูปภาพที่ 3.23 ซุ้มนิทรรศการ
“คติชาวบ้าน ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง”

รูปภาพที่ 3.24 ซุ้มนิทรรศการการละเล่นพื้นเมืองกับตรวจการเรียนรู้เด็กบ้านท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.25 ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ ตัวแทน สกว.ภาค
มอบเกียรติบัตรผู้นำชุมชนและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มที่ร่วมงานวิจัย

6.2.15 กิจกรรม "เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนสู่ทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างความรู้จากชุมชนกับหลักการทฤษฎี ด้านการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กได้

(2) เพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการพัฒนาการเด็กในสภาพจริงกับสภาพการพัฒนาการเชิงอุดมการณ์

(3) เพื่อให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเด็กและคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ในปัจจุบัน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

30 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

31 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้ ถือเป็นบทสรุปของการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หัวใจสำคัญของกิจกรรมนี้ คือ การหลอมรวม องค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้จากในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มาร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วพยายามเชื่อมโยงสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาไทย ในบริบทนี้นักศึกษาร่วมกันวางแผนการเรียนและทำกิจกรรมร่วมกัน ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมมีดังนี้

ขั้นที่ 1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่กลุ่มตนเองได้ศึกษามาตลอดเทอมและนำเสนอเป็นรายกลุ่ม

ขั้นที่ 2 นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนร่วมกันกำหนดประเด็นที่จะสรุปบทเรียน ที่ประชุมมีมติว่าให้กำหนดไว้ 4 ประเด็น ดังนี้คือ

1) เปรียบเทียบ

(1) ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบันกับที่ได้ศึกษามาในชุมชน

(2) ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ศึกษากับหลักการที่ระบุไว้ในเอกสาร แล้วสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น พร้อมเสนอเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้ของการปฏิบัติจริง

2) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างสภาพแวดล้อมที่พบในชุมชนกับสภาพแวดล้อมในหลักการ (อุดาการณ์) ในเอกสาร (สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อการพัฒนาการเด็ก / การอบรมเลี้ยงดูเด็ก)

3) วิเคราะห์บทบาทของพ่อแม่ / ผู้ปกครองที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงเด็กไทยเชื่อมโยงให้เห็นกับสภาพจริงที่ศึกษากับหลักการที่ระบุไว้ในหนังสือ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา / แก้ไขด้วย

4) วิเคราะห์ข้อผิดในการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงได้ รวมทั้งในข้อคิดและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของกลุ่ม

5) ขอให้แต่ละกลุ่ม เสนอแนวคิดของกลุ่มว่า ลักษณะของเด็กในยุคปัจจุบันที่ควรจะเป็น มีลักษณะอย่างไร และพ่อแม่หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูอย่างไร

ขั้นที่ 3 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิมที่ร่วมกันศึกษาชุมชน) ร่วมกันสรุปหลอมรวมความรู้ที่ได้ศึกษามา แล้วนำมาบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักการทฤษฎีที่เป็นสากลและภูมิปัญญาไทยตามประเด็นที่กำหนดไว้ 4 ประเด็น

ขั้นที่ 4 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ทีได้สรุปในขั้นที่ 3 ลงบนแผนที่ความคิด Mind Mapping เพื่อหลอมรวมเป็นองค์ความรู้ที่ได้ของกลุ่มใหญ่ (ตัวอย่าง การหลอมรวมของแต่ละกลุ่ม ในภาคผนวก ค - 4)

ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ ในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จัดกิจกรรมมาทุกกิจกรรม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาชุมชนแล้วนำมาเชื่อมโยงกับทฤษฎีการพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้

(2) นักศึกษาสามารถแสดงผลการบูรณาการองค์ความรู้ที่เป็นทฤษฎีสากลและภูมิปัญญาไทยได้ในระดับหนึ่ง

(3) นักศึกษาได้นำเสนอลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ในปัจจุบันโดยใช้ฐานจากการศึกษาทั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล รวมทั้งบริบทในปัจจุบันได้

(4) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนในงานพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น

6.2.16 กิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาล้านนากับการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้วัดแสดงผลงานของตนเองในการเรียนการสอนภาคเรียนที่ 2 / 2545

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมสัปดาห์วิชาการของคณะครุศาสตร์

2) ระยะเวลาดำเนินการ

4 – 5 กุมภาพันธ์ 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) นักศึกษาโปรแกรมต่าง ๆ ของสถาบันฯ

(3) ประชาชน คณะครู นักเรียนที่เข้าร่วมชมงานนิทรรรศการ

(4) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

สนามฟุตบอล สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมนี้ด้วยตนเอง ตั้งแต่

(1.1) ขั้นของการวางแผน

(1.2) ขั้นการปฏิบัติงาน

(1.3) ขั้นของการประเมินผล

หลังจากวางแผนและแบ่งภาระงานแล้ว ได้นำเสนอให้กับอาจารย์ผู้สอนทราบ

(2) ลักษณะของการจัดนิทรรศการจะคล้ายคลึงกับที่เคยจัดที่ชุมชนท้าวบุญเรือง แตกต่างกันเพียงรูปแบบของการนำเสนอ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ของการนำเสนอในครั้งนี้ ค่อนข้างจะจำกัดแก่องค์ความรู้และแนวคิดหลัก ๆ ทั้ง 10 ประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงอยู่ครบถ้วน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมของคณะครุศาสตร์

(2) นักศึกษาได้นำเสนอผลงานของตนเองต่อสาธารณะชน

(3) ได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น “การอบรมเลี้ยงดูเด็ก” แก่สาธารณะชน

(4) นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจและเกิดความตระหนักในคุณค่าของผลงานของตนเอง

6.2.17 กิจกรรมสะท้อนความคิด / ประเมินผล

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้สะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในรายวิชา

(2) เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมในรายวิชาร่วมกัน

(3) เพื่อให้นักศึกษาสรุปบทเรียนและวิเคราะห์ตนเองหลังเรียน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

6 กุมภาพันธ์ 2546 กฐ.43.ค4.PS1

7 กุมภาพันธ์ 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ในชั้นเรียน สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาตอบแบบประเมินการจัดกิจกรรม ใน 3 ประเด็นเป็นรายบุคคล

(1.1) ความรู้ที่ได้รับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1.2) ความสามารถที่เกิดขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1.3) ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(2) หลังจากนั้นให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน ร่วมกันอภิปรายโดยนำข้อมูลของตนเองที่ได้เขียนไว้ในแบบประเมินเป็นฐานแลกเปลี่ยนกัน ในประเด็นดังนี้

(2.1) องค์ความรู้ที่ได้รับ

(2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

(2.3) ทักษะที่ได้พัฒนา

(2.4) ความประทับใจ / บทเรียนที่ได้รับ

(2.5) อื่น ๆ

แล้วให้แต่ละกลุ่มสรุปลงในกระดาษปรู๊ฟ เป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

(3) ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอในชั้นเรียน

(4) หลังจากนั้น นักศึกษาทุกกลุ่มร่วมกันสรุป ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นของห้องตนเองและร่วมกันทำแบบประเมินหลังเรียน (กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2)

(รายละเอียด ภาคผนวก ค - 5)

(5) ผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมกันอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อจำกัด ในการทำกิจกรรมตลอดภาคเรียนพร้อมเสนอแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาวิเคราะห์ตนเองด้วยความรู้ กระบวนการเรียนรู้ ทักษะที่เกิดขึ้นหลังการทำกิจกรรมตลอดภาคเรียน

(2) นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา อุปสรรค์ ข้อดี ข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเสนอแนวทางแก้ไข

(3) ผู้สอนได้ข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

6.2.18 กิจกรรม"ตรวจสอบข้อมูลภูมิปัญญาท้าวบุญเรือง วางแผนการพัฒนาหลักสูตร"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมของข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรืองโดยชุมชน

(2) เพื่อร่วมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ระยะเวลาดำเนินการ

31 มีนาคม 2546 และ 9 เมษายน 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย

(2) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(3) ครูเด็กเล็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

4) สถานที่และเวลา

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในวันที่ 31 มีนาคม 2546 คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันประชุมที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ โดยนำข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ มาตรวจสอบพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ ได้ข้อตกลงว่า คณะผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

(1) ให้นำข้อมูลของภูมิปัญญาในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบไปตรวจสอบร่วมกับผู้รู้ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาอีกครั้ง เพื่อความชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมทุกประเด็น เพื่อเป็นการหาความเชื่อมั่นและแม่นยำ ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป ซึ่งกำหนดกิจกรรมนี้ ควรจะเสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 มีนาคม 2546

(2) ให้เร่งดำเนินการจัดทำสื่อต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ในรูปที่พร้อมจะนำเสนอและใช้งาน มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ตัดต่อวิดีทัศน์ ของทุกกิจกรรมในโครงการวิเคราะห์ที่ดำเนินการให้เป็นม้วนเดียวกัน

(2.2) ตัดต่อวิดีทัศน์แนะนำตำบลบ้านแหวน หมู่บ้านท้าวบุญเรือง บุคคลที่เป็นภูมิปัญญา ตัวอย่างพิธีกรรมต่าง ๆ การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

(2.3) ให้ดำเนินการจัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้าน เทปบันทึกเสียงนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก สื่อพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสร็จสิ้นและนำเสนอเมื่องานวิจัยเสร็จสิ้น

(2.4) จัดพิมพ์เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ให้สมบูรณ์

(3) คณะวิจัยจะต้องเร่งพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อรองรับการใช้หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมาใช้ ซึ่งได้กำหนดว่าจะให้ครูและคณะกรรมการศูนย์ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ซึ่งจัดการศึกษาและสภาพแวดล้อมตามแนวของ วอลร์ฟคอฟ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย จัดการศึกษาตามแนวพุทธการศึกษาดูงานกำหนดในวันที่ 23 – 25 เมษายน 2546

ซึ่งในแต่ละประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนั้น

ประเด็นที่ 1 ได้ดำเนินการแล้ว เสร็จภายในเวลา คือได้ข้อมูลที่ชุมชนยอมรับว่า ถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว มีเพียงเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานพื้นเมืองประจำหมู่บ้าน ได้มีการเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย

ประเด็นที่ 2 กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ เพื่อเร่งให้แล้วเสร็จทันเวลากับการนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรม พร้อมกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ประเด็นที่ 3 ได้ดำเนินการติดต่อประสานงาน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมไปแล้ว ผลการศึกษาดูงานเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการบริหารจัดการและปรับสภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กยิ่งขึ้น

9 เมษายน 2546 คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 10 คน ได้ร่วมประชุมที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ระหว่างเวลา 19.00 – 21.00 น. เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ได้ข้อสรุปของแนวคิดในการพัฒนาดังนี้

1) หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมานั้น เป็นหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของต.บ้านแหวน หมู่บ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่

2) หลักการ / ทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนา จะนำ

(1) หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540

(2) ร่างหลักสูตรก่อนประถมศึกษา

(3) พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(4) รายงานการวิจัย

(5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9

มาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตร

3) สัดส่วนของภูมิปัญญาสากล : ภูมิปัญญาท้องถิ่น น่าจะเป็น 50 : 50

4) องค์ประกอบของหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมา จะยึดหลักขององค์ประกอบของหลักสูตรทั่วๆ กล่าวคือ มีการกำหนดปรัชญา หลักการ แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การนำหลักฐานไปใช้และการประเมินผล ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการด้วย

ซึ่งได้กำหนดการพัฒนาหลักสูตรในขั้นแรกขึ้น ไว้ว่าจะดำเนินการในวันที่ 11 เมษายน 2546 โดยจะเริ่มจัดเวทีชาวบ้าน เชิญคณะกรรมการ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญา ผู้แทนชุมชน และผู้แทนผู้ปกครองเด็ก มาร่วมเสวนาในประเด็น 5 ประเด็น ดังนี้

1) ชุมชนต้องการเด็กที่มีคุณลักษณะอย่างไร

2) ชุมชนต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไร ทั้งนี้เป็นสากลและความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) ชุมชนต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็ก จัดกระบวนการเรียนรู้ / สอน / ดูแลเด็ก โดยวิธีใดหรือจะจัดอย่างไร

4) องค์กรในชุมชนจะมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนต่อศูนย์ในการจัดการพัฒนาเด็กอย่างไรบ้าง

5) ชุมชนคิดว่ามีแหล่งการเรียนรู้ (สถานที่ บุคคล กลุ่มองค์กร) ที่มีความพร้อมจะเข้าร่วมเป็นทุนทางการศึกษา (ทรัพยากรทางการศึกษา) เพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์อะไรบ้าง

ซึ่งคณะผู้วิจัย จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำเวทีชาวบ้านทั้ง 5 ประเด็นมาสรุปดังนี้

ข้อมูลประเด็นที่ 1 ได้แก่ จุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

ข้อมูลประเด็นที่ 2 ได้แก่ เนื้อหาสาระของหลักสูตร

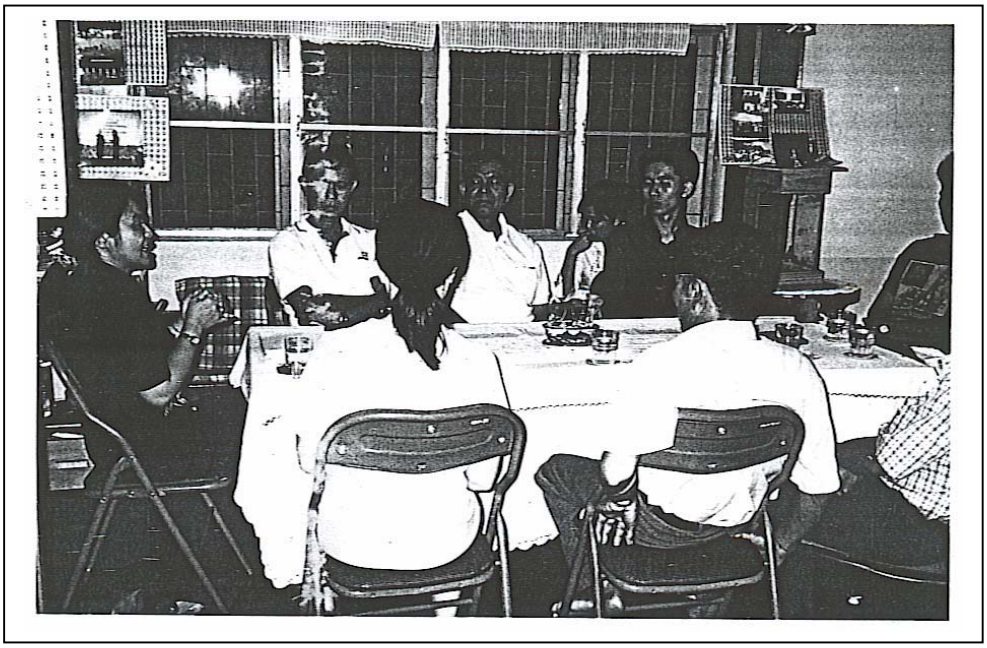
ข้อมูลประเด็นที่ 3 ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ วิธีการจัดกิจกรรม

ข้อมูลประเด็นที่ 4, 5 ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนของสื่อ วัสดุ ครูภูมิปัญญาแหล่งการเรียนรู้ ที่จะสนับสนุนการเรียนรู้

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทั้ง 10 ประเด็น ที่ชุมชนยอมรับความถูกต้องและสมบูรณ์

(2) ได้ประเด็นหลักในการจัดเสวนา เพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปภาพที่ 3.26 - 27 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและการศึกษาดูงาน

6.2.19 กิจกรรมเสวนา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศูนย์พัฒนาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร

(3) เพื่อศึกษาแนวคิดของชุมชนต่อการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินการ

20 เมษายน 2546 (15.00 – 22.00 น.)

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

(3) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

บ้านนายทองอินทร์ บุญยวง หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเสวนา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง” โดยในการเสวนาได้ยึดประเด็นหลัก 5 ประเด็น โดยมีบทสรุปดังนี้

ประเด็นที่ 1 ชุมชนต้องการให้เด็กมีลักษณะอย่างไร

1) แสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้ถูกต้อง
2) พูดจาฉะฉาน สุภาพอ่อนโยน
3) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4) ช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การใช้ห้องน้ำ การแต่งตัว การกิน
5) รักความสะอาด รักสิ่งแวดล้อม
6) เป็นคนร่าเริง มีความสุข
7) สุภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง
8) กล้าแสดงออก

ประเด็นที่ 2 ชุมชนต้องการให้เด็กรู้อะไรบ้างที่เป็นเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่น / ชุมชน

1) วิถีชีวิตชุมชน
   (1) การก่อตั้ง ประวัติชุมชน
   (2) การทำมาหากิน
   (3) การอยู่ร่วมกัน
   (4) วัฒนธรรมประเพณี
2) ศาสนา
   (1) พุทธ
3) การปกครอง
4) พืช สมุนไพร
5) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
6) ดนตรีพื้นเมือง

ประเด็นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ / วิธีการที่ต้องการให้นำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

1) ส่งเสริมการเรียนรู้จากของจริงในท้องถิ่น
2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ
3) พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่

ประเด็นที่ 4 องค์กรและชุมชนจะให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาเด็กในศูนย์

1) บุคลากรในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่ง ในทุกด้าน
   (1) งบประมาณ
   (2) สิ่งของ
   (3) แรงงาน ความคิด
   (4) เป็นวิทยากร

ประเด็นที่ 5 แหล่งการเรียนรู้

1) สถานที่
   (1) วัด โรงเรียน
   (2) โรงงานผลิตแอนติก
   (3) ฟาร์มไก่ เปิด คุณชนะ กันตะศรี หมู่ที่ 3
   คุณประยูร ไชยน้อย หมู่ที่ 13
   คุณผาย รัตนไตร หมู่ที่ 13

บุคคล

1. พ่อหนานคำ	ใบแบน	หมู่ 13	จักรสาน
2. พ่อแก้ว	ยานนท์	หมู่ 3	วิถีชีวิต
3. พ่อมูล	ราชธานี	หมู่ 3	นิทาน
4. ยายป้อ	ทองคำ	หมู่ 3	การอบรมเลี้ยงดู
5. พ่อหนานแก้ว	ใจสัตย์	หมู่ 3	สมุนไพรและพิธีกรรม
6. พระครูธรรมธร	นิภาธโร	เจ้าอาวาสวัดท้าวบุญเรือง	ศาสนา

กลุ่มองค์กร

1. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข	หมู่ 3, 13
2. กลุ่มแม่บ้าน	หมู่ 3, 13
3. กลุ่มผู้สูงอายุ	หมู่ 3, 13
4. กลุ่มออมทรัพย์	หมู่ 3, 13

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) ได้แนวคิดและหลักการพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

(3) ได้ร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็ก

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่องการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัย เพื่อตอบโจทย์วิจัย คำถามวิจัยและวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. กิจกรรมการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิจัย แบบผสมผสานงานวิธีการวิจัยประยุกต์กับการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

มีขั้นตอนและองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1 ช่วงเตรียมการก่อนการวิจัย

2.1.1 **ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง** ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการจัดการศึกษา แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย แนวคิดการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อท้องถิ่น และการจัดการศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

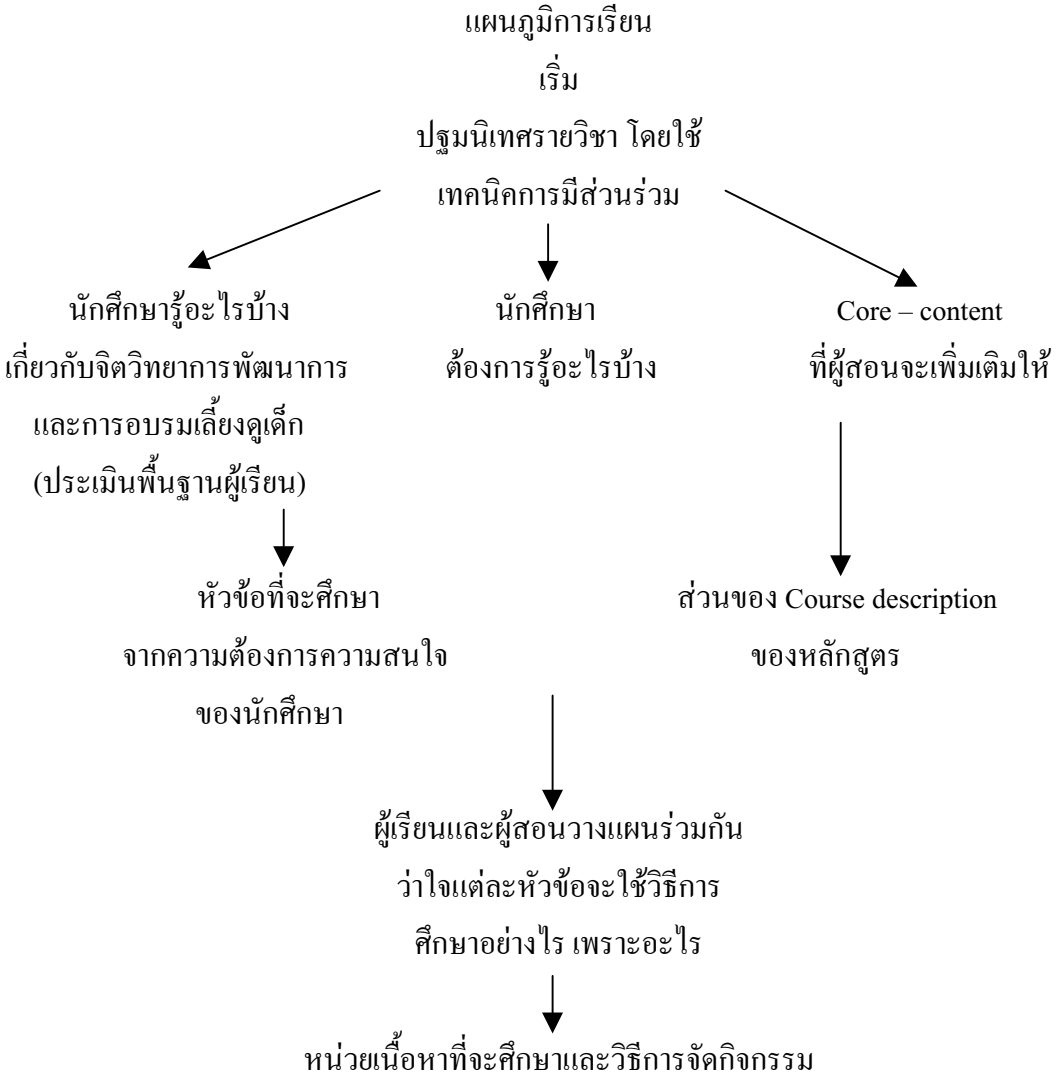
2.1.2 **การศึกษาพื้นที่วิจัย** ตามบริบทและปัจจัยของชุมชนที่เกี่ยวข้อง การกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและนักวิจัยร่วม ในพื้นที่ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2.1.3 **สร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่

1) ด้านบูรณาการการศึกษากับการวิจัย วัสดุหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ แนวการสอน แผนการเรียน เอกสารประกอบการเรียน สื่อการเรียน แบบฝึกหัด แบบประเมิน แบบทดสอบต่าง ๆ

2.2 **ช่วงการดำเนินการวิจัย ช่วงที่ 1** เป็นการวิจัยตามกระบวนการบูรณาการการจัดการศึกษาในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ตลอด 1 ภาคเรียน พร้อมกับเป็นช่วงของการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

กิจกรรมที่ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ ดัง Model ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3.1 แสดงลำดับขั้นการจัดกิจกรรมบูรณาการกระบวนการจัดการศึกษากับงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

2.3 **ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัย**

หลังการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในช่วงนี้จะเป็นการนำเอาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ในช่วงการบูรณาการการเรียนการศึกษามาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับศูนย์เด็กเล็ก และการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชนเต็มรูปแบบ

3. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ร่วมวิจัย ดังนี้

3.1 นักศึกษาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 67 คน ที่เลือกโดยเจาะจง

3.2 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน

3.3 ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จำนวน 2 คน

3.4 ตัวแทนผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง จำนวน 6 คน

3.5 บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาของตำบลบ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ จำนวน 20 คน

3.6 ตัวแทนประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 1 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

4.1 **ระยะที่ 1 ช่วงเตรียมการวิจัย** ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การประชุมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดเวทีแล้วเก็บบันทึกด้วยแถบเสียง วิดีทัศน์ รูปภาพและการบันทึกถ้อยคำและบันทึกชมรมในรูปแบบเอกสาร

4.2 **ระยะที่ 2 ช่วงการดำเนินการวิจัย** ของการบูรณาการการจัดศึกษากับงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามแผนภูมิการเรียนรู้ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ คือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาชุมชน การนำเสนอผลงาน การสะท้อนความคิดเห็น แบบประเมิน แบบทดสอบ การจัดเวทีเสวนา การประชุมแบบไม่เป็นทางการ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการจดบันทึก บันทึกโดยใช้แถบเสียง วิดีทัศน์ รูปภาพ

4.3 **ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัย** เป็นการทดลองใช้หลักสูตรและการบริหารจัดการเต็มรูปแบบ ในช่วงนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินการนิเทศ แบบสังเกตการจัดกิจกรรม การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมและการจัดเวทีเสวนา แล้วบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึก บันทึกโดยใช้แถบเสียง วิดีทัศน์และรูปภาพ

5. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรมตลอดกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการดังนี้

5.1 ด้านแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ซึ่งศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพื้นที่เป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลไว้ตามประเด็นศึกษา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

5.2 ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้ร่วมกระบวนการบูรณาการจัดการศึกษากับการวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่กิจกรรมปฐมนิเทศ จนกระทั่งกิจกรรมสรุปบทเรียนและสะท้อนความคิด ซึ่งการประมวลผลดังกล่าวนี้เป็นการทำงานรวมกันระหว่างนักศึกษาและคณะผู้วิจัย หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ประมวลไว้มาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ

5.3 ด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาและการเรียนรู้ของคนในชุมชนและผู้มีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ช่วงการเตรียมก่อนการวิจัยจนถึงช่วงการบริหารจัดการศูนย์เต็มรูปแบบ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผลแล้ว ได้นำมาวิเคราะห์ตามประเด็นวิจัยและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ โดยสรุปแนวทางการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในภาพรวมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใช้การพรรณนาความตามประเด็นศึกษา

6. กิจกรรมการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยตลอดกระบวนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ มีกิจกรรมการวิจัยที่นำไปสู่การตอบคำถามวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลการดำเนินการในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอผลการดำเนินการตั้งแต่ระยะที่ 1 - ระยะที่ 3 ซึ่งมีผลการดำเนินงานตามลำดับกิจกรรม ดังต่อไปนี้

6.1 ผลการดำเนินงานระยะที่ 1 ช่วงเตรียมการวิจัย

เนื่องจากในช่วงปี 2543 – 2545 ที่ผ่านมา นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยเฉพาะแนวคิดด้านการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ซึ่งเริ่มได้มีการถ่ายโอนไปยังองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2545 จึงทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้เริ่มเตรียมความพร้อมและตื่นตัว เพื่อที่จะหาแนวทางในการดำเนินงาน ดังนั้น อบต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ พร้อมด้วยผู้นำชุมชน โดยเฉพาะหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จึงได้เริ่มเคลื่อนไหวและมองเห็นความสำคัญดังกล่าว ประกอบทั้งผู้วิจัยได้มีโอกาสร่วมงานในชุมชนมาโดยตลอด จึงได้เริ่มดำเนินการเตรียมการวิจัยตั้งแต่มิถุนายน 2545 – พฤศจิกายน 2546 โดยมีกิจกรรมหลักทั้งหมด 3 กิจกรรมดังนี้ คือ

6.1.1 กิจกรรมที่ 1 การศึกษาพื้นที่

1) **วัตถุประสงค์** ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน สร้างความเข้าใจ ในพื้นที่เป้าหมาย

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** ผู้วิจัยเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต.บ้านแหวน เพื่อรับฟังปัญหา ความต้องการของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและมีการปรึกษาและวางแผนร่วมกันในด้านต่าง ๆ เช่น ทรัพยากร ความพร้อมของแต่พื้นที่

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** มิถุนายน – กรกฎาคม 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน คณะกรรมการการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่และเวลา** เป็นการประชุม เพื่อปรึกษาหารือ ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อ.หางดง

6) **ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม** ได้รับทราบว่าศูนย์พัฒนาเด็กในอบต.บ้านแหวน มีอยู่เดิม 4 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่ ศูนย์พัฒนาเด็กโรงเรียนวัดจอมทอง ศูนย์พัฒนาเด็กวัดช่างคำและศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง และยังได้รับทราบปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอยู่เดิม เช่น งบประมาณมีไม่เพียงพอ คุณภาพของผู้ดูแลเด็กยังไม่มีมาตรฐาน สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กไม่มีคุณภาพ จำนวนเด็กที่มารับบริการในศูนย์ฯ ลดลงเนื่องจากผู้ปกครองไม่เชื่อถือ ความขัดแย้งของผู้บริหารในศูนย์และความยุ่งยากในการตรวจสอบการใช้งบประมาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้รับทราบความต้องการของชุมชนในภาพรวมว่าต้องการจะดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กให้เป็นศูนย์ที่มีคุณภาพ ขอให้อบต.จัดสรรงบประมาณสนับสนุนและให้พยายามหาแนวทางพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เช่น มีวิถีชีวิตในวัฒนธรรมอันดีงามของคนล้านนา เป็นต้น

ซึ่งการประชุมครั้งสุดท้าย ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2545 ที่ประชุมได้มีมติ ดังนี้

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก 2 แห่งคือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่และศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2. ควรตั้งศูนย์ในลักษณะศูนย์ของชุมชน บริหารจัดการโดยชุมชน

3. การจัดทำศูนย์พัฒนาเด็ก ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดงบประมาณสนับสนุน โดยให้แต่ละศูนย์ฯ จัดการบริหารเอง

4. ประชาคมตำบล มีมติเห็นพ้องให้อบต.บ้านแหวน ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้เลย โดยจัดสรรงบประมาณในแผนการจัดการศึกษาของอบต. ประจำปี 2546 เป็นเงินทั้งสิ้น 820,000 บาท

นอกจากนี้ในที่ประชุมได้มอบให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 2 ศูนย์ดังกล่าวข้างต้นไปดำเนินการเตรียมจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์

จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนและการประชุมร่วมกับชุมชนและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง ทำให้คณะผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความต้องการและ ความพร้อมของชุมชนในแต่ละด้าน ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กทั้ง 4 แห่ง (ศูนย์พัฒนาเด็กที่มีอยู่เดิม 2 แห่ง คือ ศูนย์ช้างคำและศูนย์จอมทอง และที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ คือศูนย์บ้านท้าวบุญเรือง, ศูนย์บ้านไร่)

จึงร่วมกันตัดสินใจเลือก ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง เป็นพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้

6.1.2 กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีชาวบ้าน

1) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาและแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกับชาวบ้านในชุมชน เพื่อหาแนวทางใน การดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชน

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** หลังจากคณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการวิจัยไว้ที่ ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองแล้ว จึงได้ร่วมกันจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายโอนการจัดการศึกษามายังชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนที่มาร่วมกิจกรรมดังกล่าว ได้สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับแนวคิด แนวทาง ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดอ่อน, จุดแข็งของชุมชน โดยจัดทำ SWOT

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** สิงหาคม – กันยายน 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ ประธานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ต.บ้านแหวน คณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน เจ้าอาวาส ชาวบ้าน ผู้ที่เกี่ยวข้องและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่เวลา** ทุกครั้งจะใช้เวลาประมาณ 19.00 – 21.00 น. สถานที่จะเป็นห้องประชุมของโรงเรียนประจำหมู่บ้าน หรือศาลาวัดในหมู่บ้าน

6) **ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม** : จากการดำเนินกิจกรรมจัดเวทีชาวบ้านทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้รับทราบแนวคิดและข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งในการดำเนินการวิจัยในช่วงต่อมา กล่าวคือ

(1) ชุมชนมีความเข้าใจในระดับหนึ่งเกี่ยวกับการถ่ายโอนการศึกษามายังท้องถิ่น

(2) ชุมชนมีความมุ่งมั่นและมีความพร้อมในการร่วมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชน โดยชุมชนต้องการเป็นผู้บริหารจัดการเอง

(3) จากการทำ SWOT ชุมชนสามารถทราบถึงศักยภาพของชุมชนเองดังนี้

จุดแข็ง

1. มีทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความเข้าใจด้านการศึกษา
2. มีทรัพยากรด้านอื่น ๆ ในชุมชนที่จะสนับสนุน
3. บุคคลในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
4. ชุมชนมีความสามารถในการระดมทุนจากองค์กรในชุมชน
5. สถานที่ที่จะพัฒนาเป็นศูนย์อยู่ในทำเลที่ดี
6. มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ

จุดอ่อน

1. จำนวนเด็กในศูนย์เดิมลดลง
2. สภาพแวดล้อมของศูนย์เดิมไม่มี
3. ความเชื่อมั่น ความศรัทธาของผู้ปกครองต่อศูนย์พัฒนาเด็กลดลง
4. ค่านิยมของคนในชุมชนนิยมส่งลูกไปเรียนในเมือง

โอกาส

1. นโยบายรัฐบาลเปิดโอกาส กระแสการปฏิรูปการศึกษา
2. อบต.สนับสนุนงบประมาณบางส่วน
3. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองสนับสนุนอาคารห้องประชุมเก่าโรงเรียน เพื่อให้ใช้เป็นสถานที่พัฒนาเป็นศูนย์เด็ก

จากข้อมูลดังกล่าวที่ได้จากการทำกิจกรรมที่ 2 คณะผู้วิจัยได้รวบรวมนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อดำเนินการกิจกรรมที่ 3 และกิจกรรมที่ 4 ต่อไป

6.1.3 กิจกรรมการวางเป้าหมายของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์

1) **วัตถุประสงค์** เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันและหารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน

2) **วิธีการดำเนินกิจกรรม** คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับชาวบ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง จัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้ดำเนินการหลายครั้ง โดยสรุปแล้ว มีประเด็นหลักสำคัญ ดังนี้

(1) เลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) สร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงาน

(3) หาแนวทางในการระดมทุนในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

(4) ร่างระเบียบของศูนย์พัฒนาเด็ก

(5) ประชาสัมพันธ์ศูนย์

(6) เปิดรับสมัครครูประจำศูนย์

(7) กำหนดแนวทางรูปแบบในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชน

3) **ระยะเวลาดำเนินการ** กันยายน – ตุลาคม 2545

4) **ผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ได้แก่ คณะกรรมการตำบล ผู้นำองค์กรในชุมชน เจ้าอาวาส อาจารย์ใหญ่ ชาวบ้านและคณะผู้วิจัย

5) **สถานที่และเวลา** การประชุมทุกครั้งจะใช้เวลาช่วงกลางคืนประมาณ 19.00 – 21.00 น. สถานที่จะใช้ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองและ บ้านของคณะกรรมการตำบลตามความเหมาะสม

6) **ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม** จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ได้มีผลลัพธ์ที่สำคัญดังนี้

(1) ได้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 20 คน โดยแบ่ง 6 ฝ่าย ได้ข้อตกลงที่ชัดเจนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ว่าจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชนและบริหารจัดการโดยชุมชนทุกคนในชุมชน ต้องมีส่วนร่วม

(2) ได้แนวทางในการระดมทุนเบื้องต้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงศูนย์ โดยยืมสำรองจ่ายจากองค์กรในชุมชน จัดการทอดผ้าป่า รับบริจาคทั่วไปตามกำลังศรัทธา

(4) ได้ระเบียบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(5) ประกาศรับสมัครครูพี่เลี้ยงเด็กและดำเนินการสอนเสร็จสิ้น คัดเลือกได้ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน วุฒิปริญญาตรี วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย อัตราเงินเดือน 4,100 บาท / คน / เดือน

(6) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดทำแผ่นพับและป้ายผ้า

(7) ได้ข้อสรุปรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จะพัฒนาดังนี้

(7.1) ด้านการบริหาร บริหารโดยชุมชนในรูปคณะกรรมการของศูนย์ที่เลือก โดยบุคคลในชุมชน และงบประมาณส่วนหนึ่งได้จากการสนับสนุนของอบต.และอีกส่วนหนึ่งได้จากผู้ปกครองเด็กและผู้บริจาค

(7.2) ด้านวิชาการ หลักสูตรที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม จะเน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนและล้านนาเป็นสำคัญ

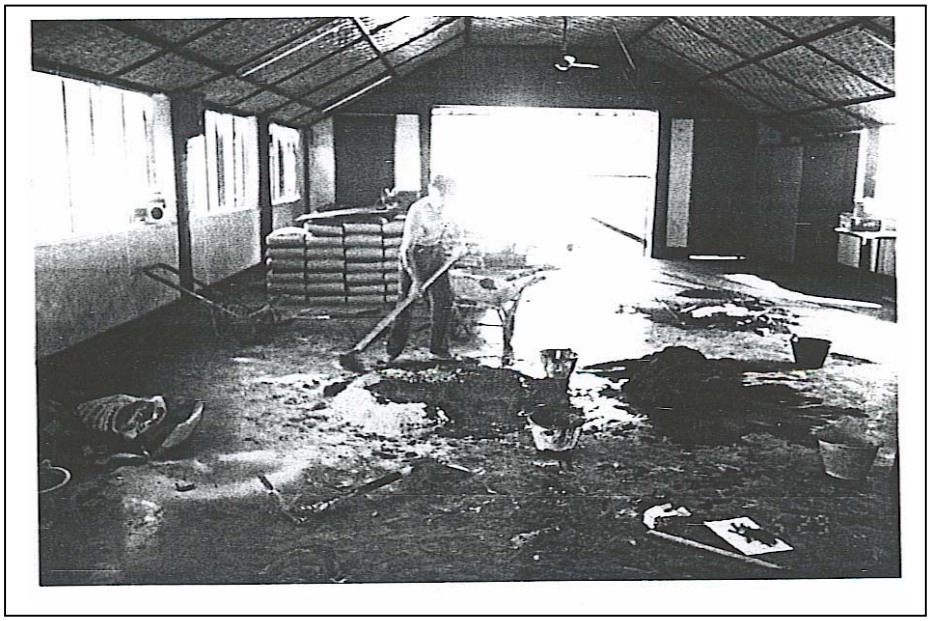
เมื่อดำเนินการกิจกรรมดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว ก็ได้ทำพิธีเปิดศูนย์ในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2546 และเปิดดำเนินการในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546 โดยมีเด็กในศูนย์รวมทั้งสิ้น 38 คน ครูประจำศูนย์ 2 คน

ภาพประกอบกิจกรรม

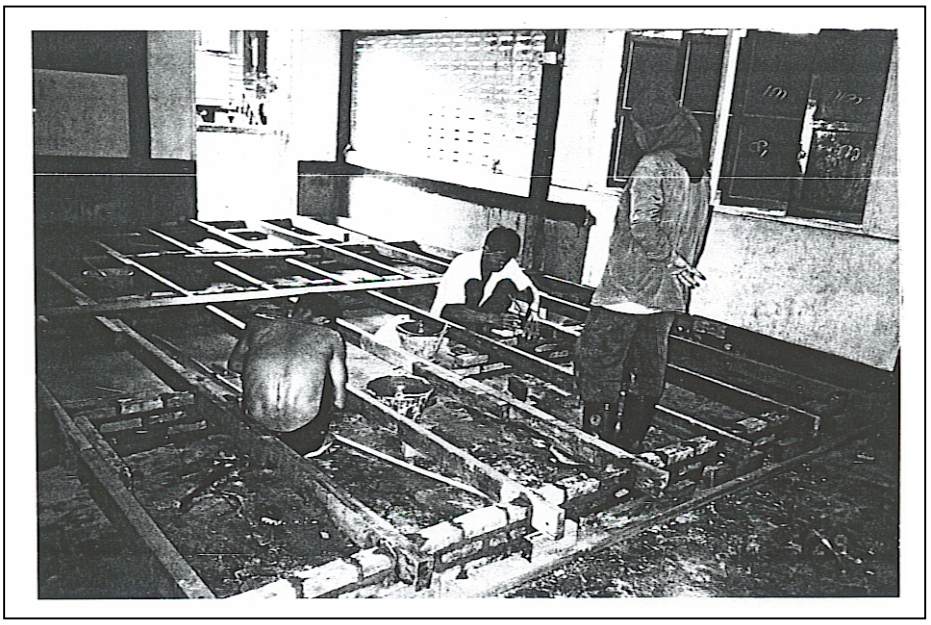
การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรืองในระยะเริ่มต้น

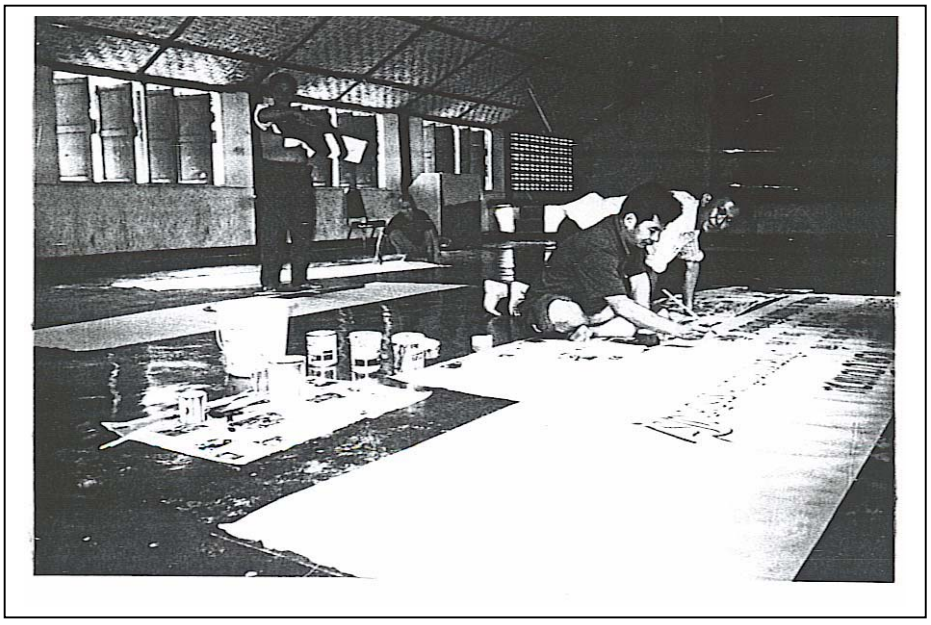
รูปภาพที่ 3.2 ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.3 ชาวบ้านร่วมกันรื้อถอนอาคารหอประชุมเดิมของโรงเรียนท้าวบุญเรือง

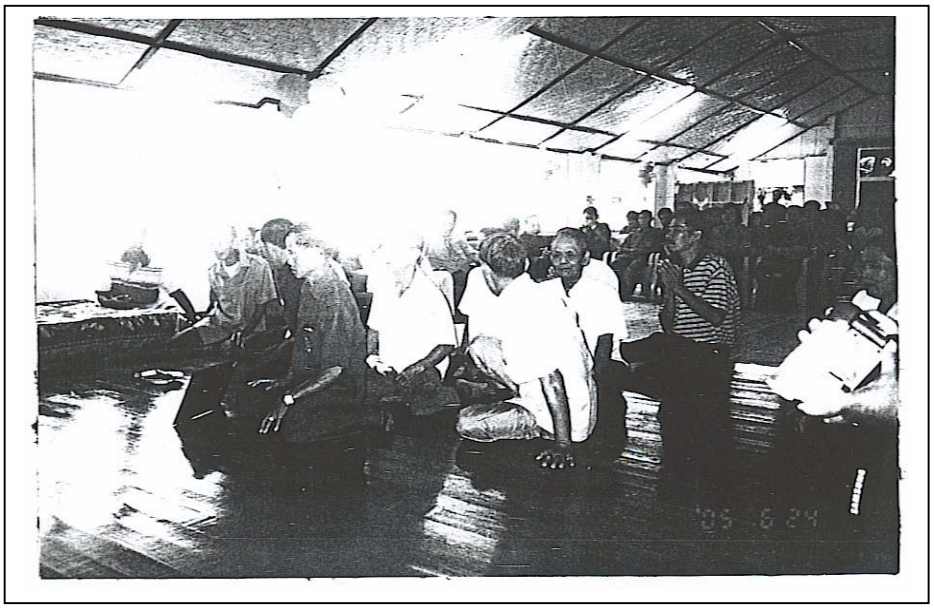
รูปภาพที่ 3.4 คณะกรรมการร่วมกันปรับปรุงยกพื้น เพื่อเป็นที่นอนสำหรับเด็ก

รูปภาพที่ 3.5 คณะกรรมการร่วมกันเขียนป้ายประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.6 พระสงฆ์เจิมป้ายเปิดศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง วันที่ 4 พฤศจิกายน 2547

รูปภาพที่ 3.7 กลุ่มผู้สูงอายุในหมู่บ้านร่วมทำบุญวันเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน

รูปภาพที่ 3.8 คณะกรรมการศูนย์ฯ ประชุมร่วมกับอบต.บ้านแหวน เพื่อวางแผนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก

รูปภาพที่ 3.9 ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ประชุมผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจ

6.2 ระยะที่ 2 ช่วงการบูรณาการการจัดการศึกษากับกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ในระยะการวิจัยนี้ เป็นช่วงที่คณะผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยเข้าสู่การบูรณาการการเรียนการสอน ในภาคเรียนที่ 2 / 2545 ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาคขยายโอกาส ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 2 หมู่เรียน (กฐ.43ค.4 PS1 และ กฐ.43ค.4 PS2) จำนวน 67 คน ในส่วนของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษากลุ่มดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมโดยยึดแนวการสอนตามที่หลักสูตรกำหนด แต่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับอาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย) ทุกขั้นตอน ทั้งที่เป็นกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตั้งแต่เริ่มการเรียนการสอน ซึ่งกิจกรรมสำคัญในกระบวนการวิจัยตลอดภาคเรียน รวม 18 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 กิจกรรมการปฐมนิเทศและการวางแผนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (วิเคราะห์ตนเอง)

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองอยากเรียนรู้

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้ร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ผู้สอนได้เริ่มกิจกรรมโดยเน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาวางแผนแบบมีส่วนร่วม โดยผ่านกิจกรรมย่อย 3 กิจกรรม ดังนี้

1) ผู้สอนได้ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน ร่วมกันระดมความคิดในประเด็นที่นักศึกษา คิดว่าในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จะได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งจากให้ร่วมกันระดมความคิดแล้ว ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน พอสรุปได้ดังนี้

(1) จิตวิทยาพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

(2) การอบรมเลี้ยงดูเด็กแต่ละวัย

(3) การจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กในแต่ละวัย

(4) การแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็ก

(5) ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก

2) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายในประเด็น (ข้อมูลที่ได้ในกิจกรรมข้อที่ 1) ถ้าหากนักศึกษาไม่ได้ศึกษาสิ่งที่จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

(1) ต่อตนเอง ในฐานะของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย

(2) ต่อเด็ก

(3) ต่อชุมชนและสังคม

ซึ่งหัวข้อที่จะให้นักศึกษา มีเปิดอภิปรายในกลุ่มย่อย ได้เปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกมา 1 ประเด็น จากประเด็นที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หัวข้อ “**พัฒนาการเด็กแต่ละวัย”** หากไม่ได้ศึกษาจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

ผลต่อนักศึกษา (ตนเอง)

(1) ทำให้ไม่เข้าใจพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

(2) ทำให้จัดกิจกรรมในการพัฒนาเด็กไม่สอดคล้องตามวัย

(3) เขียนแผนการสอนได้ไม่มีประสิทธิภาพ

(4) ไม่เข้าใจพฤติกรรมเด็ก

(5) ประเมินพัฒนาการเด็กไม่ถูกต้อง

(6) ฯลฯ

ผลต่อเด็ก

(1) เด็กจะได้การพัฒนาการไม่เหมาะสมตามวัย

(2) เด็กจะได้รับการปฏิบัติจากครูไม่เหมาะสม เพราะไม่เข้าใจในการพัฒนาการของเด็ก

(3) พ่อ แม่ ครูไม่เข้าใจเด็ก

(4) เด็กจะถูกบังคับให้ปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย

(5) ฯลฯ

ชุมชนและสังคม

(1) เด็กในชุมชน / สังคมได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพ

(2) ประเทศชาติจะได้เด็กที่ไม่มีคุณภาพเต็มที่

2.3 หลังจากนั้น ผู้สอนนำเสนอขอบข่ายรายวิชา (Course description) ตามที่หลักสูตรกำหนดให้นักศึกษาพิจารณาควบคู่ไปกับหัวข้อที่นักศึกษาคิดว่าจะได้เรียนในกิจกรรมที่ 1 แล้วร่วมกันวิเคราะห์ตนเองในประเด็นดังต่อไปนี้

1) หัวข้อเนื้อหาใดบ้างที่นักศึกษายังมีความเข้าใจไม่ชัดเจน
2) หัวข้อเนื้อหาใดที่ควรจะจัดให้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม
3) หัวข้อเนื้อหาใดที่นักศึกษาต้องการเรียนรู้เป็นพิเศษ

ซึ่งจากการทำกิจกรรมในช่วงดังกล่าว พบว่า นักศึกษามีความกระตือรือร้นมาก ได้ถามผู้สอนว่า **“หากบอกแล้วไม่มีในหลักสูตร จะได้เรียนหรือไม่”** ผู้สอนตอบว่า **“ถ้าหากเป็นส่วนที่เชื่อมโยงก็จะจัดให้เรียน”** ซึ่งหลังจากทำกิจกรรมในช่วงดังกล่าว ผู้สอนได้นำเสนอแนะจากนักศึกษาทั้ง 2 ห้อง มาสรุปได้ดังนี้

หัวข้อที่ยังคลุมเครือไม่ชัดเจน ได้แก่

(1) แนวคิดและทฤษฎีของนักจิตวิทยาพัฒนาการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก (หน่วยที่ 2)

(2) ลักษณะพัฒนาการทางจริยธรรมและบุคลิกภาพ (หน่วยที่ 3)

(3) กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่ควรจัด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 7)

(4) การแนะนำผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (หน่วยที่ 8)

หัวข้อที่ควรจัดให้มีการเรียนรู้เพิ่มเติม

(1) การนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับเด็กปฐมวัย

(2) การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

(3) วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

(4) กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่ควรจัด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

(5) การปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้กับเด็กปฐมวัย

(6) ทฤษฎีที่เหมาะสมและควรนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยมากที่สุด

(7) ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เรียนรู้จากสภาพจริง (การศึกษาภาคปฏิบัติ)

หัวข้อที่นักศึกษาต้องการเรียนรู้เป็นพิเศษ

(1) แนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย

(2) ความต้องการ ความสนใจและการเล่นของเด็กปฐมวัย

(3) การแนะนำผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

(4) สิทธิเด็กในสภาพสังคมปัจจุบัน

จากข้อสังเกตพบว่า หัวข้อต่าง ๆ ที่นักศึกษาร่วมกันเสนอนั้น ส่วนหนึ่งไม่ได้ระบุไว้ในขอบข่ายเนื้อหาของรายวิชา แต่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่มีผลต่องานด้านการพัฒนาเด็กเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ว่า ถ้าได้เรียน / ศึกษา ในประเด็นเหล่านี้แล้ว จะได้อะไร ใครเป็นผู้ได้ เด็กได้อะไร และท้ายสุดชุมชนและสังคมจะได้อะไร สุดท้ายก็ได้ข้อยุติว่า สมควรจะได้สอดแทรกหัวข้อเหล่านี้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของรายวิชานี้ แต่จะจัดอย่างไร มากน้อยแค่ไหน ก็จะมาร่วมกันพิจารณาวางแผนในครั้งต่อไป ผู้สอนได้มอบให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันไปวางแผนล่วงหน้าว่าเนื้อหา

สาระในแต่ละหัวข้อที่จะเรียนกันในรายวิชานี้ จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง ให้มานำเสนอในสัปดาห์ต่อไป โดยผู้สอนได้แจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จากการที่นักศึกษามีความประสงค์จะเรียนรู้จากสภาพจริงนั้น ในรายวิชานี้ มีความเป็นไปสูง เพราะจะมีงบจาก สกว. มาช่วยสนับสนุนในการลงศึกษาชุมชนในระดับหนึ่ง ให้นักศึกษาไปเตรียมวางแผนมาว่า เนื้อหาสาระใด น่าจะศึกษาจากสภาพจริงได้บ้าง

3) ระยะเวลาดำเนินการ

7 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

8 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

5) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

จากการดำเนินกิจกรรมนี้ ได้มีผลลัพธ์ที่สำคัญดังนี้

(1) นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมของตนเอง

(2) นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและสิ่งที่ต้องการจะเรียนรู้ในรายวิชา

(3) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหา การจัดแผนการเรียนร่วมกัน

(4) ผู้สอนได้ข้อมูลของเนื้อหา หัวข้อที่นักศึกษามีประสบการณ์เดิม ความสนใจ ความต้องการที่จะเรียนรู้ในรายวิชา

6.2.2 วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1) วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักศึกษาและผู้สอน วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม

สำหรับกิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 โดยนำข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

(1) นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนได้ร่วมกันจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน โดยนำสาระเนื้อหาในส่วนที่นักศึกษาเสนอมาและขอบข่ายสาระที่กำหนดไว้ใน หลัก

สูตรกลาง มีส่วนร่วมพิจารณาโดยบูรณาการเนื้อหาที่สอดคล้องไว้ด้วย ซึ่งสรุปขอบข่ายเนื้อหาที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออกเป็นหน่วยดังนี้

(2) หลังจากได้หน่วยการเรียนในรายวิชาแล้ว ผู้สอนและผู้เรียนได้ร่วมกันกำหนดรูปแบบของกิจกรรมที่จะเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละหัวข้อสาระของแต่ละหน่วย และเนื่องจากนักศึกษาได้รับทราบล่วงหน้าว่าจะได้มีโอกาสศึกษาในสภาพจริงด้วย จึงร่วมกันพิจารณารูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะระบุในแผนการเรียนการสอนร่วมกับผู้สอน ในประเด็นของสาระการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม เวลา สถานที่และงบประมาณ จึงได้ข้อสรุปของแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนี้

ส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงของการเรียนในชั้นเรียนตามปกติในเวลาปกติ และช่วงของการเรียนนอกชั้นเรียน

3) ระยะเวลาดำเนินการ

14 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

15 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

5) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาและผู้สอนได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอน

(2) นักศึกษาเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเองในการมีส่วนร่วม

(3) ได้แผนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

6.2.3 กิจกรรมการประเมินผู้เรียน / เรียนรู้อดีต – ปัจจุบันของการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อประเมินผลนักศึกษาก่อนเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อทราบแนวคิดและสภาพปัจจุบันของการพัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินการ

21 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

22 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) ประเมินผลนักศึกษาก่อนเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการพัฒนาเด็ก โดยใช้ข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 50 ข้อ เนื่องจากนักศึกษาหมู่เรียนดังกล่าว ได้ผ่านการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กมาบ้างแล้ว ในช่วงของการศึกษาในชั้นปีที่ 1 และ 2

(2) นักศึกษาแบ่งกลุ่มอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ ดังนี้

(2.1) ความสำคัญของการพัฒนาเด็ก

(2.2) สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2.2.1) นโยบายของรัฐ

(2.2.2) สภาพปัจจุบัน / ปัญหาที่พบ

(2.2.3) บทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ

(3) ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปผลการอภิปราย

(4) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปและเสนอแนวคิดด้านการพัฒนาเด็ก

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ทราบผลการประเมินตนเองก่อนเรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการพัฒนาเด็ก

(2) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็ก

(3) นักศึกษาได้นำเสนอแนวคิดและร่วมกันสะท้อนสภาพปัจจุบัน / ปัญหาของการพัฒนาเด็กในประเทศ

6.2.4 กิจกรรมการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาการเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาความสนใจ ความต้องการ พัฒนาการเด็กแต่ละวัย ในสถานการณ์จริง

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลแต่ละช่วงวัยในสถานการณ์จริง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

28 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS1

29 พฤศจิกายน 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน อาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันทบทวนแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก

(2) นักศึกษา ศึกษาวิดีทัศน์เรื่อง **"การพัฒนาการเด็ก"**

(3) หลังจากการศึกษาวิดีทัศน์แล้ว ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก เช่น

(3.1) ความหมาย ความสำคัญของการพัฒนาการ

(3.2) ปัจจัยของการพัฒนาการ

(3.3) ธรรมชาติของการพัฒนาการ

(3.4) พัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย

(4) ผู้สอนมอบหมายงานให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล โดยการสังเกตพฤติกรรมเด็กรายบุคคล ณ โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(4.1) ให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล ณ โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 1 – 25 ธันวาคม 2545 ตามประเด็นดังต่อไปนี้

(4.1.1) เลือกเด็กอายุ 1 – 6 ปี จำนวน 1 คน

(4.1.2) ติดต่อประสานครูประจำชั้นขอศึกษาพฤติกรรมเด็ก

(4.1.3) หัวข้อที่จะสังเกต

(4.1.3.1) พัฒนาการเด็ก 4 ด้าน

(4.1.3.2) ความสนใจ

(4.1.3.3) ความต้องการ

(4.1.3.4) ประวัติส่วนตัว

(4.1.3.5) ข้อมูลที่จำเป็น

(4.1.4) การสังเกตให้ใช้แบบการสังเกตที่เคยศึกษามาในรายวิชาการประเมินพัฒนาการประกอบ

(4.1.5) รวบรวมข้อมูลนำเสนอเป็นรูปเล่มรายงาน

ในวันที่ 26 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS1

27 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS2

(ในชั่วโมงเรียนปกติ)

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการการพัฒนาเด็กได้ชัดเจนและถูกต้องขึ้น

(2) นักศึกษาได้ลงฝึกปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลในสถานการณ์จริง

6.2.5 ความตระหนักสำนึกชุมชน

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงความสำคัญ ศักยภาพของชุมชนและความต้องการของชุมชน

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบถึงสภาพปัญหาของการพัฒนาเด็กในชุมชน

(3) เพื่อให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในสำนึกชุมชนเบื้องต้น

(4) เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) ระยะเวลาดำเนินการ

11 ธันวาคม 2545 เวลา 09.00 – 12.00 น.

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน วิทยากรชุมชน ได้แก่ นายสมบูรณ์ รอบรู้ นายบุญศรี บัวเงิน นายอินพัน พันธุรักษา และอาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/1 ตึกวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) เชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน

เนื่องจากผู้สอนมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาจิตสำนึกชุมชนให้แก่นักศึกษาที่จะร่วมโครงการ จึงพยายามที่จะใช้เวลาก่อนการจัดกิจกรรมการศึกษาชุมชนของนักศึกษา จัดสภาพการณ์กระตุ้นให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของชุมชนในระดับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมนี้ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่นักศึกษาได้ทำความรู้จักชุมชน เห็นความสำคัญและตระหนักถึงความต้องการของชุมชน ซึ่งผู้สอนได้เชิญผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนสภาพของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาเด็กที่เป็นอยู่ในอดีตและปัจจุบัน ให้นักศึกษาได้รับรู้และร่วมกันเรียนรู้ โดยผ่านการอภิปราย ในกิจกรรมนี้ได้ดำเนินการในวันที่ 11 ธันวาคม 2545 ผู้สอนได้เชิญนายสมบูรณ์ รอบรู้ ประธานอบต.บ้านแหวน และเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในโครงการนี้ด้วย มาบรรยายในหัวข้อ **“สภาพปัจจุบันและความต้องการกับการพัฒนาเด็ก”**

นายอินทัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ และเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในโครงการนี้ด้วย บรรยายในหัวข้อ **“ชุมชนกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก”**

นายบุญศรี บัวเงิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนและกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง มาบรรยายในหัวข้อ **“ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก”**

ซึ่งรายละเอียดของการบรรยาย พอสรุปได้ดังนี้

นายสมบูรณ์ รอบรู้ ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

ได้กล่าวถึงสภาพปัจจุบันของชุมชนและการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้มีการมองเห็นสภาพปัญหาของชาวบ้าน ว่ามีรายได้น้อย จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ และได้จัดการแก้ปัญหา โดยการเรียกชาวบ้านทั้งผู้มีรายได้น้อย ปานกลางและพอกิน มาพูดคุยแล้ว จึงเกิดการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กขึ้นมาดูแลเด็ก โดยชุมชนเป็นตัวช่วยเพื่อที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง แต่ก็มีบางรายที่ดิ้นรนที่จะนำลูกหลานของตัวเองออกไปเข้าโรงเรียนเอกชน และในปีนี้เองก็ได้มีการตั้งสภาอบต.ขึ้น เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จากที่มีปัญหาขัดแย้งกันมากขึ้น ทางอบต.ก็ได้จัดเวทีประชาคมเรื่องการดูแลจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยขึ้นและก็ได้มติที่เห็นด้วยกันคือ การจัดศูนย์พัฒนาเด็กขึ้นเพื่อเป็นการช่วยผู้ปกครองทั้งในเรื่องทางการเงิน การดูแลเด็ก แต่ก็มีปัญหาตามมาคือ ผู้ปกครองไม่สนใจ นำเด็กของตนไปฝากไว้ที่ศูนย์ โดยไม่สนใจว่าพี่เลี้ยงจะดูแลเด็กยังไงบ้าง ไม่พูดคุยกับพี่เลี้ยง เรื่องเด็กของตนเอง ทำให้การเลี้ยงเด็กจึงไม่เกิดประสิทธิภาพที่น่าพอใจ เพราะมีปัญหาตามมามากมาย ทั้งด้านอาหาร นม เป็นเหตุที่ทำให้เกิดการพัฒนาการของเด็กที่ไปได้ช้าไม่สม่ำเสมอกัน แตกต่างกันมากเกินไป

ได้สรุปเป็นองค์ความรู้

ปัญหาที่เกิดจากสภาพปัจจุบันของชุมชนและการพัฒนาเด็กปฐมวัย คือ

1. ประชาชนในชุมชนมีรายได้น้อย แต่ค่าใช้จ่ายมาก เนื่องมาจากเศรษฐกิจของไทยตกต่ำ
2. ประชาชนนำลูกหลานไปเข้าโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายมาก
3. ประชาชนในตำบลมีความเชื่อว่าอบต.จัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานการจัดการศึกษา

มีการแก้ปัญหา

คือ มีการจัดตั้งเวทีประชาคม เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีรายได้น้อยและเพื่อจัดโรงเรียนให้เทียบเท่ากับเอกชน

นายอินทัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ทำไมชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม

1. การต่อสู้เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่แพง เกี่ยวกับรายได้
2. ผู้ปกครองไม่ได้รับความเป็นธรรม มีการเก็บค่าเล่าเรียนแพง
3. พัฒนาการที่ไม่พึงประสงค์ของชุมชน สร้างคนเหมือนนกในกรง ออกไปหากินแล้วกลับมาหาที่เดิมเองไม่ได้
4. ทำงานอิสระไม่เป็น (งานนอกเหนืองาน)
5. ค่านิยมที่ผิด ๆ ในด้านเศรษฐกิจ
6. มีการแข่งขันทางด้านผู้ปกครอง
7. ผู้รับผิดชอบต้องเข้าใจต่อการทำงาน
8. การทำงานบางอย่างต้องทำทันที

แนวทางในการพัฒนาที่ดี

1. ค้นหาความต้องการของชุมชนในทางที่พึงประสงค์ / ชุมชนเองควรค้นหาความต้องการของตนเอง
2. มีความเชื่อมั่นในการจัดการศึกษาแก่เด็ก
3. ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากชุมชนและอบต.
4. มีการพัฒนาทางด้านบุคลากรให้มีคุณภาพ

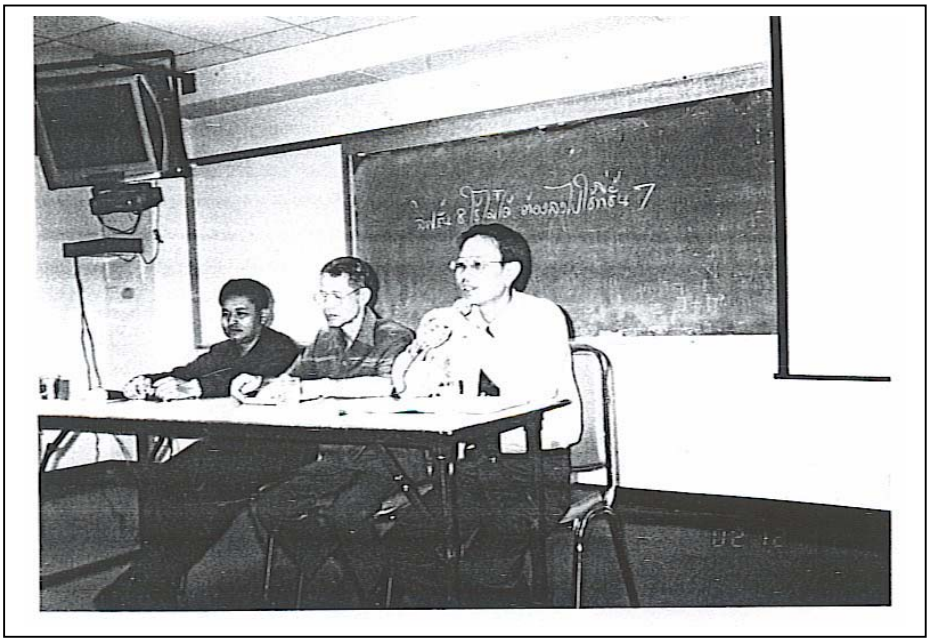
นายบุญศรี บัวเงิน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

ได้กล่าวถึง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาร่วมกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตั้งแต่โบราณมาแล้วนั้น ภูมิปัญญามีมากมายหลายอย่างที่เอาไว้ดูแลเด็ก เช่น อดอ้อย คือ ไม้หัดเดินในสมัยเมื่อก่อน ซึ่งถ้าจะเทียบกับสิ่งของในปัจจุบันก็คือ รถเข็นนั่นเอง และการหัดพูดคำง่าย ๆ ก่อนจะเป็นคำเดียว เช่น อ้ำ พ่อ แม่ ปะ เป็นคำที่เด็กจะพูดได้ก่อน เรียกได้ว่าชนิดติดปากเลยก็ได้ ด้านจริยธรรม คือการแนะนำให้เด็กได้รู้จักปู่ ย่า ตา ยาย การยกมือไหว้ ถ้าหากปวดท้องก็จะใช้ปูเลยจ้ำที่ท้องของเด็ก และถ้าหากถูกยุงกัดก็จะใช้ขมิ้น

ดังนั้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนกลับมาใช้ในการดูแลเด็กในยุคปัจจุบันเป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นของที่มีคุณค่าอีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยเองไว้ ก่อนที่จะสูญหายไปหรือโดนต่างชาติเอาไปใช้หมด

หลังจากการบรรยายแล้ว ได้เปิดโอกาสให้ผู้บรรยายและนักศึกษาได้ซักถามในทุกประเด็น เช่น ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการจัดการศึกษา การแก้ปัญหาในชุมชนและสภาพปัญหาในชุมชน เป็นต้น ปรากฏว่าในช่วงเวลาของการซักถามนั้น นักศึกษามีความกระตือรือร้นมาก จากการสอบถามพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะบอกว่า ปัญหาที่พูดคุยและซักถามนั้น เป็นปัญหาที่ตนเองไม่เคยคิดมาก่อนว่ามันคือปัญหา และก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาเด็ก และบางคนก็บอกว่าไม่น่าเชื่อว่าชุมชนจะมีความต้องการอย่างนี้ เพราะส่วนมาแล้วเราจะคิดกันเองเป็นส่วนใหญ่ว่า ชุมชนขาดเรื่องนี้ ต้องการเรื่องนี้ แต่พอมาฟังแล้ว ทำให้รู้ว่า สิ่งที่เราคิดบางครั้งก็ไม่ใช่สิ่งที่ชุมชนต้องการ จึงทำให้เกิดแนวคิดว่า ถ้าหากจะต้องลงไปทำงานในชุมชน ก็ต้องหาเวลาไปศึกษาถึงความต้องการของชุมชนจริง ๆ ให้ได้เสียก่อน ก่อนจะไปทำอะไรให้อีกประการหนึ่ง ทำให้ได้รู้ว่า ชุมชนนั้นมีความรู้อะไร อีกเยอะแยะมากมายที่เรายังไม่รู้ และถ้าหากเราลงไปศึกษาแล้ว เราน่าที่จะทำเอาความรู้เหล่านั้น มาใช้ประกอบได้ไม่มากก็น้อย และสิ่งที่นักศึกษาไม่ชอบและได้รับรู้จากกิจกรรมนี้คือ ได้รับทราบข้อมูลจากตัวแทนของชุมชนว่า มีหลายหน่วยงานได้ลงไปฉกฉวยความรู้ของชุมชนแบบไม่ให้เกียรติชุมชน ซึ่งชุมชนหลาย ๆ ชุมชนมีความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาเหล่านั้น

รูปภาพที่ 3.10 วิทยากรจากชุมชนร่วมบรรยายในชั้นเรียน
"ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในชุมชนท้าวบุญเรือง
ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่"

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศักยภาพและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

(2) นักศึกษาได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในชุมชน

(3) นักศึกษาได้มองเห็นความสำเร็จของพลังชุมชน

(4) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษากับบุคคลในชุมชน ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญก่อนที่นักศึกษาจะได้ลงพื้นที่ที่จะศึกษาชุมชนในกิจกรรมต่อไป

6.2.6 กิจกรรมฝึกทักษะการศึกษาชุมชนโดยเทคนิค F.S.C.

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบและฝึกทักษะการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค Future Search Conference (F.S.C)

(2) เพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชน

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เทคนิคการตั้งประเด็นคำถาม บันทึกข้อมูลในการศึกษาชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

12 – 13 ธันวาคม 2545

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน วิทยากรชุมชน ได้แก่ อาจารย์วีระ คำวิเศษณ์ และอาจารย์ชไมมน ศรีสุรักษ์และอาจารย์ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้องประชุม อาคารฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ตึก 29)

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ก่อนที่จะให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติการในชุมชนจริง ๆ นอกจากจัดกิจกรรมพัฒนา **"จิตสำนึกชุมชน"** ซึ่งเปรียบเสมือนการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพร้อมแล้ว พิเศษต่อไปก็คือ การพัฒนาสมอง โดยการมอบเครื่องมือในการปฏิบัติการให้ ดังนั้นในวันที่ 12 – 13 ธันวาคม 2545 ผู้สอนจึงได้เชิญวิทยากร 2 ท่าน คืออาจารย์วีระ คำวิเศษณ์ และอาจารย์ชไมมน ศรีสุรักษ์ ทั้ง 2 ท่านเป็นอาจารย์ประจำสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ และเป็นวิทยากรแกนนำฝึกอบรม พัฒนาผู้นำ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักศึกษา โดยเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเทคนิค "การสร้างอนาคตร่วมกัน" (Future Search Conference) โดยมีขั้นตอนการฝึกอบรมดังนี้

1) ขั้นก่อนจัดกิจกรรมนักศึกษาประเมินตนเอง (โดยใช้แบบประเมิน รายละเอียดภาคผนวก ค)

2) ขั้นการจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 กิจกรรมย่อย ดังนี้

(1) กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมในขั้นนำ เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อน ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันร้องเพลงพร้อมทำท่าทางประกอบเพลง

(2) กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมสำรวจตัวเอง โดยใช้ชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงตัวเองและที่สัมพันธ์กับตัวเอง ได้มีการทำตารางสำรวจตัวเองตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งตารางออกเป็น 4 ช่วง คือ พ.ศ. 2524 – 2530, พ.ศ. 2531 – 2535, พ.ศ. 2536 – 2540, พ.ศ. 2541 – 2545 ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนักย้อนสำรวจตัวเอง และบันทึกไปตามช่วง พ.ศ. ต่าง ๆ เป็นการปลุกความคิดให้เกิดขึ้น

(3) กิจกรรมที่ 3 เป็นกิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งกลุ่มช่วยกันระดมความคิด กลุ่มละประมาณ 10 คน ระดมความคิดด้านการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคมและ

ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบ่งช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วง พ.ศ. 2524 – 2534 และ ช่วง พ.ศ. 2535 – 2545

(4) กิจกรรมที่ 4 เป็นกิจกรรมสุดท้ายมีชื่อกิจกรรมว่า **"ทุกข์ของคนเชียงใหม่"** เป็นการระดมความคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหาของคนเชียงใหม่ และให้แต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอต่อที่ประชุมในรูปแผนที่ความคิด

6) ผลของการจัดกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมและจากการวิเคราะห์แบบประเมินของนักศึกษาแล้ว ผู้สอนพบว่า ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษามีดังนี้

(1) นักศึกษาได้เทคนิคในการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะเทคนิค F.S.C. (การศึกษาชุมชน โดยสร้างอนาคตร่วมกัน)

(2) นักศึกษาเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมชัดเจนขึ้น

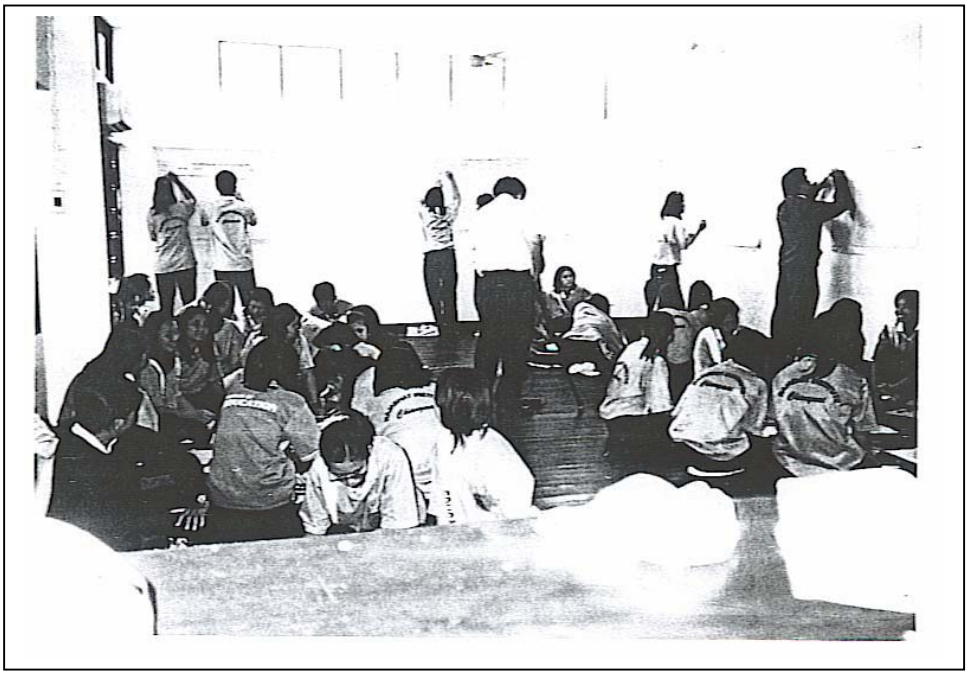
(3) นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชน

(4) นักศึกษารู้เทคนิคการตั้งประเด็นคำถามและการจดบันทึกข้อมูล ในขณะลงศึกษาชุมชน

(5) นักศึกษามีทัศนคติที่ดีและมีความมั่นใจการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

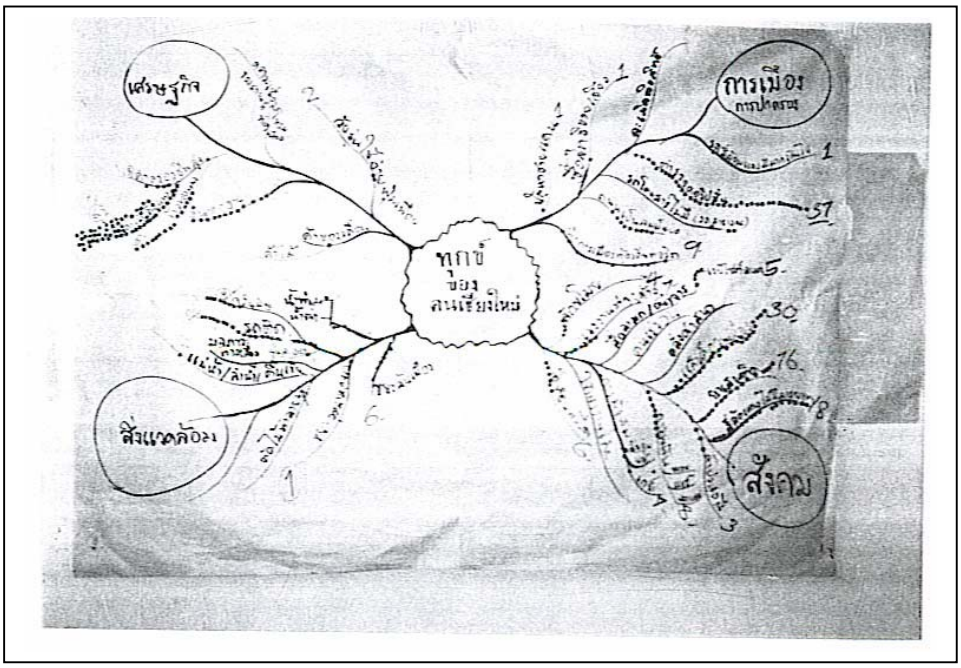
รูปภาพที่3.11 วิทยากรกระบวนการฝึกทักษะการศึกษาชุมชน โดยใช้เทคนิค F.S.C

รูปภาพที่ 3.12 กิจกรรมสำรวจความเปลี่ยนแปลงของประเทศตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

รูปภาพที่ 3.13 กิจกรรมขั้นสำรวจตนเอง

รูปภาพที่ 3.14 แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

6.2.7 กิจกรรมเวทีเสวนาชาวบ้าน “ปัญหาการพัฒนาเด็กในชุมชนท้าวบุญเรือง”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบความต้องการ ปัญหาของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้เชื่อมโยงหลักการ ทฤษฎีในชั้นเรียนกับการลงฝึกปฏิบัติการในสถานการณ์จริง

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในการทำงานร่วมกับชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

15 ธันวาคม 2545

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) คณะผู้วิจัย 4 คน

(3) คณะกรรมการประจำตำบลและชาวบ้าน 20 คน

(4) อาจารย์ใหญ่โรงเรียนท้าวบุญเรืองและคณะครูฯ 5 คน

4) สถานที่และเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ก่อนการดำเนินกิจกรรม ผู้สอนได้ประชุมรวมกับผู้นำชุมชน โดยการประสานงานของผู้ช่วยนักวิจัยในท้องที่ คือ นายสมบูรณ์ รอบรู้และนายอินทัน พันธุรักษา ซึ่งได้ร่วมกันวางแผนจัดเวทีเสวนาชาวบ้าน ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งการเตรียมการได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของนักวิจัย ดังนี้คือ

นักวิจัย	งานที่รับผิดชอบ
นายสมบูรณ์ รอบรู้	- ประสานคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องของอบต.บ้านแหวน และทำหนังสือเชิญ - กล่าวเปิดเวทีเสวนาและให้แนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัยของอบต.
นายอินทัน พันธุรักษา	- ประสานชาวบ้าน ผู้นำองค์กรในพื้นที่ท้าวบุญเรือง - จัดเตรียมสถานที่จัดเสวนา สวัสดิการต่าง ๆ ในการจัดเสวนา - ประสานบุคลากรของชุมชนที่จะเป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มให้นักศึกษา - พิธีกรในการจัดเสวนา
นางกัณฑ์ฤทัย ห้วยนาทราย	- บันทึกข้อมูล บันทึกภาพ - ดูแลการทำกิจกรรมในกลุ่มย่อย
นางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการ	- เตรียมและชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมแก่นักศึกษา - ติดต่อประสานรถรับ – ส่งนักศึกษา - งบประมาณ ค่าใช้จ่าย - การกล่าวรายงาน - การสรุปกิจกรรม

ซึ่งในวันที่จัดกิจกรรม ในวันที่ 15 ธันวาคม 2545 ชุมชนได้ให้การจัดกิจกรรมครั้งนี้ว่า **“เวทีเสวนาชาวบ้านภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก”** ลักษณะของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง กล่าวคือ

กิจกรรมช่วงเช้า : เป็นการเปิดเวทีเสวนาชาวบ้าน มีการอภิปรายเรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก” ซึ่งมีผู้ร่วมเสวนาหลัก ดังนี้คือ

นายสมบูรณ์ รอบรู้
นายบุญศรี บัวเงิน
นายพงษ์รัก เปรมปรีย์
พ่อแก้ว คำบุญปั๋น

ซึ่งในขณะมีการเสวนา ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาในชุมชนที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มาใช้ในการพัฒนาเด็ก จากการจัดเวทีเสวนาในช่วงเช้า พอสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาเด็กที่ชุมชนต้องการก็คือ ให้เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนเข้าไปด้วย เพราะเกรงว่าหากไม่รีบดำเนินการ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน อาจจะถูกลบเลือนไป จนในที่สุดก็จะไม่เหลืออยู่อีกเลย ดังนั้นที่ประชุมเห็นพ้องกันว่าสิ่งที่ชุมชนจะต้องเน้น ก็คือเรื่องของภูมิปัญญา ซึ่งในอดีตชาวบ้านก็ได้ใช้ภูมิปัญญาในการเลี้ยงดูลูกหลานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีอยู่หลายอย่าง เช่น เพลงกล่อมเด็ก การละเล่น ของเล่นสมุนไพร คติความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น ซึ่งในตอนท้ายของกิจกรรมช่วงเช้า ได้มีการชี้แจงให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า ระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 จะมีนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 67 คน จะมาเรียนรู้ร่วมกับชาวบ้านในชุมชนท้าวบุญเรือง เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากชาวบ้านทุกในในหมู่บ้าน ในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว นักศึกษาและชาวบ้านก็จะได้ร่วมกันตรวจสอบและจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ 2546 หลังจากนั้น ก็นำเอาข้อมูลภูมิปัญญาที่ได้มาเรียบเรียงพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กในชุมชนเราต่อไป

ซึ่งการชี้แจงดังกล่าวนี้ ชาวบ้านและผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพอใจเป็นอย่างยิ่งและยินดีให้ความร่วมมือในการสืบสานภูมิปัญญาครั้งนี้ของชุมชนตนเอง

กิจกรรมช่วงบ่าย : ผู้สอนและคณะวิจัยร่วมด้วยชาวบ้านที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม พร้อมนักศึกษา ปฏิบัติกิจกรรมในช่วงบ่ายต่อไป

นายอินพัน พันธุรักษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองและผู้ช่วยนักวิจัย ได้เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่อ ดังนี้

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นของภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กจากเวทีเสวนาในภาคเช้ามาสรุป พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะต้องศึกษามีอยู่ 10 ประเด็นคือ

1. คติความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เจตคติ บทบาทของผู้ใหญ่ต่อเด็ก
3. เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็ก
4. การละเล่นพื้นบ้านของเด็ก
5. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
6. อาหารสำหรับเด็ก / สมุนไพรที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
7. นิทานพื้นบ้าน
8. ประวัติชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
9. วัฒนธรรม ประเพณีในชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก
10. ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

จึงได้จัดให้นักศึกษาแบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มเลือกประเด็นที่จะศึกษากลุ่มละ 1 ประเด็น หลังจากนั้นก็แนะนำให้นักศึกษาได้รู้จักพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งพี่เลี้ยงประจำกลุ่มมี**คุณสมบัติ**

1) เป็นชาวบ้านในชุมชนท้าวบุญเรือง
2) มีความประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรม
3) เป็นผู้ที่สามารถประสานแหล่งความรู้ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในชุมชนได้

หน้าที่

1) ดูแลให้คำปรึกษาและประสานงานระหว่างนักศึกษากับแหล่งภูมิปัญญาในการลงศึกษาชุมชนทุกครั้ง

หลังจากนั้นนักศึกษากับพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความรู้และวางแผนนัดวัน เวลาที่จะลาไปศึกษาชุมชน ก่อนเสร็จสิ้นกิจกรรมในครั้งนี้ นักศึกษาแต่ละกลุ่ม ได้ส่งแผนการศึกษาชุมชนแก่คณะวิจัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามประเมินผลการลงศึกษาชุมชนต่อไป

6) ผลของการจัดกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

(1) นักศึกษาได้ทราบความต้องการ ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่แท้จริงของชุมชน

(2) นักศึกษาได้ร่วมวางแผนปฏิบัติการกับผู้นำชุมชนในการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญา

(3) ได้แผนการศึกษาชุมชน จำนวน 10 แผน

(4) นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกันในการจัดเวทีชาวบ้านในสถานการณ์จริง

(5) ชุมชนได้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในภูมิปัญญาของชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก

(6) เกิดความตื่นตัวในด้านการให้ความร่วมมือของชุมชน

6.2.8 กิจกรรมศึกษาชุมชน

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานการณ์จริง

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้ร่วมเรียนรู้กับชุมชน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในชุมชนที่นักศึกษาสัมภาษณ์ 54 คน

(3) ผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม 13 คน คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

ชุมชนท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากการจัดกิจกรรมเวทีชาวบ้าน **“ภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก”** ในวันที่ 15 ธันวาคม 2546 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรืองแล้ว ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาแต่ละคนทำแบบประเมินตนเองก่อนลงศึกษาชุมชนใน 3 ประเด็น

(1) ความรู้ก่อนลงศึกษาชุมชน

(2) ความสามารถก่อนลงศึกษาชุมชน

(3) ความรู้สึกก่อนลงศึกษาชุมชน

หลังจากนั้นนักศึกษาได้เริ่มปฏิบัติการในการศึกษาชุมชนในสภาจริงตามหัวข้อกลุ่มรับผิดชอบ โดยมีชาวบ้าน ผู้นำชุมชนที่ได้รับหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม เป็นผู้คอยดูแลและให้ความสะดวกแก่นักศึกษาทุกกลุ่ม ในส่วนของนักวิจัยที่ได้มีการประชุมแบ่งงานในการนิเทศติดตามการทำงานของนักศึกษา โดยแบ่งความรับผิดชอบดังนี้

ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ รับผิดชอบนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมของชุมชนต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชุมชน (อดีต, ปัจจุบัน)
3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย รับผิดชอบนักศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก
2. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
3. อาหารและสมุนไพรสำหรับใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก

นายอินทัน พันธุรักษา และนายสมบูรณ์ รอบรู้ รับผิดชอบ นักศึกษา 4 กลุ่ม ได้แก่

1. คติชาวบ้าน ความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
2. วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. การละเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก
4. เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก

การติดตามนิเทศ

ผลการปฏิบัติงานปรากฏดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีทักษะในการใช้คำถามและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ในช่วงของการปฏิบัติงานก็มุ่งจะถามเฉพาะในประเด็นที่ตนเองรับผิดชอบมากเกินไป จนทำให้บุคคลที่ให้ข้อมูลอึดอัด บรรยายไม่เป็นธรรมชาติ
คณะวิจัย จึงได้ร่วมกันหารือหาแนวทางแก้ไขได้ข้อตกลงว่า

1. อาจารย์ประจำกลุ่ม จะดำเนินการประชุมชี้แจงและพูดคุยเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ในการตั้งคำถามให้แก่นักศึกษาของแต่ละกลุ่ม และให้นักศึกษามาพบ เพื่อพูดคุยก่อน / หลังการลงศึกษาชุมชนทุกครั้ง
2. อาจารย์ประจำกลุ่ม จะต้องลงไปติดตามนิเทศการทำงานของนักศึกษาด้วยเพื่อประเมิน ถึงแม้ว่าจะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มแล้ว เพื่อจะได้หาแนวทางแก้ปัญหาในกรณีข้อมูลที่ได้มาไม่ตรงประเด็น

สัปดาห์ที่ 2 – 4 พบว่าการทำงานของนักศึกษาทุกกลุ่ม ดำเนินไปอย่างราบรื่นและสนุกสนาน บรรยากาศในการทำงานในชุมชนระหว่างนักศึกษาและชาวบ้านเป็นไปอย่างกัลยาณมิตร ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในช่วงเวลาในด้านต่าง ๆ เป็นการตกลงร่วมกันของชาวบ้านและนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นช่วงวัน เวลา สถานที่หรือการนัดหมาย เพื่อถ่ายรูป ถ่ายวิดีทัศน์

เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ทำแบบประเมินหลังทำกิจกรรมมาให้นักศึกษาเขียนประเมินตนเองอีกครั้งหนึ่ง ในประเด็น 3 ประเด็นเช่นเดียวกับครั้งแรก คือ

1. ความรู้หลังการศึกษาชุมชน
2. ความสามารถหลังการศึกษาชุมชน
3. ความรู้สึกหลังการศึกษาชุมชน

ซึ่งจากการวิเคราะห์แบบประเมินก่อน – หลังการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการสังเกตการศึกษาชุมชนของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้วิจัยได้พบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาบุคคลในชุมชนอย่างชัดเจน

จึงทำให้นักศึกษาสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ในแต่ละด้านที่กำหนดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ด้วยดี และในช่วงระยะเวลาสัปดาห์ที่ 2 เป็นต้นมา เมื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ มาได้แล้ว นักศึกษาในแต่ละกลุ่ม ก็จะนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดเทป แล้วเรียบเรียงนำมาปรึกษาร่วมกัน อาจารย์ประจำกลุ่ม ซึ่งพบว่า บางครั้งเก็บประเด็นไม่ครอบคลุม ก็ต้องลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมใหม่

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

สำหรับกิจกรรมศึกษาชุมชนระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 นั้น ผลที่ได้รับ มีดังนี้

1) ได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของตำบลบ้านแหวน หมู่บ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ 10 เรื่องได้แก่ คติชาวบ้านความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เจตคติของผู้ใหญ่ต่อเด็ก เพลงกล่อมเด็ก เพลงสำหรับเด็ก การละเล่นของเด็ก สื่อของเล่นเด็ก อาหารและสมุนไพรสำหรับเด็ก นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก ลักษณะ / ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

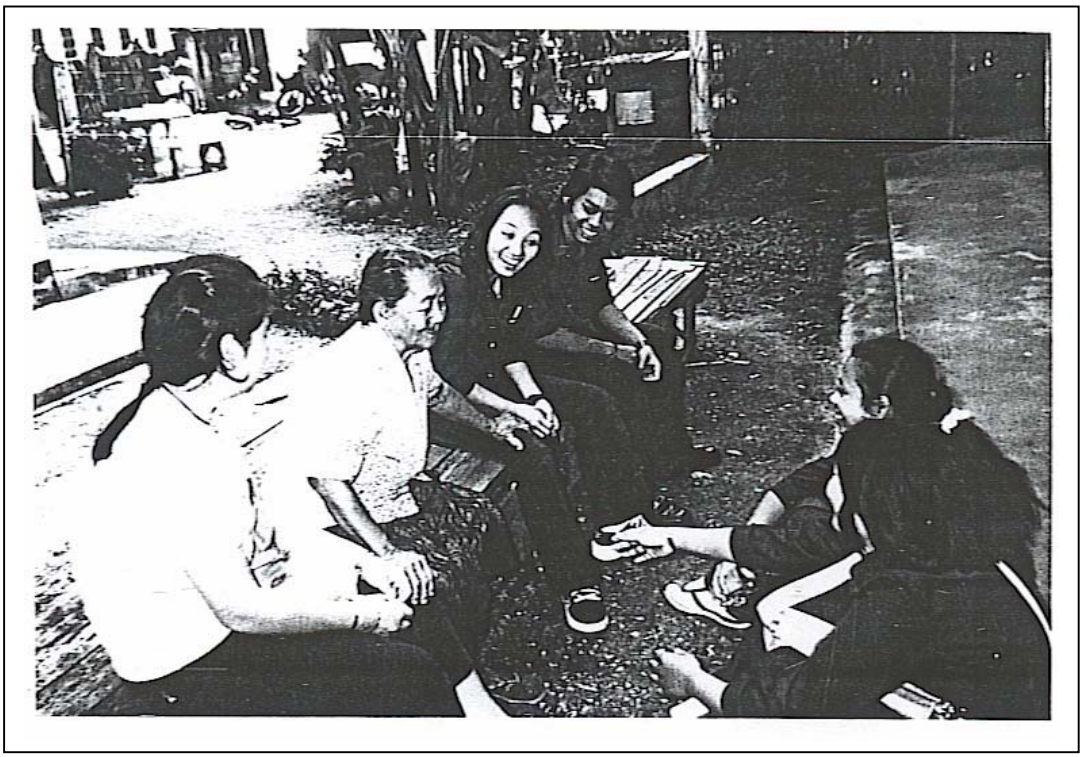
2) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 67 คน ได้ศึกษาชุมชนจากสภาพที่แท้จริง

3) ผู้นำชุมชนและชาวบ้านท้าวบุญเรือง ได้ร่วมกิจกรรมให้ข้อมูลลึมภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนได้เกิดความตระหนักในสำนึกชุมชน โดยเฉพาะด้านการอนุรักษ์มิปัญญาของชุมชนตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

รูปภาพที่ 3.15 กิจกรรมศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.16 นักศึกษาสัมผัสชุมชนแบบมีส่วนร่วม กับกลุ่มผู้สูงอายุ ศึกษาภูมิปัญญาชุมชน ด้านพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

รูปภาพที่ 3.17 นักศึกษาศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพิธีกรรมด้านความเชื่อในการเลี้ยงดูเด็ก

6.2.9 กิจกรรมการนำเสนอผลงาน “การศึกษาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษานำเสนอผลงานการศึกษาพฤติกรรมจากสภาพการณ์จริง

(2) เพื่อให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรม ในด้านพัฒนาการเด็กแต่ละช่วงวัยได้

(3) เพื่อให้นักศึกษาสามารถเปรียบเทียบพัฒนาการ ความสนใจ ความต้องการของเด็ก ในแต่ละช่วงวัยได้

2) ระยะเวลาดำเนินการ

26 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS1

27 ธันวาคม 2545 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส

(2) จำนวน 67 คน

(3) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในขณะที่นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้ศึกษาชุมชน โดยใช้เวลานอกเหนือจากชั่วโมงเรียนปกติ ผู้สอนก็ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น กิจกรรมที่ 9 ซึ่งเป็นการนำเสนอผลงาน “การศึกษาเด็ก” ที่นักศึกษาได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการตั้งแต่ในกิจกรรมที่ 4 (28, 29 พฤศจิกายน 2545) โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

1) นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม ตามเกณฑ์อายุของเด็กที่นักศึกษาเลือกสังเกตพฤติกรรม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 1 – 2 ปี
กลุ่มที่ 2 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 2 – 3 ปี
กลุ่มที่ 3 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 3 – 4 ปี
กลุ่มที่ 4 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 4 – 5 ปี
กลุ่มที่ 5 กลุ่มศึกษาเด็กอายุ 5 – 6 ปี

2) นักศึกษาแต่ละกลุ่ม นำผลงานการสังเกตพฤติกรรมของตนเองร่วมอภิปรายในประเด็นที่กำหนดให้ดังนี้

(1) ลักษณะพัฒนาการ

(2) ความสนใจ

(3) ความต้องการ

(4) การเล่น

หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อมูลลงในกระดาษปรู๊ฟเป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping) แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

3) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการสังเกตพฤติกรรมเด็ก และช่วยกันเสนอแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาชิ้นงานและได้นำเสนอผลงานการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล

(2) นักศึกษาได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติจริง ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก

(3) นักศึกษารู้และเข้าใจลักษณะพัฒนาการเด็ก ความสนใจ ความต้องการและการเล่น ของเด็กในแต่ละช่วงวัย ชัดเจนขึ้น

(4) นักศึกษาได้ทราบข้อบกพร่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้และได้แนวทางการแก้ไขร่วมกัน

6.2.10 กิจกรรมการวิเคราะห์ “ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจความสำคัญของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจลักษณะของครอบครัวและรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ใน ครอบครัว

(3) เพื่อให้นักศึกษาเปรียบเทียบลักษณะครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวในปัจจุบันกับอดีตและชุมชนเมืองกับชนบท

(4) เพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์บทบาท / หน้าที่ของบุคคลในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กได้

2) ระยะเวลาดำเนินการ

9 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

10 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษา ศึกษาวิดีทัศน์ **"ครอบครัวร้อยดวงใจ"** แล้ววิเคราะห์ประเด็นที่ได้กำหนดตามใบงาน ที่กำหนดให้ (ข้อที่ 3)

(2) นักศึกษาแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม แล้วอภิปรายตามประเด็นต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในใบงาน แล้วนำเสนอในชั้นเรียน โดยใช้แผ่นใสประกอบ

(3) ผู้สอนสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับ แนวคิดที่สะท้อนจากการศึกษาวิดีทัศน์เรื่อง **"ครอบครัวร้อยดวงใจ"** พร้อมตั้งประเด็นให้นักศึกษาทั้ง 5 กลุ่มร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ความสำคัญของครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

กลุ่มที่ 2 ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบัน – อดีต / สังคมเมือง – ชนบท

กลุ่มที่ 3 ลักษณะของครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็กเล็ก

กลุ่มที่ 4 บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 5 ความปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

(4) ให้แต่ละกลุ่มสรุปความคิดเห็น ลงในแผ่นใส แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

(5) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปและแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ ลักษณะของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวต่อการพัฒนาการเด็ก

(2) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของบุคคลในครอบครัว

(3) นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์ เปรียบเทียบเกี่ยวกับบทบาทและปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวต่อการพัฒนาเด็ก ในสถานการณ์จำลอง (วิดีทัศน์) ได้

6.2.11 กิจกรรมศึกษา “การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

(2) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้และเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

(3) เพื่อให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิธีการแก้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กปฐมวัย

2) ระยะเวลาดำเนินการ

16 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

17 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน และอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่พบในเด็กปฐมวัย จากประสบการณ์จริง และจากบทความ แหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่เคยผ่านมา

(2) หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มเลือกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กมากลุ่ม 1 พฤติกรรม พร้อมทั้งอภิปรายตามประเด็นดังนี้

(3) สรุปข้อคิดตามประเด็นที่อภิปรายลงในแผ่นใส แล้วนำเสนอในชั้นเรียน

(4) ผู้สอนร่วมสรุปข้อมูลที่นักศึกษานำเสนอนั้น เป็นความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์ ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ ถ้าเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 เป็นการคาดคะเนหรือตั้งสมมติฐาน ดังนั้นเราจะตรวจสอบดูว่า สิ่งที่เราร่วมกันอภิปรายและสรุปจะตรงกับหลักการ / ทฤษฎีหรือไม่

(5) นักศึกษา ศึกษาวิดีทัศน์ “การแก้ปัญหาพฤติกรรม”

(6) นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันอภิปราย ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 2 กับความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิดีทัศน์ แล้วร่วมกันสรุปบทเรียน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและแนวทางการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็กปฐมวัย

(2) นักศึกษาได้ฝึกวิเคราะห์พฤติกรรมเด็กที่เป็นปัญหาจากประสบการณ์ของตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ไข พร้อมได้ตรวจสอบผลการวิเคราะห์จากหลักการที่ถูกต้อง

(3) นักศึกษาเกิดความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เป็นปัญหาเพิ่มขึ้น

6.2.12 กิจกรรมศึกษาสรุปบทเรียนศึกษาชุมชน

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาและผู้นำชุมชนร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) เพื่อให้นักศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น **“การอบรมเลี้ยงดูเด็ก”** ที่ได้จากการศึกษาชุมชน

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบข้อมูลภูมิปัญญาเกี่ยวกับภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองอย่างครอบคลุม

2) ระยะเวลาดำเนินการ

18 – 19 มกราคม 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) คณะผู้วิจัย

(3) ผู้นำชุมชน ชาวบ้านและพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

4) สถานที่และเวลา

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษา ผู้วิจัย พี่เลี้ยงประจำกลุ่มและผู้นำชุมชน

(2) นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (จำนวน10 กลุ่ม) นำเสนอผลงานที่ศึกษา ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินงาน มีดังนี้

คณะผู้วิจัยและนักศึกษาในโครงการพร้อมด้วยผู้นำชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำกลุ่มของนักศึกษา ได้มาพร้อมกันที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง โดยร่วมกิจกรรมวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ช่วยกันไปศึกษาในประเด็นต่าง ๆ โดยคณะผู้วิจัยได้ให้นัก

ศึกษาแต่ละกลุ่ม (จำนวน 10 กลุ่ม) นำเสนอข้อมูลที่กลุ่มไปศึกษามา ให้สมาชิกที่มาทุกคนในวันนี้ได้ทราบข้อมูล โดยมีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อตรวจสอบความชัดเจน ความถูกต้องของข้อมูลและวิเคราะห์ความแม่นยำว่า ข้อมูลที่แต่ละกลุ่มได้ศึกษามานั้น มีความเชื่อมโยง / มีความสัมพันธ์ในประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มอื่นหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยกันเต็มเต็มให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นมีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งนักศึกษาแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการนำเสนอแตกต่างกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกกลุ่มมีความพร้อมและเชื่อมั่นในข้อมูลของตนเองมาก ทุกกลุ่มนำเสนอโดยไม่ต้องอ่านเอกสารและสมาชิกสาธิตด้วยตนเอง เช่น การร้องเพลงกล่อมเด็ก ขั้นตอนของพิธีกรรมประจำหมู่บ้าน ซึ่งทำความประหลาดใจและชื่นชมแก่ชาวบ้านท้าวบุญเรืองที่เข้ามาร่วมฟังในวันนั้นมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีบางกลุ่ม ข้อมูลยังไม่เพียงพอและคลาดเคลื่อน ในที่ประชุมได้เสนอให้ลงไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยพี่เลี้ยงประจำกลุ่มจะช่วยประสานงานกันอีกครั้ง และได้มอบหมายให้แต่ละกลุ่มที่มีความถูกต้องสมบูรณ์แล้ว นำข้อมูลไปจัดพิมพ์เป็นต้นฉบับให้เรียบร้อย และให้แต่ละกลุ่มวางแผนรูปแบบ อุปกรณ์ วัสดุ งบประมาณที่จะใช้ในการจัดนิทรรศการ ในวันที่ 24 – 25 มกราคม 2546

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น

(2) นักศึกษาและชุมชนได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กทั้ง 10 หัวข้อ ของชุมชนท้าวบุญเรือง

(3) นักศึกษาและชุมชนได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ สังเคราะห์ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

(4) นักศึกษาได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น จากการทำงานร่วมกัน

รูปภาพที่ 3.18 นักศึกษานำเสนอข้อมูลจากการศึกษาชุมชน

รูปภาพที่ 3.19 ร่วมกิจกรรมและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนในการนำเสนอข้อมูล

รูปภาพที่ 3.20 กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กร่วมสรุปข้อมูลจากการนำเสนอ และปรึกษาการจัดนิทรรศการ

6.2.17 กิจกรรมศึกษาการละเล่นพื้นบ้านของเด็กปฐมวัย

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการละเล่นพื้นบ้านต่อการพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อให้นักศึกษารู้จักประเภทและวิธีการละเล่นพื้นบ้านของไทย

(3) เพื่อให้นักศึกษาเชื่อมโยงการละเล่นพื้นบ้านที่ได้จากการศึกษาชุมชนกับข้อมูลในวิดีทัศน์ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ระยะเวลาดำเนินการ

23 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

24 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ห้อง 8/2 อาคารวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาร่วมทบทวนความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านที่ได้จากศึกษาชุมชนท้าวบุญเรือง

(2) ร่วมกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้การละเล่นพื้นบ้านในข้อที่ 1 ต่อการพัฒนาการเด็กในแต่ละวัน

(3) นักศึกษา ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านไทยจาก **"วิดีทัศน์"**

(4) นักศึกษาร่วมกันอภิปรายการละเล่นพื้นบ้านจากวิดีทัศน์ว่ามีการละเล่นประเภทใดบ้างที่เหมาะสมจะนำมาใช้จัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย เพราะอะไร และจะช่วยให้เด็กพัฒนาการด้านใดบ้าง

(5) ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปบทเรียน

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน

(2) นักศึกษามองเห็นประโยชน์และวิธีการนำการละเล่นพื้นบ้านไปใช้ประกอบกิจกรรมการพัฒนาเด็กได้

6.2.14 กิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้นำเสนอผลงานแก่ชุมชน

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานร่วมกับชุมชน

(3) เพื่อฝึกให้นักศึกษาเรียนรู้การรับ การประเมินผลงานจากชุมชน

(4) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

25 – 26 มกราคม 2546

(25 มกราคม 2546 – เตรียมงาน)

(26 มกราคม 2546 – แสดงนิทรรศการ)

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน

(3) คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

(4) คณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

(5) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

สนามฟุตบอลโรงเรียนท้าวบุญเรืองและศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในการดำเนินกิจกรรมนี้ ได้มีการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

จากการได้ร่วมกันศึกษากับชุมชน ตั้งแต่วันจัดเวทีชาวบ้านในวันที่ 15 ธันวาคม 2545แล้ว ผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์ร่วมกัน ทั้งผู้นำชุมชนที่ได้มาร่วมงานในวันนี้ ได้มีการพูดคุยในรูปแบบของการนำเสนองานและข้อมูลต่าง ๆ ที่นักศึกษาลงปฏิบัติการมาโดยตลอด ซึ่งทุกคนมีความเห็นตรงกันว่า ควรจะได้มีการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวหรือผลของการปฏิบัติงานครั้งนี้ ให้แก่ชุมชนได้รับทราบ ซึ่งผู้นำชุมชนได้เสนอว่าให้จัดเป็นนิทรรศการพร้อมกับงานประจำปีของหมู่บ้านเลย ซึ่งทุกปีก็จะจัดในวันที่ 14 กุมภาพันธ์อยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาสอบปลายภาคของนักศึกษาและกิจกรรมที่นักศึกษาทำอยู่นี้ ควรจะได้รับการประเมินให้เสร็จสิ้นภายในเดือนมกราคม 2546 ในที่สุดการหารือครั้งนั้นก็ได้ข้อสรุปว่าให้จัดนิทรรศการ เพื่อนำเสนอผลงานในวันอาทิตย์ที่ 26 มกราคม 2546 และวันเสาร์ที่ 25 มกราคม 2546 จะได้เป็นวันที่เตรียมงานและชาวบ้านท้าวบุญเรือง ก็จะเลื่อนวันจัดงานประจำปีของหมู่บ้าน มาร่วมกันในวันดังกล่าวด้วย ซึ่งรูปแบบการจัดงานประจำปีนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านได้ประชุมกันหลายครั้ง ในที่สุดก็ได้ข้อยุติว่า ในปีจะจัดในรูปแบบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและในวันงานดังกล่าว ก็จะให้นักศึกษานำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ลงไปศึกษาร่วมกับชาวบ้าน

ดังนั้นในวันที่ 25 มกราคม 2546 นักศึกษาที่ร่วมโครงการทุกคน นักวิจัยและชาวบ้านในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ได้ร่วมกันจัดเตรียมงาน โดยเป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่ในขณะที่นักศึกษาจัดเตรียมงานในส่วนของตนเองอยู่ ได้มีพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งเป็นคนในชุมชนและบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ในแต่ละเรื่องที่นักศึกษาไปสัมภาษณ์ ได้มาคอยดูแลให้คำแนะนำและให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนำสิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการมาให้ใช้ในการจัด ขาดเหลือสิ่งใดก็จะอนุญาตให้ไปเอามาจากบ้านได้ทันที ซึ่งนับว่าเป็นบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรอย่างยิ่ง ผู้ที่มาร่วมกันจัดเตรียมงานในวันนี้ได้กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า รู้สึกดีใจปลื้มใจที่ได้เห็นภาพของคนทุกรุ่น (ผู้สูงอายุ ผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน วัยรุ่น) ได้ทำงานร่วมกันอย่างสนุกสนาน

ในเช้าวันที่ 26 มกราคม 2546 งานได้เริ่มโดยนายอำเภอหางดง ได้มาเป็นเกียรติในพิธีเปิด ซึ่งอบต.บ้านแหวนเป็นผู้เชิญแขกผู้มีเกียรติมาร่วมงาน ลักษณะของการจัดนิทรรศการ นักศึกษาได้จัดแสดงผลงานทั้งในรูปแบบ การแสดงวิถีชีวิต เอกสาร ป้าย แผนภูมิและมีการสาธิตประกอบด้วย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมการแสดงนิทรรศการครั้งนี้ ได้เขียนแสดงความคิดเห็นของการจัด นอกจากนี้แล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านท้าวบุญเรืองได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ มาร่วมในงานด้วย เช่น การสาธิตการทำขนมพื้นเมือง การเปิดกาดมั่ว การสาธิตแสดงพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ ของหมู่บ้าน โดยเชิญผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นภูมิปัญญาของหมู่บ้านมาเป็นผู้สาธิต จึงทำให้ผู้ที่ได้มาร่วมงานในวันดังกล่าว ได้รับทั้งความรู้ ความสุข สนุกสนาน ในส่วนของนักศึกษา ในช่วงท้ายของการจัดกิจกรรมได้มีโอกาสกล่าวแสดงความรู้สึกต่อชุมชนที่ได้มีโอกาสมาเรียนรู้ร่วมกัน หลังจากนั้นก็ทำพิธีทอดผ้าป่าหนังสือและมอบให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้นำเสนอผลงานเกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง จำนวน 10 ประเด็น

(2) นักศึกษาและชุมชนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน

(3) ชุมชนเกิดความตระหนักและความภาคภูมิใจในคุณค่าของภูมิปัญญาของชุมชนตนเอง

(4) นักศึกษามีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและมองเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรม

(5) เกิดความสัมพันธ์เชิงกัลยาณมิตรระหว่างนักศึกษา คณะวิจัยและชุมชน

ภาพประกอบกิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก

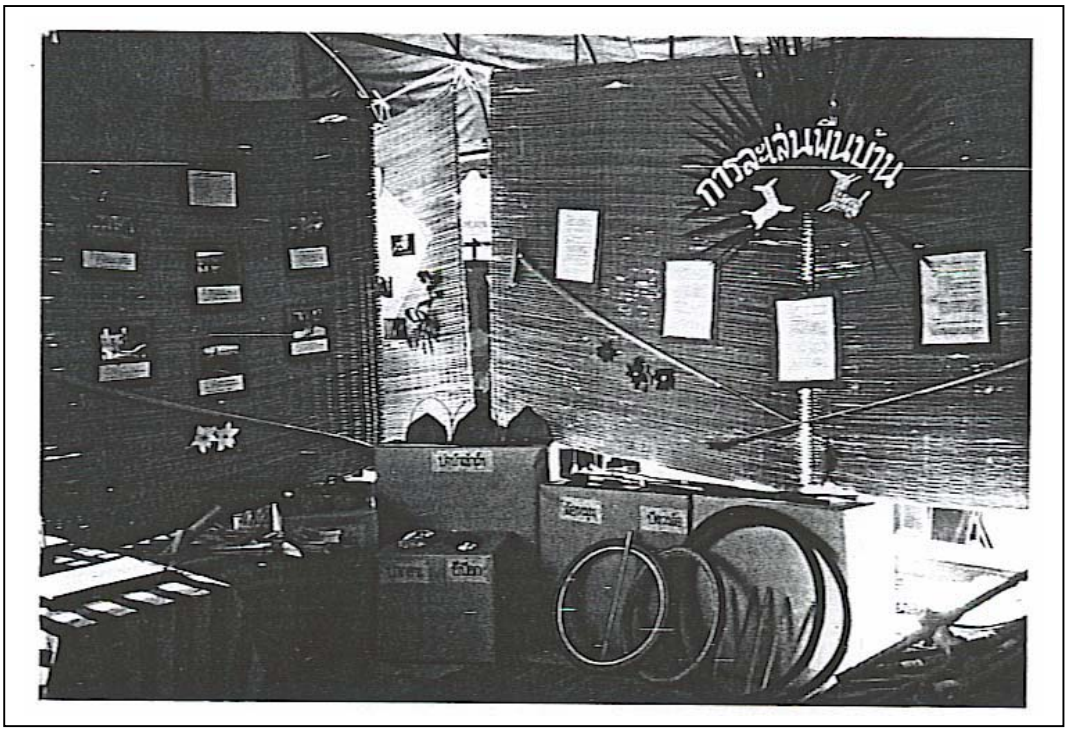
รูปภาพที่ 3.21 นายอำเภอหางดงเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการ

รูปภาพที่ 3.22 ประธานและแขกผู้มีเกียรติเยี่ยมชมนิทรรศการการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรืองกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

รูปภาพที่ 3.23 ซุ้มนิทรรศการ
“คติชาวบ้าน ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง”

รูปภาพที่ 3.24 ซุ้มนิทรรศการการละเล่นพื้นเมืองกับตรวจการเรียนรู้เด็กบ้านท้าวบุญเรือง

รูปภาพที่ 3.25 ผศ.สมพงษ์ บุญเลิศ ตัวแทน สกว.ภาค
มอบเกียรติบัตรผู้นำชุมชนและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มที่ร่วมงานวิจัย

6.2.15 กิจกรรม "เชื่อมโยงการเรียนรู้ในชุมชนสู่ทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาสังเคราะห์และเชื่อมโยงระหว่างความรู้จากชุมชนกับหลักการทฤษฎี ด้านการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กได้

(2) เพื่อให้นักศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการพัฒนาการเด็กในสภาพจริงกับสภาพการพัฒนาการเชิงอุดมการณ์

(3) เพื่อให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเด็กและคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ในปัจจุบัน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

30 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS1

31 มกราคม 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ชั้นเรียนปกติ

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้ ถือเป็นบทสรุปของการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก หัวใจสำคัญของกิจกรรมนี้ คือ การหลอมรวม องค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้จากในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มาร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วพยายามเชื่อมโยงสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาไทย ในบริบทนี้นักศึกษาร่วมกันวางแผนการเรียนและทำกิจกรรมร่วมกัน ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมมีดังนี้

ขั้นที่ 1 นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่กลุ่มตนเองได้ศึกษามาตลอดเทอมและนำเสนอเป็นรายกลุ่ม

ขั้นที่ 2 นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนร่วมกันกำหนดประเด็นที่จะสรุปบทเรียน ที่ประชุมมีมติว่าให้กำหนดไว้ 4 ประเด็น ดังนี้คือ

1) เปรียบเทียบ

(1) ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบันกับที่ได้ศึกษามาในชุมชน

(2) ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ศึกษากับหลักการที่ระบุไว้ในเอกสาร แล้วสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น พร้อมเสนอเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้ของการปฏิบัติจริง

2) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างสภาพแวดล้อมที่พบในชุมชนกับสภาพแวดล้อมในหลักการ (อุดาการณ์) ในเอกสาร (สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยต่อการพัฒนาการเด็ก / การอบรมเลี้ยงดูเด็ก)

3) วิเคราะห์บทบาทของพ่อแม่ / ผู้ปกครองที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงเด็กไทยเชื่อมโยงให้เห็นกับสภาพจริงที่ศึกษากับหลักการที่ระบุไว้ในหนังสือ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา / แก้ไขด้วย

4) วิเคราะห์ข้อผิดในการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบัน ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงได้ รวมทั้งในข้อคิดและข้อเสนอแนะตามความคิดเห็นของกลุ่ม

5) ขอให้แต่ละกลุ่ม เสนอแนวคิดของกลุ่มว่า ลักษณะของเด็กในยุคปัจจุบันที่ควรจะเป็น มีลักษณะอย่างไร และพ่อแม่หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูอย่างไร

ขั้นที่ 3 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม (กลุ่มเดิมที่ร่วมกันศึกษาชุมชน) ร่วมกันสรุปหลอมรวมความรู้ที่ได้ศึกษามา แล้วนำมาบูรณาการเชื่อมโยงกับหลักการทฤษฎีที่เป็นสากลและภูมิปัญญาไทยตามประเด็นที่กำหนดไว้ 4 ประเด็น

ขั้นที่ 4 ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปองค์ความรู้ทีได้สรุปในขั้นที่ 3 ลงบนแผนที่ความคิด Mind Mapping เพื่อหลอมรวมเป็นองค์ความรู้ที่ได้ของกลุ่มใหญ่ (ตัวอย่าง การหลอมรวมของแต่ละกลุ่ม ในภาคผนวก ค - 4)

ขั้นที่ 5 ร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่มใหญ่ ในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จัดกิจกรรมมาทุกกิจกรรม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาชุมชนแล้วนำมาเชื่อมโยงกับทฤษฎีการพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้

(2) นักศึกษาสามารถแสดงผลการบูรณาการองค์ความรู้ที่เป็นทฤษฎีสากลและภูมิปัญญาไทยได้ในระดับหนึ่ง

(3) นักศึกษาได้นำเสนอลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์ในปัจจุบันโดยใช้ฐานจากการศึกษาทั้งภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล รวมทั้งบริบทในปัจจุบันได้

(4) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของชุมชนในงานพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้น

6.2.16 กิจกรรมสืบสานภูมิปัญญาล้านนากับการพัฒนาเด็ก

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้วัดแสดงผลงานของตนเองในการเรียนการสอนภาคเรียนที่ 2 / 2545

(2) เพื่อให้นักศึกษาได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(3) เพื่อให้นักศึกษาได้แสดงออกในการเข้าร่วมกิจกรรมสัปดาห์วิชาการของคณะครุศาสตร์

2) ระยะเวลาดำเนินการ

4 – 5 กุมภาพันธ์ 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) นักศึกษาโปรแกรมต่าง ๆ ของสถาบันฯ

(3) ประชาชน คณะครู นักเรียนที่เข้าร่วมชมงานนิทรรรศการ

(4) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

สนามฟุตบอล สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมนี้ด้วยตนเอง ตั้งแต่

(1.1) ขั้นของการวางแผน

(1.2) ขั้นการปฏิบัติงาน

(1.3) ขั้นของการประเมินผล

หลังจากวางแผนและแบ่งภาระงานแล้ว ได้นำเสนอให้กับอาจารย์ผู้สอนทราบ

(2) ลักษณะของการจัดนิทรรศการจะคล้ายคลึงกับที่เคยจัดที่ชุมชนท้าวบุญเรือง แตกต่างกันเพียงรูปแบบของการนำเสนอ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ของการนำเสนอในครั้งนี้ ค่อนข้างจะจำกัดแก่องค์ความรู้และแนวคิดหลัก ๆ ทั้ง 10 ประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่นยังคงอยู่ครบถ้วน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมของคณะครุศาสตร์

(2) นักศึกษาได้นำเสนอผลงานของตนเองต่อสาธารณะชน

(3) ได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น “การอบรมเลี้ยงดูเด็ก” แก่สาธารณะชน

(4) นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจและเกิดความตระหนักในคุณค่าของผลงานของตนเอง

6.2.17 กิจกรรมสะท้อนความคิด / ประเมินผล

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้นักศึกษาได้สะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมในรายวิชา

(2) เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมในรายวิชาร่วมกัน

(3) เพื่อให้นักศึกษาสรุปบทเรียนและวิเคราะห์ตนเองหลังเรียน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

6 กุมภาพันธ์ 2546 กฐ.43.ค4.PS1

7 กุมภาพันธ์ 2546 กฐ.43.ค4.PS2

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคขยายโอกาส จำนวน 67 คน

(2) ผู้สอน (ผู้วิจัย)

4) สถานที่และเวลา

ในชั้นเรียน สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) นักศึกษาตอบแบบประเมินการจัดกิจกรรม ใน 3 ประเด็นเป็นรายบุคคล

(1.1) ความรู้ที่ได้รับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1.2) ความสามารถที่เกิดขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(1.3) ความรู้สึกที่เกิดขึ้นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(2) หลังจากนั้นให้นักศึกษาแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5 – 6 คน ร่วมกันอภิปรายโดยนำข้อมูลของตนเองที่ได้เขียนไว้ในแบบประเมินเป็นฐานแลกเปลี่ยนกัน ในประเด็นดังนี้

(2.1) องค์ความรู้ที่ได้รับ

(2.2) กระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

(2.3) ทักษะที่ได้พัฒนา

(2.4) ความประทับใจ / บทเรียนที่ได้รับ

(2.5) อื่น ๆ

แล้วให้แต่ละกลุ่มสรุปลงในกระดาษปรู๊ฟ เป็นแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

(3) ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเสนอในชั้นเรียน

(4) หลังจากนั้น นักศึกษาทุกกลุ่มร่วมกันสรุป ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นของห้องตนเองและร่วมกันทำแบบประเมินหลังเรียน (กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2)

(รายละเอียด ภาคผนวก ค - 5)

(5) ผู้สอนและนักศึกษาได้ร่วมกันอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อจำกัด ในการทำกิจกรรมตลอดภาคเรียนพร้อมเสนอแนวทางแก้ไข

6) ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

(1) นักศึกษาวิเคราะห์ตนเองด้วยความรู้ กระบวนการเรียนรู้ ทักษะที่เกิดขึ้นหลังการทำกิจกรรมตลอดภาคเรียน

(2) นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา อุปสรรค์ ข้อดี ข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเสนอแนวทางแก้ไข

(3) ผู้สอนได้ข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

6.2.18 กิจกรรม"ตรวจสอบข้อมูลภูมิปัญญาท้าวบุญเรือง วางแผนการพัฒนาหลักสูตร"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความครอบคลุมของข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรืองโดยชุมชน

(2) เพื่อร่วมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ระยะเวลาดำเนินการ

31 มีนาคม 2546 และ 9 เมษายน 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย

(2) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(3) ครูเด็กเล็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

4) สถานที่และเวลา

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในวันที่ 31 มีนาคม 2546 คณะผู้วิจัยได้ร่วมกันประชุมที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ โดยนำข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ มาตรวจสอบพิจารณาอีกครั้ง ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ ได้ข้อตกลงว่า คณะผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

(1) ให้นำข้อมูลของภูมิปัญญาในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบไปตรวจสอบร่วมกับผู้รู้ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาอีกครั้ง เพื่อความชัดเจน ถูกต้อง ครอบคลุมทุกประเด็น เพื่อเป็นการหาความเชื่อมั่นและแม่นยำ ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนาเป็นหลักสูตรในขั้นตอนต่อไป ซึ่งกำหนดกิจกรรมนี้ ควรจะเสร็จสิ้นภายในวันที่ 31 มีนาคม 2546

(2) ให้เร่งดำเนินการจัดทำสื่อต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ในรูปที่พร้อมจะนำเสนอและใช้งาน มีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ตัดต่อวิดีทัศน์ ของทุกกิจกรรมในโครงการวิเคราะห์ที่ดำเนินการให้เป็นม้วนเดียวกัน

(2.2) ตัดต่อวิดีทัศน์แนะนำตำบลบ้านแหวน หมู่บ้านท้าวบุญเรือง บุคคลที่เป็นภูมิปัญญา ตัวอย่างพิธีกรรมต่าง ๆ การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

(2.3) ให้ดำเนินการจัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้าน เทปบันทึกเสียงนิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก สื่อพื้นบ้าน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรเสร็จสิ้นและนำเสนอเมื่องานวิจัยเสร็จสิ้น

(2.4) จัดพิมพ์เอกสารข้อมูลต่าง ๆ ให้สมบูรณ์

(3) คณะวิจัยจะต้องเร่งพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อรองรับการใช้หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมาใช้ ซึ่งได้กำหนดว่าจะให้ครูและคณะกรรมการศูนย์ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ซึ่งจัดการศึกษาและสภาพแวดล้อมตามแนวของ วอลร์ฟคอฟ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย จัดการศึกษาตามแนวพุทธการศึกษาดูงานกำหนดในวันที่ 23 – 25 เมษายน 2546

ซึ่งในแต่ละประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนั้น

ประเด็นที่ 1 ได้ดำเนินการแล้ว เสร็จภายในเวลา คือได้ข้อมูลที่ชุมชนยอมรับว่า ถูกต้องและสมบูรณ์แล้ว มีเพียงเนื้อหาเกี่ยวกับนิทานพื้นเมืองประจำหมู่บ้าน ได้มีการเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย

ประเด็นที่ 2 กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ เพื่อเร่งให้แล้วเสร็จทันเวลากับการนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรม พร้อมกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ประเด็นที่ 3 ได้ดำเนินการติดต่อประสานงาน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมไปแล้ว ผลการศึกษาดูงานเป็นที่พึงพอใจ ซึ่งได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการบริหารจัดการและปรับสภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กยิ่งขึ้น

9 เมษายน 2546 คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 10 คน ได้ร่วมประชุมที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ระหว่างเวลา 19.00 – 21.00 น. เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร ได้ข้อสรุปของแนวคิดในการพัฒนาดังนี้

1) หลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมานั้น เป็นหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของต.บ้านแหวน หมู่บ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่

2) หลักการ / ทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนา จะนำ

(1) หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540

(2) ร่างหลักสูตรก่อนประถมศึกษา

(3) พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(4) รายงานการวิจัย

(5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9

มาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตร

3) สัดส่วนของภูมิปัญญาสากล : ภูมิปัญญาท้องถิ่น น่าจะเป็น 50 : 50

4) องค์ประกอบของหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมา จะยึดหลักขององค์ประกอบของหลักสูตรทั่วๆ กล่าวคือ มีการกำหนดปรัชญา หลักการ แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การนำหลักฐานไปใช้และการประเมินผล ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการด้วย

ซึ่งได้กำหนดการพัฒนาหลักสูตรในขั้นแรกขึ้น ไว้ว่าจะดำเนินการในวันที่ 11 เมษายน 2546 โดยจะเริ่มจัดเวทีชาวบ้าน เชิญคณะกรรมการ บุคคลที่เป็นภูมิปัญญา ผู้แทนชุมชน และผู้แทนผู้ปกครองเด็ก มาร่วมเสวนาในประเด็น 5 ประเด็น ดังนี้

1) ชุมชนต้องการเด็กที่มีคุณลักษณะอย่างไร

2) ชุมชนต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไร ทั้งนี้เป็นสากลและความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3) ชุมชนต้องการให้ศูนย์พัฒนาเด็ก จัดกระบวนการเรียนรู้ / สอน / ดูแลเด็ก โดยวิธีใดหรือจะจัดอย่างไร

4) องค์กรในชุมชนจะมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนต่อศูนย์ในการจัดการพัฒนาเด็กอย่างไรบ้าง

5) ชุมชนคิดว่ามีแหล่งการเรียนรู้ (สถานที่ บุคคล กลุ่มองค์กร) ที่มีความพร้อมจะเข้าร่วมเป็นทุนทางการศึกษา (ทรัพยากรทางการศึกษา) เพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์อะไรบ้าง

ซึ่งคณะผู้วิจัย จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการจัดทำเวทีชาวบ้านทั้ง 5 ประเด็นมาสรุปดังนี้

ข้อมูลประเด็นที่ 1 ได้แก่ จุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

ข้อมูลประเด็นที่ 2 ได้แก่ เนื้อหาสาระของหลักสูตร

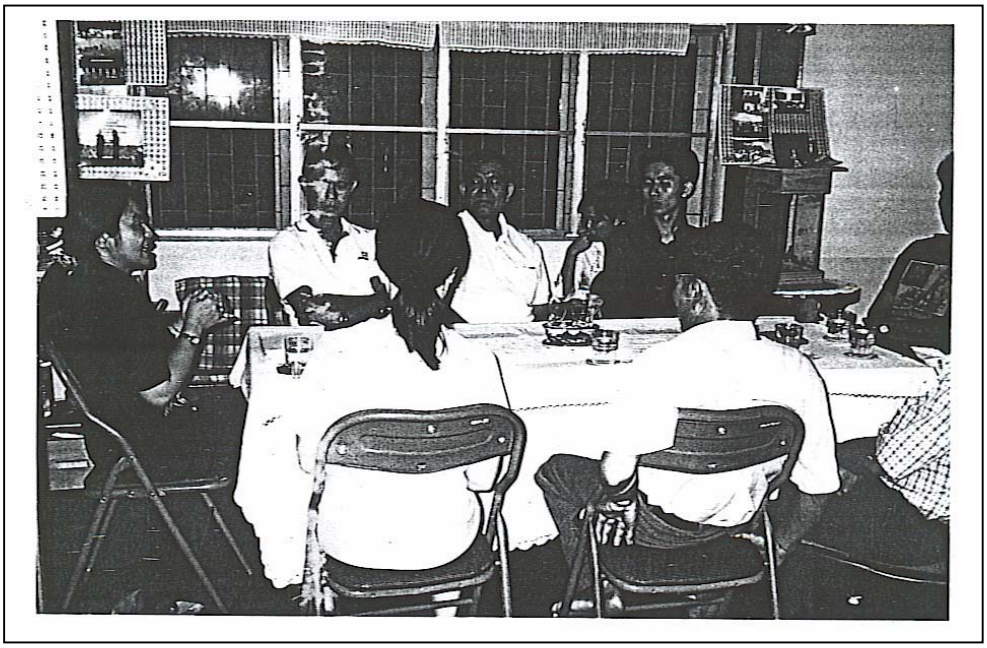
ข้อมูลประเด็นที่ 3 ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ วิธีการจัดกิจกรรม

ข้อมูลประเด็นที่ 4, 5 ได้แก่ การนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนของสื่อ วัสดุ ครูภูมิปัญญาแหล่งการเรียนรู้ ที่จะสนับสนุนการเรียนรู้

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กบ้านท้าวบุญเรือง อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ทั้ง 10 ประเด็น ที่ชุมชนยอมรับความถูกต้องและสมบูรณ์

(2) ได้ประเด็นหลักในการจัดเสวนา เพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

รูปภาพที่ 3.26 - 27 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ร่วมประชุมวางแผนการพัฒนาหลักสูตรและการศึกษาดูงาน

6.2.19 กิจกรรมเสวนา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นศูนย์พัฒนาเด็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านความต้องการและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตร

(3) เพื่อศึกษาแนวคิดของชุมชนต่อการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินการ

20 เมษายน 2546 (15.00 – 22.00 น.)

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

(3) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

บ้านนายทองอินทร์ บุญยวง หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเสวนา “การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง” โดยในการเสวนาได้ยึดประเด็นหลัก 5 ประเด็น โดยมีบทสรุปดังนี้

ประเด็นที่ 1 ชุมชนต้องการให้เด็กมีลักษณะอย่างไร

1) แสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้ถูกต้อง
2) พูดจาฉะฉาน สุภาพอ่อนโยน
3) เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4) ช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การใช้ห้องน้ำ การแต่งตัว การกิน
5) รักความสะอาด รักสิ่งแวดล้อม
6) เป็นคนร่าเริง มีความสุข
7) สุภาพ สมบูรณ์ แข็งแรง
8) กล้าแสดงออก

ประเด็นที่ 2 ชุมชนต้องการให้เด็กรู้อะไรบ้างที่เป็นเรื่องราวของภูมิปัญญาท้องถิ่น / ชุมชน

1) วิถีชีวิตชุมชน
   (1) การก่อตั้ง ประวัติชุมชน
   (2) การทำมาหากิน
   (3) การอยู่ร่วมกัน
   (4) วัฒนธรรมประเพณี
2) ศาสนา
   (1) พุทธ
3) การปกครอง
4) พืช สมุนไพร
5) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
6) ดนตรีพื้นเมือง

ประเด็นที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ / วิธีการที่ต้องการให้นำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

1) ส่งเสริมการเรียนรู้จากของจริงในท้องถิ่น
2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ
3) พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่

ประเด็นที่ 4 องค์กรและชุมชนจะให้การสนับสนุนต่อการพัฒนาเด็กในศูนย์

1) บุคลากรในชุมชนมีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่ง ในทุกด้าน
   (1) งบประมาณ
   (2) สิ่งของ
   (3) แรงงาน ความคิด
   (4) เป็นวิทยากร

ประเด็นที่ 5 แหล่งการเรียนรู้

1) สถานที่
   (1) วัด โรงเรียน
   (2) โรงงานผลิตแอนติก
   (3) ฟาร์มไก่ เปิด คุณชนะ กันตะศรี หมู่ที่ 3
   คุณประยูร ไชยน้อย หมู่ที่ 13
   คุณผาย รัตนไตร หมู่ที่ 13

บุคคล

1. พ่อหนานคำ	ใบแบน	หมู่ 13	จักรสาน
2. พ่อแก้ว	ยานนท์	หมู่ 3	วิถีชีวิต
3. พ่อมูล	ราชธานี	หมู่ 3	นิทาน
4. ยายป้อ	ทองคำ	หมู่ 3	การอบรมเลี้ยงดู
5. พ่อหนานแก้ว	ใจสัตย์	หมู่ 3	สมุนไพรและพิธีกรรม
6. พระครูธรรมธร	นิภาธโร	เจ้าอาวาสวัดท้าวบุญเรือง	ศาสนา

กลุ่มองค์กร

1. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข	หมู่ 3, 13
2. กลุ่มแม่บ้าน	หมู่ 3, 13
3. กลุ่มผู้สูงอายุ	หมู่ 3, 13
4. กลุ่มออมทรัพย์	หมู่ 3, 13

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) ได้แนวคิดและหลักการพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

(3) ได้ร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็ก

บุคคล

1. พ่อหนานคำ	ใบแบน	หมู่ 13	จักรสาน
2. พ่อแก้ว	ยานนท์	หมู่ 3	วิถีชีวิต
3. พ่อมูล	ราชธานี	หมู่ 3	นิทาน
4. ยายป้อ	ทองคำ	หมู่ 3	การอบรมเลี้ยงดู
5. พ่อหนานแก้ว	ใจสัตย์	หมู่ 3	สมุนไพรและพิธีกรรม
6. พระครูธรรมธร	นิภาธโร	เจ้าอาวาสวัดท้าวบุญเรือง	ศาสนา

กลุ่มองค์กร

1. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข	หมู่ 3, 13
2. กลุ่มแม่บ้าน	หมู่ 3, 13
3. กลุ่มผู้สูงอายุ	หมู่ 3, 13
4. กลุ่มออมทรัพย์	หมู่ 3, 13

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการและศักยภาพของชุมชนที่จะใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) ได้แนวคิดและหลักการพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

(3) ได้ร่วมกับชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็ก

6.2.20 กิจกรรมศึกษาดูงาน “การจัดการศึกษาปฐมวัย”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(2) เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาปฐมวัย

(3) เพื่อสร้างเครือข่ายด้านการเรียนรู้กับหน่วยงานอื่น ๆ

2) ระยะเวลาดำเนินการ

24 - 25 เมษายน 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก 3 คน

(2) คณะผู้วิจัย 4 คน

(3) โรงเรียนเครือข่าย 2 คน

4) สถานที่และเวลา

24 – 25 เมษายน 2546 โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก พิพิธภัณฑ์เด็กกรุงเทพมหานคร

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองและคณะวิจัย ได้ดำเนินการบริหารจัดการศูนย์มาได้ระยะหนึ่ง พบว่ามีประเด็นปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายอย่าง และได้พยายามแก้ไขปัญหาเหล่านั้นร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึงจุดที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรของศูนย์ขึ้นมาใช้จัดกิจกรรม จึงปรึกษากันว่าควรจะได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน ในหน่วยงานที่จัดเป็นต้นแบบ ด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อจะได้แนวทาง แนวคิดและความรู้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบทั้งในคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กส่วนใหญ่ จะยังไม่ค่อยมีความเข้าใจด้านการจัดการศึกษาและในที่สุดได้ข้อสรุปว่าให้มีการพัฒนาบุคลากร โดยกิจกรรมทัศนศึกษา “การจัดการศึกษาปฐมวัย” ณ กรุงเทพมหานคร โดยคณะผู้วิจัย ได้มอบให้นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย ซึ่งเป็นทีมงานในคณะวิจัย เป็นผู้ดำเนินการประสานหน่วยงานที่จะศึกษาดูงานและที่พัก ซึ่งมีกำหนดการดูงานดังนี้

24 เมษายน 2546

ช่วงเช้า ศึกษาดูงาน การจัดการศึกษาตามแนวของวอลดอร์ฟ ที่โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก

ช่วงบ่าย ศึกษาและสนทนาธรรม ณ เสถียรธรรมสถาน “ครอบครัวกันการพัฒนาเด็ก”

25 เมษายน 2546

ช่วงเช้า ศึกษาดูงาน “การจัดการศึกษาตามแนวพุทธธรรม” ณ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย

ช่วงบ่าย ศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์เด็ก สวนจตุจักร

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กและคณะผู้วิจัย ได้รับความรู้และความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้นวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยเพิ่มขึ้น

(2) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กและคณะผู้วจัยได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

(3) ได้สร้างเครือข่ายทางการศึกษาเพิ่มขึ้น

(4) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก มีความมั่นใจและได้แนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กเพิ่มขึ้น

6.2.21 กิจกรรมพัฒนาบุคลากร เรื่อง "การจัดกิจกรรมตามแนวการเรียนรู้แบบวอลดอร์ฟ"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านความรู้ ความเข้าใจและเทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก

(2) เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก

(3) เพื่อพัฒนาความร่วมมือกับเครือข่ายด้านการพัฒนาบุคลากรร่วมกัน

2) ระยะเวลาดำเนินการ

29 เมษายน 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก 3 คน

(2) คณะครูโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ 13 คน

(3) คณะครูโรงเรียนอนุบาลสุมาลี 4 คน

(4) ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงเด็กอินทิรา 1 คน

(5) ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง 2 คน

(6) คณะผู้วิจัย

4) สถานที่และเวลา

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการไปทัศนศึกษา ณ โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่จัดเป็นโรงเรียนต้นแบบ **"การจัดการศึกษาตามแนวของวอลดอร์ฟ"** โดยมีคุณกันต์ฤทัย นาห้วยทราย เป็นอาจารย์ใหญ่ ซึ่งได้แจ้งกับคณะผู้ศึกษาดูงานไว้ว่าจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมตามแนวของวอลดอร์ฟมาจากประเทศนิวซีแลนด์ และจะเดินทางไปที่จังหวัดแพร่ และเชียงใหม่ หากคณะกรรมการศูนย์และผู้วิจัยสนใจก็จะเปิดโอกาสให้ได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้กันที่จังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการศูนย์อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่และคณะผู้วิจัย จึงนัดแนะกันว่าในวันที่ 29 เมษายน 2546 เวลา 18.00 – 21.00 น. จะเป็นช่วงของการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมในวันที่ 29 เมษายน 2546 นั้น จะเป็นกิจกรรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นให้เห็นถึงขั้นตอนและเทคนิคการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กตามแนวของวอลดอร์ฟอย่างละเอียดทุกขั้นตอน หลังการเสร็จสิ้นการสาธิตกิจกรรม

แล้วก็ได้เปิดโอกาสซักถามในประเด็นต่าง ๆ อีกเช่น เกณฑ์ในการคัดเลือกครู งบประมาณ การใช้อุปกรณ์ เป็นต้น

6) ผลที่ได้จากการทำกิจกรรม

(1) คณะผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กตามแนวของวอลดอร์ฟ ในช่วงอายุ

(2) ได้แนวคิดที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กในศูนย์

(3) ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายงานพัฒนาเด็ก

นอกจากนี้ ในช่วงของการดำเนินการบูรณาการกระบวนการวิจัยกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คณะผู้วิจัยก็ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ร่วมกับองค์กรชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นที่มุ่งพัฒนาจะมี 2 ประเด็นหลัก คือ

1) งานด้านการบริหาร ได้แก่ การพัฒนาศูนย์ การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกศูนย์ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก การพัฒนาบุคลากรด้านการบริหาร งานธุรการ เป็นต้น

2) งานด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่าง การพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ การนิเทศติดตามผล เป็นต้น

ซึ่งการดำเนินการทั้ง 2 งานหลังข้างต้น ได้พัฒนาภายใต้กิจกรรมการวิจัย 23 กิจกรรม

ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในช่วงนี้ อยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ 1 มิถุนายน – ธันวาคม 2546 รวมระยะเวลาทั้งหมด 7 เดือน ซึ่งตามแผนดำเนินงานในระยะที่ 2 ที่เสนอ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนวิจัย (สกว.) ไปนั้น จะมีกิจกรรมหลักสำคัญ 3 กิจกรรมและในกิจกรรมหลักจะมีกิจกรรมย่อย ๆ 10 กิจกรรมย่อย ในภาพรวมของการดำเนินการในระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการครอบคลุมกิจกรรมหลักทั้ง 3 กิจกรรม แต่ในกิจกรรมย่อยของกิจกรรมหลักบางกิจกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ จึงได้ปรับมาดำเนินการในระยะที่ 3 ซึ่งการปรับการดำเนินกิจกรรมย่อยนั้นไม่มีผลกระทบคือ การดำเนินการวิจัยแต่อย่างใด ซึ่งผลของความจำเป็นในการปรับกิจกรรมซึ่งกิจกรรมที่ได้ดำเนินการในการวิจัยมีลำดับของกิจกรรมดังนี้

6.2.22 กิจกรรมประชุมแบบมีส่วนร่วม “หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้บุคคลในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวกัน ร่วมกันกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

2) การดำเนินกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์และผู้ปกครองจัดการประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

3) ระยะเวลาในการดำเนินการ

มิถุนายน 2546

4) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

5) ผู้เข้าร่วมสัมมนา

(1) คณะกรรมการศูนย์ 3 คน

(2) ครูประจำศูนย์ 2 คน

(3) ตัวแทนผู้ปกครอง 3 คน

(4) คณะผู้วิจัย 4 คน

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ปรัชญา วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ตัวแทนชุมชนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน และร่วมกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

(3) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองและคณะผู้วิจัยมีความมั่นใจถึงความสอดคล้องของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นกับบริบทชุมชน

6.2.23 กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยของ คณะกรรมการศูนย์เด็กท้าวบุญเรืองและครูประจำชั้น

(2) เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยกับหน่วยงานอื่น ๆ

2) ระยะเวลาดำเนินการ

มิถุนายน 2546

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(2) ครูประจำศูนย์

(3) คณะผู้วิจัย

(4) ตัวแทนผู้ปกครองเด็ก

4) สถานที่

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ตามนโยบายของการนำหลักสูตรการปฐมวัยศึกษา พุทธศักราช 2542 ไปใช้ โดยได้เชิญคณะกรรมการ ครูประจำศูนย์และตัวแทนผู้ปกครองเด็กเข้าร่วมการประชุมพร้อมกันที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประเด็นของการประชุมในครั้งนี้ มุ่งเน้นประเด็นความสำคัญและขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งในบรรยากาศการประชุมเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ เป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ ผู้เข้าร่วมการประชุมได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนของผู้ปกครองของโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ ในประเด็นดังกล่าวด้วย เนื่องด้วยโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ได้เคยดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสำเร็จลงแล้ว จึงร่วมกันมาสะท้อนประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองได้ฟัง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป รวมทั้งศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรของโรงเรียนอนุบาล บ้านคุณแม่เป็นตัวอย่างด้วย

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินการ

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก ครูประจำศูนย์ ตัวแทนผู้ปกครองมีความรู้ มีความเข้าใจถึงความสำคัญ เหตุผลและขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

(2) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก ครูประจำศูนย์ ตัวแทนผู้ปกครองได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะผู้บริหาร คณะครูและกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

(3) ได้สร้างเครือข่ายทางการศึกษาเพิ่มขึ้น

รูปภาพที่ 3.28 รูปประกอบการทำกิจกรรม “เวทีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา”

รูปภาพที่ 3.29 – 3.30 รูปประกอบการทำกิจกรรม “เวทีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา”

6.2.24 กิจกรรมพัฒนาสื่อพื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อสร้างสื่อพื้นบ้านในชุมชนท้าวบุญเรืองสำหรับเด็กปฐมวัย ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นและนอกห้องเรียน

(2) เมื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อพื้นบ้านในชุมชน

(3) เพื่อสะท้อนให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเห็นความเชื่อมโยงของกิจกรรมศึกษาภูมิปัญญา ในระยะที่ 1 กับกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรในระยะที่ 2 ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในขณะที่คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับท้องถิ่นนั้น การจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กก็ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องโดยใช้หลักสูตรเดิม (พ.ศ. 2540) เป็นหลัก โดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่ได้จากการศึกษาชุมชนในระยะที่ 1 มาบูรณาการ ดังนั้นคณะผู้วิจัยและคณะกรรมการจึงเชิญกลุ่มผู้สูงอายุและบุคคลภูมิปัญญา มีประชุมร่วมกันถึงการพัฒนาสื่อพื้นบ้าน 15 ชนิด ที่ได้จากการศึกษาชุมชน ระยะที่ 1 ซึ่งในที่ประชุมได้สรุปว่า กิจกรรมพัฒนาสื่อพื้นบ้านทั้ง 15 ชนิดนี้ กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนจะเป็นผู้รับผิดชอบ โดยคณะผู้วิจัยจะจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้ ซึ่งดำเนินการระหว่างวันที่ 8 – 30 มิถุนายน 2546 และสื่อเหล่านี้จะนำมาใช้ในการประกอบกิจกรรมในชั้นเรียน และจัดไว้ในมุมการศึกษา ในชั้นเรียน รวมทั้งศูนย์สื่อนอกชั้นเรียนด้วย ซึ่งรายละเอียดของสื่อที่พัฒนาขึ้นมีดังนี้

(1) กำหมุน 20 ชิ้น
(2) ก๊อบแก๊บ 10 ชิ้น
(3) ตีล้อ 10 ชิ้น
(4) ลูกข่างสะบ้า 20 ชิ้น
(5) กระป๋อง 12 ชิ้น
(6) บันไดลิง 2 ชิ้น

3) ระยะเวลาในการดำเนินการ

8 – 30 มิถุนายน 2546

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
(2) คณะผู้วิจัย
(3) ครูประจำศูนย์
(4) ผู้ปกครองเด็กและบุคลากรในชุมชน

5) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนท้าวบุญเรือง

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินการ

(1) ได้สื่อพื้นบ้านของชุมชนท้าวบุญเรืองที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและการจัดมุมการศึกษาในชั้นเด็กเล็กและอนุบาล 1 จำนวน 15 ชนิด รวม 226 ชิ้น

(2) เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง มีสื่อพื้นบ้านที่พัฒนามาจากภูมิปัญญาของชุมชนท้าวบุญเรืองเล่นและประกอบการทำกิจกรรม

(3) ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อพื้นบ้านของชุมชนท้าวบุญเรือง

(4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักและมองเห็นความเชื่อมโยงของการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์เด็กท้าวบุญเรืองที่เป็นรูปธรรม

6.2.25 กิจกรรมพัฒนาบุคลากร "การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาคณะผู้วิจัยให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

(2) เพื่อให้คณะผู้วิจัยนำความรู้ จัดอบรม / ขยายผลให้แก่คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์และเครือข่ายอื่น ๆ ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

14 – 15 มิถุนายน 2546

3) สถานที่

กรุงเทพมหานคร

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ตัวแทนคณะผู้วิจัย

(2) นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย

(3) นางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการ

(4) นายอินทัน พันธุรักษา

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

เนื่องจากในขณะที่ดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 และที่ 2 เป็นช่วงที่มีการเคลื่อนไหวทางด้านการใช้หลักสูตรปฐมวัยศึกษา 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ประกาศใช้ไปในวันที่ 2 เมษายน 2546 ดังนั้นความก้าวหน้าและข้อมูลต่าง ๆ ของการนำหลักสูตรไปใช้จึงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง คณะผู้วิจัยได้รับหนังสือเชิญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านปฐมวัย ให้ร่วมเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการจากสถาบันพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษา ระหว่างวันที่ 14 – 15 มิถุนายน 2546 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งการอบรมครั้งนี้เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเรื่องการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ยังเป็นผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ คณะผู้วิจัยจึงมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับสูงสุด กล่าวคือคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กำลังดำเนินการอยู่ จะได้ข้อมูลแนวคิดที่ทันสมัย ชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น กอปรทั้งยังสามารถจะนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาขยายผลให้กับเครือข่ายต่าง ๆ ได้ด้วย คณะผู้วิจัยจึงได้เข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ โดยใช้งบประมาณของโครงการวิจัย (รายละเอียดของการอบรมได้แนบโครงการไว้ในส่วนของหลักฐานด้านการเงิน) และเมื่อกลับมา คณะผู้วิจัย ได้จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์ รวมทั้งเครือข่ายของศูนย์ จำนวน 2 ครั้ง คือ ชมรมผู้ดูแลเด็กจังหวัดเชียงใหม่ 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 12 – 16 ธันวาคม 2546 และผู้ดูแลเด็กของอบต. บ้านแหวน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 31 มกราคม – 1 กุมภาพันธ์ 2547

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ไปใช้ได้อย่างชัดเจน

(2) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการทดลองใช้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กที่พัฒนาขึ้น

(3) คณะผู้วิจัยได้ขยายผลความรู้ที่ได้รับให้เครือข่าย จำนวน 2 ครั้ง

(4) เครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองได้รับการพัฒนา

6.2.26 กิจกรรม “เวทีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อตรวจสอบข้อมูลในส่วนที่นำมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองร่วมกัน

(2) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในส่วนของคุณสมบัติที่ต้องการเป็นของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(3) เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ความเป็นมาของหลักสูตรและเป้าประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง

(4) เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และศึกษาตนเองในการจัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

18 กรกฎาคม 2546

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์

(2) ครูประจำศูนย์

(3) คณะผู้วิจัย

(4) ตัวแทนชุมชน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากที่คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินกิจกรรมประชุมแบบมีส่วนร่วม ในเดือนมิถุนายน 2546 ผลจากการทำกิจกรรมในครั้งนั้น ทำให้ได้แนวคิด ปรัชญา วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองในระดับหนึ่ง ซึ่งยังมีข้อมูลปัจจัยและองค์ประกอบอีกหลายประการที่จะต้องใช้ในการพัฒนาหลักสูตร จึงได้จัดดำเนินการ **"เวทีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง"** ขึ้น โดยเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์ ตัวแทนชุมชน ทั้งในส่วนของผู้นำองค์กรในชุมชนและผู้ปกครองเด็กร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ความมุ่งหมายเกี่ยวกับศูนย์ในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งที่ชุมชนต้องการให้เด็กเรียนรู้ ทุนในชุมชน แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

(1) คุณสมบัติ / คุณลักษณะของเด็กที่ชุมชนต้องการ คือ

(1.1) สามารถแสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

(1.2) พูดจาสุภาพ อ่อนหวาน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัย

(1.3) รักความสะอาด รักสิ่งแวดล้อม ร่าเริง มีความสุข สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง กล้าแสดงออก

(2) สิ่งที่ชุมชนต้องการให้เด็กเรียนรู้

(2.1) วิถีชีวิตในชุมชน

(2.2) ประวัติศาสตร์ของชุมชน ตั้งแต่การก่อตั้ง วัฒนธรรมประเพณี การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน ศาสนา ข้อปฏิบัติของชุมชน การปกครองและความสัมพันธ์ในชุมชน

(2.3) พืชสมุนไพรที่มีอยู่และใช้ในชีวิตประจำวัน

(2.4) การดูแลตนเองและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

(2.5) การละเล่นพื้นบ้านและดนตรีพื้นเมือง

(3) กระบวนการเรียนรู้ / วิธีการที่ต้องการให้นำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก

(3.1) ส่งเสริมให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่มีอยู่ในท้องถิ่น

(3.2) ยึดผู้เรียน / เด็กเป็นสำคัญ

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำเสนอความเป็นมา เป้าประสงค์รวมทั้งสาระของหลักสูตรแกนกลาง (หลักสูตรปฐมวัยศึกษา พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ) ให้บุคลากรที่มาร่วมเวทีได้รับรู้และวิเคราะห์ร่วมกันถึงในส่วนที่สอดคล้องกับส่วนที่เห็นความต้องการของชุมชน

ซึ่งในการจัดเวทีในวันดังกล่าว ชุมชนพร้อมที่จะสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน เมื่อให้การจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กของชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6) ผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ตนเองของชุมชน / ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะกรรมการศูนย์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบความเป็นมา จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของหลักสูตรแกนกลาง (หลักสูตรปฐมวัยศึกษา 2546)

(3) คณะกรรมการศูนย์ คณะผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลที่จะนำไปยกร่างหลักสูตร ฉบับ (ร่าง)

6.2.27 กิจกรรม “พัฒนาสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(2) เพื่อนำแนวคิดของชุมชนมาบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก

(3) เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนได้มองเห็นความสำคัญของการนำวัตถุพื้นบ้านมาใช้ในการพัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาในการดำเนินการ

18 – 20 กรกฎาคม 2546

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์เด็กเล็ก

(2) ตัวแทนองค์กรชุมชน (กลุ่มผู้สูงอายุ)

(3) ครูประจำศูนย์

(4) คณะผู้วิจัย

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย คือ

(1) การจัดเวทีเสวนา **"สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กที่พึงประสงค์ของชุมชนท้าวบุญเรือง"**

(2) กิจกรรมร่วมกันพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

หลังจากการเปิดประเด็นของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว คณะกรรมการศูนย์ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนไปศึกษาดูงาน 3 คน คือ นายอินทัน พันธุ์รักษา นายบุญศรี บัวเงินและนายอินทร์ เงินยวง ได้ชวนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมเสวนาต่อในหัวข้อ **"สภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กที่พึงประสงค์ของชุมชนท้าวบุญเรือง"** โดยบุคคลทั้ง 3 ได้เล่าประสบการณ์ที่ได้รับรู้จากการไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนอนุบาลบ้านรักและอนุบาลหนูน้อย ณ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 24 – 25 เมษายน 2546 ให้ผู้เข้าร่วมเสวนาฟัง ประกอบรูปภาพ ซึ่งในเวทีเสวนาได้ร่วมกันเสนอแนวคิด ข้อมูลในการจัดสภาพแวดล้อมอย่างหลากหลาย เช่น ดูจากในรูปแล้ว ของเล่น เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เขาใช้ บ้านเราก็มีเยอะแยะไม่ต้องซื้อ เราก็เอามาปรับใช้ก็ได้ **"เราจะเอาของที่เป็นบ้านเรามาจัดจะงามกว่ามั้ย?" "ดูแล้วไม่ยาก เราทำได้นะ แพงก็ไม่แพง"** ในภาพรวมของเวทีเสวนา พอสรุปได้ว่าการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของท้าวบุญเรือง จะเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน วัสดุที่ใช้จะเน้นวัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่นและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดและเอื้อต่อการพัฒนาเด็ก

ซึ่งในวันที่ 19 – 20 กรกฎาคม 2546 คณะกรรมการศูนย์และบุคคลในชุมชนร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กตามแนวทางที่ได้จากเวทีการเสวนา โดยได้รับเงินสนับสนุนบางส่วนจากโครงการวิจัย

6) ผลที่ได้จากการดำเนินการ

(1) ได้ข้อมูล แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเด็กโดยชุมชน

(2) บุคลากรในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก ท้าวบุญเรือง

(3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง มีสภาพแวดล้อมที่ใช้วัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดและเอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

รูปภาพที่ 3.31 รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”

รูปภาพที่ 3.32 รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”

รูปภาพที่ 3.33 รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”

รูปภาพที่ 3.34 รูปประกอบการทำกิจกรรม “การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็ก”

6.2.28 กิจกรรม “พัฒนาศักยภาพบุคลากร” การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการประเมินผลและการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาคณะผู้วิจัยในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านการประเมินผลและการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่ถูกต้องและชัดเจน

(2) เพื่อให้คณะผู้วิจัยนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลและการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย มาขยายผลให้แก่คณะกรรมการศูนย์และเครือข่ายอื่น ๆ

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

19 – 20 กรกฎาคม 2546

3) สถานที่

กรุงเทพมหานคร

4) วิธีการดำเนินกิจกรรม

การเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการประเมินผลและการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในครั้งนี้ เป็นการอบรมที่ต่อเนื่องจากการอบรมในเดือนมิถุนายน 2546 ด้วยเหตุผลที่ว่าการใช้หลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีการติดตามและประเมินผล ซึ่งเทคนิค หลักการและแนวคิดต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน ดังนั้นคณะผู้วิจัย ได้แก่ นางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการและ นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย จึงได้เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ เป็นเวลา 2 วัน ระหว่างวันที่ 19 – 20 กรกฎาคม 2546 ซึ่งรายละเอียดของการฝึกอบรมทำให้ผู้วิจัยทั้ง 2 คน ได้มีความชัดเจนเกี่ยวกับการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยมากยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาใช้ในการออกแบบ จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรสถานศึกษาสถานพัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง และได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาขยายผลให้คณะกรรมการศูนย์ครูประจำศูนย์และเครือข่ายอื่น ๆ ได้รับทราบ 2 ครั้ง คือ ชมรมผู้ดูแลเด็กเล็กจังหวัดเชียงใหม่ 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 12 – 16 ธันวาคม 2546 และผู้ดูแลเด็กเล็ก อบต. บ้านแหวน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 31 มกราคม – 1 กุมภาพันธ์ 2547

5) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย

(2) นางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการ

6) ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยมีความรู้ ความเข้าใจด้านการประเมินผลและการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยได้ชัดเจนขึ้น

(2) คณะกรรมการศูนย์และเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ได้รับการพัฒนาด้านการประเมินผลและการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

(3) คณะผู้วิจัยได้ทำความรู้ไปขยายผลให้กับองค์กรอื่น ๆ

6.2.29 กิจกรรมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย “ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อร่วมกันพัฒนา (ร่าง) หลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

1 – 31 กรกฎาคม 2546 (เวลา 18.00 – 20.00 น. ของทุกวันจันทร์ พุธและศุกร์)

3) สถานที่

(1) โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่

(2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากที่คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ได้ร่วมดำเนินกิจกรรมหลัก คือ ประชุมแบบมีส่วนร่วม ในวันที่ 20 มิถุนายน 2546 เวทีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต่อมาก็ได้นัดกันจัดเวทีเสวนากันในวันที่ 18 กรกฎาคม 2546 อีกครั้งหนึ่ง โดยมีประเด็นที่พูดคุยกัน 2 ประเด็น คือ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าวได้ข้อมูลในส่วนของการสะท้อนความต้องการ ความคิดของชุมชนในการพัฒนาเด็กที่ชัดเจน รวมทั้งคณะผู้วิจัยได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการประเมินผลตรวจสอบหลักสูตรมา 2 ครั้ง ในส่วนของครูประจำศูนย์ที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 (หลักสูตรเก่า) บูรณาการกับองค์ความรู้ที่เป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนท้าวบุญเรืองที่ได้จากการศึกษาชุมชนในการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งในแต่ละส่วนของกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลทุกด้านจากทุกฝ่ายมารวบรวมและวิเคราะห์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดตารางการปฏิบัติงานไว้ในวันจันทร์ พุธและศุกร์ ในช่วงเวลา 18.00 – 20.00 น. ตลอดทั้งเดือนกรกฎาคม 2546 เพื่อที่จะจัดทำหลักสูตรฉบับร่างให้เสร็จ เพื่อที่จะได้นำไปทดลองใช้ ด้วยเหตุผลที่ว่าหลักสูตรแกนกลาง เพิ่งจะประกาศใช้จึงทำให้การนำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ค่อนข้างมีปัญหามาก จึงมีข่าวความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้มีผลต่องานการพัฒนาหลักสูตรของคณะผู้วิจัยด้วยเช่นกัน

5) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย 4 คน

(2) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง 7 คน

(3) ครูประจำศูนย์ 2 คน

(4) ตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน

6) ผลการดำเนินการ

(1) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์ มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินผลและตรวจสอบการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

(2) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำการ ได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) คณะผู้วิจัยได้นำความรู้ด้านการประเมินผลและตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ไปขยายผลกับเครือข่าย 2 ครั้ง

(4) บุคลากรในเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนา

6.2.30 กิจกรรม วิพากษ์หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง (ฉบับร่าง) ครั้งที่ 1

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง) ก่อนการทดลองใช้

(2) เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้

2) ระยะเวลาการทำกิจกรรม

11 สิงหาคม 2546

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์

(2) ครูประจำศูนย์

(3) สมาชิก อบต. บ้านแหวน

(4) อาจารย์จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่

(5) ศึกษานิเทศก์ด้านปฐมวัย

(6) คณะผู้วิจัย

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้จัดทำ (ร่าง) หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ซึ่งมีส่วนประกอบของโครงสร้าง (ร่างหลักสูตร) ดังนี้

ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ คุณลักษณะที่พึงประสงค์และสาระการเรียนรู้ การประเมินผล ซึ่งทั้งหมดเป็นผลจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2546 ซึ่งพบว่าในส่วนของสาระการเรียนรู้ยังไม่ค่อยสมบูรณ์ เพราะยังขาดในส่วนของการบูรณาการ สาระบางสาระของชุมชนเข้าไปด้วย แต่ได้แก่ปัญหาโดยการให้หลักการกับครูประจำศูนย์ว่าในขณะดำเนินการกิจกรรมก็ให้บูรณาการสาระในส่วนนี้เข้าไปด้วย หลังจากนั้นก็ได้นำหลักสูตร (ร่าง) เสนอแก่ที่ประชุม โดยจัดเวทีวิพากย์หลักสูตร (ฉบับร่าง) สถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครั้งที่ 1 ในวันที่ 11 สิงหาคม 2546 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งบรรยากาศในการดำเนินการวิพากย์ก็ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี แต่ไม่ค่อยจะได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม

วิพากย์เท่าที่ควร ส่วนใหญ่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะบอกว่า **“ดีแล้ว”** ในส่วนของ **“เนื้อหาสาระ”** ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะไม่ค่อยทวงถึงแต่จะสนใจ ในประเด็นของการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมมากกว่า ดังนั้นคำถามที่ถามก็มักจะถามว่า **“ครูจะยะอย่างใด?”** (ครูจะสอนอย่างไร?) **“ภูมิปัญญาที่หมู่เฮาหาไว้ จะเอาไปใช้ตอนไหนบ้าง?”** (เด็กจะได้ทำอะไรบ้าง?) ซึ่งก็เป็นนิมิตรหมายที่ดี ว่ามีผู้ปกครองและมีผู้ที่สนใจในการจัดกิจกรรม ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อสรุปที่ได้จากกิจกรรมการวิพากย์ ก็ได้แนวคิดหลายประการที่จะนำไปปรับปรุง ซึ่งในส่วนสาระการเรียนรู้นั้น เป็นส่วนที่ค่อนข้างจะซับซ้อนมาก ระหว่างการดำเนินการจัดทำหลักสูตรนั้น ได้ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ว่ามีอะไรบ้างทั้งส่วนที่เป็นสาระที่ควรรู้กับประสบการณ์สำคัญ หลังจากนั้นก็นำสาระที่ควรรู้ที่ชุมชนต้องการให้มี บูรณาการเข้าไป ทั้งนี้ได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้ไปด้วย ผลจากการดำเนินกิจกรรมนี้ทำให้เกิดความมั่นใจในระดับนี้ว่า หลักสูตร (ฉบับร่าง) ที่ผ่านการวิพากย์ ครั้งที่ 1 น่าก็จะเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาขึ้น รวมทั้งมีคุณภาพที่จะนำไปทดลองใช้ได้

6) ผลการดำเนินงาน

(1) หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง (ฉบับร่าง) ได้รับการตรวจสอบประสิทธิภาพ

(2) ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวิพากย์ (ตรวจสอบ)

(3) หลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง (ฉบับร่าง) มีคุณภาพที่จะนำไปทดลองใช้ได้ โดยผ่านการยอมรับจากประชาคม

6.2.31 กิจกรรม “อบรมเชิงปฏิบัติการเขียนแผนการจัดกิจกรรม” ตามหลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ครูประจำศูนย์ คณะกรรมการศูนย์มีความรู้ ความเข้าใจของการเขียนแผนและการจัดทำแผนประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

(2) เพื่อให้ครูประจำศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการนำแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผลการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

2) ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม

1 – 31 สิงหาคม 2546 (วันพุธและศุกร์ ของสัปดาห์ เวลา 18.00 – 19.30 น.)

3) สถานที่

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่

4) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับคณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ พิจารณาหาแนวทางการพัฒนาการจัดทำ ทำแผนประสบการณ์รายปี / และแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง (ฉบับร่าง) ที่จัดทำขึ้น ซึ่งทุกฝ่ายได้มีมติว่าจะร่วมเรียนรู้ด้วยกัน โดยการศึกษาการจัดทำแผนประสบการณ์รายปี และการเขียนแผนการจัดกิจกรรมในระดับชั้นเด็กเล็ก (1 – 2 ปี) และอนุบาล 1 (2 – 3 ปี) ในช่วงตอนเย็นหลังจากภาระงานให้ศูนย์เสร็จสิ้นแล้ว จึงจะใช้เวลาประมาณ 1 ½ ชั่วโมง / วัน ในทุกวันพุธและวันศุกร์ ตลอดเดือนสิงหาคม 2546 ซึ่งโดยใช้สถานที่โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ ซึ่งเมื่อได้จัดทำไปสักระยะหนึ่ง ครูประจำศูนย์และผู้บริหารศูนย์ เข้าใจในหลักการ แล้วก็ได้ขอความคิดเห็นว่า จะนำหลักการดังกล่าวไปดำเนินการร่วมกัน ครูประจำศูนย์ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองและเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว จะนำมาเสนอผลเพื่ออภิปรายร่วมกัน ทุกฝ่ายก็เห็นในข้อเสนอดังกล่าวและประมาณปลายเดือนสิงหาคม 2546 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองก็ได้นำเสนอแผนการจัดประสบการณ์รายปี พร้อมรูปแบบแผนการจัดกิจกรรมเป็นของตนเอง ซึ่งคณะกรรมการและคณะผู้วิจัยได้อภิปรายและร่วมกันปรับปรุงแก้ไข จนได้แผนการจัดประสบการณ์รายปี / แผนการจัดกิจกรรมรูปแบบ

5) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง 7 คน

(2) ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง 2 คน

(3) คณะผู้วิจัย 5 คน

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนประสบการณ์รายปี และการเขียนแผนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองได้ชัดเจนขึ้น

(2) คณะกรรมการศูนย์ (ผู้บริหารศูนย์) ร่วมกับครูประจำศูนย์จัดทำแผนประสบการณ์รายปีและรูปแบบของการเขียนแผนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองได้

6.2.32 กิจกรรม “โรงเรียนพ่อแม่บ้านท้าวบุญเรือง”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

(2) เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กร่วมกับศูนย์

(3) เพื่อที่ได้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครองกับศูนย์พัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม

1 พฤษภาคม 2546 – 31 มีนาคม 2547

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ผู้ปกครองเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะกรรมการศูนย์

(3) คณะผู้วิจัย

(4) ครูประจำศูนย์

5) วิธีการดำเนินการกิจกรรม

กิจกรรมดังกล่าวนี้ ในขั้นของการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็ก ได้จัดทำเป็นโครงการโดยระบุไว้ในแผนงานของศูนย์เป็นโครงการประจำเดือน ซึ่งจะดำเนินการ ในรูปแบบต่าง ๆ ทุกเดือนเป็นประจำ จัดว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งกิจกรรมหนึ่งที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก “กิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่บ้านท้าวบุญเรือง” ลักษณะของกิจกรรมเป็นการสื่อสารและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในรูปแบบข้อมูลจากจดหมายสื่อสาร แผ่นพับความรู้และการเสวนาเป็นการเสวนาวงกลมที่ไม่เป็นทางการ ประเด็นที่นำมาเสวนา มีดังนี้

(1) ผู้ปกครองกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

(2) ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมที่ประสงค์ของเด็กท้าวบุญเรือง

(3) บทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กร่วมกับศูนย์และชุมชน

ซึ่งผู้ปกครองที่มาร่วมกิจกรรมในวันดังกล่าวไม่ครบ เนื่องด้วยภารกิจในส่วนของ ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ให้ข้อเสนอแนะมากมายและพึงพอใจกับการที่ชุมชนได้ร่วมกันมาพัฒนาศูนย์เด็กแห่งนี้ขึ้นมา ดังที่กล่าว

“ดีใจที่มีศูนย์เด็กนี้ขึ้นมา ทำให้ลูกได้มีโอกาสอยู่ในศูนย์ที่ดี มีครูเก่ง ๆ มาสอน”

“ศูนย์เก็บเงินถูก แต่การบริการดี ถ้าส่งลูกไปในเมืองไม่มีเงินหรอก ดีใจมากที่ลูกมีโอกาสได้อยู่ที่ดี”

“อยากให้ อบต. จัดให้มีศูนย์แบบนี้ แล้วทำให้ดี ๆ จนถึงชั้นประถมเลย ถ้าเป็นแบบนี้ จะไม่เอาลูกออกไปเข้าโรงเรียนอื่น จะให้อยู่ที่นี่ไปเรื่อย ๆ”

“ชอบที่ครูให้ผู้ปกครองมารับรู้และถามพูดคุยกัน ผู้ปกครองถึงแม้ว่าตนเองจะไม่มีความรู้เท่าไร แต่ก็รู้สึกดีเวลาได้เข้ามาฟัง รู้บ้างไม่รู้บ้างก็ยังดี”

ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ ก็ได้การตอบรับจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองก็ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้ความรู้กับพ่อแม่เป็นประจำอย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ

6) ผลการจัดกิจกรรม

(1) ผู้ปกครองได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม

(2) ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(3) ได้ข้อมูลความต้องการ แนวคิด ข้อเสนแนะในการพัฒนาจากผู้ปกครอง

(4) ผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ได้สร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาเด็กในศูนย์

6.2.33 กิจกรรม “การทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์เด็กท้าวบุญเรือง” ฉบับร่าง ครั้งที่ 1

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อนำหลักสูตรฉบับร่างที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้

(2) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการใช้หลักสูตรมาปรับปรุง

2) ระยะเวลาในการดำเนินการ

กันยายน – ธันวาคม 2546

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะกรรมการศูนย์

(3) ตัวแทนผู้ปกครองเด็ก

(4) ครูประจำศูนย์

(5) คณะผู้วิจัย

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการศูนย์และครูประจำชั้นได้นำหลักสูตร (ฉบับร่าง) ที่ผ่าน การวิพากย์ ครั้งที่ 1 และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กชั้นเด็กเล็ก / ชั้นอนุบาล 1 ระหว่างเดือนกันยายน – ธันวาคม 2546 รวมประมาณ 4 เดือน ซึ่งในขณะทดลองใช้หลักสูตรได้มีการติดตามประเมินผลและนิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาพิจารณาปรับปรุงเป็นระยะ ซึ่งจากการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเช่นกันในทุก ๆ เดือน

ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ทำให้ครูประจำศูนย์ ซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรก็ได้ร่วมกันแก้ ปรับปรุงทั้งสาระการเรียนรู้ในบางส่วน รูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพจริงมากยิ่งขึ้น ทำให้หลักสูตรได้รับการพัฒนาสูงขึ้น มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) ได้นำหลักสูตร (ฉบับร่าง) สถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กไปทดลองใช้จริง

(2) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ร่วมกันทำข้อมูลอุปสรรค ปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสภาพจริง / บริบทของชุมชนยิ่งขึ้น

6.2.34 กิจกรรมพัฒนาบุคลากร “การอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 : จากแกนกลางสู่การปฏิบัติ”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้คณะผู้วิจัย มีความชัดเจน ความรู้ ความเข้าใจในการนำหลักสูตรแกนกลางไปใช้ในการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

(2) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการนำหลักสูตรไปใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองและขยายผลให้คณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์

(3) เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปร่วมพัฒนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กอื่น ๆ

2) ระยะเวลาในการดำเนินการ

10 – 11 ตุลาคม 2546

3) สถานที่

ชมรมการศึกษาเพื่อประชาชน กรุงเทพมหานคร

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย (นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย)

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ตั้งแต่การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2546 หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าหลักสูตรแกนกลาง ยังคงมีปัญหาในความชัดเจนของขั้นตอนในการนำสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพราะครูและผู้ใช้ในระดับของการปฏิบัติยังมี ความเข้าใจไม่ตรงกัน ประกอบทั้งสภาพของการพัฒนาหลักสูตรในระดับสถานศึกษา (ซึ่งหมายถึงการนำหลักสูตรแกนกลางไปบูรณาการ ปรับใช้ในระดับการปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษา) ยังมีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนและประสิทธิภาพของการพัฒนาหลักสูตรและการทดลองใช้หลักสูตรทั้งระบบของโครงการวิจัย คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์จึงเห็นสมควรมอบหมายให้นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย เป็นตัวแทนเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 : จากแกนกลางสู่การปฏิบัติ ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่งดำเนินการโดยชมรมการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นเวลา 2 วัน และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการอบรมในครั้งนี้ ก็นำมาขยายผลให้คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ และนอกจากนี้ยังได้จัดอบรมโดยเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูและผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กที่เป็นเครือข่ายอีก 2 ครั้ง

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2546 ไปใช้ในการปฏิบัติจริงในระดับปฐมวัย

(2) คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์ ได้นำความรู้ไปประยุกต์ในการพัฒนาศูนย์เด็กท้าวบุญเรือง โดยเฉพาะด้านงานวิชาการ

(3) ครูเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองได้รับการพัฒนาด้านการนำหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2546 ไปสู่การปฏิบัติ

6.2.35 กิจกรรม“พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้” การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการจัดการศึกษา

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้เครือข่ายอบต.ในอำเภอหางดงได้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

(2) เพื่อให้เครือข่ายอบต.ทราบแนวทาง รูปแบบการดำเนินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กของอบต. ในพื้นที่ของอบต.

(3) เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของแต่ละอบต.ในอำเภอหางดง

2) ระยะเวลาในการดำเนินการ

25 พฤศจิกายน 2546

3) สถานที่

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นายกอบต. ปลัดอบต. สมาชิกอบต.ฝ่ายการศึกษาในอำเภอหางดง

(2) คณะผู้วิจัย

(3) ผู้นำชุมชน

(4) ตัวแทนเขตพื้นที่การศึกษาที่ 4 จังหวัดเชียงใหม่

5) วิธีการดำเนินการ

จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นเวลา 1 วัน โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเจ้าภาพเชิญนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในท้องถิ่นอำเภอหางดงมาร่วมประชุมและเสวนา เรื่ององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา ทั้งนี้ด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกัน คือ

(1) อำเภอหางดงได้รับเลือกให้เป็นอำเภอนำร่อง ในการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(2) อบต.บ้านแหวน ซึ่งเป็นผู้ดูแลศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง เป็นอบต.ที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยได้จัดทำแผนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของตำบลขึ้น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นระดับจังหวัด ประจำปี 2546

(3) อบต.ในตำบลหางดง มีความประสงค์ต้องการทราบความชัดเจนและแนวทางในการดำเนินการการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยองค์การบริหารส่วนตำบล

ดังนั้นคณะผู้วิจัยและอบต.บ้านแหวน จึงเป็นผู้ประสานให้เกิดการประชุมในครั้งนั้น ซึ่งถือเป็นงานพัฒนาเครือข่ายในระดับนโยบาย ในภาพรวมของกิจกรรมได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะจัดการศึกษาในทุกระดับให้กับประชาชนในพื้นที่ของตนตามศักยภาพและความพร้อมของอบต. นั้น ๆ ซึ่งก็น่าจะเริ่มต้นที่การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยก่อน ซึ่งปลัดอบต. นายกอบต. ที่เข้าร่วมการประชุมต่างก็เห็นว่ามีความพร้อมที่จะดำเนินการได้ ซึ่งคณะผู้วิจัยก็ได้นำเสนอรูปแบบแนวทาง รวมทั้งอุปสรรค ปัญหาต่าง ๆ ที่พบมาตลอดระยะเวลา 12 เดือน ของการดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรือง

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) เครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอบต. ทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

(2) เครือข่ายอบต.ได้ทราบแนวทาง รูปแบบการดำเนินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอบต. บ้านแหวน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(3) ได้ร่วมกันแลกข้อมูลการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอหางดง

(4) อบต.ได้รับข้อมูลและแนวทางในการปฏิบัติด้านหน้าที่ บทบาทขอบข่ายการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ชัดเจน

6.2.36 กิจกรรมพัฒนาบุคลากรเครือข่ายและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

“โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดเชียงใหม่”

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาบุคลากรเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัย

(2) เพื่อพัฒนาบุคลากรเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเข้าใจในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

(3) เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ครูประจำศูนย์ท้าวบุญเรืองและเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(4) เพื่อเสริมสร้างการทำงานร่วมกับเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

12 – 16 ธันวาคม 2546

3) สถานที่

(1) วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

(2) โรงเรียนอนุบาลเกษมพิทยา

(3) โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย กทม.

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(2) คณะผู้วิจัย

(3) สมาชิกชมรมผู้ดูแลเด็ก

5) วิธีการดำเนินการ

(1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย และการจัดหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาจริง ให้แก่ครูประจำศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรืองและสมาชิกชมรม จำนวน 102 คน ระหว่างวันที่ 12 ธันวาคม 2546 ณ วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับงบสนับสนุนในส่วนของพี่เลี้ยงเด็กของศูนย์ท้าวบุญเรือง 2 คน ใช้งบประมาณของโครงการวิจัยส่วนสมาชิกของชมรม ชมรมเป็นผู้รับผิดชอบและคณะผู้วิจัยได้รับหน้าที่เป็นวิทยากร ตลอดการอบรม

(2) กิจกรรมการศึกษาดูงาน หลังจากการอบรม เรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย แล้วคณะผู้วิจัยได้เป็นแกนนำนำคณะผู้เข้าร่วมอบรมฯ ไปศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยที่โรงเรียนต้นแบบ คือ โรงเรียนเกษมพิทยา (แผนกอนุบาล) และโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย เป็นเวลา 2 วัน ซึ่งการศึกษาดูงานในครั้งนี้ ครูประจำศูนย์เด็กเล็ก ท้าวบุญเรืองและครูศูนย์เด็กเล็กเครือข่ายได้รับประสบการณ์ตรง มองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึงคิดว่าน่าที่จะไปประยุกต์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6) ผลการดำเนินการ

(1) ครูประจำศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรืองและสมาชิกเครือข่ายทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานรับเลี้ยงเด็กและการนำเอาหลักสูตรไปใช้

(2) ครูประจำศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรืองและสมาชิกเครือข่ายได้รับประสบการณ์ตรง จากการศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยที่เป็นต้นแบบ

(3) คณะผู้วิจัยได้นำความรู้มาขยายผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็ก

6.2.37 กิจกรรมการประเมินผลการนิเทศและติดตามผลการบริหารจัดการ และการทดลองใช้หลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อประเมินผลการบริหารจัดการและการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้

(2) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินและการนิเทศ ติดตามผลมาปรับปรุงการบริหารจัดการศูนย์ทั้งระบบ

(3) เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2) ระยะเวลาดำเนินการ

มิถุนายน – ธันวาคม 2546

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์ 7 คน

(2) ตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน

(3) คณะผู้วิจัย 5 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

คณะกรรมการศูนย์ คณะผู้วิจัยและตัวแทนผู้ปกครอง จัดการประชุมเสวนาแบบไม่เป็นทางการ ในประเด็นการติดตามผล การบริหารจัดการศูนย์และการนำหลักสูตรที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นไปใช้ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติดังนี้

(1) คณะกรรมการศูนย์ ซึ่งมอบให้นายอินทัน พันธุ์รักษา ดำเนินการนิเทศติดตามผลการบริหารจัดการศูนย์และการใช้หลักสูตรที่ใช้ในศูนย์ให้เป็นงานประจำที่ต้องปฏิบัติในบทบาทของผู้บริหารศูนย์

(2) คณะผู้วิจัยได้มอบให้นางกันต์ฤทัย นาห้วยทรายและนางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการ เป็นผู้รับผิดชอบในการนิเทศติดตามผลร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ซึ่งคณะกรรมการทั้งชุดที่ 1 และชุดที่ 2 จะนิเทศติดตามผลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(2.1) การนิเทศประเมินผลการบริหารจัดการศูนย์ ได้แก่ งานธุรการ สารบรรณ งานการเงินและบัญชี พัสดุและงานอาคารสถานที่รวมทั้งชุมชนสัมพันธ์

(2.2) งานด้านวิชาการ ได้แก่ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรม การบูรณาการและการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินพัฒนาการเด็กในศูนย์

(3) ผู้แทนผู้ปกครองเด็กนักเรียน ซึ่งคณะกรรมการได้คัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองให้มาร่วมเป็นผู้นิเทศและประเมินการจัดกิจกรรมของครูในศูนย์ 1 คน

ซึ่งการดำเนินการของคณะกรรมการประเมินและติดตามผล จะนิเทศอย่างเป็นทางการโดยใช้แบบนิเทศอย่างน้อย 1 ครั้ง / เดือน และทุกเดือนจะมีการประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลและข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุงในแต่ละด้านที่เป็นปัญหา นอกจากนั้นแล้วยังใช้รูปแบบการนิเทศที่ไม่เป็นทางการ โดยการสังเกต ซักถามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในแต่ละงานเป็นประจำเพื่อให้ข้อมูลกับบันทึกไว้ ทั้งในฝ่ายของผู้บริหาร ตัวแทนผู้ปกครอง คณะผู้วิจัยและครูประจำศูนย์แล้วค่อยนำข้อมูลมาเสวนากัน ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการนิเทศที่ใช้แบบนิเทศ

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประเมิน นิเทศและติดตามผลการบริหารจัดการของศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(2) ได้ข้อมูลจากสภาพที่แท้จริงของการดำเนินการของศูนย์ทั้งข้อดีและปัญหา มาปรับปรุงการบริหารจัดการให้ดีขึ้น

6.2.38 กิจกรรม “การพัฒนาหลักสูตร” การวิพากษ์หลักสูตร ครั้งที่ 2

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตร (ฉบับร่าง) ครั้งที่ 2

(2) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตรหลังนำไปใช้

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

ธันวาคม 2546

3) สถานที่

โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์

(2) คณะผู้วิจัย

(3) ครูประจำศูนย์

(4) ฝ่ายการศึกษาอบต.บ้านแหวน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

จัดเสวนาแบบไม่เป็นทางการ โดยคณะผู้วิจัยได้เชิญตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนฝ่าย การศึกษา ครูประจำศูนย์ 2 คน คณะกรรมการศูนย์ (ชุดเก่า) มาร่วมกันพูดคุยถึงข้อดี ข้อจำกัดที่ทันในช่วงของการใช้หลักสูตร (ฉบับร่าง) ที่ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น ซึ่งในที่เสวนาครั้งนี้ ได้มีการนำเอาข้อมูลที่ได้จากติดตามนิเทศประเมินผลมาทบทวนด้วย ซึ่งในการดำเนินการการปรับปรุงข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เกิดหลังนำไปใช้แล้ว คณะผู้วิจัย ครูประจำศูนย์ได้พยายามปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการเสวนาในครั้งนี้ จึงเป็นการหาข้อสรุปว่ามีประเด็นในบ้างที่จะให้คงมีอยู่ในการจัดกิจกรรมแล้ว ประสบความสำเร็จสู่การพัฒนาเด็กได้ ประเด็นใดส่วนใดบ้างมีปัญหา จะปรับให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ซึ่งข้อมูล ข้อเสนอแนะต่าง ๆ คณะผู้วิจัยได้รวบรวมและนำไปปรับปรุงเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ฉบับสมบูรณ์ ที่จะทดลองใช้อย่างสมบูรณ์ในการวิจัยระยะที่ 3 คือ เดือนมกราคม – มีนาคม 2546 ต่อไป

6) ผลการดำเนินการ

(1) หลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง (ฉบับร่างที่ 2) ได้รับการประเมินประสิทธิภาพครั้งที่ 2

(2) ได้ข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น พร้อมที่จะนำไปใช้จริง

(3) คณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและให้ข้อคิดเห็นในการวิพากย์

6.2.39 กิจกรรมการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง โดยองค์กรชุมชน

(2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็ก ท้าวบุญเรือง โดยองค์กรชุมชน

2. ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มิถุนายน – ธันวาคม 2546

3. สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

4) ผู้เข้าร่วมการดำเนินงาน

(1) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

(2) ครูประจำศูนย์

(3) ฝ่ายการศึกษาของ อบต.บ้านแหวน

(4) คณะผู้วิจัย

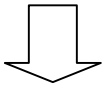
5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในส่วนของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง คณะกรรมการศูนย์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ตั้งแต่ในการวิจัยระยะที่ 2 แล้ว ก็ได้เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการมาโดยตลอด โดยมีการประชุม ปรึกษาและร่วมกันพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน รวมทั้งแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบ จนได้มีความชัดเจนในโครงสร้างของงานขึ้น และในระยะที่ 2 ก็ได้เริ่มทดลองใช้การบริหารจัดการงานต่าง ๆ โดยมีกิจกรรมหลักที่สนับสนุนงานวิชาการที่ได้ดำเนินการระหว่างเดือนมิถุนายน – ธันวาคม 2547 ทั้งหมด 6 กิจกรรมดังนี้

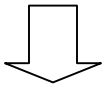
(1) กิจกรรมพัฒนารูปแบบโครงสร้างคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก

การพัฒนางานด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งและการวิจัยในครั้งนี้ ในระยะที่ 1 ได้มีการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์ ซึ่งในการดำเนินการในครั้งนั้น มุ่งเน้นให้เป็นเรื่องของชุมชนอย่างแท้จริง เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองจะบริหารจัดการโดยองค์กรของชุมชน ดังนั้นคณะกรรมการของศูนย์ที่มาจากการเลือกตั้งจากชุมชน ไม่ว่าจะใช้วิธีใดในการเลือกตั้ง ซึ่งชุมชนท้าวบุญเรืองได้มอบให้เป็นหน้าที่ของประชาคมหมู่บ้านเป็นฝ่ายดำเนินการ ได้พบขั้นตอนดังนี้

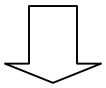
คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน ประกาศรับสมัคร
บุคคลในชุมชนเพื่อคัดเลือกเป็นกรรมการศูนย์

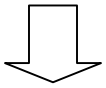
ตรวจดูรายชื่อผู้สมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร

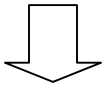
คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้านให้คำรับรอง
โดยผ่านการประชุมประชาคม

ประธานประชาคมหมู่บ้านนำรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือก
ออกคำสั่งแต่งตั้ง

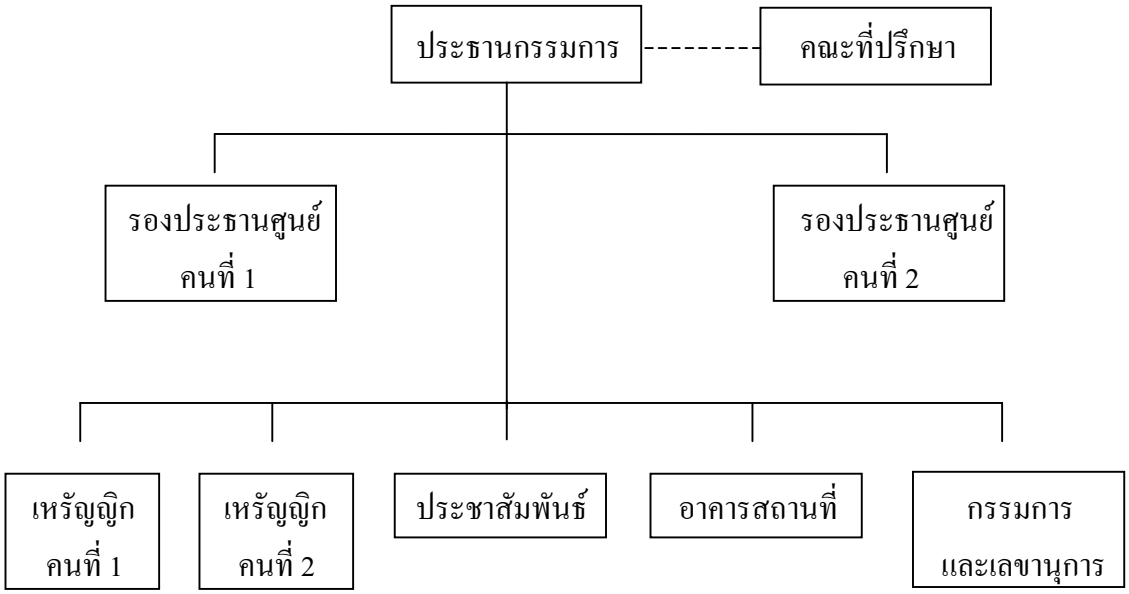
นายกอบต.ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก

คณะกรรมการศูนย์เด็กเล็กประชุมและดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่

โครงสร้าง

คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

บทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย

1. ประธานกรรมการศูนย์

1.1 เป็นประธานและดูแลควบคุมงานในแต่ละฝ่ายให้ดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รับผิดชอบงานหลัก คือ งานบริหารวิชาการและงานบริหารจัดการภายในศูนย์

2. รองประธานศูนย์ คนที่ 1

2.1 รับผิดชอบดูแลงานอาคารสถานที่ของศูนย์

3. รองประธานศูนย์ คนที่ 2

3.1 รับผิดชอบงานด้านการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนงานการบริหารศูนย์

4. เหรัญญิก คนที่ 1, 2

4.1 ร่วมกันรับผิดชอบการเงินทุกประเภทของศูนย์ จัดทำบัญชีเบิกจ่าย ร่วมทั้งงานพัสดุของศูนย์

5. กรรมการศูนย์

5.1 ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกับกรรมการในแต่ละฝ่าย

6. กรรมการตัวแทนผู้ปกครอง

6.1 จะคัดเลือกมาร่วมเป็นกรรมการศูนย์ด้วยระดับชั้นละ 2 คน มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะร่วมประเมินผลสะท้อนการดำเนินงานของศูนย์

7. เลขานุการ

7.1 ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็ก จะทำหน้าที่เป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง รับผิดชอบดูแลงานสารบรรณ จัดทำเอกสารตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

หมายเหตุ : คณะที่ปรึกษา ได้แก่

1. เจ้าอาวาสวัดประจำหมู่บ้าน
2. นายกอบต.บ้านแหวน
3. อาจารย์จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
4. อาจารย์จากโรงเรียนเอกชน
5. ประธานฝ่ายการศึกษาของอบต.บ้านแหวน
6. ผู้บริหารโรงเรียนที่ศูนย์ตั้งอยู่

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง โดยองค์กรชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการ มีประเด็นหลัก ๆ ที่จะยึดถือและปฏิบัติร่วมกันดังนี้

1. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นงานพัฒนาหรือแต่งตั้งพิจารณา อนุมัติหรือไม่อนุมัติ จะต้องได้รับการเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์ทุกครั้งไป

2. ให้มีการประชุมคณะกรรมการทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อยในกรณีมีเหตุเร่งด่วน ก็ให้นัดประชุมเพิ่มเติมได้

3. ให้มีการจัดทำรายงานการใช้เงินส่งให้คณะกรรมการทราบทุกเดือน และให้ประธานศูนย์จัดทำเอกสารรายงานให้อบต.รับทราบทุกเดือน

4. การจัดทำ / พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ให้ดำเนินการโดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.1 ผู้ปกครอง (ตัวแทน)

4.2 ครูประจำศูนย์

4.3 คณะกรรมการ (ตัวแทน)

4.4 อาจารย์ที่ปรึกษาศูนย์

5. ให้มุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาการเด็กเป็นฐานในการจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมในศูนย์

(2) กิจกรรมพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพและประกันคุณภาพครูประจำศูนย์

เนื่องด้วยการบริหารงานของศูนย์ทั้งหมดนั้น เพื่อสนับสนุนให้งานทุกอย่างดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้มีผลต่อการดำเนินงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น ในส่วนของครูประจำศูนย์ซึ่งเป็นครูที่ได้รับการคัดเลือกจากบุคลากรที่จบปริญญาตรี สาขาปฐมวัย ดังนั้นคณะกรรมการจึงพยายามเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเกณฑ์ในอันที่จะก่อเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กในศูนย์ ซึ่งครูประจำศูนย์จะต้องสามารถร่วมทำงานกับผู้ปกครอง ชุมชนได้เป็นอย่างดีและมีผลงานที่ปรากฏเห็นเด่นชัด ทั้งกับคณะกรรมการของศูนย์ ผู้ปกครองเด็ก คนในชุมชนและฝ่ายอบต. จากการที่ได้มีโอกาสศึกษาดูงานในหลาย ๆ แห่ง คณะกรรมการจึงมีแนวคิดให้ครูประจำศูนย์ทั้ง 2 คน ได้จัดทำแฟ้มพัฒนางานของตนเองขึ้น และให้แต่ละคนจัดทำโครงการพัฒนาเด็กหรือผู้ปกครองอันจะมีผลต่อการพัฒนาเด็ก บูรณาการกับการจัดกิจกรรมตามปกติของเด็ก ซึ่งแนวคิดดังกล่าวก็ได้รับการปฏิบัติจากครูประจำศูนย์ทั้ง 2 คน เป็นอย่างดี เช่น

โครงการโรงเรียนพ่อแม่

ผู้รับผิดชอบโครงการ นายเทอดศักดิ์ จันเสวี
ระยะเวลาดำเนินการ 1 พฤษภาคม 2546 – 31 มีนาคม 2547
ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษา

โครงการให้เวลาพัฒนาลูก

ผู้รับผิดชอบโครงการ นายเทอดศักดิ์ จันเสวี
ระยะเวลาดำเนินการ 1 พฤษภาคม 2546 – 31 มีนาคม 2547
ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษา

โครงการปลูกฝังคนรักการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ นายเทอดศักดิ์ จันเสวี
ระยะเวลาดำเนินการ 1 พฤษภาคม 2546 – 31 มีนาคม 2547
ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง 1 ปีการศึกษา

กิจกรรมข่าวฝากจากคุณครู

ผู้รับผิดชอบโครงการ นางสาววราภรณ์ ชมภูสมยา

(3) กิจกรรมพัฒนารูปแบบงานการเงินและพัสดุ

การบริหารจัดการในส่วนของงานการเงินและฝ่ายพัสดุ ที่ประชุมของคณะกรรมการให้นำมารวมกัน โดยให้เหรัญญิก 2 คน เป็นผู้ร่วมกันดูแล ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองได้เปิดบัญชีในนาม ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ซึ่งเหรัญญิกเป็นผู้ถือบัญชีและเป็นผู้เบิกจ่ายเงินทุกประเภท ซึ่งในฝ่ายเหรัญญิกได้มอบหมายให้ครูประจำศูนย์เป็นผู้ช่วย โดยมีเหรัญญิกของศูนย์ควบคุมดูแล อีกครั้งนี้ ดังนั้นจึงมีระบบงานการเงินและพัสดุที่ดำเนินการในแต่ละเดือนดังนี้

(3.1) ครูประจำศูนย์ในแต่ละชั้น ปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

(3.1.1) รับเงินค่าบำรุงศูนย์จากผู้ปกครองและจัดทำบัญชีการรับเงิน

(3.1.2) นำเงินค่าบำรุงศูนย์ส่งให้ครูประจำศูนย์ที่เหรัญญิกมอบให้เป็นผู้ช่วยฝ่ายการเงิน

(3.1.3) รับเงินค่าใช้สอยประจำเดือน 500 บาท / ห้องและจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

(3.1.4) จัดส่งบัญชีนำส่งรองศูนย์และค่าใช้สอยประจำห้อง ให้ฝ่ายการเงินตรวจสอบประจำทุกเดือน

(3.2) ฝ่ายการเงินและพัสดุ (เป็นผู้ที่เหรัญญิกมอบให้ครูประจำชั้นเดิมช่วยทำหน้าที่)

(3.2.1) รับเงินค่าบำรุงศูนย์ฯ จากครูประจำชั้นทุกวันที่ 5, 10, 20 และทุกสิ้นเดือน (ผู้ปกครองไม่สามารถจ่ายเป็นงวดเดียวได้)

(3.2.2) จ่ายเงินค่ารถรับ – ส่งเด็กในศูนย์ ค่าเงินเดือนพี่เลี้ยงเด็กประจำศูนย์ ค่านม อาหารกลางวันและค่าวัสดุอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรม (ค่าใช้สอย) ของครูทั้ง 2 ห้อง

(3.2.3) จัดทำสรุปบัญชีรายรับ – รายจ่ายประจำเดือน

(3.2.4) ลงบัญชีรายการพัสดุ – ครุภัณฑ์

(3.2.5) จัดทำรายงานสรุปผลบัญชีรายรับ – รายจ่าย เสนอให้เหรัญญิกของศูนย์ตรวจสอบทุกเดือน

(3.2.6) ชี้แจงรายรับ - รายจ่ายของศูนย์ให้ที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์ทุกเดือน

(3.3) เหรัญญิกศูนย์พัฒนาเด็ก

(3.3.1) รับเงินค่าบำรุงศูนย์จากฝ่ายการเงินของศูนย์นำเงินไปฝากธนาคาร ในบัญชีของ ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง (บัญชี ศพท.)

(3.3.2) เบิกเงินจ่ายค่ารถรับ – ส่งเด็กในศูนย์ เงินเดือนพี่เลี้ยง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ภายในศูนย์ (บัญชี ศพท.)

(3.3.3) เบิกเงินค่าอาหารกลางวันและนม (บัญชี ศพท.)

(3.3.4) ตรวจสอบการทำบัญชี สรุปผลรายรับ – รายจ่ายของแต่ละเดือนที่ได้รับจากฝ่ายการเงินให้เป็นปัจจุบัน และรายงานให้ประธานศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ได้รับทราบ

(3.3.5) ร่วมกับฝ่ายการเงินจัดทำรายงานการใช้งบประมาณประจำปี ส่งให้อบต.บ้านแหวน

การดำเนินงานในฝ่ายการเงินนี้ กรรมการที่รับผิดชอบในตำแหน่งเหรัญญิกเป็นบุคคลที่มีภาระงานมาก และมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีน้อย จึงได้ปรึกษาในที่ประชุมให้ครูประจำศูนย์ด้วยการให้มาช่วยเป็นฝ่ายการเงินโดยกรรมการจะดูแลควบคุม ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบและให้ดำเนินการมาโดยตลอด ผลการดำเนินการก็เป็นไปด้วยดี

(4) กิจกรรมพัฒนารูปแบบงานสารบรรณ

งานสารบรรณนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กได้มอบให้ครูประจำศูนย์ 1 คน ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ รับผิดชอบดูแลงานสารบรรณ จึงมีภาระงานดังนี้

(4.1) รับหนังสือ ลงทะเบียนเลขหนังสือเข้า

(4.2) ส่งหนังสือ ลงทะเบียนเลขหนังสือออก

(4.3) บันทึกการประชุมของศูนย์พัฒนาเด็ก

(4.4) จัดทำหนังสือเชิญการประชุม หนังสือออก

(4.5) จัดทำรายงานประจำปีของศูนย์ส่งให้อบต. โดยขอข้อมูลจากฝ่ายการเงินและฝ่ายอื่น ๆ ของศูนย์

(5) กิจกรรมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547 ของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

คณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมกันประชุมและดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547 ของศูนย์ขึ้นมา เพื่อรองรับการใช้งบประมาณแบบมุ่งผลลัพธ์ โดยตลอดปีงบประมาณจะใช้งบประมาณโครงการ 256,280 บาท ประกอบด้วยโครงการหลัก ดังนี้

(5.1) โครงการจ้างครูผู้สอนและพี่เลี้ยงเด็ก

(5.2) โครงการอาหารกลางวัน

(5.3) โครงการอาหารเสริมนม

(5.4) โครงการปรับปรุงห้องเรียนและงานสารบรรณ

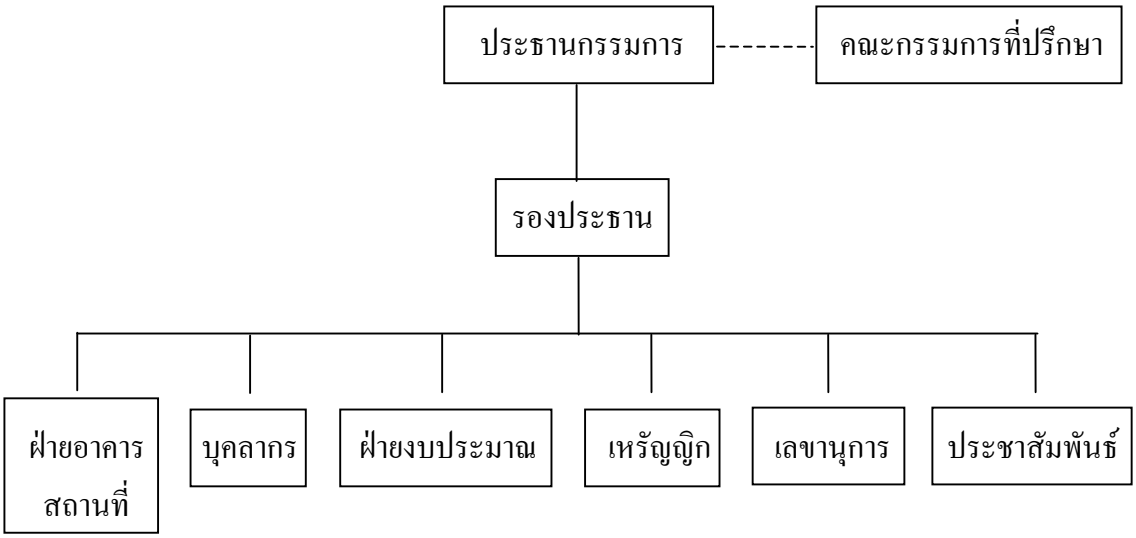
(5.5) โครงการจัดหาวัสดุการศึกษา

(5.6) โครงการบ้านของเล่นและศูนย์สื่อ

(6) กิจกรรมการเตรียมการโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำตำบล

กิจกรรม **"การเตรียมการ โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำตำบล"** นี้ เกิดขึ้นจากแนวคิดที่สืบเนื่องมาจากการนำข้อมูลผลการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง พบว่ามีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ในส่วนที่เป็นข้อดีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ได้สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองเด็กเป็นอย่างมาก พัฒนาการเด็กเป็นไปตามวัย เด็กกล้าแสดงออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นรูปธรรม มีความเหมาะสมถูกต้องตามหลักการพัฒนาเด็ก มีความสะอาด การจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์ทั้ง 2 ห้อง ก็ดำเนินการอย่างเหมาะสม เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก มีการสื่อสารกับผู้ปกครองเป็นระยะ (ภาคผนวก ค - 4) เมื่อดำเนินการมาได้ระยะหนึ่ง จึงทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองจึงได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการระดับจังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นศูนย์ระดับจังหวัด ประจำปี 2546 ซึ่งได้ทราบความยินดีและความมั่นใจให้กับคณะกรรมการศูนย์รวมทั้งคณะครูประจำศูนย์ความสำเร็จ ดังกล่าวข้างต้นจึงถูกนำมาพูดคุยกันถึงการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ ที่อบต.บ้านแหวน ดำเนินการอยู่อีก 3 ศูนย์ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่ ศูนย์พัฒนาเด็ก ... และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจอมทอง ซึ่งแต่ละศูนย์ยังมีการบริหารจัดการศูนย์แตกต่างกันไป ซึ่งนายกอบต. จึงได้มีดำริว่าน่าที่จะเตรียมการในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก อบต.ให้การสนับสนุนอยู่ให้มีรูปแบบเดียวกัน หรือให้มีมาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน และในขณะเดียวกันนายกอบต.ก็ได้ข้อมูลมาว่าครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางศูนย์ที่อบต.เป็นผู้จ้างมา ได้ทำงานไม่เต็มศักยภาพและยังไม่ได้ทำงานตามหน้าที่ของตนเองบ้าง เช่น **"ครูประจำศูนย์เด็กเล็ก ... ที่อยู่ในโรงเรียน ... ได้ถูกให้ไปสอนเด็กในระดับประถมและให้ครูมีอายุมาก ๆ แล้ว ลงมาดูเด็กเล็กแทน ซึ่งก็ดูแลได้ไม่ทั่วถึง จะต้องใช้ไม้เรียวบังคับ ซึ่งไม่ถูกต้อง ซึ่งเมื่ออบต.ท้วงติงไปก็ไม่รับฟัง"** และประกอบทั้งแนวคิดในการบริหารงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของอบต. ก็เริ่มที่จะถูกขัดขวางจากผู้บริหารโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ และจากการประชุมในหลาย ๆ ครั้ง ข้อมูลจากคณะกรรมการศูนย์เด็กในศูนย์อื่น ๆ บ่งบอกว่า **"... ไม่ค่อยรู้อะไรมาก ส่วนมากครูใหญ่จะดำเนินการ ก็ให้ครูใหญ่ดูแลไป อยากได้อะไรก็บอกเราถามอะไรมาก็ไม่มี ประกอบทั้งเราก็มีงานของตนเองเยอะ ซึ่งพอจะประมวลได้ว่าการบริหารงานในศูนย์อื่น ๆ ไม่มีความเป็นเอกภาพ"**

จากแนวคิดของนายกอบต.บ้านแหวน ที่มุ่งมั่นจะดำเนินการเตรียมพร้อมการรับการถ่ายโอน การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพ จึงปรึกษาคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์ โดยมีประธานฝ่ายการศึกษาอบต.บ้านแหวนร่วมด้วย ได้จัดทำโครงการศูนย์พัฒนาเด็กประจำตำบลบ้านแหวนขึ้น โดยได้ดำเนินงานแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กประจำตำบลขึ้นและร่วมกันจัดโครงการกำหนดหน้าที่ / บทบาท และร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติการประจำมีขึ้นโดยมีรายละเอียดดังนี้

บทบาท / หน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กประจำตำบล

1. ประธาน

1.1 รับผิดชอบงานวิชาการ สื่อการเรียน ควบคุม ดูแลและดำเนินการติดตามนิเทศการดำเนินงานศูนย์

2. รองประธาน

2.1 รับผิดชอบงานบุคลากรของศูนย์

2.2 รักษาการแทนประธาน

3. ฝ่ายอาคารสถานที่

3.1 รับผิดชอบติดตามประเมินผล

3.2 ตรวจสอบงานด้านอาคารสถานที่

3.3 จัดสภาพแวดล้อมศูนย์

3.4 เครื่องเล่นสนาม

4. ฝ่ายงบประมาณ

4.1 รับผิดชอบงบประมาณทุกประเภทของศูนย์ เงินเดือนครู เงินเดือนพี่เลี้ยง นมอาหารกลางวัน

5. เหรัญญิก

5.1 จัดทำบัญชีการเงินทุกประเภท

5.2 ตรวจสอบบัญชีรายรับ – รายจ่ายของแต่ละศูนย์

6. เลขานุการ

6.1 รับผิดชอบงานสารบรรณของการดำเนินการคณะกรรมการศูนย์ เด็กประจำตำบล

7. ฝ่ายประชาสัมพันธ์

7.1 รับผิดชอบงานให้ข้อมูล ข่าวสาร ข้อมูลด้านการศึกษา ประสานงานกับผู้ปกครอง ประสานงานชุมชน

8. ฝ่ายบุคลากร

8.1 นิเทศติดตามผลการทำงานของบุคลากรในศูนย์ / สร้างขวัญ กำลังใจ สวัสดิการ

คุณสมบัติของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กประจำตำบล

1. ต้องเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กในตำบลบ้านแหวน
2. ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์ จะมีกรรมการศูนย์ระดับตำบลละ 2 คน (รวม 8 คน)
4. กรรมการฝ่ายการศึกษาอบต. 5 คน

คณะกรรมการที่ปรึกษาระดับตำบล

1. นายกอบต.บ้านแหวน
2. อาจารย์จากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
3. อาจารย์จากโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์
4. อาจารย์จากโรงเรียนเอกชน

ซึ่งเมื่อได้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กประจำตำบลแล้ว ได้ร่วมกันวางแผนปฏิบัติงานและจัดทำโครงการในส่วนของงานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของตำบลขึ้น จำนวน 5 โครงการ ดังนี้

1. โครงการพัฒนาบุลากรทางการศึกษา
2. โครงการแข่งขันกีฬาสีศูนย์พัฒนาเด็กตำบลบ้านแหวน
3. โครงการนิทรรศการวันเด็กแห่งชาติ
4. โครงการนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์
5. โครงการประเมินคุณภาพบุคลากร

6.3 ระยะที่ 3 ช่วงการดำเนินการวิจัยการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นเต็มรูปแบบ

จากการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน ซึ่งถือว่าเป็นหลักสูตรฉบับร่าง และได้นำไปทดลองใช้จัดกิจกรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยร่วมกับนักวิจัยในพื้นที่และตัวแทนผู้ปกครอง กรรมการศูนย์ได้ร่วมกันติดตามนิเทศผลการทดลองใช้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ฉบับร่าง) ซึ่งได้ทราบข้อมูลปัญหาและจุดด้อยต่าง ๆ ของหลักสูตรฉบับดังกล่าว จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวล เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไข เพื่อจะได้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ซึ่งการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในช่วงที่จะรวมทั้งงานด้านการบริหารศูนย์เด็กด้วย

หลังจากได้ดำเนินการปรับปรุงงานทั้งด้านวิชาการและบริหารแล้ว ก็ทดลองนำไปใช้จริงเต็มตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ซึ่งการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 ในส่วนของงานการพัฒนาหลักสูตร มีความชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรที่ร่างขึ้นในระยะที่ 2 และมีโอกาสได้นำไปทดลองใช้แล้ว จากการรวบรวมข้อมูลและข้อคิดที่ได้จากประเมินผลการใช้หลักสูตรในระยะที่ 2 พบว่ามีหลายประเด็นที่จะต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการภายใต้กิจกรรม 12 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมตามลำดับดังนี้

6.3.1 กิจกรรมการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ ประเมินผลการใช้หลักสูตรในการวิจัยระยะที่ 2 ที่พัฒนาขึ้น

(2) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีส่วนร่วมในการติดตามผลการใช้หลักสูตร

(3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้เต็มรูปแบบ

2) วิธีการดำเนินงาน

หลังจากที่คณะผู้วิจัยได้นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยได้มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนการนิเทศของผู้บริหารและผู้ปกครอง และความคิดเห็นของครูผู้ใช้หลักสูตรก็พบว่า มีส่วนที่ไม่เหมาะสมหลายจุดด้วยกัน จึงทำให้คณะผู้วิจัยได้จัด **“เสวนาแบบมีส่วนร่วมเพื่อวิพากษ์หลักสูตร”** ขึ้น บรรยายอากาศของการเสวนาในวันนี้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมได้ให้ข้อคิด แนวคิด ข้อบกพร่องและข้อดีที่พลเห็น จากการนำหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปใช้ ซึ่งในตอนท้ายของการเสวนาก็ได้สรุปข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ในการเสวนาในครั้งนี้ มาปรับปรุงหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฉบับสมบูรณ์

3) ระยะเวลาดำเนินการ

มกราคม 2547

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ตัวแทนกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก (อ.อินทัน พันธุรักษา)

(2) ตัวแทนชุมชน (นายบุญศรี บัวเงินและนายศรีทน ถาคำติ๊บ)

(3) ตัวแทนผู้ปกครอง (นางวิไล เงินยวง) และครูประจำศูนย์ จำนวน 1 คน

5) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองและอนุบาลบ้านคุณแม่

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้ข้อมูลที่เป็นข้อดี ข้อจำกัดของการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปใช้

(2) ได้ข้อมูลที่ได้จากการเสวนาไปใช้มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) ได้แนวคิดและความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

(4) ได้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2

6.3.2 กิจกรรม "เวทีประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร"

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ทราบข้อดี ข้อจำกัด ปัญหาของการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 ไปใช้

(2) เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2

(3) เพื่อร่วมกันปรับปรุงหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2) ระยะเวลาดำเนินการ

มีนาคม 2547

3) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์ 1 คน

(2) ตัวแทนฝ่ายการศึกษา อบต. บ้านแหวน 1 คน

(3) ตัวแทนผู้ปกครอง 1 คน

(4) คณะผู้วิจัย 3 คน

(5) เครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็ก 4 คน

(6) ครูประจำศูนย์ 2 คน

4) สถานที่

ห้องประชุม อบต. บ้านแหวน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

หลังจากการจัดทำเวทีเสวนาปรับปรุงหลักสูตรครั้งที่ 2 เสร็จสิ้นลง คณะผู้วิจัยก็ได้นำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตร ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้อธิบายชี้แจงร่วมกันกับครูประจำศูนย์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 ไปใช้ ทั้งในฝ่ายผู้ใช้หลักสูตรและผู้นิเทศ ซึ่งเมื่อได้ข้อสรุปและเข้าใจตรงกันแล้ว ก็ได้มอบหลักสูตรที่ผ่านการปรับปรุงครั้งที่ 2 ให้ครูประจำศูนย์ไปทดลองใช้อย่างเต็มรูปแบบระหว่างเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2547 ซึ่งในระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยและผู้ปกครองก็ได้ติดตามนิเทศและประเมินผลเป็นระยะ ๆ เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้หลักสูตรในปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2547 คณะผู้วิจัยก็ได้ร่วมกันจัด **“เวทีเสวนาการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร”** ขึ้น โดยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล นิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 มาระดมความคิดและร่วมกันปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6) ผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรม

(1) ได้รับทราบปัญหา ข้อดี ข้อจำกัดของหลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

(2) ได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการนิเทศประเมินผลการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

(3) ได้ร่วมกันปรับปรุงหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง และได้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองฉบับสมบูรณ์

รูปภาพที่ 3.35 เด็กนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

6.3.3 กิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา ศักยภาพผู้เรียน ซึ่งในกิจกรรมเหล่านี้ได้รวมถึงกิจกรรมการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 ไปใช้ด้วย ดังนั้นจึงมีกิจกรรมสำคัญที่ดำเนินงานอยู่ในระยะที่ 3 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กโดยใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

(2) เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก จากการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2

(3) เพื่อทดลองใช้เอกสารประกอบหลักสูตร

(4) เพื่อศึกษาความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มกราคม – กุมภาพันธ์ 2547

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์ 2 คน

(2) คณะผู้วิจัย 4 คน

(3) คณะกรรมการศูนย์ 1 คน

(4) พี่เลี้ยงเด็กประจำศูนย์ 1 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) ประชุมครูประจำศูนย์ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดกิจกรรม ในระดับชั้นเรียนและวิธีการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร และเอกสารที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็ก

(2) ประชุมทบทวนตัวแทนผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

(3) ติดตามประเมินผลร่วมกับครูประจำศูนย์ ผู้ปกครองเด็กในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็ก โดยใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2

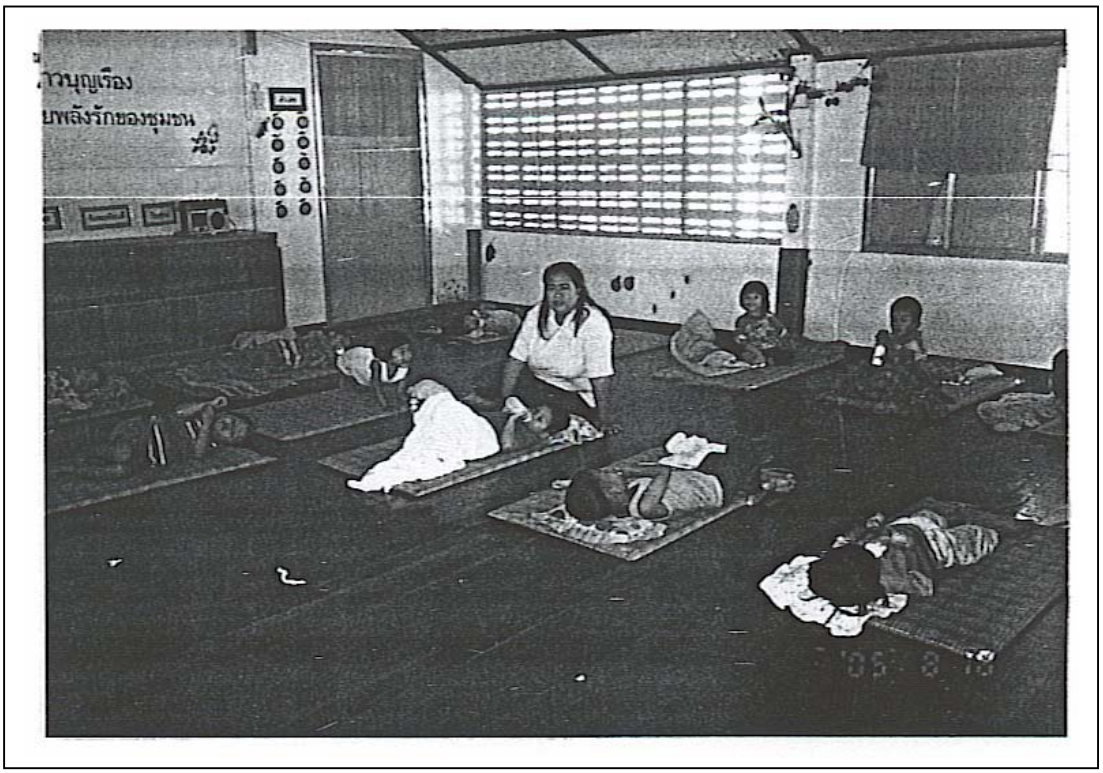
6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) ได้ทราบผลการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กโดยใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

(2) ได้ทราบสภาพข้อดี ข้อจำกัดและปัญหาจากการจัดกิจกรรมโดยใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

(3) ได้ทราบแนวคิดของผู้ใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2

(4) ได้ทราบสภาพของการร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์ฯ

รูปภาพที่ 3.36 เด็กนอนหลับพักผ่อน

รูปภาพที่ 3.37 เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ประจำวัน

รูปภาพที่ 3.38 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”

รูปภาพที่ 3.39 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”

รูปภาพที่ 3.40 รูปประกอบการทำกิจกรรม “กลางแจ้งสนุกด้วยของเล่นพื้นบ้าน”

รูปภาพที่ 3.41 รูปประกอบการทำกิจกรรม “กลางแจ้งสนุกด้วยของเล่นพื้นบ้าน”

รูปภาพที่ 3.42 รูปประกอบการทำกิจกรรม “กลางแจ้งสนุกด้วยของเล่นพื้นบ้าน”

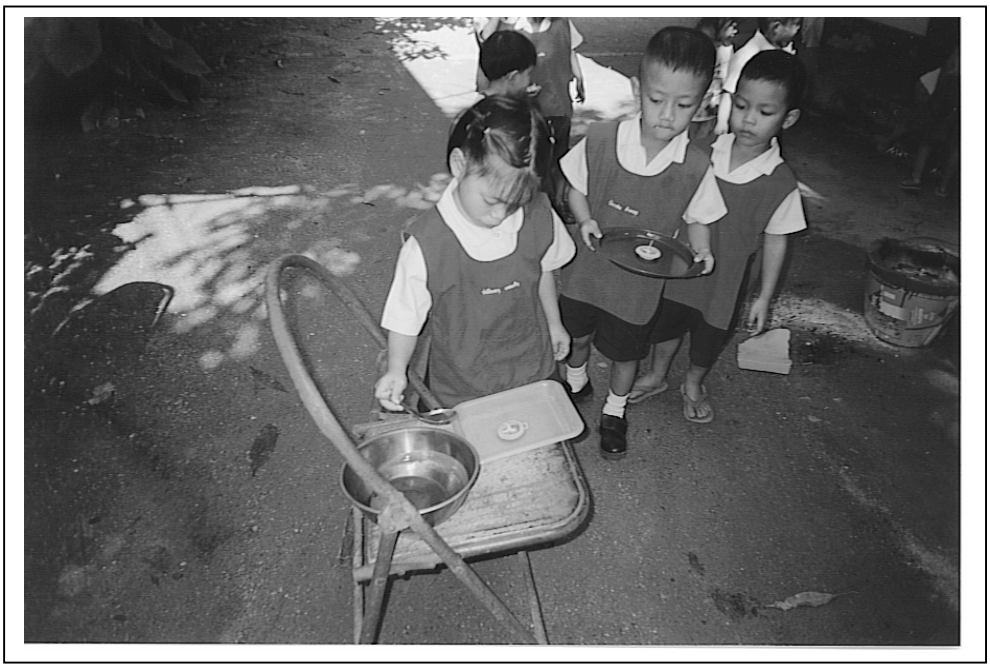
รูปภาพที่ 3.43 รูปประกอบการทำกิจกรรม “การรับประทานอาหารว่างของเด็กชั้นเตรียมอนุบาล”

รูปที่ 3.44 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”

รูปภาพที่ 3.45 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”

รูปภาพที่ 3.46 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายสำหรับเด็กอนุบาล 1”

รูปภาพที่ 3.47 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“กิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (อนุบาล 1)”

รูปภาพที่ 3.48 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“เด็กเตรียมอนุบาลเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน”

รูปภาพที่ 3.49 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“เด็กเตรียมอนุบาลได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง”

รูปภาพที่ 3.50 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“เด็กเตรียมอนุบาลได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง”

รูปภาพที่ 3.51 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“ครูประจำชั้นกับเด็กเตรียมอนุบาลในศูนย์ ”

รูปภาพที่ 3.52 รูปประกอบการทำกิจกรรม
“ครูประจำชั้นกับเด็กอนุบาล 1 ในศูนย์ ”

6.3.4 กิจกรรมการนิเทศการใช้หลักสูตร

จุดเน้นของกิจกรรมนี้จะมุ่งไปที่ความร่วมมือระหว่างคณะผู้วิจัย ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก โดยใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 ซึ่งกิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันด้านการนิเทศและประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์และผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(2) เพื่อร่วมกันจัดทำแบบประเมินผลการใช้หลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

(3) เพื่อร่วมกันประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยผ่านการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มกราคม – กุมภาพันธ์ 2547

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์ 1 คน

(2) ตัวแทนผู้ปกครองเด็ก 4 คน

(3) คณะผู้วิจัย 3 คน

(4) ครูประจำศูนย์ 2 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาร่วมประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลร่วมกับตัวแทนคณะกรรมการศูนย์และตัวแทนผู้ปกครอง

(2) คณะผู้วิจัยนำเสนอแบบประเมินติดตามการนิเทศกับตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนกรรมการศูนย์ และร่วมกันพิจารณาแบบนิเทศ ประเมินผล เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพจริงของศูนย์และศักยภาพของผู้ประเมินด้วย

(3) คณะผู้วิจัย ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์และตัวแทนผู้ปกครองร่วมกันนิเทศและประเมินผลการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 โดยผ่านการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์และสอบถามปัญหาต่าง ๆ จากครูผู้ใช้หลักสูตร สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

(4) นำผลและข้อมูลที่ได้จากการนิเทศติดตามประเมินผลมาร่วมสรุปเป็นรายเดือน แล้วนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ในการเสวนาการประเมินผลการใช้หลักสูตรในเดือนมีนาคม 2547

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์และตัวแทนผู้ปกครอง มีความเข้าาใจและมองเห็นความสำคัญของการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรในระดับหนึ่ง

(2) ได้ร่วมประเมินนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(3) คณะผู้วิจัย ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์และตัวแทนผู้ปกครอง ได้ร่วมปฏิบัติการนิเทศและประเมินผลการใช้หลักสูตร

(4) ได้ข้อมูลการประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นรายสัปดาห์ / รายเดือน

6.3.5 กิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาสื่อพื้นบ้านประกอบกิจกรรม

เนื่องด้วยการจัดกิจกรรมในบางหน่วยที่ระบุในแผนและการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์ มุ่งเน้นให้ใช้สื่อพื้นบ้านที่เน้นผลจากการศึกษาชุมชนในการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งในการวิจัยระยะที่ 2 ได้มีการจัดทำสื่อประเภทสื่อพื้นบ้านขึ้น 1 ครั้ง และได้ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมในการทดลองใช้หลักสูตรฉบับที่ร่างและฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 ไปแล้ว พบว่าสื่อพื้นบ้านที่ได้จัดทำขึ้นในครั้งนั้น ชำรุดเสียหายไม่พอ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กโดยใช้หลักสูตร

ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2 มีความจำเป็นจะต้องปรับปรุงและพัฒนาขึ้นมาใหม่จำนวนหนึ่ง ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวดังนี้

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสื่อพื้นเมือง ประกอบการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มกราคม – กุมภาพันธ์ 2547

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์ 2 คน

(2) กรรมการศูนย์

(3) ชาวบ้านท้าวบุญเรือง 2 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์ตรวจสอบจำนวนคุณภาพของสื่อพื้นบ้านประจำศูนย์เด็กเล็ก ในชั้นเด็กเล็ก อนุบาล 1

(2) ครูประจำศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ร่วมกันแก้ปัญหา โดยให้ชาวบ้านท้าวบุญเรือง (กลุ่มผู้สูงอายุ) จัดทำและซ่อมแซมสื่อพื้นบ้านเพิ่มเติมให้ โดยมอบเงินค่าจัดซื้อวัสดุให้

(3) ครูประจำศูนย์นำสื่อพื้นบ้านที่ได้รับการซ่อมแซมและทำขึ้นใหม่มาใช้ประกอบกิจกรรมและจัดไว้ตามมุมในชั้นเรียน

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง มีสื่อพื้นบ้านเล่นและประกอบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างพอเพียงและเหมาะสมตามวัย ซึ่งสื่อที่ได้รับการซ่อมแซมและจัดทำขึ้นใหม่มีทั้งหมด 6 ประเภท จำนวน 62 ชิ้น ได้แก่ กำหมุน 10 ชิ้น ก๊อบแก๊ป 10 ชิ้น ตีล้อ 10 ชิ้น ลูกข่าง สะบ้า 20 ชิ้น รถกระป๋อง 10 ชิ้น และบันไดลิง 2 ชิ้น

6.3.6 กิจกรรม “การจัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้านและวิดีทัศน์พิธีกรรม” ชุมชนท้าวบุญเรือง

จากการดำเนินงานการวิจัยในระยะที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูเด็กเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การอบรมเลี้ยงดูเด็กในชุมชนท้าวบุญเรืองหลายด้าน เช่น เพลงกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้าน พิธีกรรมต่าง ๆ ประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้นำมาจัดทำเป็นสื่อประเภทนิทานและเพลง

ใช้ประกอบกิจกรรมสำหรับเด็กในศูนย์ ตลอดการวิจัยในระยะที่ 2 จากการติดตามผลพบว่าหนังสือนิทานที่ทำในการวิจัยระยะที่ 2 มีความไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น รูปภาพ เนื้อหา การใช้สีและขนาดรูปเล่ม ดังนั้นครูประจำศูนย์และคณะผู้วิจัยเห็นว่าสมควรจะต้องมีการปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประกอบทั้งหนังสือในชุดแรกที่จัดทำขึ้น ได้ชำรุดไปมากแล้ว จึงน่าจะดำเนินการจัดทำไปพร้อม ๆ กัน เทปเพลงกล่อมเด็กและวิดีทัศน์ VCD ที่สรุปกิจกรรมการวิจัย พิธีกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งมอบให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและสกว. ในช่วงของการสิ้นสุดการวิจัย ด้วยเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการกิจกรรมนี้ต่อเนื่อง ระหว่างเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2547

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อจัดทำเป็นหนังสือนิทานพื้นบ้านสำหรับเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง 7 เรื่อง

(2) เพื่อจัดทำเทปเพลงกล่อมเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง

(3) เพื่อจัดทำวิดีทัศน์สรุปกิจกรรมตลอดการวิจัยและพิธีกรรมในชุมชนท้าวบุญเรือง

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มกราคม – พฤษภาคม 2547

3) สถานที่

-

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย

(2) ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็ก

(3) นักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย

(4) นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษา

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยร่วมกับครูประจำศูนย์และคณะกรรมการฝ่ายการศึกษาของอบต.บ้านแหวน ประชุมพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้หนังสือนิทานพื้นบ้านที่เคยจัดทำขึ้นแล้วนำไปใช้

(2) ได้นำปัญหาและข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุง โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อนักศึกษาโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัยและนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาเข้าร่วมจัดทำหนังสือนิทานและเทปเพลงกล่อมเด็ก และติดต่อผู้จัดทำ VCD ชุดพิธีกรรมและสรุปกิจกรรมตลอดการวิจัยทั้ง 3 ระยะ

(3) เชิญคณะกรรมการและครูประจำศูนย์ร่วมตรวจสอบคุณภาพของสื่อทั้ง 3 ชนิดที่จัดทำขึ้น

6. ผลการดำเนินกิจกรรม

1. ได้นิทานพื้นบ้านสำหรับจัดกิจกรรมเด็กปฐมวัย 7 เรื่อง จำนวน 3 ชุด
2. ได้เทปเพลงกล่อมเด็กสำหรับจัดกิจกรรม จำนวน 3 ชุด
3. ได้ VCD ชุดพิธีกรรมของชุมชนบ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 3 ชุด
4. ได้ VCD สรุปกิจกรรมการดำเนินการวิจัย จำนวน 3 ชุด

6.3.7 กิจกรรมพัฒนาบุคลากร : การอบรมเชิงปฏิบัติการ "การใช้สื่อสร้างสรรค์" และการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย

ในส่วนของงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง มีงานหลักที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง คืองานพัฒนาบุคลากรและงานวิชาการ ดังนั้นกิจกรรมเหล่านี้ จึงได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในกระบวนการวิจัยครั้งนี้

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการใช้สื่อสร้างสรรค์ให้แก่ครูประจำศูนย์

(2) เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาและใช้แบบฝึกทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัยให้แก่ครูประจำศูนย์

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มกราคม 2547

3) สถานที่

โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัย

(2) วิทยากร

(3) ตัวแทนกรรมการศูนย์

(4) ครูประจำศูนย์

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยได้ประสานกับคณะกรรมการศูนย์ให้ส่งครูประจำศูนย์ 2 คน เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการใช้สื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดกับการพัฒนา และการใช้แบบฝึกทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย โดยขอให้ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์และตัวแทนฝ่ายการศึกษาเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์ได้มีทักษะการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของเด็กปฐมวัย

(2) คณะกรรมการศูนย์และตัวแทนฝ่ายการศึกษาของอบต.บ้านแหวนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง

6.3.8 กิจกรรม "วันเด็ก" ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้เด็กได้สนุกสนานและแสดงออก

(2) เพื่อฝึกทักษะการจัดกิจกรรมและการนำเสนอผลงานของครู

(3) เพื่อเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก

(4) เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการจัดงานวันเด็กแห่งชาติ

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

10 มกราคม 2547

3) สถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ผู้ปกครองเด็ก

(2) เด็กของศูนย์พัฒนาเด็ก

(3) กรรมการศูนย์

(4) ครูประจำศูนย์

(5) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

(6) ชาวบ้านท้าวบุญเรือง

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์ ครูประจำชั้น ตัวแทนผู้ปกครองร่วมกันประชุมเพื่อหารือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมงานวันเด็กของศูนย์ท้าวบุญเรืองและพิจารณาหางบประมาณ โดยเฉพาะส่วนที่ควรจะได้รับจาก อบต. ที่ไม่เพียงพอ จึงควรจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดบ้าง

(2) แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมทั้งฝ่ายของศูนย์ ผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อรับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย

(3) ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) เด็กในศูนย์ได้รับความสนุกสนานและกล้าแสดงออก

(2) ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมกันทำงาน แก้ปัญหาร่วมกัน

(3) ครูประจำศูนย์ได้ฝึกทักษะการจัดและการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง

6.3.9 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคการคัดกรองเด็กพิเศษ”

เนื่องด้วยการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้มุ่งให้โอกาสเด็กทุกคนได้เข้ารับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะเด็กพิเศษ ดังนั้นครูในทุกระดับจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษ ดังนั้นการที่ครูในระดับปฐมวัย จึงควรมีความรู้เกี่ยวกับเด็กพิเศษ ดังนั้นการที่ครูในระดับปฐมวัยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กพิเศษ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาเด็กยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยและกรรมการศูนย์จึงจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียด คือ

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้ครูประจำศูนย์และคณะกรรมการศูนย์ ได้มีความรู้ ความเข้าใจ ความสำคัญ โครงการจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

(2) เพื่อให้ครูประจำศูนย์มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคในการศึกษาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

กุมภาพันธ์ 2547

3) สถานที่

ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์ 2 คน

(2) คณะกรรมการศูนย์ 1 คน

(3) ตัวแทนผู้ปกครอง 1 คน

(4) ผู้แทนฝ่ายการศึกษา อบต. บ้านแหวน 1 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ขอความอนุเคราะห์วิทยากรให้การอบรมและเยี่ยมชมกิจกรรมของศูนย์การศึกษาพิเศษ

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) ครูประจำศูนย์ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเด็กพิเศษการเรียนร่วมชั้นและการคัดกรองเด็ก

(2) คณะกรรมการศูนย์และตัวแทนฝ่ายการศึกษาอบต.บ้านแหวนได้พัฒนาศักยภาพตนเอง

6.3.10 กิจกรรมการศึกษาดูงาน "พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็ก"

ในช่วงระยะเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2547 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรืองกำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือได้มีการเลือกคณะกรรมการศูนย์ชุดใหม่เข้ามาดำเนินการ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้สอบถามถึงความต้องการของคณะกรรมการศูนย์ชุดใหม่ทราบว่ามีความต้องการศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง จึงได้จัดกิจกรรมนี้ขึ้น

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

(2) เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายการพัฒนาเด็ก

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

16 กุมภาพันธ์ 2547

3) สถานที่

(1) สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านอินทิรา อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

(2) ศูนย์วิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นายกอบต.บ้านแหวน 1 คน

(2) อาจารย์ใหญ่โรงเรียนท้าวบุญเรือง 1 คน

(3) คณะกรรมการศูนย์

(4) คณะผู้วิจัย 2 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานกับแหล่งศึกษาดูงาน โดยพิจารณาสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีขนาดใกล้เคียงกับศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง แต่มีจุดเด่นที่สำคัญ คือผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ด้านการบริหารจัดการศูนย์และงานพัฒนาเด็กที่ชัดเจน และประสานความสำเร็จในงานพัฒนาเด็ก และติดต่อวิทยากรจากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ มาเสวนาเกี่ยวกับเทคนิคการบริหารองค์กรเบื้องต้นให้แก่คณะกรรมการศูนย์

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการบริหารจัดการชัดเจนขึ้น

(2) คณะกรรมการศูนย์ได้แนวคิดและประสบการณ์ในการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก และสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศูนย์ได้

6.3.11 กิจกรรมการพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็ก “ศาลาแห่งภูมิปัญญาไทย”

เนื่องด้วยในการวิจัยระยะที่ 2 คณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมไปศึกษาดูงานหลาย ๆ แห่ง ก็ได้นำแนวคิดมาปรับปรุงสภาพแวดล้อมของศูนย์เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งได้มีความคิดเห็นร่วมกันว่า น่าจะได้มีการจัดทำสถานที่สำหรับให้เด็กได้ใช้อ่านหนังสือ เล่นสื่อพื้นบ้าน เก็บสื่อพื้นบ้านให้เป็นระบบ จึงเกิดกิจกรรมโครงการพัฒนา “ศาลาแห่งภูมิปัญญาไทย” ขึ้น

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

(2) เพื่อพัฒนาสถานที่ที่เหมาะสม สำหรับให้เด็กในศูนย์มาร่วมทำกิจกรรมสร้างสรรค์

(3) เพื่อพัฒนาสถานที่จัดเก็บและจัดเสนอผลงานของเด็กให้เป็นระบบ

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

มกราคม - กุมภาพันธ์ 2547

3) สถานที่

ศาลาอเนกประสงค์หน้าศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) คณะกรรมการศูนย์ 7 คน

(2) คณะผู้วิจัย 5 คน

(3) ครูประจำศูนย์ 2 คน

(4) ตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน 4 คน

(5) ตัวแทนผู้ปกครอง 3 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) ทุกฝ่ายประชุมร่วมกันพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความคุ้มค่าและการจัดสรรงบประมาณ และรูปแบบของศาลา จนกระทั่งได้ข้อสรุป จึงได้มอบให้คณะกรรมการศูนย์ฝ่ายอาคารสถานที่ไปดำเนินการ โดยชักชวนชาวบ้านและผู้ปกครองมาร่วมมือ

(2) เมื่อศาลาได้พัฒนาเสร็จแล้ว ครูประจำศูนย์ก็ได้ดำเนินการจัดนำผลงาน หนังสือ ของเล่นเด็กพื้นเมืองเข้ามาจัดเก็บ วางระเบียบ กติกาของการเข้าไปใช้ศาลาให้เด็กในศูนย์ฟัง

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) สภาพแวดล้อมของศูนย์ระยะ 2 ดีขึ้น

(2) ศูนย์มีที่จัดเก็บของเล่นพื้นเมือง หนังสือที่เป็นระบบชัดเจนขึ้น

(3) เด็กในศูนย์พัฒนาการเด็กท้าวบุญเรือง มีสถานที่เล่นที่เหมาะสมและได้เรียนรู้ระเบียบ กติกาในการเล่นที่เหมาะสม

6.3.12 กิจกรรมการสะท้อน "องค์ความรู้สู่ชุมชน"

เมื่อได้มีการวิจัยได้ดำเนินงานสิ้นสุดโครงการ คณะผู้วิจัยได้ร่วมทบทวนองค์ความรู้ที่ได้รับกับจุดมุ่งหมายการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งข้อสังเกตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงได้ข้อสรุปว่าควรจะจัดกิจกรรมเสวนาร่วมกับชุมชนขึ้น เพื่อได้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ชุมชนได้รับทราบและตรวจสอบ จึงทำให้เกิดกิจกรรมดังกล่าวนี้ขึ้น

1) วัตถุประสงค์

(1) เพื่อสะท้อนองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัยให้แก่ชุมชน

(2) เพื่อให้ชุมชนได้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลและองค์ความรู้ที่ได้รับก่อนการเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

(3) เพื่อสะท้อนแนวคิด ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เครือข่ายเด็กเล็กในชุมชนอื่น ๆ

2) ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม

23 พฤษภาคม 2547

3) สถานที่

ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน 1 คน

(2) ปลัดอบต.บ้านแหวน 1 คน

(3) สมาชิกอบต.บ้านแหวน 12 คน

(4) ประธานศูนย์เด็กและครูประจำศูนย์เด็กทั้ง 4 ศูนย์

(5) ตัวแทนชุมชน 16 คน

(6) ตัวแทนเครือข่ายเด็ก 2 คน

(7) ผู้บริหารโรงเรียน 2 คน

5) วิธีการดำเนินกิจกรรม

(1) คณะผู้วิจัยได้ประชุมวางแผนร่วมกันเกี่ยวกับประเด็น องค์ความรู้ที่จะนำเสนอต่อชุมชนในเวที สถานที่ที่จะจัด กลุ่มเป้าหมาย

(2) ที่ประชุมได้แบ่งงานความรับผิดชอบในแต่ละประเด็นของการเสนอดังนี้

นายสมบูรณ์ รอบรู้

สถานที่ประสานกลุ่มเป้าหมายและนำเสนอความสำคัญของปัญหา

นายอินทัน พันธุรักษา

องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการศูนย์ฯ

นางกันต์ฤทัย นาห้วยทราย

องค์ความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตร / การจัดนิทรรศการ

นางเยี่ยมลักษณ์ อุดาการ

องค์ความรู้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและภาพรวมการดำเนินการวิจัย

(3) ดำเนินการจัดเวทีตามที่ได้เตรียมงานและสรุปผลการจัดงานเวทีสะท้อนองค์ความรู้สู่ชุมชน

6) ผลการดำเนินกิจกรรม

(1) ชุมชนได้รับองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย

(2) ชุมชนได้ร่วมกันตรวจสอบองค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัย

(3) เครือข่ายพัฒนาเด็กได้รับความรู้ แนวคิดที่ได้จากการวิจัยและสามารถนำไปขยายผลการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กต่อเนื่องต่อไป เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองตอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บทที่ 4
ผลการวิจัยและวิจารณ์

จากการดำเนินการวิจัย ตามกิจกรรมการวิจัยที่กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยสามารถนำมาสู่การประมวลผลการวิจัย เพื่อตอบโจทย์วิจัย คำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

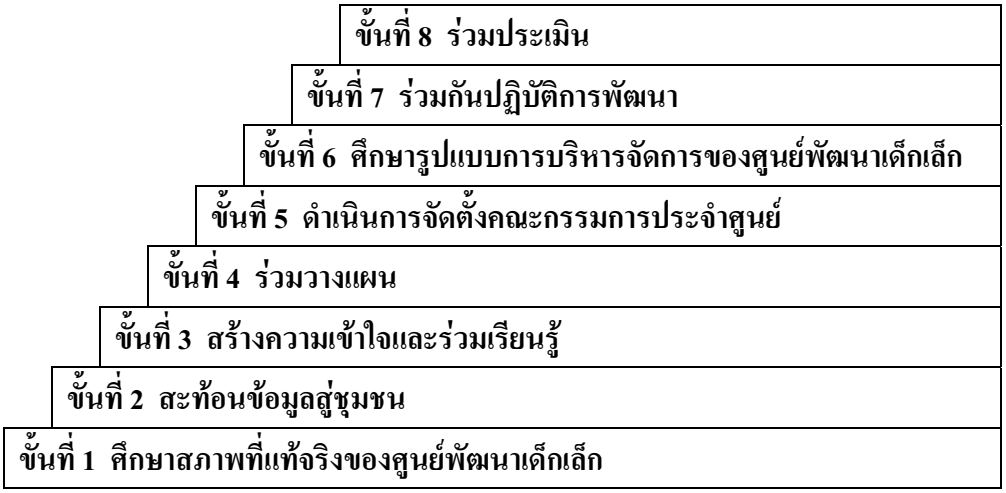
1. การพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. รูปแบบและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

โดยแต่ละประเด็นขอนำเสนอผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและข้อวิจารณ์ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการวิจัย พบว่ารูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง เป็นรูปแบบของศูนย์เด็กปฐมวัยที่จัดตั้งขึ้นโดยชุมชน ที่มีจุดเน้นสำคัญ คือเป็นศูนย์พัฒนาเด็กที่มีการบริหารจัดการโดยตัวแทนของประชาคมหมู่บ้าน ระเบียบต่าง ๆ ที่นำมาบริหารจัดการต้องมาจากคณะกรรมการของศูนย์ที่มาจากตัวแทนของประชาคม รวมทั้งงบประมาณหลักก็คือเป็นการระดมของคนในชุมชน ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้จัดเป็นศูนย์เด็กปฐมวัย รูปแบบหนึ่งใน 3 รูปแบบของศูนย์เด็กปฐมวัยในประเทศไทย ดังที่เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, 57) ได้กล่าวว่าศูนย์เด็กปฐมวัยที่มีอยู่ในประเทศไทยขณะนี้มีอยู่ 3 รูปแบบ และรูปแบบที่ 3 คือรูปแบบศูนย์เด็กปฐมวัยที่ชุมชนเป็นผู้จัดตั้ง โดยมี คณะบุคคลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในรูปแบบของคณะกรรมการ แต่ละศูนย์จะมีระบบการบริหาร ไม่เหมือนกัน

สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ที่องค์กรชุมชนได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น มีกระบวนการที่สำคัญอยู่ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพที่แท้จริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน กรณีของตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เดิมมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเดิมอยู่แล้ว 4 ศูนย์ ดังนั้นก่อนการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทราบข้อมูล สภาพที่แท้จริงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นอยู่ ดังนั้น คณะวิจัยและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาคมหมู่บ้าน จึงร่วมกันค้นหาข้อมูลที่แท้จริงในทุก ๆ ด้านของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอยู่ในตำบล ซึ่งพบว่ามีสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน ประเด็นที่สำคัญและที่มีทุกศูนย์ฯ คือผู้นำของชุมชนและผู้บริหารศูนย์ยังไม่ได้ตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ปัญหาความขัดแย้งด้านการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์กับผู้บริหารโรงเรียน การบริหารงบประมาณของศูนย์ สภาพอาคารของศูนย์ ไม่เหมาะสม สภาพแวดล้อมศูนย์ไม่เหมาะสม คุณวุฒิของครูประจำศูนย์ ไม่เหมาะสม กล่าวคือบุคลากรส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาปฐมวัย คุณวุฒิอยู่ในระดับประถม – มัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ล้วนแต่จะทำให้เกิดอุปสรรคต่อการพัฒนาเด็กในเชิงคุณภาพทั้งสิ้น

ขั้นที่ 2 สะท้อนข้อมูลสู่ชุมชน การนำข้อมูลคืนกลับให้ชุมชนได้ร่วมรับทราบ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นการสร้างความรู้สึกของการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น ดังนั้นหลังจากการศึกษาและสำรวจข้อมูลที่ชัดเจนแล้ว คณะผู้วิจัย นายกอบต.บ้านแหวนรวมทั้งสมาชิกอบต.ประธานประชาคมได้ร่วมกันจัดเวทีเสวนาชาวบ้านขึ้น ในแต่ละชุมชนได้รับทราบ ในเวทีนี้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับ

การพัฒนาศูนย์เด็กของชุมชน แต่ก็ยังมีประเด็นที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือชาวบ้านบางส่วนก็ยังไม่เข้าใจว่าทำไมชุมชนจะต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วย ทั้งที่ศูนย์พัฒนาเด็กก็มีผู้ดูแลอยู่แล้ว

ขั้นที่ 3 สร้างความเข้าใจและร่วมเรียนรู้ เมื่อชุมชนได้ร่วมรับทราบข้อมูลในทุกด้านของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีอยู่เดิมแล้ว การจะผลักดันหรือสร้างแนวร่วมไปสู่การพัฒนาในขั้นต่อไปนั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือความรู้ ความเข้าใจและการตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาของคนในชุมชน ซึ่งจากการจัดเวทีหลายครั้งคณะผู้วิจัยและผู้นำชุมชน พบว่าชาวบ้านยังขาดความเข้าใจในบทบาทของชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติอย่างชัดเจน ดังนั้นคณะผู้วิจัยและนายก อบต. จึงให้ประธานประชาคมหมู่บ้านจัดเวทีชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย กับการมีส่วนร่วมของชุมชนขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจในบทบาทของตัวเองและเห็นความสำคัญของการศึกษา รวมทั้งเข้าใจเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ในที่สุดชุมชนโดยประชาคมหมู่บ้านก็ร่วมกันลงมติเห็นชอบที่จะให้พัฒนาศูนย์เด็กของชุมชนขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของหมู่บ้านท้าวบุญเรือง มีจุดเน้นให้มีการบริหารจัดการโดยชุมชน ในรูปของประชาคมหมู่บ้านที่ได้รับงบประมาณหลักจากอบต.บ้านแหวน มาดำเนินการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชน

ขั้นที่ 4 ร่วมวางแผน เมื่อชุมชนมีมติให้ดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชนแล้ว ประชาคมหมู่บ้านก็ร่วมกันวางแผนปรึกษาหารือเกี่ยวกับเงินทุนและรูปแบบการบริหารจัดการในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ได้ประชุมร่วมกันจัดทำแผนงบประมาณของตำบล โดยที่ประชุมมีมติให้บรรจุแผนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขึ้นมารองรับ เพื่อการจัดสรรงบประมาณประจำปี 2546 มาสนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 5 ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการประจำศูนย์ ชุมชนโดยประชาคมหมู่บ้านได้เชิญประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมดำเนินการคัดเลือกบุคคล แล้วนำรายชื่อที่ได้คัดเลือกเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการเมื่อได้รับการแต่งตั้งแล้วร่วมกันคัดเลือกประธาน กรรมการแต่ละฝ่ายและวางแผนร่วมกันดำเนินการพัฒนาศูนย์ต่อไป

ขั้นที่ 6 ศึกษารูปแบบของศูนย์และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ขั้นที่ 1 – 5 นั้น คณะกรรมการเพียงแต่ได้ข้อมูลในภาพรวม กล่าวคือ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาก่อนการพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แหล่งของงบประมาณหลัก รูปแบบการบริหารจัดการของศูนย์ว่าเป็นเรื่องของชุมชน แต่สิ่งที่ยังไม่ทราบคือ **"วิธีการที่จะพัฒนา"** ดังนั้นในขั้นที่ 6 คณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงได้ดำเนินการจัดเวทีประชาคม เมื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้าวบุญเรืองและศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเชิงลึกอีกครั้ง ทำให้ได้ทราบศักยภาพที่แท้จริงในชุมชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อมูลส่วนนี้นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการในขั้นที่ 7 กล่าวคือทำให้คณะผู้วิจัย คณะกรรมการของศูนย์พัฒนาเด็กและผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมกันรับรู้ปัจจัย เงื่อนไขที่เป็นทั้งจุดเด่นและจุดด้อย อันจะนำมาใช้ในการสนับสนุนงานการพัฒนา เช่น ปัจจัยที่เด่น ได้แก่ เป็นชุมชนที่มีพลังความสามัคคี มีทุนต่าง ๆ ในชุมชนมาก มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการศึกษา มีทุนด้านภูมิปัญญามาก กลุ่มผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งมาก ปัจจัยที่เป็นข้อด้อย ได้แก่ การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่เป็นระบบ ตรวจสอบไม่ได้ คุณภาพงานด้านวิชาการ การพัฒนาเด็กอยู่ในเกณฑ์ต่ำ บุคลากรประจำศูนย์ยังไม่มีคุณภาพ เป็นต้น

จากข้อมูลเหล่านี้ คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์จึงได้นำมาร่วมกันวางแผนและเขียนแผนปฏิบัติการในการพัฒนา (รายละเอียดในบทที่ 3)

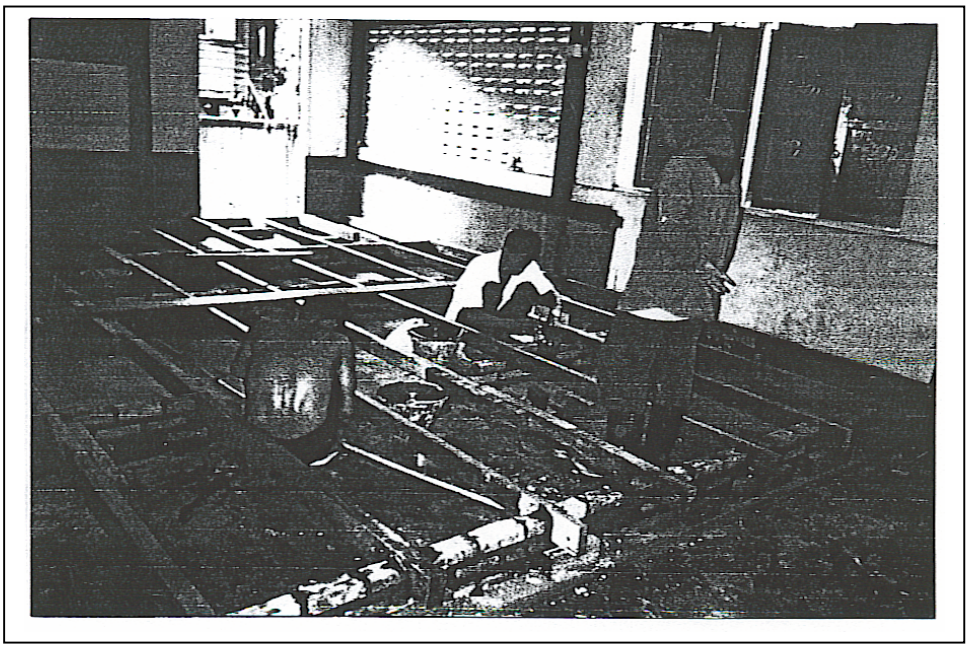
ขั้นที่ 7 ร่วมกันปฏิบัติการพัฒนา การปฏิบัติการในขั้นนี้ คณะผู้ดำเนินการวิจัยและคณะกรรมการประจำศูนย์ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการประชุมร่วมกัน เพื่อวิพากษ์แผนปฏิบัติการที่ได้ร่วมกันเขียนขึ้น หลังจากได้รับความเห็นชอบแล้ว ก็เริ่มปฏิบัติการพัฒนาไปตามลำดับ ซึ่งในขั้นที่ 7 มีจุดเน้นของการพัฒนา 2 ประเด็นที่สำคัญ คือการบริหารจัดการกับงานวิชาการ สำหรับการบริหารจัดการ คณะกรรมการได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานโดยกำหนดโครงสร้างของการบริหารงานศูนย์ บทบาทหน้าที่ของบุคลากร งานต่าง ๆ ภายในศูนย์ โดยมีการร่างเป็นระเบียบข้อปฏิบัติข้อกำหนดที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น ในส่วนของงานวิชาการ คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ครูประจำศูนย์และตัวแทนผู้ปกครองร่วมกันจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองและนำไปทดลองใช้ และร่วมกันประเมินงานในทุก ๆ ด้านร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 8 ร่วมประเมิน กระบวนการพัฒนาตั้งแต่ในขั้นที่ 1 – 6 คณะผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันประเมินผลทุกขั้นอนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการประเมินที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือประเมินโดยการสังเกตทั่วไปกับการประเมินที่ใช้เครื่องมือในการประเมิน เช่น แบบสังเกต แบบสอบถาม รวมทั้งการจัดเวทีสาธารณะ เพื่อสะท้อนข้อมูลของการดำเนินการพัฒนาเป็นระยะ ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมกันประเมิน

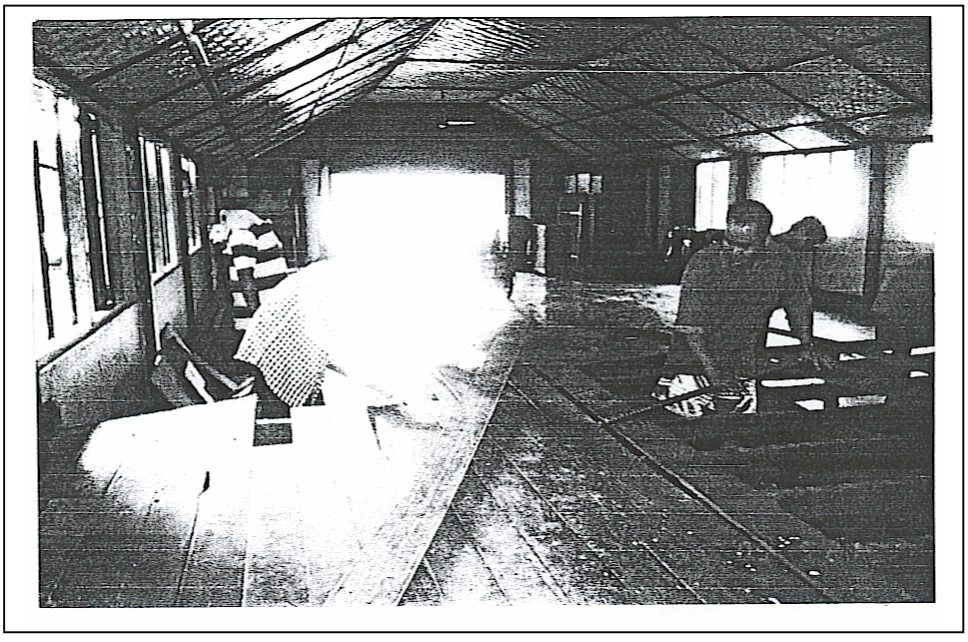
จึงพอสรุปได้ว่ารูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พัมนาขึ้นโดยองค์กรชุมชนอย่างมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ซึ่งทั้งหมดข้างต้น เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์ของท้าวบุญเรือง ซึ่งคณะกรรมการศูนย์และคณะวิจัยได้ใช้การบริหารจัดการตามแนวทางที่ได้รับจากประชาคมหมู่บ้าน มาดำเนินการพัฒนาศูนย์ตั้งแต่วันเริ่มต้นการพัฒนาศูนย์ จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งศูนย์ได้เปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 โดยได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงมารับบริการจากศูนย์พัฒนาเด็กในระยะเริ่มต้นเป็นจำนวนเด็กถึง 38 คน ซึ่งก่อนหน้าการพัฒนาศูนย์จะมีเด็กอยู่ในศูนย์เพียงแค่ 7 คนเท่านั้น จากการพูดคุยและสอบถามผู้ปกครองและชาวบ้านถึงความไว้วางใจที่นำลูกหลานมาบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งนี้ เนื่องจากเป็นศูนย์ของหมู่บ้านและอยู่ใกล้ ค่าบริการถูก แต่สะอาด ลูก ๆ หลาน ๆ ชอบ อยากจะมาศูนย์ มาดูและเยี่ยมได้ตลอดเวลา

ซึ่งข้อมูลย้อนกลับในช่วงเริ่มต้นในเดือนแรก ๆ ได้สร้างความมั่นใจให้แก่คณะกรรมการศูนย์มากขึ้น ประการสำคัญที่คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการมีความเห็นตรงกันก็คือ ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมต่อศูนย์พัฒนาเด็กแห่งนี้ จึงทำให้เกิดความวางใจและศรัทธา รู้สึกภาคภูมิใจที่ได้นำลูกหลานมาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองของเด็กส่วนหนึ่งได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์แห่งนี้ตั้งแต่เริ่มต้น ไม่ว่าจะเป็นการปลูกสร้าง ทาสี มุงหลังคา ปูกระดาน เป็นต้น กิจกรรมที่ร่วมกันทำเหล่านี้ ได้สร้างความผูกพันและความไว้วางใจ ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ร่วมกันที่ได้ก็คือ ชุมชนและคณะผู้วิจัยได้คำตอบที่ชัดเจนว่าองค์กรชุมชนสามารถบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กในชุมชนของตนเองได้ และรูปแบบของศูนย์พัฒนาเด็กที่พัฒนาขึ้นมานั้น จะมีการบริหารจัดการโดยชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งถูกคัดเลือกโดยประชาคมหมู่บ้าน และนอกจากนี้ยังทำให้คณะผู้วิจัยได้มองเห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมของทฤษฎีการบริหารจัดการของโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based) ได้อย่างชัดเจนจากกิจกรรม ในระยะก่อนการดำเนินการวิจัยนี้

รูปภาพที่ 4.2 ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

รูปภาพที่ 4.3 ชาวบ้านร่วมกันปูกระดานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

รูปภาพที่ 4.4 ร่วมกันเทพื้นเทน้ำใจให้ศูนย์ของชุมชน

ซึ่งหากพิจารณาจากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น และกระบวนการในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กโดยองค์กรชุมชนนั้น จะพบว่าได้ยึดถือตามหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีหลักในการทรงงานอยู่ 7 ประการ คือ หลักการความพึงพอใจ คือ ไม่ใช่วิธีการสั่งการ หากแต่ว่าพยายามดำเนินการให้ตอบสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ หลักการพึ่งพาตนเอง ซึ่งพระองค์ก็จะดำเนินการกระตุ้นให้กลุ่มหรือบุคคลคิดค้นหาแนวทางในการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือเกิดขึ้นในกลุ่ม หลักการมีส่วนร่วมของสังคมมวลรวม หากการพัฒนาใดที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่ต้นก็จะเป็นบ่อเกิดการพัฒนาที่เข้มแข็งในอนาคต หลักการทำงานแบบประชาธิปไตย คือเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนได้แสดงความคิดเห็นวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นกลาง และเมื่อมีการตัดสินใจ ผลลัพธ์ที่ได้ก็ถือว่าคุ้มค่ากับการลงทุน หลักการวิเคราะห์สภาพทางภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตท้องถิ่น หรือที่เรียกว่าภูมิสังคม ดังนั้นการพัฒนาใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นจะต้องมีการศึกษาและคำนึงบริบทของชุมชนและท้องถิ่นนั้น ๆ ก่อนเสมอ หลักการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ก่อนการดำเนินการพัฒนาใด ๆ ทุกครั้ง จะต้องมีการวิเคราะห์และเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะพัฒนาก่อนเสมอ เพื่อเป็นรากฐานของการนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ศึกษาดูศักยภาพของตนเองของทุน ซึ่งกระบวนการนี้ทรงเรียกว่า การระเบิดจากข้างใน และสิ่งสุดท้ายก็คือหลักการ

เสริมสร้างความรู้ **“วิชาการ”** การพัฒนาใด ๆ จะต้องหมั่นขวนขวายและหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อที่จะให้การพัฒนานั้น ๆ ดำเนินการไปอย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักวิชาการ (อ้างจาก สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2543 : 7)

2. รูปแบบและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

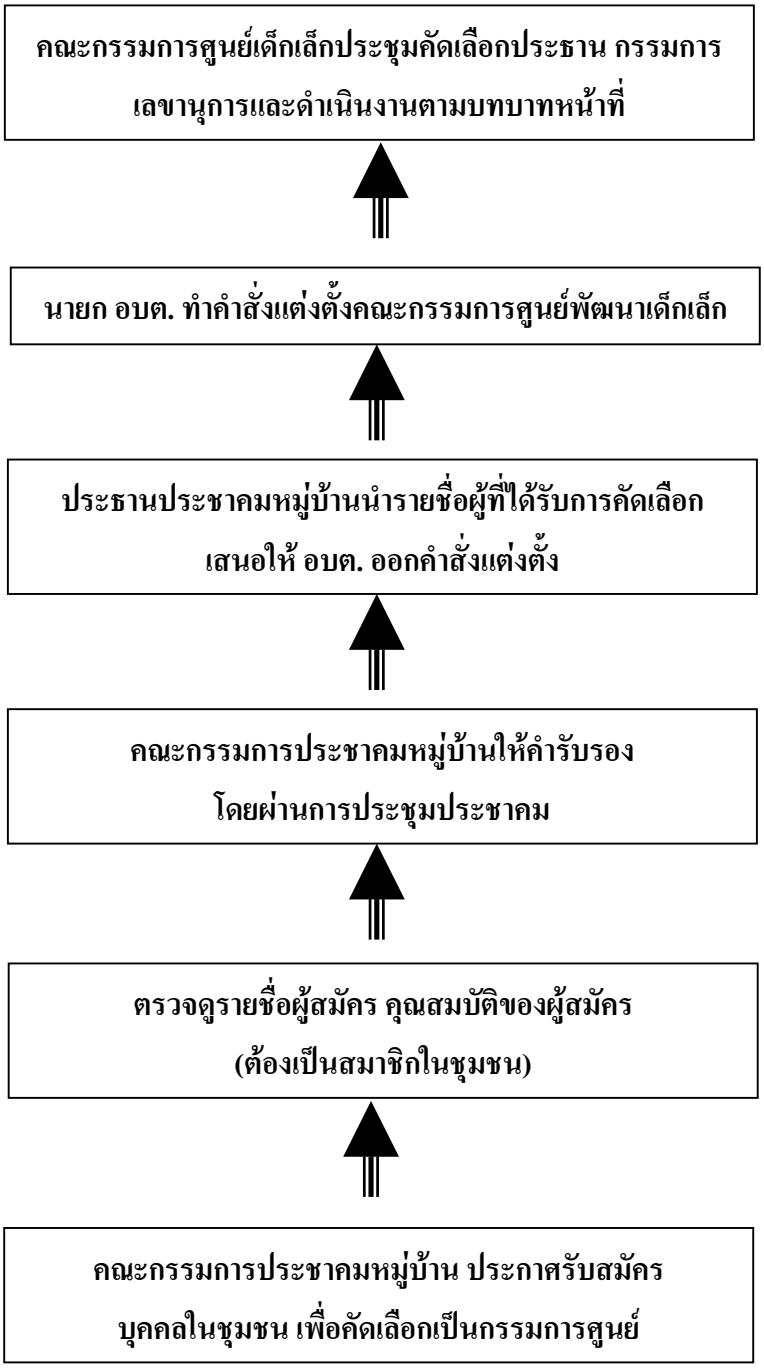
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พัฒนาและบริหารจัดการโดยองค์กรชุมชน โดยมีการบริหารจัดการในแต่ละด้านดังนี้

2.1 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก

2.2 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

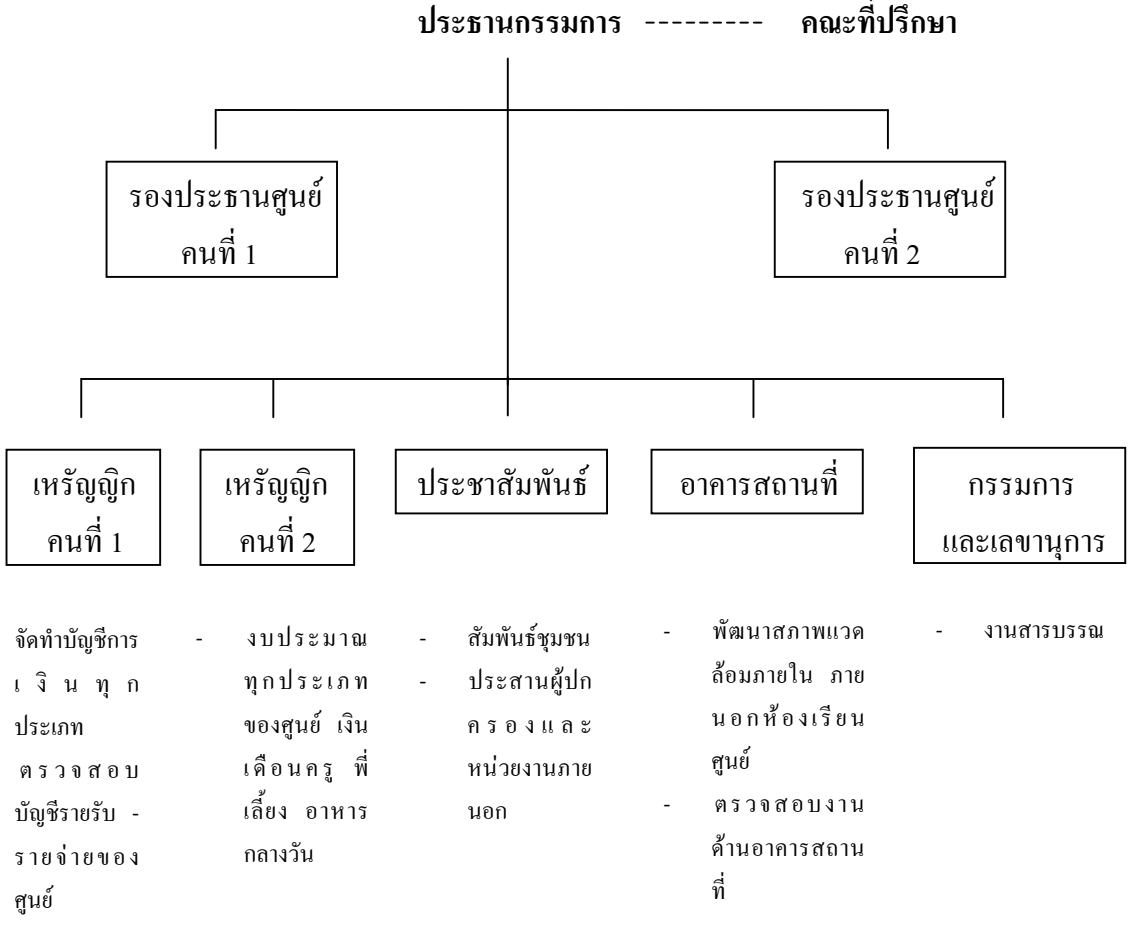
2.3 การบริหารจัดการงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.1 **คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง** จะต้องได้รับเลือกตั้งจากชุมชน ซึ่งชุมชนท้าวบุญเรืองได้มอบให้เป็นหน้าที่ของประชาคมหมู่บ้าน เป็นฝ่ายดำเนินการ โดยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการคัดเลือกไว้ดังนี้

คณะกรรมการศูนย์เด็กเล็กประชุมคัดเลือกประธาน กรรมการ
เลขานุการและดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่
นายก อบต. ทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ประธานประชาคมหมู่บ้านนำรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือก
เสนอให้ อบต. ออกคำสั่งแต่งตั้ง
คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้านให้คำรับรอง
โดยผ่านการประชุมประชาคม
ตรวจดูรายชื่อผู้สมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร
(ต้องเป็นสมาชิกในชุมชน)
คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้าน ประกาศรับสมัคร
บุคคลในชุมชน เพื่อคัดเลือกเป็นกรรมการศูนย์

2.2 โครงสร้างคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทั้งหมด 8 คน เมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งแล้ว ก็ได้ดำเนินการประชุมคัดเลือกประธานศูนย์ และแบ่งงานออกเป็นฝ่าย ๆ ดังโครงสร้างดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ตามโครงสร้างของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง มีดังนี้

1. ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก มีหน้าที่คือ

1.1 เป็นประธานและควบคุมดูแลงานในแต่ละฝ่ายให้ดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กำหนดไว้

1.2 รับผิดชอบงานหลัก คือ งานบริหารวิชาการและงานบริหารจัดการบุคลากรภายในศูนย์

2. รองประธานศูนย์ คนที่ 1

2.1 รับผิดชอบงานหลัก คืองานด้านอาคารสถานที่และพัฒนาสภาพแวดล้อมศูนย์

2.2 รับผิดชอบดูแลงานทั่วไปในศูนย์ที่ประธานมอบหมาย

3. รองประธานศูนย์ คนที่ 2

3.1 รับผิดชอบงานหลัก คืองานด้านการประชาสัมพันธ์

3.2 รับผิดชอบ สนับสนุนงานการบริหารศูนย์ ประสานงานงบประมาณกับ อบต.

4. เหรัญญิก คนที่ 1 และคนที่ 2

4.1 ร่วมกันรับผิดชอบการจัดทำบัญชีและการเงินทุกประเภทของศูนย์

4.2 ร่วมกันรับผิดชอบ ตรวจสอบบัญชีรายรับ - รายจ่ายของศูนย์

4.3 ร่มกันดำเนินการจัดซื้อ - จัดจ้างงานพัสดุของศูนย์ทุกประเภท

5. กรรมการศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ทุกฝ่ายมีหน้าที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกรรมการในแต่ละฝ่าย และร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

6. กรรมการตัวแทนผู้ปกครอง คัดเลือกมาจากตัวแทนผู้ปกครองระดับชั้นละ 2 คน โดยให้มาร่วมเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กด้วย ซึ่งมีวาระตามคณะกรรมการและจะหมดวาระต่อเมื่อคณะกรรมการหมดวาระ หรือบุตร ธิดาได้ลาออกจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ซึ่งมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ ร่วมประเมินและสะท้อนผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก

7. เลขานุการ ตำแหน่งเลขานุการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คัดเลือกจากครูประจำศูนย์เด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลงานสารบรรณ จัดทำเอกสารตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

8. คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและดำเนินการแต่งตั้งโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย มีหน้าที่สนับสนุนให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทุก ๆ ด้าน ได้แก่ เจ้าอาวาสประจำหมู่บ้าน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อาจารย์ตัวแทนจากสถาบันการศึกษา ประธานฝ่ายการศึกษา อบต. บ้านแหวน ผู้บริหารโรงเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่

ซึ่งคณะกรรมการทุกคนจะไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนใด ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ คณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองไว้ดังนี้

1. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นงานพัฒนาหรือการแต่งตั้ง การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติ จะต้องได้รับการเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กทุกครั้ง หากไม่ผ่านการเห็นชอบให้เรื่องนั้น ๆ เป็นโมฆะ

2. ให้มีการจัดประชุมคณะกรรมการเดือนละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย ในกรณีที่มีเหตุที่จะพิจารณา / ขอคำปรึกษาเร่งด่วน ก็ให้มีการนัดประชุมเพิ่มเติมได้

3. ให้มีการจัดทำรายงานการใช้เงินของศูนย์พัฒนาเด็ก ส่งให้คณะกรรมการได้รับทราบทุก ๆ เดือนและมอบให้ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำเอกสารรายงานให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนรับทราบทุกเดือน

4. การบริหารงานวิชาการมอบให้ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยให้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก โดยขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง ครูประจำศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ที่เป็นตัวแทนผู้ปกครอง คณะที่ปรึกษาศูนย์พัฒนาเด็ก

5. ให้มุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนากิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์ท้าวบุญเรือง

6. ครูประจำศูนย์ให้ดำเนินการคัดเลือก โดยคณะกรรมการศูนย์ที่ประกาศไว้และจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถทางการศึกษาปฐมวัยอย่างแท้จริง

7. ให้มีการติดตามประเมินผลการทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดเวทีสาธารณะเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานให้ชุมชนทราบเป็นระยะ

2.3 การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการงานศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง มีงานหลักสำคัญ 5 งาน คือ งานบุคคล งานธุรการ (สารบรรณ) งานการเงินและพัสดุ งานวิชาการ อาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กับชุมชน

งานบุคคล การบริหารบุคคล ซึ่งหมายถึงครูประจำศูนย์ พี่เลี้ยงเด็กประจำศูนย์ แม่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในศูนย์ คณะกรรมการได้มอบให้ประธานศูนย์เป็นผู้ดูแลหลัก เพราะถือว่างานดังกล่าวเป็นหัวใจสำคัญ เนื่องด้วยงานทุกด้านของศูนย์จะขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับ

การบริหารงานบุคคลในศูนย์ ซึ่งประธานศูนย์ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การบริหารในโรงเรียนมาก่อน จึงมีความเข้าใจ ซึ่งก็ได้มีการกำหนดแนวทาง ความรับผิดชอบต่าง ๆ ของบุคลากรในศูนย์ โดยเฉพาะครูประจำชั้น ครูพี่เลี้ยงและแม่บ้าน เช่น

ครูประจำชั้น

- รับผิดชอบงานดูแลเด็กในชั้น โดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องตามพัฒนาการของเด็ก
- รับผิดชอบดูแลเด็กตั้งแต่การรับ – ส่งเด็กเช้า – เย็น
- จัดทำแผนการจัดกิจกรรมเด็กและส่งให้ประธานศูนย์ตรวจก่อนการจัดกิจกรรม
- ร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- รับผิดชอบจัดทำ ดำเนินการและประเมินผลโครงการประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็ก
- เป็นเลขานุการของศูนย์พัฒนาเด็ก
- รับเงินค่าบำรุงศูนย์พัฒนาเด็กจากผู้ปกครอง แล้วนำส่งเหรัญญิก
- จัดทำบัญชีเงินค่าใช้สอยประจำห้องและนำส่งฝ่ายตรวจสอบบัญชีประจำเดือน
- เข้าอบรมประชุมเพื่อพัฒนาตนเอง

ครูพี่เลี้ยงเด็ก

- รับผิดชอบดูแลความสะอาดในชั้นเด็กเล็กและบริเวณศูนย์เด็กเล็กตามที่ได้รับมอบหมาย
- ช่วยดูแลเด็กและงานต่าง ๆ ในศูนย์ตามที่ครูประจำชั้นมอบหมาย
- ช่วยดูแลและจัดอาหารและทำความสะอาดสิ่งของต่าง ๆ ของศูนย์

แม่บ้าน

- จัดทำอาหารทุกมื้อให้เด็กในศูนย์
- ดูแลความสะอาดภายในศูนย์

นอกจากนี้ คณะกรรมการศูนย์ยังได้จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรในศูนย์ทั้งที่เป็นผู้บริหารและคณะครูของศูนย์ไปอบรม ประชุม สัมมนาร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการบริหารงานด้านบุคลากรนี้ถึงแม้ว่าคณะกรรมการจะมอบให้ประธานศูนย์เป็นผู้รับผิดชอบหลัก แต่การบริหารงานก็ได้มีการประชุมปรึกษาหารือขอความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังคงมีปัญหาเป็นช่วง ๆ เนื่องจากกรรมการบางคนไม่เข้าใจการบริหารงานที่พยายามจะสร้างให้เป็นระบบก็แก้ปัญหาโดยการให้ความรู้ ความเข้าใจและมีการประชุมชี้แจงให้บ่อยขึ้น

งานธุรการ (สารบรรณ) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง เป็นศูนย์พัฒนาเด็กขนาดเล็ก แต่ก็ยังคงต้องติดต่อประสานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นจึงมีเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องจัดเก็บให้เป็นระบบ ซึ่งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กได้ร่วมกันพัฒนาระบบงานสารบรรณขึ้น โดยมอบให้ครูประจำศูนย์เด็กเล็ก 1 คน เป็นผู้รับผิดชอบและทำหน้าที่เป็นเลขานุการของศูนย์พัฒนาเด็กด้วย โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ดังนี้

- รับหนังสือ ลงทะเบียนเลขหนังสือเข้า
- ส่งหนังสือ ลงทะเบียนเลขหนังสือออก
- บันทึกการประชุมของศูนย์พัฒนาเด็ก
- จัดทำหนังสือเชิญการประชุม หนังสือออก
- จัดทำรายงานประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สรุปรายงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

งานการเงินและพัสดุ การบริหารจัดการในส่วนของงานการเงินและพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง คณะกรรมการศูนย์ได้มีมติให้เหรัญญิกทั้ง 2 คน ร่วมกันดูแล ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กได้เปิดบัญชีในนาม ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง โดยเหรัญญิกจะเป็นผู้ที่ถือบัญชีและเบิกจ่ายเงินทุกประเภท และเหรัญญิกได้มอบให้ครูประจำชั้นของทุกประจำศูนย์เป็นผู้ช่วย โดยมีเหรัญญิกของศูนย์เป็นผู้ควบคุมดูแลอีกทีหนึ่ง ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีระบบการเงินและพัสดุที่ดำเนินการในแต่ละเดือน ดังนี้

ครูประจำศูนย์ในแต่ละชั้น มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- รับเงินค่าบำรุงศูนย์จากผู้ปกครองและจัดทำบัญชีการรับเงิน
- นำเงินค่าบำรุงศูนย์ส่งให้ครูประจำศูนย์ที่เหรัญญิกมอบให้เป็นผู้ช่วยฝ่ายการเงิน
- รับเงินค่าใช้สอยประจำเดือน 500 บาท / ห้อง และจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย
- จัดส่งบัญชีค่าใช้สอยให้ฝ่ายการเงินตรวจสอบเป็นรายเดือน

ฝ่ายการเงินและพัสดุ (ครูประจำชั้นที่ได้รับหน้าที่เป็นผู้ช่วยฝ่ายการเงิน) มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- รับเงินค่าบำรุงศูนย์จากครูประจำชั้นทุกวันที่ 5, 10, 20 และทุกสิ้นเดือน (ผู้ปกครองไม่สามารถจ่ายเป็นงวดเดียวได้
- จ่ายเงินค่ารถรับ – ส่งเด็กในศูนย์ ค่าเงินเดือนครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์ ค่านม ค่าอาหารกลางวันและค่าวัสดุอุปกรณ์ประกอบกิจกรรม (ค่าใช้สอย) ของครูประจำศูนย์ทุกห้อง
- จัดทำสรุปบัญชีรายรับ – รายจ่ายประจำเดือน
- จัดทำรายงานสรุปผลบัญชีรายรับ – รายจ่าย เสนอให้เหรัญญิกของศูนย์ตรวจสอบทุกเดือน
- เป็นผู้ชี้แจงรายตับ – รายจ่ายของศูนย์ให้มีประชุมคณะกรรมการศูนย์รับทราบทุกเดือน

เหรัญญิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- รับเงินค่าบำรุงศูนย์จากฝ่ายการเงินของศูนย์พัฒนาเด็ก นำเงินไปฝากธนาคารในบัญชีของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง (บัญชี ศพท.)
- เบิกจ่ายเงินค่ารถรับ – ส่งเด็กในศูนย์ เงินเดือนพี้เลี้ยงและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ภายในศูนย์ (บัญชี ศพท.)
- ตรวจสอบการทำบัญชี สรุปผลรายรับ – รายจ่ายของแต่ละเดือนที่ได้รับจากฝ่ายการเงินให้เป็นปัจจุบัน และรายงานให้ประธานศูนย์ คณะกรรมการศูนย์ได้รับทราบ
- ร่วมกับฝ่ายการเงินจัดทำรายงานการใช้งบประมาณประจำปีส่งให้ อบต.บ้านแหวน
- ร่วมกับฝ่ายการเงินตรวจสอบวัสดุ - ครุภัณฑ์ประจำปีของศูนย์พัฒนาเด็ก

การดำเนินงานในฝ่ายการเงินและพัสดุนี้ กรรมการที่รับผิดชอบในตำแหน่งเหรัญญิกเป็นบุคคลที่มีภาระงานมาก และมีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีน้อย จึงได้ปรึกษาในที่ประชุมของคณะกรรมการศูนย์ ซึ่งมีมติว่าให้ครูประจำศูนย์ 1 คน มาเป็นผู้ช่วยฝ่ายการเงิน โดยจะมีกรรมการและเหรัญญิกเป็นผู้ควบคุมดูแลการทำงาน ซึ่งก็ได้ดำเนินการมาด้วยดีตลอดจนถึงปัจจุบัน

งานวิชาการ การบริหารงานทางด้านวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองนั้น ภาพรวมส่วนใหญ่คณะกรรมการของศูนย์จะมอบให้ประธานศูนย์เป็นผู้ดูแล ทั้งนี้เนื่องจากประธานศูนย์มีประสบการณ์เป็นครูมาก่อน ซึ่งงานด้านวิชาการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองบริหารจัดการพอสรุปได้ดังนี้

- การจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
- การจัดทำแผนจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
- การจัดหาและการผลิตสื่อประกอบกิจกรรมสำหรับเด็ก
- การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็ก
- การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน
- การนิเทศการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก
- การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก
- การสนับสนุน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและศูนย์พัฒนาเด็ก
- การจัดกิจกรรมพิเศษให้กับเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ประธานศูนย์พร้อมทั้งคณะกรรมการร่วมกับคณะผู้วิจัยและชาวบ้าน ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กร่วมกัน

2. ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดทำแผนการจัดกิจกรรมและส่งให้ประธานศูนย์เป็นผู้ตรวจก่อนจะใช้จัดกิจกรรมทุกสัปดาห์ รวมทั้งร่วมกันกำหนดตารางกิจวัตรประจำวันของเด็กในศูนย์และแสดงให้ผู้ปกครองได้รับทราบ

3. การจัดหาและผลิตสื่อประกอบกิจกรรมสำหรับเด็ก คณะกรรมการศูนย์ได้จัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อวัสดุประกอบกิจกรรม โดยมอบให้ครูประจำชั้นรับผิดชอบชั้นละ 500 บาทต่อเดือน และยังร่วมกันระดมชาวบ้าน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเข้ามาร่วมกันจัดทำสื่อพื้นบ้าน รวมทั้งซ่อมแซมไว้ให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กได้เล่น และเก็บรวบรวมไว้ในศูนย์สื่อพื้นบ้านเด็กปฐมวัย

4. การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็ก ประธานศูนย์พร้อมทั้งคณะกรรมการได้ร่วมระดมชาวบ้านช่วยกันพัฒนา เพื่อจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง เช่น สร้างศูนย์สื่อพื้นบ้าน บ้านนิทานสำหรับเด็ก ปลูกต้นไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังช่วยกันซ่อมแซมอาคารให้ศูนย์พัฒนาเด็กให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก

5. การนิเทศการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ประธานศูนย์ได้ดำเนินการนิเทศการจัดกิจกรรมของครูประจำชั้นอย่างต่อเนื่อง และยังได้แต่งตั้งให้ตัวแทนฝ่ายการศึกษาของ อบต. บ้านแหวน มาร่วมการนิเทศ โดยใช้แบบฟอร์มการนิเทศภายในที่พัฒนาขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการนิเทศ

6. การวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก ครูประจำชั้นได้ดำเนินการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ โดยใช้แบบประเมินพัฒนาการเด็กที่ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้นและได้รายงานผลการพัฒนาการของเด็กให้ผู้ปกครองรับทราบเป็นรายเดือน

7. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กได้ให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและศูนย์พัฒนาเด็กเป็นอย่างยิ่ง โดยการจัดทำโครงการโรงเรียนพ่อแม่ และจัดทำสมุดสายสัมพันธ์บ้านกับศูนย์พัฒนาเด็ก ซึ่งผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง

8. การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง โดยการบริหารงานของคณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชน ได้ดำเนินการระดมทุนจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มาจัดทำโครงการเสริม การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กตลอดปี เช่น โครงการบ้านของเล่นและศูนย์สื่อ โครงการนิทรรศการงานวันเด็ก โครงการการแข่งขันกีฬาสีศูนย์พัฒนาเด็กเป็นต้น

งานดังกล่าวข้างต้นจัดเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ศักยภาพของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งบุคลากรที่เข้ามามีบทบาทสำคัญร่วมกับประธานและคณะกรรมการศูนย์คือครูประจำศูนย์ ครูพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ปกครองเด็ก รวมทั้งกลุ่มครูภูมิปัญญา กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งได้เข้ามาร่วมกันสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง

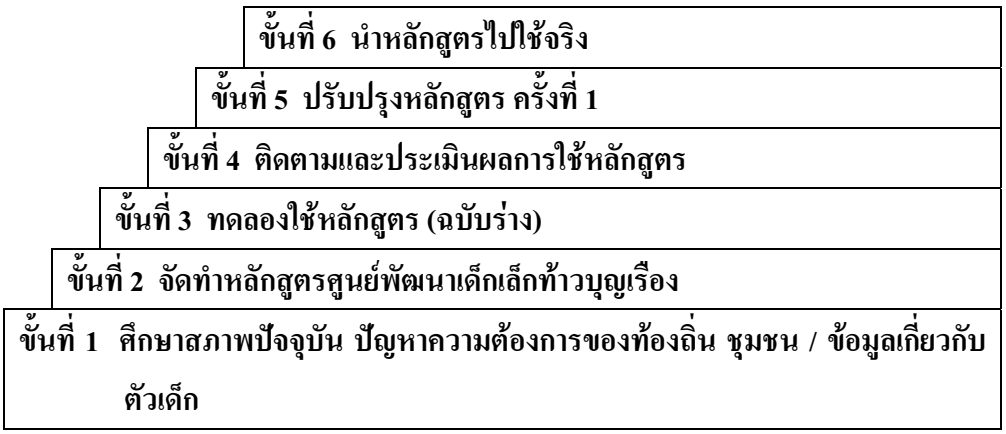
จึงพอสรุปได้ว่า ผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง เป็นไปตามหลักการการบริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย กล่าวคือได้จัดทำโครงสร้างขององค์กรชัดเจน ซึ่งเป็นแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานในแต่ละฝ่ายอย่างเหมาะสม คือมีงานธุรการ งานบุคคล งานการเงินและพัสดุ งานบริหารวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับเยาวพา เดชะคุปต์ (2542, 50) ได้กล่าวถึงการบริหารงานด้านการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า งานหลักสำคัญของการบริหารการศึกษาปฐมวัยมี 6 งานหลัก ได้แก่ งานบริหารด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านธุรการการเงิน พัสดุ ด้านอาคารสถานที่และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การบริหารงานในทุกฝ่ายมีการติดตามงานในรูปแบบทั้งการประชุมที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการตรวจสอบและหลักฐานทุกอย่างในงานแต่ละงาน มีความเป็นปัจจุบันเป็นไปตามหลักการบริหารงานองค์กรตามที่เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, 57) ที่ว่าการติดตามนิเทศในองค์กรของการศึกษาปฐมวัย ควรจะต้องครอบคลุมหลักใหญ่ ๆ ของงานทั้ง 6 งาน และมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยกระทำอย่างสม่ำเสมอ

ในส่วนงานการประชาสัมพันธ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง เพราะการติดต่อสื่อสาร ยังใช้ในรูปแบบเดิม ๆ คือ ใช้การบอกกล่าว ซึ่งบางครั้งอาจจะไม่ชัดเจนและไม่ทั่วถึง จึงทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจในการสื่อสารด้านข้อมูลข่าวสารขึ้น

3. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

คณะผู้วิจัยร่วมกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ครูประจำศูนย์และตัวแทนผู้ปกครอง ได้นำข้อมูลของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ศึกษามาทั้ง 10 ประเด็น ได้แก่ คติชาวบ้าน ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก การละเล่นสำหรับเด็ก สื่อของเล่นสำหรับเด็ก อาหารและยาสมุนไพรพื้นบ้านสำหรับเด็ก นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก เจตคติ / บทบาท / ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนต่อการพัฒนาเด็ก วัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก มาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักสูตรแกนกลาง เรียกว่าหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง กระบวนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก มีขั้นตอนสำคัญอยู่ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน / ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก

คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์ได้เชิญตัวแทนผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและครูประจำศูนย์ประชุมแบบมีส่วนร่วม ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชน และข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กที่เป็นผู้รับบริการของศูนย์ ซึ่งทำให้ได้รับข้อมูลเบื้องต้นว่าชุมชนท้าวบุญเรืองเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีความรู้และภูมิปัญญาดั้งเดิมอยู่มาก มีกลุ่มองค์กรในชุมชนที่เข้มแข็งและมีศักยภาพในการระดมทุน มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการศึกษาหลาย ๆ ด้าน มีกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการได้มีลำดับการดำเนินการเพื่อพัฒนาหลักสูตร

1. **วางแผนร่วมกัน** เพื่อกำหนดแนวคิดหลักของการพัฒนาหลักสูตร ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยและกรรมการศูนย์ได้ข้อสรุปแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร 4 ประเด็นคือ

1.1 หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง ต้องเป็นหลักสูตรที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

1.2 หลักการและทฤษฎีพื้นฐานที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร จะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2547 (ฉบับร่าง) ที่กำลังจะประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ

1.3 สัดส่วนของภูมิปัญญาสากลกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในหลักสูตรที่จะพัฒนา คิดเป็น 50 : 50

1.4 องค์ประกอบของหลักสูตรให้ยึดตามองค์ประกอบของหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ คือปรัชญา หลักการ แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล

2. **จัดเวทีเสวนาค้นหาความต้องการของชุมชน** เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

2.1 คุณลักษณะของเด็กที่ชุมชนต้องการ

2.1.1 แสดงความเคารพผู้ใหญ่ได้ถูกต้อง

2.1.2 พูดจาฉะฉาน สุภาพอ่อนโยน

2.1.3 เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2.1.4 ช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การแต่งตัว การรับประทานอาหาร เป็นต้น

2.1.5 รักความสะอาด รักสิ่งแวดล้อม

2.1.6 เป็นคนร่าเริง มีความสุข

2.1.7 สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง

2.1.8 กล้าแสดงออก

2.2 เนื้อหาสาระภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนต้องการให้บูรณาการในหลักสูตร มีดังนี้

2.2.1 วิถีชุมชน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชุมชน (ประวัติหมู่บ้าน) การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกัน วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

2.2.2 ศาสนา ได้แก่ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกบัการเป็นชาวพุทธ วันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

2.2.3 การปกครอง ได้แก่ สิทธิ หน้าที่ตามวัย ปลูกฝังการปฏิบัติตนในระบอบประชาธิปไตยตามวัย เป็นต้น

2.2.4 ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร ได้แก่ การปลูกพืชสมุนไพรบริเวณศูนย์อย่างง่าย ๆ

2.2.5 การปฐมวัยพยาบาลเบื้องต้น ได้แก่ การดูแลสุขภาพของตนเอง การรักษาความสะอาด การปฏิบัติตนให้ถูกสุขลักษณะ

2.2.6 ดนตรีพื้นเมืองและการละเล่นพื้นบ้าน บูรณาการในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์

2.3 รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนต้องการให้นำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก

2.3.1 ให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่เหมาะสมตามวัย

2.3.2 ให้ความสำคัญกับเด็ก

2.3.3 ให้เด็กศึกษานอกสถานที่

2.3.4 เชิญคนในชุมชนมาร่วมเรียนรู้และเป็นวิทยากร

2.4 ชุมชนและองค์กรในชุมชนจะให้ความสนับสนุนต่อการพัฒนาศูนย์เด็กดังนี้

2.4.1 ด้านงบประมาณ

2.4.2 วัตถุอุปกรณ์

2.4.3 กำลังกาย กำลังความคิด

2.4.4 การเป็นวิทยากร

3. พัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมการพัฒนาหลักสูตร

ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยได้เตรียมการเพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาพรวม และได้เห็นรูปธรรมของหลักสูตรที่ชัดเจน จึงได้จัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ครูประจำชั้น คณะผู้วิจัยและตัวแทนผู้ปกครอง โดยการศึกษาดูงานและเข้าร่วมชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

4. จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรได้ร่วมกันรวบรวมข้อมูลทีละประสบการณ์ต่าง ๆ มาจัดทำหลักสูตร (ฉบับร่าง) โดยมีส่วนประกอบโครงสร้างของหลักสูตร คือปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สาระการเรียนรู้ การประเมินผล การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง โดยยึดเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรแกนกลาง คือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2547 เป็นหลัก แล้วนำภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลบ้านแหวนและแนวคิดความต้องการของชุมชนมาบูรณาการ

ในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์และครูประจำชั้นได้พัฒนาเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ กำหนดการจัดกิจกรรม แบบฟอร์มเขียนแผนจัดกิจกรรม แบบประเมินพัฒนาการต่าง ๆ สมุดสื่อสัมพันธ์ศูนย์ – พ่อแม่ แบบฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละวัยที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น (รายละเอียดภาคผนวก .....)

นอกจากนี้คณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุและชุมชนช่วยกันจัดทำสื่อและของเล่นพื้นบ้าน จำนวนพอเพียงกับเด็กในศูนย์ไปพร้อม ๆ กัน

5. จัดเวทีวิพากษ์หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง (ฉบับร่าง)

เพื่อเป็นการยืนยันและตรวจสอบความเชื่อถือได้ของหลักสูตรที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นว่าได้ตรงกับเจตนารมย์ของชุมชนและมีความเหมาะสมกับวัยของเด็กหรือไม่ คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์จึงได้ร่วมกันประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรืองและตัวแทน อบต. บ้านแปวน จัดเวทีวิพากษ์หลักสูตรที่จัดทำขึ้น และได้นำฉันทามติในเวทีว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมแล้ว ให้ทดลองเอาไปใช้ได้ หากมีปัญหาอะไรก็ค่อย ๆ ปรับไป

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร (ฉบับร่าง)

ในขั้นนี้คณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์ได้ร่วมกันพัฒนาแบบนิเทศและประเมินผลการใช้หลักสูตร และการนิเทศการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์ขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนผู้ปกครองได้ร่วมนิเทศและประเมินผล กล่าวคือคณะผู้วิจัยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ตัวแทนผู้ปกครองสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และประธานศูนย์ทุกวัน เพราะเป็นงานที่รับผิดชอบอยู่แล้ว ประเด็นสำคัญหลักของการทำลองใช้หลักสูตร คือการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก ซึ่งครูประจำศูนย์จะต้องศึกษาหลักสูตรอย่างเข้าใจและนำมาจัดทำ กำหนดการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กรายปี หลังจากนั้นจึงนำมาเขียนเป็นแผนการจัดกิจกรรมรายสัปดาห์และรายวัน ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมรายวันนี้ จะต้องส่งให้ประธานศูนย์ตรวจสอบก่อนจัดกิจกรรมและจัดทำบันทึกการสังเกตพฤติกรรมเด็ก เพื่อนำข้อมูลมาประเมินพัฒนาการ

เด็ก โดยใช้แบบฟอร์มที่ร่วมกันพัฒนาขึ้น รวมทั้งการทำจดหมายสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กกับบ้าน

ขั้นที่ 4 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์และตัวแทนผู้ปกครองยังร่วมกันประเมินและติดตามผลการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์ทุกชั้น ซึ่งการประเมินจะใช้ทั้ง 2 รูปแบบ คือเป็นทางการ ซึ่งหมายถึง การตรวจดูแผนการจัดกิจกรรม การจัดศูนย์ ห้องเรียน ความเรียบร้อยของเอกสารเกี่ยวกับงานพัฒนาเด็ก รวมทั้งการจัดกิจกรรม แล้วบันทึกข้อมูลไว้ในแบบบันทึกการนิเทศ ส่วนการนิเทศไม่เป็นทางการก็จะเป็นการตรวจเยี่ยม สนทนา ซักถามทั่วไปตามปกติ ซึ่งข้อมูลที่ได้ก็จะนำมาร่วมกันสะท้อนแบบกัลยาณมิตรทุก ๆ เดือนในการประชุมประจำเดือนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

ในส่วนของการประเมินผลและติดตามผลการใช้หลักสูตรและการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์ พบว่ากรรมการของศูนย์และผู้ปกครองยังไม่ค่อยมีความเข้าใจและยังมีความเกรงใจในการประเมินผล เนื่องจากบุคลากรเหล่านี้คิดว่าตนเองไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนั้นเมื่อให้มาร่วมประเมินการจัดบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมของครูประจำศูนย์ ก็รู้สึกลำบากใจ อีกทั้งครูประจำศูนย์ก็จบปริญญาตรี มีความรู้สูงกว่า จึงทำให้ข้อมูลในส่วนของการประเมินผลจากบุคคลดังกล่าว จะเป็นข้อมูลเชิงบวก เช่น

“ครูก็ทำงานดีแล้ว ลูกกล้าแสดงออกมากขึ้น และอยากมาศูนย์ทุกวัน”

“ครูพูดเพราะ ยิ้มแย้มดี”

แล้วก็จะมีบ้างที่กล่าวประเมินการทำงานของครูในเชิงลบ เช่น การจัดกิจกรรมเสรี (เล่นตามมุม) ครูได้พยายามจะสร้างเสริมลักษณะนิสัย ความมีระเบียบวินัย เคารพกติกาและการแบ่งปัน ดังนั้นจึงได้กำหนดกติกาเล่น เพื่อเล่นของเล่น แล้วต้องช่วยกันเก็บและแบ่งกันเล่น ก็มีผู้ปกครองบางกลุ่มไม่เข้าใจก็บ่นว่า

“ครูทำไมต้องบังคับให้เด็กเล็ก ๆ เก็บของเอง แค่นี้ก็ช่วยเด็กไม่ได้”

ครูก็อธิบายให้ฟัง บางคนก็เข้าใจ บางคนก็ไม่ค่อยเข้าใจ แต่ต่อมาเมื่อเด็กช่วยเหลือตนเองมีพัฒนาการดีขึ้นก็ยอมรับได้

ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้คณะกรรมการศูนย์และคณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลพูดคุยกัน จึงเห็นสมควรให้เร่งดำเนินการให้ครูประจำศูนย์จัดทำโครงการโรงเรียนพ่อแม่และจัดทำเอกสารสื่อสารระหว่างศูนย์กับบ้านขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในการพัฒนาเด็กร่วมกันและเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กด้วย ซึ่งผลตอบรับในเรื่องดังกล่าวนี้ดีมาก นอกจากนี้

ในการดำเนินการในขั้นนี้ พบว่าปัญหาของผู้ร่วมติดตามประเมินในส่วนของคณะกรรมการศูนย์ (ยกเว้นประธานศูนย์) ก็จะประเมินการทำงานของครูประจำศูนย์อย่างค่อนข้างเกรงใจเช่นเดียวกัน ในที่สุดก็ต้องมอบให้ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินการทำงานของครูประจำศูนย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการ โดยให้เหตุผลว่า ประธานศูนย์ โดยเป็นครูมาก่อน เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในการติดตามประเมินผลการจัด กิจกรรมของครูได้ดีกว่า ประเด็นที่ทำให้คณะผู้วิจัยได้แง่คิดว่าปัญหาประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งของการดำเนินงานการศึกษาโดยองค์กรชุมชนก็คือ ความพร้อมของบุคลากรด้านการศึกษาของชุมชน จึงจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรของชุมชนที่เตรียมรับการถ่ายโอนให้มีความรู้ ความเข้าใจขั้นพื้นฐานในด้านการจัดการศึกษา

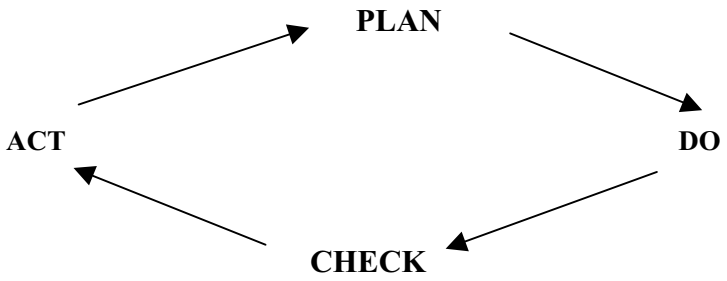
ขั้นที่ 5 ปรับปรุงหลักสูตรครั้งที่ 1

เมื่อดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรและติดตามผลการใช้หลักสูตรไม่ได้ระยะหนึ่งก็พบปัญหาหลาย ๆ อย่างทั้งในส่วนของเนื้อหาสาระที่ระบุไว้ในหลักสูตร บางเรื่องที่เป็นความต้องการของชุมชนไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และไม่ตรงกับความสนใจของเด็ก เช่น ดนตรีพื้นเมือง ก็ให้ปรับวัตถุประสงค์ลงมาเป็นการใช้ดนตรีพื้นเมืองประกอบกิจกรรมการเคลื่อนไหวหรือให้ฟังก่อนนอนกลางวัน แต่จะไม่มีการฝึกเล่น เพราะเด็กไม่สนใจ แต่จะจัดเครื่องดนตรีพื้นเมืองไว้ในมุมดนตรีให้เด็กได้เล่นจับต้องตามความสนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าเอกสารประกอบหลักสูตรโดยเฉพาะแบบประเมินพัฒนาการเด็ก มีรายการมากเกินไปและซ้ำซ้อนกัน ก็ปรับปรุงใหม่ แบบฝึกทักษะบางอย่าง เช่น ทักษะด้านสติปัญญา ก็ปรับเพราะไม่มีปรนัยแล้ว เมื่อปรับปรุงตามข้อสังเกตที่ได้จากการประเมินแล้ว ก็นำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองเพื่อรับทราบก่อนนำไปใช้จริงเต็มรูปแบบ

ขั้นที่ 6 นำหลักสูตรไปใช้

ในขั้นตอนดังกล่าวครูประจำศูนย์ทุกคนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามที่มอบหมาย โดยมีคณะผู้วิจัยและคณะกรรมการศูนย์เป็นผู้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

จึงพอสรุปได้ว่าการดำเนินงานวิจัย ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีกิจกรรมหลักอยู่ 6 ขั้นตอนนั้น ทำให้คณะผู้วิจัยได้เกิดความชัดเจนและเข้าใจของระบบการพัฒนางานตามขั้นตอนของ PDCA ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ซึ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการพัฒนาหลักสูตร ดังที่กรมวิชาการ (2546 : 27) ได้กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า **“... เป็นหลักสูตรที่เกิดจากการนำสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มาเป็นตัวกำหนดเป็นสาระและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กบนหลักสูตรแกนกลางและเพิ่มเติมสาระตามความถนัด ความสนใจของเด็กปฐมวัย โดยความร่วมมือของทุกคนในสถานศึกษาและชุมชน โดยมีการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและจุดมุ่งหมาย เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาเด็ก ...”**

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่าหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง มีองค์ประกอบของหลักสูตรสอดคล้องตามที่กรมวิชาการ (2546 : 27) ได้กำหนดไว้ว่า **“หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร ซึ่งในส่วนนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สาระการเรียนรู้รายปีกับเวลาเรียน การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการบริหารจัดการหลักสูตร ...”** ในส่วนของการวิพากษ์หลักสูตรก่อนการนำไปใช้ทั้งในฉบับร่างและฉบับสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมทุกครั้ง รวมทั้งการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร นั่นคือ การจัดกิจกรรมของครูและผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้เป็นไปตามเจตนารมย์ของแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 29 มาตรา 41 และมาตรา 58 ที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตราที่ 30 และแผนปฏิบัติการตามมาตรา 32 ที่ระบุว่า **“... ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วน**

ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนและการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น นอกจากจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตามที่กรมวิชาการได้กำหนดและระบุไว้แล้ว" (อ้างจาก กรมวิชาการ, 2546 : 27) นอกจากนี้ยังพบว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษากับภูมิปัญญาไทย ไว้ว่า **"ภูมิปัญญาไทย เป็นคุณค่าแห่งปัญญา เป็นภูมิธรรมแห่งแผ่นดินคู่กับคนไทย ดังนั้นการจัดการศึกษาที่มีสมดุลย์แห่งการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในบริบทขององค์ความรู้ที่เป็นสิ่งทำให้สามารถเชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่างเข้าด้วยกันและนำมาปรับใช้ในชีวิตจริงได้"** (อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 36)

การอภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้พบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแต่ละประเด็นขอนำเสนอผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและข้อวิจารณ์ดังนี้

1. ปัจจัยเงื่อนไขและวิธีการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชนท้าวบุญเรือง

ผลจากการศึกษาพื้นที่ในตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงการเตรียมการวิจัย ได้ข้อค้นพบด้านปัจจัย เงื่อนไขและกระบวนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยองค์กรชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ปัจจัย จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้พบปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพ ในชุมชนและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยองค์กรชุมชน หลายประเด็น คือ

1.1.1 ปัจจัยด้านบวก

1) **ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านแหวนและผู้นำหมู่บ้าน** ไม่ว่าจะเป็นประชาคมหมู่บ้านและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนท้าวบุญเรือง มีความเข้าใจและมองเห็นความสำคัญของการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานประชาคมหมู่บ้านและผู้นำองค์กรบางองค์กรในชุมชน เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษามาก่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความเข้าใจและการนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน มาชี้แจงและจัดประชุมชนในชุมชน

2) **พลังของชุมชน** จากการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พบว่าชุมชนท้าวบุญเรือง เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง โดยในชุมชนก่อนการลงทำวิจัย ก็มีการทำงานที่เป็นระบบอย่างเข้มแข็งขององค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนอยู่แล้ว เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ล้วนก็มีกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นส่วนที่ทำให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันและเกิดความรัก ความสามัคคี ความคุ้นเคยกับการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน เพื่อประโยชน์ของชุมชนตนเอง นอกจากนี้ การดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้านในขณะนั้นเข้มแข็งและเป็นระบบที่ชัดเจน ดังนั้นพลังต่าง ๆ ในชุมชนท้าวบุญเรืองที่ส่งผ่านจากกลุ่ม / องค์กรที่มีอยู่ในชุมชน จึงเป็นพลังมวลชนที่เข้มแข็งและเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีส่วนผลักดันทำให้เกิดแนวความคิดเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาเดียวกัน แนวคิด การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยองค์กรชุมชนจนประสบความสำเร็จ

3) **ทุนในชุมชน** พบว่าในชุมชนท้าวบุญเรือง ได้มีกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตของชุมชนเหมือน ๆ กับชุมชนอื่น ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น แต่มุมมองของคนในชุมชนของชุมชนท้าวบุญเรือง ในเรื่องของ **“ทุน”** ในชุมชนค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ คนในชุมชนท้าวบุญเรืองไม่ได้มอง **“ทุน”** ในแง่ของ **“เงิน”** อย่างเดียว แต่มีวิสัยทัศน์ในการมองทุนกว้างไปในประเด็นอื่น ๆ ด้วย เช่น ทุนที่เป็นองค์ความรู้เดิม ทุนที่เป็นตัวบุคคล ทุนด้านสถานที่ ทุนแหล่งความรู้เป็นต้น ดังนั้นเมื่อมีแนวคิดในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นใหม่ คนในชุมชนจึงได้ร่วมกันระดมทุนที่มีอยู่ในชุมชนทุก ๆ วิถีทางที่ทำได้และเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องรองบประมาณจากภาครัฐ

4) **กระแสการถ่ายโอนการจัดการศึกษา** ถึงแม้ว่าจะเป็นปัจจัยภายนอกชุมชน แต่ก็มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนต่อแนวคิดการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชนท้าวบุญเรือง เพราะในขณะที่ผู้นำชุมชนและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้าใจและมองเห็นความสำคัญในประเด็นนี้ สาเหตุหนึ่งก็คือ การพยายามดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลที่ระบุไว้ในมาตราที่ 76 ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และมาตราที่ 41 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตราที่ 35, 30, 32 ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่หากกระแสดังกล่าวมิได้เป็นนโยบายของรัฐ และรัฐไม่ได้ดำเนินการยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง การดำเนินการถ่ายโอนการจัดการศึกษาก็เป็นไปได้ลำบาก ดังนั้นผู้นำชุมชนในทุกระดับได้มองเห็นช่องทางที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กท้าวบุญเรืองเป็นจุดเริ่มต้น ที่นำเอากระแสการถ่ายโอนการจัดการศึกษามาเป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างความร่วมมือและจุดประกายให้คนในชุมชน ได้เกิด

ความตระหนักของการเตรียมความพร้อมรับการถ่ายโอน และการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการจัดการศึกษา

1.1.2 ปัจจัยด้านลบ

1) **ความไม่เข้าใจของชาวบ้าน** ในขณะที่ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ มีความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา แต่ยังมีบางกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มคนของทั้งภาครัฐและชาวบ้านยังไม่มีความเข้าใจและไม่เห็นด้วย กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงทำให้มีกระแสต่อต้านเกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นช่วง ๆ ตลอดการดำเนินการวิจัย กระแสต่อต้านที่เกิดขึ้นในช่วงต้นของการดำเนินการวิจัย สาเหตุสำคัญมาจากแนวคิดของชาวบ้านในเรื่องการจัดการศึกษา ที่ยังคงคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของโรงเรียนและภาครัฐ ไม่ใช่เรื่องของชาวบ้าน ซึ่งในประเด็นนี้ต่อมาผู้นำชุมชนได้พยายามชี้แจง สร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการสื่อสารในทุก ๆ รูปแบบ เช่น การประชุมประชาคมหมู่บ้าน การประชุมกรรมการสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำเอกสารจัดเวทีเสวนาทุกหมู่บ้าน เป็นต้น ผลที่ได้รับก็สามารถสร้างความเข้าใจได้ในระดับหนึ่งและลดกระแสการต่อต้านลงได้ในช่วงต่อ ๆ มา

2) **การเมืองท้องถิ่น** ในประเด็นนี้ ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับแนวคิดในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็ก โดยองค์กรชุมชนและการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้มีการเชื่อมโยงไปเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีบุคคลหลายฝ่ายที่ไม่เห็นถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้พยายามสร้างกระแสต่อต้าน เพราะด้วยเหตุที่ว่างบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนบางส่วนจะต้องถูกจัดสรรมาสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็ก เป็นจำนวนไม่น้อย ซึ่งจะกระทบการจัดสรรงบประมาณในด้านอื่น ๆ ของตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางท่านได้แสดงความคิดเห็น ต่อต้านมาอย่างต่อเนื่อง โดยให้เหตุผลว่าการจัดการศึกษาในภาพรวมเป็นหน้าที่ของรัฐอยู่แล้ว อบต.เป็นแค่เข้าไปสนับสนุนไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้จัดเสียเอง บ้างก็ให้เหตุผลว่าสมาชิกอบต.และคนในชุมชนเองไม่มีความรู้ ความสามารถด้านการศึกษาคงทำเองไม่ได้ บ้างก็ว่าชุมชนหรืออบต.อื่น ๆ ไม่เห็นเขาทำอะไรเลย แล้วทำไมเราจะต้องทำ และมีไม่น้อยที่กังวลว่าหากเงินถูกแบ่งสรรไปในด้านการจัดการศึกษามากกว่าที่เคยให้แล้ว งบพัฒนาสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่สมาชิกเคยไปให้คำมั่นสัญญาไว้ตอนหาเสียงจะลดน้อย จะถูกประชาชนจะต่อว่าได้ เป็นต้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นแรงกดดันในเวทีเสวนาเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของชุมชนและการเตรียมการถ่ายโอนการจัดการศึกษาทุกครั้ง

3) **เจ้าหน้าที่ภาครัฐ** ในส่วนของบุคลากรของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนในชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่รับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กอยู่เดิม ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ถึงแม้ว่านโยบายการดำเนินการถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อนุบาล 3 ปี ได้เตรียมการและดำเนินการซักซ้อมความเข้าใจร่วมกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา และมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม โดยการโอนงบประมาณการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อนุบาล 3 ปี) มาให้องค์การบริหารส่วนตำบลดูแลรับผิดชอบตั้งแต่ปีงบประมาณ 2545 แต่เนื่องจากการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร จึงเกิดความไม่เข้าใจด้านการประสานความร่วมมือ ดังนั้นการประชุมร่วมกันของฝ่ายโรงเรียนและผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จึงมักมีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ่อย ๆ ซึ่งสร้างความสับสนให้กับคนในชุมชน จากการสอบถามชาวบ้าน พบว่าข้อมูลที่ชาวบ้านได้รับจากผู้บริหารโรงเรียนกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนไม่ตรงกัน ความว่าผู้บริหารโรงเรียนยังคงต้องการได้รับการสนับสนุนงบประมาณในส่วนการดำเนินงานจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กจากอบต. แต่การบริหารจัดการอยากให้คงเดิม คือโรงเรียนเป็นผู้ดูแล ในขณะเดียวกันอบต.ก็ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลการใช้งบประมาณและการดำเนินงาน การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ โดยต้องการจะปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตราที่ 76 ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และมาตราที่ 35 ในพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจขององค์การบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542

จากปัจจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้เกิดเป็นเงื่อนไขหลายประการในการดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

1. เงื่อนไขด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
2. เงื่อนไขด้านการเมืองระดับท้องถิ่น
3. เงื่อนไขด้านทุนในชุมชน
4. เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. เงื่อนไขความขัดแย้งด้านวิธีคิดระหว่างผู้นำชุมชนกับผู้บริหารโรงเรียน
6. เงื่อนไขความชัดเจนด้านนโยบายสู่การปฏิบัติ

2. ปัจจัยเงื่อนไขและหลักการบูรณาการ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ได้รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงเด็ก มาเป็นระยะเวลา 10 กว่าปี รายวิชาดังกล่าวเป็นวิชาบังคับในโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย ระดับปริญญาตรี หากพิจารณาจากสังเขปรายวิชา

(Course description) ที่ระบุไว้ในหลักสูตร จะพบว่าธรรมชาติของวิชาเป็นวิชาบรรยาย กล่าวคือ 1 สัปดาห์ เรียน 3 ชั่วโมง ลักษณะการเรียนการสอนเป็นเนื้อหา 3(3 – 0) และหัวข้อเนื้อหาที่ระบุไว้ ล้วนแล้วแต่เป็นหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่กล่าวถึงพัฒนาและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เป็นส่วนใหญ่การประยุกต์และการฝึกทักษะการปฏิบัติไม่ได้เป็นจุดเน้น นอกจากนี้แล้ว เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดขอบข่ายของเนื้อหาที่นักศึกษาจะต้องเรียน ก็จะเต็มไปด้วยแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่กล่าวถึงนักจิตวิทยา นักพัฒนาการเด็กที่เป็นของต่างประเทศ ดังนั้นตลอดระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ผู้วิจัย (ผู้สอน) ได้พยายามปรับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติและคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งก็ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ปัญหายังคงมีให้ต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขอย่างหลายประการ เช่น

ปัญหา	แนวทางการแก้ปัญหา
สอนไม่ทัน เนื่องจากเนื้อหามาก	- มีเอกสารประกอบการสอนให้ - ให้งานล่วงหน้าอ่านมาก่อนและค่อยสรุป - ดูวิดีทัศน์ - ฯลฯ
หลักการ ทฤษฎี เน้นความจำ	- พยายามอธิบาย ยกตัวอย่างประกอบเชื่อมโยงกับทฤษฎี - กิจกรรมโดยยกตัวอย่าง
ไม่มีเวลาในการปฏิบัติ เนื่องจากเนื้อหาเยอะ	- ศึกษาจากสถานการณ์จริงในโรงเรียนสาธิตในช่วงเวลาสั้น ๆ
ปัญหา	**แนวทางการแก้ปัญหา**
นักศึกษาไม่มีประสบการณ์มาร่วมแลกเปลี่ยนในช่วงเรียน ทำให้การเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงทำได้ยาก	- ยกกรณีศึกษาให้วิเคราะห์ - ดูวิดีทัศน์ - กรณีศึกษา
นักศึกษาไม่ค่อยติดตาม สถานการณ์ที่แท้จริงของพัฒนาการเด็ก ทำให้บรรยายกาศในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเกิดขึ้นน้อย	- ผู้สอนพยายามเล่าเหตุการณ์ความก้าวหน้า - มอบเอกสารประกอบ - มอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้า

ตัวอย่างปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้างต้นที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว ได้สะท้อนถึงผลการจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นที่พอใจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย (ผู้สอน) ตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า น่าจะมีแนวทางที่ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน (นักศึกษา) สามารถพัฒนาศักยภาพร่วมกันได้มากกว่านี้

จากการได้มีโอกาสทำงานในพื้นที่หลายแห่งร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด ทั้งในงานของนักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัยและงานพัฒนาองค์กร ยิ่งทำให้เกิดความตระหนักและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่า

“เรายังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของหลักสูตรมากเกินไปหรือเปล่าจนลืมไปว่าชุมชน / สังคมต้องการบุคลากรที่มีคุณลักษณะอย่างไรไปช่วยชุมชน / สังคม”

หรือกล่าวได้ว่า

“เรามุ่งมั่นกับการสอนตามหลักสูตรกำหนดมากเกินไป จนลืมนึกถึงความต้องการหรือความเป็นจริงในสังคม” รวมทั้งผู้วิจัย ผู้สอนมักจะได้รับข้อมูลย้อนกลับ จากผู้ใช้บัณฑิตในโปรแกรมค่อนข้างมากในช่วงหลัง ๆ ว่าบัณฑิตในโปรแกรมที่จบออกไปไม่มีทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้ ยืดหยุ่นไม่เป็น ปรับตัวไม่ได้มีความคาดหวังสูงและไม่เข้าใจสภาพต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา...”

สิ่งเหล่านี้ทำให้พยายามตั้งคำถามอยู่ตลอดเวลา ซึ่งคำถามแรกที่เกิดขึ้นเสมอ คือ “**ควรจะปรับหรือแก้ไขการจัดการเรียนการสอนในส่วนใดได้บ้าง จากบทเรียนที่ได้รับในการศึกษาชุมชนหลายครั้งต่อหลายครั้งก็พบว่า ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนจะแก้ไขได้อย่างหมดจดและแท้จริงจากคนในชุมชน เพราะรู้ปัญหาทุกอย่าง และรู้จริงอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เราพยายามหาแนวทางก็น่าจะเริ่มจากชุมชนในห้องเรียน นั่นย่อมหมายถึงตัวผู้สอนและผู้เรียน (นักศึกษา) คำถามที่สอง ก็ตามมาอีกว่า เมื่อนักศึกษาเรียนจบแล้ว เขาไปอยู่ที่ไหน แต่ละคนก็ต้องออกไปทำงานในสังคมต่าง ๆ ทั้งในชุมชนเมืองและในชนบท ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาจะใช้เพียงแค่ชุมชนในห้องเรียนคงไม่เพียงพอ คงต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนภายนอกเข้ามาร่วมด้วยและคงจะปล่อยให้เป็นเพียงแนวคิดในทางทฤษฎีไม่ได้แล้ว แนวคิดเหล่านี้ ถึงเวลาที่จะต้องนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง”**

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาภารกิจของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งมีปรัชญาในการทำหน้าที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยจะต้องปฏิบัติภาระกิจสำคัญ คือ สร้างองค์ความรู้ใหม่ (การวิจัย) ผลิตบัณฑิต (พัฒนาคน) และให้บริการวิชาการแก่สังคม (พัฒนา

สังคม) จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองปรัชญาของสถาบันและเปิดโอกาสให้ชุมชน สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามมาตราที่ 41 ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ดังนั้นการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์ของผู้วิจัย จึงได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวว่า

1. จะเป็นการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

2. จะเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียกับความรู้ในรายวิชาดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

เมื่อได้แนวทางการบูรณาการจัดการเรียนการสอนแล้ว ผู้สอนก็เริ่มหาแนวทางในการเชื่อมโยงกับกระบวนการการวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วย ซึ่งในที่สุดก็ได้ร่วมกันดำเนินการ ตามแนวทางที่คิดไว้ โดยมีกิจกรรมในช่วงนี้ทั้งหมด 18 กิจกรรม (รายละเอียด ในบทที่ 5)

ข้อสังเกตที่สำคัญที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมที่ 1 ซึ่งเป็นกิจกรรมการวิเคราะห์ตนเอง คือ เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นกิจกรรมที่ผู้สอน (ผู้วิจัย) ให้น้ำหนักความสำคัญสูงมาก ด้วยเชื่อว่าเป็นการสร้างบรรยากาศของความให้เกียรติในฐานะและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ร่วมกัน กล่าวคือเป็นการกระตุ้นในเรื่องของ Self esteem / Self – awareness ของตัวนักศึกษา ผู้สอนเชื่อว่านักศึกษาที่เรียนกับผู้สอนนั้น จะต้องมีความรู้เดิมประสบการณ์เดิมในบางเรื่องอยู่บ้างแล้ว นักศึกษามีความอยากรู้ ความสนใจ ความต้องการของตนเอง ประการสำคัญก็คือเราจะให้โอกาสเขาที่แสดงสิ่งเหล่านี้ออกมา และเรายอมรับมากน้อยแค่ไหน

กิจกรรมที่ 1 จึงเกิดขึ้นมาจากความเชื่อดังกล่าวข้างต้นของผู้สอน ซึ่งบรรยากาศในการจัดกิจกรรมนี้สนุกมาก นักศึกษากระตือรือร้นที่จะแสดงความรู้ ความสนใจ ความต้องการของตนเอง และกลุ่มออกมา

ข้อมูลที่ได้มามีประโยชน์กับผู้สอน (ผู้วิจัย) อย่างยิ่ง เพราะในขณะที่ผู้นำชุมชนที่ได้รับเชิญมาสะท้อนภาพและนำเสนอความคิด ข้อมูลส่วนหนึ่งที่ควรจะได้รับการบันทึกและตระหนักเป็นอย่างยิ่งก็คือ ความรู้สึกของคนในชุมชนที่มีต่อบุคคลภายนอกชุมชนที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะในรูปแบบของความเป็นผู้ฉกฉวยทางวิชาการ (องค์ความรู้) ในชุมชน ตัวแทนของผู้นำชุมชนได้กล่าวว่า

“ได้มีนักศึกษา อาจารย์ รวมทั้งบุคลากรจากหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้าไปศึกษา ทำวิจัย และเก็บข้อมูลในพื้นที่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่” อย่างมากมายและต่อเนื่อง ซึ่งชุมชนก็ให้ความร่วมตัวอย่างดี แต่เมื่อได้ข้อมูลไปแล้วมิเคยได้สะท้อนข้อมูลเหล่านั้นย้อนกลับมาเลยว่าผลออกมาเป็นอย่างไร จะเสนอแนะให้ชุมชนพัฒนาอย่างไรบ้าง บกพร่องอะไรบ้าง และมีบางหน่วยงาน เมื่อได้ข้อมูลแล้ว เคยแจ้งมาว่าทุนวิจัยหมด ดังนั้นจะไม่มีการลงพื้นที่อีกแล้ว ซึ่ง สิ่งเหล่านี้เป็นความเจ็บปวดและความคลางแคลงใจที่ชุมชนได้รับ” (อ้างจาก คำบรรยายของนายสมบูรณ์ รอบรู้ นายกอบต.บ้านแหวน วันที่ 11 ธันวาคม 2545 ตึกวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่)

จากประเด็นดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่จะต้องนำมาทบทวนและตระหนักเป็นพิเศษในการศึกษาชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมต่อไป ชุมชนได้แสดงให้เห็นชัดเจนถึงความเป็นตัวตนในฐานะปัจเจกบุคคลที่ไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกไปล่วงละเมิด ดังนั้นผู้ที่เข้ามาในชุมชน ควรจะเข้าไปโดยการให้เกียรติและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ตัวแทนของชุมชนยังได้ สะท้อนความต้องการ ความสนใจและปัญหาที่แท้จริงในการพัฒนาเด็กที่เกิดขึ้นให้นักศึกษาได้รับทราบ รวมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้นักศึกษาทราบ ทำให้นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมในครั้งนี้เกิดมุมมองใหม่ ๆ เกี่ยวกับชุมชน เช่น ชุมชนแต่ละชุมชนมีความรัก ความภูมิใจในชุมชนของตนเอง ยังมีกลุ่มบุคคลในชุมชนที่มีความคิดที่จะพัฒนาและเอื้อเมตตาให้กับสังคม มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอีกมากในชุมชน ชุมชนยังจะให้ผู้ที่ทำงานพัฒนาเด็กถามชุมชนด้วยว่าชุมชนต้องการอะไร และชุมชนพร้อมจะช่วยอะไร ในแง่ของการเรียนการสอนแล้ว กิจกรรมขั้นนี้ก็คือการวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน แต่เป็นการวิเคราะห์ผู้เรียนโดยตัวผู้เรียนเอง ทำให้ผู้สอนได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนได้ชัดเจนขึ้น ทั้งในด้าน

1. ประสบการณ์เดิม (ความรู้)
2. ความสนใจ
3. ความต้องการ

หลังจากนั้นผู้สอนก็ได้นำข้อมูลเหล่านี้ มาพิจารณาร่วมกันสังเขปเนื้อหาที่ระบุไว้ในหลักสูตรของสถาบันราชภัฏ ดังนั้นเนื้อหา / สังเขปเนื้อหาที่นักศึกษาจะได้เรียนในรายวิชานี้ก็จะมีทั้งในส่วนที่หลักสูตรกำหนด โดยบูรณาการกับหัวข้อที่นักศึกษามีความสนใจจะเรียนซึ่งหลอมรวมแล้วมีทั้งหมด 8 หัวข้อ หลังจากนั้นผู้สอนและนักศึกษาก็ร่วมกันคิดรูปแบบการจัดกิจกรรม บรรยากาศที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ น่าจดจำเป็นอย่างยิ่งเพราะนักศึกษาตื่นเต้นและสนุก

สนานกับการคิดรูปแบบการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งอภิปรายกันเองว่ารูปแบบกิจกรรมอย่างนี้ มีความเป็นไปได้แค่ไหน ใช้เวลามากเกินไปหรือเปล่า ซึ่งผู้สอนก็จะคอยเข้าไปสนับสนุนเป็นบางช่วง เช่น การให้เหตุผล ข้อคิดว่ามีโอกาสจะเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนอย่างไร เพราะอะไร แหล่งความรู้ในเรื่องนี้มีหรือไม่ ในที่สุดก็ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แบบมีส่วนร่วม ซึ่งได้กระตุ้นให้ผู้สอน (ผู้วิจัย) และผู้เรียน (นักศึกษา) เกิดความกระตือรือร้นและท้าทาย ว่าแผนการเรียนการสอนที่ร่วมกันคิดและเขียน ขึ้นมานั้น จะมีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน

กิจกรรมที่น่าสนใจต่อไปก็คือ กิจกรรมสร้างความตระหนักสำนึกชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนได้เริ่มนำเอากระบวนการวิจัยเข้ามาบูรณาการเป็นกิจกรรมแรก โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนภาพของชุมชน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสภาพที่แท้จริงของชุมชนเกี่ยวกับความต้องการ ความสนใจ ศักยภาพของชุมชนและปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการพัฒนาเด็ก ให้นักศึกษาได้รับรู้

โดยภาพรวมสรุปได้ว่า กิจกรรมนี้ทำให้นักศึกษาและผู้สอนได้เกิดความตระหนักร่วมกันว่า แนวทางการพัฒนาเด็กที่เหมาะสมนั้น หลักการปฏิบัติที่ควรปฏิบัติคือ

1. การศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน
2. ศึกษาศักยภาพและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กในชุมชน
3. นำความรู้ที่มีอยู่และได้เรียนรู้ มาบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน
4. สะท้อนผลของการศึกษาและความต้องการและการแก้ปัญหาให้ชุมชนได้รับทราบ

หลังจากนั้นสำหรับกิจกรรมที่ดำเนินต่อเนื่องอีกกิจกรรมหนึ่ง ก็คือกิจกรรมฝึกทักษะเทคนิคการศึกษาชุมชน ซึ่งผู้สอนได้ใช้เวลาในการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่นักศึกษาเป็นเวลา 2 วัน เพื่อให้ได้มีความรู้เบื้องต้น ในการศึกษาชุมชน ผลสะท้อนกลับจากการทำกิจกรรมนี้ นักศึกษาได้ข้อคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว วิธีการศึกษาชุมชนเพิ่มขึ้น ซึ่งจากการประเมินผลการอบรม พบว่าทั้งด้านความรู้ ความสามารถและความรู้สึกของนักศึกษาหลังการอบรมได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเกิดการยอมรับว่า งานการศึกษาชุมชน เป็นงานละเอียดอ่อนและต้องใช้เวลา ต้องมีการวางแผนและเตรียมการที่ดี โจทย์คำถามที่จะต้องคิดอยู่ตลอดเวลาของการศึกษาชุมชนก็คือ ทำอย่างไรจะให้ชุมชนยอมรับ ทำอย่างไรจะได้ข้อมูลที่ต้องการศึกษาได้ถูกต้องและครอบคลุม ทำอย่างไรที่จะสร้างความประทับใจให้เด็กแก่ชุมชน ซึ่งโจทย์คำถามเหล่านี้นักศึกษาได้อภิปราย

ร่วมกัน สุดท้ายก็ได้ข้อสรุปว่า ในขณะนี้ยังไม่มีคำตอบ เพราะยังไม่สามารถมองเห็นภาพของชุมชนและยังไม่ทราบว่าตนเองจะไปพบกับอะไรบ้าง สถานการณ์เหล่านั้นจะเป็นอย่าง ดังนั้นจึงคิดเพียงว่า “เมื่อถึงเวลาของการศึกษาชุมชน ก็ขอให้ทำดีที่สุด”

ในฐานะของผู้สอน (ผู้วิจัย) ได้มุมมองของการสรุปความคิดของนักศึกษาที่สะท้อนออกมาในบรรยากาศเหล่านี้ ว่าเป็นตัวบ่งชี้ที่ดีที่แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเริ่มตระหนักและมีการวางแผน, มีความรอบคอบในการดำเนินงานมากขึ้นและคำนึงผลการกระทำของตนเอง ที่จะเกิดขึ้นมาในอนาคตทั้งที่เป็นด้านบวกและด้านลบ ซึ่งอาจจะกระทบต่อชุมชนได้

ต่อจากนั้น นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมเวทีเสวนาชาวบ้านภูมิปัญญาท้าวบุญเรืองเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก กิจกรรมนี้ได้สะท้อนให้เห็นพลังของชุมชนได้อย่างชัดเจน กิจกรรมทุกขั้นตอนในช่วงนี้ เป็นการร่วมมือร่วมใจ ร่วมวางแผนของประชาคมหมู่บ้าน โดยกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเช้าเป็นการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่นในอดีตของท้าวบุญเรืองกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตลอดบรรยากาศเหล่านั้น นักศึกษาและผู้วิจัยได้ร่วมกันซึมซับและเรียนรู้การทำงานของชุมชนในรูปแบบของประชาคมหมู่บ้าน มองเห็นความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็กซึ่งเป็นลูกหลานของชุมชนให้มีศักยภาพและยังคงมีความเป็นรากเหง่าของการรู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองอยู่ และกิจกรรมในช่วงบ่ายจะเป็นการนำข้อมูลในช่วงเช้าก็นำมาสรุปบทสรุปร่วมกัน ดังนี้ 1. ภูมิปัญญาชุมชนท้าวบุญเรืองที่จะศึกษามีอยู่ 10 ด้าน 2. รูปแบบการศึกษาให้นักศึกษาและชาวบ้าน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นพี่เลี้ยงศึกษาร่วมกัน โดยแบ่งเป็น 10 กลุ่ม 3. ระยะเวลาในการศึกษาของแต่ละกลุ่ม 4 สัปดาห์ 4. หลังจากการศึกษาก็จะเอาข้อมูลมาตรวจสอบร่วมกัน 5. นำผลการศึกษาจัดแสดงนิทรรศการ

กิจกรรมต่อมาจัดเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอีกกิจกรรมหนึ่ง คือกิจกรรมการศึกษาชุมชน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นำภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง นักศึกษาได้เริ่มลงปฏิบัติการร่วมกับชุมชนระหว่างวันที่ 26 ธันวาคม 2545 – มกราคม 2546 จากกิจกรรมนี้ ทำให้เกิดบทเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา ผู้วิจัยและบุคลากรในชุมชนหลายประเด็นคือ

1. การเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาในการลงศึกษาชุมชนยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคในการใช้คำถามและวิธีการปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชนและการบันทึกข้อมูล

2. การแก้ปัญหาร่วมกันอย่างทันท่วงที สร้างความรู้สึกที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้เห็นได้ว่าการศึกษาชุมชนในสัปดาห์แรก มีปัญหาค่อนข้างมาก คณะวิจัยนักศึกษารวมทั้งพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ได้ร่วมกันปรึกษาและหาแนวทางแก้ไขกันอย่างใกล้ชิด จึงทำให้สัปดาห์ต่อมาปัญหาต่าง ๆ ก็คลี่คลายลง

3. การติดตามผลและประเมินผลร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาการศึกษาชุมชนของนักศึกษาของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นการร่วมกันติดตามผลการทำงานทั้งในส่วนของนักศึกษาและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มอย่างใกล้ชิดและใช้วิธีการประเมินผลการทำงานร่วมกันในบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งทำให้เกิดทัศนคติที่ดีในรูปแบบดังกล่าวแก่ทุกฝ่าย

4. บังเกิดผลที่ได้รับในเชิงรูปธรรมที่ชัดเจน คือได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ใน 10 ด้าน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ทุกประการ

5. ได้เกิดเวทีเสวนาขึ้นระหว่างคนต่างวัยในบรรยากาศที่เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้ซึ่งกันและกันอย่างเป็นกัลยาณมิตร ทุกครั้งของการลงไปศึกษาและสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นภูมิปัญญานั้น จะได้เกิดบรรยากาศของการเปิดประเด็นเสวนาในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น และการมีส่วนแลกเปลี่ยนอภิปราย ซักถามระหว่างบุคคลหลายวัย เช่น ผู้สูงอายุ วัยรุ่น ผู้ใหญ่ เกิดขึ้นในทุกครั้งและท่ามกลางบรรยากาศดังกล่าวนี้ ความรู้ต่าง ๆ ทั้งที่กำลังสูญหายและถูกลบเลือนไปแล้ว ได้ถูกนำมาสะท้อนใหม่อีกครั้ง ซึ่งสร้างความตื่นเต้นแปลกใจกับเด็ก คนรุ่นใหม่ อย่างเช่นตัวนักศึกษา แม้กระทั่งเด็กหรือผู้ใหญ่ในชุมชนได้ตลอดเวลาของการเสวนา และนอกจากนี้ก็ได้มีการกล่าวยกความรู้ใหม่ ๆ ไปเทียบเคียง เชื่อมโยงกันจากความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาเดิม ซึ่งถือว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีที่เกิดขึ้น เป็นการสร้างรอยต่อของคนระหว่างวัยได้อย่างลงตัว

ในขณะที่นักศึกษาได้ลงศึกษาชุมชน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเวลาเรียนปกติก็ยังคงดำเนินการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ โดยผ่านรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ดังนั้นในกิจกรรมที่ 9 ซึ่งหลังจากได้มอบหมายให้นักศึกษาได้ศึกษาเด็กในสถานการณ์จริงที่โรงเรียนสาธิตเป็นรายบุคคลแล้ว ผู้สอน (ผู้วิจัย) ได้ให้นักศึกษานำผลงานที่ได้จากการศึกษาเด็กมานำเสนอ ซึ่งในกิจกรรมนี้ ผลที่ได้รับก็คือ นักศึกษาได้สะท้อนความสามารถของการเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กในด้านต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น โดยท้ายสุดของกิจกรรม นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับลักษณะพัฒนาการเด็ก การเล่น ความต้องการ ความสนใจของเด็กที่ได้จากการศึกษาสังเกตในสถานการณ์จริงกับหลักการและทฤษฎีการพัฒนาเด็กได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้จากการอภิปรายในกลุ่มของกิจกรรมนี้ นักเรียนได้เกิดความตระหนักของการมองเห็น และยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเป็นข้อพิจารณาในการประเมินพัฒนาการเด็ก

นอกจากนี้แล้ว มีกิจกรรมในชั้นเรียนปกติในรูปแบบต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการไป เช่น การศึกษากรณีศึกษาจากวิดีทัศน์ (กิจกรรมที่ 10 – 11 รายละเอียด บทที่ 5) แนวคิดที่ได้จากการให้นักศึกษาได้เรียนรู้โดยผ่านรูปแบบศึกษาและวิเคราะห์วิดีทัศน์นั้น เสมือนกับการจัดสถานการณ์จำลองให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เพราะในบางประเด็น การเรียนรู้โดยผ่านสถานการณ์จริงภายในระยะเวลาสั้น ๆ ไม่สามารถจะกระทำได้ ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องสะท้อนภาพสถานการณ์ ในประเด็นดังกล่าวให้นักศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ร่วมกันโดยผ่านวีดีทัศน์ ซึ่งได้ทั้งความรู้ ความสนุกสนาน ประหยัดเวลาและตรงประเด็นที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัย (ผู้สอน) พบว่านักศึกษาชอบการศึกษาและการวิเคราะห์จากวิดีทัศน์ เพราะสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวิดีทัศน์สะท้อนภาพบางแง่มุมต่างๆ ของการดำเนินชีวิตจริง ๆ ในครอบครัวที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจนกว่า การจัดกิจกรรมโดยยกกรณีศึกษาแล้วเพียงแต่อภิปรายร่วมกันอย่างเดียว ประเด็นสำคัญในขณะที่ร่วมวิเคราะห์หลังจากศึกษาวิดีทัศน์แล้ว ผู้สอนจะต้องร่วมอภิปราย หรือหยิบยกประเด็นสำคัญ ๆ ขึ้นมาอภิปรายให้ครอบคลุมด้วย

เมื่อดำเนินกิจกรรมมาถึงช่วงนี้ ทั้งผู้สอน (ผู้วิจัย) และนักศึกษา มีความคิดรวมกันว่า นักศึกษามีความพร้อมด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทั้งในส่วนของภาคทฤษฎีและปฏิบัติในระดับหนึ่งแล้วประเด็นที่จะต้องดำเนินการต่อไปก็คือ **“เราจะพัฒนาเด็กได้เต็มศักยภาพที่เหมาะสมอย่างไร”** นี่คือคำถามที่ได้ตั้งเอาไว้ในชั้นเรียน ซึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้และภาคเรียนนี้ นักศึกษาได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้เต็มศักยภาพเต็มศักยภาพได้นั้น ผู้ดูแลเด็ก / ผู้ที่ทำงานพัฒนาเด็กจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ
2. ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับบริบทในชุมชนของเด็กอยู่อาศัยด้วย
3. ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในหลาย ๆ รูปแบบ

จากข้อสรุปดังกล่าวข้างต้น ล้วนเป็นองค์ความรู้ที่นักศึกษาได้มาจากการทำกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่กิจกรรมที่ 1 – 11 จึงทำให้มีการจัดกิจกรรมที่ 12 คือ การสรุปบทเรียน การศึกษาชุมชนขึ้น กิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ คือ เป็นการนำเสนอผลงานการศึกษาชุมชนของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูล ในแต่ละด้านที่นักศึกษาร่วมลงไปศึกษาว่ามีความถูกต้องครอบคลุมหรือไม่ เมื่อดำเนินกิจกรรมนี้จบสิ้นลงแล้ว ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมากกว่าที่วางจุดมุ่งหมายไว้ กล่าวคือนอกจากองค์ความรู้ที่นักศึกษาได้รับและนำมาเสนอแล้ว ณ เวทีแห่งนี้ ยังได้สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาและชุมชนได้

อย่างชัดเจน เพราะเหตุว่านักศึกษาและชุมชนต่างก็เกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ร่วมกันทำ ได้เรียนรู้การทำงานที่มีรูปแบบและได้พัฒนาความมีใจกว้างในการรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อบกพร่องต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นในการจะพัฒนางานของตนเองและมีบรรยากาศในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันที่เป็นกัลยาณมิตร

ในช่วงสุดท้ายของการบูรณาการการเรียนการสอนกับกระบวนการวิจัย กิจกรรมที่จัดเป็นกิจกรรมหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้ คือ “กิจกรรมการจัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก” กิจกรรมนี้ได้ให้บทเรียนที่มีคุณค่าอย่างมากแก่ผู้สอน (ผู้วิจัย) นักศึกษา และชุมชน ระหว่างวันที่ 25 – 26 มกราคม 2546 เป็นช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมดังกล่าว โดยในวันที่ 25 มกราคม 2546 เป็นวันเตรียมงาน การจัดงานในครั้งนี้ เป็นการวางแผนร่วมกันของประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรืองกับนักศึกษาและทีมผู้วิจัย ซึ่งทุกฝ่ายได้พ้องกันว่าการจัดการกิจกรรมครั้งนี้ จะเป็นการรวมงานประจำปีของหมู่บ้านไว้ด้วย จึงได้แบ่งกันเตรียมงานในแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ พอสรุปได้ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนท้าวบุญเรืองและชุมชนรับผิดชอบ
2. การจัดนิทรรศการ นักศึกษาสถาบันราชภัฏเชียงใหม่และพี่เลี้ยงประจำกลุ่มรับผิดชอบ
3. การเชิญบุคลากรในระดับท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนรับผิดชอบ
4. งานสวัสดิการต่าง ๆ กลุ่มแม่บ้านของชุมชนรับผิดชอบ
5. งบประมาณ ชุมชนรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชน นิทรรศการภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับนักศึกษา งบประมาณจากโครงการวิจัยฯ
6. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จัดแสดงนิทรรศการ ชุมชนโดยชาวบ้านต่าง ๆ ร่วมสนับสนุน

การจัดแบ่งงานในครั้งนี้ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเห็นระบบการทำงานของประชาคมหมู่บ้าน ได้เห็นความเข้มแข็งและความทุ่มเทของคนในชุมชน ซึ่งสร้างความประทับใจให้แก่นักศึกษาเป็นอย่างมาก และในขณะที่เตรียมงานในวันที่ 25 มกราคม 2546 ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีการร่วมมือ ร่วมแสดงความคิดเห็นกันตลอดเวลา เช่น ในขณะที่นักศึกษากำลังจัดนิทรรศการในแต่ละซุ้มก็จะมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มและบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาในด้านนั้น ๆ มาคอยดูแลให้คำแนะนำ เอื้ออาทรให้หยิบยืมวัสดุอุปกรณ์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งบรรยากาศเหล่านี้ ได้สร้างความประทับใจและความผูกพันซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มาร่วมให้คำแนะนำได้กล่าวว่า

“ดีใจมาก ปลื้มใจมาก มิเคยคิดว่าจะมีอะไรที่เป็นอย่างนี้เกิดขึ้น อยากจะให้มีอย่างนี้ตลอดไป ปกติแล้วตนเองไม่เคยได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมอะไรที่จัดในโรงเรียนอย่างนี้นานแล้ว ขอให้ทำต่อไปนะ”

ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจให้แก่นักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และในวันจัดงาน วันที่ 26 มกราคม 2546 ก็ได้เปิดนิทรรศการ **“26 มกรา ภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรือง”** ซึ่งมีผู้คนมาร่วมชมงานอย่างมากมาย และผู้ที่ได้ร่วมชมงานก็ได้ฝากข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับคณะผู้จัดงานนิทรรศการ ซึ่งถือว่าเป็นบทเรียนที่มีค่ายิ่ง (รายละเอียดของกิจกรรม บทที่ 5)

นอกจากการจัดกิจกรรมนิทรรศการในวันที่ 26 มกราคม 2546แล้ว นักศึกษากลุ่มดังกล่าวยังได้ร่วมจัดกิจกรรมในรูปแบบนิทรรศการอีกครั้ง เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานและการเรียนรู้ในวันที่ 4 – 5 กุมภาพันธ์ 2546 ณ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งผลของการจัดงานในครั้งที่ 2 ของนักศึกษาปรากฏว่าดีมาก มีนักศึกษาต่างโปรแกรมให้ความสนใจมาก มีผู้เข้าชมตลอดเวลา ซึ่งก็เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งที่บอกได้ว่า

“โดยแท้จริงแล้ว เด็กยุคปัจจุบันก็ไม่ได้ปฏิเสธที่จะรับรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเสียทีเดียว หากแต่ว่ายังขาดการกระตุ้นหรือรูปแบบการนำเสนอ สิ่งเหล่านี้ให้เป็นระบบและต่อเนื่องยังไม่ปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมและหากได้ลงมือปฏิบัติจริง ๆ ร่วมมือกันทุกฝ่ายและทำอย่างต่อเนื่อง จิตสำนึกในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ฝังลึกอยู่ในตัวเขาเหล่านี้ ก็น่าจะไม่สูญหาย”

สำหรับผู้สอน (ผู้วิจัย) แล้วมีความคิดว่า ยังคงมีความหวังอยู่ในเรื่องนี้ ยังไม่หมดหวังเสียทีเดียว หากว่าในระบบการศึกษาทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันทำให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำเพราะกระแสอย่างที่เคยเป็นมา เพราะว่าหากยังคงเป็นเช่นนั้น ทุกอย่างที่หวังก็คงจะไม่มีเลยจริง ๆ

กิจกรรมสุดท้ายของการบูรณาการการเรียนการสอนกับกระบวนการวิจัยในรายวิชานี้ก็คือ **“กิจกรรมการเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก”** จากการจัดกิจกรรมให้เป็น ตามแผนการจัดการเรียนที่ร่วมกันวางไว้ตั้งแต่ต้นภาคเรียน กิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีความยากง่ายและมีปัญหาแตกต่างกัน หากแต่ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่สร้างความกังวลให้แก่ผู้สอน (ผู้วิจัย) ได้เท่ากับกิจกรรมนี้ เพราะกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่จะตัวชี้วัดว่า กิจกรรมทั้งหมดที่ผ่านมาสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เพียงพอในระดับที่นักศึกษาจะสามารถนำมาใช้เชื่อมโยงหรือขยายฐานความคิดระหว่างหลักการทฤษฎีและประสบการณ์จริงในด้านการพัฒนาและการอบรมการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยได้มากน้อยเพียงไร? แต่อย่างไรก็ตามสุดท้ายของผลสรุปจากการทำกิจกรรมนี้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้นักศึกษาและผู้สอน (ผู้วิจัย) ได้คำตอบที่ชัดเจนว่า องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนจากการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องตลอดภาคเรียน มีความชัดเจนเพียงพอที่ทำให้ นัก

ศึกษาสามารถนำไปใช้ในการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ในภาคปฏิบัติกับความรู้ในภาคหลักการทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและการอบรมเลี้ยงดู ได้อย่างแท้จริง

จึงพอสรุปได้ว่า องค์ความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับกระบวนการวิจัยมีดังนี้

1. ได้แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งสร้างตระหนักในคุณค่าของตนเองให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษา
2. ได้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยบูรณาการด้านกระบวนการวิจัย
3. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยความร่วมมือกับชุมชน
4. ได้สร้างวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้ชุมชนเป็นฐานให้แก่นักศึกษาและชุมชน
5. ได้พิสูจน์สมมติฐานร่วมกันกับนักศึกษาในประเด็นที่ว่าการจัดการศึกษา (การพัฒนาเด็ก) คำตอบอยู่ที่ชุมชนใช่หรือไม่
6. การทำงานในระบบเครือข่าย เป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ผลที่ได้รับกระบวนการวิจัยในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดและข้อสังเกตของศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารย์ พานิช (2547 หน้า 16) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่ว่า ... เน้นการแข่งขันมากกว่าความร่วมมือ การเรียนรู้ในระบบการศึกษา มุ่งเน้นการเรียนรู้ของพิจารณาบุคคล จึงทำให้ค่อนข้างขาดพลังของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนร่วมกัน ... การดำเนินกิจกรรมกันในกลุ่มผู้ทำงานจะเป็นการดึง **“ความรู้ในคน”** และ **“ดอง”** ความรู้ภายนอกองค์กรมาใช้ในการทำงานและจากการที่ผู้วิจัยได้ใช้ชุมชนเป็นแหล่งการเรียนรู้ร่วมกันกับนักศึกษานั้นได้สอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน ซึ่งเป็นทิศทางใหม่ในการสร้างการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2545 : 1) ได้กล่าวว่า **“การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน เป็นแนวทางใหม่ของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่จะช่วยเสริมสร้างบัณฑิตให้มีความรู้ควบคู่กับความสามารถ สร้างความรู้ใหม่ได้คิดและกระทำได้อย่างเป็นระบบ ...”** และยังสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแก่บัณฑิตในพิธีพระราชปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2520 **“ความว่า ... ผู้ไม่มีทฤษฎีเป็นผู้ไม่มีหลักความรู้ สู่ผู้มีทฤษฎีไม่ได้ เพราะไม่มีความรู้ เป็นทุนรอน**

สำหรับการทำงาน แต่ผู้มีทฤษฎีที่ไม่ต้องปฏิบัติหรือไม่ยอมปฏิบัตินั้น ก็สูงนักทฤษฎีที่ปฏิบัติด้วยไม่ได้ ..." (อ้างจาก สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ 2543 : 23)

นอกจากนี้ รูปแบบการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเด็กเพื่อชุมชนของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ว่ากระบวนการเรียนรู้ของการจัดการศึกษาเพื่อเด็กเพื่อชุมชนเกิดจากการที่ผู้สอนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับชุมชน และร่วมกันมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ๆ ทำให้เกิดความตระหนักที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป้าหมายในการดำเนินงานก็คือ การเชื่อมโยงและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างผู้เรียนกับชาวบ้านหรือสถานศึกษากับชุมชน

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้สอนและได้จัดกระบวนการบูรณาการรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย กับการเรียนนั้น ได้มีความตั้งใจและพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยได้ยึดปฏิบัติตามพระราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานให้แก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น วันที่ 22 ธันวาคม 2531 ดังที่อัญเชิญมาว่า **"... การวางแนวทางปฏิบัติงานทุก ๆ ด้านให้เป็นแบบอย่างนักศึกษา สำหรับนักศึกษาจะนำไปใช้ปฏิบัติงาน สร้างความเจริญมั่นคงแก่ตนเองต่อไปนี้ในอนาคต จึงต้องพยายามสอนความรู้ที่ดีให้อย่างถูกถ้วน พยายามฝึกหัดด้านการปฏิบัติให้มีความชำนาญรอบตัว สนับสนุนให้ได้ร่วมงานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อให้นักศึกษาแต่ละสาขาวิชา แต่ละคนสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพและได้ผล"** (อ้างจาก สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2545 : 61)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความมั่นใจว่าการบูรณาการการเรียนการสอนกับกระบวนการวิจัยเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและพัฒนานักศึกษาที่มีศักยภาพตามที่สังคมต้องการ

นอกจากนี้การวิจัยในครั้งนี้ ได้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ใน 4 ประเด็น คือ

1. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
2. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของประชาชนท้าวบุญเรืองที่ผ่านกระบวนการวิจัย
3. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
4. ผลกระทบต่อองค์กรอื่น ๆ จากกระบวนการวิจัย

โดยแต่ละประเด็นขอนำเสนอผลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการวิจัยและข้อวิจารณ์ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของนักศึกษาที่ผ่านกระบวนการบูรณาการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของนักศึกษา ตลอดกระบวนการวิจัยนั้นบูรณาการการจัดการศึกษา นักศึกษาที่เรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 67 คน ได้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนสำคัญอยู่ 2 ขั้นตอนคือ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน กิจกรรมในชั้นเรียนจะมุ่งเน้นด้านเนื้อหาที่เป็นทฤษฎี หลักการและแนวคิด ในส่วนกิจกรรมนอกชั้นเรียนจะเป็นการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ซึ่งจะเน้นกระบวนการการสืบเสาะความรู้ โดยผ่านกิจกรรมการศึกษาชุมชนและการมีส่วนร่วมกับชุมชน กิจกรรมทั้ง 2 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือแบบประเมินเชิงคุณภาพให้นักศึกษาเขียนบรรยายประเด็นต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในแบบประเมินก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ขั้นตอน ซึ่งพอสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็นดังนี้

1.1 ด้านความรู้ พบว่าก่อนการเรียนการสอนในรายวิชานี้ นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กอายุ 0 - 6 ปีมาแล้วบ้าง แต่ยังไม่ชัดเจนและยังไม่สามารถนำเอาหลักการและแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มาอธิบายพัฒนาการของเด็ก และประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กได้ถูกต้อง นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในระดับขั้นพื้นฐาน และเมื่อถามถึงประเด็นของการลงศึกษาชุมชน พบว่านักศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับการลงไปศึกษาชุมชน เพียงแต่เคยรู้จักชุมชนในแง่ของการเป็นสมาชิกของชุมชน รู้ความหมายจากชุมชนจากในหนังสือ และพอรู้ว่าชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก จึงไม่แน่ใจว่าจะมีความรู้พอที่จะไปทำงานร่วมกับชุมชนได้หรือไม่ แต่หลังจากผ่านกระบวนการบูรณาการ การวิจัยกับการจัดการศึกษาไปแล้ว พบว่านักศึกษามีความรู้และเข้าใจในหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาเด็กมากขึ้น ทราบและเข้าใจถึงวิธีการการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาบูรณาการในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ สามารถอธิบายถึงการพัฒนาการ การสังเกตพฤติกรรมและการประเมินพัฒนาการเด็ก โดยอ้างอิงทฤษฎีทางจิตวิทยาได้ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น ได้รู้และเข้าใจความหมาย ความสำคัญของการพัฒนาการเด็กอย่างชัดเจน เป็นความรู้ที่เกิดจากตนเอง จากการปฏิบัติจริง เข้าใจหลักการจัดสภาพแวดล้อมในการพัฒนาเด็ก ในส่วนความรู้ที่ได้รับหลังจากกิจกรรมการศึกษาชุมชน นักศึกษาได้ความรู้ มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนในประเด็นต่าง ๆ คือ การทำงานร่วมกับชุมชน ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ในชุมชน การทำงานเป็นทีม วิถีชีวิตของคน ใน

ชุมชน ชุมชนเป็นศูนย์รวมแหล่งการเรียนรู้ ความเห็นความสำคัญของชุมชน ความต้องการของชุมชน

นอกจากนี้ ผลจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการประเมินผลสัมฤทธิ์และการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของนักศึกษาทั้ง 2 หมู่เรียน ภาคเรียนที่ 2 / 2545 แสดงได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 / 2545

ระดับเกรด	จำนวน	ร้อยละ
A	10	14.93
B+	15	22.38
B	25	37.31
C+	10	14.93
C	7	10.45
D+	-	-
D	-	-
E	-	-
รวม	**67**	**100**

จากตารางที่ 4.1 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระดับ B คิดเป็นร้อยละ 37.31 และ B+ (ดีมาก) คิดเป็นร้อยละ 22.38 รองลงมาในระดับ A (ดีเยี่ยม) และ C+ (ปานกลาง) คิดเป็นร้อยละ 14.93 และ C (พอใช้) คิดเป็นร้อยละ 10.45 ตามลำดับ

1.2 ด้านความสามารถและกระบวนการ ก่อนการเรียนการสอนในรายวิชานี้ ความสามารถและกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่านักศึกษาสามารถสังเกตพฤติกรรมเด็กและวิเคราะห์พฤติกรรมได้บ้าง วิเคราะห์พัฒนาการเด็ก ได้แต่ยังไม่มีระบบการวิเคราะห์ที่ชัดเจน ไม่สามารถจัดกิจกรรมและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสม เพราะยังขาดทักษะสามารถพูดคุยกับเด็ก ๆ ได้ แต่ยังไม่สามารถจะใช้เทคนิคต่าง ๆ กระตุ้นหรือสร้างแรงจูงใจให้เกิด

ขึ้นในเด็กได้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหายังไม่ดี ในส่วนของกิจกรรมการศึกษาชุมชน พบว่านักศึกษาไม่สามารถใช้กระบวนการหาความรู้แบบมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนได้ จากการประเมินผลหลังการเรียนการสอนในภาพรวม พบว่านักศึกษามีความสามารถและมีกระบวนการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ คือสามารถจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถผลิตสื่อและระบุวิธีการเล่นได้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ และมีทักษะการประเมินพัฒนาการเด็กได้ดีขึ้น สามารถทำงานอย่างมีขั้นตอน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาในการทำงานได้ดีขึ้น สามารถพัฒนาการทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้น เนื่องจากรู้จักการวางแผนร่วมกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในประเด็นความสามารถที่นักศึกษาได้พัฒนาหลังจากกิจกรรมการศึกษาชุมชน พบว่านักศึกษามีความสามารถในการทำงานกับคนในชุมชนได้ดี สามารถพูดคุยและสื่อสารกับคนทุกวัยได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการวางแผนการจัดกิจกรรมในชุมชน ร่วมจัดเวทีประชุมและนำเสนอผลงานต่อชุมชน รวมทั้งสามารถจัดนิทรรศการและทำงานร่วมกับคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงศักยภาพของตนเองและกลุ่มออกมาได้อย่างเต็มที่ และมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นดีขึ้น

1.3 ด้านทัศนคติและจิตสำนึก พบว่าก่อนการเรียนการสอนในรายวิชานี้ นักศึกษามีความคิดเห็นต่อวิชาว่า เป็นรายวิชาที่เน้นทฤษฎีเป็นหลักและหากเรียนแล้วน่าจะเครียดไม่สนุก คงเรียนแต่เฉพาะเนื้อหาในหนังสือ นั่งอยู่ในห้อง น่าเบื่อการเรียนรู้คงจะเน้นการท่องจำ มีความรู้สึกว่าจำเป็นต้องเรียน เนื่องจากเป็นวิชาหลักของโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย แต่ก็คาดหวังว่าคงจะได้ความรู้พอสมควรจากวิชานี้ ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการทำงานต่อไป สำหรับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมศึกษาดูงานก่อนที่จะลงศึกษาชุมชน พบว่านักศึกษามีทั้งทัศนคติที่เป็นบวกและลบ เช่น รู้สึกตื่นเต้นดีใจและมีความสนใจในกิจกรรม อยากจะทำกิจกรรม แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีทัศนคติด้านลบ กล่าวคือนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีความวิตกกังวลในการลงศึกษาชุมชนและทำงานร่วมกับชุมชนค่อนข้างมาก โดยคิดว่าเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดจากับชาวบ้าน ไม่แน่ใจว่าชาวบ้านจะให้ความร่วมมือ หรือไม่ ชุมชนที่เข้าไปศึกษาจะรู้วัตถุประสงค์ของการศึกษาชุมชนหรือไม่ว่าเพราะส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมหรือปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนเลย แต่หลังจากการดำเนินกิจกรรมการศึกษาชุมชนแล้วและประเมินผลการจัดกิจกรรม พบว่า นักศึกษาเปลี่ยนแปลงทั้งทัศนคติต่อวิชา กระบวนการเรียนรู้และทั้งกิจกรรมการศึกษาชุมชน กล่าวคือนักศึกษามีความรู้สึกดีใจ สนุกสนานที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ได้มุ่งเน้นแต่ทฤษฎีอย่างเดียว ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาและแก้ปัญหาด้วยตนเอง และรู้สึกว่าวิชานี้ไม่ยากอย่างที่คิด มีความสุขกับการเรียนวิชานี้ ไม่เครียด เข้าใจง่าย ไม่ต้องท่องจำ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนมี

ความกระตือรือร้นเพิ่มขึ้น มีความภาคภูมิใจและมีความมั่นใจที่ได้ทำกิจกรรมกับชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและเข้าใจชุมชนมากขึ้น มองเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน การทำงานกับชุมชนเป็นประสบการณ์ที่มีค่ามาก เป็นการสะท้อนความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายร่วมกัน ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่ามาก ๆ

ผลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาของนักศึกษาทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น มีความสอดคล้องที่ประจักษ์แจ้ง ดังพระบรมราโชวาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ได้พระราชทานให้แก่บัณฑิตในวาระต่าง ๆ กัน ความว่า **"... การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จากการปฏิบัติจะทำให้รู้จริงและแม่นยำ ตรงกันข้ามกับการสอนให้รู้ โดยมิได้ลงมือปฏิบัติให้เห็นจริง ซึ่งมักจะกลายเป็น "การเรียนรู้เพียงให้สอนได้ หรือเรียนรู้เพื่อนำไปลืมทิ้ง เสียโดยมาก ..."** (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 สิงหาคม 2521) และ **"... การมีความรู้ ความถนัดทางทฤษฎีประการเดียว ไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ ..."** (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า 18 ตุลาคม 2517) และ **"... ความรู้ที่ได้ศึกษามา ซึ่งเป็นความรู้ทางทฤษฎี นั่นคือ ขาดงานและต้นทุนสำคัญที่จะนำไปปฏิบัติงานการความรู้ทฤษฎีที่จำเป็นที่จะต้องทบทวนเสริมสร้างอยู่เสมอ และนำมาประกอบการปฏิบัติ เพื่อเอาความรู้ทางทฤษฎีมาประสมประสานปรุงแต่งกับความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติอย่างสอดคล้องและเหมาะสมแล้ว งานที่ทำก็จะบรรลุผลที่จะพึงภาคภูมิใจได้ ..."** (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 23 มิถุนายน 2519) … และ **"... ความรู้ที่จะศึกษามีอยู่ 3 ส่วน คือ ความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการและความรู้คิดอ่านตามเหตุผลความเป็นจริง อีกประการหนึ่งต้องมีความจริงใจและบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าในงาน ในผู้ร่วมงานหรือในการรักษาระเบียบแบบแผน ความดีงาม ความถูกต้องทุกอย่าง ประการที่สาม ต้องฝึกฝนให้มีความหนักแน่นทั้งภายในใจและคำพูด"** (พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 24 มกราคม 2530) (อ้างจาก สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2545 : 22)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่นักศึกษาได้มีพัฒนาการครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน คือทั้งความรู้ ทักษะการปฏิบัติและเจตคติ ค่านิยม จึงถือว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

2. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาประชาชนท้าวบุญเรืองที่ผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

จากการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของประชาชนท้าวบุญเรืองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในต.บ้านแหวนที่ผ่านกระบวนการวิจัย ใน 3 ประเด็นดังนี้

2.1 ด้านความรู้ พบว่าก่อนที่จะเข้าไปดำเนินการวิจัย ชุมชนท้าวบุญเรืองและอบต.บ้านแหวน ก็ได้มีการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่แล้ว แต่ศักยภาพของศูนย์พัฒนาเด็กและศักยภาพของผู้ดูแลเด็กยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์ ประชาชนในชุมชนทั้งในส่วนที่อยู่ในหมู่บ้านท้าวบุญเรืองและทั้งตำบลบ้านแหวนยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม แต่หลังจากที่คณะผู้วิจัยและชุมชนร่วมกันดำเนินการวิจัย พบว่าประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กมากขึ้น และมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กให้มีคุณภาพ ความรู้ที่เกิดขึ้นนี้ ส่วนหนึ่งได้จากการอบรมและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง และจากการเรียนรู้วิธีการสืบเสาะภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนแบบมีส่วนร่วม นอกจากนั้นชุมชนยังได้เข้าใจขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นและการบริหารจัดการศูนย์เด็กโดยองค์กรชุมชนที่เป็นคณะกรรมการที่ประชาคมหมู่บ้านเป็นผู้คัดเลือกมา ครูพี่เลี้ยงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาเด็ก นอกจากนี้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฐมวัยจนกระทั่งได้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยระดับตำบลบ้านแหวนขึ้นในปี พ.ศ. 2546 และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ชุมชนได้รูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในส่วนของประชาชนที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เกิดความรู้ความเข้าใจและพัฒนาตนเองเป็นนักวิจัยในชุมชน มีประมาณ 5 คน

2.2 ด้านกระบวนการ พบว่าหลังจากการดำเนินการวิจัย ประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านท้าวบุญเรือง ได้เกิดประสบการณ์และมีทักษะการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ได้เรียนรู้กระบวนการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ได้กระบวนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยองค์กรชุมชน ได้แนวทางในการแก้ปัญหาและแนวทางในการระดมทุนในชุมชน เพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก เกิดเรียนรู้ในการแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน

2.3 ด้านทัศนคติและจิตสำนึก ก่อนการดำเนินการวิจัยพื้นที่ชุมชนท้าวบุญเรือง นับว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีความเข้มแข็งอยู่แต่เดิมแล้ว มีกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นทุนทางสังคมหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน เป็นต้น แต่ยังไม่ได้มีการระดมพลังของกลุ่ม

ทุนในสังคมเข้ามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนให้เต็มศักยภาพ ในขณะที่ดำเนินการวิจัยและหลังการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม คณะวิจัยพบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในชุมชนในหลายอย่าง ได้แก่ ชุมชนได้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กมากยิ่งขึ้น มีความรู้สึกหวงแหนและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตนเอง มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับ การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและเกิดความมั่นใจในการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชนทั้ง 3 ด้านที่กล่าวข้างต้น เป็นผลมาจากการใช้กระบวนการการวิจัยเชิงปฏิบัติการและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัย ซึ่งในขั้นดำเนินการนับตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติการและประเมินผลทุกกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมตลอดการวิจัย จึงทำให้ประชาชนในบ้านท้าวบุญเรืองได้ร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน เกิดความตระหนักและมองเห็นคุณค่าของการวิจัยในครั้งนี้ และจากการทำงานร่วมกันได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ทำให้พัฒนาเป็นองค์ความรู้ที่ประชาชนได้เรียนรู้ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้พยายามดำเนินการตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดังที่ชวน เพชรแก้ว (2546 : 4 – 12) ได้กล่าวไว้ว่า **“... การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่เปิดให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ เจ้าของปัญหาเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ การศึกษาบริบทชุมชนแบบมีส่วนร่วม ... ขั้นที่สอง คือ การปฏิบัติการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเริ่มจากการมีส่วนร่วมในเวทีเรียนรู้ปัญหาของชุมชนร่วมกันคิดหาทางออกของการแก้ปัญหาและพิจารณาแนวทางเลือกของการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา วางแผนจัดกิจกรรมร่วมมือร่วมใจกัน ทำงานติดตามและประเมินผลงานอย่างต่อเนื่องร่วมกัน และประชาชนในพื้นที่ร่วมรับผลประโยชน์นักคิดขึ้นอย่างทั่วถึงและเป็นระบบทั้ง 2 ขั้นตอน จะต้องเป็นความต้องการของชุมชน...”**

ดังนั้นเมื่อการดำเนินการทุกขั้นตอนชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างได้เข้ามามีส่วนร่วม จึงทำให้ประชาชนในชุมชนท้าวบุญเรืองได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในชุมชนว่า การทำงานแบบมีส่วนร่วมดังเช่นที่ได้รับประสบการณ์จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

3. การเปลี่ยนแปลงเชิงพัฒนาของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น จากหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยนี้ พบว่าพัฒนาการของเด็กที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กที่มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจและสังคมเป็นไปตามวัย โดยพิจารณาจากแบบประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล หนังสือสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครองและแบบบันทึกสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคล ครูประจำศูนย์เป็นผู้บันทึกข้อมูลและเมื่อพิจารณาความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง พบว่าเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตามวัย ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ผลการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย พบว่าในภาพรวมเด็กในศูนย์มีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้น ในช่วงแรกจะเป็นหวัดบ่อยมาก แต่ต่อมาจำนวนเด็กที่เป็นหวัดจะลดลง ทักษะด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การเดิน การวิ่ง การทรงตัวจะพัฒนาเป็นไปตามวัย ทั้งเด็กอายุ 1 – 2 ปี และ 2 – 3 ปี โดยเฉพาะเด็กอายุ 2 – 3 ปี ชอบเล่นของเล่นพื้นบ้านที่ชาวบ้านและกลุ่มผู้สูงอายุช่วยกันทำขึ้น เช่น รถลาก ก๊อบแก๊บ กะลามะพร้าว ตีล้อ ปืนก้านกล้วย ตะกร้อจากใบมะพร้าว กำหมุน เป็นต้น จากการสังเกตพบว่าเด็กจะมีทักษะการเล่นได้ดี ในส่วนของการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ ประเภทสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ สามารถใช้งานหยิบจับสิ่งของได้ดี คล่องแคล่ว ตามวัย เป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครอง

ผลการประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา พบว่าเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นไปตามวัย และตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ จะมีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการด้านการใช้ภาษาช้า เนื่องจากเป็นเด็กที่พ่อแม่เป็นคนต่างด้าวอพยพมาทำกิน ในหมู่บ้าน จากการสังเกตพบว่า ในช่วงแรกพัฒนาการทางด้านภาษาจะค่อนข้างช้า แต่ช่วงหลังก็มีพัฒนาการไปตามปกติ สามารถสื่อสารและใช้คำง่าย ๆ และปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง เด็กในช่วงอายุ 2 – 3 ปี จากการสังเกตและบันทึกข้อมูลการประเมินพัฒนาเด็กของครูประจำศูนย์ พบว่า เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง เป็นเด็กที่ช่างสังเกตและชอบซักถามและชอบสนุกกับการทำกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมที่ได้บูรณาการการเรียนรู้ที่ใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กแห่งนี้ มีความหลากหลาย กล่าวคือ มีการจัดกิจกรรมทั้งกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จึงทำให้เด็กได้รับการกระตุ้นและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จึงมีส่วนทำให้เด็กมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม กรมวิชาการ (2546 : 7) ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ไว้ว่าการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตนเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระต่อการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมบูรณาการให้

เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และเป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ที่ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม

ผลการประเมินพัฒนาการด้านสังคม พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองในช่วงของการวิจัยที่ผ่านมา มีพัฒนาการทางสังคมเด่นชัดมาก เด็กกล้าแสดงออก จากการพิจารณาข้อมูลการประเมินพัฒนาการของครูประจำศูนย์และการสังเกตพฤติกรรมเด็กในศูนย์รวมทั้งข้อมูลที่สะท้อนจากผู้ปกครอง พอสรุปได้ว่าพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กจะสูงมาก ซึ่งแตกต่างจากเดิม และนอกจากนี้ยังพบว่าเด็กสามารถปรับตัวได้เร็ว การร้องไห้เมื่อเวลามาศูนย์ในช่วงเช้ามีน้อยมากและเด็ก ๆ อยากจะมาศูนย์ทุกวัน ไม่อยากให้ศูนย์ปิด เด็ก ๆ รู้จักการรอคอยและแบ่งปันของเล่นซึ่งกันและกันดีขึ้น และสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องได้ดี มีการทะเลาะในขณะที่เล่นน้อยมาก จะเชื่อฟังและเคารพกติกาได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองการที่การพัฒนาการของเด็กเป็นเช่นนี้ เพราะว่าการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กมุ่งเน้นในแนวคิดสำคัญ 2 แนวคิดมาเป็นฐานในการจัดกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาการด้านสังคมของเด็ก คือแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็กกับแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม ตามที่กรมวิชาการได้ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาเด็กปฐมวัย 2546 (กรมวิชาการ, 2546 : 4) ที่ว่าการเล่นเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัย จากการทำให้เด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย สนุกสนาน รับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น ส่วนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่จะทำให้ได้เรียนรู้ข้อปฏิบัติในสังคม

ผลการประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พบว่าเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองมีสุขภาพจิตที่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง ร่าเริง แจ่มใส ชอบมาศูนย์ เวลาพ่อแม่หรือผู้ปกครองมาส่งไม่ร้องไห้ จากผลของการสังเกตพฤติกรรมเด็กและวิเคราะห์จากแบบประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลของครูประจำศูนย์บ่งชี้ว่า เด็กส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจเป็นไปตามวัย และเมื่อสอบถามผู้ปกครองก็ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน กล่าวคือพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกด้านอารมณ์ จิตใจทั้งโรงเรียนและที่บ้านเป็นไปในทางเดียวกัน (ข้อมูลจากสมุดสื่อสารศูนย์ – ผู้ปกครอง)

ผลจากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กตามที่หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นท้าวบุญเรืองที่พัฒนาขึ้น โดยคณะวิจัยและคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็ก ท้าวบุญเรืองได้อย่างเหมาะสมตามวัย ซึ่งพัฒนาการดังกล่าวได้สอดคล้องกับคุณลักษณะทางพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจของเด็กปฐมวัยที่กรมวิชาการ (2546 : 17) ได้ระบุไว้ว่าการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก

ปฐมวัย เพื่อพัฒนาการด้านอารมณ์และความรู้สึกได้เหมาะสมตามวัย เด็กจะมีความสุข ร่าเริง แจ่มใส มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม

4. ผลกระทบต่อองค์กรอื่น ๆ จากกระบวนการวิจัย

ก่อนดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยพบว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ยังมีความเคลื่อนไหวและมีความตื่นตัวในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นน้อยมาก โดยภาพรวมจะเป็นเพียงแค่รับทราบนโยบาย แต่การดำเนินการให้เป็นรูปธรรมยังไม่มีการขับเคลื่อน แต่หลังจากได้นำกระบวนการวิจัยในโครงการดังกล่าวลงสู่ชุมชน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นต่อองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนและชุมชนอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง ดังนี้

4.1 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เตรียมการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บุคลากรในหน่วยงานมีความตื่นตัวและได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของการเตรียมความพร้อมชัดเจนขึ้น และมีความมั่นใจในการดำเนินการวางแผนการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา

4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในอำเภอหางดงและอำเภอใกล้เคียง ในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยมีการพัฒนารูปแบบศูนย์เด็กเล็กที่อยู่ในความดูแลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยผ่านกระบวนการวิจัย จึงเป็นแบบอย่างให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในอำเภอหางดงและใกล้เคียงมาศึกษาดูงาน และได้มีการจัดเสวนาเกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชนขึ้นหลายครั้ง จนเกิดการขับเคลื่อนขึ้นและมีเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มขึ้น และบางแห่งได้นำไปเป็นต้นแบบพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่ของชุมชนตนเองจนประสบความสำเร็จ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลหนองตอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่

4.3 โรงเรียนเอกชนและสถานรับเลี้ยงเด็กในพื้นที่ พบว่าการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กโดยองค์กรชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกพัฒนาขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นศูนย์พัฒนาเด็กที่มีคุณภาพ เป็นที่นิยมของผู้ปกครอง จึงนิยมส่งบุตรเข้ามาเรียนมาก จึงทำให้เกิดการแข่งขันขึ้นในพื้นที่ทำให้โรงเรียนเอกชนและสถานรับเลี้ยงเด็กในพื้นที่ มีการพัฒนาคุณภาพการบริหารขึ้น ซึ่งเป็นผลดีกับผู้ปกครองและเด็กที่จะเข้ารับการบริการ ซึ่งเป็นนิมิตรที่ดี ในการพัฒนาเด็กที่มองเห็นเป็นรูปธรรมขึ้น

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาโดยองค์กรชุมชนของตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมการก่อนการวิจัย ระยะดำเนินการวิจัย ซึ่งในระยะนี้ได้มีการบูรณาการเป็นการจัดการศึกษากับกระบวนการวิจัยไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก และระยะหลังการวิจัยที่มีการพัฒนารูปแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเต็มรูปแบบ โดยมีการเชื่อมโยงกับการวางแผนและการแก้ปัญหางานพัฒนาเด็กในตำบลบ้านแหวน

ซึ่งกระบวนการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยและมีข้อเสนอแนะตามประเด็นดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย
2. แนวคิดและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย
3. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการวิจัย
   - 3.1 ข้อสังเกตจากกระบวนการวิจัย
   - 3.2 ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไข
   - 3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา
   - 3.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ผลการวิจัยสามารถตอบคำถามการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ครบทุกประการ กล่าวคือได้รูปแบบการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชนและได้ทราบผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกิจกรรมการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละระยะของการวิจัย ได้มีความสอดคล้องและส่งผลให้ผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมการดำเนินการวิจัยในระยะขั้นตอนการเตรียมการวิจัยนั้น ได้ข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามวิจัยในประเด็นที่ 1 ได้ คือ ทำให้ทราบว่าองค์กรชุมชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชนของตนเองได้ และได้ทราบขั้นตอนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน กิจกรรมการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ช่วงแรก ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นการยืนยันการจัดการศึกษาด้วยการบูรณาการงานวิจัย หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยและชุมชนเป็นฐาน ว่ามีความเป็นไปได้จริงและก่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ในวงกว้าง กล่าวคือผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น มิใช่เฉพาะตัวนักศึกษาเท่านั้น หากว่ายังรวมถึงอาจารย์ผู้สอน ผู้ร่วมกิจกรรมและชุมชน นอกจากมีผลการวิจัยในช่วงนี้ยังได้ข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเมื่อสิ้นสุดการวิจัยในระยะที่ 2 ผลการวิจัยก็สามารถตอบคำถามวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ได้ในระดับหนึ่ง เมื่อดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 จนกระทั่งสิ้นสุดการวิจัย ข้อมูลที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยช่วงสุดท้ายก็สามารถนำมาประมวลและตอบคำถามวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 ได้อย่างสมบูรณ์

2. แนวคิดและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

2.1 ขั้นการเตรียมการก่อนการวิจัย

2.1.1 ได้รูปแบบและกระบวนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน

2.2 ขั้นการวิจัยการบูรณาการการจัดการศึกษาโดยกระบวนการวิจัย

2.2.1 ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการด้านกระบวนการวิจัย

2.2.2 ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2.2.3 ได้รูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยองค์กรชุมชน

2.2.4 ได้แนวทางขั้นตอนการจัดกิจกรรมศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 ขั้นการวิจัยหลังการบูรณาการจัดการศึกษา

2.3.1 ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

2.3.2 ได้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ

2.3.3 ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.4 ได้รูปแบบการนิเทศติดตามผลและการประเมินคุณภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน

3. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการวิจัย

3.1 ข้อสังเกตจากกระบวนการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้มีข้อสังเกตด้วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย 3 ฝ่าย คือ อาจารย์ นักวิจัย นักเรียนและประชาชนในชุมชนท้าวบุญเรือง ได้เกิดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

3.1.1 อาจารย์นักวิจัย

1) เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2) เชื่อมั่นศรัทธาในแนวคิดในการจัดการศึกษาตามแนวทางการบูรณาการการศึกษาเพื่อท้องถิ่น

3) มีความรู้ ทักษะในการแบ่งปันความรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม มีความสัมพันธ์ในเชิงกัลยาณมิตร

4) เกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเองและผู้ที่เป็นรูปธรรม

5) ได้แนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานแห่งการเรียนรู้

3.1.2 นักวิจัยและผู้ร่วมวิจัย

1) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในด้านวิถีชีวิตของคนในชุมชน ทั้งด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและแนวคิดพื้นฐาน

2) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระหว่างนักวิจัยกับชาวบ้านในชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

3) มีความรู้และเกิดทักษะในการทำงานร่วมกับชุมชน

4) ได้เรียนรู้และมีทักษะในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.1.3 นักศึกษา

1) พัฒนาจิตสำนึกชุมชน เกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเองและชุมชน

2) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งเพื่อน ชุมชน

3) ได้เรียนรู้โดยวิธีการศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหาด้วยตนเอง

4) ได้เรียนรู้และฝึกฝนการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย

5) มองเห็นคุณค่าของชุมชน

6) เรียนรู้วิธีการศึกษาชุมชน ทัศนคติที่ดีต่อชุมชน

3.1.4 ชาวบ้าน

1) เกิดความตื่นตัวในความภาคภูมิใจในชุมชนของตนเอง

2) เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

3) เรียนรู้ในการเป็นผู้ช่วยนักวิจัย

4) พัฒนานักวิจัยชุมชนได้อย่างน้อย 5 คน

5) ชาวบ้านในชุมชน มีความรู้สึกมีคุณค่าและตระหนักความสำคัญของวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่นตนเอง

3.1.5 ประชาชนในชุมชน

1) เกิดการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเห็นคุณค่าของตนเองและชุมชน

2) ประชาชนเกิดประสบการณ์และทักษะในกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง

3.1.6 บุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนในชุมชน

1) มองเห็นและตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) การเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานและความคิดเห็นของบุคคลในชุมชน

3) ได้เรียนรู้และเห็นตัวอย่างการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรชุมชน

3.1.7 เด็ก ๆ ในชุมชน

1) เด็กในชุมชนท้องถิ่นได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ

2) ผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถดูแลและพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

3.1.8 กระบวนการวิจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

1) ได้เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนขึ้น พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ / ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กมากขึ้น

2) มีจิตสำนึกชุมชน รักและหวงแหนในภูมิปัญญาของชุมชน

3) ชาวบ้านในชุมชนตระหนึกถึงความจำเป็นและความสำคัญในการพัฒนาเด็กมากขึ้น

4) ชุมชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

5) ชาวบ้านมองเห็นแนวทางและความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา / การพัฒนาเด็กเพิ่มขึ้น

6) ศูนย์พัฒนาเด็กมีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

7) เด็กของศูนย์พัฒนาเด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546

8) ศูนย์พัฒนาเด็กของชุมชนได้เป็นกรณีศึกษา : ของชุมชนอื่น ๆ ในด้านการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็ก โดยท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน

9) ศูนย์พัฒนาเด็กได้เป็นแหล่งศึกษาดูงานจากหน่วยงานทั้งในตำบลและที่อื่น ๆ

3.2 ปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยและแนวทางแก้ไข

3.2.1 เวลาในการนัดหมายของชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นเวลาตอนเย็นและกลางคืน ดังนี้ในบางครั้ง จึงทำให้นักศึกษาจะเข้าร่วมประชุมด้วย เพราะรับฟังแนวคิดจึงเป็นไปได้ยาก

3.2.2 การบริหารจัดการด้านงบประมาณของศูนย์ค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากงบจัดสรรที่ได้รับจากอบต. ยังได้รับไม่ครบ แต่ทางศูนย์ได้ดำเนินการจัดใช้ไปแล้ว ในส่วนของการพัฒนาปรับปรุงศูนย์ จึงต้องตั้งเบิกไปงบประมาณปีต่อไป ซึ่งกังวลว่าจะได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องที่คณะกรรมการศูนย์ได้พยายามผลักดันและเขียนแผนงานเสนอไปแล้ว พร้อมติดตามการพิจารณางบประมาณอย่างใกล้ชิด

3.2.3 การบริหารงานในศูนย์ โดยเฉพาะงานบุคลากร ในช่วงแรกค่อนข้างมีปัญหาเนื่องจากการทำงาน ความทุ่มเทในงานของบุคลากรยังไม่เต็มที่ ประกอบกับเป็นคนในพื้นที่ เมื่อได้ประเมินผลงานและว่ากล่าวไปแล้ว จะมีปัญหาตามมา ทำให้ผลงานไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ จึงได้ประชุมคณะกรรมการเพื่อประเมินผลงานในที่สุด เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2545 ก็ได้ประกาศรับสมัครบุคลากรประจำศูนย์ใหม่ ตามระเบียบซึ่งก็แก้ไขปัญหาไปได้ในระดับหนึ่ง

3.2.4 ความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในชุมชนและบุคคลภายนอกที่เข้าไปมีบทบาทและมีอิทธิพลในทางความคิดเข้าไปชักจูงความคิดเห็นของชุมชน เกี่ยวกับการจัดการและการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อให้เกิดปัญหาด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก ทำให้ประธานศูนย์ต้องลาออกและเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารศูนย์ ในช่วงที่อยู่ระหว่างการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาเด็ก การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้พัฒนาคณะกรรมการศูนย์ชุดใหม่ โดยการให้ศึกษาดูงานสถานรับเลี้ยงเด็กและให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งในส่วนของเด็กยังคงให้ครูพี่เลี้ยงพัฒนาเด็กตามกระบวนการในการพัฒนาเด็กตามหลักสูตรและประเมินผล จนสิ้นปีการศึกษา 2546

3.3 ข้อคิดเห็น ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

3.3.1 การบูรณาการการศึกษาเพื่อท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นรายวิชาใด ๆ จะต้องมีการจัดเตรียมการให้เกิดความพร้อมในทุกด้าน ต้องมีการวางแผนร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างชัดเจน จึงจะทำให้ผลงาน การดำเนินงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3.2 ในส่วนของผู้วิจัย (กรณีที่ไม่ใช่คนในชุมชน) และนักศึกษา จะต้องมีการเตรียมตัวอย่างเหมาะสม ถึงเทคนิคการศึกษาชุมชนในทุก ๆ ด้านก่อนจะลงศึกษาชุมชน

3.3.3 ในระหว่างการปฏิบัติการวิจัยและหลังการเก็บข้อมูลในชุมชนแล้ว จะต้องตรวจสอบข้อมูลที่ได้ศึกษา โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ตรวจสอบอย่างเปิดเผยและเป็นกัลยาณมิตร และต้องให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ชุมชนที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

3.3.4 การดำเนินการวิจัยจะเกิดปัญหาข้อบกพร่องอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผู้วิจัยและคณะจะต้องตรวจสอบดูแลติดตามอย่างใกล้ชิดและแก้ปัญหาร่วมกันอย่างทันท่วงที จึงจะทำให้การทำงานวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3.3.5 จากการดำเนินงานวิจัยทำให้มองเห็นว่า การจัดการศึกษาโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ดี เหมาะสมและสามารถพัฒนาเด็กได้ตามธรรมชาติ สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและทำให้เด็กในชุมชนได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง แต่มีข้อสังเกตคือ การจัดการศึกษาของศูนย์ เป็นการจัดการศึกษาโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรการเมือง

ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดจากการเมืองที่มีผลประโยชน์ อีกทั้งข้าราชการทางการศึกษาที่ยังคงยึดมั่นว่าการจัดการศึกษาให้ดี ต้องเป็นนักการศึกษาและครูเท่านั้น เข้ามาแทรกแซงและไม่ยอมปล่อยการจัดการศึกษาให้แก่ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็นที่ควรจะได้รับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน

2. การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการทุนในชุมชน เพื่อพัฒนาด้านการศึกษา

3. การวิจัยและพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมในการถ่ายโอนการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

4. การวิจัยและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดี ด้านการจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

5. การวิจัยและการพัฒนารูปแบบระบบการติดตามประเมินโครงการ SME, SML โดยองค์กรชุมชน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2546.

กุลจิตรา ภังคานนท์. **นานาทัศนะเกี่ยวกับ "ภูมิปัญญาท้องถิ่น" วารสารการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 24 (สิงหาคม – กันยายน 2531)**.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. **การศึกษาในวิถีชุมชน : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**. โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา, 2549.

จรัส สุวรรณเวลา. **การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน**. ครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ธวัช ปุณโณทก. **"ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสานทัศนะของอาจารย์ปรีชา พิณทอง. ในเสรี พงศ์พิศ (บรรณาธิการ), ทิศทางหมู่บ้านไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมู่บ้าน, 2531.

เบญจา แสงมะลิ. **การพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2545.

ประเวศ วะสี. **คนดีศรีสังคม 2538**. บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2538.

----------. **ปฏิรูปการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสื่อ จำกัด, 2539.

เยาวพา เดชะคุปต์. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, 2542.

----------. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, 2542.

เสน่ห์ จามรัก. **แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย บทวิเคราะห์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2537.

เสรี พงศ์พิศ. **(บทบรรณาธิการ) ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท มูลนิธิหมู่บ้าน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2539.

เสรี พงศ์พิศและคณะ. **ปฏิรูปการศึกษาเพื่อปวงชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย. 2538.

ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู. **โครงการนำร่องโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม**. คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก 19 สิงหาคม 2542.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. **ราชภัฏ : มหาวิทยาลัยของประชาชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ). “การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา”. **วารสารวิชาการ**. 6 (80) : 15 สิงหาคม 2547.

----------. “หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546”. **วารสารวิชาการ**. 6 (68) : 10 ตุลาคม 2546.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา “การเปลี่ยนแปลงของคนไทย สังคมไทยและประเทศจากการปฏิรูปการศึกษา”. **รายงานปฏิรูปการศึกษาไทย** 6 (80) : 15 สิงหาคม 2547.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น”. **จดหมายข่าวสำหรับกองทุนสนับสนุนการวิจัย**. 5 (5) กันยายน – ตุลาคม 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี)**. กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา), 2546.

----------. **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี)**. กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา), 2546.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545 – 2549**. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. **รายงานการวิจัยรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ระยะที่ 1 การสร้างรูปแบบการเรียนรู้ “ฉลาดรู้”**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **รายงานการวิจัย เรื่องแนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ก – 1 : รายชื่อบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

ก – 2 : ตัวอย่างการศึกษาชุมชนของนักศึกษาผู้ร่วมวิจัย ในการวิจัยระยะที่ 2

ก – 3 : แนวการสอนและแผนปฏิบัติการ

ก – 4 : แผนงานสนับสนุนการศึกษาระดับปฐมวัย องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ประจำปี 2545 – 2546

ก – 5 : การก่อตั้งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ก – 6 : เอกสารการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ก – 7 : แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547 ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ก – 8 : เอกสารการส่งคืนเงินยืมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนการพัฒนา ศูนย์เด็กท้าวบุญเรือง

ก – 9 : ตัวอย่างหลักสูตรสถานศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ก – 10 : เอกสารการประสานงานจาก สกว.

ภาคผนวก ก - 1

รายชื่อบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง

1. นายสมบูรณ์	รอบรู้	นายกอบต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. นายบุญศรี	บัวเงิน	สมาชิกอบต.บ้านแหวน ฝ่ายการศึกษา
3. นายศรีทน	ถาคำติ๊บ	กรรมการการศึกษาโรงเรียนท้าวบุญเรือง
4. นายอินทัน	พันธุรักษา	ประธานประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง
5. นายบุญเลิศ	ราชธานี	ผู้ใหญ่บ้านท้าวบุญเรือง
6. นางจันทร์เพ็ญ	อิ่นด้วง	กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
7. นายทองอินทร์	บุญยวง	กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
8. นางสาววราภรณ์	ชมภูสมยา	ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
9. นายเทอดศักดิ์	จันเสวี	ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
10. นางวิไล	บุญยวง	ผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล
11. นางกรรณิการ์	ทองคำ	ผู้ปกครองเด็กชั้นเตรียมอนุบาล
12. คุณหนีค	มหาวรรณ	ชาวบ้านบ้านท้าวบุญเรือง
13. นางชไลมล	ปิ่นไชย	ผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
14. นางอุไร	ดอกอินทร์	ผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
15. นางแดง	ช่างสุภาพ	ผู้ปกครองเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง
16. นายแก้ว	นามธรรม	

รายชื่อบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาให้ข้อมูลในการวิจัยขั้นการจัดการเรียนการสอน และการบูรณาการวิจัย มีดังนี้

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านประวัติชุมชน

1. อุ้ยดี ถาคำติ๊บ อายุ 85 ปี
   บ้านเลขที่ 3 หมู่ 13 บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. พ่อแก้ว ยานนท์ อายุ 82 ปี
   บ้านเลขที่ 134 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. พ่อหนานคำ ใบแบน อายุ 81 ปี
   บ้านเลขที่ 61 หมู่ 13 บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
4. พ่ออุ้ยดวง ดอกอินทร์ อายุ 74 ปี
   บ้านเลขที่ 95 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
5. นายพงษ์รักษ์ เปรมปรี อายุ 47 ปี
   บ้านเลขที่ 30 / 1 หมู่ 11 ต.หนองควาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่
6. พระคุณธรรมนูญ นิภาธีร์ อายุ 51 ปี
   วัดท้าวบุญเรือง หมู่ 13 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
7. นายบุญเลิศ ราชธานี อายุ 51 ปี
   บ้านเลขที่ 124 / 1 หมู่ 13 บ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านอาหารและยาสมุนไพร

1. อุ้ยติ๊บ ดอกเรือนคำ อายุ 73 ปี
   บ้านเลขที่ 97 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. อุ้ยคำป้อ ทองคำ อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ 163 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. อุ้ยทา อายุ 73 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ 2 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
4. อุ้ยนวล อายุ 73 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ 2 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
5. อุ้ยปัน ไชยยัง อายุ 73 ปี
   บ้านเลขที่ 75 หมู่ 1 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
6. อุ้ยตุ้ย สายคำอ้าย อายุ 73 ปี
   บ้านเลขที่ 41 หมู่ 1 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

7. คุณอำพร สุริยา อายุ ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่
   บ้านเลขที่ 111 / 1 หมู่ 1 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
8. คุณอุไร ดอกเรือนคำ อายุ ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่
   บ้านเลขที่ 95 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
9. อุ้ยยอด พงษ์ปิน อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ 99 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
10. อุ้ยสา คำบุญปั๋น อายุ
    บ้านเลขที่ หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านความเชื่อคติชาวบ้าน

1. คุณบุญศรี บัวเงิน หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. พ่อหนานแก้ว หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. อุ้ยใบ หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
4. คุณจรัล หมู่ 2 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
5. คุณศรีออน หมู่ 2 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านเพลงกล่อมเด็ก

1. อุ้ยแสงคำ เสาร์ปิง อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. อุ้ยแยง ยานะ อายุ 78 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. อุ้ยคำป้อ ทองคำ อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ 163 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านเจตคติ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

1. อุ้ยคำป้อ ทองคำ อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ 163 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. อุ้ยแก้ว ยานนท์ อายุ
   บ้านเลขที่ 134 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. อุ้ยแก้ว ยานนท์ อายุ
   บ้านเลขที่ 79 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านประเพณี วัฒนธรรมบ้านท้าวบุญเรือง

1. อุ้ยบัวใส สายโม๊ะ อายุ 61 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. อุ้ยคำปัน
   บ้านเลขที่ หมู่ 3 บ้านดู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. อุ้ยดี ทองคำ อายุ 72 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ บ้านหัวเสือ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านสื่อของเล่น

1. อุ้ยมูล อายุ
   บ้านเลขที่ หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านรูปแบบปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวในวิถีชีวิตดั้งเดิม

1. อุ้ยพอง อายุ 74 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. อุ้ยยอด อายุ 66 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. อุ้ยเอื้อย อายุ 74 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
4. อุ้ยอ้าย อายุ 74 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
5. อุ้ยดี อายุ 81 ปี
   บ้านเลขที่ หมู่ ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านการละเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก

1. อุ้ยสวน ดอกเรือนคำ อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ 207 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. อุ้ยปา จิโน อายุ 74 ปี
   บ้านเลขที่ 51 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. นางบัวเขียว เถนว่อง อายุ 51 ปี (ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่)
   บ้านเลขที่ 220 หมู่ 13 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

4. นายกมล อินทร์จันทร์ อายุ 33 ปี (ผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่)
   บ้านเลขที่ 48 / 1 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาด้านนิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก

1. พ่อก้อน วงศ์ปัญญา อายุ 70 ปี
   บ้านเลขที่ 36 หมู่ 2 ต.น้ำแพร่ อ.หางดง จ.เชียงใหม่
2. พ่อแก้ว ถาคำติ๊บ อายุ 69 ปี
   บ้านเลขที่ 80 / 1 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
3. แม่อุ้ยสา คำบุญปั๋น อายุ 79 ปี
   บ้านเลขที่ 88 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
4. พ่อมูล ราชธานี อายุ 78 ปี
   บ้านเลขที่ 124 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
5. พ่อหนานแก้ว ใจสัตย์ อายุ 77 ปี
   บ้านเลขที่ 128 / 1 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
6. พ่อหลวงบุญเลิศ ราชธานี อายุ 51 ปี
   บ้านเลขที่ 124 / 1 หมู่ 3 ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

ภาคผนวก ก - 2

ตัวอย่างการศึกษาชุมชนของนักศึกษาผู้ร่วมวิจัย ในการวิจัยระยะที่ 2

คติความเชื่อและวิถีชาวบ้านในการเลี้ยงดูเด็กในหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

จากการศึกษาชุมชนในหมู่บ้านท้าวบุญเรืองระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2545 – 16 มกราคม 2546 ได้พบว่ามีคติชาวบ้าน ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ดังต่อไปนี้

1. การตั้งครรภ์

สมัยก่อนยังไม่มีโรงพยาบาลที่ทันสมัย อีกทั้งโรงพยาบาลก็อยู่ไกลชุมชน ยานพาหนะต่าง ๆ ก็ไม่มี ทำให้การเดินทางไปเกิดที่โรงพยาบาลลำบาก จึงต้องเกิดที่บ้านแบบธรรมชาติ โดยมีหมอประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกว่า หมอตำแย (หมอช่วยทำคลอด) สมัยก่อนการทำคลอดแบบธรรมชาติหรือการออกลูก โดยการเบ่งด้วยแรงของตัวเอง ส่วนแม่ที่คลอดยากก็จะใช้ผ้าผูกกับขื่อบ้าน ใช้เท้าดันฝาบ้านยึดตัวเองไม่ให้ไหล ถ้าไม่อยากให้คลอดบุตรยากในสมัยก่อนมีความเชื่อดังนี้

1. ให้แม่ที่ตั้งครรภ์ทำงานหนัก ๆ เช่น หาบน้ำ หาบข้าว ตำข้าว เพื่อทำให้ลูกในท้องได้เคลื่อนไหวทำให้คลอดลูกได้ง่ายขึ้น
2. ห้ามข้ามเชือกที่ผูกมัดกับสัตว์ เพราะจะทำให้เจ็บท้องนาน
3. ห้ามเกินผักทีเป็นเครือ เช่น ผักตำลึง บอน เพราะทำให้รกอาจจะไปพันคอของเด็กได้
4. การอาบน้ำอุ่น ทำให้ลูกในท้องตัวเล็กและคลอดง่าย และมีผิวหนังที่เหี่ยวย่น ซึ่งผลข้างเคียงทำให้เด็กเกิดออกมาตัวเล็กเกิน ไม่มีความสมบูรณ์จึงทำให้เด็กเสียชีวิตได้
5. การกินกล้วยให้เหลือไว้ห้ามกินหมดลูก ซึ่งเป็นความเชื่อมาตั้งแต่สมัยก่อนที่ว่าไม่ดี
6. ไม่ควรเดินรับประทานอาหารระหว่างทาง เพราะมันไม่ดีและไม่ควรซื้อของนอกบ้าน ควรจะทำทานเอง เพราะอาจจะทำให้แท้งได้
7. หญิงมีครรภ์จะไปงานศพและงานเผาศพไม่ได้ เพราะมารเข้าไปไม่ดี
8. ห้ามไปดูคนอื่นกำลังคลอดลูก เพราะจะทำให้คลอดไม่ได้ เด็กจะรอกันคลอด
9. ห้ามตกปลาหรือฆ่าสัตว์
10. ห้ามตอกหรือตรึงตะปูหรือหมุด ห้ามเย็บปากหมอน ปากที่นอน เพราะจะทำให้เกิดยาก
11. จะขึ้นลงบันได ต้องขึ้นรวดเร็ว เพราะจะทำให้ตกบันได
12. ห้ามหญิงมีครรภ์ลูบตัวหรืออาบน้ำตอนกลางคืน เพราะเป็นอันตรายในการเดินทาง

13. หญิงมีครรภ์ต้องหางานออกกำลังกาย เพื่อให้ท้องหลวมและไม่ให้ทารกในครรภ์อ้วนมากและโตเกินไป

ที่กล่าวมานี้ การคลอดลูกทำให้ง่ายขึ้นและไม่เป็นอันตรายต่อเด็กและแม่เด็กด้วย เมื่อรู้สึกเจ็บท้องใกล้คลอด ทำการเรียกหมอตำแยมาที่บ้านรอจนกว่าจะถึงเวลาคลอด เนื่องจากสมัยก่อนไม่ทราบว่าเวลาการเกิดเวลาไหน จึงทำให้มาเฝ้าคลอดจนกว่าจะเจ็บท้อง แล้วคลอดลูกเอง หมอตำแยจะเป็นผู้ดูแลแม่ตั้งแต่ก่อนคลอดจนถึงหลังคลอด

2. หลังคลอดบุตร

เมื่อแม่เจ็บท้องคลอด สมัยก่อนจะเป็นหมอตำแยทำคลอดให้ ซึ่งจะมีอุปกรณ์ทำคลอดดังนี้

1. น้ำต้มอุ่น
2. กะละมัง
3. ไม้ผิว (ไม้ไผ่) เพื่อนำมาตัดสายสะดือ
4. ผ้าขาวม้าหรือผ้าซิ่น เอาไว้ผูกขื่อสำหรับผู้ที่คลอดบุตรยาก
5. ด้ายหรือฝ้าย

เมื่อเด็กคลอดออกมาแล้ว หมอตำแยนำด้ายมามัดที่สายสะดือ ก่อนจะทำการตัดด้วยไม้ผิว เนื่องจากที่ใช้ไม้ผิวเพราะเป็นไม้ที่สะอาด มีความคมไม่เป็นอันตราย ซึ่งเป็นสิ่งที่หาง่ายในหมู่บ้าน หลังจากนั้นอีกประมาณ 10 – 20 นาที รกก็จะตามออกมา แล้วนำรกมาห่อกับใบตอง แล้วนำไปฝังที่ใต้บันไดบ้าน ไม่ว่าจะมีลูกกี่คนก็ให้ฝังไว้ที่ใต้บันไดตลอด แล้วเด็กที่คลอดออกมาก็จะทำความสะอาด อาบน้ำ ล้างตัว ห่อด้วยผ้าที่สะอาด รอให้สายสะดือของเด็กแห้งและหลุดออกมาเก็บสายสะดือไว้ เมื่อมีลูกคนต่อไปให้นำสายสะดือของพี่มาฝนให้น้องทาน เพื่อจะทำให้พี่กับน้องรักกัน

การอยู่เดือนหรืออยู่ไฟ

เมื่อคลอดแล้ว แม่ก็จะนอนพักฟื้นสักระยะหนึ่ง แล้วแม่จะทำความสะอาดร่างกายของตัวเอง โดยต้องอาบน้ำอุ่นที่ใส่ใบเป้าต้มไว้ด้วย ช่วยให้ไม่ปวดเมื่อยแผลตามเนื้อตามตัว ส่วนผมสระด้วยลูกมะกรูดต้มหรือใบหมี่แล้วนำมาสระผม หลังจากนั้นแล้วการแต่งกายควรสวมใส่เสื้อผ้าที่อบอุ่น เช่น หมวก ถุงมือ ถุงเท้า ผ้าคลุม เพราะว่าทำให้ตัวของแม่เองสะอาด ส่วนท้องจะมีผ้ามารัดที่หน้าท้องของแม่ เพื่อไม่ให้ท้องใหญ่

การกินอาหารเวลาอยู่เดือน

อาหารที่ทานหลังคลอด ควรเป็นอาหารที่สะอาดไม่แสลงไม่ควร เช่น ข้าวจี่ ข้าวแคบ น้ำพริกดำ ส่วนพวกปลาจะรับประทานได้แต่ปลาช่อน ปลาชนิดอื่นห้ามรับประทาน เพราะจะทำให้ท้องเสียหรือที่เรียกว่า “การผิดเดือน” จะทำให้เกิดการแพ้ของกินและเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ส่วนการรับประทานอาหารนั้น แกงปลีและกล้วยเจียงฮาย ทำให้มีน้ำนมมาเลี้ยงลูกได้มากระยะเวลาที่อยู่เดือน เมื่อได้กลิ่นของที่เหม็นตั้งแต่ตั้งท้องแล้ว หลังคลอดกลับมาได้กลิ่นของเหม็นนั้นอีกก็เป็นอาหารหนึ่งที่ทำให้เป็นลมผิดเดือนได้ ซึ่งวิธีแก้ตัวแม่เองควรจะอยู่ในบ้าน พยายามอย่าออกบ้านจะดีกว่า

3. การเลี้ยงทารก

เดิมที่เป็นการเลี้ยงดูแบบวิถีชาวบ้าน การเลี้ยงดูทารกนั้นในสมัยก่อนก็จะใช้กล้วยน้ำว้ามาบดหรือขูดเอาแต่เนื้อของกล้วยไม่เอาแกนให้ทารกได้รับประทาน ส่วนนมก็เป็นนมของแม่

การเลี้ยงดูทารกในแต่ละวัน ส่วนมากจะอยู่กับแม่หรือยายช่วยกันดูแลเอาใจใส่ การอาบน้ำแม่หรือยายเป็นคนอาบน้ำให้ พร้อมกับทำการดัดขา ซึ่งมีความหมายเชื่อว่า ถ้าอาบน้ำจะดัดขาให้ตรง ๆ ไปด้วยนั้น เมื่อทารกโตมาจะมีขาที่สวยงาม

ซึ่งเหล่านี้ที่กล่าวมาจะเป็นความเป็นอยู่แบบเดิม ๆ ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก การเลี้ยงดูเด็กทารกจะนำไปฝากศูนย์เลี้ยงเด็ก ส่วนพ่อแม่ก็ต้องออกไปทำมาหากิน ไม่มีเวลาที่จะเลี่ยงลูก การป้อนข้าว ป้อนน้ำ อาหารอย่างเช่น การให้กล้วยก็จะมีอยู่บ้างในบางบ้าน ส่วนมากก็จะใช้อาหารเสริมนมก็จะเป็นนมกระป๋องชงใส่ขวดให้ลูกดูด มีความแตกต่างไปมาก

ทารกที่คลอดใหม่จะเลี้ยงด้วยนมแม่จนอายุ 3 – 4 เดือน จึงให้กินข้าวบดกินกล้วยน้ำว้า ความเชื่อข้อปฏิบัติทั่วไปในการเลี้ยงทารกมีดังนี้

1. เมื่อคลอดออกมาแล้วไม่ให้ชมลูก ชมว่าลูกงาม กลัวผีจะเอาไป เพราะจะทำให้เลี้ยงยาก
2. ไม่ให้เด็กกินเนื้อกินปลามากเกินไป ไม่ถึง 1 ขวบห้ามทาน กลัวเด็กจะเป็นด้อย (ซาง)
3. เด็กอายุไม่ถึง 6 เดือน อย่าอุ้มคร่อมเอวจะทำให้ขาโก่ง
4. เด็กไม่ถึงวัยนั่งอย่าให้นั่ง จะทำให้หลังโก่ง
5. เด็กจะตั้งไข่ อย่าทักจะทำให้เด็กไม่ตั้งไข่ จะหยุดไป 7 วัน

สมัยก่อนเมื่ออาบน้ำเด็กและจัดการเรื่องสายสะดือเสร็จแล้ว อุ้มเด็กลงกระด้งเพราะหลังกระด้งนูนและหยุ่นเหมือนสปริง นำผ้าถุงมาห่อตัวเด็กและรอบ ๆ กระด้ง นำผ้าถุงแม่มาทำเป็นวงให้เด็กนอนตรงกลาง หมอตำแยจะยกกระด้งขึ้นร่อนเบา ๆ พอเป็นพิธี แล้ววางกระแทกเบา ๆ พอให้เด็กรู้สึกตกใจและร้องไห้ เพื่อให้เด็กเคยชินไม่สะดุ้งตกใจต่อไป หมอตำแยทำอย่างนี้ 3 ครั้ง แล้วพูดว่าลูกผีหรือว่าลูกคน ถ้าเป็นลูกผีก็ให้เอาไป พอพูดเสร็จก็เข้าไปในบ้าน จากนั้นก็นำเด็กลงอู่

โดยใต้อู่ก็จะมีใบหนาด (ป้องกันผีปีศาจ) ไม้กวาดเก่า ๆ เคียว ซึ่งมีความเชื่อเพื่อไม่ให้สะดุ้งตื่นเวลานอนหลับ

4. การเจ็บไข้ได้ป่วย

ในอดีตการรักษาพยาบาล การไปหาหมอมีความลำบาก เนื่องจากการเดินทางไปหาหมอนั้น ยังไม่ค่อยมีความสะดวก การรักษาจึงเป็นแบบวิธีของชาวบ้าน เช่น การใช้สมุนไพร นำสมุนไพรมาต้มกิน มาอาบ มาเช็ดตัว

ยังมีวิธีที่ช่วยรักษาเด็กไม่สบายตัวร้อน ยังมีพิธีกรรมเจาะตุ่ม โดยจะหาตุ่มที่รูทวารจะมีจุดสีแดง เขาเรียกว่าตุ่มก้น จะตรวจดูว่า ตุ่มที่ก้น ถ้าตุ่มสุกใสก็จะใช้หนามต้นพุทราเจาะให้แตก พอแตกแล้วก็จะใส่น้ำของมะเขือพวง มาหยอดลงไปที่ตุ่ม เพื่อให้แผลหายสนิท พิธีปล่องนิ้ว แก้การรักษาเด็กไม่สบาย ก็จะใช้เข็มบ่องนิ้ว แต่ที่นิ้วจะไม่มีตุ่ม จะรูดนิ้วแล้วใช้เข็มบ่องนิ้ว ก่อนทำพิธีจะมีค่าขันตั้ง 12 สตางค์ ไข่ต้ม เงินแถบ วิธีการต้มไข่ (ไข่ไก่) ให้สุก แล้วก็ผ่าครึ่ง (ทั้งเปลือก) เอาเงินแถบ ต้องเป็นเงินรูปลี (เงินแท้) เข้าใส่ในไข่ต้มที่ผ่าแล้วนำมาประกบกัน แล้วเอาผ้าขาวห่อ 7 ชั้น แล้วเป่าคาถา แล้วเช็ดถูที่หัว เหมือนการดูดไข้ออกจากตัว จากนั้นนำไข่มาเปิดดูเงินแถบ ถ้าเด็กไม่สบาย เหรียญก็จะมีสีดำ แล้วก็นำเหรียญมาขัด โดยใช้ขี้เถ้าจนกว่าเหรียญจะหายเป็นสีดำ ถ้าพิษไข้ไม่หมดก็ดูดจนกว่าพิษไข้หมด ปวดท้องก็จะใช้มหาหิงส์มาฝน แล้วนำมาทาที่สะดือ ใช้ได้ทั้งท้องอืด ท้องเฟ้อ ถ้าเด็กไม่สบายมาก ๆ จะมีอาการชัก ก็จะใช้ฟักแก้วกับน้ำปลาร้ามาผสมให้เด็กกินในสมัยก่อน ถ้าเด็กมีตุ่ม (อีสุกอีใส) ก็จะใช้ยาเขียวต้มขับตุ่มออกมาสักพักก็ตกสะเก็ด

ปัจจุบันการรักษาพยาบาลมีการพัฒนาการที่ทันสมัย มีความสะดวกในการเดินทาง การรักษาจึงง่ายมากยิ่งขึ้น แต่การรักษาของชาวบ้านก็ยังมีการนำไปใช้อยู่

5. วิธีชาวบ้าน

ที่อยู่อาศัย

ในสมัยก่อนจะอยู่กันอย่างเรียบง่าย เป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบไปด้วย ปู่ย่าตายาย โดยเมื่อลูกแต่งงานมีครอบครัวใหม่ ก็จะสร้างบ้าน สมาชิกภายในครอบครัวจะสร้างบ้านอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ถ้าบ้านยากจนก็อาจจะสานฝาบ้านจะทำมาจากฟาก ส่วนบ้านที่มีฐานะจะทำไม้แห้นมาทำฝาบ้านแทน หลังคาใช้ใบตองหรือหญ้าคามามุง ไฟฟ้าตามบ้านยังไม่มีใช้ จึงใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าดเพื่อให้แสงสว่างภายในบ้าน

ด้านการเดินทาง

การเดินทางในอดีต จะเน้นการเดินเท้าเพียงอย่างเดียว จะไม่มียานพาหนะ นอกจากเกวียนมักจะนิยมเดินทางไกล โดยใช้วัวลาก ล้อลากหรือวัวล้อลาก นอกจากเกวียนก็ยังมีรถหมุนหรือรถคอกหมู เวลาติดเครื่องใช้วิธีหมุนเครื่องหน้ารถจนติด

ด้านอาหาร

อาหารส่วนมากจะเป็นอาหารที่เรียบง่าย เช่น ผัก ซึ่งจะปลูกตามรั้ว เป็นรั้ว เป็นไร่ เป็นสวน เพื่อนำมาประกอบอาหารเอง ส่วนบ้านไหนที่เลี้ยงหมู นาน ๆ ทีก็จะฆ่าหมู 1 ตัว แล้วมานำแบ่งปันกันกิน โดยจะซื้อกันไปคนละ 5 บาท 10 บาทแล้วแต่กันไป เมื่อบ้านได้ทำอาหาร ส่วนมากก็จะแบ่งอาหารกันกินภายในบริเวณบ้านใกล้เรือนเคียง อย่างขนมหวานก็มีแต่มีไม่มาก จะมีแต่ขนมลอดช่องจะทำกันเอง โดยใช้กะลามะพร้าวทำเป็นรู

การติดต่อสื่อสาร

ใช้วิธีพูดกันปากต่อปาก ถึงอยู่ไกลก็ใช้การเดินเท้าไปบอกกันตามบ้านต่าง ๆ ถ้ามีการเรียกประชุมจะตีกระหลก (ตีไม้ไผ่) หรือมีเหตุร้ายการเป็นการตาย ถ้าบ้านใครมีคนตายก็จะกรีดต้องร้องไห้เสียงดังเป็นสัญญาณว่ามีคนตาย การดูแลในสมัยก่อนสังเกตการจากพระอาทิตย์ขึ้นทางไหนตกทางไหน ถ้ามีดาวขึ้นหรือพระจันทร์ขึ้นก็แสดงว่ามืดแล้ว ถ้าตอนเช้าไก่ก็จะขัน โดยจะฟังจากไก่ขันกี่ครั้ง

6. การศึกษา

มีการเรียนการสอนที่โรงเรียนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้พออ่านออกเขียนได้ ไม่มีการแยกเรียนระหว่างชาย – หญิง แต่ในสมัยอดีตจะเรียนกันภายในวัด โดยมีพระสอนส่วนคนที่บวชเป็นพระก็จะเป็นนักธรรมมีการเรียน เป็นวิชา ไม่มีหนังสือเรียนจะเขียนลงในสมุดตามครูเขียนบนกระดาน

ความเชื่อเกี่ยวกับความกลัว ไสยศาสตร์

1. ถ้าบ้านไหนมีนกแสกบินและร้องส่งเสียงดัง แสดงว่าบ้านหลังนั้นจะมีคนไม่สบายหรือกำลังจะตาย

2. ในงานศพจะไม่ให้แมวดำกระโดดข้ามศพ เพราะจะทำให้ศพลุกขึ้นมานั่ง

3. เมื่อก่อนศพให้เอานอนตรงขื่อ แล้วเอาเชือกมัดเอาผ้าคลุมข้างบน เพื่อไม่ให้ศพดิ้น

4. หันหัวศพไปทางทิศเหนือกับทิศตะวันตก เราควรจะนอนให้หันหัวไปทางทิศใต้และทิศตะวันออก

5. เมื่อเผาศพมาแล้ว จะต้องล้างมือล้างเท้า ด้วยน้ำส้มป่อย เมื่อกลับบ้าน เป็นการชำระล้างความไม่เป็นมงคลออกไป

6. ก่อนกินอาหารและสุราต่าง ๆ ต้องบอกกล่าววิญญาณปู่ย่าตายายที่ตายเสียก่อน มิฉะนั้นท่านอาจจะโกรธและให้โทษได้

7. ถ้าบุคคลใดนอนหลับ โดยศีรษะตรงกับเสาเอกของบ้าน มักจะโดนผีอำคือหายใจไม่ออกเหมือนโดนใครมาทับ

8. เชื่อว่าคนตายแล้ว 3 วัน วิญญาณจะกลับมายังที่เดิมอยู่

9. ไม่ให้คนท้องเตรียมของสำหรับเด็กไว้ก่อน เพราะกลัวว่าผีจะมาเอาเด็กได้

10. เวลาไปเยี่ยมเด็กที่เพิ่งคลอดในพูดว่าหน้าตาน่าเกลียด ผีจะได้ไม่เอาไป

11. ห้ามนอนหันหัวไปทิศตะวันตก เดี๋ยวผีจะอำ

12. ฝันว่าฟันหักจะเสียญาติพี่น้อง

พิธีผีไห

พิธีกรรมผีไห (ผีปู่ดำย่าดำ) เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้น เพื่อต้องการทราบว่าเด็กที่เกิดมาแล้วเด็กจะร้องไห้ผิดปกติ ซึ่งแตกต่างจากเด็กทั่วไป การที่เด็กร้องไห้นาน ๆ ชาวบ้านจึงมีความเชื่อกันว่าเมื่อเด็กมีอาการที่กล่าวมานี้ ต้องนำเด็กไปทำพิธีไสยศาสตร์นั้นก็คือ “พิธีผีไห”

อุปกรณ์

1. นำก้อนเส้ามา 3 ก้อน มาวางไว้เป็นฐาน
2. นำหม้อนึ่งมาวางไว้บนก้อนเส้า
3. นำไหไม้มาวางบนหม้อนึ่ง
4. นำไม้ไผ่ที่มีความกว้างกว่าไหไม้มาวางบนปากไหไม้
5. นำข้าวเหนียวที่ปั้นเป็นก้อนเท่านิ้วหัวแม่มือ 5 ก้อนมาวางที่บนก้อนเส้า 3 ก้อน มาวางตรงหม้อนึ่ง 1 ก้อน วางปากไหไม้ 1 ก้อน
6. นำเสื้อหม้อฮ่อมเด็กสีดำมาสวมที่ไม้
7. นำดอกไม้ธูปเทียน เครื่องบูชาขันตั้ง 12 สตางค์ (เริ่มทำพิธีกรรม)

พิธีแกว่งข้าว

พิธีกรรมนี้ จะมีความเชื่อคล้ายคลึงกับผีไห แต่จะมีรูปแบบการทำพิธีแตกต่างกันออกไป รูปแบบของการถามและคำตอบที่ได้จะเหมือนกับพิธีผีไห

อุปกรณ์

1. นำกะละมังไส่ข้าวสาร ดอกได้ ธูปเทียน ค่าขั้นตั้ง 12 สตางค์
2. นำข้าวเหนียวขนาดเท่าหัวนิ้วมือมามัดกับด้ายสายสินมัดทางตรงปลายไม้ ไม่มีความยาวประมาณที่จะถือได้
3. นำหมอนมาวางรองมือ ขณะถือไม้ในระหว่างการทำพิธี
4. เริ่มทำพิธีกรรม

ซึ่งพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้ง 2 วิธีนี้ สืบทอดต่าง ๆ กันมาตั้งแต่สมัยก่อน แต่ในปัจจุบันนี้จะหาชมได้ยาก ผู้ศึกษาจึงได้เสนอพิธีกรรมขึ้น เพื่อให้คนรุ่นหลังที่ยังไม่เคยเห็นและทราบมาก่อนและคุณค่าของพิธีกรรมนี้ ยังเป็นคุณธรรมของการดำรงชีวิต มีการร่วมมือช่วยเหลือกัน มีความผูกพันธ์ต่อท้องถิ่น อีกทั้งยังสร้างขวัญและกำลังใจให้กับคนในหมู่บ้านให้มีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

บทสรุป

ในอดีตความเชื่อตามวิธีชาวบ้านก่อเกิดประโยชน์ต่อเด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ความเป็นอยู่ภายในครอบครัวและหมู่บ้านจะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน รวมไปถึงความรัก ความผูกพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่สังเกตได้จากการมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเด็กเป็นส่วนมากอย่างพิธีกรรมผีไห และพิธีกรรมแกว่งข้าว เป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านให้ความเชื่อทั้งที่มีตัวตนกว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริงจะอยู่ในพื้นฐานความศรัทธาและอารมณ์มากกว่า ที่จะเป็นเหตุผลส่งผลทำให้ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อเด็กทางด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็กว่านอนสอนง่าย เด็กจะให้ความสำคัญในการพูดการสอนของผู้ใหญ่ ความเชื่อและพิธีกรรมที่กล่าวมานี้ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้พ่อกับแม่ของเด็ก ความสบายใจก็จะเกิดกับตัวพ่อแม่เอง แต่มองในแง่ของเด็กแล้ว เด็กก็จะได้สัมผัสถึงความรู้สึกที่ดีของพ่อแม่สื่อผ่านไปถึงลูก ลูกก็จะได้รับความรู้สึกที่ดีในด้านของอารมณ์และจิตใจ

เนื่องจากวิวัฒนาการในด้านการแพทย์ยังไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร การเดินทางยังไม่สะดวกชาวบ้านจึงมีวิธีการรักษาโดยใช้พิธีกรรมต่าง ๆ และสมุนไพรพื้นบ้านที่หาได้ในท้องถิ่นตามแบบฉบับของวิถีชาวบ้าน

คติ ความเชื่อและวิถีชาวบ้าน

กลุ่มที่ 1

บทสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1

เรื่องคติ ความเชื่อและวิถีชาวบ้านเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ลุงบุญศรี : จะมาพูดถึงการเกิดลูก

พ่อหนานแก้ว : สมัยก่อนนั้นยังเล็ก มีแต่หมอตำแยจะมาเฝ้าคนที่ท้องอยู่ที่บ้าน พอเกิด หมอตำแยจะมาดูแลตัดสายรก สายสะดือ ล้างทำความสะอาดให้เรียบร้อย เอาเด็กมานอนในด้ง หมอตำแยนำเด็กนอนในด้งอุ้มออกมาที่บันไดแล้ว ใช้เท้ากระทืบ 3 ครั้ง ว่า 3 ครั้งของผีของคน

นักศึกษา : ตั้งแต่ผู้หญิงท้องเลยล่ะคะ

ลุงบุญศรี : ถ้าเรื่องผู้หญิงท้องน่าจะรอแม่ใบมาพูด การอุ้มท้อง การดูแลท้อง การจะเอาท้องไปฝาก

พ่อแก้ว : จะเอารกไปฝังไว้พื้นบันได

พ่อหนานแก้ว : เค้าจะเอารกไปฝังไว้ที่พื้นบันได สมัยนี้มันฝังไม่ได้แล้ว ไปคลอดที่โรงพยาบาลกันหมด

นักศึกษา : บ้านแต่ละบ้าน จะมีใต้ถุนสูงใช่หรือเปล่าคะ

ลุงบุญศรี : แล้วแต่ลักษณะบ้าน ถ้าบ้านคนรวยจะใช้ไม้สัก ถ้าบ้านคนจนจะใช้ไม้ฟาก

พ่อแก้ว : เมื่อก่อนจะไม่ลาดพื้นเป็นซีเมนต์ จะเป็นดินทั้งหมดถึงเอารกไปฝังได้

ลุงบุญศรี : ตอนอยู่ในท้องค่อยว่ากันอีกที ก่อนที่จะเกิดก็จะมาหาแม่จ้าง ลูกใกล้จะออกแล้วถึงเวลาตกฟาก

พ่อหนานแก้ว : บางครั้งก็ไปนอนเฝ้าแม่ 1 คืนหรือ 2 คืน เพราะว่าบางทีก็ยังไม่คลอด สมัยนี้มันเกิดไม่ได้ต้องใช้การผ่า สมัยก่อนต้องรอจนคลอดเอง

ลุงบุญศรี : ในช่วงที่ยังไม่เกิดจะมียาอะไรที่จะช่วยเบ่งช่วยขับ

พ่อหนานแก้ว : สมัยนั้นถ้าเจ็บท้องแล้ว ไม่ออกก็ใช้เวทมนต์คาถา น้ำมนต์ น้ำศักดิ์สิทะเกิดทำให้มีแรงเบ่งขึ้นมาถึงจะออก

ลุงบุญศรี : เป่าใส่น้ำให้กินจะไม่ใช้แม่จ้าง จะไปหาคนที่เป็นหมอคาถาอาคม

พ่อแก้ว : ให้มันมีลมเบ่ง

พ่อหนานแก้ว : ตอนที่เบ่งลูก ใช้ผ้ามัดขื่อใช้มือถือผ้าและเอายันติดกับไม้ฝาบ้าน ไม่ให้ไหลไปข้างหน้าเวลาเบ่ง จะยันสุดแรง

ลุงบุญศรี : พอเด็กเกิดมาแล้ว รกจะตามออกมาด้วยหรือเปล่า

พ่อหนานแก้ว : รกจะออกทีหลังประมาณ 10 – 20 นาที

นักศึกษา : จะต้องเบ่งรกหรือว่ามันจะไหลออกมาเอง

ลุงบุญศรี : พอเด็กคลอดออกมาแล้ว จะต้องเบ่งรกออกมาอีกหรือ

พ่อหนานแก้ว : รกจะไหลออกมาเอง

พ่อแก้ว : รกจะออกมาง่าย เพราะว่าออกมาจากหลังเด็กทำให้ง่ายต่อการที่รกจะไหลออก

ลุงบุญศรี : ได้ยินมาว่าจะมีการฮ้างสะดือสั้นยาว จะมีความหมายว่ายังไง

พ่อหนานแก้ว : มี

ลุงบุญศรี : จะตัดสะดือระยะสั้นหรือระยะยาว

พ่อหนานแก้ว : จะไว้ประมาณ 2 นิ้ว

ลุงบุญศรี : ได้ยินว่ามีความหมาย

พ่อหนานแก้ว : ตามที่บอกเล่ากันมา ถ้าสายสะดือแห้งจนหลุดก็จะเก็บไว้ ถ้าทีน้องอีกคนก็เอาสายสะดือของพี่มาฝนให้น้องกินจะได้รักกัน

นักศึกษา : สายสะดือเอาอะไรตัด

พ่อหนานแก้ว : จะใช้ฝ้ายมัด

ลุงบุญศรี : ตอนที่ตัดสายสะดือจะใช้ไม้ผิวตัดใช่ไหม

พ่อหนานแก้ว : จะใช้ไม้ผิวจะไม่ใช้มีดอย่างเดียว

นักศึกษา : ไม้ผิวมีลักษณะอย่างไร

พ่อแก้ว : มันก็คือไม้ไผ่ฮวก เพราะว่ามีไม้ไผ่มีความคม

ลุงบุญศรี : เหมือนว่าไม้ไผ่จะไม่เป็นสนิม เพราะมันจะมีความคมของผิวไม้ ถ้าเป็นมีด กรรไกร สมัยนั้นมันไม่ใช่เป็นสเตนเลส จากนั้นรกก็จะออกมาก

พ่อหนานแก้ว : ถ้ารกออกมาก็จะใช้ใบตองห่อฝังไว้พื้นบันได

นักศึกษา : การที่เอารกไปฝังไว้พื้นบันไดจะมีความหมายว่าอย่างไร

พ่อหนานแก้ว : ก็ไม่รู้เหมือนกัน

นักศึกษา : เพื่อป้องกันภูติผีปีศาจหรือเปล่า

ลุงบุญศรี : สาเหตุหนึ่งอาจจะมาจากเพื่อนให้รักท้องถิ่นหรือให้เด็กรักบ้านเกิด

พ่อหนานแก้ว : มันก็เป็นแบบเนี้ยะ เพราะสมัยก่อนไม่ใช่เหมือนสมัยนี้ สมัยก่อนจะต้องใช้ฝังที่บ้านตัวเอง จะเอาไปทิ้งไหนก็ไม่ได้

ลุงบุญศรี : นอกจากฝังที่พื้นบ้านได้แล้ว จะฝังที่ไหนได้อีก

พ่อหนานแก้ว : ไม่ได้ต้องฝังที่บันไดที่เดียว จะเกิดลูกมา 5 – 10 คน ก็ต้องฝังที่เดิม

ลุงบุญศรี : ตอนตั้งท้อง

ยายใบ : ตอนท้องของที่ไม่ให้กินผักที่เป็นเครือ เช่น ผักแคบ ผักแว่น บอกกันว่าจะเจ็บท้องยาว เป็นเครือจะคลอดยากที่โรงพยาบาลจะกินอะไรก็ได้ เพราะบังคับเกิด

ลุงบุญศรี : สมัยนั้นผักที่เป็นเครือคนท้องห้ามกิน

ยายใบ : ห้ามกินแกงบอนจะทำให้ท้องเปื่อย สมัยก่อนจะเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เชือกวัว เชือกควยจะไม่ให้ข้ามเพราะจะทำให้เจ็บท้องนาน

พ่อแก้ว : สมัยนั้นต้องเลือกทานจะกินอะไรตามใจปากไม่ได้ อย่างเช่น ข้าวแคบจะกินได้ไหม

ยายใบ : ตอนนั้นมันเกิดแล้วถ้าอยู่เดือน กินข้าวแคบ ข้าวจี่ ปลาแห้ง มะเขือมาตำ ตอนที่ท้องก็จะอาบน้ำอุ่นเพื่อให้ลูกตัวเล็กเพื่อให้เกิดง่าย เหี่ยวอยู่ในท้องเล็กจะไม่อ้วน เมื่อก่อนเด็กเกิดมาสัก 2 – 3 เดือน เด็กก็จะตายเพราะว่าเด็กไม่สมบูรณ์เหมือนปัจจุบันไม่มีโรงพยาบาล สมัยก่อนการเลี้ยงลูกยากเพราะว่าเด็กจะไม่สบาย สมัยก่อนมีโรงพยาบาลรกก็จะไม่มีเยอะไปมาไม่ทัน

พ่อบุญศรี : จะอาบน้ำอุ่นตลอดในช่วงที่ท้อง

ยายใบ : ก็จะเว้นไม่ได้อาบตลอด 2 – 3 วันอาบครั้ง

ลุงบุญศรี : สมัยก่อนจะไม่มีรก ไม่มีล้อลาก เวลาตำข้าวต้องหาบข้าว เพื่อให้ลูกได้เคลื่อนไหวในท้องเขย่า

นักศึกษา : จะไม่กลัวแท้งลูกหรือคะ

ยายใบ : ไม่กลัว ถ้าจะแท้งมันจะแท้งคนเดียว บางคนมีลูกสัก 2 – 3 เดือน จะทานยาขับอย่างไรลูกก็ไม่ออก

นักศึกษา : มีครีมทาท้องเพื่อไม่ให้ท้องลายไหมคะ เพราะว่าจำพวกสมุนไพร

ยายใบ : ไม่มียาทา ก็จะปล่อยให้ท้องลาย

ลุงบุญศรี : ระหว่างอยู่ในท้องจะไม่มีอาหารบำรุงเลยใช่ไหม

ยายใบ : ไม่มี ถ้าจะกินกล้วยก็จะไม่ให้ทานหมดลูก ให้เหลือไว้นิดหน่อยแล้วค่อยทิ้ง

ลุงบุญศรี : เพราะอะไรถึงห้ามทานกล้วยหมดลูก

ยายใบ : จะพูดสืบต่อกันมาว่าไม่ให้ทานหมดลูก ซึ่งก็ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร

นักศึกษา : ห้ามแต่กล้วยหรือคะ

ยายใบ : ใช่ เฉพาะกล้วย สมัยก่อนไปตลาดหาบของไปขาย

ลุงบุญศรี : ตอนที่ท้องหรือ

ยายใบ : ตอนที่ท้องขนมที่ซื้อในตลาดหรือขนมไม่ให้ทานระหว่างทาง จนมาถึงบ้านแล้วค่อยทาน

ลุงบุญศรี : เพราะอะไรถึงทำแบบนั้น

ยายใบ : เพราะมันไม่ดี

ลุงบุญศรี : ถ้าคนท้องชี้เดือนดาวใช่หรือไม่ ผีตายโหงจะเข้ามาเกิดเป็นลูกใช่หรือไม่

ยายใบ : ถ้าสมัยก่อนนาน ๆ ครั้งจะมีดาวตกเดินไปทุ่งนา ก็จะเห็นดาวตก ชาวนาก็จะเรียกว่าผีลงมาเกิด

ลุงบุญศรี : ก่อนที่จะเกิดจะเอาแม่จ้างมาอยู่บ้านมาคลำท้องนวดท้อง บางครั้งเจ็บท้องเฉย ๆ ถ้าเป็นสมัยนี้ถ้าเจ็บท้องก็จะให้เกิดแล้ว ยายใบใช้ดึงผ้าที่ขื่อหรือไม่

ยายใบ : ไม่เคยเพราะสำหรับคนที่เกิดลูกยาก บางคนที่เจ็บนานเจ็บเป็นวัน บางคนก็ไปขอน้ำมนต์ให้มีลมเบ่ง

ลุงบุญศรี : ลูกยายใบที่เกิดออกมาแล้ว ถ้าร้องไห้ยายใบจะทำอย่างไร

ยายใบ : ถ้าลูกร้องไห้ก็ต้องไปถามหมอ สาเหตุมันมาจากอะไร คนเมื่อก่อนว่าผีลงมาเกิด

ลุงบุญศรี : สมัยก่อนนั้นเป็นญาติ ปู่ ย่า ตา ยาย แล้วไม่คิดว่าเด็กจะต้องได้ เพราะเจ็บท้องหรือว่าเด็กพูดไม่ได้หรือบอกไม่ได้ว่าเป็นอะไร ที่สังเกตได้ก็คือเด็กจะร้องได้นาน ระยะเวลาที่เด็กร้องไห้นานแค่ไหน

ยายใบ : ตอนกลางคืนก็ร้องไห้

ลุงบุญศรี : ต้องร้องได้นาน ๆ ถึงจะไปถาม ไม่ใช่ร้องไห้แค่วันเดียวถึงจะไปถามได้

คุณจรัล : แล้วแต่พ่อแม่เด็กบางคน ไม่ต้องรอให้เป็นเดือนก็ได้

ยายใบ : เอาเด็กมาทำพิธีผีไห

ลุงบุญศรี : ก่อนถามเรื่องอื่นไม่ได้ถามว่าเด็กจะเจ็บท้องเจ็บหัว มุ่งตรงประเด็นถามว่าเป็นญาติของเด็กฝ่ายไหนมาเกิด

ยายใบ : ถามอย่างนั้นเลยว่าเป็นญาติทางพ่อแม่ทางไหนมาเกิด ถ้าเป็นผู้หญิงก็ญาติทางยายมาเกิด

ลุงบุญศรี : พิธีการของผีไหทำอย่างไรบ้าง สมมติว่าญาติมาเกิดก็จะถามว่าเด็กต้องการอะไร สร้อย แหวน

พ่อแก้ว : ส่วนประกอบของพิธีผีไหมีอะไรบ้าง

ยายใบ : ก่อนที่จะเอาไห

ลุงบุญศรี : ก็ต้องมีไหข้าว ก้อนเส้า 3 ก้อน เริ่มเชิญผีปู่ดำย่าดำ เอาหม้อนึ่งขึ้นตั้งเอาข้าว 3 ก้อน วางที่ปากหม้อนึ่ง

พ่อแก้ว : เขาไม่ใช้ข้าวสารเหรอ

ยายใบ : ไม่ใช้ข้าวสาร เอาข้าวนึ่งเหนียวนึ่งแหละ

ลุงบุญศรี : ก้อนเส้านี้ สมัยก่อนทำมาจากอิฐที่เอามาปั้นน้ำบ่อ มันจะมีความงอนในตัว ถ้าเป็นอิฐกันน้ำบ่อ เวลาเอาหม้อวางก็จะวางได้พอดี

ยายใบ : สมัยก่อนเขาไม่ใช้เตาทำอาหารใช้ก้อนอิฐจริง ๆ วางที่พื้นแล้วเอาดินมาปูทับอีกที

ลุงบุญศรี : ไหที่ใช้ต้องเป็นไม้หม้อก็ต้องเป็นหม้อดิน

ยายใบ : สมัยนี้จะเอาผีไหลงไม่ได้ เพราะไหไม้ไม่ค่อยมีใช้แล้ว

ลุงบุญศรี : ใส่ข้าวเป็นจุด 3 ก้อน

พ่อแก้ว : เวลาทำพิธีแล้ว ไหข้าวจะดิ้นเขย่าอย่างแรง

ยายใบ : ก่อนที่ไหข้าวจะสั่นเอาข้าวตอกดอกไม้มาเชิญผีปู่ดำย่าดำก่อน

คุณจรัล : เวลาทำพิธีไม่จำเป็นต้องก่อไฟก็ได้

ลุงบุญศรี : เอาข้าวเหนียวมาวางไว้ในแต่ละจุด เอาไว้ที่ปากหม้อนึ่ง 1 จุด ใส่ในไห 1 ก้อน วางที่ข้างไห 3 จุด

นักศึกษา : สรุปแล้วมีข้าวเหนียว 5 ก้อน

ยายใบ : เอาข้าวตอกดอกไม้ใส่แล้ว ก็เชิญผีปู่ดำย่าดำลงมาถาม เด็กคนนี้ร้องไห้ตลอดคืน เด็กเป็นอะไร

นักศึกษา : แล้วตอนทำพิธีเด็กอยู่ด้วยหรือเปล่า

ยายใบ : เด็กจะอยู่ที่บ้านเอาวันเดือนปีเกิดมาถาม

ลุงบุญศรี : ธูป ดอกไม้ ต้องมีการกำหนดสีด้วยหรือไม่

ยายใบ : ไม่เกี่ยวกับสีอะไรก็ได้ แล้วก็มีไม้มาทาบที่ปากหม้อนึ่ง เสื้อดำหม้อฮ่อมเหมือนเป็นคนใส่เสื้อไว้

ลุงบุญศรี : ไหไม้มีรู แล้วเอาทาบกับหม้อนึ่ง

ยายใบ : เอาเสื้อดำตัวเล็ก ๆ ของเด็ก เอามาใส่ จะเอาเสื้อใหม่ก็ได้

ลุงบุญศรี : นึกว่าเย็บเสื้อเฉพาะงานนี้โดยเฉพาะ

ยายใบ : ไม่จำเป็นต้องเป็นเสื้อดำหม้อฮ่อม

นักศึกษา : ทำไมต้องเป็นเสื้อสีดำ

พ่อแก้ว : เพราะว่าคนในสมัยก่อนชอบใส่เสื้อสีดำ

ลุงบุญศรี : ถ้าสมมติว่ามีปู่ ย่ามาเกิดเราก็ถามว่าต้องการอะไร

พ่อแก้ว : ถ้าใช้ไหข้าวก็จะดิ้นไม่หยุด

นักศึกษา : ถ้าไม่ใช่ญาติเรา ไหข้าวก็จะไม่ดิ้นเลยใช่ไหม

ยายใบ : ไหข้าวจะดิ้นแรงมาก ถือคนเดียวยังไม่ไหวเลย

นักศึกษา : เรายกขึ้นมาที่ตัวเลย

ยายใบ : ยกไหว้ที่ตัว เมื่อสมัยก่อน แม่อุ้ยถามว่าต้องการอะไรคำตอบก็คือมีด ค้อน

ลุงบุญศรี : ใช่ เพราะคนสมัยก่อน ต้องการเอามีด เอาค้อน มาตัดไม้ทำฟืน อยากได้เครื่องมือทำมาหากิน ยังมีการถามชื่อ การตั้งชื่อไม่ถูกทำให้ร้องไห้ไม่หยุด

ยายใบ : มีเหมือนกันเวลาตั้งชื่อไม่ถูก เด็กจะมีอาการร้องไห้ ไม่ถูกใจกับชื่อที่ตั้งมา

ลุงบุญศรี : จะว่าไปแล้วคนนั้นมาเกิด คนนี้มาเกิดมันก็ไม่ใช่ซะทีเดียว เราอาจจะตั้งชื่อให้เด็กไม่ถูกก็ได้ เด็กจึงร้องได้ เด็กไม่ชอบชื่อก็มี ถามอย่างนี้มีอยู่ 2 เรื่องคือ ถามว่าตั้งชื่อไม่ถูก และมีใครมาเกิด ยังมีที่ต้องถามอีกไหม

ยายใบ : แล้วแต่ว่าจะถามอะไรต่อ

ลุงบุญศรี : บนบ้านเราก็มีห้องครัว มีไม้ไผ่ทำเป็นสี่เหลี่ยม เอาดินใส่ เอาก้อนเส้าใส่ตรงกลาง

ยายใบ : ไม่มีขันตั้ง มีแต่ขันเชิญ

ลุงบุญศรี : มันจะมีคำทาย

ยายใบ : ม้าสามขา กุลาขึ้นขี่ อี่ยี่ขึ้นถัด สะบัดเกิ้งหน้า เอาผ้าเคียนแอว ตะแล

ลุงบุญศรี : เกิดคำถามคืออะไร คำตอบก็คือ หม้อนึ่งไหข้าว

คุณจรัล : ม้าสามตัวขึ้นคอยสามลูก

นักศึกษา : คนทำพิธีนี้คือใคร

ยายใบ : สืบทอดต่อ ๆ กันมา (ทำพิธีแกว่างไม้กระด้ง)

พ่อหนานแก้ว : เอาหมอนวาง เอาไม้พาด ถาด เอาข้าวมัดไว้ที่ปลายไม้ มีข้าวสาร ดอก ธูป อยู่ในถาดแล้วมีคำถามว่า ใครมาเกิดญาติทางพ่อทางแม่มาเกิด ถ้าคำตอบใช่ ไม้ก็แกว่ง ถ้าไม่ใช่ ไม้ก็จะไม่แกว่ง ถ้าจะเอาชื่อคนที่มาเกิด ไม้ก็จะไม่แกว่ง จะให้ใครมารับ

ยายใบ : ทำในห้องครัวแล้วก็มาทำต่อข้างนอกต่อ ยกไหกับเสื้อออกมาข้างนอกมาคุยกันข้างนอกใส่เงิน 12 สตางค์

นักศึกษา : พิธีกรรมที่จริงแล้ว มี 2 แบบ

พ่อหนานแก้ว : มันก็คือวิธีเดียวกัน แค่วิธีแรกใช้ไห วิธีที่ 2 ถ้าคำตอบใช่ ไม้ก็จะแกว่ง

นักศึกษา : ยังมีวิธีอื่นอีกหรือเปล่า

ยายใบ : ไม่มีแล้ว ถ้าสมัยนี้ก็จะมีเข้าทรง

ลุงบุญศรี : เวลาจะออกจากบ้านไปทำมาหากิน ก็จะเอาข้าววางไว้ที่ก้อนเส้า

พ่อหนานแก้ว : มันก็เหมือนแบบศาลพระภูมิ

ยายใบ : ถ้าเด็กจะไปโรงเรียนแรก ๆ จุดธูป 5 ดอก ไปบอกเจ้าที่เจ้าทางเอาหมิ่นป้ายหัว หน้าผาก

ลุงบุญศรี : นี่คือความเชื่อที่สืบต่อกันมา สามารถถาม – ตอบได้ถึงเนื้อคู่

นักศึกษา : เวลาออกจากบ้านเราจะมีวิธีอะไรอีก

ยายใบ : เอาหมิ่นป้ายที่หน้าผาก

พ่อหนานแก้ว : ผีที่อื่นจะได้ไม่ทัก

นักศึกษา : สมัยก่อนมีผีเยอะเหรอคะ

ยายใบ : มีเยอะ

คุณจรัล : เมื่อก่อนไม่มีไฟฟ้า มันมืด ผีมันเลยเยอะ

ลุงบุญศรี : เด็กไม่สบาย ตัวร้อน ก็จะทำพิธีเจาะตุ่ม

พ่อหนานแก้ว : สมัยก่อนเด็กไม่สบาย ตรวจตุ่มที่กัน ถ้ามีตุ่มมันจะสุกใช้หนามเข้าเจาะให้แตก

พ่อแก้ว : แตกแล้วจะเอาอะไรใส่ มะเขือพวงใส่ใช่ไหม

ยายใบ : ถ้าสมัยก่อนเด็กไม่สบายจะมีจุดแดง เขาเรียกว่าตุ้มก้น เอาหนามเข้าเจาะเลือดมันก็จะออก

ลุงบุญศรี : ไม่ได้ออกที่แขน ออกที่รูทวารอย่างเดียว

พ่อหนานแก้ว : ตุ่มก็จะสุกออกมา มีตุ่มแล้วใช้หนาม

ลุงบุญศรี : ถ้ามีตุ่มแล้วจะทำยังไง

พ่อหนานแก้ว : มีตุ่มแล้วก็จะใช้หนามต้นพุทราที่มีลักษณะเป็นขอ

ลุงบุญศรี : นี่คือวิธีรักษาเด็กที่ไม่สบาย

ยายใบ : เวลาเด็กไม่สบายก็ใช้วิธีนี้

นักศึกษา : ที่อธิบายมาใช้กับเด็กอายุเท่าไหร่

ลุงบุญศรี : ตั้งแต่เด็กจนถึงโตเลยก็ใช้ได้

ยายใบ : ถ้าเด็กไม่สบายมีเนื้อไข้ขึ้น ก็จะใช้ฟักแก้วกับน้ำปลาร้ามาผสม

ลุงบุญศรี : ถ้าย้ายจาก้นมาที่ไหนอีก

พ่อแก้ว : มาบ่องนิ้วมือ

ลุงบุญศรี : บ่องมือจะต้องมีตุ่มหรือเปล่า

พ่อแก้ว : ไม่ต้องมีตุ่ม ถ้าตัวร้อนรูนิ้วใช้เข็มแทง เอาเลือดออก

ลุงบุญศรี : ใช้มะเขือพวงอีกหรือเปล่า

พ่อแก้ว : ไม่ต้องใช้

ลุงบุญศรี : แล้วมีการเป่าทำพิธีหรือเปล่า

พ่อหนานแก้ว : มีขันตั้ง

ลุงบุญศรี : แล้วบ่องกันมีขันตั้งหรือเปล่า

พ่อหนานแก้ว : บางคนก็มี บางคนก็ไม่มี

ลุงบุญศรี : ขันตั้งนี้คือค่าจ้างของหมอ

พ่อหนานแก้ว : เงินแถบ ต้มไข่ให้สุกแล้วผ่าออก แล้วเอาเงินแถบเข้าใส่แล้วเอามาประกบกัน ใช้ผ้าขาว 7 ชั้น แล้วเป่าคาถา เอามาเช็ดที่หัวแล้วนำไข่มาเปิดดูเงินแถบ ก็จะเหลือง เงินแถบสามารถดูดไข้ออก แล้วเอาไปล้าง ใช้คาถาเป่าลงไข่

ลุงบุญศรี : ต้องใช้ไข่ไก่อย่างเดียวต้มให้สุก แล้วผ่าทั้งเปลือก เงินแถบต้องเป็นเงินรูปี เพราะเป็นเงินแท้

พ่อหนานแก้ว : ถ้าไม่สบายมาก ๆ เหรียญก็จะดำ แล้วก็เอามาขัดใช้ขี้เถ้า แล้วก็ใช้ไข่มาเช็ดทำหัวอย่างนี้ 3 - 4 ครั้ง

ลุงบุญศรี : ทำเฉพาะไข้อย่างเดียว ไม่ใช้รักษาอาการปวดท้อง

พ่อหนานแก้ว : แล้วก็ใช้ขมิ้นทาเวลายุงกัด

พ่อแก้ว : เวลาเจ็บท้องใช้หินเมงเอามาทาสะดือ

ยายใบ : ใช้มหาหิง เอามาทาแก้เจ็บท้อง

พ่อแก้ว : แล้วก็ใช้ปูเลยทา

ลุงบุญศรี : สกัดมาจากอะไร

พ่อหนานแก้ว : ไม่รู้

ลุงบุญศรี : สมัยก่อนจะเรียกมหาหิงว่าหิงเมง

ยายใบ : เป็นก้อนเล็ก ๆ

พ่อหนานแก้ว : ใช้หินเมงมาฝนแล้วทาที่สะดือ

ลุงบุญศรี : ไม่ได้ใช้กิน ใช้ทาอย่างเดียว

นักศึกษา : ใช้แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อได้หมดเหรอคะ

ลุงบุญศรี : ใช้เกี่ยวกับท้องได้หมด

พ่อแก้ว : ส่วนไม่ใช้ไพรต้มแก่เจ็บท้อง เพราะแม่กินอะไรก็ไม่ได้จะเจ็บท้อง

คุณจรัล : กล้วยอะไรก็ได้กินแล้วไม่ขม

ยายใบ : ใครได้กินกล้วยเชียงรายจะดี

ลุงบุญศรี : กล้วยเชียงรายปัจจุบันนี้มีหรือเปล่า

ยายใบ : กล้วยเชียงรายหายาก เดี๋ยวนี้มีแต่กล้วยไข่ กล้วยน้ำว้า

พ่อแก้ว : กล้วยเชียงรายถ้ากินแล้วจะมีน้ำนมมาก ถ้ากินแล้วไม่เป็นอันตรายกับเด็ก เด็กไม่ท้องเสีย

ยายใบ : ถ้ากินตอนอยู่เดือนก็จะไม่เป็นลมผิดเดือน

นักศึกษา : เมื่อก่อนเด็กเคยออกตุ่มแดงหรือเปล่า อีสุกอีใส แล้วใช้ยาเขียวต้มให้อาบหรือเปล่า

พ่อหนานแก้ว : ใช้ยาถีบ

ยายใบ : ขับพิษข้างในร่างกายให้ถีบออกมา ใช้ขับตุ่มออกมาข้างนอกร่างกาย สักพักก็จะตกสะเก็ดแล้วก็หายไปเอง

พ่อหนานแก้ว : เมื่อก่อนถ้าใครเป็นตุ่มสุกใหญ่ ก็จะตายเพราะไม่มียารักษาหรือรับประทานผิดก็จะเป็นอันตรายถึงชีวิตได้

ลุงบุญศรี : ในระหว่างที่เป็นก็ต้องเลือกกินอาหาร

พ่อหนานแก้ว : ถ้ากินอาหารผิดตุ่มก็จะขึ้นมาอีก

ลุงบุญศรี : กินไก่ ปลาดุก เนื้อวัว ควาย ก็จะทำให้ตุ่มขึ้นมาอีก

ยายใบ : ห้ามกินปลาทุกชนิด

ลุงบุญศรี : นอกจากจะมียารักษาแล้ว ตัวเองก็ต้องดูแลสุขภาพของตัวเองด้วย

ยายใบ : ให้กินยาที่เป็นยาถีบให้ออกมาข้างนอก

นักศึกษา : เวลาที่เด็กเกิดต้องเอาใบหนาด ผ้าถุง มาวางกัน

พ่อแก้ว : ใบหนาดไว้กันผี

พ่อหนานแก้ว : เอาเด็กใส่กระด้ง แล้วก็ไปขายที่หน้าบันไดบ้าน

ยายใบ : เรียกว่าผีหัวบันได อยากได้เด็กก็เอาไปเลย ไม่ให้เด็กร้องไห้หรือเป็นอะไร

ลุงบุญศรี : ถ้าเป็นลูกสูก็ฮื้อเอาไป จะไม่ได้ร้องไห้หลายวัน

ยายใบ : เอาผ้าถุงมาล้อมรอบเด็ก

ลุงบุญศรี : สาเหตุที่กระทืบก็บอกว่าถ้าเป็นลูกสูก็รีบเอาไป ให้ทำ 3 ครั้ง ถ้าภายใน 3 ครั้ง ไม่มาเอาก็เป็นลูกของเรา ไม่ใช่ลูกผี

พ่อหนานแก้ว : มันก็เหมือนว่าเราไปถวายที่วัดเอากับข้าวไปถวายโดยที่พระไม่รู้ พระก็อยู่ในวัดแล้วก็จุดประทัด พระถามว่าของผีหรือว่าของคน แล้วก็กลับเข้าวัด ทำอย่างนี้ 3 ครั้ง คนที่ถวายก็จะแอบดูไม่พูด พอรอบที่ 3 พระก็จะออกมาให้พร พอให้พรเสร็จก็กลับบ้านเลย

ลุงบุญศรี : ก็เหมือนกระทืบเท้าหน้าบ้าน 3 รอบ ถ้าไม่มีคำตอบก็เป็นลูกของเรา สมัยก่อนก็จะมีความเชื่อแบบนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กร้องไห้ ถ้าเลี้ยงลูกได้ 2 – 3 เดือน ถ้าเด็กตายชาวบ้านก็จะเชื่อว่าพ่อแม่หนีลงมาเกิด พ่อเกิดแม่เกิดมาเอาชีวิตลูกไป

พ่อหนานแก้ว : ในตำราก็มี ถ้ามีลูกมาเกิด 3 คน ห้ามไปเที่ยว

ลุงบุญศรี : ถ้าเด็กได้ 1 เดือน ก็จะเอาเด็กนอนบนเปล ก่อนที่จะนอน ก็จะมีใบหนาด ใบสีเสื้อ ไม้กวาดเก่า ๆ เคียว เอามัดติดพื้น สาเหตุที่เอามัดติดพื้นเพื่ออะไร

ยายใบ : ไม่ให้เด็กสะดุ้งเวลานอนหลับ

ลุงบุญศรี : ใบหนาดป้องกันผีปีศาจ

พ่อหนานแก้ว : ในสมัยนี้เลยใช้บาดหนาดพรมน้ำมนต์

นักศึกษา : ใช้ไม้กวาดใหม่หรือเก่า

พ่อแก้ว : เอาไม้กวาดเก่า ๆ ยิ่งดี ผีจะได้รังเกียจ

นักศึกษา : สรุปแล้วก็คือที่ทำไปก็เพื่อป้องกันปีศาจในสมัยก่อน

ลุงบุญศรี : เพราะในสมัยก่อนคิดว่าช่วยป้องกันผีได้ เพราะเมื่อก่อนมีผี

พ่อแก้ว : ในสมัยก่อนมีผีมาขายคนก็จะซื้อกัน จะมีมาบอกว่าคนนั้นมาเข้าคนนี้มาเข้า แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว

ยายใบ : เมื่อก่อนจะใช้คาถากันหมด

พ่อแก้ว : ใช้มีดแหก โดยเอามีดจิ้ม ถ้าอยู่ตรงไหน ก็จะเรียกออกมาก เหมือนเขี้ยวเสือที่เป่าคาถาไว้ไล่จิ้มเป็นที่ ๆ จนบอกว่าจะออกแล้ว

ยายใบ : เอาหม้อที่ดำ ๆ เอามาควบไว้ที่หัวแล้วขูดที่หมิ่นหม้อแล้วเอาออก คนที่ทำคาถานั้นก็จะหัวล้าน

พ่อแก้ว : คนที่มีคาถาเค้าจะทำได้

ยายใบ : เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว

นักศึกษา : ชาวบ้านมักจะเอาเข็ม ด้าย ไว้ใต้ที่นอนของเด็ก ตอนเกิดใหม่ บางครอบครัวเชื่อว่าเด็กจะได้เป็นแม่ศรีเรือน

ลุงบุญศรี : จะเป็นแต่ละหมู่บ้าน หลังจากเกิดแล้วจะไปขุดหลุมไว้ โดยไม่ฝังที่บันไดเกิดวันไหน ก็ต้องนำไปฝังยังทิศนั้น ต้องอยู่ในบริเวณสวนหน้าบ้าน เมื่อเกิดออกมาก็นำรกมาวางบนใบตองให้หอบ 2 มือ วิ่งไปนำไปฝัง เพราะเชื่อว่าเด็กที่เกิดมาจะได้ไม่ต้องทำงานมือเดียว ให้มือเร็วเท้าเร็ว ให้ทำการทำงานว่องไว

พ่อแก้ว : ก็แล้วแต่ละหมู่บ้าน

ยายใบ : เมื่อไปถามแต่ละหมู่บ้านก็จะมีวิธีการคนละแบบ

ลุงบุญศรี : การนำรกไปฝังทั้ง 2 มือ เด็กจะได้เป็นคนว่องไว แต่ถ้าถือมือใดมือหนึ่งเด็กก็จะถนัดมือนั้น

พ่อหนานแก้ว : เด็กบางคนถนัดซ้ายบ้าง ขวาบ้าง เพราะตอนเกิดใหม่หมอบางคนถือเท้าข้างใดข้างหนึ่งให้หัวทิ่มลง จึงทำให้เด็กถนัดด้านนั้น

ลุงบุญศรี : เป็นความเชื่อว่าจะนำรกไปฝังยังที่ต่าง ๆ ว่าใช้มือใด

พ่อแก้ว : ประมาณ 1 เดือนกว่าจะได้ออกเดือน

ยายใบ : เวลาอยู่ไฟจะต้องกินข้าวจี่ ข้าวแคบ น้ำพริกดำ ปูเลยต้ม ข่าต้ม

พ่อแก้ว : อีกครึ่งเดือนก็จะให้กินหมูปิ้งได้

ยายใบ : ตอนอยู่เดือนให้อาบน้ำต้ม

ลุงบุญศรี : สาเหตุที่ใช้ใบเป้าต้มจะช่วยทำให้เป็นอย่างไร

ยายใบ : ไม่ให้เจ็บ ไม่ให้ปวด ผิวหนังกระชับ เอาผ้ารัดหน้าท้องไม่ให้ท้องใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ตอนนั้น จะไม่ค่อยเป็นอะไรมาก เพราะอาบน้ำต้มไม่เหมือนเด็กเดี๋ยวนี้เจ็บป่วยบ่อย

ลุงบุญศรี : แชมพู สบู่ เมื่อก่อนใช้ได้หรือเปล่า

พ่อแก้ว : ไม่ได้ใช้ เพราะยังไม่มีให้ใช้กัน อาบน้ำอย่างเดียว ถ้าเหม็นอะไรก็จะดมแต่มะนาว

ลุงบุญศรี : ตอนอยู่เดือนห้ามกินอะไรอีก

ยายใบ : ทานได้แต่ปลาสลาบหรือปลาช่อน ปลาร้าที่ทำจากปลาช่อน บางคนทานผิดก็ถึงแก่ชีวิตได้

นักศึกษา : ตอนอยู่ไฟ ผมก็ไม่ต้องสระใช่ไหมคะ

ยายใบ : สระน้ำต้ม บางทีก็เอาน้ำมะกรูดมาต้มแล้วสระ

พ่อหนานแก้ว : บางคนใช้ใบหมี่มาต้มสระผม

ยายใบ : น้ำที่ต้มได้จะเหนียว

ลุงบุญศรี : เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

พ่อแก้ว : กินก็ต้องระวังให้เลือกรับประทานอาหาร

ยายใบ : ถ้าอยากทานเนื้อหมูก็นำมาปิ้งทานเอง ห้ามซื้อมาทานเอง ปลาที่ทานก็ต้องเป็นปลาช่อนอย่างเดียว

นักศึกษา : ที่นี่อาศัยอยู่ อยู่กันอย่างไรในสมัยก่อน เพราะเท่าที่รู้ว่าในสมัยก่อนจะอยู่กันแบบเงียบ

ยายใบ : อยู่กันแบบพี่น้อง

นักศึกษา : ได้อยู่กันอย่างเป็นครอบครัวใหญ่เลยหรือเปล่า

ยายใบ : ก็ใหญ่ 4 – 5 คน ก็ว่าไป

นักศึกษา : ไม่มีการแยกครอบครัวใช่ไหมคะ

ยายใบ : ไม่มีการแยกครอบครัวนะ แต่บางบ้านก็แยก ถ้าเค้ามีหลายคน

นักศึกษา : อยู่บริเวณเดียวกันหรือเปล่าคะ

ยายใบ : ก็อยู่แถวนี้แหละ

พี่ศรีออน : อย่างสมมตินะ นี่บ้านเดิมหลังแรก พอลูกจะแต่งงานกันก็แยกลงมาอยู่อีกหลังหนึ่ง มันเป็นอย่างนี้ เค้าเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “อยู่กลางขวงเดียวกัน”

นักศึกษา : การไปไหนมาไหนทำยังไงคะ การเดินทางใช้อะไรเป็นพาหนะ

ยายใบ : ก็เดินอย่างเดียว รถจักรยานไม่มี

นักศึกษา : เกวียนมีอยู่ไหมในสมัยนั้น

ยายใบ : เกวียนมีสำหรับใช้ไปไหนไกล ๆ ใช้เกวียนใช้วัว เรียกว่าล้อลากหรือวัวล้อลากที่เค้าไปป่าน่ะ เค้าก็ใช้วัวนั้นแหละ เป็นที่แบก 2 อัน แล้วเอาใส่หลังวัว

นักศึกษา : แต่คนก็เดินเอาใช่ไหมคะ

ยายใบ : ก็เดินเอา เดินแบบหามรุ่งหามค่ำ

นักศึกษา : ยังไงเค้าก็เดินกันแถวนี้ไม่ได้ไปไกลมาใช่ไหมคะ

ยายใบ : มันก็อยู่กันแบบเป็นบ้าน ไปไหนก็ไปกันเป็นหมู่

พี่ศรีออน : ส่วนมากผู้หญิงเค้าจะอยู่บ้านเลี้ยงลูก

ยายใบ : ผู้ชายไปทำงาน ขายเมี้ยง เป็นข้าว เป็นอะไรพวกนี้ เค้าก็เอาไปขายที่ไกล ๆ

พ่อหนานแก้ว : มันไม่มีรถเหมือนสมัยนี้

พี่ศรีออน : ต้องเดินอยู่อย่างนั้น แรมวันแรมคืน

ยายใบ : ค่ำที่ไหนก็นอนที่นั่น

นักศึกษา : มันไม่มีอันตรายเลยหรือคะ

ยายใบ : ไม่มี เมื่อก่อนไม่มีหรอก ไม่เหมือนสมัยนี้ สมัยนี้ปืนเยอะ

นักศึกษา : อาหารการกินล่ะคะ

ยายใบ : อาหารการกินก็เป็นผัก เป็นไม้อะไรนี่แหละ เอามาทำแกงอะไรกินเอง

พ่อหนานแก้ว : เมื่อก่อนใช้ปลูกกันเอง

ยายใบ : ปลูกตามรั้ว เป็นไร่เป็นสวน เค้าก็ปลูกกว้าง

นักศึกษา : ถ้าเป็นเนื้อหมูพวกนี้ล่ะคะ

พ่อหนานแก้ว : มีการงานเมื่อไหร่ถึงจะได้กิน จะมาทำขายเหมือนสมัยนี้ไม่ได้

ยายใบ : เมื่อก่อนเค้าเลี้ยงหมู ถ้าจะกินเค้าก็ฆ่า 1 ตัว บ้านหลังนี้ 1 ตัว หลังนั้น 1 ตัว เอามารวมกัน แล้วแบ่งกันกิน ซื้อคนละ 5 บาท 10 บาท ก็แบ่งกันไป

นักศึกษา : เมื่อก่อนเหมือนว่าจะทำอาหารแลกกันใช่ไหมคะ

ยายใบ : ก็อย่างบ้านหลังนั้น พี่น้องกันคนนั้นทำอาหารนั้น ก็เอามาแลกกันมีอะไรก็แบ่งกันกิน

พี่ศรีออน : ก็ยังมีนะ บ้านเราในตอนนี้ก็ยังมี

ยายใบ : เป็นผัก เป็นไม้ ก็เอาไปปลูกในป่าบ้าง

นักศึกษา : จะทำอาหารจากเตาถ่านใช่ไหมคะ

ยายใบ : ถ่านกับไม้หลัว

พี่ศรีออน : เมื่อก่อนยังไม่มีเตาใช้ก้อนเสา

นักศึกษา : การจัดที่อยู่อาศัย บ้านแต่ละหลังเป็นอย่างไรคะ

ยายใบ : เป็นบ้านสมัยเก่า มุงตอง มุงคา

นักศึกษา : เป็นบ้านชั้นเดียวหรือคะ

ยายใบ : เป็นชั้นเดียวแบบนี้แหละ แต่ว่าจะมีใต้ถุน

นักศึกษา : มีฟากไหมคะ

ยายใบ : มีสิ บางคนก็เอาวัวควายมัดติดเสา

พี่ศรีออน : พื้นไม่มีการเท เค้าเรียกว่าพื้นกระล่าง เมื่อก่อนถ้าเค้าเลี้ยงหมู เค้าก็จะเอาหมูมัดพื้นนี้แหละ หรือเสาบ้าน จะไม่มีคอกหมูเลย ถ้าทีวัวควายก็มัดพื้นกะล่างนี้แหละ

นักศึกษา : คนนอนข้างบน ข้างบนเป็นฟาก

ยายใบ : เป็นฟาก จะไม่มีไม้แป้นที่เค้ามีเค้ารวย เค้าก็มีไม้แป้น อย่างเราไม่มีก็สานเอา ฝาบ้านก็สานเอาเอง

พี่ศรีออน : เค้าเรียกเป็นแผงเอามากั้น

ยายใบ : เมื่อก่อนเรียกว่าฝาเฮือน

นักศึกษา : นอนในมุ้งหรือคะ

ยายใบ : นอนในมุ้ง เมื่อก่อนไม่มีมุ้งลวด

นักศึกษา : เมื่อก่อนซื้อของใช้เงินอย่างไรคะ

ยายใบ : เป็นสตางค์แดง

นักศึกษา : มีรูตรงกลางเหรอคะ

ยายใบ : มีสิ มีรูตรงกลาง

พี่ศรีออน : เมื่อก่อนจะมี 5 สตางค์

ยายใบ : เคยเห็นไหม

นักศึกษา : เคยเห็นค่ะ ส่วนใหญ่ที่ได้เงินมานี่ ได้มายังไงคะ

ยายใบ : บางทีก็ได้วันละ 5 – 6 บาท

นักศึกษา : ไปเกี่ยวข้าวหรือคะ

ยายใบ : ใช่ อย่างได้มา 50 สตางค์ 1 บาท ก็จะไปซื้อผักมา ถ้าว่า 1 สตางค์ซื้อผักก็จะได้เยอะไม่ใช่ว่า

นักศึกษา : ถ้าเทียบกับสมัยนี้ 500 บาท ประมาณเท่าไหร่คะ เอา 100 ก็ได้ค่ะ

พี่ศรีออน : สตางค์หนึ่งก็จะประมาณ 100 บาท อาจจะมากกว่า 100 บาท

ยายใบ : เท่านั่นแหละ 1 สตางค์นะ

นักศึกษา : ถ้าเทียบกับสมัยก่อน

ยายใบ : เมื่อก่อนสตางค์ 5 ประมาณนี้ ใบบาทยังไม่ค่อยมีเลยในสมัยนั้น

พี่ศรีออน : 25 สตางค์ว่าเยอะแล้วนะ เมื่อก่อนไม่มีก๋วยเตี๋ยวเลยไม่ได้กิน มีแต่ขนมจีน ขนมลอดช่อง ขนมลอดช่องก็ทำเองที่บ้าน ใช้กะลามะพร้าวมาทำเป็นรู ไม่มีเครื่องลอดเหมือนสมัยนี้

นักศึกษา : เมื่อก่อนนี้มีแต่ขนมลอดช่องหรือคะ

ยายใบ : ก็มีนะ เป็นขนมจ๋อกเมื่อก่อนเรียกว่าขนมที่เอาอั่วในทำเป็นไส้

นักศึกษา : ขนมไม่เยอะนะคะ

ยายใบ : ขนมไม่เอยะก็กินกันไปอย่างนั้นแหละ

พี่ศรีออน : ขนาดรุ่นพี่ศรีออน เมล็ดมะกอกอยู่ไหน ก็จะเอามาผ่าครึ่งและกินแต่ข้างในของมัน ยังได้กินอยู่นะ เมล็ดมะกอด มะมื่น กระถินก็เก็บไปเอามากิน ไม่ได้กินแบบขนมสมัยนี้ ไปโรงเรียนได้เงินวันละ 25 สตางค์ ห่อข้าวไปด้วย แต่มันก็สบายใจไม่ถึงกับว่ายากลำบาก แต่มันอยู่แบบนั้นนะ

พ่อหนานแก้ว : สตางค์มันไม่ค่อยมี

พี่ศรีออน : คือเขากินอยู่กันแบบนั้น ไม่ต้องไปแข่งขันกัน

ยายใบ : ถ้าได้มาแถบหนึ่ง อย่างพ่อแม่ไปวัวต่างมาได้มาแถบหนึ่งก็แสดงว่าได้เยอะแล้ว

นักศึกษา : เมื่อก่อนหารายได้มาจากไหน

ยายใบ : จากการปลูกผักเอง แล้วเอาไปขาย

นักศึกษา : ขายที่ไหนคะ

ยายใบ : ขายที่ตลาด ต้องเดินทางไปหรือไปขายให้คนรวยที่เขาไม่ได้ปลูก

นักศึกษา : เมื่อก่อนได้เรียนหนังสือหรือเปล่า

ยายใบ : เมื่อก่อนจริง ๆ แล้วไม่ได้เรียน แต่รุ่นยายใบได้เรียนแค่ ป.1 – ป.4

นักศึกษา : เรียนที่ไหน

ยายใบ : เรียนที่โรงเรียน เมื่อก่อนจริง ๆ ก็เรียนที่วัดให้พระสอน

นักศึกษา : ไม่ได้แยกเรียนชาย – หญิงใช่ไหม

ยายใบ : ไม่ได้แยก

นักศึกษา : ใครเป็นคนสอน

ยายใบ : ครูแต่รุ่นก่อนมีแต่พระสอน แต่ถ้าคนรวยจริง ๆ ก็จะไปเรียนในเมืองขอให้เรียนให้อ่านออกเขียนได้

พี่ศรีออน : แต่อย่างพ่อหนานแก้ว เคยบวชมาก่อนก็เรียนนักธรรมไปด้วย

ยายใบ : เรียนเป็นวิชา ในสมัยก่อนไม่ได้มีหนังสือ มีแต่สมุดเขียนแต่ในสมุด ถ้าครูเขียนบนกระดานก็ลอกบนกระดานลงสมุด

พี่ศรีออน : เมื่อก่อนเรียน ป.1 ยังได้จับมือเขียนคัดไทยเลย

นักศึกษา : เมื่อก่อนมีการใช้โทรศัพท์ ติดต่อกันหรือเปล่าคะ

ยายใบ : ไม่มีวิทยุก็ไม่มี ไฟฟ้ายังไม่มีเลย

นักศึกษา : แล้วถ้าเกิดว่าพี่น้องอยู่ไกลจากบ้าน จะติดต่อกันอย่างไรคะ

ยายใบ : เดินไปหากัน

พี่ศรีออน : บ้านสมัยก่อนไม่ได้อยู่ไกลกัน

ยายใบ : นาน ๆ ครั้งจะได้ใช้รถ สมัยก่อนมีรถเรียกกันว่า “รถหมุน” ถ้าจะสตาร์ทเครื่องรถใช้วิธีหมุน

พี่ศรีออน : ถ้าพูดถึงเรื่องการเป็น การตาย ถ้าบ้านใครมีคนตายจะมีเสียงคนร้องเสียงดังขึ้น กรี๊ดร้องเสียงดัง ร้องไห้เสียงดังเหมือนเป็นสัญญาณว่ามีคนตาย

ยายใบ : เมื่อก่อนเขามีกระหลก ถ้ามีประชุมก็ตีกระหลก

นักศึกษา : แล้วกระหลกอยู่ที่ไหนคะ

ยายใบ : อยู่ที่บ้านผู้ใหญ่ สมัยก่อนจะไปแจ้งเกิดที่กำนัน สมัยก่อนเขาเรียกว่า พ่อแควน แล้วเดี๋ยวนี้กำนันก็จะตั้งชื่อให้

พี่ศรีออน : ชื่อจะเหมือนกัน ตั้งชื่อง่าย ๆ เช่น เกิดวันพู ก็ชื่อพุธ เกิดวันพฤหัส ก็ชื่อผัด ชื่อง่าย ๆ แต่เดี๋ยวนี้พ่อแม่ตั้งไว้ให้แล้ว ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ทันเกิด

นักศึกษา : แล้วผู้หญิงที่ท้องแล้วคลอดให้ไปขอสุมา (ขอโทษ) สามี ที่นี่มีไหมคะ

พี่ศรีออน : ไม่มีนะ

ยายใบ : ไม่มี สมัยก่อนไม่รู้ว่าเขาพูดกันอย่างไร ไม่เห็นมีใครพูดกัน

นักศึกษา : การที่ไปขอสุมาที่ได้ให้สามีซักผ้าซิ่นให้ ผ้าเลือดให้ไม่มีการขอสุมาเหรอคะ

ยายใบ : เมื่อก่อนไม่รู้นะ แต่อาจจะมี สมัยก่อน ๆ โน้นหรืออาจจะไม่มีคงแล้วแต่หมู่บ้าน แต่คนท้องให้ทำงานหนัก ๆ ท้องจะได้เคลื่อนที่ คลอดได้ง่าย ๆ

นักศึกษา : แล้วที่เขาพูดต่อ ๆ กันว่าที่ต้นไม้มีเทพเจ้ามาสิงสู่ มีจริงไหม เช่น ต้นสะลี ต้นกล้วยตานี

ยายใบ : ต้นสะลี ต้นกล้วย ต้นตะเคียน ต้นโพธิ์ เขาห้ามตัดเพราะเป็นความเชื่อเพราะคิดว่ามีเทพอยู่

นักศึกษา : แล้วมีจริงหรือเปล่า ที่ต้นกล้วยที่ปลีออกทางทิศตะวันตกที่มีผีอยู่จริง

ยายใบ : อันนี้ยายก็ไม่รู้เหมือนกันนะ

พี่ศรีออน : ไม่รู้เหมือนกันนะ เห็นแต่ในภาพยนตร์

ยายใบ : แต่ต้นโพธิ์ ต้นไทรนี่มีจริง ๆ

พี่ศรีออน : ต้นโพธิ์ที่อยู่ในวัด

ยายใบ : ต้นโพธิ์ที่อยู่ในวัดเขาห้ามตัด ถ้ามันตายก็ให้มันตายไปเอง

นักศึกษา : แล้วสมัยก่อนมีหรือเปล่าที่นกแสกร้องแล้วจะมีคนตาย

ยายใบ : มีสิ

พี่ศรีออน : เดี๋ยวนี้ก็ยังมีอยู่

ยายใบ : เขาเรียกว่า นกแต้

พี่ศรีออน : ถ้าเรียกจริง ๆ เขาจะเรียกว่า กา

ยายใบ : ถ้ามีคนใกล้จะตายหรือบ้านหลังนั้น มีคนไม่สบาย นกก็จะบินไปบินมา

พี่ศรีออน : ได้ยินเสียงกา ก็น่ากลัวแล้ว

นักศึกษา : เขาบอกว่าห้ามทักใช่ไหม ถ้ามันบินมา

พี่ศรีออน : เขาก็จะพูดประมาณว่า กามาร้องแล้วห้ามทักเหมือนเป็นสัญญาณว่าจะมีคนตาย

นักศึกษา : แล้วมีการดูฤกษ์ ดูยามหรือเปล่าว่าเวลาไหนควรทำได้หรือยัง

ยายใบ : ก็จะมีวันดี วันเสีย สมัยก่อนก็มีสมัยนี้ก็มี

พี่ศรีออน : ดูวันดี วันเสียถามที่หนานก็ได้ไม่ต้องไปวัด เพราะว่าหนานแก้วเขาเคยบวชเป็นพระมาก่อน อย่างเช่นเราไม่สบายให้จัดของอะไรบ้าง (ดา)

นักศึกษา : สมัยก่อนมีงานแต่งงานเหมือนสมัยนี้ไหมคะ

ยายใบ : เหมือนกัน

พี่ศรีออน : แต่สมัยนี้จ่ายมากกว่า การกินสมัยนี้จะฟุ่มเฟือยมากกว่า

นักศึกษา : มีหรือเปล่าที่ถ้าไม่มีเงินก็จะไม่มีการแต่งงาน

พี่ศรีออน : สมัยก่อนไม่ค่อยแต่งงานกันหรอก เก็บเสื่อผ้าไปอยู่ด้วยกันเลย

ยายใบ : ถ้าจะเอาผัวก็เก็บเสื้อผ้าไปอยู่ด้วยกันเลย แล้วก็ให้ใส่ผี

พี่ศรีออน : สมัยก่อนไม่ค่อยแต่งงานคือคนที่มีเงิน

นักศึกษา : แล้วที่สมัยก่อนมีคนเล่ากันว่า ถ้ามีศพห้ามให้แมววิ่งข้ามโลงศพมีจริงหรือเปล่า

ยายใบ : มีจริงสิ ถ้าแมวข้ามศพแล้ว ศพจะลุกขึ้น

พ่อหนานแก้ว : เมื่อก่อนไม่มีโลงศพ ไม่เหมือนสมัยนี้

พี่ศรีออน : นอนแล้วเอาผ้าคลุมไม่ใส่โลง ชาวบ้านจะเอาไม้มาทำเองช่วยทำเอง เอาไม้ไผ่มาทำ

พ่อหนานแก้ว : ทำเป็นโลงศพ แล้วเอากระดาษมาปิด เอาผ้าขาวผิด

ยายใบ : ไม่ได้ซื้อโลงเหมือนสมัยนี้

พ่อหนานแก้ว : เอาศพไปแล้วทำแตะเอาศพนอนแตะ เอาเชือกเข้ามัดไม่ให้พลิกไปทางใดทางหนึ่ง

พี่ศรีออน : ถ้าตายบวมก็ให้อาไปเผาเลย

นักศึกษา : ทำไมเหรอคะ

พี่ศรีออน : ก็ไม่รู้เหมือนกัน เขาเชื่อกันว่าไม่ดี สมัยนี้คือโรคไต บวมไม่ให้ใส่โลงให้ใส่แตะ เอาผ้าคลุมแล้วเผา แล้วค่อยทำบุญภายหลัง

ยายใบ : เมื่อก่อนศพให้เอานอนตรงขื่อ แล้วเอาเชือกมัด เอาผ้าคลุมข้างบน

พี่ศรีออน : เมื่อก่อนมีขื่อแล้ว เอาคนตายนอนตรงขื่อ

ยายใบ : เอาศพมัดที่ขื่อเพราะจะได้มัดง่าย

พี่ศรีออน : แต่สมัยนี้ไม่มีขื่อ จะเอาศพวางไหนก็ได้

ยายใบ : เมื่อก่อนเด็กห้ามเข้าใกล้ศพ ห้ามไปป่าช้า

พี่ศรีออน : ถ้าศพผ่านหน้าบ้าน ให้เอาขี้เถ้าโรยหน้าบ้าน เพราะกลัวผีจะเข้ามา

นักศึกษา : ถ้าคนไปศพแล้ว ถ้าออกมาเขาให้ล้างมือ

ยายใบ : ขามีน้ำส้มป่อยให้ สมัยนี้ก็มี

พี่ศรีออน : ถ้าแม้สเราจะไม่ได้จับต้องสัมผัสศพ แต่ก็ถือว่าเราเข้าป่าช้า

ยายใบ : แล้วแต่ความเชื่อของแต่ละคน บางคนขับรถยนต์เข้าไปในป่าช้า แล้วไม่มีน้ำส้มป่อย แต่ก็ยังขับรถวนไปในวัด คิดว่าทำแล้วสบายใจ

นักศึกษา : แล้วก่อนกินข้าว ต้องมีการเชิญวิญญาณมาทานด้วยหรือเปล่า

ยายใบ : มีสิ ถ้าศพอยู่ในบ้านก็ให้เอาข้าวให้ศพกิน เอาไปไว้ใกล้โลงศพ

พี่ศรีออน : แต่ถ้าตายไปแล้ว ไม่ต้องเรียกบ่อย เพราะวิญญาณจะพะวงไม่ได้ไปเกิดสักที

นักศึกษา : ถ้าตายไปแล้ว 3 วัน วิญญาณจะกลับมาที่เดิมไหม

ยายใบ : ไม่มีหรอก

พี่ศรีออน : มาอยู่ที่เดิมหมายความว่ายังไงมาอยู่ที่ร่างหรือมาอยู่ที่บ้าน

นักศึกษา : มาอยู่ที่บ้าน

พี่ศรีออน : มี อาจจะวนเวียนอยู่

นักศึกษา : ที่บ้านนี้มีผีมดหรือเปล่าคะ

พี่ศรีออน : แล้วแต่ละหมู่บ้าน ไม่ได้มีทุกหมู่บ้าน ผีมดนี่มันแรงนะ ถ้าเป็นบ้านเราก็เรียกกันว่า ม้าขี่ผีปู่ย่า

นักศึกษา : แล้วมีจริงหรือเปล่าที่เขาห้ามนอนที่เสาเอกของบ้าน ไม่งั้นจะโดนผีอำ

พี่ศรีออน : คงจะเป็นที่เสาตรงขื่อ เพราะคนตายไปแล้ว เขาจะให้นอนตรงขื่อ

นักศึกษา : แล้วเวลานอนห้ามหันหัวไปทางไหน

พี่ศรีออน : ทิศเหนือกับทิศตะวันตก คนตายที่จะนำไปเผา เวลาเอาศพไปป่าช้า หัวต้องอยู่ทางเหนือสมัยก่อนให้ใส่ผ้ากลับด้าน

ยายใบ : เวลานอนให้หันหัวไปทางทิศใต้กับทิศตะวันออก ที่เขาห้ามนอนทิศตะวันตก เพราะพ่อแม่เราหันหัวไปทางทิศตะวันออก เพราะคิดว่าถ้าเอาหัวไปทางทิศตะวันตกแล้ว เท้าจะไปยันพ่อแม่ของเรา

นักศึกษา : แล้วเคยมีหรือเปล่า ว่าฝันว่าฟันหักจะมีคนตาย

ยายใบ : มีสิ ถ้าฟันหักจะมีคนตาย

นักศึกษา : ถ้าฝันเห็นงูล่ะคะ

ยายใบ : ถ้าฝันเห็นงูจะได้มีสามี

นักศึกษา : จริงหรือเปล่าที่ฝันเห็นฟันร่วง แล้วห้ามบอกใคร พรุ่งนี้เช้าให้รีบเข้าห้องน้ำ แล้วตักน้ำราดลงโถส้วมลงไป

พี่ศรีออน : มันเป็นการแก้เคล็ด

พ่อหนานแก้ว : แล้วแต่คนที่จะรู้ความหมาย

พี่ศรีออน : แล้วแต่บางคนจะรู้เคล็ดลับ ถ้าไม่รู้ให้ไปบอกไปปรึกษาจะได้แก้ได้ทัน เพราะมันเป็นลางสังหรณ์

ยายใบ : ทำแบบนี้คือเชื่อว่าจะไม่มีใครเป็นอะไรแล้ว แต่บางคนจะเชื่อ

นักศึกษา : ความเชื่อแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน

ยายใบ : อย่าว่าแต่ละพื้นที่เลย คนบางคนก็เชื่อไม่เหมือนกัน

ภาคผนวก ก – 3

แนวการสอน

รายวิชา จิตวิทยาพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย **รหัสวิชา** 1071102

จำนวนหน่วยกิต 3(3-0)

ผู้สอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ

ขอบข่ายเนื้อหา

ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของเด็กปฐมวัย การรับรู้ การเรียนรู้ ความต้องการ ความสนใจ และการเล่นของเด็กอิทธิพลและแนวคิดของนักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการที่มีผลต่อการอบรม ปลูกฝัง และเสริมสร้างพฤติกรรมที่ต้องการ การจัดสภาพแวดล้อมทางบ้าน โรงเรียนและชุมชน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กปฐมวัย การแนะแนวผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนและกระบวนการของพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายแนวคิดของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยและสามารถวิเคราะห์แนวคิดของทฤษฎีพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายธรรมชาติและลักษณะของเด็กปฐมวัยได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนบอกความหมายของการรับรู้ของเด็กปฐมวัยได้
5. เพื่อให้ผู้เรียนบอกความหมายของการเรียนรู้และสามารถอธิบายรูปแบบของการเรียนรู้ได้
6. เพื่อให้ผู้เรียนนำทฤษฎีการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้กับเด็กปฐมวัยได้
7. เพื่อให้ผู้เรียนบอกความต้องการและความสนใจของเด็กปฐมวัยได้
8. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยได้
9. เพื่อให้ผู้เรียนให้คำแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
10. เพื่อให้ผู้เรียนอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และสามารถให้คำแนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ดีและเหมาะสมได้

11. เพื่อให้ผู้เรียนสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัยได้

กิจกรรมการเรียนการสอน

หน่วยที่ 1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของพัฒนาการ

1.2 ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

หน่วยที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีของนักจิตวิทยาพัฒนาการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการของกีเซล

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของพีเจท์

2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางอารมณ์ของออสุเบล

2.5 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์

2.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน

2.7 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพีเจท์และโคลเบอร์ก

หน่วยที่ 3 ธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของเด็กปฐมวัย

3.1 ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

3.2 ลักษณะพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

3.3 ลักษณะพัฒนาการทางจริยธรรมและบุคลิกภาพ

หน่วยที่ 4 การรับรู้ ความคิด ความเข้าใจของเด็กปฐมวัย

4.1 ความหมายของการเรียนรู้

4.2 พัฒนาการทางด้านการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

4.3 ความคิด ความเข้าใจของเด็กปฐมวัย

หน่วยที่ 5 การเรียนรู้กับพัฒนาการเด็กปฐมวัย

5.1 ความหมายของการเรียนรู้

5.2 รูปแบบของการเรียนรู้

5.3 การเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย

5.4 การนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

หน่วยที่ 6 ความต้องการ ความสนใจและการเล่นของเด็กปฐมวัย

6.1 ความหมาย ลักษณะของความต้องการของเด็กปฐมวัย

6.2 ความหมาย ลักษณะความสนใจของเด็กปฐมวัย

6.3 ความหมาย ลักษณะการเล่นของเด็กปฐมวัย

หน่วยที่ 7 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

7.1 ความหมายและความสำคัญของสภาพแวดล้อม

7.2 สภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

7.3 การจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

7.4 การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

7.5 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย

7.6 กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่ควรจัด เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย

หน่วยที่ 8 การแนะนำผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

8.1 ความสำคัญของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

8.2 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

8.3 แนวปฏิบัติของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

8.4 การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

8.5 วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม

8.6 วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ไม่เหมาะสม

8.7 ข้อปฏิบัติในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. บรรยายประกอบแผ่นใส
2. แบ่งกลุ่มอภิปรายนำเสนอหน้าชั้น
3. ค้นคว้าทำรายงาน
4. รายงานกลุ่ม
5. รายงานกลุ่มบุคคล
6. ศึกษาจากวิดีทัศน์

สื่อการเรียน

1. เอกสาร, ตำรา
2. แผ่นใส
3. วีดิทัศน์
4. ใบงานและอุปกรณ์การนำเสนอ

การประเมินผล

ระดับ	A	ให้คะแนนระหว่าง	80 – 100
ระดับ	B+	ให้คะแนนระหว่าง	75 - 79
ระดับ	B	ให้คะแนนระหว่าง	70 - 74
ระดับ	C+	ให้คะแนนระหว่าง	65 - 69
ระดับ	C	ให้คะแนนระหว่าง	60 - 64
ระดับ	D+	ให้คะแนนระหว่าง	55 - 59
ระดับ	D	ให้คะแนนระหว่าง	50 – 54
ระดับ	E	ให้คะแนนระหว่าง	0 - 49

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1. กิจกรรมการทดลองใช้หลักสูตร (ฉบับร่าง) 1.1 กิจกรรมวิพากย์หลักสูตร (ฉบับร่าง)	- จัดเวทีวิพากย์หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ก่อนการนำไปทดลองใช้	- คณะกรรมการศูนย์ - ตัวแทนชุมชน - ตัวแทนผู้ปกครอง - ผู้วิจัย, นักวิชาการ - ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าตอบแทนนักวิชาการ 2 คน ๆ ละ 400 บาท = 800 บาท - ค่าอาหารผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20 คน ๆ ละ 50 บาท = 1,000 บาท - ค่าเอกสารประกอบกิจกรรม 20 ชุด ๆ ละ 15 บาท = 300 บาท - ฟิล์ม 1 ม้วน = 140 บาท - ค่าน้ำมันรถวิทยากร 2 ท่าน ๆ ละ 90 บาท = 180 บาท	พ.ค.	1. ได้ข้อมูลที่นำไปพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพ 2. ได้แนวคิดความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร	2,420
	- จัดสรุปหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็ก (ฉบับร่าง)			- จัดพิมพ์และถ่ายสำเนา 5 ชุด ๆ ละ 100 บาท = 500 บาท		1. ได้หลักสูตรท้องถิ่น (ฉบับร่าง) ที่จะนำไปทดลองใช้ 5 ชุด	500

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.2 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนแผนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็ก	- จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูประจำศูนย์เด็กท้าวบุญเรืองและ คณะกรรมการศูนย์ ฝ่ายวิชาการ (2 วัน) เกี่ยวกับ ● การเขียนแผน ● การจัดกิจกรรม ● การประเมินพัฒนาการ	- คณะผู้วิจัย - คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำศูนย์ - ผู้สนใจจากศูนย์เด็กเล็กต่าง ๆ ในตำบลใกล้เคียง	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าตอบแทนวิทยากร 2 คน ๆ ละ 400 บาท / วัน (2 คน x 400 x 2 วัน = 1,600 บาท) - ค่าเอกสารประกอบการอบรม 15 ชุด ๆ ละ 20 บาท (15 x 20 = 300 บาท) - ค่าอาหาร 15 คน ๆ ละ 50 บาท (15 x 50 x 2 = 1,500 บาท)	พ.ค.	1. คณะกรรมการศูนย์และครูประจำชั้น มีความเข้าใจในการเขียนแผนการจัด กิจกรรม 2. ครูประจำศูนย์สามารถเขียนแผนการจัด กิจกรรมตามหลักสูตร ที่พัฒนาขึ้นได้อย่าง ถูกต้อง	3,400

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.3 กิจกรรมพัฒนาสื่อประกอบกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กตามหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- จัดทำสื่อพื้นบ้านและของเล่นพื้นบ้าน เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรและจัดไว้ให้เด็กเล่นตามมุม สำหรับเด็กชั้นเด็กเล็กและอนุบาล 1 (ตลอดของการทดลองใช้หลักสูตร) (เป็นสื่อในห้องเรียน / นอกห้องเรียน)	- คณะกรรมการศูนย์ - คณะผู้วิจัย - ครูประจำศูนย์ - ผู้ปกครองเด็ก	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างทำสื่อพื้นบ้าน จำนวน 15 ชนิดรวม 226 ชิ้นคือ ● กำหมุน 20 ชิ้น @ 10 บาท = 200 บาท ● ก๊อบแก๊บ 10 ชิ้น @ 10 บาท = 100 บาท ● ตีล้อ 10 ชิ้น @ 5 บาท = 50 บาท ● ลูกข่างสะบ้า 20 ชิ้น @ 5 บาท = 100 บาท	พ.ค. – ส.ค. 46	1. ได้สื่อพื้นบ้านที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและจัดมุมการศึกษา ในชั้นเด็กเล็กและอนุบาล จำนวน 15 อย่าง รวม 226 ชิ้น 2. เด็กในศูนย์ได้มีสื่อพื้นบ้านเล่น ตลอดการจัดกิจกรรม	3,000

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
				• ปลาตะเพียนสาน 30 ชิ้น @ 5 บาท = 150 บาท • จานบิน 20 ชิ้น @ 5 บาท = 100 บาท • สัตว์กะลา 15 ชิ้น @ 10 บาท = 150 บาท • แซกไม้ไผ่ 20 ชิ้น @ 10 บาท = 200 บาท • รถลาก 10 ชิ้น @ 25 บาท = 250 บาท • ล้อไม้ 10 ชิ้น @ 15 บาท = 150 บาท • ลูกตะกร้อ 30 ชิ้น @ 10 บาท = 300 บาท • อีดอ้อย 2 ชิ้น @ 30 บาท = 60 บาท • กระป๋องโทรศัพท์ 15 ชิ้น @ 10 บาท = 150 บาท			

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
				• รถกระป๋อง 12 ชิ้น @ 20 บาท = 240 บาท • บันไดลิง (ยางรถยนต์) 2 ชิ้น @ 400 บาท = 800 บาท			

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	- จัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้านของชุมชนท้าวบุญเรืองจำนวน 7 เรื่อง 3 ชุด (สำหรับเด็ก อ.1, ชั้นเด็กเล็ก, สกว. อย่างละ 1ชุด ๆ ละ 7 เล่ม รวม 21 เล่ม) (สำหรับให้ครูใช้เล่า, เด็กเปิดดูรูป)	- คณะผู้วิจัย - นักศึกษาเอกศิลปะศึกษา	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างจัดทำต้นฉบับ เรื่องละ 500 บาท x 7 = 3,500 บาท - ค่าสำเนา 2 ชุด ๆ 7 เล่ม ๆ ละ 100 บาท = 1,400 บาท	พ.ค. – ก.ค. 46	1. ได้หนังสือนิทาน 7 เรื่อง จำนวน 3 ชุด ใช้ประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรและจัดตามมุมการศึกษา	4,900
	- จัดทำเทปเพลงสำหรับเด็ก (ใช้ประกอบกิจกรรม, เวลานอนกลางวัน)	- คณะผู้วิจัย - นักศึกษาเอกดนตรีศึกษา	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างจัดทำเทปต้นฉบับ 1,000 บาท - ค่าอัดเทป 5 ชุด ๆ ละ 25 บาท = 125 บาท	พ.ค. – ก.ค. 46	1. ได้เทปเพลงเด็กที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ประกอบกิจกรรม จำนวน 10 เพลง รวม 3 ชุด	1,125
	- จัดทำเทปนิทานพื้นเมือง (สำหรับเปิดให้เด็กฟัง)	- คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างทำเทปนิทานต้นฉบับ 7 เรื่อง เรื่องละ 300 บาท = 2,100 บาท - ค่าอัดเทป 5 ชุด ๆ ละ 25 บาท = 125 บาท	พ.ค. – ก.ค. 46	1. ได้เทปนิทาน จำนวน 7 เรื่อง ใช้ประกอบกิจกรรม	2,225

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	- จัดทำวิดีทัศน์ประเพณีพิธีกรรมประจำหมู่บ้านท้าวบุญเรือง 2 ชุด (หมายเหตุ : เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาชุมชน ในระยะที่ 1 มาจัดดำเนินการเพื่อนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์)	- คณะผู้วิจัย - นักศึกษาโปรแกรมนิเทศศาสตร์	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างจัดทำวิดีทัศน์ต้นฉบับ ประมวลงานประเพณี / พิธีกรรมประจำหมู่บ้าน 1,500 บาท	พ.ค. – ก.ค. 46	1. วิดีทัศน์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี จำนวน 2 ชุด ใช้ประกอบกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็ก	1,500

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.4 กิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกศูนย์พัฒนาเด็ก	- จัดเวทีเสวนา “สภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กที่พึงประสงค์ของชุมชนท้าวบุญเรือง” - จัดและพัฒนาศูนย์ตามแนวทางที่ได้จากเวทีเสวนา โดยยึดหลักการใช้วัสดุธรรมชาติ, ท้องถิ่น (สภาพแวดล้อมทั้งใน, นอกห้องเรียน)	- คณะกรรมการศูนย์ - ตัวแทนองค์กรชุมชน - ผู้แทนศูนย์ - ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าอาหาร 20 คน x 50 บาท = 1,000 บาท - ค่าวัสดุในการจัดดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมศูนย์ 3,000 บาท	พ.ค. – ส.ค. 46	1. ได้ข้อมูล, แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเด็กโดยชุมชน 2. ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง มีสภาพแวดล้อมที่ใช้วัตถุพื้นบ้าน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐานในการจัดและเอื้อต่อการพัฒนาเด็ก	4,000

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.5 กิจกรรม “โรงเรียนพ่อแม่บ้านท้าวบุญเรือง”	- จัดกิจกรรมให้ความรู้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก, บทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็ก บ้าน – ศูนย์ - ชุมชน	- คณะกรรมการศูนย์ - ตัวแทนองค์กรชุมชน - ผู้ปกครองเด็กทุกคนในศูนย์ - ครูประจำชั้น - คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าอาหารผู้เข้าร่วมกิจกรรม 50 คน x 50 บาท = 2,500 บาท - ค่าวิทยากร 2 คน x 400 บาท = 800 บาท - ค่าถ่ายเอกสาร 50 ชุด x 10 บาท = 1,000 บาท - วัสดุประกอบกิจกรรม 500 บาท - ค่าบันทึกภาพ (ฟิล์ม, อัดรูป) = 350 บาท - บันทึก VDO. ค่าจ้าง 500 บาท / วัน	ก.ค. 46	1. ผู้ปกครองได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม 2. ผู้ปกครองได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมการพัฒนาเด็กร่วมกับศูนย์ 3. ได้ข้อมูลความต้องการ แนวคิดการพัฒนาเด็กจากผู้ปกครอง 4. ผู้ปกครอง, คณะกรรมการศูนย์, ครูประจำชั้น ได้สร้างความเข้าใจร่วมกันมากขึ้น	5,600

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
2. กิจกรรมพัฒนาบุคลากรระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรและบริหารจัดการศูนย์ 2.1 กิจกรรมอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรปฐมวัยศึกษา พ.ศ. 2546 - การเขียนแผน - การจัดกิจกรรม	- จัดส่งบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนาศูนย์เก็กเล็กและการพัฒนาหลักสูตรเข้ารับการอบรมจากกรมวิชาการ	- คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำชั้น - คณะผู้วิจัย	กรมวิชาการ / สมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย	- ค่าลงทะเบียนการอบรม 2 คน ๆ ละ 1,000 บาท = 2,000 บาท - ค่ารถไฟ (ปรับอากาศนอน)ไป – กลับ ชม. – กทม. 780 [km / คน / เที่ยว (780 x 2 x2 = 3,120 บาท) - ค่าที่พัก 500 บาท / คน 500 x 2 = 1,000 บาท - ค่ารถแท็กซี่ไป – กลับที่พัก – สถานีรถไฟ คนละ 300 x 2 = 600 บาท - ค่าเบี้ยเลี้ยง วันละ 100 บาท / คน (100 x 2 x 2 = 400 บาท)	14 – 15 มิ. ย. 46	1. คณะกรรมการศูนย์ / ผู้เกี่ยวข้อง / คณะผู้วิจัย มีความเข้าใจในการนำหลักสูตรปฐมวัยศึกษาของกรมวิชาการ ปี 2546 ได้ถูกต้อง 2. ครูประจำศูนย์ สามารถเขียนแผนการจัดกิจกรรมได้ถูกต้อง 3. คณะกรรมการศูนย์ / ครูประจำศูนย์ / คณะผู้วิจัย นำความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรปฐมวัยศึกษา ปี 2546 ไปขยายผลด้านเครือข่ายพัฒนาเด็กอื่น ๆ ได้	7,120

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.2 กิจกรรมอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรปฐมวัยศึกษา 2546	- จัดส่งบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก นิเทศการใช้หลักสูตรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติ จากกรมวิชาการเกี่ยวกับการประเมินผลพัฒนาการเด็ก ตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2546	- คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำชั้น - คณะผู้วิจัย	กรมวิชาการ / สมาคมอนุบาลแห่งประเทศไทย	- ค่าลงทะเบียนการอบรม 2 คน ๆ ละ 1,000 บาท = 2,000 บาท - ค่ารถไฟ (ปรับอากาศนอน)ไป – กลับ ชม. – กทม. 780 [km / คน / เที่ยว (780 x 2 x2 = 3,120 บาท) - ค่าที่พัก 500 บาท / คน 500 x 2 = 1,000 บาท - ค่ารถแท็กซี่ไป – กลับที่พัก – สถานีรถไฟ คนละ 300 x 2 = 600 บาท - ค่าเบี้ยเลี้ยง วันละ 100 บาท / คน (100 x 2 x 2 = 400 บาท)	19 – 20 ก.ค. 46	1. คณะกรรมการศูนย์ / ผู้เกี่ยวข้อง / คณะผู้วิจัย มีความเข้าใจในการนำเทคนิคการประเมินผลการจัดกิจกรรม ได้ถูกต้อง 2. ครูประจำศูนย์ สามารถเขียนแผนการจัดกิจกรรมได้ถูกต้อง 3. 3. คณะกรรมการศูนย์ / ครูประจำศูนย์ / คณะผู้วิจัย นำความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคนิคการประเมินผลการจัดกิจกรรม ไปขยายผลด้านเครือข่ายพัฒนาเด็กอื่น ๆ ได้	7,120

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.3 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กของครูประจำศูนย์	- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการใช้หนังสือ เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็ก 1 วัน ● การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ● การพัฒนาศูนย์หนังสือในชุมชน / หมู่บ้าน	- คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำศูนย์ - ผู้ปกครอง - เครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคเหนือ	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าวิทยากร 2 คน ๆ ละ 400 บาท / วัน (400 x 2 = 800 บาท) - เอกสารประกอบการอบรม 30 ชุด ๆ ละ 20 บาท = 600บาท - ค่าอาหาร 30 x 50 บาท = 1,500 บาท - ค่าวัสดุประกอบการอบรม 1,000 บาท (ค่าฟิล์ม, ค่าอัดรูป ฯลฯ) - ค่าเดินทางวิทยากร 4,000 บาท / คน (กทม. – ชม.) (4,000 x 2 = 8,000 บาท) (เครื่องบินไป – กลับ)	ก.ค. 46	1. คณะกรรมการศูนย์, ครูประจำศูนย์, เครือข่ายพัฒนาเด็ก ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและการใช้หนังสือเพื่อพัฒนาเด็กอย่างมีศักยภาพ	11,900

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	- การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูประจำชั้นและเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็ก เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา 2546 แบะการประเมินผลการใช้หลักสูตรฯ 2 วัน	- คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำศูนย์ - เครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภาคเหนือ	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าวิทยากร 2 คน ๆ ละ 400 บาท / วัน (2 x 400 x 2 = 1,600 บาท) - เอกสารประกอบการอบรม 20 ชุด ๆ ละ 20 บาท = 400บาท - ค่าอาหาร 20 x 50 บาท x 2 = 2,000 บาท - ค่าวัสดุประกอบการอบรม 1,000 บาท - ใช้วิทยากรที่ไปรับการอบรมในกิจกรรมที่ 2.1, 2.2	มิ.ย. – ก.ค. 46	1. ครูประจำศูนย์, คณะกรรมการศูนย์เด็กในอบต.บ้านแหวนทุกศูนย์ รวมทั้งเครือข่ายพัฒนาเด็กภาคเหนือได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการประเมินผลการใช้หลักสูตรปฐมวัยศึกษา 2546 ได้อย่างถูกต้อง	5,000

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
1.4 กิจกรรมศึกษาดูงานและอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก	- อบรมให้ความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการศูนย์ ● งานธุรการ ● งานงบประมาณ ● งานบริหารบุคคล ● ฯลฯ แก่คณะกรรมการศูนย์และศึกษาดูงานในแหล่งใกล้เคียง เช่น ร.ร.อนุบาลของ กฟผ. แม่เมาะ จ.ลำปาง เป็นต้น	- คณะกรรมการศูนย์ - คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองโรงเรียนอนุบาลบ้านแบบในพื้นที่ใกล้เคียง	- ค่าวิทยากร 1 คน 400 บาท / วัน - ค่าเอกสาร 20 ชุด ๆ 20 บาท = 400 บาท - ค่าอาหาร 50 บาท / คน / วัน (20 คน x 50 = 1,000 บาท) - ค่าของที่ระลึก 300 บาท - ค่าเช่ารถ วันละ 1,000 บาท - ค่าน้ำมันไป – กลับ (ลป. – ชม.) 1,500 บาท - ค่าเบี้ยเลี้ยง คนละ 100 บาท / วัน (7 คน x 100 = 700 บาท)	ก.ค. 46	1. คณะกรรมการศูนย์ท้าวบุญเรืองและกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเครือข่ายได้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น 2. คณะกรรมการศูนย์ท้าวบุญเรืองได้แนวทาง, ข้อมูลละนำมาประยุกต์ในการพัฒนาการบริหารศูนย์ท้าวบุญเรืองเพิ่มขึ้น	1,800 3,500

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	- อบรมให้ความรู้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวกับด้านนิเทศและการประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและการดำเนินงานของศูนย์	- คณะกรรมการศูนย์ - คณะกรรมการพื้นฐานสถานศึกษา - ตัวแทนการศึกษาของอบต. - ตัวแทนผู้ปกครอง - ตัวแทนขององค์กรชุมชน - คณะผู้วิจัย - ครูประจำศูนย์	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าวิทยากร 1 คน 400 บาท / วัน / คน - ค่าเอกสารประกอบการอบรมด้านการนิเทศประเมินผลรูปแบบต่าง ๆ 20 ชุด ๆ ละ 20 บาท = 400 บาท - ค่าอาหาร 20 คน x 50 บาท = 1,000 บาท - การจัดทำเอกสารเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศ 2,000 บาท (วัสดุจัดทำ)	ก.ค. 46	1. คณะกรรมการศูนย์และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีความรู้ ความเข้าใจในการประเมินและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่มีประสิทธิภาพ	3,800

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
3. กิจกรรมติดตามผลการใช้หลักสูตร (ฉบับร่าง) และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก 3.1 ติดตามผลการใช้หลักสูตรและการบริหารศูนย์	- ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประชุมเพื่อกำหนดแผนการ การปฏิบัติการนิเทศ – ติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในทุก ๆ ด้าน ● การจัดกิจกรรม ● การใช้สื่อ ● การประเมินพัฒนาการเด็ก	- คณะกรรมการศูนย์ - ผู้ปกครอง - คณะผู้วิจัย - ครูประจำศูนย์ - ผู้นำองค์กร - ตัวแทนอบต. - ตัวแทนกรรมการพื้นฐานสถานศึกษา	ห้องประชุมโรงเรียนท้าวบุญเรือง	- ค่าเบี้ยเลี้ยง 15 คน ๆ ละ 100 บาท = 1,500 บาท - ค่าอาหาร 15 x 50 = 750 บาท - ค่าวัสดุประกอบการประชุม 300 บาท	-	1. ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการมีความรู้ความเข้าใจในบทบาท – หน้าที่ของตนเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรและบริหารศูนย์ฯ 2. ผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการ นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศติดตามผลไปปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2,550

โครงการวิจัยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยองค์กรชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

The Study of the Development of the Child Center of the Community Organization,

Tambon Ban Wan, Hang Dong District, Chiangmai Province, by Using Local Wisdom

1. แผนปฏิบัติการระยะที่ 2 การดำเนินงานกิจกรรมระยะหลังการดำเนินการวิจัยการบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	ว/ด/ป	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	- ร่วมกันปฏิบัติการนิเทศ – ประเมินผลตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้						
	- จัดเวทีเสวนาสรุปผลการติดตามการนิเทศและการประเมินผลการใช้หลักสูตร (ฉบับร่าง) และการยริหารจัดการศูนย์	- คณะกรรมการศูนย์ - ผู้ปกครอง - คณะผู้วิจัย - ครูประจำศูนย์ - ผู้นำองค์กร - ตัวแทนอบต. - ตัวแทนกรรมการพื้นฐานสถานศึกษา	ห้องประชุมโรงเรียนท้าวบุญเรือง	- ค่าวิทยากรที่มาร่วมเสวนา 2 คน ๆ ละ 800 บาท / วัน = 1,600 บาท - ค่าอาหาร 20 x 50 = 1,000 บาท - ค่าวัสดุอุปกรณ์การจัดเวที 500 บาท - ค่าบันทึกภาพ, อัดภาพ 350 บาท (ฟิล์ม 1 ม้วน, ค่าอัดรูป)	-	1. ได้ข้อมูลการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	2,650
	- นำข้อมูลที่ได้จากเวทีเสวนามาพัฒนาและปรับปรุง เพื่อจะได้ใช้ในการดำเนินการระยะที่ 3	- คณะกรรมการศูนย์ - คณะผู้วิจัย				1. สรุปรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 2. แนวทางการปรับปรุงการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3	

แผนการปฏิบัติการระยะที่ 3 การดำเนินงานกิจกรรม ระยะเวลา 4 เดือน ตั้งแต่ 1 มกราคม - 30 เมษายน 2547

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมการบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
งานปรับปรุงหลักสูตรฉบับเก็บก่อนนำไปใช้	- จัดเวทีวิพากษ์หลักสูตรฉบับเก็บก่อนจะนำไปใช้จริง - จัดสรุปหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองฉบับสมบูรณ์	- คณะกรรมการศูนย์ - ตัวแทนชุมชน - ตัวแทนผู้ปกครอง - นักวิชาการ - ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าตอบแทนนักวิชาการ 2 คน คนละ 400 บาท = 800 - ค่าอาหารและเครื่องดื่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม 25 คน คนละ 50 บาท =1,250 - ค่าเอกสารประกอบกิจกรรม 25 ชุด ชุดละ 50 บาท = 1,250 บาท - ค่าฟิล์มพร้อมล้างอัด 400 บาท	ม.ค.47	1.ได้รับข้อมูลที่เป็นข้อดี/ข้อจำกัดของการทดลองใช้หลักสูตรครั้งที่ 1 มาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ 2.ได้แนวคิดและความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร 3.ได้หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการปรับปรุงครั้งที่ 2 ที่จะนำไปใช้เต็มรูปจำนวน 5 ชุด	**3,700 บาท**
การพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย	- ส่งครูประจำศูนย์ทั้ง 2 คน อบรมโดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และฝึกปฏิบัติการ 2 วัน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม,การใช้สื่อสร้างสรรค์ แบบทดสอบ	- คณะผู้วิจัย - คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำศูนย์	โรงเรียนสถาบันราชภัฏเชียงใหม่	- ค่าเบี้ยเลี้ยงคณะกรรมการศูนย์ และครูประจำศูนย์ 5 คน ๆละ 100 บาท 2 วัน รวม 1,000 บาท - ค่าตอบแทนวิทยากร 2 คน 400/วัน ทำ 2 วัน รวม 1,600	ม.ค.47	- ครูประจำศูนย์ได้มีทักษะในการจัดกิจกรรมไปพัฒนากระบวนการคิดให้เด็ก - คณะกรรมการศูนย์ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง	**2,600 บาท**

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
กิจกรรม งานวันเด็กบ้านท้าวบุญเรือง	- ประชุมคณะกรรมการศูนย์ดำเนินงานจัดงานวันเด็กโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม	- คณะกรรมการศูนย์ - ผู้ปกครองเด็ก - ผู้นำชุมชน - ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท่าวบุญเรือง	- ค่าอาหาร และเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วมงาน 50 คนๆ ละ 50 บาท 2,500 บาท - ค่าวัสดุและของขวัญสำหรับเด็กประกอบการจัดงานการตกแต่งสถานที่บรรยากาศ 2,000 บาท	ม.ค.47	1.เด็กและเยาวชนใกล้เคียงในศูนย์ได้รับความสนุกสนานโดยผ่านการเล่นกิจกรรมที่เน้นพัฒนาการเด็ก 2.ได้สร้างความตระหนักฟัง ความร่วมกันของคนในชุมชน	**4,500 บาท**
กิจกรรมการนิเทศ/ติดตามประเมินผลการบริหารจัดการศูนย์และการใช้หลักสูตรเต็มรูปแบบ	- ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแก่คณะกรรมการศูนย์และตัวแทนผู้ปกครอง - จัดทำแบบประเมินร่วมกัน - ปฏิบัติประเมินผล - นำผลมาร่วมสรุปเป็นรายเดือน	- คณะกรรมการศูนย์ - ผู้ปกครองเด็ก - คณะผู้วิจัย - ครูประจำศูนย์	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าตอบแทนผู้ปกครองในการนิเทศ เดือนละ 1,000 บาท 3 เดือน = 3,000 บาท - ค่าถ่ายเอกสารการนิเทศ 3 เดือน เดือนละ 100 บาท = 300 บาท	ม.ค.- มี.ค.	1.ได้นำข้อมูลข้อจำกัดเกี่ยวกับการทดลองการประเมินครั้งที่ 1 มาปรึกษาหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน 2.ได้พัฒนาแบบประเมิน/นิเทศร่วมกัน 3.ได้ทราบข้อมูลของการนิเทศรวมทั้งการใช้หลักสูตรติดตามการบริการจัดการของศูนย์	**3,300 บาท**
พัฒนาสภาพแวดล้อมศูนย์ภูมิปัญญาไทย “ศาลาแห่งภูมิปัญญา”	- จัดเวทีเสวนาร่วมกับคณะกรรมการศูนย์/ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการเล่านิทานเก็บของเล่น	- คณะกรรมการศูนย์ - ตัวแทนผู้นำชุมชน - ตัวแทนผู้ปกครองเด็ก	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าอาหาร 10 คน คนละ40 บาท = 400 บาท - ค่าวัสดุในการดำเนินการพัฒนาศาลาแห่งภูมิปัญญา	ม.ค.-ก.พ.	1.ได้สถานที่ที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรมสำหรับเด็ก 2. เด็กได้อยู่ในสภาพ	

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	พื้นบ้านโดยยึดรูปแบบจากการเสวนาและการไปศึกษาดูงานของครูประจำศูนย์ที่โรงเรียนเกษมพิทยา กรุงเทพ	- ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย		1,500 บาท - ค่าจ้างปรับปรุงสภาพแวดล้อม 1,000 บาท		แวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน	2,900 บาท
กิจกรรม บุคลากรการพัฒนาการอบรมเชิงปฏิบัติการภาคการคัดกรอง	- ส่งครูประจำศูนย์ 2 คน และคณะกรรมการศูนย์ เข้าอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการดูแล,การจัดกิจกรรม, การเรียนร่วมกับเด็กพิเศษและเทคนิคการคัดกรองเด็ก	- คณะผู้วิจัย - คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย	ศูนย์การศึกษาพิเศษสถาบันราชภัฏเชียงใหม่	- ค่าตอบแทนวิทยากร2 คน คนละ 400 บ./วัน (2คนx400x2วัน = 1.600) - ค่าเบี้ยเลี้ยงครูประจำศูนย์และคณะกรรมการศูยน์ 5 คนๆละ 100 บาท 2 วัน รวม 1,000 บาท	ม.ค. 47	- ครูประจำศูนย์ได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเด็กพิเศษ/การเรียนร่วมกันและการ - คณะกรรมการศูนย์ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง	2,600 บาท
กิจกรรมปรับปรุงและพัฒนาสื่อประกอบกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กตามหลักสูตรท้องถิ่นของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- จัดทำสื่อพื้นบ้านและของเล่นพื้นบ้าน เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรและจัดไว้ให้เด็กเล่นตามมุมสำหรับเด็กชั้นเด็กเล็กและอนุบาล 1 (ตลอด	- คณะกรรมการศูนย์ - คณะผู้วิจัย - ครูประจำศูนย์ - ผู้ปกครองเด็ก	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างทำสื่อพื้นบ้านจำนวน 15 ชนิด - กำหมุน 10 ชิ้น ≅ 10 บาท= 100 บาท x 2 ห้อง = 200 บาท - ก๊อบแก๊บ 10 ชิ้น≅ 10 บาท	ม.ค.– ก.พ.	- ได้สื่อพื้นบ้านที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและจัดมุมการศึกษา ในชั้นเด็กเล็กและอนุบาลจำนวน 15 อย่าง รวม 226 ชิ้น	

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	ของการทดลองใช้หลักสูตร) (เป็นสื่อในห้องเรียนนอกห้องเรียน)			= 100 บาท x 2 ห้อง = 200 บาท - ดีล้อ 10 ชิ้น ≅ 5 บาท = 50 บาท 2 ห้อง = 100 บาท - ลูกข่างสะบ้า 20 ชิ้น≅ 5 บาท =100 บาท x 2 ห้อง = 200 บาท - รถกระป๋อง 10 ชิ้น≅ 20 บาท 200 บาท x2 ห้อง = 400 บาท - บันไดลิง (ยางรถยนต์) 2 ชิ้น 400 บาท = 800 บาท ใช้ร่วมกัน		- เด็กในศูนย์ได้มีสื่อพื้นบ้านเล่นตลอดการจักกิจกรรม	**1,900 บาท**
	- จัดทำหนังสือนิทานพื้นบ้านของชุมชนท้าวบุญเรือง จำนวน 7 เรื่อง 3 ชุด (สำหรับเด็ก อ. 1 ชั้นเด็กเล็ก, สกว. อย่างละ 1 ชุด ๆ ละ 7 เล่ม รวม 21 เล่ม) (สำหรับให้ครูใช้เล่า, เด็กเปิดดูรูป)	- คณะผู้วิจัย - นักศึกษาโปรแกรมศิลปะศึกษา		- ค่าจ้างจัดทำต้นฉบับ นิทาน 7 เรื่องๆละ 500 บาท = 3,500 บาท - ค่าสำเนาสี 2 ชุด ๆ 7 เล่มๆ ละ 200 บาท = 2,800 บาท - ค่าจ้างจัดทำเทปต้นฉบับ 1,000 บาท - ค่าอัดเทป 5 ชุดๆละ 25 บ. =125 บ.	ม.ค.- มี.ค.	- ได้หนังสือนิทาน 7 เรื่อง จำนวน 3 ชุด ใช้ประกอบกิจกรรมตามหลักสูตรและจัดตามมุมการศึกษา - ได้เทปเพลงเด็กที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ประกอบกิจกรรมจำนวน 10 เพลง รวม 3 ชุด	**7,425 บาท**

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
		- นักศึกษาโปรแกรมคนตรีศึกษา - คณะนักวิจัย - นักศึกษาโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย		- ค่าจ้างทำเทปนิทานต้นฉบับ 7 เรื่อง เรื่องละ 400 บ. = 2,800 บ. - ค่าอัดเทป 5 ชุดๆละ 25 บ.= 125 บาท	ม.ค.– มี.ค. 47	- ได้เทปนิทานจำนวน 7 เรื่อง ใช้ประกอบกิจกรรม	**2,925 บาท**
กิจกรรมพัฒนาบุคลากรการศึกษาดูงานและฟังบรรยายพิเศษ	จัดทำวิดีทัศน์ประเพณีพิธีกรรมประจำหมู่บ้านท้าวบุญเรือง 2 ชุด (หมายเหตุ :เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน ระยะที่ 1,4 มาจัดดำเนินการเพื่อนำไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กในศูนย์) - ศึกษาดูงานฟังบรรยายพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพแก่ครูประจำศูนย์และคณะกรรมการศูนย์	- คณะผู้วิจัย - นักศึกษาโปรแกรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมท่งการศึกษา	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- ค่าจ้างจัดทำวิดีทัศน์ต้นฉบับประมวลงานประเพณีพิธีกรรมประจำหมู่บ้าน 1,500 บ. - ค่าเช่าเหมารถ 1 คันๆละ 1,500 บ - ค่าเบี้ยเลี้ยงคณะกรรมการศูนย์และครูประจำศูนย์ 5 คนๆละ 100 บาท./วัน = 500 บาท - ค่าของที่ระลึก 2 ชิ้นๆละ 300 บาท = 600 บาท - ค่าตอบแทนวิทยากรบรรยายพิเศษ 1 คนๆละ 400 บาท	ม.ค.-มี.ค.47	- วิดีทัศน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีจำนวน 2 ชุด ใช้ประกอบกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	**4,500 บาท**

กิจกรรม	วิธีและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดในการใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
	- การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก - การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็ก ในหน่วยงาน,สถานศึกษาต้นแบบในพื้นที่ใกล้เคียง	- คณะกรรมการศูนย์ - ครูประจำศูนย์ - คณะผู้วิจัย	- บ้านเด็กอินทิรา แม่ริม จ. เชียงใหม่ - ศูนย์วิทยบริการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ - โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก อ. เมือง จ. เชียงใหม่	- ค่าเอกสารประกอบการศึกษาดูงานและการจัดทำรายงานการศึกษาดูงาน 500 บาท.	ก.พ.-มี.ค.47	1.คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กได้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการเพิ่มขึ้น 2.คณะกรรมการศูนย์ได้แนวคิดและประสบการณ์ในการบริหารจัดการศูนย์และเพิ่มขึ้นและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศูนย์ได้	**500 บาท**
กิจกรรม"เวทีประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร	จัดทำเวทีเสวนาผลการใช้หลักสูตรครั้งที่ 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วในครั้งที่ 2 มีปรับปรุงแล้วในครั้งที่ 2 ที่ปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและดำเนินการจัดทำฉบับสมบูรณ์	คณะกรรมการศูนย์ ตัวแทนฝ่ายการศึกษาของ อบต. บ้านแหวน ตัวแทนผู้ปกครองเด็ก คณะผู้วิจัย นักวิชาการ เครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้เคียง	ที่ทำการ อบต. บ้านแหวน	- ค่าอาหารและเครื่องดื่มผู้เข้าร่วมเสวนา 10 คน x 50 บ.= 500 บาท - ค่าถ่ายเอกสารและค่าวัสดุ 350 บาท - ค่าจ้างจัดพิมพ์และทำแม่พิมพ์หลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็ก 1,000 บาท	มี.ค. 47	1.ได้รับทราบปัญหาข้อดีข้อจำกัดของหลักสูตรที่นำไปใช้ในครั้งที่ 2 2.ได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้หลักสูตร 3.ได้ร่วมกันปรับปรุงหลักสูตรหลักการทำเองไปใช้ครั้งที่ 2 4.ได้หลักสูตรพัฒนาเด็กฉบับสมบูรณ์	**1,850 บาท**

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดในการใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
กิจกรรมเวทีประชาคม “สะท้อนความรู้เรียนรู้ร่วมกัน”	- จัดเวทีสะท้อนองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยในโครงการนี้แก่คนในชุมชนเมื่อตรวจสอบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันก่อนจะสรุปเพื่อนำไปเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่	- สมาชิก อบต.บ้านแหวน - คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก - เครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็ก - สมาชิกอบต. ฝ่ายการศึกษาในตำบลใกล้เคียง - ครูประจำศูนย์ - ตัวแทนผู้ปกครอง - คณะผู้วิจัย	ที่ทำการอบต.บ้านแหวน	- ค่าเอกสารประกอบการจัดทำเวที 40 ชุดๆละ 25 บ. = 1,000 บ - ค่าอาหารกลางวัน 1 มื้อๆละ 30 บาท 40 คน 1,200 บาทและอาหารว่าง 2 มื้อๆละ 20 บ 40 คน 1,600 บาท - ค่าวัสดุประกอบการจัดทำเวที 1,000 บาท - ค่าจ้างถ่ายทำวีซีดี 1 วันๆละ 1,500 บาท - ค่าจ้างถอดเทป 8 ม้วนๆละ 100 บาท 800 บาท - ค่าเช่าห้องประชุม 1 วันๆละ 1,000 บาท	ม.ค-เม.ย 47	1. บุคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้และตรวจสอบองค์ความรู้และข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย 2. คณะผู้วิจัยได้แนวคิดและข้อเสนอแนะและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพของงานวิจัย	**8,100 บาท**
การเขียนรายงานการวิจัย	นำข้อมูลที่ผ่านการรับรองและตรวจสอบแล้วจากชุมชนมารวบรวมและเรียบเรียงรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์	- คณะผู้วิจัย		- ค่าจ้างพิมพ์รายงานการวิจัย 3,000 บาท	ม.ค- เม.ย47	ได้งานวิจัยฉบับสมบูรณ์	**3,000 บาท**

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
4. กิจกรรมบริหารจัดการโครงการ 1. ค่าตอบแทนทีมวิจัย 4.2 ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ดูแลเอกสาร	-	-	-	1.ค่าตอบแทนหัวหน้าโครงการ 1 คน จำนวน 2,000 บ/เดือน 4 เดือน เป็นเงิน 8,000 บาท 2. ค่าตอบแทนผู้ร่วมนักวิจัย 3 คน จำนวนคนละ 1,000 บ/เดือน 4 เดือน เป็นเงิน 12,000 บาท 1. ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ดูแลเอกสาร 1 คน จำนวน 1,000 บ/เดือน 4เดือน เป็นเงิน 4,000 บาท	ม.ค.-มิ.ย. 47	-	**20,000 บาท** **4,000 บาท**
4.3 ค่าติดตามประสานงานทั่วไป 4.4 ค่าเดินทางนิเทศในพื้นที่				- ค่าโทรศัพท์ติดต่อประสานงานคนพื้นที่วิจัยเฉลี่ยเดือนละ 500 บ. จำนวน 4 เดือน เป็นเงิน 2,000 บ. - ค่าเดินทางติดตามในพื้นที่เพื่อประเมินผลเดือนละ 4 คน นักวิจัย 2 คน ระยะทางไปกลับ 30 กิโลเมตรๆละ 3 บ. จำนวน 3 เดือน = 1,620 บาท			**2,000 บาท** **1,620 บาท**

กิจกรรม	วิธีการและขั้นตอน	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	สถานที่	รายละเอียดค่าใช้จ่าย	วดป.	ผลลัพธ์	งบประมาณ
4.5 ค่าจัดทำเอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูร				ค่าจ้างจัดทำรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์และถ่ายสำเนา 5 ชุด 2,000 บาท			**2,000 บาท**
						รวม	**79,420 บาท**

(เจ็ดหมื่นเก้าพันสี่ร้อยยี่สิบบาทถ้วน)

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 1 7 พ.ย. 45 8 พ.ย. 45	- ปฐมนิเทศ - กิจกรรมการวางแผนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม - กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์ตนเอง	อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา กฐ.43.ค4. PS1, กฐ.43.ค4.PS2	-	ชั้นเรียนปกติ	1. นักศึกษาได้ทบทวนประสบการณ์เดิมของตนเองได้นำเสนอสิ่งที่ตนเองรู้ แล้วอยากจะรู้เพิ่มเติม 2. ผู้สอน, นักศึกษา ได้วางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน
ครั้งที่ 2 14 พ.ย. 45 15 พ.ย. 45	- วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา	-	ชั้นเรียนปกติ	ได้แนวการจัดกิจกรรมตลอดเทอมที่ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันจัดทำ

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธรรม
ครั้งที่ 3 21 พ.ย. 45 22 พ.ย. 45	- ประเมินผลการเรียน - ทบทวน, อภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก, พัฒนาการเด็ก, สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก	อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา	-	ชั้นเรียนปกติ	- นักศึกษาได้ทราบผลการประเมินการเรียน - นักศึกษาได้เสนอแนวคิด, ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การพัฒนาเด็กในปัจจุบัน
ครั้งที่ 4 28 พ.ย. 45 29 พ.ย. 45	- ทบทวนเกี่ยวกับแนวคิด, ทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็ก	อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา	- งานศึกษาเด็ก - พัฒนาการเด็ก - ความต้องการ, ความสนใจของเด็กในโรงเรียนสาธิตฯ - นำเสนอเป็นกลุ่ม - สรุป	ชั้นเรียนปกติ	- นักศึกษามีความรู้, ชัดเจนเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการการพัฒนาเด็ก - ได้ลงฝึกปฏิบัติการสังเกตพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลในสถานการณ์จริง

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 5 11 ธ.ค. 2545 (9 – 12 น.)	- กิจกรรมความตระหนักสำนึกชุมชน	ผู้สอน นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2	ในโครงการ	ห้อง 8/1 ตึกวิทยบริการ	- นักศึกษาได้ทราบถึงความสำคัญของชุมชน / ความต้องการของชุมชน ศักดิ์ศรีของชุมชน / ปัญหาของชุมชน - นักศึกษาเกิดความตระหนักสำนึกชุมชนเบื้องต้น
ครั้งที่ 6 12 ธ.ค. 2545 (9 – 12 น.)	- กิจกรรมฝึกทักษะเทคนิคการศึกษาชุมชน F.S.C	ผู้สอน วิทยากร นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2 อ.ชไมมน ศรีสุรักษ์ อ.วีระ คำวิเศษณ์	ในโครงการ	ห้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตึก 19	- นักศึกษาได้ฝึกเทคนิคต่าง ๆ ในการศึกษาชุมชนโดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม - นักศึกษาเรียนรู้การปฏิบัติตัวในขณะลงศึกษาชุมชน

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 7 13 ธ.ค. 2545 (9 – 12 น.)	- กิจกรรมฝึกทักษะเทคนิคการศึกษาชุมชน F.S.C	ผู้สอน วิทยากร นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2 อ.ชไมมน ศรีสุรักษ์ อ.วีระ คำวิเศษณ์	ในโครงการ	ห้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตึก 29	- นักศึกษาเรียนรู้เทคนิคในการตั้งประเด็นคำถามในการศึกษาชุมชน - นักศึกษามีทัศนคติที่ดีมีความมั่นใจต่อการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน
ครั้งที่ 8 15 ธ.ค. 2545 (9 – 15 น.)	- กิจกรรมจัดเวทีชาวบ้าน “ภูมิปัญญาบ้านท้าวบุญเรืองกับการพัฒนาเด็ก”	ผู้สอน นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2 ผู้นำองค์กรชุมชน ชาวบ้าน บ้านท้าวบุญเรือง	ในโครงการ	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่	- นักศึกษาได้รับทราบความต้องการ ปัญหาของชุมชนเกี่ยวกับพัฒนาเด็ก - นักศึกษาได้ร่วมกันวางแผนปฏิบัติการกับผู้นำชุมชนในการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญา

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
					- นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกันในการจัดเวทีชาวบ้าน
ครั้งที่ 9 16 ธ.ค. 2545 – 16 ม.ค. 2546	- ศึกษาชุมชนร่วมเรียนรู้กับชุมชน / เก็บรวบรวมข้อมูล “ภูมิปัญญาเกี่ยวกับ การอบรมเลี้ยงดู	นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2	ในโครงการ	ชุมชนท้าวบุญเรือง อบต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่	- นักศึกษาและชาวบ้านได้ร่วมกันรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นใน 10 ประเด็น 1. ประวัติชุมชน, สภาพแวดล้อมในการพัฒนาเด็ก 2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชุมชน 3. ลักษณะปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
					4. นิทานพื้นบ้านสำหรับเด็ก 5. สื่อของเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก 6. อาหารและสมุนไพรที่ใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 7. คติชาวบ้านความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 8. วัฒนธรรมประเพณีที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 9. การละเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็ก 10. เพลงกล่อมเด็ก / เพลงสำหรับเด็ก

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
					- นักศึกษาและชาวบ้านได้สร้างความผูกพันและความเข้าใจอันดีต่อกันฉันท์ญาติลูกหลาน - สร้างกระแสความตื่นตัวด้านจิตสำนึกชุมชนให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน - นักศึกษาและชาวบ้าน มีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานจนสำเร็จ / นักศึกษาเกิดความรู้อย่างถ่องแท้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้านที่ตนเองศึกษา

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 10 26 – 27 ธ.ค. 2545 เวลาช่วงบ่าย ตามปกติ	นำเสนอผลงานการสังเกตเด็ก โดยนำงานเดี่ยวมาหลอมรวมเป็นงานกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ - พัฒนาการ - ความสนใจ - ความต้องการ - การเล่น ของเด็กในแต่ละช่วงอายุ	นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน	-	ในชั้นเรียนปกติ	- นักศึกษาได้ชิ้นงานการสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล - นักศึกษาร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมชั้น โดยการนำเสนอผลงาน - นักศึกษาวิเคราะห์ข้อบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและนำเสนอแนวทางแก้ไข

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 11 9 – 10 ม.ค. 2546	ศึกษาวิดีทัศน์ “ครอบครัวร้อยดวงใจ” แล้ววิเคราะห์ประเด็นที่ได้กำหนดตามใบงาน	นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน	-	ตึกวิทยบริการชั้น 8 ห้อง 8 / 2	- นักศึกษาเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว / บทบาทของบุคคลในครอบครัวที่เหมาะสม, ไม่เหมาะสม
ครั้งที่ 12 16 – 17 ม.ค. 2546	ศึกษาวิดีทัศน์ “การแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก”	นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน	-	ตึกวิทยบริการ ชั้น 8 ห้อง 8 / 2	- นักศึกษารู้วิธีการแก้ปัญหาพฤติกรรมเด็ก

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 13 18 – 19 ม.ค. 2546	สรุปบทเรียนร่วมกันในชุมชนและวิเคราะห์ สังเคราะห์งาน	ผู้สอน นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2 ชาวบ้าน องค์กรชุมชน	ในโครงการ	ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง	- นักศึกษาเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น - มองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น - ได้ทราบข้อมูลของภูมิปัญญาทั้ง 10 ประเด็น - ได้ร่วมกันอภิปราย, แลกเปลี่ยนข้อมูล - ได้ร่วมวิเคราะห์, สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อความชัดเจน
ครั้งที่ 14 23 – 24 ม.ค. 2546	ศึกษาวิดีทัศน์ “การละเล่นและสื่อพื้นบ้านของเด็กปฐมวัย”	นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน	-	ตึกวิทยบริการ ชั้น 8 ห้อง 8 / 2	- นักศึกษารู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านและนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 15 25 – 26 ม.ค. 2546	จัดนิทรรศการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับงานการพัฒนาเด็กในชุมชน	ผู้สอน นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2 ชาวบ้าน องค์กรชุมชน	ในโครงการ	ชมชนบ้านท้าวบุญเรือง	- นักศึกษาได้นำเสนอผลงานกับชุมชน - นักศึกษาและชุมชนเรียนรู้การทำงานร่วมกัน - กระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาในชุมชนของตนเอง - นักศึกษามีความภาคภูมิใจในผลงานและมองเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
ครั้งที่ 16 30 – 31 ม.ค. 2546	นำข้อมูลจากการศึกษาชุมชน มาร่วมเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่ทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก	นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน	-	ชั้นเรียนปกติ	- นักศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาชุมชนมาเชื่อมโยงทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ โดยบูรณาการทั้งทฤษฎีที่เป็นสากลและภูมิปัญญา / แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้
ครั้งที่ 17 4 – 5 ก.พ. 2546	นักศึกษาร่วมจัดกิจกรรมงาน “สืบสานภูมิปัญญาล้านนากับการพัฒนาเด็ก” ใบงานครุนิทัศน์	ผู้สอน นศ.กฐ.43.ค4.PS1 นศ.กฐ.43.ค4.PS2	ในโครงการ	สถาบันราชภัฏเชียงใหม่	- จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่แนวคิดให้แก่ชุมชน - มีผู้ร่วมชมงานจำนวนมากด้วยความสนใจ - นักศึกษาเกิดความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา

แผนการจัดกิจกรรม รายวิชาจิตวิทยาพัฒนาการและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

หมู่เรียน กฐ.43.ค4.PS1, กฐ.43.ค4.PS2 (ในชั้นเรียน, นอกห้องเรียน)

ภาคเรียนที่ 2 / 2545 (7 พ.ย. 45 – 7 ก.พ. 46) รวม 18 ครั้ง

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธรรม
					- นักศึกษาเกิดความภาคภูมิใจและความมั่นใจในกิจกรรมและคุณค่าของงาน
ครั้งที่ 18 6 – 7 ก.พ. 2546	กิจกรรม (ต่อ) และสรุปบทเรียน	นักศึกษาและ อาจารย์ผู้สอน	-	ชั้นเรียนปกติ	- นักศึกษาวิเคราะห์ตนเอง / เปรียบเทียบพัฒนาการของตนเอง ทั้งด้านองค์ความรู้ / กระบวนการเรียนรู้ / ทักษะที่เกิดขึ้น ระหว่างการศึกษาในภาคเรียน
	สอบปลายภาคเรียน				

หมายเหตุ : ผู้สอนจะประชุมชี้แจงการดำเนินงานกิจกรรมในทุกขั้นตอน พร้อมการเบิกจ่ายงบประมาณในวันที่ 11 ธันวาคม 2545 หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความตระหนักสำนึกชุมชน

5.3 การดำเนินกิจกรรมหลังการบูรณาการการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกิจกรรมภายในโครงการวิจัยอย่างต่อเนื่อง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการศึกษา ณ วันที่ 6 – 7 กุมภาพันธ์ 2546 แล้ว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธรรม
9 มีนาคม 2546	- กิจกรรมตรวจสอบข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น - กิจกรรมวางแผนพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ชาวบ้าน	โครงการวิจัย	โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่	- ได้ข้อมูลของภูมิปัญญาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชุมชนท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน 10 ด้าน ที่ชุมชนตรวจสอบความถูกต้อง - ได้ประเด็นหลัก 5 ประเด็น ในการจัดเสวนาเพื่อพัฒนาหลักสูตร 1. ชุมชนต้องการเด็กที่มีคุณสมบัติ / คุณลักษณ์อย่างไร

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธรูป

					ธรรม
					2. ชุมชนต้องการให้เด็กเรียนรู้อะไรบ้าง โดยเฉพาะในส่วนของภูมิปัญญา 2. กระบวนการเรียนรู้ / วิธีการที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กมีอะไรบ้าง 3. องค์กรชุมชนจะสนับสนุนอะไรได้บ้าง 4. มีแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้าง
20 เมษายน 2546	- กิจกรรมเสวนา / การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นศูนย์พัฒนาเด็ก	คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ ผู้นำชุมชน	โครงการวิจัย	บ้านพ่อ ทองอินทร์ บุญยวง บ้านท้าวบุญเรือง	- ได้ข้อมูลที่แท้จริงของความต้องการและศักยภาพของชุมชน 5 ประเด็นหลัก - ได้แนวคิด / หลักการของหลักสูตรท้องถิ่นในการพัฒนาเด็ก

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
23 – 25 เมษายน 2546	- กิจกรรมศึกษาดูงานการบริหาร, การจัดการศึกษา ณ กรุงเทพมหานคร	คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์	โครงการวิจัย	โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก เสถียรธรรมสถาน	- ได้ความรู้ กระบวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการศึกษาตามแนวพุทธธรรม (โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย) - ได้ความรู้, กระบวนการเรียนรู้และรูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมตามแนวของวัอล์ดรอฟ (โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก) - ได้แนวการจัดกิจกรรมในการพัฒนาจิตใจ (เสถียรธรรมสถาน)

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
	- กิจกรรมพัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมตามแนวของ Waldrof	คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์ และครูประจำศูนย์	-	โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ จ.เชียงใหม่	- ได้เทคนิค, วิชาการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กของเด็กแต่ละช่วงอายุตามแนวของวอล์ดรอฟ - ได้แนวคิดในการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กในศูนย์

นอกจากนี้ ในระหว่างการดำเนินงานในข้อที่ 5.2 และ 5.3 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
19 ต.ค. 2545	- ปฐมนิเทศครูประจำศูนย์	อบต. คณะผู้วิจัย	อบต.	อบต.บ้านแหวน	- ครูประจำศูนย์ได้เข้าใจจุดมุ่งหมาย บทบาท / หน้าที่การปฏิบัติงานในศูนย์
20 – 22 ต.ค. 2546	- ศึกษาดูงานโรงเรียนการจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์	คณะผู้วิจัย ประธานศูนย์ ครูประจำศูนย์		โรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่	- ได้เรียนรู้, ประสบการณ์การจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน
21 ธ.ค. 2546	- อบรมเชิงปฏิบัติการ “การดูแลเด็กปฐมวัย”	คณะผู้วิจัย ประธานศูนย์ ครูประจำศูนย์ คณะกรรมการศูนย์	ในโครงการวิจัย	ศูนย์เด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน	- ครูประจำได้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการดูแลเด็กปฐมวัย - ฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ - ฝึกปฏิบัติการผลิตสื่อในการเล่านิทาน

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
15 ก.พ. 2546	- อบรมเชิงปฏิบัติการ “กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ”	คณะผู้วิจัย ประธานศูนย์ ครูประจำศูนย์	โครงการวิจัย	โรงเรียนสาธิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ แผนกอนุบาล	- ครูประจำศูนย์ได้พัฒนาเทคนิคการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก
22 ก.พ. 2546	- อบรมเชิงปฏิบัติการ “ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย”	คณะผู้วิจัย ประธานศูนย์ ครูประจำศูนย์	โครงการวิจัย	โรงเรียนสาธิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ แผนกอนุบาล	- ครูประจำศูนย์ได้พัฒนาเทคนิคการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก

ในส่วนของงานด้านบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก ได้ดำเนินงานบริหารงานเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารอย่างต่อเนื่อง พอสรุปได้ดังนี้

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
19 มิ.ย. 2545	- กิจกรรมเตรียมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก - แต่งตั้งคณะกรรมการก่อตั้งศูนย์ เพื่อดำเนินการเตรียมการ	อบต.บ้านแหวน ผู้นำชุมชน คณะผู้วิจัย	-	อบต.บ้านแหวน	- ได้คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง
11 ก.ย. 2545	- ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรือง	อบต.บ้านแหวน คณะผู้วิจัย	-	อบต.บ้านแหวน	- ได้คณะกรรมการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง แบ่งออกเป็น 6 ฝ่าย
15 ก.ย. 2545	- ประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ หาแนวทางปรับปรุงศูนย์ฯ	คณะกรรมการศูนย์ คณะผู้วิจัย	-	ห้องประชุมโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง	- ได้แนวทางปรับปรุงศูนย์, การประชาสัมพันธ์ การจัดหาครูประจำศูนย์, การเปิดศูนย์, การบริหารงบประมาณ, การจัดทำบัญชี (รายละเอียดในรายงานการประชุม วันที่ 15 ก.ย. 45)

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
28 ก.ย. 45	- **ประชุมคณะกรรมการศูนย์**	**คณะกรรมการศูนย์ คณะผู้วิจัย**	**-**	**ห้องประชุม โรงเรียน บ้านท้าวบุญเรือง**	- **ได้ทราบผลการเจรจางบประมาณการพัฒนาศูนย์จากอบต. และอนุมัติให้ดำเนินการปรับปรุงได้** - **คณะกรรมการได้ทราบข้อมูลการเข้าร่วมการประชุม “บูรณาการการเรียนรู้สู่อิสรภาพทางปัญญา”**
29 ก.ย. 2545	- ศึกษาดูงาน	คณะกรรมการศูนย์ คณะผู้วิจัย	-	บ้านสาธิต สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ อนุบาลบ้านคุณแม่ จ.เชียงใหม่	- ได้รูปแบบ, แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์ - ได้แนวคิด, ระเบียบการ

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
30 ก.ย. 2545	- ประชุมเตรียมการดำเนินการเปิดศูนย์	คณะกรรมการศูนย์ คณะผู้วิจัย	-	ห้องประชุมโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง	- ประกาศรับสมัครครูประจำศูนย์ - ร่างระเบียบการของศูนย์พัฒนาเด็ก - แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสัมภาษณ์ - แผ่นพับประชาสัมพันธ์ศูนย์
9 ต.ค. 2545	- สอบสัมภาษณ์ครูประจำศูนย์	คณะกรรมการสอบสัมภาษณ์	-	ห้องประชุมโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง	- ผู้สมัครมาสัมภาษณ์ 5 คน และได้คัดเลือกครูไว้ 2 คน ทดลองปฏิบัติงาน
19 ต.ค. 2545	- ปฐมนิเทศครูประจำศูนย์ ของอบต.บ้านแหวน	อบต.บ้านแหวน	-	ที่ทำการอบต.บ้านแหวน	- ครูประจำศูนย์ของอบต.ทุกศูนย์จำนวน 15 คน ร่วมประชุม
					- ได้ทราบ / สร้างความเข้าใจและแนวทางการปฏิบัติงานให้ตรงกัน

ว/ด/ป	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ	สถานที่	ผลลัพธ์ในการเรียนรู้ที่เป็นธูปธรรม
2 พ.ย. 2545	- กิจกรรม “พิธีเปิดศูนย์” พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง	อบต.บ้านแหวน ชุมชนบ้านท้าวบุญเรือง องค์กรต่าง ๆ คณะผู้วิจัย คณะกรรมการศูนย์	-	ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง	
4 พ.ย. 2545 - ปัจจุบัน	- เปิดดำเนินการ	คณะกรรมการศูนย์ คณะครูประจำศูนย์	เก็บจากผู้ปกครองและ อบต.	ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง	- เด็กในศูนย์ได้รับบริการ 40 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง

ภาคผนวก ก – 4

แผนงานสนับสนุนการศึกษาระดับปฐมวัย
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน
ประจำปี 2545 – 2546

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กในโรงเรียนโดยชุมชนบริหารจัดการโดยชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน อุดหนุนเงินให้ศูนย์ฯ ทุกปี

1. เงินจ้างครูพี่เลี้ยงผู้ดูแลเด็ก
2. เงินค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมนมตามจำนวนเด็ก
3. เงินปรับปรุงศูนย์ฯ ตามโครงการที่ขอ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

1. อุดหนุนโรงเรียนจ้างครูสอนเด็กอนุบาล
2. อุดหนุนโรงเรียนค่าอาหารกลางวันจำนวนที่ขาดจากการช่วยเหลือของรัฐ
3. อุดหนุนและสนับสนุนงบประมารเพื่อการศึกษาตามแผนงานของประชาคมหมู่บ้านหรือตามโครงการฝึกอบรมของชุมชน

คณะกรรมการบริหารฯ ได้มีการประชุมวางแผนการสนับสนุนการศึกษาระดับปฐมวัยในตำบลบ้านแหวน ปีการศึกษา 2545 เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2544 โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชุมชี้แจง – เชิญที่ปรึกษาฝ่ายการศึกษาร่วมประชุมแนวทางสนับสนุนการศึกษา
2. ประชุมอาจารย์ใหญ่ 4 โรงเรียน นำเสนอโครงการของโรงเรียน
3. ประชุมคณะกรรมการขั้นพื้นฐานการศึกษา 4 โรงเรียน ทราบแนวทางการจัดทำแผนการศึกษา
4. ประชุมชี้แจงรายละเอียดผู้ปกครองเด็กอนุบาล 4 โรงเรียน เรื่องการจัดสร้างอนุบาลตำบล
5. ประชุมกรรมการบริหารฯ คณะกรรมการฝ่ายการศึกษาอบต. เพื่อศึกษาข้อมูลต่าง ๆ

วันที่ 31 สิงหาคม 2544 กรรมการบริหารฯ นำเรื่องหารือกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2544 จัดเวทีเพื่อการศึกษาระดับผู้บริหารโรงเรียฟน ที่ปรึกษาการศึกษา สมาชิกสภาอบต. ผู้ทรงคุณวุฒิ กำนันผู้ใหญ่บ้าน พิจารณาแผนการศึกษา ที่ประชุมมีมติเห็นชอบจัดการศึกษาปฐมวัย โดยจัดการตั้งศูนย์พัฒนาเด็กและจ้างครูอนุบาลทั้ง 4 โรงเรียนนำร่องก่อนที่จะจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลของตำบล

วันที่ 13 มิถุนายน 2545 ประชุมการบริหารฯ ร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายศึกษาจัดแนวทางสนับสนุนงบปี 2546 เพื่อจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก 2 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่และศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

วันที่ 19 มิถุนายน 2545 จัดเวทีเพื่อการศึกษาเป็นครั้งสุดท้าย โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมมากมาย เช่นปลัดอำเภอรับผิดชอบตำบล พัฒนากร ครูใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ประชาคมตำบล กรรมการศูนย์ ศอ.ช. องค์กรเอกชน ผู้สูงอายุ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนประชารัฐ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ประธานสภาวัฒนธรรม ตัวแทนเกษตรตำบล สมาชิกสภาอบต. ส่วนราชการ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ โรงเรียนหางดงรัฐราษฎร วาระการประชุมเน้นด้านการศึกษา ประธานบริหารได้แถลงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

จากการเสนอแนวคิดเมื่อ 1ปีที่ผ่านมา ว่าควรจะจัดตั้งโรงเรียนอนุบาลของตำบลขึ้น 1 แห่งเป็นส่วนกลาง

1. ให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก 2 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่และศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2. ควรทำศูนย์เด็กในลักษณะของชุมชน มีชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ

3. การจัดทำศูนย์เด็กให้อบต.สนับสนุนการเงินให้แต่ละศูนย์จัดการบริหารเองด้วยความสามารถของคณะกรรมการ ที่จะดึงเด็กเข้าศูนย์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะรากฐานให้เด็กอนุบาลและนักเรียนชั้นประถมเพิ่มขึ้น โรงเรียนจะไม่ต้องถึงกับ ยุบตัวเอง เพราะนักเรียนมีน้อยลงทุกปี

4. ประเด็นสุดท้าย ทุกฝ่ายคือประชาคมตำบล มีความเห็นพ้องต้องกันที่จะให้อบต. ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้เลย

ขั้นตอนของการเตรียมการแผนงานการศึกษาระดับปฐมวัย

ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านไร่

1. นายสุทัศน์	พันธุศาสตร์	ประธานศูนย์พัฒนาเด็กฯ
2. นายเอนก	ศรีจันทร์	รองประธานศูนย์พัฒนาเด็กฯ
3. นายณรงค์	กันถิน	เลขานุการฯ
4. นางอำพร	สุริยา	เหรัญญิก
5. นายวิชัย	สายคำอ้าย	กรรมการ
6. นายเกษม	เขียวศรี	กรรมการ
7. นายไมตรี	ยาวิชัย	กรรมการ

ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กบ้านท้าวบุญเรือง

1. นายอินทัน	พันธุรักษา	ประธานศูนย์พัฒนาเด็กฯ
2. นายบุญศรี	บัวเงิน	รองประธานศูนย์พัฒนาเด็กฯ
3. นายทองอินทร์	บุญยอง	รองประธานศูนย์พัฒนาเด็กฯ
4. อาจารย์กนกวลี	แจ่มจำรัส	เลขานุการฯ
5. นางจันทร์เพ็ญ	อิ่นด้วง	เหรัญญิก
6. นายศรีทน	ถาคำติ๊บ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
7. นายบุญเลิศ	ราชธานี	กรรมการ
8. นายเจริญ	ยาบัว	กรรมการ
9. นายเลิศ	จินตาน	กรรมการ
10. นายประมวล	คำพิศัย	กรรมการ
11. นายเจริญ	พันธุศาสตร์	กรรมการ

จัดงบประมาณส่วนการศึกษา ดังนี้ ปีงบประมาณ 2546 เป็นเงิน 820,000 บาท

อุดหนุนศูนย์เด็กบ้านไร่	200,000	บาท
อุดหนุนศูนย์เด็กท้าวบุญเรือง	200,000	บาท
อุดหนุนโรงเรียนจอมทอง		
- ค่าอาหารกลางวัน	25,000	บาท
- ค่าจ้างครูอนุบาล 1 คน	41,000	บาท
- ค่าโครงการโรงเรียนสุขภาพ	7,000	บาท

อุดหนุนโรงเรียนวัดช่างคำ

- ค่าอาหารกลางวัน	25,000	บาท
- ค่าจ้างครูอนุบาล 2 คน	82,000	บาท
- ค่าโครงการโรงเรียนสุขภาพ	7,000	บาท

อุดหนุนโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

- ค่าอาหารกลางวัน	25,000	บาท
- ค่าจ้างครูอนุบาล 2 คน	82,000	บาท
- ค่าโครงการโรงเรียนสุขภาพ	7,000	บาท

อุดหนุนโรงเรียนบ้านไร่

- ค่าอาหารกลางวัน	25,000	บาท
- ค่าจ้างครูอนุบาล 2 คน	82,000	บาท
- ค่าโครงการโรงเรียนสุขภาพ	7,000	บาท

วันเสาร์ที่ 19 ตุลาคม 2545 จัดการประชุมปฐมนิเทศ ครูอนุบาล ครูพี่เลี้ยง จำนวน 15 คน ร่วมกับประธานศูนย์พัฒนาเด็กและคณะกรรมการบริหารฯ กรรมการฝ่ายการศึกษา ประธานสภาฯ รองประธานสภาฯ เลขานุการสภาฯ โดยมีวิทยากรจากสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลคุณแม่เชียงใหม่ อาจารย์กัญฤทัย นาห้วยทราย เจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อาจารย์สุภาพร ทองพุก

ภาคผนวก ก – 5

การก่อตั้งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ก่อนเป็นศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

เนื่องจากการจัดการศึกษาโดยรัฐ ที่จัดให้กับประชาชนโดยไม่เก็บค่าใช่จ่ายนั้น เป็นการจัดจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหลาย ๆ ประการตามมา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง ผลผลิตของการศึกษาไม่ได้สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เด็กหลายคนเมื่อเรียนจบก็จะละถิ่นฐานเดินทางเข้าสู่สังคมเมือง เพื่อตอบสนองกับพฤติกรรมที่ตนเองได้สั่งสมมาจากกระบวนการกล่อมเกลาโดยระบบการศึกษาของรัฐ เด็กหลายคนหนีจากท้องถิ่นไปขายแรงงาน บางส่วนหันไปเที่ยวเตร่ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและกลายเป็นปัญหาของสังคมอยู่ทุกวันนี้ ที่ดินที่ปู่ย่าตายายสั่งสมมาตลอดหลายชั่วอายุคน ถูกขายแก่นายทุนเพื่อแปรเป็นบ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดภาวะหลายอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลยในอดีต เช่น น้ำท่วม มลพิษต่าง ๆ และขยะล้นเมือง เป็นต้น คนเห็นแก่ตัวมากขึ้น ความเป็นญาติพี่น้องเริ่มจากหายไปในที่สุด นิสัยในการบริโภคเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง คนเริ่มเข้าสู่สายพานของชีวิตต้องขึ้นและลงจากสายพานชีวิตตลอดชีวิต วิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากการพึ่งตนเองเป็นการหวังพึ่งผู้อื่น การดำเนินชีวิตถูกครอบงำโดยสื่อของนายทุนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความฟุ่งเฟ้อได้รับความนิยมมากกว่าการเก็บออม ความรู้สึกของคนเริ่มเปลี่ยนจากการเป็นผู้ผลิตมาเป็นผู้บริโภค เมื่อวิถีชีวิตเปลี่ยนไปเช่นนี้ เด็กซึ่งเป็นผลพวงของครอบครัวที่เพิ่งเริ่มต้นก็จะถูกขีดกรอบการดำเนินชีวิตของเขาเข้าสู่วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามพ่อแม่และนับวันก็จะยิ่งเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ เขาเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยถูกบังคับให้ทำอะไรที่เกินวัย พ่อแม่มุ่งเน้นสร้างลูกของตนให้เข้าสู่ตลาดสังคม เด็กถูกจับให้เรียนพิเศษตั้งแต่ระดับอนุบาล เด็กไม่มีเวลาที่จะใช้ในการเล่นเหมือนในอดีต พ่อแม่เริ่มกำหนดทุกอย่างให้แก่ลูก ทำให้เด็กเกิดความเครียดและหาทางออกผิด ๆ ดังที่เราเห็นจากข่าว เช่น เด็กกระโดดตึกฆ่าตัวตาย หรือติดยาเสพติด เป็นต้น

ประการที่สอง ชาวบ้านในชุมชนได้รับรู้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังได้กล่าวไปแล้ว และเริ่มมีความคิดร่วมกันที่จะแก้ปัญหา และรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ซึ่งเป็นฉบับประชาชน ก็ได้ให้โอกาสชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ความคิดร่วมกันในการจัดการศึกษาโดยชุมชนจึงเกิดขึ้น ครรลองของการจัดการศึกษาโดยชุมชน คือ ต้องต่อสู้กับการศึกษาระบบเดิม ซึ่งจัดโดยผู้ที่ได้รับป้ายอาญาสิทธิ์จากรัฐ บุคคลระดับผู้นำหมู่บ้านได้หารือร่วมกับผู้แทนใน อบต. และเข้าเจรจากับ

ประธาน อบต. บ้านแหวน ซึ่งถือว่าเป็นการเจรจาที่ถูกคนและถูกเวลาอย่างเหมาะเจาะ เพราะประธาน อบต. ขานรับและมีความคิดที่จะเข้ามาจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมมานานแล้ว ผู้นำหมู่บ้านได้กลับมาประชุมหารือกัน เพื่อจะดำเนินการก่อตั้งให้สำเร็จให้จงได้ จังทำให้วงเสวนาเริ่มขยายวงมากขึ้นเรื่อย ๆ จนแทบจะทุกครอบครัวเริ่มรับรู้ และเห็นด้วยกับการดำเนินการด้านการศึกษาของชุมชน

การก่อตั้งได้เริ่มจากการประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยนำเอาปัญหาดังกล่าวข้างต้นมาหารือกัน และพูดคุยถึงความเป็นไปได้ ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ประชาคมทุกคนเห็นด้วยและแสดงความพร้อมดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เฉพาะงานการศึกษาขึ้นมา 1 คณะ ซึ่งมีนายอินทัน พันธุรักษา เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการได้ประชุมวางแผนจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กและเสนอโครงการที่ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมสู่ อบต. บ้านแหวน ในนามของประชาคมหมู่บ้าน และอีกฝ่ายก็ขอใช้สถานที่อาคารหอประชุมหลังเก่าของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง เพื่อปรับปรุงเป็นศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง คณะกรรมการเริ่มมีการประชุมหารือกันบ่อยครั้งขึ้น และได้ขอความร่วมมือจากอาจารย์ของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ นอกจากนั้นยังมี อาจารย์กันต์ฤทัย นาห้วยทราย จากโรงเรียนอนุบาลบ้านคุณแม่ และอาจารย์สมนึก นาห้วยทราย ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ มาเป็นที่ปรึกษาพิเศษทางด้านข้อมูลและการจัดการในเบื้องต้น ทั้ง 3 ท่าน ร่วมประชุมกับชาวบ้านหลายต่อหลายครั้ง เนื่องจากชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ด้านนี้โดยตรง ชาวบ้านได้รับความร่วมมือจากผู้รู้ดังกล่าวข้างต้นเป็นอย่างดียิ่ง จึงทำให้เกิดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้าวบุญเรืองขึ้น คณะกรรมการได้รับจัดสรรงบประมาณจาก อบต. บ้านแหวน เป็นงบดำเนินการ แต่งบปรับปรุงอาคารนั้น ทาง อบต. ให้ดำเนินการภายใต้งบครึ่งหนึ่งของงบประมาณที่ให้ทั้งหมด เป็นงบปรับปรุงประมาณ 100,000 บาท

การปรับปรุงและก่อสร้างอาคารหอประชุมหลังเก่า ให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็ก ได้ดำเนินการก่อนที่งบประมาณจะได้รับ เพราะเป้าหมายของคณะกรรมการต้องการเปิดศูนย์ให้ทันในต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ให้จงได้ คณะกรรมการของศูนย์ได้กำหนดทางออกร่วมกัน ได้ข้อสรุปว่าจะออกขอบริจาคจากบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ และได้ดำเนินการก็ได้รับความร่วมมืออย่างดี ชาวบ้านให้ความร่วมมือเติมที่ทั้งด้านกำลังใจและงบประมาณ แต่ก็ยังไม่เพียงพอ จึงได้นัดหมายประชุมคณะกรรมการเพื่อหาแหล่งทุนกู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ย จึงได้เข้าพบกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านและได้รับการสนับสนุนดังรายการต่อไปนี้

1. กลุ่มสตรีแม่บ้าน หมู่ที่ 3	ให้กู้ยืม 20,000 บาท
2. กลุ่มสตรีแม่บ้าน หมู่ที่ 13	ให้กู้ยืม 10,000 บาท
3. กลุ่มผู้สูงอายุ หมู่ที่ 3	ให้กู้ยืม 10,000 บาท

4. กลุ่มผู้สูงอายุ หมู่ที่ 13	ให้กู้ยืม 10,000 บาท
5. กลุ่ม อสม. หมู่ที่ 3	ให้กู้ยืม 5,000 บาท
6. กลุ่มสงเคราะห์ หมู่ที่ 3	ให้กู้ยืม 5,000 บาท
7. กลุ่มฌาปนกิจ หมู่ที่ 3	ให้กู้ยืม 5,000 บาท
8. กลุ่มข้าวสาร หมู่ที่ 3	ให้กู้ยืม 30,000 บาท
9. คุณศรีทน ถาคำ (เหรัญญิก)	ให้กู้ยืม 10,700 บาท
10. คุณทองอินทร์ บุญหลง (รองประธาน)	ให้กู้ยืม 5,000 บาท
11. คุณอินทัน พันธุรักษา (ประธาน)	ให้กู้ยืม 8,000 บาท
รวมเป็นเงิน	**118,700 บาท**

แต่การใช้งบปรับปรุงนั้นใช้ไปทั้งหมด 170,000 บาท ซึ่งงบประมาณที่ อบต. อนุมัติ คือ 100,000 บาทเท่านั้น ส่วนที่เหลือยังเป็นภาระของคณะกรรมการและประชาชน หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 13 ที่ต้องรับผิดชอบ

วันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เป็นวันที่ประชาชนหมู่บ้านท้าวบุญเรืองได้ประกาศเปิดศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองอย่างเป็นทางการ มีการทำบุญและทำพิธีเปิดป้ายอย่างเป็นทางการ คณะกรรมการทุกฝ่ายหายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง มีเด็กที่เข้ารับบริการครั้งแรก จำนวน 44 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับเด็กระดับเดียวกนของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ก่อนเปิดศูนย์ฯ มีเพียง 10 คนเท่านั้น

ทางศูนย์มีครูที่จบปริญญาตรี ทางสาขาการศึกษาปฐมวัย 2 คน ประจำอยู่ที่ศูนย์ และมีพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน และประธานกรรมการเป็นผู้บริหารงานของศูนย์ บริหารในรูปของคณะกรรมการ

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ได้สร้างรั้วและเขตแนวของศูนย์ประชาชนทุกคนในหมู่บ้าน ตลอดจนผู้ปกครองเด็กที่อยู่หมู่บ้านใกล้เคียง ได้ร่วมเป็นพลังให้กับศูนย์ของเราในทุก ๆ ด้าน ให้การดูแลและเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา

วิสัยทัศน์ของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

1. เป็นศูนย์ที่มีคุณภาพเต็มระบบ บริหารจัดการโดยประชาชน
2. เป็นศูนย์ที่เก็บค่าบำรุงราคาถูก แต่เด็กได้รับการพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ
3. ใช้หลักสูตรแบบบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้าน ผสานกับหลักวิชาการใหม่ ๆ
4. มีบริการที่ดี อบอุ่นและปลอดภัย

ภาคผนวก ก – 6
เอกสารการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ที่ 1 / 2545

ที่ทำการประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง
126 / 2 หมู่ 3 ต. บ้านแหวน อ.หางดง
จ. เชียงใหม่ 50230

26 กรกฎาคม 2545

เรื่อง ขอใช้สถานที่ห้องประชุมฯตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

ด้วยประชาคมหมู่บ้านได้ประชุมตกลงเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง โดยได้รับการสนับสนุน**งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน** เพื่อใช้ปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมเพื่อทำเป็นศูนย์ฯ คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้านเห็นว่าศูนย์ฯ สมควรจัดตั้งไว้ในบริเวณโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง โดยขอความอนุเคราะห์ใช้ห้องประชุมเดิมของโรงเรียนปรับปรุงเป็นศูนย์ฯ เพื่อความเหมาะสมและเป็นเอกเทศ

อนึ่งด้านการบริหารงานคณะกรรมการประชาคม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานของศูนย์ฯ เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์ฯ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีเช่นเคย

ขอแสดงความนับถือ

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)
ประธานประชาคมหมู่บ้าน บ้านท้าวบุญเรือง

ที่ 2 / 2545

ที่ทำการประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง
126 / 2 หมู่ 3 ต. บ้านแหวน อ.หางดง
จ. เชียงใหม่ 50230

30 กรกฎาคม 2545

เรื่อง ขอจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง

เรียน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1.หนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่ตั้งศูนย์ฯ 1 ฉบับ
2.คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ 1 ฉบับ
3.แผนงานปรับปรุงสถานที่และดำเนินการ 1 ฉบับ

ด้วยประชาคมหมู่บ้าน บ้านท้าวบุญเรืองจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น

อนึ่งในการจัดตั้งศูนย์ฯ ครั้งนี้ ประชาคมขาดงบประมาณสนับสนุนตามแผนงานปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง ที่ส่งมาพร้อมนี้ ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ ได้ขอใช้สถานที่ห้องประชุมของโรงเรียนเป็นที่ตั้งศูนย์ฯ และได้รับอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)
ประธานประชาคมหมู่บ้าน บ้านท้าวบุญเรือง

ที่ ศธ. 1117.200606 / 48

โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง หมู่ที่ 3
ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่ 50230

29 กรกฎาคม 2545

เรื่อง อนุญาตให้ประชาคมหมู่บ้านใช้สถานที่ห้องประชุมของโรงเรียนจัดตั้งเป็นศูนย์ฯ

เรียน ประธานกรรมการประชาคมหมู่บ้าน บ้านท้าวบุญเรือง

ตามที่คณะกรรมการประชาคมหมู่บ้านมีมติให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัยและเป็นสัดส่วนเอกเทศ แต่ยังขาดสถานที่ที่เหมาะสมที่จะจัดตั้งนั้น ทางโรงเรียนได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง รัฐกับประชาชน ส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่การปกครองท้องถิ่น ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ดังนั้นโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรืองจึงอนุญาตให้ใช้สถานที่อาคารห้องประชุมเดิมของโรงเรียนเป็นสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพงษ์รักษ์ เปรมปรี)

อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง
โทร. 0-5344-1980

คำสั่ง

ที่ 1 / 2545

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง

ด้วยประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรืองเพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จึงขอแต่งตั้งบุคคลต่อไปนี้เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายอินทัน	**พันธุรักษา**	**ประธานกรรมการ**
2. นายทองอินทร์	บุญยวง	รองประธานกรรมการ
3. นายบุญศรี	บัวเงิน	รองประธานกรรมการ
4. นางจันทร์เพ็ญ	อิ่นด้วง	เหรัญญิกคนที่ 1
5. นายศรีทน	ถาคำติ๊บ	เหรัญญิกคนที่ 2
6. นายประมวล	คำพิสัย	กรรมการ
7. นายบุญเลิศ	ราชธานี	กรรมการ
8. นายเจริญ	พันธุศาสตร์	กรรมการ
9. นายเจริญ	ยาบัว	กรรมการ
10. นายเลิศ	จินตาน	กรรมการ
11.นางกนกวลี	**เจิดจำรัส**	**กรรมการและเลขานุการ**

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2545 เป็นต้นไป

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)

ประธานประชาคมหมู่บ้าน บ้านท้าวบุญเรือง

แผนงานปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง

ด้วยประชาคมบ้านท้าวบุญเรืองจะจัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นในบริเวณโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุตั้งแต่ 2 – 4 ขวบ ในเขตบริการของโรงเรียนและหมู่บ้านใกล้เคียง เนื่องจากผู้ปกครองเด็กต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ขาดผู้ดูแล คณะกรรมการเห็นควรให้จัดตั้งศูนย์ฯ เพื่อรับผิดชอบดูแลแทนผู้ปกครอง แต่ประชาคมหมู่บ้านขาดงบประมาณในการปรับปรุงสถานที่ให้เหมาะสมและงบดำเนินการให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีได้ จึงของบประมาณสนับสนุนตามแผนงานปรับปรุงและงบประมาณดำเนินการดังต่อไปนี้

หมวดสิ่งก่อสร้าง

1. ติดตั้งอลูมิเนียมพร้อมกระจก กว้าง 3.70 ม. สูง 2.40 ม. ติดบานอลูมิเนียม 2 บาน พร้อมมุ้งลวดขนาด กว้าง 90 ซม. สูง 2 เมตร และติดตั้งหน้าต่างบานเกล็ด 3 ช่วง พร้อมมุ้งลวด ขนาดกว้าง 60 ซม. สูง 110 ซม.
2. มุ้งลวดหน้าต่าง ขนาด 49 ซม. สูง 108 ซม. 4oบาน มุ้งลวดประตู ขนาด กว้าง 1 เมตร สูง 2.25 เมตร 3 บาน
3. ห้องน้ำปูกระเบื้องขนาด กว้าง 1.80 เมตร ยาว 6 เมตร ติดตั้งชักโครกผู้ใหญ่ 1 ชุด พร้อมอุปกรณ์ ติดตั้งชักโครกเด็ก 2 ชุด พร้อมอุปกรณ์ และพร้อมอุปกรณ์ห้องอาบน้ำ 1 ชุด
4. ปูพื้นด้วยเสื่อดูร่าฟอร์จำนวน 96 ตารางเมตร เปลี่ยนพื้นไม้สำหรับที่นอนเด็ก จำนวน 38 ตารางเมตร
5. สีทาอาคารภายนอกและภายในอาคารทั้งหมด
6. เครื่องเล่นสนามเด็กหลังคาโครงเหล็กโค้งมุงแสลนชนิด 90% กว้าง 390 เมตร ยาว 18.30 เมตร สูง 3.40 เมตร
7. ซ่อมเพดานพร้อมบุแผ่นฟอยซ์ จำนวน 153 ตรม.
8. บุนวมเหลี่ยมเสาจำนวน 15 ต้น ความสูง 1 เมตร
9. ซ่อมแซมกระเบื้องมุงหลังคา

หมวดครุภัณฑ์

1. ตู้เก็บของเด็ก(ล็อกเกอร์แบ่งเป็นช่อง) ขนาดสูง2.10 ม. กว้าง 2.10 ม. ลึก 60 ซม. จำนวน 2 ชุด
2. โต๊ะทำงาน กว้าง 30 ซม. ยาว 2.60 ม. สูง 85 ซม. จำนวน 2 ตัว
3. พัดลมโคจรชนิดติดผนัง จำนวน 8 ตัว

หมวดบุคลากร

1. ครูดูแลเด็ก จำนวน 2 อัตรา
   1.1 วุฒิปริญญาตรี 1 อัตรา
   1.2 วุฒิม.3 ถึง วุฒิอนุปริญญา 1 อัตรา

ดังนั้นประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง ขอความอนุเคราะห์งบประมาณจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านท้าวบุญเรือง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติงบประมาณตามที่ขอไว้ข้างต้น

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)

ประธานประชาคมหมู่บ้าน บ้านท้าวบุญเรือง

(นายบุญศรี บัวเงิน)

สมาชิก อบต.บ้านแหวน

(นายแก้ว ค้าบุญปิ่น)

สมาชิก อบต.บ้านแหวน

วันที่ 22 กรกฎาคม 2545 เวลา 20.00 น.

ณ. ศาลาการเปรียญ

วาระการประชุม

1. ประธานเปิดประชุมสมาชิก

1 เรื่อง ถนนสายรอง ซอย 2 มีน้ำท่วมขังเรื่องนี้ 3 ตำบล บ้านแหลม ตำบลหนอง อ้างหลักเขตใหม่ ตรงนี้เป็นของใครก็ว่ามีหลักทุกคน ใครดูแลก็ไม่ทำก่อสร้างเป็นไปตามแผนแปลนอย่าง

2 เรื่อง การขอตั้งกองทุนฌาปนกิจศพ ม้านท่วมขังเรื่อง

การขอตั้งกองทุนเพื่อสงเคราะห์ศพเด็ก 3-4 ขวบ. ตายในเขตบริการ ทางแม่บ้านมีความเห็นว่าเสียใจที่ต้องเสียชีวิตของลูกเล็กๆ ใครเขาก็มีความรู้สึกเหมือนกัน ตรงนี้ขอให้ทางอบต. ช่วยเหลือด้วย ตรงนี้ขอให้ทางเรื่องน้ำท่วมขังด้วย ขอให้ทางอบต. ช่วยเหลือด้วย

ปิดประชุมเวลา 22.30 น.

(นางจันทร์เพ็ญ อินต๊ะวัง)

ประธาน

ที่ศพท.10/2545

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ต.บ้านแหวน
อ. หางดง จ. เชียงใหม่ 50230

8 พฤศจิกายน 2545

เรื่อง ส่งโครงการโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
เรียน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน
สิ่งที่ส่งมาด้วย รายการงบประมาณรายจ่ายค่าปรับปรุงศูนย์ฯ จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนได้ทำการปรับปรุงตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 เป็นต้นมา บัดนี้การปรับปรุงได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว และได้เปิดทำการตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 รายการปรับปรุงพร้อมงบประมาณที่ทางศูนย์ฯได้ใช้ในการปรับปรุงครั้งนี้เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 179,850 บาท รายละเอียดตามเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอินทัน พันธุรักษา)
ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

โทร. 053442135

8 พ.ย. 45

ชื่อโครงการ โครงการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ผู้รับผิดชอบ ประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง

หลักการและเหตุผล

ด้วยประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรืองได้มองเห็นสภาพปัญหาการจัดการศึกษาโดยรัฐ ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของการให้บริการทางการศึกษาเป็นเหตุให้สถานศึกษาในเมืองได้รับความเชื่อถือมากกว่าสถานศึกษาที่อยู่นอกเมือง ทำให้สถานศึกษาในชุมชนที่มีอยู่เดิมเสื่อมค่าในความนิยมของประชาชนในชุมชน ส่งผลให้จำนวนเด็กลดลงเนื่องจากมีการส่งบุตรหลานเข้าไปเรียนในเมืองเพิ่มมากขึ้น ประชาคมหมู่บ้านจึงได้จัดประชุมตกลงกันว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ทำให้เกิดโครงการนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1.เพื่อแบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่ายแก่ผู้ปกครองนักเรียน

2.เพื่อเสริมสร้างค่านิยมแก่ประชาชนให้นิยมและรักท้องถิ่น

3.เพื่อลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนในเมืองกับชนบท

เป้าหมายด้านปริมาณ

เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 1 ปี 6 เดือน – 4 ปี 100% ที่เข้ารับบริการของศูนย์ฯ ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างถูกต้องเหมาะสมตามพัฒนาการและวัยโดยเต็มตามศักยภาพของเด็ก

เป้าหมายด้านคุณภาพ

จัดให้บริการเป็นไปตามความต้องการของชุมชนดังคำขวัญที่ว่า

“ พัฒนาการดี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม”

วิธีดำเนินการ

1.ประชุมคณะกรรมการประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

2.ประชาคมหมู่บ้านขออนุญาตใช้อาคารหอประชุมของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

3.เสนอแผนงานโครงการจัดตั้งต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวนเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน

4.ดำเนินการปรับปรุงอาคารที่ตั้งศูนย์ ฯ

5.ดำเนินการตามโครงการ

6.ประเมินผลโครงการ

7.สรุปผลโครงการ

การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง มีรายชื่อดังนี้

1. นายอินทัน พันธุรักษา ประธานกรรมการ
2. นายทองอินทร์ บุญขวง รองประธาน
3. นายบุญศรี บัวเงิน รองประธาน
4. นางจันทร์เพ็ญ อิ่นค้วง เหรัญญิก
5. นางกนกวลี เจิดจำรัส เลขานุการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

กิจกรรม / ระยะเวลา	2545				2546									หมายเหตุ
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
1.ประชุมประชาคมหมู่บ้าน	↔													
2.ขออนุญาตใช้สถานที่	↔													
3.เสนอโครงการต่อ อ.บ.ต.	↔													
4.ปรับปรุงศูนย์		↔												
5.ดำเนินการตามโครงการ		←	—	—	—	—	—	—	—	—	—	→		
6.ประเมินผลโครงการ			↔			↔			↔			↔		
7.สรุปผลโครงการ													↔	

ทรัพยากรที่ต้องการ

1.ทรัพยากรบุคคล ครูอัตราจ้าง 2 ตำแหน่ง

2.งบประมาณ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมนมจำนวน 50 คน ตลอดปี คิดเป็นเงิน 110,000 บาท

2.2 ค่าจ้างครูอัตราจ้าง 2 ตำแหน่ง อัตรา 4,100 บาท/คน คิดเป็นเงิน 98,400 บาท

2.3 ค่าปรับปรุงศูนย์ฯ ตามแผนงานการปรับปรุงศูนย์ฯ เป็นเงิน 179,850 บาท

2.4 ค่าวัสดุครุภัณฑ์สำนักงานตลอดทั้งปี เป็นเงิน 30,000 บาท

รวมเป็นงบประมาณทั้งสิ้น 388,250 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนในชุมชนส่งบุตรหลานเข้ารับบริการกับศูนย์อย่างทั่วถึง
2. เป็นศูนย์ที่เริ่มดำเนินการโดยประชาคมหมู่บ้าน ตรงตามความต้องการของชุมชนและสนองตอบกับนโยบายของรัฐบาล
3. เด็กที่เข้ารับบริการมีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและตื่มตามศักยภาพของเด็ก

เห็นควรอนุมัติโครงการ

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)

ประธานประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

(นายบุญเลิศ ราชธานี)

ประธานกรรมการหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

ผู้เสนอโครงการฯ

ความเห็นของประธานกรรมการบริหาร

.....

.....

(นายสมบูรณ์ รอบรู้)

ประธานกรรมการบริหาร อบต.บ้านแหวน

ผู้อนุมัติโครงการฯ

รายการงบประมาณตามแผนงานปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง อบต.บ้านแหวน

1. ปูพื้นไม้เข้าลิ้นที่นอนเด็ก จำนวน 38 ตร.ม. ๆ ละ 900 บาท รวมเป็นเงิน		34,200 บาท
2. งานปูกระเบื้องรวม 124 ตร.ม. ๆ ละ 350 บาท	รวมเป็นเงิน	43,400 บาท
3. งานสุขภัณฑ์ - โถส้วมนั่งจำนวน 3 ตัว พร้อมติดตั้ง		3,500 บาท
- อ่างล้างหน้า จำนวน 3 ตัว พร้อมติดตั้ง		3,500 บาท
4. งานเดินท่อประปาน้ำดี และบ่อเกรอะ บ่อซึม		5,000 บาท
5. ทำที่เล่นเด็กมุงหลังคาแสลม 63 ตร.ม.		13,000 บาท
6. งานมุ้งลวด หน้าต่าง จำนวน 40 บาน ๆละ 230 บาท		9,200 บาท
ประตู จำนวน 3 บาน ๆ ละ 600 บาท		1,800 บาท
7. งานประตูอะลูมิเนียม จำนวน 1 ชุด		15,000 บาท
8. งานปรับปรุงเคาน์เตอร์ไม้ จำนวน 2 ตัวๆละ 3,000 บาท		6,000 บาท
- ตู้จำนวน 4 ตัวๆ ละ 1,000 บาท		4,000 บาท
9. งานสีพร้อมค่าแรง		35,000 บาท
10. งานก่อผนังห้องน้ำ 15 ตร.ม. ๆละ 350 บาท		5,250 บาท
11. ประตูห้องน้ำ 1 บานพร้อมวงกบ		1,000 บาท
รวมเป็นเงินค่าปรับปรุงศูนย์ฯเป็นจำนวนเงิน		179,850 บาท

กราดำเนินการปรับปรุงครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านบ้านท้าวบุญเรือง กลุ่มองค์กรต่างๆตลอดจนบริษัท ฯ ห้างร้านภายในชุมชนเพื่อจัดทำซุ้มด้านหน้า และป้ายนามอาคาร อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในศูนย์เป็นเงินทั้งสิ้น 33,000 บาท

(นายอินทัน พันธุรักษา)

ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

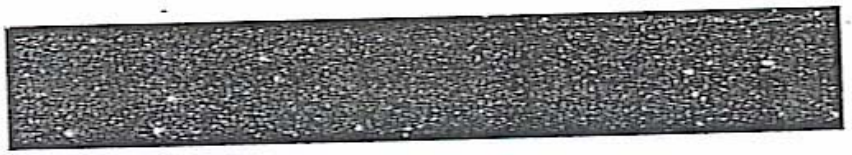
เลขหมายประจำตัวของผู้ถือบัตร
3 5008 00016 21 1

ชื่อ นายอินทัน
ชื่อสกุล พันธุรักษา
เกิดวันที่ 10 ม.ค. 2499
ศาสนา พุทธ
หมู่โลหิต โอ
ที่อยู่ 79/4 หมู่ที่ 3 ต.บ้านแหวน
อ.หางดง จ.เชียงใหม่

30 ต.ค. 2543
วันออกบัตร

9 ม.ค. 2550
บัตรหมดอายุ

(นายชูรศักดิ์ ลิ่มโลหะ)
เจ้าพนักงานออกบัตร

บัตรประจำตัวประชาชน

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ก 7638069 4

ที่ ศพท. 15 / 2545

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ต. บ้านแหวน
อ. หางดง จ. เชียงใหม่ 50230

18 ธันวาคม 2545

เรื่อง ส่งโครงการของศูนย์พัฒนาท้าวบุญเรือง เพิ่มชั้นเตรียมอนุบาล

เรียน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. หนังสืออนุญาตให้ใช้ห้องในอาคาร จำนวน 1 ฉบับ
2. แผนปรับปรุงห้องเตรียมอนุบาล จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ได้จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ เพื่อหารือเรื่องขอชั้นเตรียมอนุบาล เนื่องจากห้องของศูนย์คับแคบไม่เพียงพอกับการรองรับเด็กที่มาใช้บริการซึ่งมีจำนวนมาก ประกอบกับเด็กอายุตั้งแต่ 2 ปี 6 เดือน ถึง 4 ปี ต้องการพัฒนาการอย่างเต็มที่และเต็มศักยภาพของเด็ก เด็กหลายระดับมาอยู่รวมกันจำนวนมาก ไม่สามารถเสริมพัฒนาการให้เด็กเต็มที่ได้ คณะกรรมการศูนย์จึงเห็นควรขอห้องใช้อีก 1 ห้อง และได้รับอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ให้ใช้ห้องในอาคารเป็นห้องเตรียมอนุบาล ตามหนังสืออนุญาตที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นาย อินทัน พันธุรักษา)
ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ที่ ศพท.14 / 2545

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ต. บ้านแหวน
อ. หางดง จ. เชียงใหม่ 50230

17 ธันวาคม 2545

เรื่อง ขออนุญาตใช้สถานที่เพื่อขยายศูนย์เป็นห้องเตรียมอนุบาล

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. โครงการขยายศูนย์พัฒนาเด็ก จำนวน 1 ชุด
2. แผนงานปรับปรุงห้องเตรียมอนุบาล 1 ฉบับ
3. รายชื่อเด็กที่มีความพร้อมเตรียมอนุบาล จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองได้ดำเนินงานมาแล้วระยะหนึ่งปรากฏว่ามีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก ทำให้ห้องของศูนย์คับแคบ ประกอบกับเด็กที่มาใช้บริการต่างวัยกันจึงมีความจำเป็นต้องใช้ห้องเพิ่มเพื่อให้เด็กอายุระหว่าง 2 ปี 6 เดือนขึ้นไป ถึง 4 ปี ได้เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระดับอนุบาล คณะกรรมการบริหารศูนย์จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอใช้ห้องในอาคารเพื่อรองรับการขยายชั้นเตรียมอนุบาลต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นาย อินทัน พันธุรักษา)
ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ชื่อโครงการ โครงการขยายศูนย์พัฒนาเด็ก

ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ โครงการต่อเนื่อง

ระยะเวลา ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2546 เป็นต้นไป

หลักการและเหตุผล

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่งปรากฏว่ามีผู้ใช้บริการจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ห้องในอาคารศูนย์เดิมนั้น คับแคบครูจัดการเรียนการสอนไม่ได้ประกอบกับเด็กต่างวัยด้วย และจากจำนวนผู้รับบริการเดิมที่มีแค่ 10 คน แต่บัดนี้มีจำนวนผู้ใช้บริการทั้งสิ้น 44 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกเรื่อยๆ คณะกรรมการได้ประชุมและมีมติเห็นควรขยายห้องเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับกับจำนวนผู้ใช้บริการเพื่อให้ผู้รับบริการได้เกิดการพัฒนาไปตามวัยและเต็มศักยภาพ มีความสุข สนุกสนาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรองรับกับจำนวนผู้ใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้น และทั่วถึง
2. เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้พัฒนาการในทุกด้านเหมาะสมกับวัยเต็มศักยภาพ และมีความสุข สนุกสนาน
3. เพื่อรองรับการขยายตัวการดำเนินการพัฒนาศูนย์เด็กก่อนประถมศึกษาตามหลักสูตร

เป้าหมายด้านปริมาณ

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองสามารถขยายการรับเด็กได้จำนวนมากขึ้น และทั่งถึง

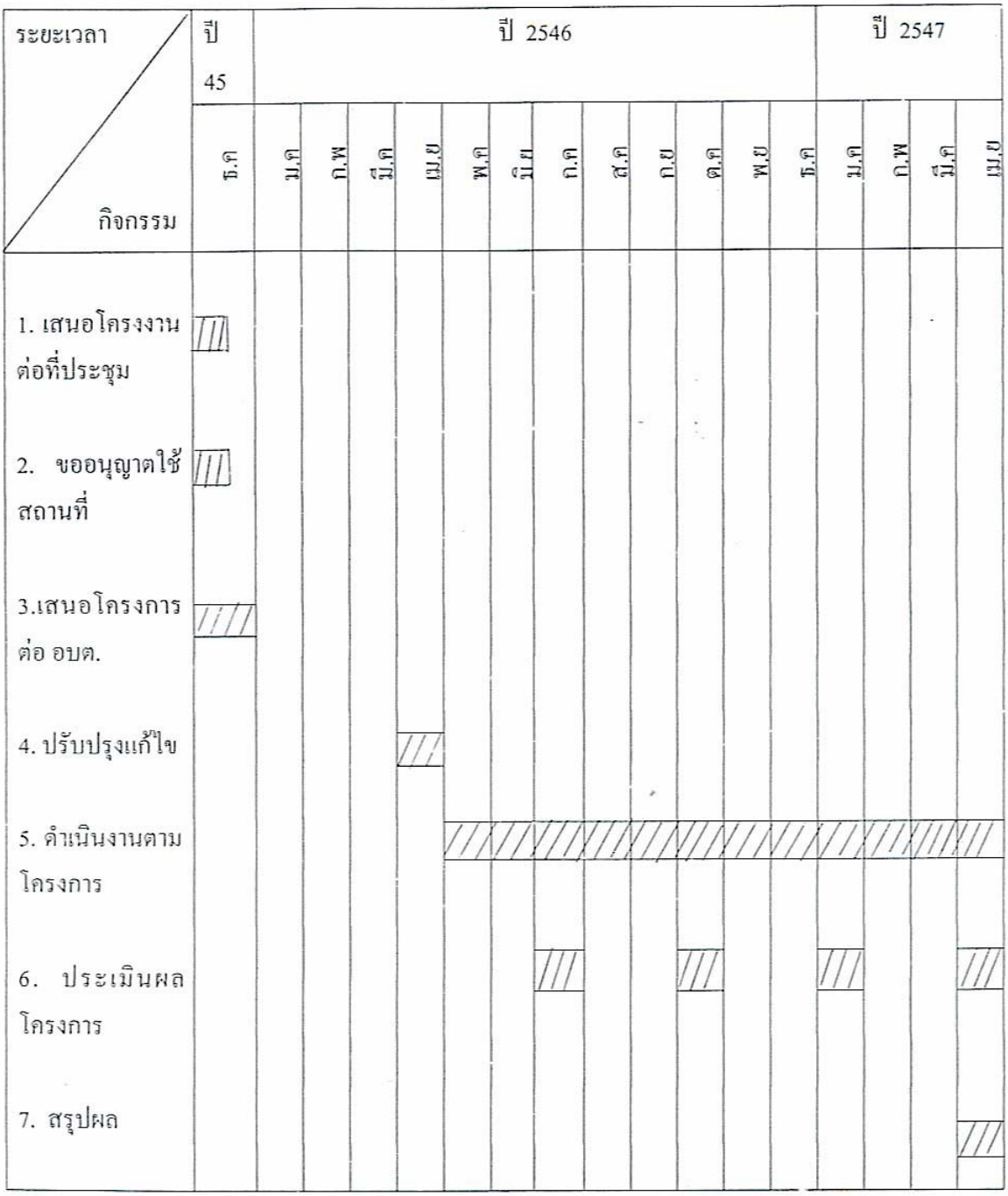
เป้าหมายด้ายคุณภาพ

เด็กได้รับการพัฒนาตามวัย เต็มศักยภาพ และมีความสุข

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์เพื่ออนุมัติโครงการ
2. ขออนุญาตใช้ห้องในอาคารโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง จำนวน 1 ห้อง
3. เสนอโครงการพร้อมแผนการปรับปรุงห้องต่อ อบต. บ้านแหวนเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ
4. ดำเนินการปรับปรุงห้องเรียนเดิมในอาคารเป็นศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
5. ดำเนินงานตามโครงการ
6. ประเมินผลโครงการ
7. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

1. ทรัพยากรบุคคล ครูอัตราจ้าง 1 ตำแหน่ง (ถ้าจำนวนนักเรียนเพิ่มมากเกิน)
2. งบประมาณ
   2.1 ค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม 25 คนตลอดปี
   2.2 ค่าจ้างครูอัตราจ้าง 1 ตำแหน่ง 4,100 บาท ตลอดปี บาท
   2.3 ค่าปรับปรุง ห้องจำนวน 3 ห้อง เป็นเงิน บาท
   - ห้องเตรียมอนุบาล
   - ห้องอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ห้องเดิมคับแคบมาก

<u>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</u>

1. ศูนย์มีห้องเพิ่มอีก 3 ห้อง คือ ศูนย์เลี้ยงเด็ก 1 ห้อง ชั้นเตรียมอนุบาล 1 ห้อง และอนุบาล 1 , 2

เห็นควรอนุมัติโครงการ

(นายอินทัน พันธุรักษา)
ประธานกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)
ประธานประชาคมหมู่บ้านท้าวบุญเรือง

(นายบุญเลิศ ราชธานี)
ประธานกรรมการหมู่บ้านท้าวบุญเรือง
ผู้เสนอโครงการฯ

ความเห็นของประธานบริหาร

.....

.....

.....

(นายสมบูรณ์ รอบรู้)
ประธานกรรมการบริหาร อบต.บ้านแหวน
ผู้อนุมัติโครงการฯ

แผนปรับปรุงห้องเตรียมอนุบาล

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองมีจำนวนมาใช้บริการมาก สถานที่ของศูนย์คับแคบ จำเป็นต้องขยายห้องเตรียมอนุบาล เพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการตามวัยและเต็มศักยภาพของเด็ก จึงใคร่ขออนุญาตใช้ห้องในอาคาร โรงเรียนท้าวบุญเรืองจำนวน 1 ห้อง เนื่องจากความต้องการของทางโรงเรียนต้องการย้ายชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 มาอยู่ในอาคารหลังเดียวกันเพื่อความเหมาะสม แต่ทางโรงเรียนขาดงบประมาณปรับปรุงและชั้นอนุบาลของโรงเรียนก็ได้รับความอนุเคราะห์ ครูและนมจากทาง อบต. ด้วยดีตลอดมา จึงขอให้ อบต. พิจารณาปรับปรุงให้ด้วย

รายการปรับปรุงมีดังต่อไปนี้

1. ทำมุ้งลวดหน้าต่าง จำนวน ____บาน ขนาดกว้าง_____ซม. สูง_____ซม.
2. ทำมุ้งลวดประตู จำนวน 1 บาน ขนาดกว้าง_____ซม. สูง_____ซม.
3. ทำสีภายใน และภายนอกอาคาร

ภาคผนวก ก - 7

แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน

อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

แผนงานโครงการของศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2547 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2547 มีจำนวนโครงการทั้งสิ้น 6 โครงการ ในแต่ละโครงการนั้นมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการให้จงได้ในปีงบประมาณนี้ จำนวนงบประมาณทั้งปีได้เพิ่มจากงบที่ได้รับจัดสรรปีที่ผ่านมาเพียงเด็กน้อยเท่านั้น เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการตามแผนงาน จึงขอความอนุเคราะห์จัดสรรงบประมาณเต็มจำนวนตามที่ขออนุมัติ ศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองจะได้จัดประสบการณ์ให้เด็กที่เข้ามารับบริการได้อย่างเต็มที่ต่อไป

(นายอินทัน พันธุรักษา)
ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง

ชื่อโครงการ โครงการจ้างครูผู้สอนและพี่เลี้ยงเด็ก

ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง

ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 – วันที่ 30 กันยายน 2547

หลักการและเหตุผล

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองได้เปิดทำการมาแล้วระยะหนึ่งซึ่งการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณค่าจ้างครูผู้สอนจำนวน 2 อัตรา แต่เนื่องจากจำนวนเด็กเพิ่มมากขึ้นจึงขอจัดจ้างพี่เลี้ยงเด็กเพิ่มอีก 1 อัตรา โดยจ้างครูผู้สอนและพี่เลี้ยงเด็กเป็นรายปีเพื่อให้การดำเนินการจ้างดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องและทำให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูผู้สอนของศูนย์ฯได้รับเงินเดือนอย่างต่อเนื่อง
2. เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
3. เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติงาน

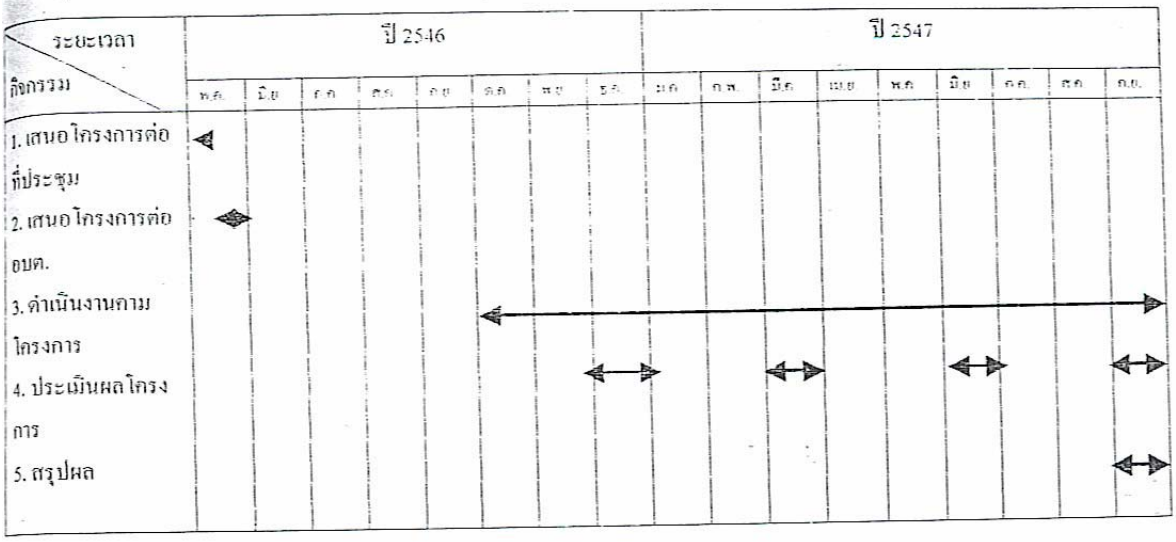
เป้าหมาย

ครูผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ฯได้รับเงินค่าจ้างตามสัญญาจ้างครบ 12 เดือน

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่ออนุมัติโครงการ
2. เสนอโครงการต่อ อบต.บ้านแหวน เพื่อขออนุมัติงบประมาณ
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ประเมินผลโครงการ
5. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

1. งบประมาณ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 122,400 บาท

1.1 ค่าจ้างครู 2 อัตรา อัตราละ 4,100 บาท / เดือน จำนวน 12 เดือน

เป็นเงิน 98,400 บาท

1.2 ค่าจ้างพี่เลี้ยงเด็ก 1 อัตรา อัตราละ 2,000 บาท / เดือน จำนวน 12 เดือน

เป็นเงิน 24,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินงานของศูนย์ฯเป็นไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อยมีจำนวนบุคลากรเพียงพอกับความต้องการ

ข้อเสนอแนะ

ชื่อโครงการ โครงการอาหารกลางวัน

ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง

ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 – วันที่ 30 กันยายน 2547

หลักการและเหตุผล

อาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย ส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์และพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งต่างๆได้อย่างเต็มศักยภาพของเด็กเอง

จากเหตุผลที่กล่าวมาในเบื้องต้น โครงการอาหารกลางวันจึงเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองได้รับประทานอาหารอย่างเต็มที่และครบ 5 หมู่ดังนั้นคณะกรรมการได้ประชุมและลงมติเห็นว่าโครงการนี้ควรปฏิบัติต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กของศูนย์ฯได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเด็กของศูนย์ฯได้รับอาหารกลางวันครบ 5 หมู่ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้เต็มศักยภาพ
2. เพื่อแบ่งเบาภาระงานของผู้ปกครองในการจัดอาหารกลางวันให้เด็ก

เป้าหมายด้านปริมาณ

1. เด็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างทั่วถึง

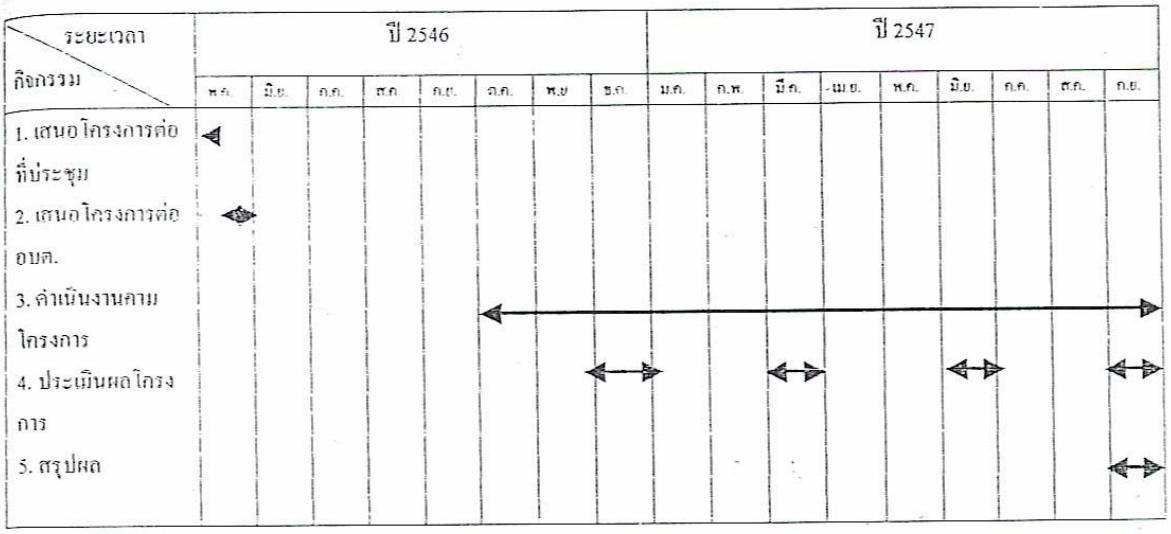
เป้าหมายด้านคุณภาพ

1. เด็กได้รับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่ออนุมัติโครงการ
2. เสนอโครงการต่อ อบต.บ้านแหวน เพื่อขออนุมัติงบประมาณ
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ประเมินผลโครงการ
5. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

1. ทรัพยากรบุคคล แม่ครัว 1 คน
2. งบประมาณ

2.1 ค่าอาหารกลางวันรายละ 6 บาท / วัน จำนวน 40 คน ตลอดปี เป็นเงิน 60,480 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างทั่วถึงและครบ 5 หมู่
2. เด็กมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ชื่อโครงการ โครงการอาหารเสริมนม

ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ โครงการ 1 ต่อเนื่อง

ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 – วันที่ 30 กันยายน 2547

หลักการและเหตุผล

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองเปิดดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่ง โดยทางศูนย์ฯ ได้บริการเด็กให้ได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ได้รับอาหารที่สะอาดและได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ และได้ดื่มนมอย่างเพียงพอ ดังนั้นทางคณะกรรมการศูนย์จึงเล็งเห็นว่าโครงการอาหารเสริมนม เป็นโครงการสำคัญที่ควรจะจัดให้เด็กได้รับการดื่มนมอย่างเพียงพอ เพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโต มีพัฒนาการครบทุกด้านและเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้มาใช้บริการได้ดื่มนมทุกคน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้เต็มศักยภาพ

เป้าหมาย

1. เด็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรืองได้ดื่มนมครบทุกคน

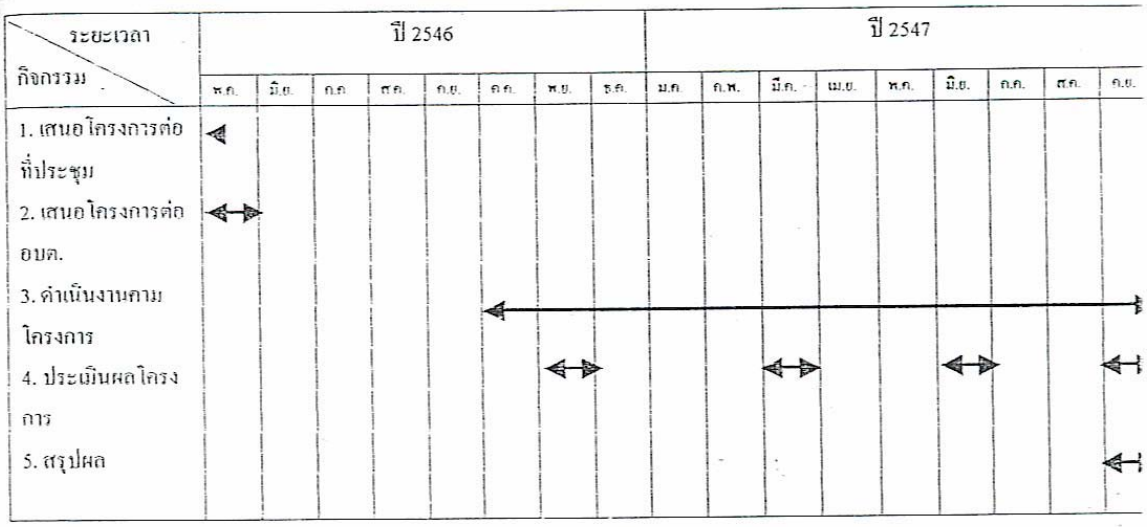
เป้าหมายด้านคุณภาพ

1. เด็กได้ดื่มนมที่มีประโยชน์ส่งเสริมพัฒนาการให้เป็นไปตามวัย

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่ออนุมัติโครงการ
2. เสนอโครงการต่อ อบต.บ้านแหวน เพื่ออนุมัติงบประมาณ
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ประเมินผลโครงการ
5. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

1. งบประมาณ

นมสดรายละ 5 บาท / วัน จำนวน 40 คนตลอดปี

เป็นเงิน 50,400 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กได้ดื่มนมครบทุกคน วันละ 1 ถุง
2. เด็กมีสุขภาพแข็งแรง อุดมสมบูรณ์ และเต็มศักยภาพ

ชื่อโครงการ โครงการปรับปรุงห้องเรียนและงานสารบรรณ

ผู้รับผิดชอบ คณะครูศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ โครงการ 1 ปีงบประมาณ

ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 – วันที่ 30 กันยายน 2547

หลักการและเหตุผล

ด้วยศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองเปิดดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่งแต่สภาพห้องเรียน สิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนยังไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็กเท่าใดนักรวมไปถึงงานสารบรรณต่างๆก็ยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรทั้งนี้สภาพห้องเรียนที่ดีมีผลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็กและงานสารบรรณที่เป็นระบบก็จะทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงห้องเรียนและงานสารบรรณ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กและเกิดงานที่เป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก
2. เพื่อจัดระบบงานสารบรรณให้เป็นระบบระเบียบง่ายต่อการตรวจสอบ

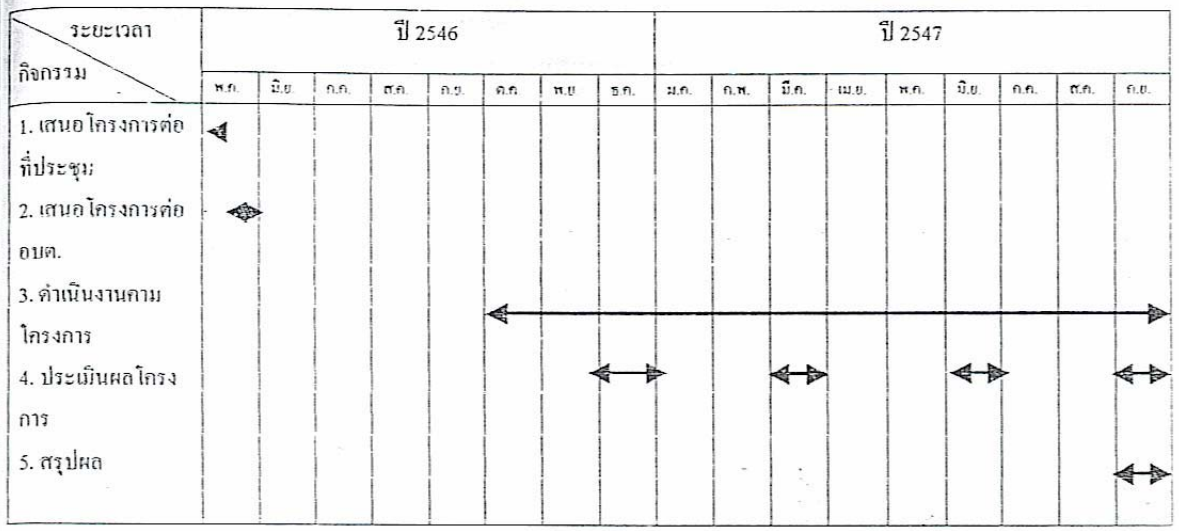
เป้าหมาย

1. ห้องเรียนได้รับการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นเหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก
2. เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและเต็มศักยภาพ
3. งานสารบรรณเป็นระบบระเบียบ สะดวกต่อการตรวจสอบ

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่ออนุมัติโครงการ
2. เสนอโครงการต่อ อบต.บ้านแหวน เพื่อขออนุมัติงบประมาณ
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ประเมินผลโครงการ
5. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

งบประมาณ ทั้งสิ้น 8,000 บาท

1. ค่าปรับปรุงห้องเรียน 6,000 บาท

1.1 ชั้นเตรียมอนุบาล 3,000 บาท

1.2 ชั้นอนุบาลปีที่ 1 3,000 บาท

2. ค่าปรับปรุงงานสารบรรณ 2,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ห้องเรียนทั้งชั้นเตรียมอนุบาลและชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีสภาพแวดล้อม ลักษณะที่ดีเหมาะสมต่อการเรียนรู้

2. งานสารบรรณมีระบบที่ดีที่สามารถตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะ

ชื่อโครงการ โครงการจัดหาวัสดุการศึกษา

ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ เป็นโครงการต่อเนื่อง

ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 – วันที่ 30 กันยายน 2547

หลักการและเหตุผล

การจัดการส่งเสริมพัฒนาการเด็กนั้นมิใช่มุ่งเน้นที่ครูด้านเดียว พัฒนาการเด็กควรได้รับการพัฒนาให้ครบทุกด้านไปพร้อมๆกัน คือ กาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาตามวัยและเต็มตามศักยภาพของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนนั้นก็มีส่วนส่งเสริมพัฒนาการเด็กในทุกด้านด้วย เช่นกันทำให้บรรยากาศภายในชั้นเรียนน่าอยู่และส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
2. เพื่อความสวยงามและบรรยากาศน่าอยู่ในน่าเรียน

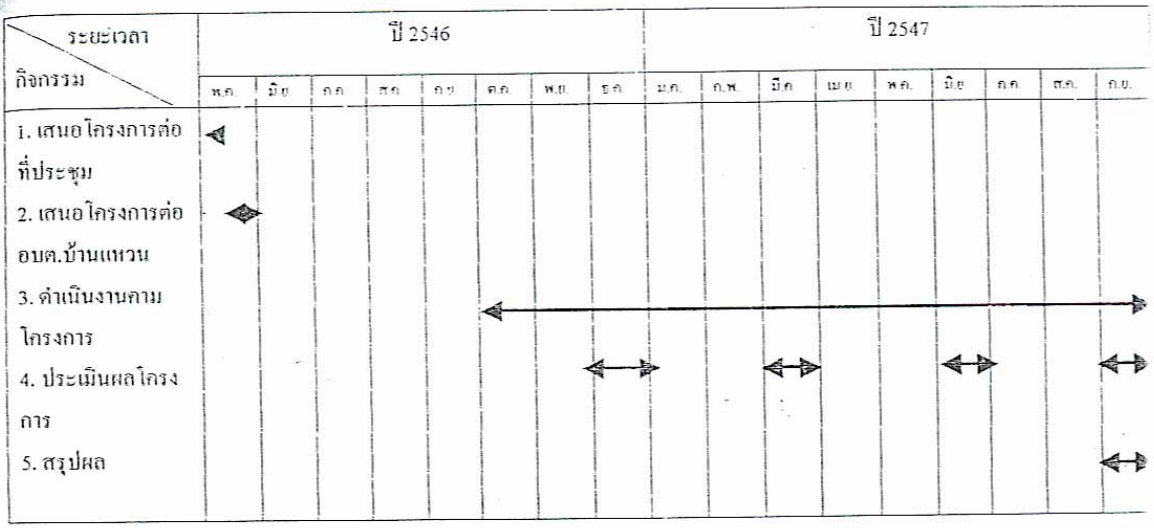
เป้าหมาย

1. ได้ส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน บรรยากาศน่าอยู่น่าเรียน

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่ออนุมัติโครงการ
2. เสนอโครงการต่อ อบต.บ้านแหวน เพื่อขออนุมัติงบประมาณ
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ประเมินผลโครงการ
5. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

1. งบประมาณ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 10,000 บาท

1.1 จ่ายเป็นค่าวัสดุสื่อของเล่น , วัสดุสิ้นเปลือง จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 5,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน
2. ครูผู้สอนมีความสะดวกและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ชื่อโครงการ โครงการบ้านของเล่นและศูนย์สื่อ

ผู้รับผิดชอบ คณะครูศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง

ลักษณะโครงการ โครงการ 1 ปีงบประมาณ

ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 – วันที่ 30 กันยายน 2547

หลักการและเหตุผล

ของเล่นและสื่อนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ในปัจจุบันศูนย์ฯยังไม่มีที่จัดเก็บของเล่นและสื่อในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมและเป็นหมวดหมู่ ดังนั้นศูนย์ฯจึงจัดสร้างบ้านของเล่นและศูนย์สื่อขึ้นเพื่อเป็นที่จัดเก็บของเล่นและสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม เป็นหมวดหมู่และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นที่จัดเก็บของเล่นและสื่อในการจัดกิจกรรม
2. เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองของเด็ก

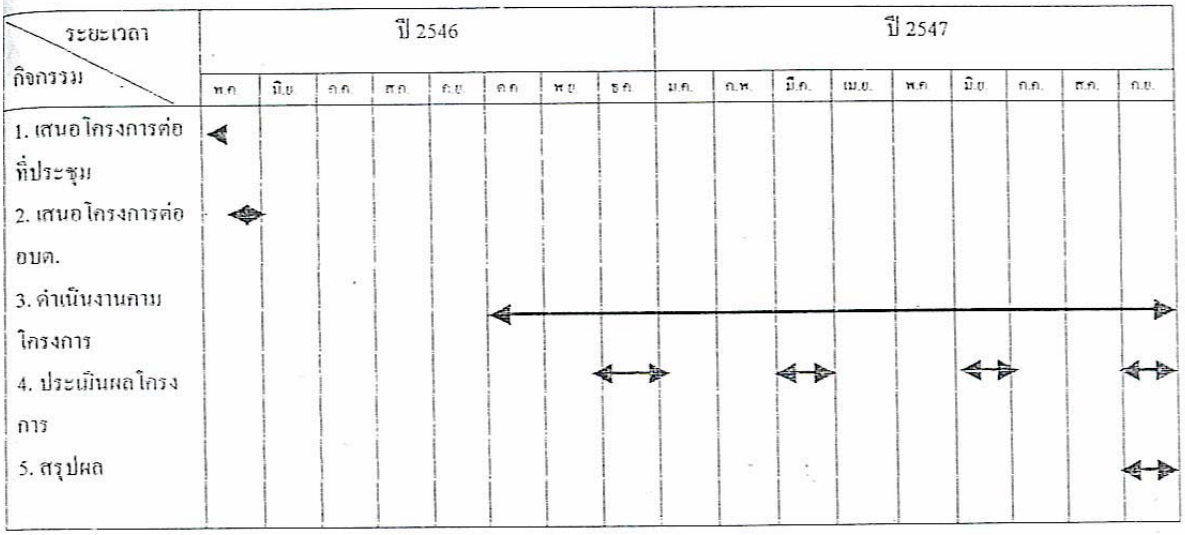
เป้าหมาย

1. ศูนย์ฯมีแหล่งจัดเก็บของเล่นและสื่ออย่างเหมาะสม เป็นหมวดหมู่
2. เด็กมีแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ขั้นตอนวิธีดำเนินการ

1. เสนอโครงการต่อที่ประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่ออนุมัติโครงการ
2. เสนอโครงการต่อ อบต.บ้านแหวน เพื่อขออนุมัติงบประมาณ
3. ดำเนินงานตามโครงการ
4. ประเมินผลโครงการ
5. สรุปผลโครงการ

กิจกรรม / ระยะเวลา

ทรัพยากรที่ต้องการ

งบประมาณ ทั้งสิ้น 5,000 บาท

1. ค่าปรับปรุงผนัง 2 ด้าน 2,000 บาท
2. ค่าวัสดุอุปกรณ์ 3,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญาโดยผ่านการเล่นและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เป็นหมวดหมู่

ข้อเสนอแนะ

รายละเอียดงบประมาณที่เสนอตามโครงการ
ศูนย์พัฒนาเด็กห้าวบุญเรือง อบต.บ้านแหวน

ชื่อโครงการ	รายละเอียดงบประมาณ	งบประมาณ (บาท)	ผู้รับผิดชอบโครงการ
1.จ้างครูผู้สอนและพี่เลี้ยงเด็ก	1. เงินเดือนครู 2 อัตรา 4,100 บาท / เดือน จำนวน 12 เดือน เป็นเงิน 98,400 บาท 2. ค่าจ้างพี่เลี้ยงเด็ก 1 ตำแหน่ง 2,000 / เดือน จำนวน 12 เดือน เป็นเงิน 24,000 บาท	122,400	คณะกรรมการศูนย์ ฯ
2. อาหารกลางวัน	1. ค่าอาหารสำหรับเด็ก 40 คนๆละ 6 บาท / วัน (21วัน:1เดือน) 12 เดือน เป็นเงิน 60,480 บาท	60,480	คณะกรรมการศูนย์ ฯ
3. อาหารเสริมนม	1. ค่าอาหารเสริมนมสำหรับเด็ก 40 คนๆละ 5 บาท / วัน(21วัน:1เดือน) 12เดือน เป็นเงิน 50,400 บาท	50,400	คณะกรรมการศูนย์ ฯ
4. ปรับปรุงห้องเรียนและงานสารบรรณ	1. ปรับปรุงห้องเรียนจำนวน 2 ห้องๆ ละ 3,000 บาท เป็นเงิน 6,000 บาท 2. ปรับปรุงงานสารบรรณจำนวน 2,000 บาท เป็นเงิน 2,000 บาท	8,000	คณะครู
5. จัดหาวัสดุการศึกษา	1. จัดซื้อวัสดุของเล่นและสื่อสำหรับเด็ก 2 ระดับชั้นๆ ละ 5,000 บาท เป็นเงิน 10,000 บาท	10,000	คณะกรรมการศูนย์ ฯ
6. บ้านของเล่นและศูนย์สื่อ	1. ปรับปรุงผนัง 2 ด้าน เป็นเงิน 2,000 บาท 2. ค่าวัสดุครุภัณฑ์ 3,000 บาท	5,000	คณะครู
รวมงบประมาณที่ต้องการทั้งสิ้น		**256,280**	**บาท**

เห็นควรอนุมัติแผนงานโครงการ

(นายอินทัน พันธุรักษา)

ประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

(นายทองอินทร์ บุญยวง)

รองประธานคนที่ 1

(นายบุญศรี บัวเงิน)

รองประธานคนที่ 2

(นายบุญเลิศ ราชธานี)

กรรมการ

(นายประมวล คำพิชัย)

กรรมการ

(นายเจริญ ยาบัว)

กรรมการ

(นายเลิศ จันตาน)

กรรมการ

(นายเจริญ พันธุศาสตร์)

กรรมการ

(นางจันทร์เพ็ญ อิ่นด้วง)

เหรัญญิก 1

ประธานประชาคมบ้านท้าวบุญเรือง

(นายศรีทน ฉาคำติ๊บ)

เหรัญญิก 2

(นางกนกวลี เจิดจำรัส)

กรรมการ/เลขาฯ

ความคิดเห็นของประธานบริหาร

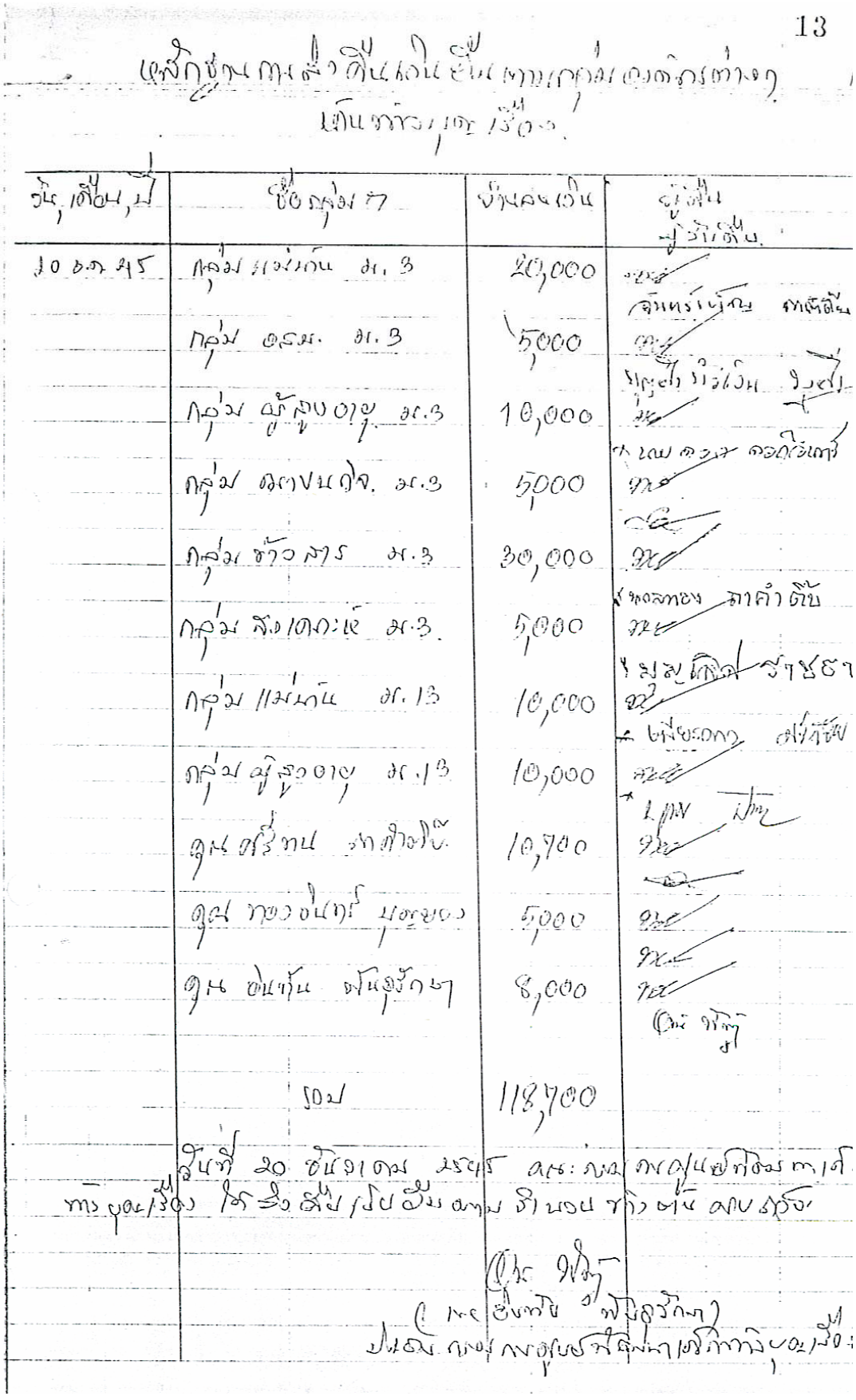
(นายสมบูรณ์ รอบรู้)

ประธานกรรมการบริหาร อ.บ.ต.บ้านแหวน

ผู้อนุมัติแผนงาน

ภาคผนวก ก – 8

เอกสารการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

13

วัน เดือน ปี	ชื่อกลุ่ม ฯ	จำนวนเงิน	ลายเซ็น ผู้รับเงิน
10 ธ.ค. 45	กลุ่ม แม่บ้าน ม. 3	20,000	
	กลุ่ม อสม. ม. 3	5,000	
	กลุ่ม ผู้สูงอายุ ม. 3	10,000	
	กลุ่ม อาชีพ ม. 3	5,000	
	กลุ่ม ข้าวสาร ม. 3	30,000	
	กลุ่ม สงเคราะห์ ม. 3	5,000	
	กลุ่ม แม่บ้าน ม. 13	10,000	
	กลุ่ม ผู้สูงอายุ ม. 13	10,000	
	กลุ่ม ศรีทน ม. 13	10,700	
	กลุ่ม [illegible]	5,000	
	กลุ่ม ชันหัน [illegible]	8,000	
	รวม	118,700	

ภาคผนวก ก - 9

หลักสูตรสถานศึกษา

ของ

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน
อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง เป็นการจัดทำขึ้นโดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชนในการให้ข้อคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาเป็นสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่ต้องการให้สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองโดยความร่วมมือของบ้านและชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนอีกด้วย ดังนั้นจึงเชื่อมั่นได้ว่าหลักสูตรสถานศึกษาฉบับนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้จัดกิจกรรมและประสบการณ์สำหรับเด็กได้นำไปใช้ให้เหมาะสมกับวัย ตามธรรมชาติและความต้องการของเด็กในชุมชน เพราะหลักสูตรฉบับนี้มีความยืดหยุ่นที่ผู้ใช้จะสามารถนำไปปรับใช้ได้โดยง่าย

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองขอขอบพระคุณผู้ให้การสนับสนุนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฉบับนี้ มา ณ โอกาสนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง

สารบัญ

	หน้า
ความนำ	1
ปรัชญา	2
วิสัยทัศน์	2
ภารกิจ	2
เป้าหมาย	3
คุณลักษณะพึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 - 5 ปี	3
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	4
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เด็กอายุ 3 - 4 ปี	17
ภาคผนวก	

ความนำ

ความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น และทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของไทยอย่างมาก ซึ่งรวมไปถึงสภาพการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กของครอบครัวไทยด้วย จะเห็นได้ว่าเด็กของไทยได้รับการพัฒนาอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสมเต็มตามศักยภาพ บางคนได้ถูกทอดทิ้งละเลย บางคนถูกเลี้ยงดูอย่างไม่เป็นไปตามธรรมชาติและความต้องการของเด็ก แม้แต่ในชนบท วิถีชีวิตต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป การรับเอาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมแบบตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาโดยขาดการยั้งคิด กระแสวัตถุนิยมที่ครอบงำสังคมทำให้แนวคิดในการพัฒนาเด็ก ตามภูมิปัญญาของไทยขาดหายไป

ดังนั้นนักการศึกษาด้านปฐมวัยของชาติจึงได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเองที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนและสังคม เพื่อพัฒนาเด็กของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นเข้ามาบูรณาการในการเรียนรู้และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมตามวัย ศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง เป็นศูนย์พัฒนาเด็ก ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ได้เล็งเห็นว่าศูนย์ฯ ควรจะได้มีหลักสูตรของตนเอง เพื่อพัฒนาเด็กในชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าของท้องถิ่น รวมทั้งการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กในศูนย์ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการปลูกฝังความรักและทัศนคติที่ดีงามต่อท้องถิ่นและชุมชน เพื่อสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีและความดีงามของท้องถิ่นสืบไป

หลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรืองฉบับนี้จึงเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานเพื่อการพัฒนาเด็กในชุมชนอย่างแท้จริง

ปรัชญา

การพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่อายุ 1 ½ ปี - 4 ปี บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพของแต่ละคน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เด็กอาศัยอยู่ เพื่อพัฒนาเด็กไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง และสังคม

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2549 นักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนา โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีคุณลักษณะเป็นไปตามมาตรฐาน โดยการประสานความร่วมมือระหว่าง บ้าน โรงเรียนและชุมชน และจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาเด็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 ของ ตำบลบ้านแหวน

ภารกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรของศูนย์ฯ และชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กโดยการบูรณาการนวัตกรรมการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเหมาะสม
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก
4. จัดสภาพแวดล้อมและการจัดการให้อบอุ่น สะอาดและปลอดภัย ภายใต้บรรยากาศของภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. เป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546

เป้าหมาย

1. บุคลากรของศูนย์ฯ และชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย
2. เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเหมาะสมสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. บ้านและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก
4. มีสภาพแวดล้อมและการจัดการที่อบอุ่น สะอาด ปลอดภัยและมีบรรยากาศของภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. เป็นศูนย์ฯพัฒนาเด็กนำร่องในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตร 2546 ของ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
8. เห็นคุณค่าและสืบทอดวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิใจในความเป็นไทย
9. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
10. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
11. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
12. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
13. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้และรู้เท่าทันเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

หลักสูตรสถานศึกษา
สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดขึ้นสำหรับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับเด็กเป็นรายบุคคล

จุดหมาย

การพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี
2. ใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน
3. มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
4. รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
6. สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
7. สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว

คุณลักษณะตามวัย

ช่วง 3 ปีแรกของชีวิตวัยเด็กเป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสมองของเด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาอย่างรวดเร็ว พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยที่พัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดตามวุฒิภาวะหรือความพร้อมของเด็กและมีการพัฒนาเป็นลำดับขึ้นอย่างต่อเนื่องตามวัยถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูจำเป็นต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ทันที คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีดังนี้

เด็กแรกเกิด - 2 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- ผงกหัวหันซ้ายขวาในท่าคว่ำได้
- พลิกตัวตะแคงข้างได้เมื่อนอนหงาย
- จ้องมองได้ มองเห็นในระยะห่าง 8 – 12 นิ้ว
- จับถือของได้นาน 2 – 3 นาที

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ตกใจง่ายเมื่อได้ยินเสียงดัง
- ทำเสียงในคอเบาๆ เมื่อรู้สึกพอใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- สบตา จ้องหน้าแม่
- ยิ้มได้
- หยุดร้องไห้เมื่อมีคนอุ้ม
- ชอบให้มีคนเล่นด้วย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- หยุดฟังหันหาเสียง
- ทำเสียงอ้อแอ้
- ใช้เสียงร้องที่ต่างกันเมื่อหิวหรือเจ็บ
- สนใจมองใบหน้าคนมากกว่าสิ่งของ

เด็กอายุ 2 - 4 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- ชันคอในท่าคว่ำได้
- เหยียดขายันพื้นได้เมื่อจับยืน
- เริ่มคว้าจับสิ่งของ
- มองตามสิ่งที่เคลื่อนไหวซ้าย/ขวา บน/ล่าง ได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ยิ้มง่าย หัวเราะเสียงดังเมื่อพอใจ
- แสดงอารมณ์ ความรู้สึกทางสีหน้า

พัฒนาการด้านสังคม

- ร้องไห้เพื่อบอกความต้องการ เงียบเสียงเมื่อเห็นหน้าคน
- ส่งเสียงโต้ตอบเสียงพูดและรอยยิ้มของแม่
- สนใจมองและยิ้มให้กับตนเองในกระจก

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำหน้าแม่และคนในครอบครัวได้
- ส่งเสียงอ้อแอ้ พยายามทำเสียงต่างๆ ในคอ
- หยุดฟังเสียง หันตามเสียงเคาะ
- สนใจจ้องมองสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือมีเสียง

เด็กอายุ 4 – 6 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- นอนคว่ำ ยกศีรษะยันหน้าอกได้สูง
- นั่งได้โดยพ่อแม่ต้องประคอง
- คืบ พลิกคว่ำพลิกหงาย
- มองตามสิ่งที่ผ่านไปเร็วได้
- ไขว่คว้า ใช้มือคว้าหยิบของได้มากขึ้น

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ส่งเสียงแสดงอารมณ์ต่างๆ
- รู้จักแสดงปฏิกิริยาต่อต้านเมื่อไม่พอใจ

พัฒนาการด้านสังคม

- หันหาเสียงเรียกชื่อ
- ยิ้มให้คนอื่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- จำหน้าแม่และคนคุ้นเคยได้
- ส่งเสียงตามเมื่อได้ยินเสียงพูดหรือมีใครมาพูดด้วย
- เข้าใจคำเรียกชื่อคนหรือสิ่งของง่ายๆ
- ชอบมองสำรวจสิ่งของ สนใจรายละเอียดต่างๆ

เด็กอายุ 6 – 8 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- หันหน้าและเอี้ยวตัวไปมาได้ดี
- นั่งทรงตัวได้เอง
- ลุกขึ้นนั่งเองได้
- ยกตัวในท่าคลาน
- คลานได้
- เอื้อมมือหยิบของด้วยมือข้างเดียว
- เปลี่ยนมือถือของได้

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- ผูกพันกับพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด
- เริ่มกลัวคนแปลกหน้า
- แสดงอารมณ์เปิดเผยตามความรู้สึก
- รู้จักแสดงท่าทางดีใจ หัวเราะ อาย

พัฒนาการด้านสังคม

- เลียนแบบกิริยาท่าทางของคน
- แสดงออกถึงการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- พยายามเลียนแบบเสียงต่างๆ ที่ได้ยิน
- พูดคุยคนเดียว
- ทำเสียงซ้ำๆ เช่น มามา หม่ำหม่ำ
- ชอบสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัวโดยเอาเข้าปาก
- สนใจรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ของสิ่งของ

เด็กอายุ 8 – 12 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- คลานได้คล่อง คลานขึ้นบันไดได้
- นั่งตัวตรงได้
- เกาะยืนได้ช่วงสั้นๆ
- เกาะเดินได้
- ยืนได้ชั่วครู่และนั่งลงจากท่ายืนได้
- หยิบของใส่ถ้วยและหยิบออกได้
- หยิบของชิ้นเล็กด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ได้
- ตบมือ โบกมือได้
- ใช้มือทั้งสองข้างทำงานคนละอย่างได้
- มองตามของตก

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- เริ่มรู้จักทำตามใจตนเอง
- ผูกพันกับผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด

พัฒนาการด้านสังคม

- ติดแม่ กลัวการแยกจาก
- เข้าใจท่าทางและสีหน้าคนอื่น
- กลัวคนแปลกหน้า ท่าทางและเสียง
- ชี้บอกความต้องการได้
- ให้ความร่วมมือเมื่อแต่งตัว
- แยกตัวเองและเงาในกระจกได้

พัฒนาการด้านสิตปัญญา

- รู้จักเชื่อมโยงคำพูดกับการกระทำ เช่น "ไม่" จะสั่นหัว "บ๊าย บาย" จะโบกมือ
- ชอบฟังคำซ้ำๆ เสียงสูงๆ ต่ำๆ
- รู้ว่าคำต่างๆ เป็นสัญลักษณ์ของวัตถุนั้นๆ เช่น ถ้าพูดว่านกจะชี้ไปที่ท้องฟ้า
- เริ่มพูดเป็นคำๆ ได้บ้าง เช่น พ่อ แม่
- เรียนรู้คำใหม่เพิ่มขึ้น
- ค้นหาของที่ปิดซ่อนจากสายตาได้

เด็กอายุ 12 – 18 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- ลุกขึ้นยืนเองได้
- เดินได้เอง
- ขึ้นบันไดโดยมีคนจูง
- เริ่มวิ่งได้
- เล่นกลิ้งลูกบอลเบาๆ ได้
- ถอดเสื้อผ้าง่ายๆ เองได้ เช่น กางเกงเอวรูด ถุงเท้า
- ก้มลงหยิบของที่พื้นได้โดยไม่หกล้ม

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- พยายามทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ขัดใจจะโกรธ
- แสดงท่าทางพอใจเมื่อได้ยินเสียงเพลง เช่น โยกตัวไปตามจังหวะเพลง
- อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายๆ ชอบขว้างของเวลาโกรธ

พัฒนาการด้านสังคม

- เข้าใจท่าทางและสีหน้าคนอื่น
- สนใจการกระทำของผู้ใหญ่
- เริ่มช่วยเหลือตนเองได้
- ชอบเล่นคนเดียว แต่มีผู้ใหญ่ในสายตา
- หวงของ

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- รู้จักชื่อตนเอง
- แสดงความคิดและจินตนาการ
- เริ่มเปล่งเสียงหรือกล่าวคำพูดเกี่ยวกับการกระทำที่ทำอยู่
- เข้าใจคำพูดง่ายๆ ได้
- พูดเป็นคำๆ ได้มากขึ้น
- ทักทายโดยการใช้เสียงพร้อมท่าทางอย่างเหมาะสม
- สนใจสำรวจสิ่งรอบตัว
- ลองผิดลองถูกเพื่อแก้ปัญหา
- ขีดเขียนเส้นยุ่งๆ ได้

เด็กอายุ 18 – 24 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- เดินไปข้างหน้าหรือด้านข้าง
- เดินถอยหลัง
- กระโดดสองขาอยู่กับที่ได้
- เดินขึ้นบันได โดยจับราว
- ดึงหรือผลักสิ่งของขณะเดิน
- ใช้ข้อมือได้มากขึ้น เช่น หมุนมือ หมุนสิ่งของ ฯลฯ

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- กลัวความมืด กลัวเสียงดัง กลัวการถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว
- ใช้คำพูดแสดงอารมณ์ เช่น ไม่เอา ออกไป
- ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ต่อต้านคำสั่ง

พัฒนาการด้านสังคม

- ใช้ช้อนตักอาหารเองได้ แต่หกเลอะเทอะบ้าง
- ดื่มน้ำจากแก้วได้เอง
- ชอบมีส่วนร่วมในงานบ้าน
- บอกสิ่งที่ต้องการด้วยคำพูดง่ายๆ ได้
- รู้จักการขอ

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- พูดคำต่อกัน เช่น ไปเที่ยว กินข้าว ฯลฯ
- เลียนแบบคำพูดที่ผู้ใหญ่พูด
- ชอบฟังนิทานเรื่องสั้นๆ
- พยายามทำตามคำสั่ง
- มีความเข้าใจเรื่องเวลาจำกัดมาก รู้แต่เพียงเดี๋ยวนี้ เดี๋ยวก่อน
- เรียกหรือชี้ส่วนต่างๆ ของร่างกายได้
- เริ่มจำชื่อวัตถุสิ่งของที่พบเห็นบ่อยๆ ได้
- ขีดเขียนเส้นต่างๆ แต่ยังไม่ชัดเจน
- วางของซ้อนกันได้ 3 ชั้น

เด็กอายุ 24 – 36 เดือน

พัฒนาการด้านร่างกาย

- วิ่งคล่องขึ้นแต่ไม่สามารถหยุดได้ทันที
- เดินถอยหลังได้
- เดินขึ้นลงบันไดได้เองโดยวางเท้าทั้ง 2 ข้างบนบันไดขั้นเดียว
- สลับเท้าขึ้นบันไดได้เมื่ออายุย่าง 3 ปี
- หยิบของชิ้นเล็กๆ ได้แต่หลุดมือง่าย
- จับดินสอแท่งใหญ่ ๆ ได้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ

พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- แสดงอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ด้วยคำพูด
- มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เมื่อได้รับการยอมรับหรือชมเชย
- มีความเป็นตัวของตัวเอง

พัฒนาการด้านสังคม

- เล่นรวมกับคนอื่น แต่ต่างคนต่างเล่น
- เริ่มรู้จักเล่นเป็นกลุ่มกับเด็กอื่น
- พยายามช่วยตัวเองในเรื่องการแต่งตัว
- รู้จักขอและเริ่มรู้จักให้
- เริ่มรู้จักรอคอย

พัฒนาการด้านสติปัญญา

- มีช่วงความสนใจกับของบางอย่างได้นาน 3 – 5 นาที
- ชอบดูหนังสือภาพ
- ชอบฟังบทกลอน นิทาน คำคล้องจอง
- สนใจค้นคว้า สำรวจสิ่งต่างๆ
- เริ่มประโยคคำถาม "อะไร"
- สนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งรอบตัว
- ขีดเขียนเส้นตรงเป็นแนวดิ่งได้
- วางของซ้อนกันได้ 4 – 6 ชั้น

สาระการเรียนรู้

เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีสามารถรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้ตั้งแต่เกิด พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ โดยวางรากฐานการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวและกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวัน ซึ่งเด็กจะรับรู้และเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว จากเรื่องที่ง่ายไปสู่เรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้น ตามความสามารถของวัย การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ พัฒนาการ และความสามารถของเด็กจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประสบการณ์สำคัญ และสาระที่เด็กในวัยนี้ควรเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงความคิดในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน คือ

1. ประสบการณ์สำคัญ
2. สาระที่ควรเรียนรู้

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์สำคัญแบบองค์รวมที่ยึดเด็กเป็นสำคัญมีดังนี้

1. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้ได้มีโอกาสพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท ได้แก่

1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่

- การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนที่
- การเล่นเครื่องเล่นสนาม

1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก

- การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
- ฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างแขนกับขา มือกับปาก มือกับตา

2. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริงแจ่มใส พัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่

2.1 ดนตรี

- การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี
- การร้องเพลง

2.2 สุนทรียภาพ

- การแสดงอารมณ์ที่เป็นสุข สนุกสนาน
- การแสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

2.3 การเล่น

- การเล่นอิสระ
- การเล่นเป็นกลุ่ม
- การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวัน

3.1 การเรียนรู้ทางสังคม

- การช่วยเหลือตนเอง
- การเล่นและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
- การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

4. ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวในชีวิตประจำวันผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหว

4.1 การคิด

- การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น
- การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ
- การเรียนรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุต่างๆ
- การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ

4.2 การใช้ภาษา

- การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด
- การพูด เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง เรื่องราวต่างๆ ตามความสามารถของวัย
- การอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งของ
- การฟังเรื่องราว/นิทาน/คำคล้องจอง/คำกลอน

4.3 การสังเกต การเปรียบเทียบ สิ่งต่างๆ รอบตัว

- สังเกตวัตถุหรือสิ่งของที่มีสีสันและรูปทรงแตกต่างกัน
- สำรวจ ค้นคว้า
- การทดสอบ ทดลองวัตถุสิ่งของที่เป็นของจริง สิ่งของที่เลียนแบบและสิ่งของที่ไม่มีรูปแบบชัดเจน
- การเปรียบเทียบง่ายๆ
- การฟังเสียงต่างๆ รอบตัว

4.4 วางแผน ตัดสินใจและคิดแก้ปัญหาง่ายด้วยตนเอง

2. **สาระที่ควรเรียนรู้**

สาระที่จะให้เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เรียนรู้ควรเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็กเป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปถึงเรื่องที่อยู่ไกลตัวเด็ก ซึ่งข้อมูลที่เด็กเริ่มต้นเรียนรู้มาจากการพูดคุยโต้ตอบ ชี้ชวนให้ดู สอน หรือพูดบอก โดยพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ให้เด็กรู้จักชื่อเรียกและคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้มีดังนี้

2.1 **เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก** เด็กควรจะได้รู้จักชื่อของตนเอง เริ่มต้นจากชื่อเล่น ได้รู้จักรูปร่าง หน้าตาและชื่อเรียกส่วนต่างๆ ของร่างกาย ตลอดจนได้สำรวจความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่างๆ ได้ เช่น คลานได้ หยิบของได้ เป็นต้น

2.2 **เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก** เด็กควรจะมีโอกาสรู้จักชื่อของพ่อแม่ พี่น้องและบุคคลต่างๆ ในครอบครัว ตลอดจนมีโอกาสได้พบปะ พูดคุยทำความรู้สึกกับชื่อเรียกหรือสรรพนามแทนตัวของญาติหรือผู้เลี้ยงดู รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในครอบครัว ชุมชนและสังคม-วัฒนธรรมที่อยู่ใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน เช่น เล่นกับพี่น้องในบ้าน ไปตลาดกับแม่ เป็นต้น

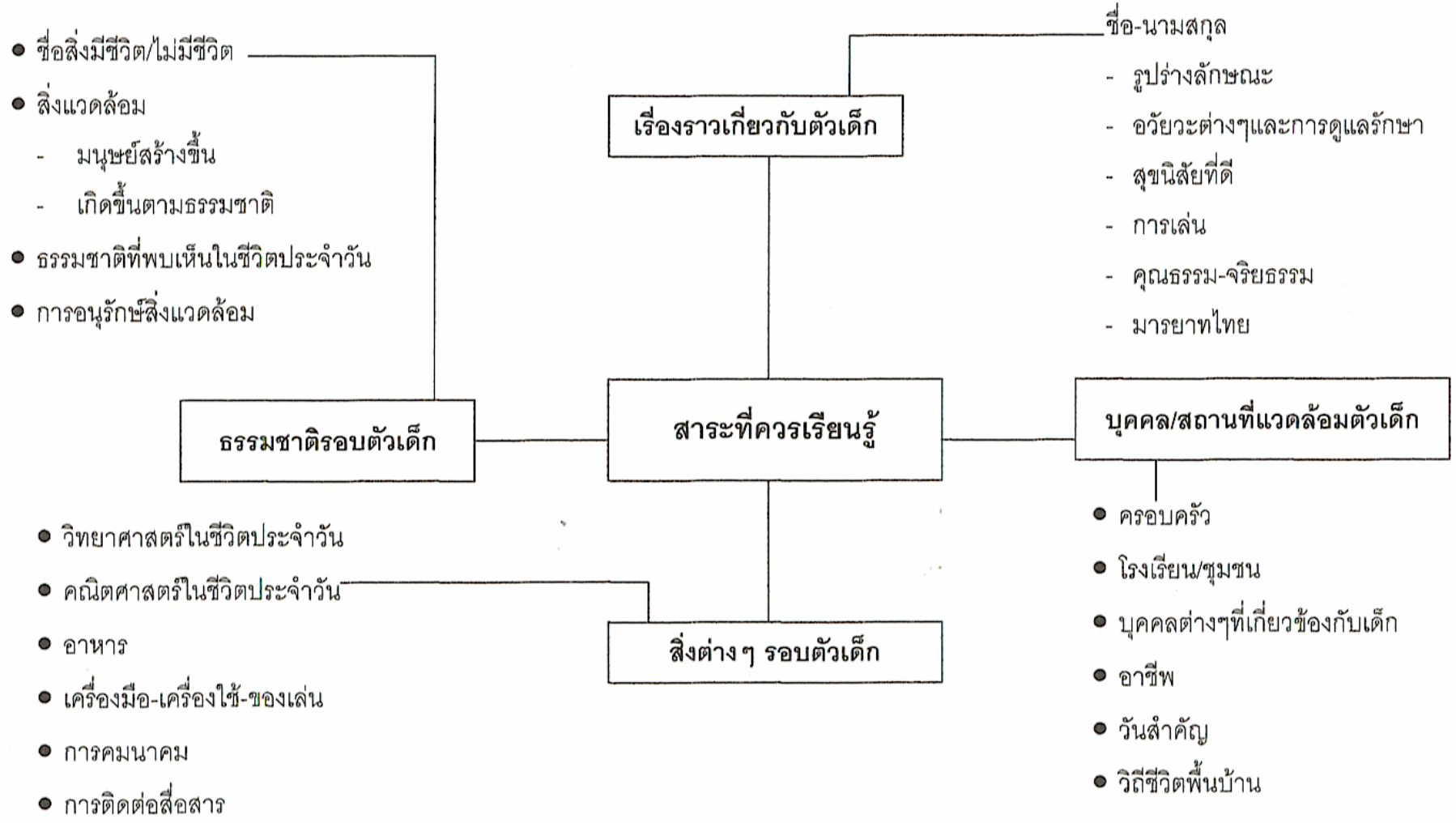
2.3 **ธรรมชาติรอบตัว** เด็กควรจะได้รู้จักชื่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตรอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่ายๆ ของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติที่พบเห็นในชีวิตประจำวันจากการชี้แนะหรือสำรวจ

2.4 **สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก** เด็กควรจะได้รู้จักชื่อของวัตถุสิ่งของ เครื่องใช้หรือของเล่นที่อยู่รอบตัว รวมทั้งมีการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่ายๆ ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น สี รูปร่าง ขนาด ผิวสัมผัส เป็นต้น

(ภาพที่ 3 หอบ)(ตบหุ้นอมธรดาหนุ้ รู้หธรุ่ธรดหรุ่ธรดหุ้ศหุ้หาใหรหม่)

หลักสูตรสถานศึกษา
สำหรับเด็กอายุ 3 – 4 ปี

ผังมโนทัศน์สาระที่ควรเรียนรู้ อนุบาล 1 (3 ขวบ)

สาระการเรียนรู้

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
ด้านร่างกาย	1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี	1. มีน้ำหนักส่วนสูงและเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ	1. มีน้ำหนักระหว่าง 14-15กก. ,ส่วนสูง 102 – 103 ซม. และเส้นรอบศีรษะไม่ต่ำกว่า 38 ซม. ตามเกณฑ์	- การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย - การรับประทานอาหารที่ สะอาดถูกหลักอนามัย - การนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ	**1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่** **1.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่** ● การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ ● การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ ● การเล่นเครื่องเล่นสนาม **1.1.3 การรักษาสุขภาพ** ● การปฏิบัติตนตามสุขอนามัย
		2. รู้จักรักษาสุขภาพ อนามัย และความปลอดภัย	1. ยอมรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ 2. ล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำห้องส้วม 3. ขับถ่ายได้ด้วยตนเอง 4. พักผ่อนเป็นเวลา 5. ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเอง	- สุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร - สุขอนามัยและการระวังรักษาความปลอดภัยของตนเองอย่างง่ายๆ - การเล่นและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างปลอดภัยและปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างง่ายๆ - ผักพื้นบ้านบางชนิดมีประโยชน์ต่อร่างกาย - สัตว์บางชนิดเป็นพาหนะนำโรค - การระวังรักษาความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ	**1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายได้แก่** **1.1.3 การรักษาสุขภาพ** ● การปฏิบัติตามสุขอนามัย **1.1.4 การรักษาความปลอดภัย** ● การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
	2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน	1. เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่อง-แคล่วและทรงตัวได้ดี	1. วิ่งและหยุดได้ 2. กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ 3. เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้ 4. เดินตามแนวที่กำหนดได้	- อวัยวะในร่างกายมีหน้าที่ - การออกกำลังกายและการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างง่าย - การละเล่นพื้นบ้านอย่างง่ายๆ	**1.ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายได้แก่** **1.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่** ● การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ ● การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ ● การเล่นเครื่องเล่นสนาม
		2. ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว	1. โยนลูกบอลไปข้างหน้าได้ 2. รับบอลโดยใช้มือทั้งสองและลำตัวช่วย 3. ลากเส้นมีลักษณะเป็นวงกลม 4. ตัดกระดาษด้วยกรรไกรให้ขาดจากกันได้ 5. ต่อบล็อกซ้อนกันได้ 6 ชิ้น 6. ขีดเขียนอิสระมีลักษณะเส้นต่างๆ 7. ปิดและเปิดฝาเกลียวได้		**1.1 ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่** **1.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก** ● การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส ● การเขียนภาพ และกาะเล่นกับสี ● การปั้นและประดิษฐ์ สิ่งต่างๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน แท่งไม้ เศษวัสดุ ฯลฯ ● การต่อของ บรรจุ เทและแยกชิ้นส่วน

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
ด้านอารมณ์ - จิตใจ	3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข	1.แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสมกับวัยและสถาน-การณ์	1. ร่าเริงแจ่มใสอารมณ์ดี 2. เริ่ม แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ 3. รู้จักอดทนรอคอยเหมาะสมกับวัย 4. ควบคุมอารมณ์ตนเองได้เหมาะสมกับวัย	- ความอดทนและการรอคอย - การเล่นและทำกิจกรรมกับผู้อื่น - การรับรู้ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น	**1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่** **1.2.1 ดนตรี** ● การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี ● การเล่นเครื่องเล่นดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ ● การร้องเพลง **1.2.2 สุนทรียภาพ** ● การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราวเหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ
		2. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	1. เริ่มรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง 2. บอกความรู้สึกและความต้องการของตนเองได้ 3. เริ่มมีความมั่นใจในตนเอง 4. พึงพอใจในงานของตนเอง ชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่นได้	- ความพึงพอใจในตนเอง - การชื่นชมผลงานของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมกับวัย	**1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่** **1.2.2 สุนทรียภาพ** ● การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม ● การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่างๆ **1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม** ● การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ● การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น ● การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
	4. มีคุณธรรม จริยธรรม และ มีจิตใจที่ดีงาม	1. มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ	1. เริ่มรู้จักเก็บของเล่นของใช้และสามารถเก็บเข้าที่ได้ 2. ทำงานที่ได้รับมอบหมาย	- การปฏิบัติตามข้อตกลงง่ายๆในการเล่น - การทำงานที่ได้รับมอบหมาย	**1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่** **1.2.3 การเล่น** ● การเล่นอิสระ ● การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม ● การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน **1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม** ● การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง ● การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
		2. ซื่อสัตย์สุจริต และยอมรับความผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น	1. เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็นของตนเองและของผู้อื่น 2. เริ่มรู้จักขอโทษ	- ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับวัย - การขอโทษ - ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย - ศาสนาทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี - วันสำคัญทางศาสนา	**1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่** **1.2.3 การเล่น** ● การเล่นอิสระ ● การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม ● การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน **1.2.4 คุณธรรม จริยธรรม** ● การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ **1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม** ● การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น ● การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
		3. **มีความเมตตากรุณาและช่วยเหลือแบ่งปัน**	1. เริ่มแสดงความรักเพื่อนและสัตว์ 2. เริ่มแบ่งปันสิ่งของ	- คุณธรรม จริยธรรมในชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับวัย - วันสำคัญของบุคคลในครอบครัว	1.2 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่** 1.2.4 **คุณธรรม จริยธรรม** ● การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ 1.3 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม** ● การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง ● การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ● การมีโอกาสได้รับความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น
		4. **รู้จักประหยัด**	- ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้	- การประหยัด - การดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติ - การอนุรักษ์ธรรมชาติ	1.3 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม** ● การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง ● การวางแผนตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ ● การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
	5.ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย	1. สนใจและมีความสุขกับศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว	1. สนใจและมีความสุข ขณะที่ทำศิลปะ ท่องคำคล้องจองและเพลงง่ายๆได้ 2. สนใจและมีความสุขกับเสียงเพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหว		1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมและพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่ 1.2.1 ดนตรี • การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี • การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทตี • การร้องเพลง 1.2.2 สุนทรียภาพ • การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม • การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลกขำขันและเรื่องราวเหตุการณ์ที่สนุกสานต่างๆ
		2. แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวตามจินตนา-การ	1. สร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ตามจินตนาการ 2. แสดงท่าทาง เคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะและดนตรี		
		3. รักการออกกำลังกาย	- สนใจและมีความสุขในการชม เล่นและออกกำลังกาย		

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
ด้านสังคม	6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย	1. ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง	1. เริ่มแต่งตัวได้ด้วยตนเอง 2.รับประทานอาหารด้วยตนเอง	- การแต่งกายที่เหมาะสมกับวัย - สุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร - มารยาทในการรับประทานอาหารตามวัย	**1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม การเรียนรู้ทางสังคม** ● การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง ● การวางแผน ตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ
	7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย	1. ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	1. สนใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว 2. ทิ้งขยะถูกที่	- สิ่งแวดล้อมรอบตัวมีทั้งเกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น - การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ - แหล่งเรียนรู้ รอบรั้วโรงเรียน 1. ศาสนสถาน 2. สถานที่สำคัญ 3. ประเพณีบ้านเฮา 4. ศูนย์หัตกรรมบ้านเฮา	**1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม การเรียนรู้ทางสังคม** ● การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและความเป็นไทย
		2. มีสัมมาคาราวะและมารยาทตามวัฒนธรรมไทย	1. แสดงความเคารพได้ 2. รู้จักกล่าวคำขอบคุณ และขอโทษ	- มารยาทไทยที่เหมาะสมกับวัย	**1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์-จิตใจ ได้แก่** **1.2.4 คุณธรรมจริยธรรม** ● การปฏิบัติตนตามศาสนาที่นับถือ **1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม การเรียนรู้ทางสังคม** ● การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และความเป็นไทย

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
	8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิป-ไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	1. เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	1. รู้จักการรอคอย 2. เริ่มเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 3. ปฏิบัติตนตามข้อตกลงได้ง่ายๆได้	- การเล่นและการปฏิบัติกิจกรรมตามวัย	**1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม การเรียนรู้ทางสังคม** ● การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ● การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึกความสนใจและความต้องการของตนเองและผู้อื่น ● การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
		2. ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบบประชาธิป-ไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	1. ปฏิบัติตามข้อตกลงง่ายๆ ได้ 2. เริ่มรู้จักการเป็นผู้นำผู้ตาม 3. เริ่มยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	◆ **รู้จักตัวเรา** - การปฏิบัติตนตามข้อตกลง - ในหลวงของเรา	

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
ด้านสติปัญญา	9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย	1. สนทนาโต้ตอบเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ	<u>การฟัง</u> 1. ฟังและปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ 2. สนทนา โต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ	- การสื่อสารที่เหมาะสมกับวัย - แนะนำตนเอง(ชื่อเล่น,ชื่อเล่นคนคุ้นเคยในครอบครัว,เพื่อน) - มารยาทในการพูด ฟังตามวัย - สิ่งแวดล้อมรอบตัวมีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต - สิ่งมีชีวิตต้องการที่อยู่อาศัย อาหาร อากาศและน้ำ เพื่อการเจริญเติบโต - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ - รอบตัวเรามีสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต - สิ่งต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลง	1.4 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่** 1.4.1 **การคิด** ● การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง 1.4.2 **การใช้ภาษา** ● การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด ● การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ● การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ● การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน 1.4.3 **การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ** ● การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ ● การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ● การสืบค้นข้อมูล ● การตั้งสมมุติฐาน ● การคาดคะเนสิ่งต่างๆ 1.4.4 **จำนวน** ● การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน 1.4.5 **มิติสัมพันธ์(พื้นที่/ระยะ)** ● การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
					1.4.6 **เวลา** • การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่างๆ
		2. **อ่านเขียนภาพและสัญลักษณ์ได้**	<u>การอ่าน</u> 1. สนใจเรื่องที่ผู้อื่นอ่านให้ฟัง 2. เปิดและทำท่าอ่านหนังสือ 3. มีนิสัยในการรักการอ่าน <u>การเขียน</u> 1. ขีดเขี่ยเส้นอย่างอิสระได้ 2. สังเกตและจำแนกความเหมือนต่าง	- ภาพและสัญลักษณ์อย่างง่ายของเรา - บุคคลที่อยู่รอบตัวเรามีชื่อและสัญลักษณ์ประจำตัว - การเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัย - สัญลักษณ์ง่ายๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน - ภาษาไทยและภาษาท้องถิ่นสำหรับเด็ก	**1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา** **1.4.1 การคิด** • การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่างๆ • การรับรู้ และแสดงความคิด ความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุของเล่นและผลงาน **1.4.2 การใช้ภาษา** • การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขี่ย เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง • การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ **1.4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ** • การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ • การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ • การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ • การสืบค้นข้อมูล • การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
					1.4.4 **จำนวน** • การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง 1.4.5 **มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)** • การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ 1.4.6 **เวลา** • การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
	10. มีความสามารถในการคิด และแก้ปัญหาเหมาะสมกับวัย	**1. มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ**	- จำแนกสิ่งของได้ตาม สี รูปทรง	- การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการจำแนกสิ่งของ - แหล่งเรียนรู้รอบรั้วโรงเรียน - การรับรู้อย่างมีสติ - สิ่งมีชีวิต/สิ่งไม่มีชีวิต - ความแตกต่างของสิ่งต่างๆ รอบตัว - การอยู่ร่วมกันระหว่างสิ่งมีชีวิต/ไม่มีชีวิต - การปรับตัวและการยอมรับ - การเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ เหมาะสมกับวัย - เครื่องมือที่ใช่ในการสื่อสารอย่างง่าย - เครื่องมือ เครื่องใช้อย่างง่าย	**1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่** 1.4.1 **การคิด** • การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง • การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน • การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่างๆ • การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส ดมกลิ่น 1.4.3 **การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ** • การคาดคะเนสิ่งต่างๆ • การตั้งสมมติฐาน 1.4.6 **เวลา** • การเปรียบเทียบเวลา • การสังเกตการเปลี่ยนแปลงฤดูกาล

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
		2. แก้ปัญหาในการเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ	1. ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา 2. ใช้คำถาม อะไรทำไมง่ายๆ ได้ 3. การแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ 4. เริ่มตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ	- การมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น - การใช้ภูมิปัญญาไทยในการแก้ปัญหาอย่างง่าย - การอยู่ร่วมกันภายในโรงเรียนและครอบครัว - การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม - เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	1.4 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่** 1.4.3 **การจำแนก สังเกต และการเปรียบเทียบ** ● การคาดคะเนสิ่งต่างๆ ● การตั้งสมมุติฐาน ● การทดลองสิ่งต่างๆ ● การสืบค้นข้อมูล ● การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
	11.มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์	1. ทำงานศิลปะตามความคิดของตนเอง	- สร้างผลงานตามความคิดและตามจินตนาการของตนเองได้	-	1.4 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา** 1.4.1 **การคิด** ● การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่ายและรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง ● การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อวัสดุต่างๆ ● การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่นและผลงาน
		2. แสดงท่าทางตามความคิดของตนเอง	- แสดงท่าทาง และเล่นบทบาทสมมุติ ตามจินตนาการและความคิดของตนเอง		1.4 **ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา** 1.4.1 **การคิด** ● การรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่นและผลงาน 1.4.2 **การใช้ภาษา** ● การแสดงความรู้สึกด้วยการพูด ● การพูดกับผู้อื่น เกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง
		3. เล่าเรื่องราวหรือนิทานตามความคิดเห็น	- เล่านิทานหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้		

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
		ของตนเอง			• การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ 1.4.5 **มิติสัมพันธ์** • การอธิบายในเรื่องของตำแหน่งที่สัมพันธ์กัน • การอธิบายทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งของ
	12.มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้	1.มีนิสัยรักการเรียนรู้และมีความสนใจต่อสิ่งที่พบเห็นรอบตัว	1. สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว 2. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจระยะเวลาสั้นๆ 3. ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจได้นานขึ้นมีความสุข 4. มีความสนใจ ชอบให้อ่านหนังสือให้ฟัง	- การเล่นและทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง - ความพยายามและความอดทนในการเรียนรู้ - การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม/ครอบครัวและชุมชน - การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น - การเรียนรู้ข้อตกลงต่างๆ - ทุกคนในครอบครัวเป็นบุคคลสำคัญต้องการความรัก ความเอื้ออาทร - บุคคลในครอบครัวและชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ - ในชุมชนมีบุคคลประกอบอาชีพต่างๆ - สถานที่สำคัญในชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ - ในชุมชนและท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่ มีสถานที่สำคัญทางราชการ องค์กรเอกชนและทางศาสนา เช่น โรงเรียน	**1.4 ประสบการสำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้แก่** 1.4.1 **การคิด** • การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส ดมกลิ่น • การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ 1.4.2 **การใช้ภาษา** • การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด • การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง • การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ • การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
				วัด โรงพยาบาล ตลาด สถานีตำรวจ ฯลฯ - สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน มีชื่อที่แตกต่างกัน - สื่อสำหรับการเรียนรู้รอบตัว เช่น หนังสือ ,โทรทัศน์,วิทยุ	
		2. **มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย**	1. ใช้คำถามได้ 2. ถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ 3. แสวงหาคำตอบข้อสงสัยต่างๆ 4. เริ่มเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่างๆใน ชีวิตประจำวัน	- การใช้ภาษาในการสื่อสารหรือแสดงความต้องการของตนเอง - การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง - การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง - การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว - ท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่มีประเพณีและวันสำคัญของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ - วัฒนธรรมประเพณี มารยาทไทยเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนถือปฏิบัติ - ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย - สิ่งรอบตัวเรามีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต - รอบตัวเรามีสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น	**1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม ได้แก่** **การเรียนรู้ทางสังคม** ● การวางแผน ตัดสินใจเลือกและการลงมือปฏิบัติ ● การมีโอกาสได้รับรู้ความรู้สึก ความสนใจและความต้องการของตนเองและผู้อื่น ● การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ● การแก้ปัญหาในการเล่น **1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ได้แก่** 1.4.1 **การคิด** ● การรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรสและดมกลิ่น ● การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ ● การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่ายและรูปแบบต่างๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริง

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
				- สิ่งมีชีวิตต้องการ น้ำ อาหารและอากาศเพื่อการเจริญเติบโต - สภาพอากาศมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาฤดูกาล(ฤดูหนาว,ฤดูร้อน,ฤดูฝน,เวลาเช้า กลางวัน เย็นกลางคืน - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น - ความปลอดภัยในการเดินทาง - การปฏิบัติตามกฎจราจร - การเดินทางด้วยยานพาหนะ ยานพาหนะหลายชนิดที่เคลื่อนที่ โดยเครื่องยนต์ ลม ไฟฟ้า หรือคน - เครื่องมือเครื่องใช้สามารถอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องครัว เครื่องชั่ง ตวง วัดและเครื่องมือต่างๆ ฯลฯ อย่างง่าย - การสื่อสารด้วยเทคโนโลยี เช่น วิทยุโทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ ฯลฯ - การคมนาคมทางบก ทางน้ำและทางอากาศ - สิ่งมีชีวิตและไม่ชีวิตต้องพึ่งพาอาศัยกัน	1.4.2 **การใช้ภาษา** ● การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด ● การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ● การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ● การฟังเรื่องราว นิทาน คำคล้องจอง คำกลอน ● การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียนภาพ เขียนขีดเขี่ย เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตัวเอง ● การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก อ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน /เรื่องราวที่สนใจ 1.4.3 **การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ** ● การสำรวจและอธิบาย ความเหมือน ความต่างของสิ่งต่างๆ ● การจับคู่ การจำแนกและการจัดกลุ่ม ● การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ ● การเรียงลำดับสิ่งต่างๆ ● การคาดคะเนสิ่งต่างๆ ● การตั้งสมมติฐาน ● การทดลองสิ่งต่างๆ ● การสืบค้นข้อมูล

พัฒนาการ	มาตรฐานที่	ตัวบ่งชี้ที่	สภาพที่พึงประสงค์	สาระการเรียนรู้	
			ช่วงอายุ 3 ปี	สาระที่ควรรู้	ประสบการณ์สำคัญ
				- ความปลอดภัยในการใช้พาหนะ,การข้ามถนน,การปฏิบัติตามกฎจราจร - การสื่อสารกับบุคคลต่างๆ มีหลายวิธี เช่น โทรศัพท์ จดหมาย โทรเลข คอมพิวเตอร์ จดหมายอิเลคทรอนิคส์ โทรทัศน์ - สิ่งต่างๆ มีชื่อ ลักษณะ รูปทรง ขนาด สี คุณสมบัติ น้ำหนัก ความสูง ความยาวที่แตกต่างกัน - สิ่งต่างๆ สามารถแบ่งกลุ่มและจัดประเภทได้ - สิ่งต่างๆ รอบตัวมีสีและไม่มีสีและมีชื่อเรียกต่างกัน - แสงสว่างช่วยให้มองเห็นสิ่งต่างๆ - สิ่งต่างๆ รอบตัวสามารถนับ,ชั่ง,ตวง,วัดได้ - เสียงต่างๆ ที่ได้ยินอาจเกิดจากการกระทำของมนุษย์และเกิดจากธรรมชาติ - การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยการมองสัมผัส ชิมรส ดมกลิ่นและการฟัง	• การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย 1.4.4 **จำนวน** • การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า • การนับสิ่งต่างๆ • การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง • การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ 1.4.5 **มิติสัมพันธ์** • การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก • การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างกัน • การอธิบายในเรื่องตำแหน่ง ของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน • การสื่อความหมาย ของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย รูปภาพ • การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ 1.4.6 **เวลา** • เริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ • การเรียงลำดับเหตุการณ์ • การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งสามารถจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น ดังนี้

1. **หลักการจัดประสบการณ์** ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้
    1.1 เลี้ยงดูเด็กให้มีสุขภาพที่ดีและปลอดภัย
    1.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กด้วยวาจาและท่าทีที่อบอุ่นเป็นมิตร
    1.3 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการและพัฒนาการของเด็ก
    1.4 จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก
    1.5 ประเมินการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
    1.6 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
2. **แนวการจัดประสบการณ์**
    2.1 ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทางร่างกายและจิตใจของเด็ก
    2.2 สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทางอารมณ์
    2.3 จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กได้เลือก ลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 และการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น
    2.4 เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย
    2.5 จัดสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาด ปลอดภัยเหมาะสมกับเด็ก
    2.6 ใช้การสังเกตและติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
    2.7 ให้ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

3. **การจัดกิจกรรมประจำวัน**

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดกิจกรรมควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความสามารถของเด็กตามวัย โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวันและการเล่นของเด็กตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้

3.1 **การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี** เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในเรื่องการรับประทานอาหาร การนอน การทำความสะอาดร่างกาย การขับถ่าย ตลอดจนปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยและการแสดงมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวลแบบไทย

3.2 **การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5** เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยินเสียง การลิ้มรส การได้กลิ่นและการสัมผัสจับต้องสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันในด้านขนาด รูปร่าง ความยาว สี น้ำหนัก และผิวสัมผัส เช่น การเล่นมองตนเองในกระจกเงา การเล่นของเล่นที่มีพื้นผิวแตกต่างกัน เป็นต้น

3.3 **การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ – ตา** เป็นกิจกรรมที่ฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือให้พร้อมที่จะหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือและตา รวมทั้งฝึกให้เด็กรู้จักคาดคะเน หรือกะระยะทางของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเทียบกับตัวเองในลักษณะใกล้กับไกล เช่น มองโมบายส์ที่มีสีและเสียง ร้อยลูกปัด เล่นพลาสติก สร้างสรรค์ เล่นหยอดบล็อกรูปทรงลงกล่อง ตอกหมุด โยนรับลูกบอล ตักน้ำหรือทรายใส่ภาชนะ เป็นต้น

3.4 **การเคลื่อนไหวและการทรงตัว** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา มือกับนิ้วมือ และส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน โดยการจัดให้เด็กเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่-เล็ก ตามความสามารถของวัย เช่น คว่ำ คลาน ยืน เดิน เล่นนิ้วมือ เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายตามเสียงดนตรี วิ่งไล่จับปีนป่ายเครื่องเล่นสนาม เล่นชิงช้า ม้าโยก ลากจูงของเล่นมีล้อ ขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น

3.5 **การส่งเสริมด้านอารมณ์และจิตใจ** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและมีความสุข เช่น อุ้ม โอบกอด ตอบสนองต่อความรู้สึกที่เด็กแสดงออก เป็นต้น

3.6 **การส่งเสริมทักษะทางสังคม** เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และบุคคลใกล้ชิด โดยการพูดคุยหยอกล้อหรือเล่นกับเด็กหรือพาเด็กไปเดินเล่นนอกบ้าน พบปะเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เช่น เล่นจ๊ะเอ๋ พาไปบ้านญาติ เป็นต้น

3.7 **การส่งเสริมทักษะทางภาษา** เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้เปล่งเสียงเลียนเสียงพูดของคน เสียงสัตว์ต่างๆ รู้จักชื่อเรียกของตนเอง ชื่อพ่อแม่หรือผู้คนใกล้ชิดและชื่อสิ่งต่างๆ รอบตัว ตลอดจนรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูดและท่าทาง เช่น ชี้ชวนและสอนให้รู้จักชื่อเรียกสิ่งต่างๆ จากของจริง เล่านิทานหรือร้องเพลงง่ายๆ ให้ฟัง เป็นต้น

3.8 **การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์** เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง เช่น ขีดเขียนวาดรูป เล่นสมมติ ทำกิจกรรมศิลปะ เล่นของเล่นสร้างสรรค์ เป็นต้น

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ควรประเมินทุกช่วงอายุ เพราะเด็กเล็กมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสมองอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในช่วงขวบปีแรกและมีความเสี่ยงต่อสภาพความผิดปกติต่างๆ จึงจำเป็นต้องเฝ้าระวังและติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ควรสังเกตพัฒนาการเด็กจากคุณลักษณะตามวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กแต่ละคน หากพบความผิดปกติ ต้องรีบพาไปพบแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เพื่อหาทางแก้ไขหรือบำบัด ฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด โดยมีหลักในการประเมินพัฒนาการ ดังนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
3. ประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในกิจกรรมต่างๆ และกิจวัตรประจำวันหรือสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกับเด็ก
4. บันทึกพัฒนาการลงในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หรือของหน่วยงานอื่น
5. นำผลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการไปพิจารณาจัดกิจกรรม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้และมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย

แผนการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง เป็นการจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความต้องการและธรรมชาติของเด็ก กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จัดจึงสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กและมุ่งเน้นให้เด็กเป็นผู้สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้(Child Centered)

ลำดับขั้นตอนในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

1. ศึกษาหลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ
2. นำมาตรฐานตามคุณลักษณะพึงประสงค์ของหลักสูตรมาเป็นหลักในการวิเคราะห์สาระที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์สำคัญ
3. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์
4. ติดตาม นิเทศ แผนและการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
5. สรุปและประเมินการจัดประสบการณ์

สื่อและแหล่งเรียนรู้

กระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของศูนย์เด็กท้ายบุญเรื่องมุ่งให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นการใช้สื่อสำหรับเด็กจึงเป็นสื่อของจริง และใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชนรอบรั้วศูนย์เป็นแหล่งให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

รอยเชื่อมต่อระหว่างช่วงชั้น

เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กท้ายบุญเรืองตั้งอยู่ในโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ดังนั้นการส่งต่อเด็กสู่ช่วงชั้นที่สูงขึ้น จึงเป็นไปตามระบบของโรงเรียน จากศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ก้าวสู่ชั้นอนุบาลของโรงเรียนบ้านท้าวบุญเรือง ซึ่งเปิดรองรับเด็กที่ผ่านการพัฒนาจากศูนย์พัฒนาเด็กท้าวบุญเรือง ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาสำหรับรอยเชื่อมต่อระหว่างช่วงชั้น อีกทั้งครูในชั้นอนุบาล 1 ได้รับการพัฒนาไปพร้อมๆ กับครูของศูนย์ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอีกด้วย

ภาคผนวก ก - 10

เอกสารประสานงานจาก สกว.

สกว.ภาค
TRF REGIONAL OFFICE
สกว TRF สร้างสรรค์ปัญญา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ที่ คสบ.ชม./๐๑๓/๒๕๔๗

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

เรื่อง เชิญร่วมเวทีการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย เครือข่ายสถาบันการศึกษา

เจริญพร ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการการจัดเวที

สืบเนื่องจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค.) ได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นซึ่งพัฒนาโดยสถาบันโพธิยาลัย โดยแต่ละโครงการมีระยะเวลาดำเนินการในช่วงแรก จำนวนสองโครงการ

บัดนี้การดำเนินงานของแต่ละโครงการ ได้ผ่านมาระยะเวลาหนึ่ง สถาบันโพธิยาลัยเห็นควรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงการวิจัยต่าง ๆ ที่สถาบันโพธิยาลัยติดตามและสนับสนุนอยู่ เพื่อเสริมเติมเต็มประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายสถาบันฯ

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในรายงานความก้าวหน้า **ในวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๗ เวลา ๘.๐๐ น.- ๑๒.๐๐ น. ลานหน้าสถาบันโพธิยาลัย** หากมีข้อซักถามเพิ่มเติม กรุณาติดต่อเพื่อแจ้งความประสงค์การร่วมเวทีมายัง น.ส. กาญจนา สันติสุขภายใน **วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๗**

จึงเรียนมาเพื่อทราบและเข้าร่วมในการประชุมตามวันและเวลาดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินฺธโร)
ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิยาลัย

ตู้ ปณ. 259 ปณฝ.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50202
Po. Box 259 Chiang Mai University Post Office, Chiang Mai 50202
Tel : (053) 892-662, 944-648, 01-993-7834, 472-0365 Fax : (053) 892-662
E-mail : trfnorth@loxinfo.co.th Homepage : www.vijai.org

กำหนดการเวที

เรื่อง "รายงานความก้าวหน้างานงานวิจัยเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวดเชียงใหม่"

วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๗

ณ สถาบันโพธิยาลัย วัดสวนดอก จ.เชียงใหม่

เวลา ๘.๐๐ - ๘.๓๐ น.	ลงทะเบียนผู้ร่วมประชุม
เวลา ๘.๓๐ - ๙.๐๐ น.	เจ้าภาพกล่าวต้อนรับ *โดย พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินฺธโร* ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโพธิยาลัย
เวลา ๙.๐๐ - ๙.๓๐ น.	นำเสนอโครงการ " รูปแบบการใช้สื่อพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนวัดทุ่งศรี ต.ทุ่งศรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่ *โดย พระอธิพัฒน์ อคฺคธมฺโม*
เวลา ๙.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	นำเสนอโครงการ "รูปแบบการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่สอดคล้องกับเครือข่ายโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจ.เชียงใหม่" *โดยพระประสิทธิ์ สิรินฺธโร*
เวลา ๑๐.๐๐ – ๑๑.๔๕ น.	อภิปราย ประมวล วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยและการสนับสนุนของเครือข่ายสถาบัน *โดย คณะทำงานเครือข่ายสถาบันการศึกษา สกว.ภาค และผู้ทรงคุณวุฒิ*
เวลา ๑๑.๔๕ น เป็นต้นไป	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

ที่ คสบ.ชม/027/2547

วันที่

เรื่อง นำส่งรายงานการความก้าวหน้า ครั้งที่ 2

เรียน ผู้ประสานงานสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2 จำนวน 3 เล่ม
2. รายงานการเงินงวดที่ 2 จำนวน 1 ชุด
3. สรุปเงินงวดที่ 2 จำนวน 1 ชุด
4. แผนการปฏิบัติงานระยะที่ 3 จำนวน 1 ชุด
5. แผนงบประมาณระยะที่ 3 จำนวน 1 ชุด
6. สำเนาสมุดบัญชีเงินฝาก จำนวน 1 ชุด
7. บันทึกข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ชุด

ตามที่โครงการ[illegible]ยการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยองค์กรชุมชนตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่" โดยมี ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ เป็นหัวหน้าโครงการ ได้ดำเนินงานโครงการในระยะที่ 2 เสร็จเรียบร้อยแล้วและทางทีมวิจัยได้นำเสนอรายงานในเวทีพิจารณารายงานการวิจัยต่อเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทางเครือข่ายสถาบันและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของโครงการวิจัยพร้อมทั้งแผนกิจกรรมในระยะที่ 3 ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกันนี้ ทั้งทางศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นราชภัฏโพธิสัทธาได้เข้าไปสนับสนุนการเขียนรายงานการวิจัยและการจัดทำแผนปฏิบัติการและงบประมาณ ตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติงบประมาณในระยะที่ 3 ของโครงการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานของโครงการวิจัยต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

ผู้ประสานงานเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์ประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (สกว.-แม่โจ้)

ที่ สกว.-มจ/046/2547

วันที่ 26 พฤษภาคม 2547

เรื่อง การนำเสนอรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย

เรียน **ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ**

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. กำหนดการการจัดเวที
2. เนื้อหาการนำเสนอ

ทางสำนักงานประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ร่วมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ดำริจัดเวทีประสบการณ์กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา ครั้งที่ 18 เพื่อรายงานผลการดำเนินการวิจัย ปัญหา อุปสรรค และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานของโครงการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติจำนวน 5 โครงการโดยผ่านเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 4 สถาบันการศึกษา

ดังนั้น จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านและทีมวิจัยของท่านเข้าร่วมเวทีรายงานผลการวิจัยระยะสุดท้าย **ในวันที่ 24 มิถุนายน 2547 ระหว่างเวลา 08.45 น.-165.30น. ณ ห้องประชุม 510 ชั้น 5 อาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ (ศูนย์กล้วยไม้) มหาวิทยาลัยแม่โจ้** ดังกำหนดการแนบ โดยทางโครงการวิจัยที่จะนำเสนอรายงานความก้าวหน้าให้พิจารณาเนื้อหาที่แนบมาเป็นหลักและหากมีเนื้อหาอื่นๆทีมวิจัยสามารถเพิ่มเติมได้ตามแต่สมควรภายใต้ระยะเวลาการนำเสนอที่ได้กำหนดไว้ โดยการเดินทางเข้าร่วมรายงานผลการวิจัยทีมวิจัยสามารถเบิกได้จากงบประมาณของโครงการวิจัยในเดือนมิถุนายน 2547

จึงเรียนมาเพื่อทราบและเชิญทีมวิจัยร่วมนำเสนอรายงานความก้าวหน้าตามวันและเวลาดังกล่าว และใคร่ขอความกรุณาทีมวิจัยได้ติดต่อแจ้งจำนวนทีมวิจัยที่เข้าร่วมเวที *ที่คุณอังคณา ทาลัดชัย โทร 0-5349-8057 หรือ 0-9851-7077* **ภายในวันที่ 21 มิถุนายน 2547** จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.สมคิด แก้วทิพย์)
ผู้ประสานงานสำนักงานประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กำหนดการเวที

เรื่อง "รายงานความหน้างานวิจัยเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ Version 18"

วันที่ 24 มิถุนายน 2547

ณ ห้อง 510 อาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

(ศูนย์กล้วยไม้ฯ)

เวลา 08.45 - 09.00 น.	เจ้าภาพกล่าวต้อนรับ ***โดย ดร.วีรศักดิ์ ปรกติ*** ***คณะทำงานสำนักงานประสานงานวิจัยเชิงบูรณาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้***
เวลา 09.00 – 09.30 น.	นำเสนอรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1โครงการรูปแบบการจัดการภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนบ้านปางมะโอ ต.แม่นะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ***โดย คุณกาญจนา ขันคำ และทีมวิจัย***
เวลา 09.30 – 10.00 น.	นำเสนอรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 1 ระยะที่ 2 โครงการการฟื้นฟูความสัมพันธ์ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชาวปกาเกอะญอ ต.วัดจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ***โดย พระนิคม กิจจุสาโรและทีมวิจัย***
เวลา 10.00 – 10.15 น.	***พักรับประทานอาหารว่าง***
เวลา 10.15 – 11.45 น.	อภิปราย ประมวล วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยและการสนับสนุนของเครือข่ายสถาบัน (ช่วงเช้า) ***โดย คณะทำงานเครือข่ายสถาบันการศึกษา สกว.ภาคและผู้ทรงคุณวุฒิ***
เวลา 11.45 น เป็นต้นไป	***ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน***
เวลา 13.00– 13.30 น.	นำเสนอรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 ระยะที่ 2 โครงการความร่วมมือของชุมชนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยบ้านหนองหล่ม ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน ***โดย พระมหาบันเทิง บัณฑิโตและทีมวิจัย***
เวลา 13.30 – 14.00น.	นำเสนอรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยองค์กรชุมชน ต.บ้านแหวน อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ***โดย ผศ.เยี่ยมลักษณ์ อุดาการ และทีมวิจัย***

กำหนดการเวที

เรื่อง "รายงานความหน้างานวิจัยเครือข่ายสถาบันการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ Version 18"

วันที่ 24 มิถุนายน 2547

ณ ห้อง 510 อาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

(ศูนย์กล้วยไม้ฯ)

เวลา 14.00 – 14.30 น.	นำเสนอรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2 โครงการการบูรณาการการเรียนรู้เพื่อชุมชนโดยเครือข่ายแห่งการเรียนรู้เชียงใหม่-ลำพูน *โดย คุณสุเมธ พรหมรักษาและทีมวิจัย*
เวลา 14.30 – 14.45 น.	*พักรับประทานอาหารว่าง*
เวลา 14.45 – 15.30 น.	อภิปราย ประมวล วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยและการสนับสนุนของเครือข่ายสถาบัน (ช่วงบ่าย) *โดย คณะทำงานเครือข่ายสถาบันการศึกษา สกว.ภาคและผู้ทรงคุณวุฒิ*

บทสรุปย่อ
เนื้อหาในการนำเสนอของโครงการวิจัย

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของสภาพปัญหา สถานการณ์ที่เป็นอยู่

ส่วนที่ 2 โจทย์วิจัย คำถามวิจัย

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์

ส่วนที่ 4 กิจกรรมการดำเนินงานระยะที่ผ่านมา
- กิจกรรมหลักที่ได้กำหนดไว้
- กิจกรรมย่อยที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้
- แสดงรูปภาพประกอบการทำกิจกรรม

ส่วนที่ 5 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4.1 ผลที่ได้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้หรือไม่
4.2 กิจกรรมที่ปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และสามารถตอบคำถามวิจัยที่วางไว้มากน้อยเพียงใด
4.3 แผนการดำเนินกิจกรรมในช่วงต่อไปเป็นอย่างไร
4.4 การเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
4.5 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชน

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรคของการทำงานวิจัย และแนวทางแก้ไข

ส่วนที่ 7 แผนกิจกรรมในช่วงต่อไป

ส่วนที่ 8 อื่นๆ ตามความเหมาะสม (รูปภาพ แผ่นชาร์ท ฯลฯ)

หมายเหตุ

1. ความยาวของเนื้อหาแล้วแต่ความเหมาะสม ที่สามารถอ่านได้กระชับ ได้เนื้อหาที่สำคัญโดยกำหนดส่งสรุปเอกสารย่อที่สำนักงานฯ**ภายในวันที่ 18 มิถุนายน 2547** เพื่อให้ทางเครือข่าย 4 สถาบัน สกว.ภาคและผู้ทรงคุณวุฒิอ่านพิจารณาก่อนการนำเสนอรายงาน

2. โครงการแต่ละโครงการสามารถจัดทำสื่อเพื่อการนำเสนอในเวทีตามความสะดวก และหากมีการใช้สื่อนอกเหนือจากสื่อพื้นฐาน เช่น Power Point แผ่นใส บอร์ด กรุณาแจ้งมายังสำนักงานฯเพื่อการจัดเตรียมในเวทีต่อไป

3. โครงการวิจัยที่นำเสนอรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2 และ/หรือ รายงานฉบับสมบูรณ์**ควรนำเสนอถึงผลการวิจัยในระยะที่ผ่านมาประกอบ**เพื่อให้เห็นภาพที่ต่อเนื่องของโครงการที่ชัดเจนมากขึ้น